T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARK-YL-2008-0003

ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Umut BİLEN
059204M07

DANIŞMAN
Doç. Dr Engin AKDENİZ

AYDIN
2008

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE
AYDIN

Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Umut BİLEN 11.11.2008 günü yapılan tez savunma sınavında *Anadolu'da Miken Buluntu Merkezleri* başlıklı tezini savunmuş ve aşağıda isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından kabul / ~~red e~~dilmiştir.

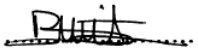
UNVANI-ADI VE SOYADI :	**KURUMU :**	**İMZASI**
Doç. Dr. Serap YAYLALI	Adnan Menderes Üniversitesi	
Doç. Dr. Engin AKDENİZ	Adnan Menderes Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Kemal ŞAHİN	Adnan Menderes Üniversitesi	

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan; ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Ad-Soyad

Umut BİLEN

İmza

ÖNSÖZ

"Anadolu'da Miken Buluntu Merkezleri" başlıklı tez konumu belirlememde ilkin ekip üyesi olduğum Kadıkalesi kazıları sırasında ortaya çıkarılan Miken seramikleri etkili olmuştur. Anadolu'da geniş bir alana yayılan Miken buluntu merkezlerinin dağılım alanlarını, buluntu yoğunluğunu ve şuan için mevcut verilerle Anadolu'daki Miken buluntu merkezi sayısını saptamaya çalıştım.

Bu konuyu belirlemede ve tezin her aşamasında her türlü desteğini esirgemeyen değerli hocam Doç.Dr. Engin AKDENİZ'e, değerli görüş ve eleştirileriyle tezi şekillendiren, yetişmemde büyük emekleri olan Bölüm Başkanımız Doç.Dr. Serap YAYLALI'ya, Yrd.Doç.Dr Mustafa Kemal ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez çalışması, proje ekip üyesi olarak görev aldığım, Doç Dr. Engin AKDENİZ başkanlığında yürütülen Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi adlı TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG) Projesi kapsamında Yüksek Lisans bursiyeri olarak desteklenmiştir. Söz konusu kurum yetkililerine şükranlarımı sunarım.

Ayrıca kaynak yardımında bulunan Prof.Dr. Christopher MEE'ye, Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkililerine, Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkilerine, Boğaziçi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkililerine, çevirilerde yardım eden M. Yılmaz Katı'ya teşekkür ederim.

Beni her zaman destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Umut Bilen,

Denizli Kasım 2008

ÖZ

Kıta Yunanistan'ın Mora Yarımadası'nda yer alan Mykenai yerleşiminde başlatılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan kültür, kentin adına atıfta bulunularak Miken Kültürü olarak tanımlanmıştır. Son Tunç Çağı'nda Ege Adaları, Batı ve Güney Anadolu kıyıları, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'e kadar uzanan bir coğrafyada görülen Miken yayılımının nedenleri, Miken halkının kökeni ve yönetim şekli, Mikenler'in M.Ö. II. binyılda nasıl adlandırıldıkları bu bağlamda Mikenler ile Ahhiyawa toplumunun aynı halk olup olmadığı, Anadolu'da gerçek anlamda bir Miken yerleşiminin varlığı ve Hitit-Miken ilişkileri hala üzerinde çok popüler tartışmaların devam ettiği konuları oluşturmaktadır.

Anahtar Sözcükler

Mikenler

Ahhiyawa

M.Ö. II. Binyıl

Hitit

ABSTRACT

The culture, which was unearthed as result of the excavations started in the site of Mycenaean settling area on the Peloponnessos Peninsula of Greek Mainland, has been described as Mycenaean Culture as a reference to the name of the city. The causes for the expansion of Mycenaean Culture during the Late Bronze Age, which is observed in a geography in which Aegean Islands, the Western and Southern coasts of Anatolia, Cyprus and Eastern Mediterranean comprises, the governing regime and the origin of Mycenaean community, how the Mycenaeans were called in the II BC, in this context, whether Mycenaeans and Ahhiyawans were the same nation or not, presence of a Mycenaean settling in Anatolia in the literal sense, and the relations of Hittite and Mycenaean communities; all these are the issues on which extensive and popular discussions still keep going.

Key Words

Mycenaean

Ahhiyawa

II.Millenium BC

Hittites

KISALTMALAR

bkz Bakınız

cm Santimetre

dn Dipnot

m^2 Metrekare

İKÇ. İlk Kalkolitik Çağ

OKÇ Orta Kalkolitik Çağ

SKÇ Son Kalkolitik Çağ

İTÇ İlk Tunç Çağı

STÇ Son Tunç Çağı

FS Furumark Form

FM Furumark Motive

LH Late Helladic

EM Early Minos

MM Middle Minos

LM Late Minos

Fig. Figür

Fig.P Figür-Plate

Res. Resim

Şek. Şekil

Taf. Tafel

Bei. Beiilage

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ……...i

ÖZ-ABSTRACT……...ii

KISALTMALAR…….iii

1. GİRİŞ…….1-5

2. MİKENLER VE AHHİYAWA SORUNU……6-7

3. KUZEYBATI ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ……8

3.1 Çanakkale ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…….8-42

3.1.1 YENİ BADEMLİ HÖYÜK……...8-9

3.1.2 TROİA/HİSARLIK TEPESİ……10-36

3.1.3 BEŞİK(GE)TEPE……..37-42

4. BATI ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ……..42-44

4.1 İzmir ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…….45-102

4.1.4 PİTANE/ÇANDARLI……45

4.1.5 ELAİA/KAZIKBAĞLARI.……45

4.1.6 PHOKAİA/FOÇA.……45-46

4.1.7 LARİSSA/BURUNCUK……46

4.1.8 KUMTEPE.……46

4.1.9 PANAZTEPE...…….....47-61

4.1.10 NEMRUT HÖYÜK..……61

4.1.11 BAYRAKLI HÖYÜĞÜ..……62-64

4.1.12 İZMİR AGORASI..……..64

4.1.13 SARIMEŞETEPE……...64-66

4.1.14 LİMANTEPE……..66-73

4.1.15 ÇEŞME/BAĞLARARASI……...74

4.1.16 BAKLATEPE……74-78

4.1.17 GERMİYAN YALISI-KÜÇÜK ADA……78-80

4.1.18 KOLOPHON/DEĞİRMENDERE……...80

4.1.19 HALKAPINAR……81

4.1.20 AYASULUK TEPESİ…….81-86

4.1.21 BADEMGEDİĞİ TEPE……86-102

4.2 Manisa ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler….....102-106

4.2.22 EĞRİKÖY……..102

4.2.23 BÜYÜK SÜMBÜLLER KÖYÜ…….102-104

4.2.24 SARDEİS……...104

4.2.25 GAVURTEPE HÖYÜĞÜ……...104-106

4.3 Aydın ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……..106-154

4.3.26 KUŞADASI YILANCI BURNU……106-107

4.3.27 ANAİA/KADIKALESİ……...107-134

4.3.28 DEDEKUYUSU HÖYÜĞÜ……...134-136

4.3.29 KAVAKLIKAHVE HÖYÜĞÜ……..137-140

4.3.30 KULETEPE/ASARTEPE……..140

4.3.31 ÇİNE-TEPECİK HÖYÜK……..140-141

4.3.32 APHRODİSİAS/PEKMEZTEPE HÖYÜĞÜ…….141-147

4.3.33 MİLETOS/MİLET…….148-154

4.3.34 DİDYMA/DİDİM..……154

4.4 Muğla ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……..154-211

4.4.35 IASOS/KÜREN..……154-155

4.4.36 MYLASA/MİLAS.…….156

4.4.37 PİLAVTEPE..…….156

4.4.38 STRATONİKEİA/ESKİHİSAR..……157-158

4.4.39 MÜSKEBİ/MÜSGEBİ...…….158-200

4.4.40 ÇÖMLEKÇİKÖY..…….200-206

4.4.41 ASSARLIK..……...206

4.4.42 MYNDOS/GÜMÜŞLÜK...…….206-207

4.4.43 HALİKARNASSOS/BODRUM..……..207

4.4.44 BODRUM MÜZESİ BRONZ MİKEN ESERLERİ..…….207-211

4.4.45 TELMESSOS/FETHİYE.……..211

4.4.46 KNİDOS/DATÇA.…….211

4.5 Denizli ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……212-214

4.5.47 SARAYKÖY HÖYÜK.…….212

4.5.48 BEYCESULTAN HÖYÜĞÜ……..212-214

4.6 Burdur ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler...……..214-216

4.6.49 DEREKÖY II.……214

4.6.50 DÜVER/YARIŞLI..……214-216

5. AKDENİZ BÖLGESİNDE MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ……..216

5.1 Antalya ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……...216-229

5.1.51 ELMALI/BEYLERBEY……216

5.1.52 PERGE.…….….216

5.1.53 ULUBURUN BATIĞI...…….217-227

5.1.54 GELİDONYA BATIĞI……...227-229

5.2. Mersin ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……230-297

5.2.55 KİLİSETEPE/MALTEPE……..230

5.2.56 TÖMÜKKALE……...230-231

5.2 57 SOLİ HÖYÜK……231-232

5.2.58 YÜMÜKTEPE……232-233

5.2.59 KAZANLI HÖYÜK……233-238

5.2.60 GÖZLÜKULE HÖYÜĞÜ……..238-297

5.3 Adana ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…….297-304

5.3.61 DERVİŞLİ HÖYÜK……..297

5.3.62 ZEYTİNLİ HÖYÜK……..297

5.3.63 GAVURKÖY HÖYÜK…….297

5.3.64 TANRIVERDİ HÖYÜK……298

5.3.65 DOMUZTEPE……...298

5.3.66 MİSİS…….298-299

5.3.67 VESLİ HÖYÜK…….299

5.3.68 ÇİFTLİK HÖYÜK…….299

5.3.69 İSLAMKADI/KIRTEKE HÖYÜĞÜ…….....299-300

5.3.70 HESİGİNTEPE/TÜLEK……300

5.3.71SOYALI HÖYÜK……...300

5.3.72 PASÇU HÖYÜK……301

5.3.73SİRKELİHÖYÜK……...301

5.3.74 BOZ HÖYÜK……301

5.3.75 SULTANTEPE HÖYÜĞÜ……302

5.3.76 GEÇEMEY HÖYÜK……..302-303

5.3.77ALAPINAR HÖYÜK…….303

5.3.78TİLAN HÖYÜK……..303-304

5.4 Hatay ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler..……304-305

5.4.79 SABUNİYE HÖYÜK...……...……..304

5.4.80 TELL TAYİNAT HÖYÜK…….304-305

6. GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ….305

6.1 Adıyaman ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler……...305

6.1.81TİLLE HÖYÜK……...305

7. İÇ ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ..…….306

7.1 Konya ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…….306

7.1.82 GÖDELESİN HÖYÜK…….....306

7.1.83 ÜÇ HÖYÜK……...306

7.2 Kayseri ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler...……307

7.2.84 FRAKDİN HÖYÜĞÜ...…….307

7.3 Sivas ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…..…….308

7.3.85 SARİSSA/KUŞAKLI...……..308

7.4 Çorum ve çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler….……308

7.4.86 HATTUŞA/BOĞAZKÖY……..308

8. KARADENİZ BÖLGESİ'NDE MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ……..……309-313

8.1 Tokat ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…..……..309-313

8.1.87 MAŞATHÖYÜK..……..309-313

8.2 Samsun ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler…...…….313

8.2.88 AKALAN HÖYÜĞÜ...……..313

9. SONUÇ..……314-317

ÖZET……318

SUMMARY…….319

TEŞEKKÜR..……320

KAYNAKÇA…….321-343

HARİTALAR……...I-III

LEVHALAR……1-87

1. GİRİŞ

Orta Tunç Çağı'nın sona ererek Son Tunç Çağı'nın başladığı süreç içerisinde Anadolu, Kıta Yunanistan, Ege Adaları ve Akdeniz Havzasında köklü değişimler yaşanmaktaydı. Bu süreç içerisinde yeni siyasi oluşumlar ortaya çıkarak mevcut güç dengeleri değişmiştir. Ege Havzasında Minos Uygarlığı hızla güç kaybederken, Anadolu'daki Hitit siyasi otoritesi giderek güçlenmiş ve İmparatorluk şeklini almıştır. Bu değişim süreci içerisinde meydana gelen en önemli olay Thera adasında yer alan Akrotiri volkanın patlaması, patlamanın tetiklediği büyük depremler ve bu depremler sonucunda oluştuğu iddia edilen dev tsunamilerin Minos Uygarlığı'nı yıkıma sürüklemesidir. Aslında Thera adasında M.Ö. II. Binyıl içerisinde birden çok deprem meydana gelmiştir. Meydana gelen büyük patlama için birçok alternatif görüş[1] bulunsa da son yıllarda yapılan çalışmalar sonucunda patlamanın M.Ö. 1628 yılında meydana gelmiş olduğu kesin olarak saptanmıştır[2]. Bu zincirleme reaksiyon sonucunda zamanının en büyük deniz gücü olarak kabul edilen Minos donanması büyük ölçüde etkilenmiş, Minos Uygarlığı'nın en büyük geçim kaynağı olan deniz ticareti büyük bir darbe yemiştir. Bu felaket zinciri sonucunda Konossos, Gurnia, Psyra, Palaikastro ve Zakro gibi birçok Minos kenti yıkılmıştır. Miletos'da yapılan kazılarda LM I A tabakasının patlama sonrasında oluşan şiddetli bir depremle yıkıldığı anlaşılmaktadır[3]. Hitit kaynaklarında yaşanan bu büyük felaket ile ilgili bilgi bulunmaması şaşırtıcıdır. Hititçe'de henüz deprem için saptanmış kelimeler yoktur[4].

Son Tunç Çağı ile birlikte Minos etkisi giderek azalır. LH II B dönemiyle birlikte Minos etkisi iyice yok olmuş ve yerini Miken kültürü almaya başlamıştır. Örneğin, Rodos ve Kos'da, Miken gömü biçimi olan oda tipi mezarlar LH II B'de bulunmuştur. Ialysos'daki Trianda mezarlığı ile Eleona-Langada'daki Seraglio mezarlığında da benzer bir durum söz konusudur[5]. H. Schliemann tarafından, Yunanistan'ın Mora Yarımadası'nda yer alan Mykenai yerleşiminde başlatılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan kültür, kentin adına atıfta bulunularak Miken Kültürü olarak tanımlanmıştır. Genel olarak M.Ö 1600 yıllarında ortaya çıktığı düşünülen Miken Kültürü, üç ana evreden oluşmaktadır.

---

[1] Marinatos 1939, 425 vd; M.Ö. 1580-1500 yılları arasına tarihlenmektedir; Pomerance 1970, 226; M.Ö. 13-12 yy'lar arasına tarihlenmektedir; Hammer 1987, 517; M.Ö. 1644 yılına tarihlemektedir.
[2] Kuniholm 1990, 16. Friedrich-Kromer-Friedrich 2006, 548 vd.
[3] Greaves 2003, 18
[4] Ünal 1977, 443.
[5] Mountjoy 1998, 34.

Kıta Yunanistan, Ege Adaları, Anadolu ve Doğu Akdeniz'e uzanan geniş bir coğrafyada yayılım gösteren Miken kültürünün, siyasi yapısı hakkında net yorumlar yapmak şuan için mümkün değildir. Mykenai merkezli bir siyasi otoriteye bağlı olarak geniş bir coğrafyaya yayılmış bir Miken Krallığından söz etmekte de olası değildir. Bu konudaki en mantıklı düşünce Ege Adaları, Anadolu ve Doğu Akdeniz'de görülen Miken kültürünün bağımsız olarak ele alınmasıdır. Mountjoy, Ege Adaları ve Anadolu'da görülen Miken Kültürünün, Kıta Yunanistan ile birlikte düşünülmeyip, Ege Denizi ortasındaki Miken yerleşimi barındıran adalar, kuzeyde Troia ve güneyde Rodos ile sınırlanan Anadolu hinterlandı arasında kalan Doğu Ege Denizi-Batı Anadolu ara yüzeyi olarak ele alınmasını önermektedir[6]. (Harita II)

Miken kültürü kendi içindeki gelişimini tamamladıktan sonra önce Ege Adaları sonrada Anadolu'ya doğru yayılım göstermiştir. Bu yayılımın daha önceleri Minos kontrolünde olan yerleşimlerde başlaması da oldukça ilginçtir. Miken yayılımına sahne olan bu yerleşimlerin Batı Anadolu'da bu dönem için oldukça önemli bir konumda olduklarını göstermektedir. Anadolu'da bilinen en erken Miken buluntuları LH I döneminden itibaren görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde Ege Adalarında görülen yerleşim yoğunluğu Anadolu'dan çok daha fazladır. Ancak Anadolu'da Miken dönemine ait olarak yürütülen sistematik kazılar bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az, mimari tabakalar ise tartışmaya açık ve şüphelidir. Anadolu'da şimdiye kadar tespit edilen en erken Miken buluntuları Limantepe[7], Iasos[8], Miletos[9], Panaztepe[10] ve Kazanlı'dan[11] gelmektedir. Bu merkezlerde tespit edilen Miken buluntuları LH I-II A-B dönemine tarihlendirilmektedir. Gerçek anlamda en geniş Miken yayılımı LH III A:1-2 döneminde gerçekleşmiştir. Bu yayılımın önemli faktörlerinden biri, Yunanistan ile adalarda özellikle Girit adası arasındaki kültürel bir gelişmeye bağlanmaktadır[12]. Bu dönemle birlikte Anadolu'da Miken buluntuları daha iç kesimlere doğru yayılmaktadır. Bu konuda genel görüş olarak, Mikenlerin Minos kolonileri olan Iasos ve Miletos'u aldıktan sonra kuzeye Ephesos (LH III A:2), ve İzmir'e (LH III B) doğru; ve güneye Müskebi (LH III B) ve Eskihisar'a doğru yayıldıkları düşünülmektedir.

---

[6] Aynı Eser, 33.
[7] Mee 1998, 137.
[8] Mee 1986, 301.
[9] Özgünel 1996, 10-12.
[10] Günel 1999, 136.
[11] Mee 1978, 131.
[12] French 1986, 278.

Mikenler'in daha iç bölgelerdeki metal zengini bölgelere dağılması, genişleyen ticaretin veya metal yataklarının işlenmesinde direk bir hakimiyet mücadelesi içerisine giriştikleri yönünde yorumlanmaktadır[13]. LH III A dönemiyle beraber sadece Batı Anadolu'da değil, doğu Akdeniz'de de bir Miken yayılımından söz edilmektedir. Kıbrıs'ın özellikle bakır konusundaki zenginliği ve Suriye-Filistin sahiline uzanan deniz yolları için, Lykia ve Kilikya ötesinde limanlara duyulan ihtiyaç, bu yayılımın sebebini oluşturmuş olmalıdır. Kuzey Suriye'den Ege'ye uzanan deniz ticaretini taşıyan dört önemli liman bulunmaktadır, Alasiya (Kıbrıs), Ura (Kilikya), Lykia ve Kaphtor (Girit). Kuzey Suriye ve Kıbrıs, Mikenler'e, Miken kontrolündeki limanlar kadar yarar sağlamış olmalıdır[14].

Mikenler'in Anadolu'da yayılımı sırasında yerli halkın rolü ya da engellemede bulunup bulunmadığı henüz anlaşılamamakla beraber bu yayılımın Hitit çıkarlarıyla doğrudan çatıştığı ortadadır. M.Ö. II. Binyıl Anadolu'sunun siyasi yapısı da Miken ilerleyişi ile paralel olarak incelenmesi gereken konulardan birini oluşturmaktadır. Hitit metinlerinde adı geçen Arzawa, Ahhiyawa, Lukka, Assuwa gibi ülkelerin lokalizasyonları birçok bilim adamı tarafından Batı Anadolu'da Miken yayılım bölgeleri içerisinde yapılmaktadır. Özellikle Ahhiyawa ülkesi(leri) birçok bilim adamı tarafından Miken kültürünün bir parçası olarak görülmek istenmektedir. Şimdiye kadar sıkça üzerinde durulan Miken-Ahhiyawa/Hitit-Ahhiyawa ilişkilerinin yanı sıra Mikenler'in Anadolu'nun diğer yerli haklarıyla olan ilişkileri de üzerinde durulması gereken bir konudur. (Harita III)

Assuwa, Ahhiyawa, Arzawa ülkelerinin lokalizasyonu için önerilen coğrafyalarda Miken buluntularının yoğunlaştığı gözlenirken, Antik çağlardaki Lykia bölgesine lokalize edilen Lukka ülkesinde Miken buluntularının birkaç merkez dışında yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Ancak dağlık Lykia Bölgesinde prehistorik-protohistorik dönemlere ait yapılan araştırmaların oldukça sınırlı olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Hititlerin siyasi otoritesinin oldukça güçlü olduğu Kizzuwatna Ülkesinin sahil şeridinde ise şaşırtıcı bir şekilde Miken buluntu merkezlerinin yoğunlaştığı görülmektedir. Hatta bu sahil şeridinde ele geçen Miken buluntularının bir Hitit vasalı olan Alasiya (Kıbrıs) kökenli olduğu, bu merkezlerde ele geçen Kıbrıs kökenli WS II kaplarına dayanılarak iddia edilmektedir. Bu durumda Hitit metinlerinde adı geçen ve Mikenler ile bir tutulmak istenen Ahhiyawa ülkesi(leri) için alternatif iki görüş daha akla gelmektedir.

[13] Yakar 1976, 124.
[14] Aynı Eser, 125.

Ahhiyawa'nın Miken toplumundan bağımsız ancak; Miken kültüründen oldukça fazla etkilenmiş, Mikenler gibi deniz ticaretinde söz sahibi bir toplum olduğu ve Kıyıya yakın Ege Adaları ve Batı Anadolu'nun küçük bir kısmında faaliyet gösterdiği ve Miken dünyası ile yakın ilişkileri bulunduğu ve giderek Mikenlileştiği ya da Ahhiyawa'nın yine aynı lokalizasyon bölgesi içerisinde Ege Havzasında birbirinden bağımsız faaliyetler yürüten Mikenli kolonistler tarafından kurulan ve zamanla bulunduğu coğrafyadaki yerli halkla kaynaşarak güçlenen ve bağımsız bir güç haline gelmiş olan bir Miken kolonisi olduğu ve faaliyet alanı içerisinde sınırlıda olsa Akdeniz Havzasının da bulunduğu iddia edilebilir.

Anadolu'da gerçek anlamda bir Miken yerleşiminin var olup olmadığı uzun yıllardır üzerinde durulan konulardan birisidir. Bugüne kadar yapılan ve kazı ve araştırmalarında gösterdiği gibi sadece Miletos, Miken tarzı yapıları ve gömütleriyle gerçek anlamda bir Miken yerleşimdir[15]. Anadolu'da bugün için Miletos dışında Miken yerleşimi olarak nitelendirilebilecek bir merkez bulunmamaktadır. Batı Anadolu'da erken dönemlere ait veriler oldukça sınırlıdır. Son yıllarda artan kazı ve yüzey araştırmaları sonucunda elde edilen veriler, Miken buluntu merkezi yoğunluğunun düşünülenden daha fazla olduğunu göstermektedir. Anadolu'da bugüne kadar yapılan kazı, yüzey araştırması ve müzelere satın alma yoluyla kazandırılan eserlerle birlikte tespit edilen Miken buluntu merkezi sayısı toplam 88 civarındadır. (Şekil 3) Ancak sonuçları henüz yayınlanmayan araştırmalar ve yeni çalışmaların verileriyle birlikte bu sayının artması muhtemeldir. Anadolu'daki Miken buluntu merkezleri ve bu merkezlerde ele geçen buluntulara yönelik birçok yayın yapılmıştır. Ancak bu yayınların çoğu güncelliğini yitirmiştir. Tezimizin amacı Anadolu'da geniş bir coğrafyaya yayılan Miken buluntu merkezlerini ve bu merkezlerde ele geçen Miken buluntularını yeni kazı ve yüzey araştırmaları ışığında elde edilen verilerle güncelleyerek, Miken buluntu merkezlerini, bu merkezlerde ele geçen Miken eserlerini irdeleyerek, Anadolu'da Miken eserlerinin yayılım gösterdiği yerleşimleri ve bu yerleşimlerde ele geçen buluntu yoğunluğunu saptamaktır. Tezimizde ele alacağımız Miken buluntuları tamamen yayınlanmış ya da kazı, yüzey araştırması ve müzelere satın alma yoluyla kazandırılmış ancak yayınlanmadığı halde varlığı bilinen eserlerden oluşmaktadır. Miken dönemine ait buluntuların değerlendirilmesine yönelik en kapsamlı çalışma Furumark tarafından yapılmıştır.

[15] Greaves 2003, 88.

Furumark, Miken kap formlarını FS (Furumark Form), Kap formları üzerinde görülen bezemeleri ise FM (Furumark Motif) olarak gruplandırmış ve her birine ayrı birer numara vermiştir[16]. Tezimizde yer alan Miken eserleri incelenirken Furumark'ın sınıflandırma ve kronolojisine (Şekil 10) sadık kalınmıştır.

Bu tez 107K030 no.lu "Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi", başlıklı TÜBİTAK Projesi kapsamında TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu tarafından desteklenmiştir. Bu proje kapsamında 2007 yılından itibaren ekip üyesi olarak görev aldığım Manisa İli sınırları içerisinde yürütülen yüzey araştırmalarında oldukça önemli veriler elde edilmiştir. Bu verilerin en önemlisi Arkeoloji literatürüne Çerkezsultaniye mezar grubu olarak giren ancak buluntu yeri tam olarak saptanamamış önemli bir Miken mezarının asıl buluntu yerinin Büyük Sümbüller Köyü olarak tespit edilmesidir. İleride bu konuya ayrıntılı olarak değinilecektir. Bu sebeple, TÜBİTAK'a göstermiş olduğu destekten dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

[16] A. Furumark, *Mycenaean Pottery, Analysis and Classification* ,Stockholm, 1972a; *Mycenaean Pottery II*, Cronology, Stockholm, 1972b.

2. MİKENLER VE AHHİYAWA SORUNU

Birçok batılı araştırmacı tarafından Homeros destanlarında adı geçen Akalarla, Mikenler aynı halk olarak görülmek istenmektedir. Bu görüş çerçevesinde Linear B tabletlerinde adı geçen "*aka-wi-ya-de"* kelimesi ile Hitit metinlerinde adı geçen Ahhiya ya da Ahhiyawa ülkesi(leri) bir tutularak Ahhiyawa toplumu ile Mikenlerin doğal olarak Akalar'ın aynı halk olduğu iddia edilmektedir. Miken-Ahhiyawa ilişkilerini inceleyen hemen hemen bütün yayınların klişeleşmiş başlangıcı olarak Miken-Ahhiyawa eşitliği ilk olarak Forrer tarafından ileri sürülmüştür[17]. Forrer'ın ortaya sürdüğü ve bilimsel bir temele dayanmayan bu varsayımdan buyana Miken dönemi üzerinde çalışan birçok araştırmacı bu tezi reddetmek ve kabul etmek arasında ikiye bölünmüş durumdadır.

Ahhiyawa adı Hitit metinlerinde yirmi beş kez geçmektedir. Bunlardan yedi tanesi tarihsel metin, altı tanesi mektup, bir tanesi şikayetname yedi tanesi fal metni, iki tanesi idari metin bir tanesi dua metni, biri ise antlaşma metnidir. Pek çok metin üzerinde net bir çıkarım yapılamayacak kadar kırık ele geçmiştir[18]. Ahhiyawa Ülkesi(leri) hakkında bilgiler veren Hitit metinleri 15-13. yüzyıllar arasına aittir[19]. Genel olarak bu metinlerden şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır: Ahhiyawa, denizsel bir toplumdur. Ancak sahip oldukları toprakların bir kısmı Batı Anadolu sahilinde bulunmaktadır. Ahhiyawalılar'ın, Hititlerinkine benzer savaş arabaları vardır. Ahhiyawalılar deniz ticaretinde söz sahibidirler ve deniz aşırı ülkelerde toprakları vardır. Ahhiyawa ile hediye değiş tokuşu yapılmasına ve diplomatik dildeki nezaket kurallarına rağmen Ahhiyawa kralı hiçbir zaman Hitit Büyük Kralına denk sayılan krallar listesinde yer almamıştır.

IV. Tuthaliya ile Amurru kralı Sausgamuva arasında yapılan antlaşma metninde Mısır, Babil ve Asur yanında eşit krallıklar arasında sayılan Ahhiyawa adının sonradan tabletten silinmiş olması Ortadoğu toplumlarında çok sık olarak rastlanılan bir katip hatası olarak yorumlanmaktadır[20]. Genel olarak Ahhiyawa-Miken eşitliği savunulurken sadece iki kriter baz alınmıştır. Bunlar Linear B tabletlerinde geçen "Aka-wi-ya-de" kelimesinin Hitit metinlerindeki "Ahhiyawa" kelimesiyle özdeşleştirilmesi ve Batı Anadolu sahilinde yoğunlaşmış Miken buluntularıdır. Bu durum arkeolojik olarak net bir anlam ifade etmediği halde ilginç bir şekilde birçok araştırmacı tarafından Miken-Ahhiyawa eşitlemesi tartışmasız bir şekilde kabul edilmektedir.

---

[17] Forrer 1924, 1.
[18] Ünal 2002, 115.
[19] Ünal 2001, 244.
[20] Ünal 2001, 115.

İlginç olan bir başka nokta ise ortada bu fikri ispatlayacak arkeolojik bir bulgu olmadığını ve bu durumun Miken-Ahhiyawa teziyle çeliştiğinin, bu tezi destekleyenler tarafında da kabul edildiğidir[21]. Buna karşın bazı araştırmacılar ise daha temkinli bir yaklaşımla eğer böyle bir eşitleme varsa bununla Miken uygarlığının bir bölümünün hatta bir döneminin anlatılmak istendiğini vurgulamışlardır. Başta Ahmet Ünal olmak üzere birçok bilim adamı ise bu görüşlere şiddetle karşı çıkarak ses benzerliği ve çanak çömlek buluntularının böyle bir eşitleme için yeterli kanıt teşkil etmeyeceğini savunmaktadır[22].

Bu soruna diğer bir yaklaşımda her iki görüşü de olası bulan ve her ikisinin de iyi yönlerini birleştiren Houwink ten Cate'den gelmiştir. Bu yaklaşıma göre aslında Ahhiyawa kuzey-batı Anadolu'daki bir Miken merkezini simgelemekteydi; fakat bu yaklaşım M.Ö. 14-13. yüzyıllarda Kıta Yunanistan Mikenlerini kapsayacak kadar gelişmiştir[23]. Ahhiyawa-Miken eşitliğini savunan fikirler tarihi ve genel olarak dilbilimsel şekilde ortaya sürüldüğünden sonuçlarından net çıkarımlar yapmak zor gözükmektedir[24]. Özellikle Batılı araştırmacılar tarafından uzun yıllar boyunca büyük bir kesinlikle kabul edilen Ahhiyawa-Miken eşitlemesini destekleyecek hiçbir veri bugün için mevcut değildir. Dolayısıyla şu an için mevcut verilerle Anadolu'da Mikenli bir Ahhiyawa toplumunun varlığından söz etmek mümkün değildir.

Batı Anadolu'nun M.Ö. II. binyılına ait veriler şu an için oldukça sınırlı ve yoruma açıktır. Gerek Hitit metinlerinde adı geçen ve genellikle Batı Anadolu'da yer aldığı düşünülen Arzawa, Ahhiyawa, Asuwa, Lukka gibi ülkelerin lokalizasyon sorunu gerek Anadolu-Miken ilişkileri, genellikle arkeolojik kanıtlar ışığından uzakta ya da Hitit metinlerindeki sınırlı bir takım bilgilerden yola çıkılarak dilbilimsel açıdan değerlendirilmektedir.

[21] Maqueen 2001, 43.
[22] Ünal 2001, 248.
[23] ten Cate 1973, 145 vd.
[24] Yakar 1976, 117 vd.

3. KUZEYBATI ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

Batı Anadolu sahil şeridinde yer alan Miken buluntularının dağılımı göz önüne alındığında, Batı Anadolu'nun en kuzeyinde Miken buluntusu saptanan merkezler Çanakkale İli sınırları içersinde yer almaktadır. Bu dağılıma göre Batı Anadolu'nun en kuzey ucunda Miken buluntularının saptandığı son merkez şu an için mevcut verilere göre Çanakkale il merkezinin 48 km. batı-kuzeybatısında bulunan Gökçeada'da yer alan Yenibademli Höyüktür. Bunun yanı sıra Biga Yarımadası üzerinde bulunan ve Çanakkale il merkezinin 30 km. güneyinde yer alan Troia ve Troia'nın limanı olarak kabul edilen Beşiktepe Kuzey Batı Anadolu'da yer alan diğer önemli Miken buluntu merkezleridir. (Şekil 4)

3.1 Çanakkale ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

3.1.1 YENİ BADEMLİ HÖYÜK (Harita I,1, Resim 2)

Yeni Bademli Höyük, Çanakkale'nin 48 km. batı-kuzeybatısında bulunan Gökçeada'da, Yeni Bademli Köyü'nün 1,5 km. güneyinde, Büyük Dere vadisinin aşağı kesiminde yer almaktadır. Prehistorik dönemlerde Ria[25] tipinde bir koyun doğu yönünde, yarımada konumunda olan sırtın batı ucunda kurulan Yeni Bademli yerleşimi, 120 m. x 130 m. boyutlarındadır ve 15.600 m²'lik bir alana kapsamaktadır. Yeni Bademli höyükteki kazı çalışmaları 1996 yılından beri Hüryılmaz başkanlığında bir heyet tarafından yürütülmektedir[26].

Yeni bademli Höyük'de şimdiye kadar İTÇ ve STÇ dönemine tarihlendirilen tabakalar tespit edilmiştir. Yerleşimde Troia I tabakası ile çağdaş güçlü bir İTÇ iskanı bulunmaktadır[27]. Yenibademli'nin üstten I. yapı katını temsil eden mimari kalıntılar yüzey toprağının hemen altından başlamaktadır. Ege havzasında çok sık rastlanılan dikdörtgen ve apsidal planlı yapılar Yenibademli Höyük'de de inşa edilmiştir. Ayrıca bu yapı katında üç tane sokak keşfedilmiştir. II. yapı katında yerleşimde önemli farklılıkların olmadığı gözlenmektedir. III. yapı katında ise İTÇ dönemi için karakteristik bir özellik olan dizi evler şeklinde tanımlanan yapılarla benzer özellikler gösteren sıkıştırılmış kil tabanlara sahip mimari kalıntılar gün ışığına çıkarılmıştır.

---

[25] Erel-Çağatay 2003, 11; Platoları yaran derin vadilerin sular altında kalmasıyla oluşan kıyı tiplerine bu isim verilmektedir. Ria'lı kıyı morfolojisi yarımadalarla ayrılmış körfezler, akarsu ağızlarından kara içlerine sokulan haliçler, koylar, koylar önünde ada sıralarıyla karakterize edilir.

[26] Hüryılmaz 1998, 357 vd; Hüryılmaz 1999, 311 vd; Hüryılmaz 2000, 229 vd; Hüryılmaz 2002, 295 vd; Hüryılmaz 2006, 2.

[27] Hüryılmaz 88 vd; Hüryılmaz 2002, 28 vd; Hüryılmaz 2006a 2 vd; Hüryılmaz 2006b, 32 vd.

IV-VII. yapı katlarına ilişkin mimari kalıntıların dar alanda araştırılmış olması ve açığa çıkarılan bölümlerin mimari bir bütünlük sergilememesi, yapıların planlarının ve diziliş biçimlerinin anlaşılmasına olanak tanımamıştır. VII. yapı katında kısmen açığa çıkarılmış bir yapı, Yenibademli'de taştan örülmüş binaların bulunduğunu ortaya koyması açsısından önem taşır[28]. Yenibademli Höyük'de İTÇ döneminde Thermi I-V yerleşimiyle benzer bir şekilde çömlekçi çarkının bilinmediği görülmektedir. Yüzeyleri perdahlı ve astarlı olan seramik örneklerinde siyah, kahverengimsi-siyah, koyu gri, bej ve açık kırmızı renkte, astar tercih edilmiştir. Yenibademli'de ele geçen çanak-çömlek örneklerinde Denizsel Troia Kültürünün etkileri görülmektedir. Kap formları üzerinde kazı, yiv, oluk, çentik, dolgu gibi bezeme örnekleri bulunmaktadır[29]. Ayrıca taş ve kilden yapılmış figürinler tespit edilmiştir[30]. Bunların yanı sıra özel taşlardan üretilen makara biçimli objeler ele geçmiştir[31]. Maden eserler ise yok denecek kadar azdır. Yenibademli Höyük'de maden endüstrisinin gelişmediği gözlenmektedir[32].

Yeni Bademli Höyük Miken Buluntuları

Yenibademli yerleşmesine girişi sağlayan en az 9 m. uzunluğundaki rampa tepe düzlüğünün, güneybatı yönündeki sura bitişik inşa edilmiştir. İki yönünde korkuluk duvarlarının temelleri korunan rampanın genişliği yaklaşık 2.50 m.dir. Rampanın geç evresi Miken dönemine tarihlendirilmektedir. Höyük üzerinde tespit edilen M.Ö. II. binyıl buluntuları bu rampa alanında tespit edilmiştir. Bu alanda F 11 Açmasında rampanın döşeme taşları arasında Bezemesiz Miken mallarından başka yerel üretim boyalı Miken parçaları ve az sayıda ithal Miken seramiği de ele geçmiştir. Bu alanda ele geçen Miken seramik parçalarının sayısı 200'den fazladır[33]. Bu Yenibademli Höyük için oldukça önemli bir miktardır. Höyük bu buluntuları ile Kuzey Batı Anadolu'da Troia ve Beşiktepe'den sonra en önemli Miken buluntu merkezlerinden biri durumuna gelmiştir. Yenibademli'de bulunan Miken seramiği ile ilgili ayrıntılı bir çalışma henüz yapılmamıştır.

[28] Hüryılmaz 2006, 34 vd.
[29] Hüryılmaz 2002, 31.
[30] Hüryılmaz 1999, 475 vd.
[31] Hüryılmaz 2007a, 34 vd.
[32] Hüryılmaz 2002, 31 vd.
[33] Hüryılmaz 1998, 366 vd; Hüryılmaz-Sevinç 1999, 314; Hüryılmaz 2002, 28; Hüryılmaz 2006,32; Hüryılmaz 2007b, 87.

3.1.2 TROİA/HİSARLIK TEPESİ (Harita I, 2)

Hisarlık Tepesi, Çanakkale il merkezinin yaklaşık 30 km güneyinde, Ege Denizi'nden 6 km, Çanakkale Boğazı'ndan 4,5 km uzaklıkta, Tevfikiye köyü sınırları içerisinde, Kara Menderes ve Dümrek çaylarının oluşturduğu kıyı ovasına hakim bir noktada yer almaktadır. Hisarlık Tepesi 200 m. x 150 m. boyutlarında ve ovadan 31,2 m. yüksekliğindedir. Üzerinde çok popüler tartışmaların hala devam ettiği, Homeros destanlarının ünlü kenti Troia, bugün birçok bilim adamı tarafından tartışmasız bir şekilde Hisarlık Tepesi'ne lokalize edilmektedir. Hisarlık Tepesi, ilk olarak Calvert tarafından saptanmış, 1863 ve 1865 yıllarında tepe üzerinde küçük çaplı kazılar yapılmıştır. Daha sonra Schliemann tarafından 1870 yılından başlayarak 1890 yılına kadar kazılmıştır. Ancak yerleşim üzerinde yapılan bu ilk kazılar bilimsel olmaktan uzak defineci bir anlayışla sürdürülmüştür. Bu çalışmalar höyüğün ortadan hendek şeklinde kazılmasına yol açmıştır. Pek çok mimari kalıntı iyi belgelenmeden yok edilmiş, bulunan eserlerin büyük kısmı da izinli veya izinsiz olarak yurt dışına kaçırılmıştır. Schliemann'ın ardından 1893-94 yılları arasında Dörpfeld tarafından yerleşimde bilimsel sayılabilecek ilk kazı yapılmıştır[34]. 1932 yılında ise Blegen yönetiminde ilk bilimsel sistematik kazı çalışmaları başlamış ve 1938 yılına kadar aynı ekip tarafından yürütülmüştür[35]. 1988 yılından itibaren Troia kazıları, Tübingen Üniversitesi adına 2005 yılındaki vefatına kadar Korfmann yönetiminde sürdürülmüş, Korfmann'ın ardından kazı başkanlığını, Pernicka devralmıştır. Ayrıca Cincinati Üniversitesi adına bir ekip de Höyük üzerinde yer alan antikçağ yerleşiminde kazı çalışmalarını sürdürmektedir.

Troia'da yapılan kazılarda toplam 10 tabaka tespit edilmiştir. (Çizim 1- Resim 3)

Troia I-II-III "Denizsel Troia Kültürü"

Troia I-II-III tabakalarını içine alan bu dönemin ilk evreleri M.Ö. III. binyılın başlarına tarihlenmektedir. Kazı ekibi tarafından Troia'nın I-II-III. tabakalarına Denizsel Troia Kültürü adı verilmesinin nedeni, bu kültürü temsil eden çanak-çömlek buluntularının yayılım alanının, Güney Marmara, Ege kıyıları ve Ege adalarını kapsamasıdır. Troia I evresinde toplam 14 yapı katı bulunmaktadır. Troia I döneminin başlangıç evresi İTÇ II dönemine tarihlendirilmektedir. Son yıllarda Schliemann yarması olarak bilinen kuzey-güney yarmasının tabanında yapılan kazılar sırasında, Troia I yerleşmesinden önceye ait bir yanık tabaka kesin olmamakla beraber ortaya çıkartılmıştır. Bu tabaka kazı ekibi tarafından Troia "0" tabakası olarak yorumlanmaktadır[36].

---

[34] Korfmann 2001, 4 vd; Latacz 2001, 26 vd; Korfman 2002, 147 vd; Çalış-Sazcı 2002, 46 vd; Jansen 2001, 338.
[35] Blegen 1934, 233 vd; Blegen 1935a, 6 vd; Blegen 1937a, 17 vd; Blegen 1937b, 553 vd; Blegen 1939; 204 vd.
[36] Korfmann 1992, 18 vd; Korfmann 2001, 347 vd; Çalış-Sazcı 2002, 56 vd.

Bu dönemde duvarları balıksırtı tekniğiyle örülmüş aynı istikamette yan yana dizilmiş megaron planlı birçok yapı açığa çıkarılmıştır. Troia I seramiği genelde kum katkılı, elde yapılmış ve az derecede fırınlanmıştır. Kahverengiden griye kadar değişen seramik yüzeyi, bazen yalın bırakılmış, bazen düzleştirilmiş kimi zamanda açkılanmıştır. Çizi bezeme Troia I seramiği için tipiktir[37].

Troia II dönemi, İTÇ dönemi tabakaları ararsında en zengin olanıdır. Bunu anıtsal yapılar ve hazine buluntuları göstermektedir. Bu dönemde Troia'nın stratejik konumu nedeniyle ticari faaliyetlerle birlikte zenginleştiği söylenebilir. Bu dönemde hazine buluntularını da içeren sekiz mimari yapı evresi ve üç büyük yanın felaketi saptanmıştır. Taş temel üzerine kerpiç duvarlı megaron yapıları dini faaliyetler amacıyla kullanılmıştır. Troia II seramiğinde iki büyük yenilik söz konusudur. Birincisi seramiğin rengi ikincisi ise Troia II b döneminden itibaren çömlekçi çarkının kullanılmasıdır. Ayrıca bu dönemden itibaren Troia'nın gelişmiş bir metalurjik faaliyetlere sahne olduğu altın, gümüş ve bronz yapılmış kap buluntularından anlaşılmaktadır. Ayrıca bu dönemde metal kapların taklidi kil kaplarda bulunmaktadır. Troia II tipik formları arasında tankard, maşrapalar, çift kulplu fincanlar ve Depaslar yer almaktadır. Troia I döneminde kaselerin yalnızca tutmaklarında görülen insan tasvirleri, Troia II döneminde tüm kap ve kapaklar üzerinde görülmektedir[38].

Troia III döneminde, nüfusta bir yoğunluk söz konusudur. Sur içindeki evler monumental değil, daha çok bir arı peteği gibi birbirine yakın yapılmıştır. II. tabakada yoğun olan deniz ticaretinin azalmakla birlikte varlığını sürdürdüğünü, burada bulunan bazı buluntulardan anlaşılmaktadır. Troia III yerleşiminde yeşim taşından yapılmış bir ördek figürü bulunmuştur. Suriye ile olan ticari ilişkilere kanıt olarak "Suriye şişeleri" olarak adlandırılan kap formları ele geçmiştir. Troia III döneminin sonlarına doğru Anadolu'nun iç bölgeleriyle bir etkileşim söz konudur. Anadolu kökenli kubbeli fırınlar Troia III dönemi sonlarına doğru ortaya çıkmıştır[39].

[37] Korfmann 2001, 347 vd; Korfmann 2002, 8 vd; Çalış-Sazcı 2002, 56 vd.
[38] Korfmann 1992, 22-23; Korfmann 2001, 347 vd; Korfmann 2002, 8 vd; Çalış-Sazcı 2002, 58 vd.
[39] Korfmann 2001, 347 vd; Korfmann 2002, 8 vd; Çalış-Sazcı 2002, 59 vd

Troia IV-V "Anadolu Troia Kültürü"

Troia IV-V tabakaları İTÇ III dönemi sonları ile OTÇ dönemine tarihlendirilen bir zaman dilimi içerisinde yerleşime sahne olmuştur. Troia IV tabakası kültürel ve teknik yeniliklerine rağmen Troia III tabakasına kesintisiz bir şekilde bağlanmaktadır. Troia IV-V tabakaları büyük ölçüde Schliemann dönemi kazıları sırasında tahribata uğramıştır. Troia IV tabakasına ait olan 2 m. kalınlığında 7 tane yangın geçirmiş evre tespit edilmiştir. Yapıların yönlerinde değişiklikler gözlenmiş olmasına rağmen şehircilik anlayışı Troia III tabakasından farklı değildir. Daha önceki tabakalara ait yapı kalıntılarının üzerleri yeni yapıların inşaatında temel olarak kullanılmadığından molozla örtülmüştür. Aşağı yukarı 50-70 cm. kalınlıkta olan moloz taştan yapılan bir taş temel üzerinde kerpiç, iç ve dış duvarlar nşa edilmiştir. Bütün duvarlar kalın bir kerpiç sıva ile iç duvarlarda da kireç ile sıvanmıştır. Bu şekilde bulunan uzun, en azından dört ayrı bölümü kapsayan ve bir ana ve ön mekana sahip olan yapılar inşa edilmiştir. Troia IV tabakasındaki en önemli yenilik kubbeli fırınların yaygınlaşmasıdır[40].

Troia V geniş çapta yeni yapılaşma ve yerleşim planının temelli bir yenilenmesi ile başlamış ise de, Troia IV'de başlayan geleneksel ev yapımı devam etmiştir. Tamamıyla moloz taşlardan yapılan, ince duvarları olan 10 m. uzunluğundaki veyamuk şekilli Troia V evlerine genel olarak bakıldığında, teknik bir gelişme gösterdikleri anlaşılmaktadır. İç mimaride yeni öğe olarak iç duvarları izleyen yayvan banklar görülmektedir. Troia V yerleşiminin büyüklüğü aşağı yukarı Troia IV ile aynıdır. Troia çömlekçi ustaları kendi kattıkları minerallerle yerel killeri kullanmaktaydılar. Farklı büyüklükte olan kum ve taşçıklar ve çeşitli mineraller belirli oranlarda hamura karıştırılmıştır. Özellikle Troia IV dönemine ait büyük çömleklerin yapımında kilin samanla olan karışımı önemli bir rol oynamaktaydı. Troia seramiğinde OTÇ için oldukça tipik olan kırmızı astarlı mallar olarak bilinen çanak-çömlek en çok rastlanılan türler arasındadır. Bu kaplar iyi arıtılmış hamurlu, ve demiroksit oranı yüksek olan bir astara sahip olup olduklarında pişirilme sırasında oluşan oksidasyon sonucu kırmızı bir renk almaktadırlar. Büyük kaplar, pithoslar, yemek pişirme kaplarının bir kısmı veyayvan güveç kapları hariç, Troia çanak-çömleği bu dönemde tamamen çark yapımıdır. Genel olarak bej, kahverengi ve kırmızı renkler revaçtadır. Bu dönemde en yaygın kap formları kaselerdir. Bu dönemin ana kase formu kırmızı haçlı kaselerdir. Kulplu fincanlar, kantharos ve tankardlar ve depaslar seyrek olarak görülen kap formları arasındadır[41].

[40] Korfman 1992, 17 vd; Korfmann 2001, 348; Blum 2002, 74 vd.
[41] Blum 2002, 75 vd.

Troia V dönemine ait 3 mezar bulunmuştur. Bir kireç kayasının içinde dolgu maddesi sarı kil olan bir çocuk mezarı bulunmuştur. Mezar içerisinde ölü armağanı olarak gri mal grubundan bir askos ele geçmiştir. Diğer mezarda ise kısmen yakılmış, yanı başına mezar armağanı olarak çok sayıda boncuk bırakılmış bir kadına ait kalıntılar ele geçmiştir. Bunların yanı sıra Troia V evresinin son dönemlerine ait bir taş sanduka mezarda tespit edilmiştir. Bu mezarda 6 yaşlarında bir çocuğa ait hoker pozisyonunda bir ceset saptanmıştır. Mezar armağanı olarak 2 çömlekçik ve makara benzeri bir nesne ele geçmiştir[42].

Troia VI-VII "Yüksek Troia Kültürü" (Çizim 2-3-4)

Yüksek Troia kültürü OTÇ döneminde M.Ö. 1700'lerde Troia VI tabakası ile başlamakta ve bütün STÇ dönemini kapsamakta ve M.Ö. 1200'lerde Troia VIIa evresi ile sona ermektedir. Bu iki dönem Troia VI h yapı katında M.Ö. 1300'lerde meydana gelen şiddetli bir deprem ile birbirinden ayrılmaktadır. Troia VI tabakası Erken, orta ve geç olarak üç ana evreye ayrılır. Bu evrelerin gelişme süresince savunma duvarının gittikçe daha yüksek, daha kalın ve geniş bir alana yayıldığı görülmektedir[43].

Geç VI dönemindeki savunma duvarının uzunluğu 550 m.dir ve 2 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Troia savunma duvarının en önemli özelliği testere dişine benzer çıkıntı yapmasıdır. Troia, orta VI döneminden itibaren sur eğimli olarak yapıldığından daha sağlam bir hale gelmiştir. Troia VI'nın geç döneminde sur duvarı 4-5 m. kalınlığı ve 8 m. yüksekliği ile oldukça etkileyici bir görünüme sahiptir. Eğimli yapılmış duvar temelinin üstünde kerpiçten yapılmış üst bir sur duvarı vardır. Daha sonra kerpiç duvar 2 m.den daha kalın ve 4 m. yüksekliğinde bir taş yapı ile değiştirilmiştir. Troia geç VI döneminin son evresinde savunma surunun dışına, biri güney diğeri doğu kapısına, savunma kuleleri inşa edilmiştir. Kuzeydoğu tarafında bir kuyuyu çevreleyen bastiyon görülmektedir. Kaleye giriş 4 ayrı kapıdan sağlanmaktadır. Ana kapı güneydedir, burada arabayla kalenin içine geçiş sağlayan bir yol bulunmuştur. Troia VIIa döneminde bu yol döşenmiş ve kanalizasyonla donatılmıştır. Diğer kapılara giden yollar çok dik olup sadece rampalar ve merdivenler üzerinden geçiş sağlanmıştır[44].

[42] Blum 2002, 79 vd.
[43] Blegen 1953, 18 vd; Korfmann 2001, 348 vd; Becks 2002; 85 vd; Becks 2003, 41 vd; Mountjoy 1999, 256; Jablonka-Rose 2004, 615 vd; Easton-Hawkins-Sherratt-Sherratt 2002, 75; Hertel-Kolb 2003, 71.
[44] Blegen 1933, 238; Blegen 1935, 551; Blegen 1937a, 30 vd; Blegen 1937b, 70; Blegen 1939, 204 vd; Korfmann 2001, 348 vd; Aynı eser, 395 vd; Klinkott-Becks 2001,407 vd; Becks 2002, 86.

Troia VI döneminin erken ve orta evrelerine ait az sayıda ev kazılmıştır. Geç dönemden çeşitli ev tiplerinden olan dört tarafı açık büyük yapılar bilinmektedir, ön hollü ve merkez odalı megaron tipi yapılar, L şeklinde bir plana sahip olan çok katlı yapı ve en azından iki katlı destek direkli yapılar ve ayrıca kaliteli bir işçiliğe sahip dikdörtgen "VI E evi" ev tipi örneklerini oluşturmaktadır. Sur ve içteki yapılar Troia VI'nın sonunda ağır bir depremle kısmen tahrip olmuştur. Troia VII a döneminde bu yapıların bazıları onarılarak yeniden kullanılmıştır. Kalenin güneybatı kapısı VI U'nun kapatılması ve doğu kapısı VI S'nin giriş yolunun açılmasıyla sağlamlaştırılmıştır. Kale içinde çok sayıda fakat daha küçük evler yapılmıştır. Bu evlerin birçoğunda büyük boyutlu pitoslar bulunmuştur[45].

Troia VI'nın orta döneminden itibaren aşağı şehrin bir hendek tarafından çevrelendiği anlaşılmıştır. Bu hendeğin 700 m.lik bölümü tespit edilmiştir. Hendeğin çevrelediği alan yaklaşık 270.000 m².dir. VII a evresinde hendek 100 m. güneye kaydırılmıştır. Bu dönemde Troia çanak-çömlek endüstrisinde görülen en büyük yenilik Anadolu gri mal grubunun Troia'da görülmesidir. Mikalı olan kil muhtemelen metal çanakları taklit edecek olan seramiğe karakteristik bir parıltı vermektedir. Troia orta VI a döneminde sarımsı-kahverengi mal grubu ortaya çıkmıştır. İthal seramik Troia'da çok nadirdir. Troia VI'da Minos dönemine ait az sayıda buluntu ele geçmiştir[46]. VI d dönemiyle birlikte Miken seramiği ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmalar ve kil analizleri sonucunda Troia'da bulunan Miken seramiğinin büyük bir çoğunluğunu yerel üretim malların oluşturduğu anlaşılmıştır[47]. Bu dönemde, Suriye-Filistin kökenli Kenan Amphoralarının Troia'da Kıbrıs ve Levant bölgesinde ise Anadolu gri mal grubunun bulunması doğrudan yapılan bir ticaretin göstergesidir[48]. Troia bu dönemde Hitit metinlerinde adı geçen Wiluşa ile özdeşleştirilmektedir. Kazı ekibi tarafından bu lokalizasyon tartışma götürmez bir şekilde kabul görmektedir[49]. Troia VII a döneminde büyük bir tahribat tabakası saptanmış ve bu tahribatla birlikte VII a tabakası yıkıma uğramıştır.

Troia VII b 1-3 "Erken Demir Çağı"

Troia VII b döneminin yapı evreleri, hem eski geleneklerin devam ettirildiğini hem de yeni unsurların varlığını göstermektedir. Bu dönemde dikkat çekici miktarda elde şekillendirilmiş çanak-çömlek bulunmaktadır. VII b1 evresinde birçok yapı yeniden inşa edilerek kullanılmıştır.

---

[45] Becks 2002, 87.
[46] Becks 2002, 88, Becks 2004, 73; Pavuk 2002, 35 vd.
[47] Mountjoy 1997, 259 vd; Mommsen-Hertel-Mountjoy 2001, 169 vd; Korfmann 1997, 145 vd.
[48] Becks 2002, 89, Becks 2004, 74.
[49] Starke 2001, 34; Latacz 2001b, 1 vd.

Yapılarda kullanılan yapım tekniği VII a döneminden farklı değildir. VII b 2 döneminde çok odalı yeni yapılar inşa edilmiştir. Troia VII'nin son evresi olan VII b 3'e dair çok az kalıntı bulunmaktadır. VII b 3 döneminde zayıf bir yerleşimin olduğu görülmektedir. VII b 1 evresinde yerel sarımsı-kahverengi ve Miken taklidi Minyas seramiği popüler durumdadır. Tırnak baskılı yatay bantlarla süslü barbar seramiği adı verilen yeni bir tür bu dönemde ortaya çıkmıştır. VII b 2'de daha çok el yapımı ve yumrulu seramik denilen siyah renkli perdahlı seramik türleri görülmektedir. Bunun yanı sıra gri ve sarımsı-kahverengi mal grupları hala devam etmektedir. Son evre olan VII b 3'de bu mal gruplarına ek olarak Protogeometrik amphoralar görülmeye başlanmıştır[50].

Troia VIII tabakasıyla birlikte Troia'da Antik çağ yerleşimleri başlamaktadır. VII. tabaka erken Arkaik Çağdan Hellenistik döneme, IX. tabaka Roma dönemine, X. tabaka ise Bizans dönemine tarihlenmektedir[51].

Troia Miken Buluntuları (Resim 5-19)

Troia'da yapılan kazılarda Miken dönemine ait buluntuların saptandığı ilk tabaka kazı ekibi tarafından yapılan adlandırmayla, orta VI döneminin VI d yapı katıdır. VI d yapı katından başlayarak VII b dönemine kadar uzanan bir süreç içerisinde Miken buluntuları gün ışığına çıkarılmıştır. İlk dönem kazılarında Blegen, Troia Miken seramiğini üç ana grup altında incelemiştir[52].

1) Argolis üretimi yüksek kaliteli ithal mallar.

2) Doğu Akdeniz'de üretim yapan yerel bir atölyeden gelen ithal mallar.

3) Yerel üretim düşük kaliteli mallar.

Troia'da ele geçen yaklaşık 500 parça Miken seramiği üzerinde yapılan netron aktivisyon analizleri sonucunda Troia Miken mallarının büyük ölçüde yerel üretim olduğu anlaşılmıştır. Özellikle VII a döneminde ele geçen seramiğin tamamına yakını yerel üretim mallardan oluşmaktadır[53]. Troia Miken mallarında genellikle pembemsi-kırmızı, soluk sarı, açık ve koyu kızılımsı hamur rengi bulunmaktadır. Hamur içerisinde altın ve gümüş renkte mika kullanılmıştır. Fırınlamadan dolayı bazı parçalarda altın ve gümüş renkteki mika arasındaki fark ortadan kaybolmuştur. Biyotit olarak bilinen siyah renkli mika fırınlama sırasında oksidasyona uğrayarak altınımsı bir renk almış, muscovite olarak bilinen beyaz renkli mika ise oksidasyon sırasında daima gümüş rengini almıştır. Ayrıca kapların yüzeyinde parlak bir görünüm elde etmek amacıyla yüzey pişirme işlemi öncesi mika ile kaplanmıştır.

[50] Korfmann 2001, 352; Hnila-Pieniazek-Sikora 2002, 94 vd; Becks 2003, 48 vd.
[51] Korfamann 2001, 353 vd.
[52] Blegen 1953, 38.
[53] Mountjoy 1997a, 259 vd; Mommsen-Hertel-Mountjoy 2001, 170 vd.

Troia'da bulunan ithal seramik oldukça parlak görünümlü ve yüksek ısıda fırınlandığı için serttir. İthal seramik yerel üretimlere göre daha yüksek bir ısıda fırınlanmıştır. Mountjoy ithal seramiğin kökenin Argolis olmadığını belirtmektedir[54]. Troia'da bulunan başlıca Miken buluntuları arasında, amphora, armut biçimli testiler, alabastron, goblet, üzengi kulplu emzikli kaplar, kylixler, tek kulplu fincanlar, testiler, çömlekler ve kavanozlar gibi formlar yer almaktadır.

A) VI d ve VI e Yapı katı Miken buluntuları (LH II B)

Troia'da ele geçen en erken Miken buluntusu VI. tabakanın VI d yapı katında tespit edilmiştir[55]. VI d yapı katında ele geçen az sayıdaki Miken buluntusu içerisinde FS 218 örnekleriyle paralel bir fincan ve bir kulp parçası yer almaktadır[56]. Fincan üzerinde FM 46 iç içe spiral bezemesi bulunmaktadır. Bu buluntular LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[57]. Özgünel VI d yapı katında LH I dönemine ait Miken malları bulunduğunu bildirmektedir[58]. Ancak VI d yapı katında bu döneme ilişkin bir Miken buluntusu tespit edilememiştir. VI d ve VI e yapı katlarında toplam 40 parça Miken buluntusu ele geçmiştir. VI e yapı katında ise Miken buluntularının sayısında bir artış gözlenmektedir. VI e yapı katında ele geçen Miken buluntularını FS 254 goblet, FS 87 bodur testi, FS 82/83/92 alabastron, FS 20/22 armut biçimli testi, FS 219 fincan, gövde kulp ve kaide parçaları oluşturmaktadır[59].

a) FS 254 Goblet

FS 254 Goblet formuna sahip toplam 5 parça buluntu ele geçmiştir. Bu buluntular LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[60].

1-2) FS 254 Goblet: Gövde üzerinde FM 12 sarmaşık motifi yer almaktadır[61].

3) FS 254 Goblet: Gövde üzerinde FM 9 zambak motifi yer almaktadır.

4) FS 254 Goblet: Gövde üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır.

5) FS 254 Goblet: Gövde üzerinde FM 32 kayalık motifi yer almaktadır.

b) FS 87 Bodur testi

FS 87 Bodur testi formuna ait toplam 9 parça buluntu ele geçmiştir. Bu buluntular LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[62].

---

[54] Mountjoy 1997a, 262.
[55] Mee 1978, 146; Özgünel 1983, 699, Mountjoy 1997c, 275.
[56] Blegen 1953, 206-207.
[57] Mountjoy 1997c, 276.
[58] Özgünel 1983, 699.
[59] Mountjoy 1997c, 275-276.
[60] Mountjoy 1997c, 276.
[61] Mountjoy 1986, fig. 53,5,8; Mountjoy 1997c, 276.
[62] Mountjoy 1997c, 276.

1) FS 87 Bodur testi: Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

2) FS 87 Bodur testi ağız kenarı: Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

3) FS 87 Bodur testi ağız kenarı parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

4) FS 87 Bodur testi kulp parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

5) FS 87 Bodur testi halka kaide parçası: Parça üzerinde boya bezeme bulunmaktadır.

6) FS 87 Bodur testi: Gövde üzerinde FM 12 sarmaşık motifi yer almaktadır.

7) FS 87 Bodur testi kulp parçası: Parça üzerinde boya bezeme bulunmaktadır.

8) FS 87 Bodur testi gövde parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

9) FS 89 Bodur testi/FS 83 Alabastron: Gövde üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

c) FS 82/83/92 Alabastron

FS 82/83/92 Alabastron formuna ait toplam 5 parça buluntu ele geçmiştir. Bu buluntular LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[63].

1) FS 83 Alabastron: Gövde üzerinde Miken buluntuları içerisinde görülen en ilginç bezemelerden birisi olan FM 32 kayalık motifi yer almaktadır.

2-3) FS 92 Alabastron gövde parçası: 21 ve 22 no.lu parçalar FS 92 Alabastron formuna ait gövde parçalarıdır. Parçalar üzerinde FM 67 kavisli çizgi bezemesi yer almaktadır.

4) FS 82 Alabastron: Gövde üzerinde FM 32 kayalık motifi yer almaktadır.

5) FS 83 Alabastron: Gövde üzerinde FM 32 kayalık motifi yer almaktadır.

d) FS 20/22 Armut biçimli testi

FS 20/22 Armut biçimli testi formuna ait toplam 3 parça ele geçmiştir. Bu buluntular LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[64].

1) FS 20/22 Armut biçimli testi: Gövde üzerinde FM 14 palmiye bezemesi yer almaktadır.

2) FS 20/22 Armut biçimli testi: Gövde üzerinde FM 14 palmiye bezemesi yer almaktadır.

3) FS 20/22 Armut biçimli testi: Gövde üzerinde FM 14 palmiye bezemesi yer almaktadır.

[63] Mountjoy 1997c, 276.
[64] Moubtjoy 1997c, 276.

e) Kylix

Bu forma ait tek parça LH III A:2 dönemine tarihlendirilmektedir. Büyük bir olasılıkla üst tabakalardan kaymış bir parça olmalıdır[65].

1) Kylix: Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

f) FS 218/219 Fincan

FS 218/219 Fincan formuna ait 4 parça ele geçmiştir. 2-3 no.lu parçalar LH III A:1 dönemine geriye kalan parçalar ise LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[66].

1) FS 218 Fincan: Gövde üzerinde FM 46 iç içe spiral bezemesi yer almaktadır.

2) FS 219 Fincan: Gövde üzerinde FM 77 nokta şeklinde bezeme yer almaktadır.

3) FS 219 Fincan: Gövde üzerinde FM 77 nokta şeklinde bezeme yer almaktadır.

4) FS 219 Fincan/FS 254 Goblet: Gövde üzerinde FM 35,8 uçları kıvrık ağaç dalı bezemesi yer almaktadır.

g) Gövde parçaları

Gövde parçalarına ait toplam 5 parça ele geçmiştir. Bu parçalar LH II dönemi içerisinden bir tarihe ait olmalıdır[67].

1) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

2) Gövde parçası: Üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

3) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

4) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

5) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

h) Kulp parçaları

Toplam 3 adet kulp parçası LH II dönemine tarihlenmektedir[68].

1) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

2) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

3) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

ı) Kaide parçaları

Toplam 3 adet kaide parçası LH II dönemine tarihlenmektedir[69].

1) Kaide parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

2) Kaide parçası: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır.

3) Kaide parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

---

[65] Mountjoy 1997c, 276.
[66] Mountjoy 1997c, 276.
[67] Mountjoy 1997c, 276.
[68] Mountjoy 1997c, 276.
[69] Mountjoy 1997c, 276.

B) VI f Yapı katı Miken buluntuları (LH II B)

VI f yapı katında tespit edilen Miken buluntuları VI f evi, A, B, C, D depozitinde ve VI f evi ile sur duvarı arasındaki alanda ele geçmiştir.

VI f evi ve A depoziti

Bu kısımda yapılan kazılarda ele geçen seramiğin sadece % 8'lik bölümünü Miken buluntuları oluşturmaktadır. Bu bölümde en fazla ele geçen seramik türü % 70'lik bir oranla baskın türü oluşturan gri çanak-çömlektir. Bunu % 20'lik bir oranla sarımsı-kahverengi çanak-çömlek izlemektedir. VI f yapı katında ele geçen Miken buluntularını FS 20/25 armut biçimli testi, FS 82 alabastron, FS 164 üzengi kulplu testi örnekleri oluşturmaktadır[70].

a) FS 20 Armut biçimli testi

FS 20 Armut biçimli testi formuna ait 6 örnek gövde kısmına ait parçalardır. 5 no.lu parça boyun ve kulplar hariç büyük ölçüde korunmuştur. 1, 2, 3, 4 ve 5 no.lu parçalar nispeten daha az korunmuş büyük gövde parçalarıdır. Bu parçalar LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[71].

1) FS 20 Armut biçimli testi gövde parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, hamuru gümüş ve altın renginde mika katkılıdır. Parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 14 palmiye motifi yer almaktadır[72].

2) FS 20 Armut biçimli testi gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, parlak kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boyun kısmının hemen altından başlayarak kulplar arasında kalan dar alan içerisinde FM 61a, üst üste yığılmış üçgen motifi yer almaktadır. Bu alanın hemen altında ikili grup halinde süsleme alanını sınırlayan boya bant bezeme bulunmaktadır. Boya bant bezemenin hemen altında kalın bir FM 61 zig zag süslemesine yer verilmiştir. Zig zag motifinin hemen altında içi taralı boya bant bezeme yer almaktadır. Yine bu boya bant bezemenin hemen altında kalın bir şekilde uygulanmış, FM 61 zig zag motifi bulunmaktadır. Bunun hemen altında ise ikili bir grup halinde kalın bir şekilde boya bant bezemeye yer verilmiştir. Bu kısmın hemen altında ise FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Dalgalı çizgi bezemesi ince bir boya bant bezeme ile sonlanmaktadır. Kaideye geçiş kısmında ise kalın bir boya bezemeye sahiptir[73].

[70] Mountjoy 1997c, 277-285.
[71] Mountjoy 1997c, 279.
[72] Mountjoy 1997c, 279.
[73] Mountjoy 1997c, 280.

3) FS 20 Armut biçimli testi: Gri hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılı ve soluk sarı renkte astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Oldukça kısa bir boyun kısmına sahiptir. Boyun kısmında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Boyun kısmının gövde ile birleştiği alandan başlayarak dikey bir şekilde gövdenin büyük bir bölümünü kaplayan ve her biri kap formunun dikey kulpları arasında uygulanan, FM 63 ilmek motifi gövde üzerinde yer alan ana süsleme motifini oluşturmaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme uygulanmıştır. Kulpların hemen altında dikey olarak uygulamış FM 53 dalgalı çizgi bezeği bulunmaktadır. Bu bezeme alanın hemen altında ikili kalın boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu boya bant bezemenin hemen altında tam olarak anlaşılamayan bir bezeme yer almaktadır[74].

4) FS 20 Armut biçimli testi: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, hamuru gümüş ve altın renkte mika katkılıdır. Soluk sarı renkte astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boyun kısmının hemen altında FM 67 kavisli çizgi bezemesi bulunmaktadır. Bu alanın hemen altında ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Boya bant bezemenin hemen altında FM 53 dalgalı çizgi bezemesine yer verilmiştir[75].

5) FS 20 Armut biçimli testi: Pembemsi-kırmızı renkte hamurludur. Soluk sarımsı-portakal renkte astarlıdır. Parlak portakal renkte boyalıdır. Boyun kısmının hemen altından başlayarak gövdenin yarısını kaplayan FM 70 ağ bezemesi uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında ikili grup halinde boya bant bezeme yapılmıştır. Bu kısmın altında FM 67 kavisli çizgi motifi yer almaktadır. Bununda hemen altından başlayarak alçak halka kaideye kadar uzanan bölüm kalın bir boya bezemeye sahiptir[76].

6) FS 20 Armut biçimli testi: Soluk pembemsi-sarı renkte hamurlu, soluk sarı yüzeyli mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde çok sık bir şekilde boşluk bırakmadan uygulanan FM 67 kavisli çizgi bezemesi yer almaktadır[77].

b) FS 25 Armut biçimli testi

Bu tipe ait tek bir örnek ele geçmiştir. Boyun kısmı ve kulplar hariç büyük ölçüde korunmuştur. LH II B dönemine tarihlendirilmektedir.

1) FS 25 Armut biçimli testi: Pembemsi-soluk sarı renkte hamurludur. Sarımsı-soluk sarı renkte astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır.

[74] Mountjoy 1997c, 283.
[75] Mountjoy 1997c, 283.
[76] Mountjoy 1997c, 283.
[77] Mountjoy 1997c, 283.

Boyun kısmının hemen altından başlayarak gövde yuvarlağının kaybolup, gövdenin koni şeklinde bir kavis aldığı noktaya kadar gövde üzerinde FM 70 ağ bezemesi yer almaktadır. Gövde üzerinde kalan kısımda boya bant bezeme bulunmaktadır[78].

c) FS 82 Basık gövdeli Alabastron

Basık gövdeli Alabastron tipine ait bir örnek bulunmaktadır. Basık ve geniş gövdesiyle bu tipin erken örnekleri arasında yer almaktadır. LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[79].

1) FS 82 Basık gövdeli Alabastron: Tamamen sağlam durumda ele geçmiştir. Koyu soluk sarı astarlı, parlak siyah renkte boyalıdır. Kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dışa çekik dudaklıdır. Boyun ve ağız kenarında kalın bir boya bezeme bulunmaktadır. Dikey üç kulba sahiptir. Kulpların üzerinde boya bezeme yer almaktadır. Geniş ve basık gövde yapısı düz bir dip geçişi ile sonlanmaktadır. Gövde üzerinde FM 32 kayalık motifi uygulanmıştır[80].

d) FS 83 Alabastron

FS 83 Alabastron formuna ait küçük gövde parçaları ele geçmiştir. Bunlardan 1 ve 2 no.lu parçalar yerel üretim 3 no.lu parça ise ithal Miken mallarındandır. Bu parçalar LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[81].

1) FS 83 Alabastron gövde parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Donuk sarı renkte astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[82].

2) FS 83 Alabastron gövde parçası: Soluk sarı renkte astarlıdır. Hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Parlak kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır[83].

3) FS 83 Alabastron gövde parçası: Soluk sarı renkte astarlıdır. Hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Koyu kahverengi renkte boyalıdır[84].

e) FS 87 Bodur Testi

FS 87 Bodur testi formuna ait iki örnek ele geçmiştir. 1 no.lu testi, kulbu hariç sağlam durumda ele geçmiştir. 2. no.lu örnek ise küçük bir gövde parçasıdır. Bodur testi örnekleri LH II B dönemine tarihlendirilmektedir[85].

1) FS 87 Bodur testi: Kısa boyunlu, geniş basık gövdelidir. Portakalımsı-soluk sarı astarlı ve son derece kaliteli perdahlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Dışa çekik dudak yapısına sahiptir. Boyun ve ağız kenarı üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır.

---

[78] Mountjoy 1997c, 283.
[79] Mountjoy 1997c, 283.
[80] Mountjoy 1997c, 283.
[81] Mountjoy 1997c, 283.
[82] Mountjoy 1997c, 283.
[83] Mountjoy 1997c, 283.
[84] Mountjoy 1997c, 283.
[85] Mountjoy 1997c, 283.

Gövde üzerinde FM 12 sarmaşık motifi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde boya bant bezeme uygulanmıştır. Kap formu düz bir dip kısmına sahiptir[86].

2) FS 87 Bodur testi gövde parçası: Kirli beyaz renkte astarlıdır. Parlak koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 67 kavisli çizgi bezemesi yer almaktadır[87].

f) Üzengi Kulplu testi

İlgi çekici buluntulardan diğeri de Minos orijinli ithal üzengi kulplu testilerdir. Bu form yapısına sahip 5 tane testi gün ışığına çıkarılmıştır. Bu testiler arasında bir kısmının yerel üretim olduğu bir kısmının da Troia'ya ithal olarak gelmiş olduğu anlaşılmaktadır[88].

3) B Depoziti

Bu alanda yapılan kazı çalışmalarında, tahribat sonucu VII a tabakasıyla karışık buluntuların olduğu gözlenmiştir. Bu alanda büyük boyutlu bir armut biçimli testiye ait parçalar gün ışığına çıkarılmıştır[89].

FS 20 Armut biçimli testi

Boyun ve gövde kısmına ait parçalar ele geçmiştir. Dışa sarkıtılmış dudaklıdır. Nispeten uzun bir boyun kısmına sahiptir. Boyun kısmının üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Soluk sarı hamurlu, yeşilimsi-beyaz renkte astarlı, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır Gövde üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi ve nokta şeklinde bezemeler yer almaktadır[90].

VI f Evi ve sur duvarı arasında kalan alan, C-D depoziti

Bu alanda iki tane armut biçimli testi parçası ele geçmiştir[91].

1) Armut biçimli testi (?) gövde parçası: Kızılımsı hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak kahverengimsi-portakal boyalıdır. Parça üzerinde spiral bezemesi yer almaktadır[92].

2) FS 20 Armut biçimli testi gövde parçası: Kızılımsı hamurlu, kirli beyaz renkte astarlı, parlak koyu kahverengimsi-siyah boyalıdır. Parça üzerinde spiral bezemesi yer almaktadır[93].

---

[86] Mountjoy 1997c, 283.
[87] Mountjoy 1997c, 283.
[88] Mountjoy 1997c, 283.
[89] Mountjoy 1997c, 285.
[90] Mountjoy 1997c, 285.
[91] Mountjoy 1997c, 286 vd.
[92] Mountjoy 1997c, 287.
[93] Mountjoy 1997c, 287.

C) VI g yapı katı Miken buluntuları (LH III A:1)

VI f evinin üzerine inşa edilmiş VI g evi ve sur duvarı arasında kalan bölümde, E depozitinde Miken buluntuları ele geçmiştir. Bu bölümde ele geçen malzemenin yalnızca küçük bir bölümünü Miken buluntuları oluşturmaktadır. Bu bölümde ele geçen çanak çömleğin % 85'ini gri mallar, % 10'luk bölümünü sarımsı-kahverengi mallar oluşturmaktadır. Bu bölümde ele geçen Miken malları boyalı ve boyasız olmak üzere iki gruptur. VI g yapı katında ele geçen boyalı Miken örnekleri arasında FS 26/31 armut biçimli testi, FS 77 küçük kulpsuz testi, FS 219 fincan, FS (?) kylix, boyasız Miken örnekleri arasında FS 263 goblet, FS 266 Kylix, FS 295 keskin omurgalı kase, FS 101/103 akıtacaklı testi örnekleri yer almaktadır[94].

1) Boyalı Miken seramiği

a) FS 26/31 Armut biçimli testi

VI g yapı katında FS 26/31 armut biçimli testi formuna ait iki örnek bulunmaktadır.

1) FS 26/31 Armut biçimli testi: Soluk sarı hamurlu, parlak siyah renkte boyalıdır. Kaide kısmı hariç oldukça iyi korunmuştur. Dışa sarkıtılmış dudaklı, uzun boyunludur. Ağız ve boyun üzeri kalın bir boya bezeme ile kaplıdır. Dikey, şerit şeklinde üç kulba sahiptir. Kulplar üzerinde boya bezeme yer almaktadır. Kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde FM 12 sarmaşık motifi yer almaktadır. Kulpların altında kalan alanda doldurma motifi olarak üçlü ince bir grup halinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümü üzerinde bir sıra oldukça kalın boya bant bezeme ve onu takip eden 4 sıra halinde ince boya bant bezeme birbirini takip eden iki sıra halinde kaideye kadar uygulanmıştır[95].

2) FS 26/31 Armut biçimli testi: Kızılımsı renkte hamurlu, beyaz astarlı, mat koyu kahverengimsi-kırmızı renkte boyalıdır. Gövde kısmının büyük bir bölümü ve alçak halka kaide korunmuştur. Kulplar ve boyun kısmı günümüze ulaşamamıştır. Gövde üzerinde alt alta üç sıra halinde FM 46 spiral motifi uygulanmıştır. Bu üç sıra bezemenin hemen altından başlayarak alçak halka kaideye kadar uzanan kalın bir boya bant bezemeye sahiptir[96].

b) FS 77 Kulpsuz testi

FS 77 Kulpsuz testi formuna ait tek bir örnek bulunmaktadır.

1) FS 77 Kulpsuz testi gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, kirli beyaz renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Boyun kısmı ve kaide günümüze ulaşamamıştır.

---

[94] Mountjoy 1997c, 287 vd.
[95] Mountjoy 1997c, 289.
[96] Mountjoy 1997c, 289.

Parça üzerinde boyun kısmının hemen altından başlayan 4 sıra ince boya bant bezeme bulunmaktadır. Bu kısmın hemen altından başlayarak oluşturulan geniş bezeme alanın içerisi FM 77 nokta şeklindeki bezeklerle doldurulmuştur. Bu bezeklerin hemen altında iki sıra orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[97].

c) FS 219 Fincan

FS 219 Fincan formuna ait tek bir örnek bulunmaktadır.

1) FS 219 Fincan: Soluk sarı astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarının üzerinde orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır. Kulp üzeri boya bezemelidir. Alçak halka kaide kısmına kadar Gövde üzerinde FM 77 nokta bezeği yer almaktadır. Kaide kısmının başlangıç noktasına yakın bir yerde ince bir sıra boya bant bezeme yer almaktadır[98].

d) FS (?) Kylix

İki tane Kylix ele geçmiştir.

1) Kylix: Ayak kısmının bir bölümü ve disk şeklindeki kaide kısmı hariç korunmuştur. Soluk sarı renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde FM 49 uçları birbirine bağlı spiral motifi uygulanmıştır[99].

2) Kylix: Sarı hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Kulplar, ayak ve disk şeklindeki kaide hariç gövde kısmı korunmuştur. Ağız kenarı üzerinde boya bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde oluşturulan bezeme alanı içerisinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[100].

2) Boyasız Miken seramiği

a) FS 263 Goblet

FS 263 Goblet formuna ait tek bir örnek bulunmaktadır.

1) FS 263 Goblet: Tüm olarak ele geçmiştir. Soluk sarı renkte hamurlu ve soluk sarı renkte yüzey rengine sahiptir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak düz bir şekilde devam eden gövde yapısı koni biçiminde daralarak kaideye doğru inmektedir. Dışa çekik ağız kenarından başlayan kulplar gövdenin konikleşmeye başladığı noktadan gövde kısmına bağlanmaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[101].

---

[97] Mountjoy 1997c, 289.
[98] Mountjoy 1997c, 289.
[99] Mountjoy 1997c, 289.
[100] Mountjoy 1997c, 289.
[101] Mountjoy 1997c, 290.

b) FS 266 Kylix

FS 266 Kylix formuna ait tek bir örnek bulunmaktadır.

1) FS 266 Kylix: Ayak ve kaide günümüze ulamamıştır. Soluk sarı hamurlu, aynı renkte yüzey rengine sahip ve perdahlıdır. Sığ gövdelidir[102].

c) FS 295 Omurgalı sığ kase

1) FS 295 Omurgalı sığ kase: Portakal renkte hamurlu, soluk sarı renkte yüzeylidir. İki yatay kulbu bulunmaktadır. Sığ bir gövde yapısı ve düz bir dip kısmına sahiptir[103].

d) FS 101/103 Akıtacaklı testi

1) FS 101/103 Akıtacaklı testi: Soluk sarı hamurlu ve pembemsi renkte yüzey rengine sahiptir. Oldukça ilginç bir örnektir. İri ve geniş gövdelidir. Düzleştirilmiş ağız kenarına sahiptir. Ağız kısmından başlayan ve karın kısmına kadar uzanan büyük bir akıtacağı bulunmaktadır. İki büyük dikey kulbu vardır. Oldukça alçak bir kaideye sahiptir[104].

D) VI h Yapı katı Miken buluntuları (LH III A:1-LH III A:2-B)

VI h yapı katında ele geçen Miken buluntuları, mezar alanı, sütunlu ev, VI F evi B depoziti, VI E evi ve sur duvarı arasında kalan alan, sur duvarının doğusunda kalan alan, yukarı şehrin batısında kalan bölge 661 z5 evi, yukarı şehrin güneyinde kalan bölge F8-F9 sütunlu ev, G9-H9 anteli ev, yukarı şehrin güneyi VI G evi H7-8, J7-8, VIg evi ve sur duvar arasında kalan alan J7-J8 tabaka 2.2a, VI h savunma kulesi J7-J8 açması, VI f Evi H 6-7, J 6-7, VI f Evi ile sur duvarı arasında kalan alan J7 tabaka 25,26, VI E evi J5-J6, VI E evi ve sur duvarı arasında kalan alan, J6-K6 deprem depoziti, J6-K6 VI h deprem depoziti, K 6 açmasından sur duvarı girişine kadar olan alan Troia IXM, tabaka L, K6-7-8, J8 alanları, aşağı şehir, krematoryum ve mezar alanlarında tespit edilmiştir[105].

Mezar Alanı

Troia VI h yapı katında tespit edilen mezarlık alanında Blegen yönetiminde yapılan kazılarda FS 171 Üzengi kulplu testi, muhtemelen Testi-Hydria-Amphora formlarından birine ait olması gereken ama tam olarak hangi tipe ait olduğu anlaşılamayan parçalar ve bir krater ele geçmiştir[106].

[102] Mountjoy 1997c, 290.
[103] Mountjoy 1997c, 290.
[104] Mountjoy 1997c, 290.
[105] Mountjoy 1999c, 256-288.
[106] Mountjoy 1999c, 256.

Sütunlu Ev

Bu alanda yapılan kazılarda gün ışığına çıkarılan Miken buluntularını 1 monokrom kase, Boya bant bezemeye sahip konik bir çanak, FM 53 dalgalı çizgi bezemesine sahip bir Kylix ve üzerinde boya bant bezeme bulunan küçük bir fincan oluşturmaktadır[107].

VI f evi B depoziti

VI f evinin üzerinde bulunan B depozitinde bir testi parçası ele geçmiştir. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Bu parça LH III C dönemine aittir. Olasılıkla Troia VII döneminde meydana gelen büyük yıkımla birlikte üstteki tabakalardan kaymış bir parça olmalıdır[108].

VI E evi ile sur duvarı arasında kalan alan

VI e döneminde inşa edilen evin VI h döneminde işlevine devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu alanda yapılan kazılarda bir Kylix ve bir krater ele geçmiştir. Mountjoy, bu kraterin anakaradan ithal edilmiş olabileceğini belirtmektedir. Bu buluntular VI h tabakasının geç dönemine tarihlenmektedir[109].

Sur duvarının doğusunda kalan alan

Bu alanda yapılan kazılarda üzerinde FM 20 balık figürü bulunan olasılıkla bir kalathos'a ait gövde parçası ele geçmiştir[110].

Yukarı şehrin batısında kalan bölge

661 z5 Evi

Sur duvarının batı kapısının kuzey tarafında alanda inşa edilen 661 no.lu evde yapılan kazılarda üzerinde ahtapot bezemeli bir kylix'in de bulunduğu toplam 21 tane gövde parçasından oluşan Miken buluntusu ele geçmiştir. Bu buluntular arasında en ilginç örneği hiç şüphesiz üzerinde FM 21,16 Ahtapot bezemesi bulunan bir Kylix oluşturmaktadır[111]. Diğer parçalar üzerinde ise FM 43 yarım daire bezemesi görülmektedir[112].

Yukarı şehrin güneyinde kalan bölge

F8-F9 Sütunlu ev

Güney kapısının batısında sur duvarına yakın bir mesafede tespit edilen F8-F9 sütunlu ev, VI g döneminde inşa edilen yapının üzerinde yükselmektedir.

---

[107] Mountjoy 1999c, 257.
[108] Mountjoy 1999c, 257.
[109] Mountjoy 1999c, 257.
[110] Mountjoy 1999c, 258.
[111] Özgünel 1996, 116.
[112] Mountjoy 1999c, 261.

Bu alanda yapılan kazılarda ele geçen seramiğin yalnızca küçük bir kısmı Miken buluntularına aittir. Gün ışığına çıkarılan seramiğin büyük çoğunluğunu gri ve sarımsı-kahverengi mallar oluşturmaktadır[113].

a) FS 219 Kylix

1) FS 219 Kylix: Soluk sarımsı-pembe hamurlu, hamuru kum ve gümüş renkte mika katkılı, soluk sarı renkte astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen üzerinde ince bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Parça üzerinde FM 49 birbirine kavisli bir sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[114].

b) FS 256/257 Kylix

1) FS 256/257 Kylix: Soluk sarı hamurlu aynı renkte astarlı ve parlak kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kısmının üzerinde ince bir boya bant bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde ise bu boya bant bezemenin hemen altından başlayan FM 19 dil bezemesi yer almaktadır[115].

2) FS 256/257 Kylix: Tek kulbu ve ayak kısmı hariç tüme yakın durumdadır. Gri hamurlu, hamuru altın renkte mika katkılı, sarımsı-kahverengi renkte astarlı ve perdahlı ve mat portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde FM 21 ahtapot bezemesi yer almaktadır[116].

3) FS 256/257 Kylix: Soluk sarı hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılı hamur renginde astarlı ve parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 birbiri ardına dizilmiş spiral motifi yer almaktadır[117].

4) FS 256 Kylix: Pembemsi-kırmızı hamurlu, soluk sarı astarlı ve perdahlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[118].

5) FS 256/257 Kylix: Kum renginde hamurlu, sarımsı-kahverengi renkte astarlı ve kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı yer almaktadır[119].

6) FS 256/257 Kylix: Pembemsi-kırmızı hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı ya da FM 45 "U" bezemesi yer almaktadır[120].

---

[113] Mountjoy 1999c, 261-263.
[114] Mountjoy 1999c, 261.
[115] Mountjoy 1999c, 263.
[116] Mountjoy 1999c, 263.
[117] Mountjoy 1999c, 263.
[118] Mountjoy 1999c, 263.
[119] Mountjoy 1999c, 263.
[120] Mountjoy 1999c, 263.

b) FS 45 Armut biçimli testi

1) FS 45 Armut biçimli testi: Soluk sarı hamurlu ve aynı renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerindeki ana bezeme öğesini FM 57 ağ motifi oluşturmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında boya bant bezeme bulunmaktadır[121].

c) FS 53 Amphoroid krater

1) FS 53 Amphoroid krater: Koyu pembe hamurlu, hamuru altın renkte mika katkılı, sarımsı-kahverengi renkte astarlı ve perdahlı, parlak koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 yarım daire bezemesi yer almaktadır[122].

d) FS 175 Dar boyunlu küçük yassı şişecik

1) FS 175 Dar boyunlu küçük yassı şişecik: Gri hamurlu, beyaz astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[123].

e) FS 8 Krater

1) FS 8 Krater: Soluk sarı hamurlu, hamuru altın ve gümüş renkte mika katkılı, hamur renginde astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde konsantrik yay motifi yer almaktadır[124].

f) FS 225 Maşrapa

1) FS 225 Maşrapa: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[125].

G9-H9 Anteli Ev

Sur duvarının doğusunda güney kapısının batı paralelinde yer almaktadır. Üzerinde Hellenistik-Roma dönemine ait yapılar bulunmaktadır. Doğu kısmı Bouleterion yapısının duvarı tarafından kesilmektedir. Bu alanda saptanan gri ve sarımsı-kahverengi mal grupları içerisinde 6 parça Miken çanak-çömleği ele geçmiştir[126].

Yukarı şehrin güneyi

VIG evi H7-8, J7-8

Bu alan sur duvarının alt terasında bulunmaktadır. Schliemann tarafından yapılan kazılarda büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Bu alanda 48 parça Miken seramiği tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğu gövde parçalarıdır. 21 tanesini LH III A:2 dönemine tarihlenen Kylix parçaları oluşturur bunlardan iki tanesi sağlam durumda ele geçmiştir[127].

---

[121] Mountjoy 1999c, 263.
[122] Mountjoy 1999c, 262.
[123] Mountjoy 1999c, 263.
[124] Mountjoy 1999c, 263.
[125] Mountjoy 1999c, 263.
[126] Mountjoy 1999c, 266.
[127] Mountjoy 1999c, 268.

VIg Evi ve sur duvar arasında kalan alan J7-J8 tabaka 2.2a

Bu alan VI h savunma kulesi yakınlarında yer almaktadır. Bu kısımda VI h tabakasına ait 2 ve 2a adı verilen iki ayrı yapı katı tespit edilmiştir. 2a VI h döneminin son evresine tarihlenmektedir. VI h tabakasında yaşanan depremin izleri bu alanda açıkça görülmektedir. Çanak-çömlek buluntuları depremin etkisiyle yola doğru savrulmuş ve oldukça dağınık bir şekilde ele geçmiştir. Sarımsı-kahverengi mallar ile Miken malları bir arada tespit edilmiştir. Bu alanda 20 parça Miken seramiği ele geçmiştir. Bunlar LH III A:2 ile LH III B dönemine tarihlenen kase ve kylix parçalarıdır. Parçalar üzerinde rozet, FM 75 panel ve FM 53 dalgalı çizgi bezemesi ve boya bant bezeme bulunmaktadır[128].

VI h savunma kulesi J7-J8 açması

VI h kulesi yakınındaki stragrafiyi saptamak amacıyla burada bir kazı çalışması yapılmış ve 3 ayrı yapı katı tespit edilmiştir. Bu kısımda ele geçen seramiğin en büyük bölümünü gri ve sarımsı-kahverengi mallar oluşturmaktadır ayrıca az miktarda Miken seramiği tespit edilmiştir[129]. Bu alanda yapılan kazılarda VI f tabakasına ait LH II B dönemine tarihlenen ve üzerinde ilmek bezemesi bulunan armut biçimli testi parçası en ilgi çekici Miken buluntusudur. Bunun yanı sıra LH III dönemi içerisinde bir tarihe ait olan Kylix ve kulp parçaları da ele geçmiştir[130].

VI f Evi H 6-7, J 6-7

VI g ve VI e arasında kalan alanda bulunmaktadır. Bu alanda tespit edilen buluntuların deprem felaketi sonucunda birbirine karışmış olduğu görülmektedir. Bu kısımda LH II B döneminde tarihlenen Miken seramikleri de ele geçmiştir[131].

VI f Evi ile sur duvarı arasında kalan alan J7 tabaka 25-26.

Bu kesimde yapılan çalışmalarda deprem sonucu buluntuların geniş bir bölgeye yayıldığı saptanmıştır. Bu alanda 25-26 no.lu iki ayrı yapı katı tespit edilmiştir. 26 VI h tabakasının son evresine deprem felaketinden az önceye tarihlenmektedir. Üzerinde spiral bezemesi bulunan LH III A:2 dönemine tarihlenen bir kylix bu bölümde ele geçen tek Miken buluntusudur. Bununla beraber gri ve sarımsı-kahverengi mal grubuna ait parçalar da ele geçmiştir[132].

[128] Mountjoy 1999c, 269.
[129] Mountjoy 1999c, 269.
[130] Mountjoy 1999c, 269.
[131] Mountjoy 1999c, 269.
[132] Mountjoy 1999c, 269.

VI E evi J5-J6

VI E evi, VI C evinin güneyinde, VI F evinin kuzeyinde, doğu kapısı yakınlarındadır. Bu alanda yapılan kazılarda LH III A:1 dönemine ait Miken buluntuları ele geçmiştir[133].

VI E evi ve sur duvarı arasında kalan alan, J6-K6 deprem depoziti

Bu deprem depoziti Troia VI h, VII a ve VII b dönemini kapsayan buluntular içermektedir. Bu alanda tespit edilen buluntuların %66'lık kısmını gri mal grubuna ait parçalar, %33'ünü sarımsı-kahverengi mallar, %1'lik kısmını 265 parça Miken buluntusu oluşturmaktadır[134].

J6-K6 VI h Deprem depoziti

a) FS 164 Üzengi kulplu testi

1) FS 164 Üzengi kulplu testi: Soluk sarı hamurlu, hamuru altın ve gümüş mika katkılı, hamur renginde astarlı ve perdahlı ve siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde konsantrik yay bezemesi bulunmaktadır[135].

2) FS 164 Üzengi kulplu testi: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, parlak siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı bulunmaktadır[136].

b) FS 8 Krater

1) FS 8 Krater: Gri hamurlu, hamuru altın ve gümüş renkte mika katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte astarlı ve perdahlı mat morumsu renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[137].

2) FS 8 Krater: Soluk sarı hamurlu, hamur renginde astarlı, parlak kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral motifi yer almaktadır[138].

c) FS 256 Kylix

1) FS 256 Kylix: Kızılımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru altın renginde mika katkılı, parlak portakal renkte boyalıdır[139].

2) FS 256 Kylix: Kızılımsı renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Üzerinde FM 18 çiçek motifi yer almaktadır[140].

3)FS 256 Kylix: Soluk sarımsı-pembe renkte hamurlu, sarı astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 19 dil motifi yer almaktadır[141].

---

[133] Mountjoy 1999c, 269.
[134] Mountjoy 1999c, 270.
[135] Mountjoy 1999c, 271.
[136] Mountjoy 1999c, 271.
[137] Mountjoy 1999c, 271.
[138] Mountjoy 1999c, 271.
[139] Mountjoy 1999c, 271.
[140] Mountjoy 1999c, 274.
[141] Mountjoy 1999c, 274.

4) FS 256 Kylix: Kızılımsı renkte hamurlu, sarı renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 21 ahtapot motifi yer almaktadır[142].

5 FS 256 Kylix: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru bol altın ve gümüş renkte mika katkılı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 23 "şeytan minaresi" deniz kabuklusu motifi yer almaktadır[143].

6) FS 256 Kylix: Sarı renkte hamurlu, hamuru bol gümüş renkte mika katkılı, parlak kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 23 "şeytan minaresi" deniz kabuklusu motifi yer almaktadır[144].

7) FS 257 Kylix: Kızılımsı renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 23 "şeytan minaresi" deniz kabuklusu motifi yer almaktadır[145].

8) Soluk sarı hamurlu, sarı renkte astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 49 spiral motifi yer almaktadır[146].

9) Soluk sarı hamurlu, koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[147].

10) Kızılımsı hamurlu, sarı astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 58 şevron motifi bulunmaktadır[148].

d) FS 34,35 Armut biçimli testi

1) FS 34,35 Armut biçimli testi: Koyu pembemsi-kırmızı astarlı ve perdahlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 18 çiçek motifi yer almaktadır[149].

2) FS 34,35 Armut biçimli testi: Gri hamurlu, hamuru altın renkte mika katkılı ve mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 artarda dizilmiş spiral motifi bulunmaktadır[150].

e) FS 54 Amphoroid Krater

1) FS 54 Amphoroid Krater: Soluk sarı hamurlu, hamur renginde astarlı, parlak kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 1 insan figürü bulunmaktadır. Bu figüre ait sadece içi nokta bezeklerle doldurulmuş giysi kısmı ele geçmiştir[151].

---

[142] Mountjoy 1999c, 274.
[143] Mountjoy 1999c, 274.
[144] Mountjoy 1999c, 274.
[145] Mountjoy 1999c, 274.
[146] Mountjoy 1999c, 274.
[147] Mountjoy 1999c, 274.
[148] Mountjoy 1999c, 274.
[149] Mountjoy 1999c, 272.
[150] Mountjoy 1999c, 272.
[151] Mountjoy 1999c, 272..

f) FS 94 Pyxis

1) FS 94 Pyxis: Kızılımsı renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 45 "U" bezemesi bulunmaktadır[152].

2) FS 94 Pyxis: Pembemsi-kırmızı hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı yer almaktadır[153].

g) FS 199 Konik rython

1) FS 199 Konik rython: Soluk sarımsı pembe hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 21 Ahtapot bezemesinin, ahtapotun koluna dair korunmuş bir kısmı yer almaktadır[154].

h) FS 220 Fincan

1) Kızılımsı-sarı hamurlu, hamuru bol mika katkılı ve parlak koyu kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[155].

ı) FS 283/304 Kase

1) FS 283 Kase: Kızılımsı hamurlu, hamuru altın renkte mika katkılı ve portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 45 "U" bezemesi yer almaktadır[156].

2) FS 304 Kase: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru bol altın ve gümüş renkte mika katkılıdır. kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır[157].

K 6 Açmasından sur duvarı girişine kadar olan alan Troia IXM, Tabaka L

Bu bölümde yapılan kazılar sonucunda depremle birlikte tabakaların birbirine karıştığını anlaşılmıştır. Troia VI f dönemine ait LH II B seramiği ile LH III A:1-B dönemine tarihlenen Miken seramiği bir arada bulunmuştur. Bu alanda gün ışığına çıkarılan Miken seramiği, LH II B dönemine tarihlenen alabastron parçaları, LH III A:1-2/B dönemine tarihlenen Armut biçimli testi parçaları ve tabaklardan oluşmaktadır[158].

K6-7-8, J8 Alanları

Troia VI h tabakasında kazılan bütün alanlarda tespit edilen Miken seramiği, genel olarak deprem felaketi sonucunda alttaki tabakalarla ya da bir üst tabakadan kayan malzemeyle bir arada bulunmuştur. K6-7-8, J8 kısmında yapılan kazılarda LH II B dönemine ait birkaç parça Miken buluntusu ele geçmiştir[159].

---

[152] Mountjoy 1999c, 272..
[153] Mountjoy 1999c, 272..
[154] Mountjoy 1999c, 272..
[155] Mountjoy 1999c, 272..
[156] Mountjoy 1999c, 274.
[157] Mountjoy 1999c, 274.
[158] Mountjoy 1999c, 276.
[159] Mountjoy 1999c, 276.

LH III A:1-2/B dönemine ait buluntular çoğunluğu oluşturmakla birlikte LH III B-C dönemi geçişini yansıtan parçalar da bulunmaktadır[160]. Bu alanda ele geçen Miken seramiğini FS 15 kavanoz, FS 20 armut biçimli testi, FS 84/85 alabastron, FS 219 fincan, FS 253 tek kulplu kase, FS 256/257 kylix, FS 284 derin kase örnekleri oluşturmaktadır[161].

Aşağı şehir

Krematoryum

Aşağı şehrin güneybatısında Blegen tarafından krematoryum olarak adlandırılan alanda deprem sonucunda iyice karışmış, yanık kemikler ve çoğunluğu gri ve sarımsı-kahverengi mallardan oluşan çanak-çömlek parçaları ele geçmiştir. Bu alanda saptanan az miktarda Miken buluntularını FS 45 armut biçimli testi, FS 94 pyxis, FS 294 kase ve FS 264 kylix formları oluşturmaktadır[162]. Ayrıca VII a tabakasından kayan LH III B dönemine ait FS 284 derin kase, FS 305 kase, örnekleri de bulunmaktadır.

Mezar Alanı

Aşağı şehrin 500 m. güneyinde küçük bir mezar alanı tespit edilmiştir. Bu alanda LH II B-LH III B dönemine tarihlenen Miken buluntuları ele geçmiştir. Mezar alanında ele geçen Miken buluntuları arasında FS 248 kase, FS 82 alabastron, FS 219 fincan, FS 254 goblet FS 23 armut biçimli testi, FS 8 krater, FS 53 amphoroid krater, FS 171 üzengi kulplu testi yer almaktadır. Bunların yanı sıra gri ve sarımsı-kahverengi mal grubuna ait çok sayıda parça ele geçmiştir[163].

E) VIIa Yapı Katı Miken Buluntuları (LH III B:1-2)

Troia VI h yapı katında meydana gelen yıkıcı deprem sonrası VII a yapı katında yeniden inşa faaliyetleri ve onarım çalışmaları başlamıştır. Troia VII a yapı katında üretilen Miken seramiğinin büyük oranda yerel üretim mallardan oluştuğu anlaşılmaktadır. Bunu yanı sıra sevilerek kullanılan Miken formları ve bezemeleri özellikle yerel üretim sarımsı-kahverengi mal gruplarında taklit edilmektedir[164].

Yukarı şehrin batısı

Batı sur duvarı ile VIU kapısı arasında kalan alan

Bu alada yapılan kazılarda yaklaşık 5 parça Miken buluntusu tespit edilmiştir. Ele geçen bu buluntuları Derin kase parçaları oluşturmaktadır[165].

---

[160] Mountjoy 1999c, 276.
[161] Mountjoy 1999c, 277-280.
[162] Mountjoy 1999c, 282.
[163] Mountjoy 1999c, 282-285.
[164] Mountjyo 1999d, 301.
[165] Mountjoy 1999d, 302.

749-A7 Evi

Sur duvarının 10 m. güneydoğusunda yer alan bu alanda ele geçen az sayıdaki Miken buluntusunu LH III B dönemine tarihlenen bir kylix oluşturmaktadır[166].

Yukarı şehrin güneyi

Cadde 710 G8-9

Bu cadde Güney kapısı yakınlarında yukarı şehrin merkezinde yer almaktadır. Bu alanda yapılan çalışmalarda ele geçen buluntuların az bir kısmını Miken seramiği oluşturmaktadır. Gri ve sarımsı-kahverengi mal grubu bu alanda ele geçen en yoğun çanak-çömlek grubudur. Bu alanda ele geçen Miken buluntularını armut biçimli testiler, amphora ve hydria parçaları, üzengi kulplu testi, ve derin kase formları oluşturmaktadır[167].

Cadde 711 F9

Sütunlu evin güney kısmında yer alan bu alanda yapılan çalışmalarda, sadece bir parça Miken buluntusu ele geçmiştir[168].

Ev 721 E-F9

Sur duvarının doğusunda yer alan 721 no.lu evde yapılan kazılarda ele geçen az miktarda Miken seramiği LH III B: 2-C geçişini yansıtan derin kase parçalarından ibarettir[169].

Ev 705 F-G9

Sur duvarının iç kısmına bakan yüzünde inşa edilen 705 no.lu evde FS69/105 Amphora ya da testi formuna ait olabilecek Miken buluntuları ele geçmiştir[170].

Ev 701 G9

VI i kulesinin batısında kalan eski tahkimat duvarı ile sur duvarı arasında kalan alanda inşa edilen 701 G9 no.lu evde LH IIIB:2 dönemine tarihlenen az miktarda Miken seramiği ele geçmiştir. Burada ele geçen Miken seramiğini çok az sayıda FS (?) krater parçası oluşturmaktadır[171].

Ev 700 G8-9

Güney kapısının sağında, sur duvarına bitişik inşa edilen 700 G8-9 no.lu evde ele geçen az sayıdaki Miken seramiğini FS 258 kylix parçaları oluşturmaktadır[172].

---

[166] Mountjoy 1999d, 302.
[167] Mountjoy 1999d, 304 vd.
[168] Mountjoy 1999d, 276.
[169] Mountjoy 1999d, 306.
[170] Mountjoy 1999d, 308.
[171] Mountjoy 1999d, 309.
[172] Mountjoy 1999d, 311.

Sütunlu evin kuzeyinde kalan alan

Ev 725

711 no.lu caddenin kuzeyinde yer alan sütunlu alanın batısında inşa edilen 725 no.lu evde az sayıda Miken seramiği ele geçmiştir[173].

Ev 726

Sütunlu evin yakınlarında yer alan 725 no.lu evde az sayıda Miken buluntusu ele geçmiştir[174].

Ev 703 G8-9

Sütunlu evin doğusunda yer alan 703 no.lu evde az sayıda küçük boyutlu FS (?) kase ele geçmiştir. Bu kaseler üzerinde spiral bezemesi yer almaktadır[175].

Sur duvarının güneyinde kalan alan

Anteli ev G9-H9

Anteli ev yukarı şehre paralel olarak, sur duvarının doğusunda güney kapısı yakınlarında inşa edilmiştir. Bu alanda yapılan kazılarda LH III B:2 ve erken LH III C dönemine ait olabilecek bir FS 86 alabastron ele geçmiştir[176].

Yukarı şehrin doğusunda kalan alan

Ev 730 H-J7-8

Yukarı şehrin doğusunda kalan alanda, sur duvarına bitişik inşa edilen 730 H-J7-8 no.lu evde birkaç parça FS (?) derin kase parçası ele geçmiştir. Bu kısımda ele geçen Miken seramiği LH III C döneminin başlarına tarihlendirilmektedir[177].

Ev 732 H7

VI F evinin güneyinde inşa edilen 732 H7 no.lu evde, FS 98 alabastron ve FS 258 kylix parçaları ele geçmiştir[178].

VIF H-J6-7

Bu alanda yapılan kazılarda birkaç parça FS 226 maşrapa ele geçmiştir[179].

VII z evi J-K6

Bu alanda yapılan kazılarda 10 parça Miken seramiği ele geçmiştir. Bu alanda ele geçen Miken buluntularını krater, fincan ve testi parçaları oluşturmaktadır[180].

---

[173] Mountjoy 1999d, 311.
[174] Mountjoy 1999d, 311.
[175] Mountjoy 1999d, 311.
[176] Mountjoy 1999d, 313.
[177] Mountjoy 1999d, 314.
[178] Mountjoy 1999d, 316.
[179] Mountjoy 1999d, 316.
[180] Mountjoy 1999d, 317.

VII g evi J-K5

VIS kapısının kuzeyinde yer alan VII g evi J-K5 alanında yapılan kazı çalışmalarında az miktarda LH III B:2 ve erken LH III C dönemine tarihlendirilen FS (?) derin kase ele geçmiştir[181].

Ev 741 K7

Sur duvarının kuzeyinde yer alan, Ev 741 K7'de yer alan kazılarda az sayıda Miken seramiği ele geçmiştir. Bu alanda ele geçen Miken buluntularını FS (?) krater parçaları oluşturmaktadır[182].

Sur duvarı K6-7

Bu alanda yapılan kazılarda birkaç parça FS (?) derin kase ele geçmiştir[183].

F) Troia VIIb1-2 Yapı Katı Miken buluntuları (LH III C)

Troia'da VIIb1-2 evreleri Tunç çağlarının son dönemleri ve demir çağına geçiş evrelerini yansıtmaktadır. Bu dönemde üretilen Miken seramiklerinin hemen hepsi yerel üretimlerdir. Bu dönemde Troia'da en sık bulunan Miken kap formları arasında FS 96 Üzengi kulplu testi, FS 174 derin kase, FS 295 omurgalı çanaklar yer almaktadır[184]. VII b2 dönemiyle birlikte Miken buluntuları giderek azalmaktadır. VIIb2 dönemi formları arasında FS 115 testi, FS 174 üzengi kulplu testi ve FS 59 kraterler sayılabilir. Troia'da VIIb2 dönemiyle birlikte Miken buluntuları son bulmaktadır[185].

[181] Mountjoy 1999d, 319.
[182] Mountjoy 1999d, 319.
[183] Mountjoy 1999d, 321.
[184] Mountjoy 1999d, 324.
[185] Mountjoy 1999d, 334.

3.1.3 BEŞİK(GE)TEPE (Harita I, 3)

Beşik(ge)tepe, Troia'nın yaklaşık 8 km. güneybatısında, deniz kıyısında, Troia'nın Limanı olarak bilinen Beşik Koyunun kuzeyinde yer almaktadır. 1981 yılında Troia kazı ekibi tarafından başlatılan araştırma ve kazı çalışmaları 1987 yılına kadar sürdürülmüştür. Kazılar 3 ana bölümde gerçekleştirilmiştir. Bunlar; koyun kuzey ucundaki burun üzerinde, ilk kez İTÇ döneminde yerleşilmiş olan Beşik-Yassıtepe, Beşik-Yassıtepe'nin kuzeydoğusunda yer alan ve Neolitik/Kalkolitik Çağ'a ait bir yerleşme ve bu yerleşim üzerine inşa edilmiş bir tümülüs barındıran Beşik-Sivritepe ve Beşik-Yassıtepe'nin güney kısmında yer alan ve M.Ö. II. binyıl ölü gömme adetleri açısından önemli ipuçları barındıran Beşik(ge)tepe Mezarlığından oluşmaktadır[186].

1) Beşik-Yassıtepe (Resim 3)

Beşik-Yassıtepe'deki en erken yerleşim Troia I dönemi ile çağdaştır. Bu bölümde yapılan kazılara ait en ilginç bulguları, Troia'nın yeterince araştırılmayan Troia I safhasının erken evreleriyle çağdaş buluntular oluşturmaktadır. Ön odalı, büyük, yan yana ve iki sıra halinde yapılardan oluşan bir sistem görülmektedir. Üst tabakalara doğru, ön yapı sırasında tabanlar gayet sık taş sıraları ve kerpiç dolgu ile kaplanmış ve büyük olasılıkla depo odaları olarak kullanılmışlardır. En alttaki yapı katında çit örgü tekniğinde yapılmış duvarlar, üstteki 4-7 yapı katında taş temelli ve çok daha sağlam olarak inşa edilmişlerdir. Damlar gayet ağır toprak örtüyle kaplı olduklarından, kazıklarla desteklenmekteydiler. Evlerin içinde divan sedir görevi görebilecek taş döşeli podestler göze çarpmaktadır. Sert kuzey rüzgarından korunmak için evler killi ana toprak içine biraz gömülü olarak yapılmışlardır. Ancak her höyük yapılaşmasında olduğu gibi, tabanların yenilenmesinden ve eski duvarların üzerine yenilerinin inşa edilmesinden ötürü söz konusu alan gittikçe yükselmiş ve evler bu setti aşarak, sert kuzey rüzgarlarına maruz kalmışlardır[187].

Beşik-Yassıtepe Miken buluntuları

Tepe'nin birkaç yerinde açığa çıkarılan bazı buluntular, burada kısa süreli Troia VI ile çağdaş bir yerleşimin bulunduğunu göstermektedir. Bu bölümde açığa çıkarılan bir alanda LH III B-C dönemine ait Miken buluntuları ele geçmiştir. Miken buluntularına ait en önemli parçayı 21 cm. uzunluğunda bir Miken bıçağı oluşturmaktadır[188].

---

[186] Korfmann 1985, 107; Korfman 1986a, 229; Korfmann 1987a, 2; Korfmann 1987b, 263.
[187] Korfman 1987a, 3.
[188] Korfmann 1985, 109 vd.

2) Beşik-Sivritepe Tümülüsü (Resim 4)

Neolitik ve Kalkolitik Çağ'a tarihlenen bir küçük bir höyük üzerinde bir kat 40 cm. kalınlığında kireçtaşı bir kat 60 cm kalınlığında kil ve toprak tabakaları örtülerek bir Tümülüs inşa edilmiştir. Beşik-Sivritepe'de Kumtepe Ia döneminden başlayarak Troia I ve doğu Akdeniz kökenli açkı bezekli mal grubuna ait örnekler saptanmıştır[189].

3) Beşiktepe Mezarlığı

Mezar alanı, Beşik-Yassıtepe burnundaki İTÇ yerleşmesinin 200 m. güneydoğusunda yer almaktadır. İ.Kayan tarafından yapılan paleocoğrafik araştırmalarının kapsamında, mezarlığın STÇ dönemindeki deniz kıyı şeridinden 10-15 m. kadar uzakta, aşınmış bir kireç sırtın üzerinde bulunduğu anlaşılmıştır[190]. Buradaki arazinin eğimi %10'dan fazladır. Bunun sonucu olarak mezarlığın en çok kullanıldığı evrede erozyonu engellemek için dolgu ve teraslama yapılmıştır. Mezar alanında aralarında 58 tane pithos mezarda bulunan toplam 102 mezar kazılmıştır. Bunlar genelde kötü durumdadır. 35 tane mezarda toplam 95 kişiye ait insan kalıntıları bulunmuştur. Mezar alanı Miken malları sayesinde net olarak tarihlendirilebilmektedir. Mezarlığın ilk kullanım evresi LH III A:2 döneminin erken evrelerine tarihlendirilmiştir ve bu evre 2 taş mezar yapısı ile temsil edilmektedir. İkinci kullanım evresi ise, LH III A:2'den LH III B:1'e geçiş evresine tarihlendirilen ağırlıklı olarak pithos ve mutfak kaplarından oluşan gömütlerdir. Buna göre mezarlık Troia VI sonu ile Troia VII a arasında kullanılmış olmalıdır[191].

İlk kullanım evresine ait olan 2 taş mezar yapısı, Kuzeybatı Anadolu'da bilinen en ilginç mezar yapıları arasında yer almaktadır. Bunlar iki odalı yer üstü yapıları şeklindedir. Daha sağlam kalmış mezar yapısının arka odasında, dik duran bir ayaklı kraterin yanında gri maldan büyük bir çömlek içerisinde 2 kişiye ait kremasyon gömüt tespit edilmiştir. Mezar yapısının zemini ölü hediyeleriyle doldurulmuştur. Bunlar arasında bilerek kırılmış bir Miken kylixi bulunmaktadır. Çömleğinin içinde kısa bir Miken kılıcı ve başka metal objelere ait kısmen erimiş kalıntılar bulunmuştur. İkinci kullanım evresine ait olan pithos mezarlar da tıpkı bu mezar yapısında olduğu için alışılmışın dışında özellikler görülmektedir. Bunlarda doğrudan gömünün yanı sıra kremasyonda uygulanmıştır. Bu mezarlarda çok sayıda ölü hediyesi ele geçmiştir[192].

---

[189] Korfmann 1986a, 229 vd.
[190] Kayan 1988, vd; Kayan 1991, 79 vd; Kayan 2005, 77.
[191] Basedow 2002, 415.
[192] Basedow 2002, 415.

Bunların arasında Miken seramiği, mercimek biçimli mühürler, tunç objeler, akik, cam hamuru ve altın gibi değerli maddelerden boncuk ve asılarak kullanılan ziynet eşyaları yer almaktadır. Kullanılmış pişirme kaplarıyla taş sandukalardaki gömülerin ölü hediyeleri genellikle daha azdır. Bunun nedeni, bu mezarların genelde daha kötü korunmuş olmalarından kaynaklanabilir. Beşiktepe mezarlığında erkek, kadın, ve çocuklar gömülmüştür. Bazı çocuk mezarlarında çok zengin ölü hediyelerinin bulunması sıra dışı bir durumdur. Bu buluntulardan yola çıkarak asil bir sınıfın varlığı düşünülmektedir. Mezarlardan bazıları diğerlerinden daha zengindir. Bu da sahip olunan mallarla kendini gösteren hiyerarşik sınıflara bölünmüş bir toplumun varlığına işaret etmektedir[193].

a) Beşiktepe Mezar Tipleri

Beşiktepe mezarlığında yukarıda kısaca sözünü ettiğimiz gibi 5 mezar tipi tespit edilmiştir. Bu mezarlar;

1) Etrafı Kerpiç çevrili mezar.

2) Çömlek mezar.

3) Küp mezar.

4) Taş sanduka mezar.

5) Megaron planlı oda mezar.

1) Etrafı Kerpiç çevrili mezar

Mezarlık alanında YI/28 plan karesinde, içinde kısmen korunmuş iskelet ve küçük bir kabın yarısı bulunan mezarın etrafı kerpiçle yuvarlak bir şekilde belirlenmiştir[194].

2) Çömlek mezar

Beşiktepe'de mezarlık alanında ele geçen çömlek mezarların içerisinde ne tür bir gömme geleneği bulunduğu hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur. Beşiktepe çömlekleri içerisine bebeklerin ceset halinde gömüldüğü Troia çömlek mezarlarıyla benzerlik göstermektedir. Beşiktepe mezarlarında, bir mezar gibi kapatılmış çömleklerin içinin tamamen boş olduğu gözlenmiştir[195]. Pişirme işlemi ile ilgili iz taşımayan çömleklerdeki yağ kalıntılarının kimyasal analizi sonucu, bu çömleklerde et saklanmış olduğunun anlaşılmış, ancak etlerin gömülen cesetle mi, yoksa kabın önceki işlevi ile mi ilgili olduğu saptanamamıştır. Korfmann bu sonuca bağlı olarak şu önerileri getirmektedir[196].

---

[193] Basedow 2002, 416.
[194] Korfmann 1986b, 318; Akyurt 1998, 15.
[195] Korfmann 1986b, 327; Akyurt 1998, 15.
[196] Korfmann 1986b, 327.

Birinci görüşe göre İlyada'da sözü edilen savaşçıların savaştan sonra ölülerini kendi memleketlerine götürme geleneğine göre, ölülerin mezardan çıkarıldıktan sonra mezarın yeniden kapatıldığı fikrini doğurduğunu, buna göre de bu bölgede sembolik mezar geleneğinin eski örneklerini oluşturduğunu belirtmektedir[197]. İkinci görüşe göreyse Beşiktepe mezarlığının deniz kenarında bulunması nedeniyle, içi boş durumda ele geçen çömlekler denizde ölen kişiler için yapılmış birer sembolik mezar olarak tanımlanmıştır[198].

Mezarlıkla çağdaş iskan yeri henüz bilinmediğinden, bu tür kapların yalnız gömme için mi kullanıldığı bilinmemektedir. Troia mezar çömleklerinin iskan yerinde bulunanlardan farklı olmaması günlük kullanım kaplarının, defin işlerinde de kullanıldığını göstermektedir. Beşiktepe ve Troia mezar çömlekleri arasındaki benzerlik, Beşiktepe'de de defin sırasında evlerde kullanılan günlük kapların kullanılmış olduğunu akla getirmektedir. Çömleklerde saptanan yağ kalıntılarının kabın önceki kullanımı ile ilgili olması daha gerçekçi bir yaklaşımdır[199]. Yanarlar mezarlarında bulunan kemiklerin çok tahrip olması tüflü toprak ve küplerin içine sızan kireçli su gibi etmenlere bağlanmaktadır[200].

Deniz kenarına çok yakın olan Beşiktepe Mezarlığı kumlu bir alanda yer alır. Böyle bir ortamda, suyu ve nemi kolayca geçirme özelliğine sahip çömleklerin, uzun zaman süreci içerisinde olasılıkla cenin veya yeni doğan bebeklere ait organik bölümlerin tamamen kaybolduğu, birer mezar kabı olabilecekleri düşünülmektedir[201].

3) Küp Mezarlar

Mezarlık alanında çoğunluğu oluşturan küplerin ağızları iri yassı taşlarla kapatılmış ve etrafı ayrıca daha küçük taşlarla desteklenmiştir. Mezarlar birbirini kesmeden, belirli aralıklarla mezar alanına yayılmışlardır. 1 no.lu oda mezarın kuzeyinde, içinde bir çift bireyin gömüldüğü küp mezarım oturtulduğu geniş çukurun içi özenle kireçle sıvanmış, ayrıca çukurun etrafı geniş halka şeklinde taş dizisiyle çevrelenmiştir[202]. Beşiktepe mezar küpünün etrafındaki düzgün taş halka, Karataş-Semayük'te İTÇ dönemi mezarlığındaki, küp mezarların üzerine yığılan toprak tepeciğin dağılmaması için tek sıra taş dizisi ile oluşturulan halkaları anımsatmaktadır. Zengin mezar buluntularına göre önemli bir çifte ait olması gereken bu mezara, mezarlık alanındaki diğer küp mezarlara oranla gösterilen özen, gömülenlerin toplumsal statüsü yüksek kişiler olduklarını göstermektedir[203].

---

[197] Korfmann 1986b, 327.
[198] Korfmann 1988, 51.
[199] Akyurt 1998, 16.
[200] Emre 1978, 16.
[201] Akyurt 1998, 16.
[202] Korfmann 1986b, 318.
[203] Akyurt 1998, 16.

Mezar bu düzenleme şekli ile M.Ö. II. binyılda Batı Anadolu için bir ilktir. Beşiktepe küp mezarlarının üçü güneybatı-kuzeydoğu, diğer üçü güney-kuzey yönünde, geriye kalan % 90'lık kısmı güneydoğu-kuzeybatı yönünde yerleştirilmişlerdir. Bu durum küp mezarlarda yön birliğinin var olduğunu göstermektedir. Mezar olarak kullanılan iri küpler dar veya geniş ağızlı olup genellikle gövdeleri kabartma bezemelidir. Bireyler küplere, çoğunlukla erkek-kadın, kadın-çocuk ve erkek-çocuk olmak üzere çift olarak gömülmüşlerdir. Yalnız bir mezarda 5 çocuk saptanmıştır. Bazı büyük küplerin içinde, urnelere de rastlanmıştır[204].

4) Taş sanduka mezar

Özenli bir şekilde düzeltilmiş dikdörtgen taşlarla yapılmış tek örnek kuzeydoğu-güneybatı, yönündedir. Güney duvarı tahrip olan mezarda dorsal[205] durumda yatırılmış bir kadının başı kuzeydoğu yönünde olup, cesedin etrafı küçük bir taş dizisi ile çevrilmiştir. Mezarda bir sığır dişi bulunmuştur[206].

5) Megaron planlı oda mezarlar

Mezarlık alanının orta kesiminde iki oda mezar bulunmuştur. Megaron planlı oda mezarlardan biri güneydoğu-kuzeybatı, diğeri kuzeydoğu-güneybatı yönündedir.1 no.lu oda mezar 3,30 x 2,70 m. boyutlarındadır. Duvarları en fazla 48 cm. yüksekliğinde korunmuştur. Odanın içi ve ön avlu küçük taşlarla döşenmiştir. Ante duvarları arasına sonradan bir mezar küpü yerleştirilerek bu bölüm bir duvarla kapatılmıştır. ZI/29 plan karesinde yer alan duvarda, üstten 2 taş sırasına ve etrafa dağılmış taşalar göre mezarın üst bölümünün, zamanında yüzeyden görünür konumda bulunduğu belirtilmektedir. Odada bir çömlek içinde ayrı ayrı yakılarak gömülen 3 kremasyon gömüt saptanmıştır[207].

b) Beşiktepe Mezarlığı ölü gömme tipleri

1) Ceset halinde gömme

Ölüler küp mezarlara, başları küp dibinde veya küpün ağız kenarında olacak durumda hoker şeklinde, sanduka mezara ise dorsal şekilde yatırılmıştır. 1-3 yaşındaki çocuklar, ya grup halinde ya da yetişkinlerle beraber gömülmüşlerdir. Beşiktepe mezarlarındaki ceset gömmeler üzerinde yapılan paleoantropolojik incelemelere göre, bunlardan altısının erkek, dördünün kadın, birisinin genç-yetişkin, üçünün yaşlı ve sekizinin çocuk olduğu olduğu saptanmıştır. Bireyler morfolojik özellikleri hakkında detaylı bilgi yoktur[208].

---

[204] Korfmann 1986b, 320 vd; Akyurt 1998, 17.
[205] Cesedin mezara sırt üstü yatırıldığı konum.
[206] Korfmann 1985, 138; Akyurt 1998, 17.
[207] Korfmann 1986a, 22; Korfmann 1986b, 30; Akyurt 1998, 17.
[208] Daha fazla bilgi için bkz. V.Dresely-J. Wahl, "Die Menschenknochenfunde der Grabungen 1983 und 1984 (Beşiktepe)", *AA*, 1986.

2) Kremasyon gömüler

Beşiktepe mezarlığında 12 kremasyon gömüt saptanmıştır. Yakılmış ceset kalıntılarının konulduğu urneler toprağa veya büyük boy küplerin içine gömülmektedir.1 no.lu megaron planlı oda mezarda üç birey aynı kaba gömülmüştür. Beş yaşlarında bir çocuğa ait yanık kemikler, bir bebeğe ait yanmamış kemiklerle beraber aynı mezar çömleğine konulmuştur. 3. no.lu küp mezarda, iki ayrı kap içindeki yanık kemik kalıntıları, yapılan paleoantropolojik incelemeye göre, bir erkeğe aittir. Bu veriler, gövdenin alt ve üst bölümlerine ait ve üst bölümünün, ceset yakma yerinden ayrı ayrı toplanarak tek küp içine gömüldüğüne işaret etmektedir. Yakma sırasında kemikler tahrip olduğundan morfolojik yapıları saptanamamıştır[209].

c) Beşiktepe Mezarlığı Miken Buluntuları (Resim 20-23)

Troia'da tespit edilen mezarlık iyi korunamadığı halde, Beşiktepe ile benzer özellikler taşımaktadır. Her iki mezarlık da aralarında mühür, altın, akik de yer alan bir dizi ithal malzemeyle yerli veya ithal olarak gelmiş olması muhtemel bir dizi buluntu ele geçmiştir. Beşiktepe Mezarlığındaki Miken seramiği yerel üretimdir. Beşiktepe'deki Miken etkili seramiğin Troia buluntularından fazla oluşu dikkat çekicidir. Beşiktepe mezarlığındaki ince seramiğin %28'inin Miken mallarının yerel taklitlerinin iki tipinden biriyle temsil edilmesi şaşırtıcı bir durumdur. Bunlar kalite açısından genellikle mükemmeldir ve iyi bilinen Miken kap biçimi ve bezemeleriyle sıkı bir ilişki içindedir. Ayrıca mezarlıkta bulunan gri mal ile sarımsı-kahverengi mal grubuna ait kapların bir kısmı Miken taklididir. Beşiktepe mezarlığındaki mezarların yarısından çoğunda Miken örneklerini biçim ve mal olarak taklit eden en azından bir kabın bulunduğu anlaşılmaktadır. Beşiktepe'de ele geçen boyalı Miken örnekleri arasında, alabastron, pyxis, kylix, testi ve çanak gibi örnekler yer almaktadır. Bunların yanı sıra derin kase, sığ kase, kylix kaide parçalarına ait çok sayıda örnek ele geçmiştir. Ancak bunlarla ilgili ayrıntılı bir yayın henüz yapılmamıştır. Mezar alanında saptanmış ilginç Miken buluntularından biri LH III A:2-LH III B:1 dönemine tarihlendirilen taş bir mühürdür. Mezar alanında tespit edilen en önemli Miken buluntusu hiç şüphesiz Doğu Ege'de oldukça yaygın bir tip olup Anadolu'da çok az merkezde tespit edilen Siana tipi bronz bir bıçaktır. Bu tip bıçakların çoğunlukla yerel üretim olduğu düşünülmektedir[210].

[209] Akyurt 1998, 18.
[210] Mountjoy 1998, 35

4. BATI ANADOLUDA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ (Şekil 5)

Batı Anadolu kültür bölgesi, tüm Anadolu coğrafyası incelendiğinde Miken buluntularının en yoğun saptandığı yerlerin başında gelmektedir. Batı Anadolu'da özellikle sahil şeridine yakın noktalarda Miken buluntu merkezlerinin oldukça yoğun olduğu gözlenmektedir. Batı Anadolu'nun iç kısımlarına doğru buluntu yoğunluğunun giderek azalmakta olduğu görülmektedir. Batı Anadolu'da Miken buluntusu barındıran yerleşimler, İzmir, Manisa, Aydın, Muğla ve Denizli illerinde yer almaktadır. Bununla birlikte Burdur ili İç Batı Anadolu kültür bölgesi kapsamında ele alınacak olursa Batı Anadolu'nun en iç kesiminde yer alan Miken buluntuları Burdur'da ele geçmiştir. Batı Anadolu'da en önemli Miken buluntu merkezlerinin başında İzmir ve çevresi gelmektedir. 19. yy'da Hamdi Bey'in Çandarlı'da yaptığı kazılarda gün ışığına çıkardığı bir mezarda Miken buluntuları tespit edilmiştir. Elaia ve Larissa antik kentlerinde yapılan yüzey araştırmalarında az miktarda Miken buluntusu saptanmıştır. Phokaia antik kentinde ise Miken buluntularının varlığı 1920'li yıllardan beri bilinmektedir. Son yıllarda yapılan kazılarda Phokaia'da Miken dönemine ait buluntular ele geçmektedir. Buluntu yeri Kalem Burnu olarak bilinen bir grup Miken seramiğinin Germiyan Yalısı-Küçük adada bulunduğu yine son yüzey araştırmaları sırasında anlaşılmıştır. Kumtepe ve Nemrut Höyük'te Meriç tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Miken buluntuları tespit edilmiştir. Panaztepe ve Limantepe ise İzmir yöresinde Miken dönemine ait sistematik kazıların yapıldığı önemli merkezlerdir. Bayraklı Höyüğü'nde yapılan kazılarda az miktarda Miken buluntusu ele geçmiştir. İzmir Roma Agorasında ise 1940'lı yıllarda yapılan kazılarda herhangi bir tabakaya ait olmaksızın bir Miken kılıcı bulunmuştur. İzmir Müzesi tarafından Sarımeşe Tepe'de yapılan sondaj kazısında tespit edilen bir mezarda bronz Miken eserleri ele geçmiştir. Tahtalı Baraj Gölü sahası içinde kalan Baklatepe'de yapılan kazılarda Miken buluntuları gün ışığına çıkarılmıştır. Son yıllarda kazılarına başlanan Çeşme-Bağlararası kazısı henüz yeni bir kazı olmasına karşın önemli miktarda Miken buluntusu tespit edilmiştir. Kolophon'da 1920'li yıllarda önemli bir Miken mezarı bulunmuştur. Selçuk, Ayasuluk Tepesi ve Halkapınar önemli Miken buluntu merkezleridir. Torbalı yakınlarındaki Bademgediği Tepe'de yapılan kazılarda önemli miktarda Miken buluntusu ele geçmiştir.

Manisa ve çevresinde Miken buluntusunun saptandığı merkezler ise Sardeis, Büyük Sümbüller Köyü, ilk olarak French tarafından saptanan Eğriköy ve Meriç tarafından yapılan kazı ve yüzey araştırmalarında Miken buluntuları saptanan Gavurtepedir.

Büyük Sümbüller Köyü'nde 1967 yılında köy merkezine oldukça yakın kayalık bir alanda köylüler tarafından kireç kuyusu kazılırken tesadüfen ortaya çıkarılan bir küp mezarda Miken buluntuları ele geçmiş yeterince araştırılmadığı ya da köylülerin yanlış beyanı sonucunda bu buluntu topluluğu arkeolojik litaratüre Çerkezsultaniye mezar grubu olarak girmiştir. Doç.Dr. Engin AKDENİZ başkanlığında yürütülen, Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi, TÜBİTAK Projesi, yüzey araştırması kapsamında yaptığımız çalışmalarda 2007 yılında kireç kuyusunun yerini Büyük Sümbüller Köyü'nde saptayarak mezarın buluntu noktasını tespit ettik. French tarafından bölgede yürütülen yüzey araştırmalarında tespit edilen Eğriköy'de İki parça Miken seramiği ele geçmiştir. Sardeis'de Hanfmann başkanlığında yapılan kazı çalışmaları sırasında Bronz ev sektörü adı verilen alanda Miken buluntuları saptanmıştır. Miken buluntularının saptandığı bir diğer merkez olan Gavurtepe'de yaptığımız yüzey taramalarında da Miken buluntusu ele geçmemiştir.

Aydın ve çevresinde son yıllarda yapılan kazı ve yüzey araştırmalarında yeni Miken buluntu merkezleri ortaya çıkmıştır. Aydın ve çevresinde Miken buluntusu veren en önemli merkez hiç kuşkusuz Anadolu'da varlığı kabul gören tek Miken yerleşimi olan Miletos'tur. Son yıllarda Kadıkalesi'nde yapılan kazılarda önemli miktarda Miken buluntusu gün ışığına çıkarılmıştır. Didim, Yılancı Burnu ve Aphrodisias varlığı çok öncelerden bilinen Miken buluntu merkezleridir. Son yıllarda kazılarına başlanan Çine-Tepecik Höyüğü'nde önemli miktarda Miken buluntusu ele geçmiştir. Tül, tarafından yürütülen yüzey araştırmasında Dedekuyusu ve Kavaklıkahve Höyüklerinde Miken buluntuları saptanmıştır. Akdeniz tarafından yapılan yüzey araştırmalarında ise Kuletepe'de Miken buluntuları tespit edilmiştir.

Muğla ve çevresinde ise Anadolu'da şimdiye kadar saptanmış en büyük Miken mezarlıkları olan Müskebi ve Çömlekçi 1960'lı yıllarda Boysal tarafından gün ışığına çıkarılmıştır. Iasos. Stratonikeia, Assarlık, Milas, Myndos, Halikarnassos, Telmessos ve son yıllarda yapılan kazılarda Bodrum Kalesinde Miken buluntuları ele geçmiştir. Diler tarafından yürütülen yüzey araştırmaları sırasında saptanan Pilavtepe son yıllarda keşfedilen bir diğer Miken buluntu merkezidir.

Daha iç kısımlarda ise Miken buluntularının çok sınırlı olduğu görülmektedir. Denizli ve çevresinde yalnızca 2 Miken buluntu merkezi bulunmaktadır. 1950'li yıllarda Mellaart tarafından kazılmış olan Beycesultan'da yalnızca 1 parça Miken buluntusu ele geçmiştir. Yüzey araştırmaları sırasında Sarayköy Höyük'te az sayıda Miken buluntusu olduğu tespit edilmiştir. Daha iç kesimlerde Burdur'da ise Dereköy II ve Düver'de Miken buluntuları ele geçmiştir. Bu merkezlerde ele geçen Miken seramiğinin mezar buluntuları olduğu tahmin edilmektedir.

4.1 İzmir ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.1.4 PİTANE/ÇANDARLI (Harita I,4)

İzmir İl merkezinin kuzeyinde, Dikili'nin 19 km. güneyinde, Bakırçay ovasının ağzında 19. yüzyılda Osman Hamdi Bey tarafından yürütülen kazılarda bir mezarlık alanı saptanmıştır. Bu alanda tespit edilen bir pithos mezar içerisinde yerel üretim seramiklerle beraber üzengi kulplu bir Miken testisi de ele geçmiştir[211].

Pitane/Çandarlı Miken buluntuları (Resim 5**)**

Çandarlı'da tespit edilen mezarlık alanı içerisinde Miken dönemine ait tek buluntu sağlam durumda ele geçmiş üzengi kulplu bir Miken testisidir. (Resim 29)

4.1.5 ELAİA/KAZIKBAĞLARI (Harita I, 5)

İzmir-Bergama karayolunda, Gryneion'un 6,5 km. kadar kuzeyinde Kazıkbağlar'ın 1 km. uzağında yer alan Elaia, bir Aiol yerleşimidir[212].

Elaia/Kazıkbağları Miken buluntuları

Elaia antik kentinde, Mellaart, Miken dönemine ait parçalar bulunduğunu bildirmekte, ancak parçalar hakkında ayrıntılı bilgi vermemektedir[213].

4.1.6 PHOKAİA/FOÇA (Harita I, 6)

İzmir İli'nin, Foça ilçesinde yer alan Phokaia antik kentinde 1920'li yıllarda yapılan kazılarda, Miken mallarının bulunduğu eski yayınlarda bildirilmekteydi[214], ancak bu buluntuların kesinliği uzun süre tartışma konusu olmuştur[215]. Ancak son yıllarda Foça'da yapılan kazılarda bugüne kadar yerleşimde saptanan en erken buluntular ortaya çıkmaya başlamıştır. Foça'da ilk yerleşimin İTÇ dönemine kadar uzandığı ortaya çıkmıştır. OTÇ dönemine ait az da olsa mimari kalıntıya rastlanılmıştır. OTÇ dönemine ait bu tabakalarda Minyas seramiğine ait parçalar ele geçmiştir[216].

---

[211] Mee 1978, 143; Özgünel 1983, 705 vd; Özgünel 1996, 136; Akyurt 1998, 19; Mountjoy 1998, 60.
[212] Bean 2001, 92 vd.
[213] Mellaart 1968, 188; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 707.
[214] Mee 1978, 143.
[215] Özgünel 1983, 708.
[216] Özyiğit 2005, 43 vd.

Phokaia/Foça Miken buluntuları

Foça'da son dönem kazılarda, Miken dönemine ait buluntular yavaş yavaş gün ışığına çıkmaya başlamıştır. STÇ dönemine ait buluntuların büyük bir çoğunluğunun Miken etkili yerel üretim taklit kaplar olduğu gözlenmektedir. Açkılı gri mal grubuna ait parçaların hepsinin STÇ döneminin sevilen Miken formlarını taklit ettiği görülmektedir. STÇ döneminin erken evrelerine ait oval bir ev gün ışığına çıkarılmıştır. Bu dönemle beraber Foça'da Miken seramiği artarak görülmeye başlanır. Şuan ki verilere göre Foça'da ele geçen en erken Miken seramiğinin LH III A:2 dönemine ait olduğu belirtilmektedir. Foça'da özellikle LH III A:2 döneminden itibaren Miken dönemine ait açık kap formlarının daha çok tercih edildiği anlaşılmaktadır. LH III C döneminde skyphos'lar ve kaseler en çok rastlanılan kap formlarıdır. Foça'da ele geçen Miken formları ise maşrapa ve lekane benzeri kaplara ait parçalardır. Kap formları üzerinde bezeme olarak kalın ve ince gruplar halinde boya bant bezeme görülmektedir[217].

4.1.7 LARİSSA/BURUNCUK (Harita I, 7)

İzmir İli, Menemen İlçesi sınırları içerisinde yer alan Buruncuk köyü bitişiğinde yer almaktadır. Larissa'da ele geçen M.Ö. II. binyıla ait buluntuların arasında bir parça Miken seramiği bulunmaktadır[218].

Larisssa/Buruncuk Miken buluntuları

Olasılıkla kapalı bir kabın omuz kısmına ait olan parça üzerinde FM 50 spiral bezemesi yer almaktadır.

Dönemi: LH III C.

4.1.8 KUMTEPE (Harita I, 8)

İzmir İli, Menemen İlçesine bağlı Yahşelli köyünün güneyinde, Gediz Irmağına yakın bir yerde bulunan Kumtepe üzerinde Meriç tarafından yapılan yüzey araştırmalarında yerleşim üzerinde M.Ö. II. binyıla ait seramik buluntuları ele geçmiştir.

Kumtepe Miken Buluntuları

Kumtepe'de ele geçen M.Ö. II. binyıla ait parçalar içerisinde en ilginç buluntuyu 2 parça Miken seramiği oluşturmaktadır. Kumtepe'de ele geçen bu Miken seramiklerine yönelik ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[219].

---

[217] Özyiğit 2005, 44.
[218] Özgünel 1983, 709; Mee 1978, 132.
[219] Meriç 1985, 199.

4.1.9 PANAZTEPE (Harita I, 9)

Panaztepe, İzmir İli, Menemen İlçe'sinin 13 km. batısında, Gediz Nehrinin getirdiği alüvyonlarla tamamen dolmuş düz bir ovanın ortasında yer alan Yeditepeler adıyla anılan irili ufaklı bir tepeler topluluğunun kuzeydoğu ucunda yer alan doğal bir tepenin üzerinde veyamaçlarında bulunmaktadır. Panaztepe deniz seviyesinden 71 m. yükseklikte olup etekleriyle birlikte 2 km.lik bir alana yayılmış durumdadır. Panaztepe'nin erken dönemlerde bir ada ya da yarım ada görünümünde bir liman kenti olduğu anlaşılmaktadır[220]. Ege Denizinin M.Ö III-II. binyılda bugünkü kıyı çizgisinden farklı olarak Batı Anadolu içlerine kadar sokulduğu kesindir. Zamanla nehirlerin taşıdığı alüvyonlarla kıyı çizgisi gerilemiş, Panaztepe gibi ada veyarımada görünümünde yer alan yerleşimler bugünkü karasal görünümlerine kavuşmuşlardır. (Resim 6)

Panaztepe'nin önemi ilk olarak 1982 yılında, bir Miken mezarından geldiği anlaşılan bir grup eserin Manisa Müzesince satın alınmasıyla anlaşılmıştır. 1983 yılında Panaztepe'de yapılan yüzey araştırmaları sonucunda bu eserlerin buluntu yerinin Panaztepe olduğu teyit edilmiştir[221]. Panaztepe'de 1985 yılında Erkanal başkanlığında bir heyet tarafından başlatılan kazılar günümüzde de devam etmektedir. Batı Anadolu'da önemli bir Miken buluntu merkezi olan Panaztepe, aynı zamanda Miken dönemine ait sistematik kazıların yürütüldüğü önemli bir merkezdir. Yapılan kazılar sonucunda yerleşimin İTÇ döneminden başlayarak Bizans döneminin sonuna kadar iskan gördüğü anlaşılmıştır[222]. Panaztepe'de kazı çalışmaları doğu kesimi, akropol alanı, kuzey ve güney kesimi olmak üzere dört ana bölgede sürdürülmektedir. Tepenin doğu yamacında ve eteklerinde yapılan kazılarda saptanan en erken dönem M.Ö. III. binden M.Ö. II.bine geçiş dönemini yansıtan uzun ev tipinde önemli bir yapı ile temsil edilmektedir. Yine bu yapı kalıntılarının üzerinde M.Ö. 2 bin sonu M.Ö I. binyıl başlarına tarihlenen büyük bir yapıya ait mekanlar açığa çıkarılmıştır. Ayrıca Panaztepe'nin doğu yamacı kazılarında M.S. 7-11. yy'lar arasına tarihlenen Bizans Dönemine ait yapı kalıntıları da tespit edilmiştir[223].

[220] Erkanal 1986 253 vd; Erkanal 1990, 444-449; Günel 1999, 16; Erkanal-Öktü 2002, 190; Erkanal-Erkanal 2004, 90; Erkanal-Öktü 2005, 53.
[221] Erkanal 1986, 253.
[222] Erkanal-Öktü 2005, 53.
[223] Erkanal-Öktü 2002, 190.

Akropol alanında yürütülen kazı çalışmalarında ise bu alandaki yerleşimin M.Ö. III. binyıla kadar uzandığı tespit edilmiştir. Bu alanda saptanan mimari kalıntıların en eski örnekleri, Akropol'ün kuzey kesimindeki açmalarda saptanan büyük bir yapı kompleksidir. En az iki evresi saptanan bu yapı kompleksi büyük oranda tahrip olmuştur. Akropol'de ayrıca Arkaik ve Klasik döneme tarihlenen yapılar da tespit edilmiştir[224].

Güney kazı alanında saptanan ve M.Ö. II. bin başlarına tarihlendirilen bir seramik fırını ise büyük bir önem arz etmektedir. Panaztepe'de sürdürülen kazı çalışmaları sırasında saptanan Kuzey ve batı mezarlık alanları, Panaztepe'nin M.Ö. II. binyıl döneminin anlaşılmasında büyük önem taşımaktadır[225]. Özellikle batı mezarlık alanı 3 800 km²'lik geniş bir alanda tespit edilmiş ve detaylı bir biçimde araştırılmıştır. Panaztepe'nin batı mezarlığında iki ana mezar evresi saptanmıştır. I. mezarlık alanı pithos ve çömlek mezarların baskın olduğu, ancak taş örgü oda mezarlarla taş sanduka mezarların da görülebildiği bir evredir. Bu alanda ayrıca kompozit mezar tipleri de görülür. Bu alanda 2002 yılı kazıları sırasında taş örgülü bir oda mezar saptanmıştır. Bu evre içerdiği buluntulara göre M.Ö. II. binyıl sonu I. binyıl başına tarihlendirilmektedir. Bu mezarlık evresinin en büyük özelliği mezarların bir taş platformla birbirine bağlanmış olmaları ve tek tek mezarların, ya da mezar gruplarının taş platformun içerisinde gene taş kullanılarak parsellere ayrılmış olmasıdır[226].

Bu evrenin en iyi korunmuş bölgesindeki araştırmalar sırasında ana kurgunun taş platform olduğu tespit edilmiştir. Bu platformla daha eski olan İkinci mezarlık evresi tesviye edilerek ortadan kaldırılmıştır. Bu tür bir oluşumun örneğine Batı Anadolu'da bugüne değin rastlanmamıştır. Bu evrede 66 adet pithos ya da çömlek mezar açığa çıkarılmıştır. Bunlardan 50 tanesi ya soyulmuş ya da çeşitli nedenlerle tahrip olmuştur[227]. Bu mezarlardan çok fazla buluntu ele geçmemiştir. Bu dönemde ölüler genelde hoker, ya da yarı hoker durumunda gömülürken inhumasyon gömütlerin egemen olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kremasyon gömütler de saptanmıştır. II. Mezarlık alanı daha eski olup, genel olarak kısa bir dromosu olan yuvarlak planlı taş örgü oda ve taş sanduka mezarlardan oluşmaktadır. Bu tür mezarlar boyalı Miken seramiğine dayanılarak M.Ö. 14-13 yy'a, LH III A:2 ile LH III C dönemine tarihlendirilmektedir. Bu dönem Ege ve Akdeniz'de Miken etkisinin yoğun olarak görüldüğü bir zaman dilimidir[228].

---

[224] Erkanal-Öktü 2005, 54.
[225] Erkanal-Öktü 2005, 54.
[226] Erkanal-Öktü 2005, 55.
[227] Erkanal-Öktü 2005, 55.
[228] Erkanal-Öktü 2005, 56 vd.

II. Mezarlık alanında ana mezar biçimini oluşturan oda mezarlardan 14 adet saptanmış olup bunlardan yalnızca 8 tanesi günümüze kadar korunabilmiştir. Bunlar planları açısından alt gruplara ayrılırlar. Bu mezarların ampul biçiminde oval, bir tarafı basık dairesel veyaklaşık daire biçiminde örnekleri saptanmıştır. Bu dönemde genel olarak inhumayon yönteminin uygulandığı görülmektedir. Ayrıca çömlekler içerisinde kremasyon gömülere de rastlanmıştır. Aile mezarı olarak kullanılan oda mezarlarda ilk gömülen bireylerin kemikleri mezar duvarına doğru itilmiştir[229].

Son birey ya da bireyler ise oda mezarın yaklaşık ortasında ve başları dromos yakınında olmak üzere hoker ya da yarı hoker pozisyonunda bulunmuşlardır. Mezarlarda ele geçen malzemenin büyük çoğunluğunu monokrom yerel kaplar oluştursa da boyalı Miken kapları da mezar buluntuları arasında yer almaktadır. Miken kaplarının büyük çoğunluğu yerel üretim mallardır[230].

Panaztepe Miken Buluntuları (Resim 7-8-9-10 Çizim 24-25-26)

Panaztepe'de sistematik kazı çalışmaları başlamadan önce tepenin öneminin anlaşılmasını sağlayan bir mezardan 28 parça buluntu Manisa müzesine satın alma yoluyla kazandırılmıştır. Bu buluntular arasında 2 pyxis, 2 armut biçimli testi, 2 kylix olmak üzere toplam 6 parça Miken kabı ile 1 kılıç, 1 ustura ve 1 kanatlı ok ucu olmak üzere 3 parça bronz Miken eseri ele geçmiştir[231].

1) FS 94 Pyxis: İyi arıtılmış, gözeneksiz ve katkısız, kırmızımsı-sarı hamurlu, kalın, parlak pembe astarlı, koyu kırmızı parlak boyalıdır. Dışa çekik ağız kenarlı bir profile sahiptir. Omuzun gövde ile birleştiği noktadan başlayan kemer şeklinde üç adet dikey kulbu bulunmaktadır. Ağız ve boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Omuz üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 57 ağ bezemesi uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altından başlayarak gövdenin geri kalan kısmı ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezemeye sahiptir[232].

2) FS 94 Pyxis: İyi arıtılmış, gözeneksiz ve katkısız, soluk kahverengi renkte hamurlu, kalın soluk sarı mat astarlı ve mat siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik ağız kenarlı bir profile sahiptir. Omuzun gövde ile birleştiği noktadan başlayan kemer şeklinde üç adet dikey kulbu bulunmaktadır. Hafif iç bükey profilli silindirik bir gövde yapısına sahiptir. Ağız ve boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır.

---

[229] Erkanal-Öktü 2005, 56 vd.
[230] Erkanal-Öktü 2005, 56 vd.
[231] Özgünel 1983, 709; Ersoy 1986, 1; Ersoy 1988, 55; Mountjoy 1998, 3; Akyurt 1998, 21; Mee 1998, 138; Streily 2000, 102 vd.
[232] Ersoy 1986, 37; Ersoy 1988, 60

Omuz üzerinde kulplar arasında kalan alanda FM 46 spiral motifi bulunmaktadır. Spirallerin bağlantıları arasında şevron dizisi kulplar üzerinde ve kulplar etrafında düz boya, omuz altında ince boya bant bezeme bulunmaktadır. Taban altında 9 adet konsantrik daire dizisi yer almaktadır[233].

3) FS 45/46 Armut biçimli testi: Kırmızımsı-sarı renkte hamurlu, koyu kırmızımsı-kahverengi renkte astarlı, mat kırmızı renkte boyalıdır. Keskin profilli dışa çekik dudaklıdır. Kısa, hafif iç bükey profilli düz boyun yapısına sahiptir.

Omuzda en geniş çapa ulaşan armut biçimli gövde, omuz üzerinde daire kesitli, kemer biçimli yatay olarak tutturulmuş üç tek kulba sahiptir. İçte ağız kenarından boyun bitimine kadar düz boya, dışta dudak üzerinde ince boya bant bezeme, boyunda düz boya şeklinde bezeme bulunmaktadır. Boyun-omuz geçişinde iki ince boya bant bezeme, omuzda üç dik kulp ile oluşturulan üç eşit bölüme ayrılan alanda FM 57 ağ motifi, kulplar üzerinde, düz boya bezeme, kulplar çevresinde daire biçimli ince boya bant bezeme yer almaktadır[234].

4) FS 45/46 Armut biçimli testi: Kırmızımsı-sarı hamurlu, hamuru az miktarda kum katkılı, mat pembemsi renkte astarlı, koyu kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı ve iyi derecede fırınlanmıştır. Keskin profilli dışa çekik,eğimli dudaklıdır. Hafif iç bükey ve konik görünümlü kısa boyuna sahiptir. Omuz altında en geniş çapa ulaşan armut biçimli gövde, omuz üzerinde daire kesitli, kemer biçiminde yatay olarak tutturulmuş üç dikey kulba sahiptir. İçte ağız kenarından başlayarak boyun bitimine kadar düz boya dışta dudak üzerinde ince rezerve boya bant bezeme bulunmaktadır. Boyunda düz boya bulunmaktadır. Boyun-omuz geçişinde iki ince boya bant bezeme, omuzda üç dikey kulp ile üç eşit bölüme ayrılan alanlarda FM 64 paralel çizgi bandı motifi uygulanmıştır. Kulplarda düz boya bezeme alanı altında 2 kalın 2 yatay boya bant bezeme bulunmaktadır[235].

5) FS 256/257 Kylix: Kırmızı hamurlu, hamuru az mika katkılı ve açık kırmızı renkte astarlıdır. Dışa çekik ağız kenarlı, derin konik gövdeli, enli veyassı kesitli kurdele biçimli iki simetrik kulba sahiptir. İç bükey profilli kısa ayak üstte hafif iç bükey profil taşıyan ayak tablası ile son bulmaktadır. Tek renklidir[236].

6) FS 256/257 Kylix: Soluk sarı hamurlu, hamuru çok iyi arıtılmış, mat beyaz renkte astarlı, mat siyah renkte boyalıdır. Keskin profilli dışa çekik ağız kenarlı, konik gövdeli derin kasesi, enli veyassı kesitli 2 dik kulba ve kısa bir ayağa sahiptir.

---

[233] Aynı Eser, 38; Ersoy 1988, 60.
[234] Ersoy 1986, 41; Ersoy 1988, 60.
[235] Ersoy 1986, 42; Ersoy 1988, 60.
[236] Ersoy 1986, 46; Ersoy 1988, 60.

İçte ve dışta ağız kenarında boya bant şeklinde bezeme, kulplar üzerinde rezerve bırakılan üçgen şeklindeki bölüm hariç düz boya, kulplar arasında kalan alanda ise bir yüzde 2 diğer yüzde üç adet FM 11 papirüs bezemesi yer almaktadır[237].

b) Bronz Miken Eserleri

1) Bronz kılıç: Tek parça olarak ele geçmiştir. Kabza bölümü eksiktir. Keskin kenarlar yer yer kırılmıştır. Bıçak bölümü her iki yüzde de dışbükey profillidir. Orta çizgide çok ince iki yiv vardır.

Bu iki yiv arasında insize bezeme yer almaktadır. Yatay ve dikey çift çizgiler ile birbirine bağlanan spiraller zinciri, bu spiraller arasında kalan boşluklarda FM 18 çiçek motifleri ve noktalar dizisi, uç kısma doğru orta çizginin daralmasından dolayı bezemede değişik spiraller zinciri FM 46 kullanılmıştır. Panaztepe kılıcı, Girit ve Mykenai'da ele geçen Sandars D tipi kılıçlar ile benzerlik göstermektedir[238].

2) Tek keskin yüzlü bronz ustura: Yoğun bir şekilde korozyona uğramıştır. Keskin kenarı oldukça aşınmış ve yer yer kırılmıştır. Uzun ince görünümlü iç bükey kör kenar profilli kesici bölüm, kesici bölüm ile kaynaşan uzun ince ve kavisli bir tutamak kısmına sahiptir. Langada, Ialysos ve Perati'de mezar buluntuları içerisinde tespit edilen usturalar ile benzerlik göstermektedir. Kos adasındaki bu yerleşimlerde tespit edilen ve Panaztepe usturasıyla aynı tipteki usturalar GH III C:1 dönemine tarihlendirilmektedir. Panaztepe örneği de hemen hemen bu döneme ait olmalıdır[239].

3) Kanatlı bronz okucu: Yoğun bir şekilde korozyona uğramıştır. oldukça uzun ve kare kesitli sap bölümü bulunmaktadır. Sapa göre kısa ve enli delici kısım, sap geçişi ile keskin bir biçimde birleşen kanatlar, alçak ve düz profilli orta çizgiye sahiptir. Her iki kanadın uç bölümleri eksiktir. Mykenai ve Ialysos'da benzer örnekleri ele geçmiştir. Bu örneklere göre GH III A:2 dönemine ait olmalıdır[240].

1985 yılından sonra başlayan bilimsel kazılarla beraber Panaztepe'de Miken dönemiyle ilgili oldukça önemli bulgular elde edilmiştir. Özellikle mezarlık alanında çok sayıda boyalı, yerli ve ithal Miken seramiği ele geçmiştir. Panaztepe Miken seramiği, yerli ve ithal olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Yerli Miken seramiği ince nitelikli bir seramik türünü oluşturmaktadır. Renkler genelde kırmızı, devetüyü ve sarı tonlardadır.

---

[237] Ersoy 1986, 47; Ersoy 1988, 60.
[238] Ersoy 1986, 6-11; Ersoy 1988, 59-60.
[239] Ersoy 1986, 27-31; Ersoy 1988, 59-60.
[240] Ersoy 1986, 33-35; Ersoy 1988, 59-60.

Hamur içindeki katkı maddeleri ince zerrecikler halinde olup kuvars ve mika yoğun miktarda, ince kalker ve taşçık ise çok azdır. Bu minerallerin hamur içindeki katkı ve boyutlarına bağlı olarak cidar kalınlıkları 0,3-05 cm. arasında değişmektedir[241].

İthal Miken seramiği, seramik grupları içerisinde çok ince nitelikli bir hamura sahiptir. İyi arıtılmış ve oldukça kaliteli bir kilden yapılmıştır. Renkler, bej/krem, pembe, pembemsi devetüyü, sarı ve yeşilimsi sarı olmak üzere farklı tonlardadır. Genellikle bu gruptaki kaplar ince cidarlıdır. Yerli ve ithal Miken seramiği hızlı çarkta biçimlendirilmiştir. Pişme dereceleri yüksektir. Yaklaşık olarak 1000-1200 cº fırınlandığı anlaşılmaktadır[242].

Pişme sonrasında oluşan seramik çok sert olup kırıkları düzgün renk tonlarını göstermektedir. Daha çok pembe, sarı ve yeşilin değişik tonları dikkat çekmektedir. Kırıklar, düzgün ve keskin köşeler oluşturmaktadır. Gözeneksiz bir hamur yapısı görülmektedir. Kapların tamamına yakını astarlı ve perdahlıdır. Genelde parlak perdah uygulanmıştır. Özellikle yerli Miken seramiğinde kap yüzeyinde herhangi bir gözenek ya da pürüz kalmayacak tarzda özenle uygulanmıştır[243].

Panaztepe Miken seramiğinde bezeme türünü boya bezeme oluşturmaktadır. Boya bezemede görülen renkler, kırmızı, koyu kiremit, kahverengi, ve siyaha yakın koyu griden oluşmaktadır. Boyalı Miken kaplarında süslemeler kapalı kapların omuz kısmında yoğunlaşmaktadır. Genelde bezemeler, yatay düzenlenmiş bant bezemelerle sınırlanır. Panaztepe boyalı Miken seramikleri ise motif açısından oldukça çeşitlilik göstermektedir. Çizgisel bezemenin hakim olduğu motifler dikey yerleştirilmiş birbirine paralel sık çizgilerin oluşturduğu çizi tarama ve iç içe yerleştirilmiş ışın demetleridir. Bunun yanı sıra tek ya da çift sıra halinde yapılmış birbirine paralel spiraller birbirini takip eden kavisli çizgilerle beraber düzenlenmiş iç içe açı ve noktalardan oluşan bezeme ve konsantrik daireler boyalı kaplarda görülen farklı motifleri oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra daha çok gövde üzerinde yoğunlaşmış birbirine paralel şerit bezeme ise, tüm gövdeyi sarmaktadır[244].

Panaztepe Miken seramiğinde görülen başlıca kap tipleri

a) Bardaklar: Bardak formuna sahip seramikler düz diplidir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen gövde yapısına sahiptirler. Ağız dışa eğik, ağız kenarı ise, basit ve yuvarlaktır[245].

---

[241] Günel 1999, 36.
[242] Günel 1999, 36.
[243] Günel 1999, 36.
[244] Günel 1999, 37.
[245] Günel 1999, 56.

b) Kylixler: Kylix formları oldukça kısa denilebilecek pedestal bir dibe sahiptir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen gövde yarım küre biçimine yakın bir form oluşturmaktadır. Ağız çok hafif içe eğik yapılmıştır; ağız kenarı ise, basit ve yuvarlaktır. Ağız kenarından bağlanan dikey bir kulbu bulunup gövdenin orta noktasıyla birleşip elips şeklinde kesitlidir[246].

c) Maşrapalar: Maşrapa formu halka diplidir. Dip hafif bir yüksekliğe sahiptir. Gövde basık ve küresel bir form oluşturmaktadır. Silindir biçimindeki kısa bir boyundan sonra ağız kısmı gelmektedir. Ağız dışa çekik, ağız kenarı basit ve yuvarlaktır[247].

d) Vazolar: Düz diplidirler. Dip kısmı özensiz yapılmıştır. Oldukça basık küresel bir gövde yapısı görülmektedir. Silindir biçimindeki boyun kısadır. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı ise, içe ve dışa olmak üzere çift kalınlaştırılmıştır. Gövdenin üst kısmında karşılıklı gelecek şekilde yerleştirilmiş yatay iki kulbu yer alır. Kulplar oldukça ufaktır ve yuvarlak kesitlidir[248].

e) Yonca ağızlı testiler: Panaztepe yonca ağızlı testileri iki grup altında sınıflandırılmaktadır.

1) Küresel gövdeli yonca ağızlı testi: Halka dipli formların hafif bir dip yüksekliği bulunmaktadır. Gövde küresel bir form yapısına sahiptir. Silindir biçimindeki boyun kısmı ağız kenarına doğru genişlemektedir. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı basit ve yuvarlaktır. Ağız kenarından başlayan yuvarlak kesitli kulp, gövdenin üst kısmına bağlanmaktadır. Yonca ağızlı kap formlarında bej renkte astar üzerine yapılmış kahverengi renkte boya bezeme görülür. Ağız kenarı ve boyun kısmı içten olmak üzere omuz hizasına kadar geniş bir şerit bezeme halinde tamamen boyanmıştır. Dışta ise, bu şerit bezemenin sadece ağız kenarını çevrelediği görülmektedir. Boynun alt kısmında ve omuz ile birleştiği hizada oldukça kalın bir şerit bezeme yer almaktadır. Bu bezeme özellikleri, gövde üzerinde de görülür; gövdenin üst kısmından itibaren birbirine paralel gelen kalın şeritler arasına yapılmış daha ince çizgilerin oluşturduğu boya bezeme tüm gövdeyi sararak dibe kadar devam etmektedir[249]. Dip kısmı ise, gene geniş bir şerit bezemeyle tamamen boyanmıştır. Kaba dikey bağlanan kulbun sadece üst kısmında boya görülmektedir. Özellikle ağız kenarının içinde ve dışındaki boya bezemenin oldukça kötü korunduğu dikkati çekmektedir[250].

---

[246] Günel 1999, 57.
[247] Günel 1999, 57.
[248] Günel 1999, 57.
[249] Günel 1999, 57.
[250] Günel 1995, 159 vd; Günel 1999, 57 vd.

Ayrıca gövde üzerinde görülen bazı şerit bezemelerin de özenilerek yapılmadığı farklı kalınlıklardaki şerit boyamalardan ve düzensiz yapılmış kesik ince çizgilerden anlaşılmaktadır[251].

2) Hafif halka dipli kürevi gövdeli yonca ağızlı testi: Çok hafif halka dipli kabın gövdesi, küre biçimindedir. Omzun üzerinde, boyuna ait korunabilen çok küçük bir parçadan boyunun silindir biçimli olduğu anlaşılmaktadır. Gövde üzerinde ise, dikey bir kulba ait olabilecek kulp yerinin izi görülmektedir. Bej renkte astar üzerine kırmızı-kiremit renginde boya bezeme görülmektedir. Omuz üzerinde boyuna ait korunmuş kısımdaki şerit boya bezeme tarzı gövde ve dip kısmında da görülmektedir[252].

Gövdenin en geniş kısmında birbirine paralel yapılmış iki kalın şerit arasında ince çizgilerin yapıldığı bir düzenleme yer almaktadır. Kabın gövdesinin en alt kısmında ve dipte olmak üzere gene birbirine paralel yapılmış iki şerit bezeme vardır[253].

f) Alabastron/pyxisler: Panaztepe'de Alabastron ya da pyxis formuna ait 6 tip bulunmaktadır. Eski yayınlarda sıklıkla bu iki form birbirine karıştırılmaktadır. Kazı ekibi tarafından bu tipe giren bütün kaplar Alabastron olarak yorumlanmışsa da en az 3 tanesi kesinlikle pyxis formuna ait tiplerdir. Bu yüzden bu formlar Alabastron/pyxis başlığı altında yorumlanacaktır[254].

1) FS 94 Alabastron/pyxis: FS 94 örnekleri içersinde incelenmişse de FS 85 formuna daha yakındır. Yuvarlak diplidir. Gövde üstten ve alttan olmak üzere keskin birer profille sınırlandırılmış ve iç bükey, silindire yakın bir form oluşturulmuştur. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Omuz üzerinde karşılıklı yerleştirilmiş ip delikli kulplara sahiptir[255].

2) Silindirik gövdeli alabastron/pyxis: Yuvarlak diplidir. Gövde üstten ve alttan olmak üzere keskin bir profille sınırlandırılmış olup silindir biçimine yakın bir forma sahiptir. Dışa çekik ağız kenarı, basit ve yuvarlaktır. Omuz kısmında karşılıklı yerleştirilmiş ip delikli kulpları yer almaktadır[256].

3) Uzun boyunlu silindirik gövdeli alabastron/pyxis: Düz diplidir. Üstten ve alttan keskin bir profille sınırlandırılmış gövde silindir biçiminde bir forma sahiptir. Uzun içbükey bir boyun kısmı bulunmaktadır. Omuz kısmında karşılıklı yerleştirilmiş ip delikli kulpları yer almaktadır[257].

---

[251] Günel 1995, 159 vd; Günel 1999, 57 vd.
[252] Günel 1999, 58.
[253] Günel 1999, 58.
[254] Günel 1999, 58 vd.
[255] Günel 1999, 58 vd.
[256] Günel 1999, 58 vd.
[257] Günel 1999, 58 vd.

4) Basık gövdeli alabastron/pyxis: Düz ve geniş diplidir. Gövde üzerinde keskin bir profil bulunmaktadır. Gövde oldukça basıktır. Dışa çekik ağız kenarlıdır, ağız kenarı kalınlaştırılmıştır[258].

5) FS 85 Alabastron/pyxis: Düz diplidir. Gövde aşağıdan yukarıya doğru daralarak alt ve üst kısımlarda keskin birer profil oluşturmaktadır. Kısa silindirik bir boyun kısmına sahiptir. Omuz üzerinde karşılıklı yerleştirilmiş iki kulbu bulunmaktadır[259].

6) FS 93/94 Alabastron/pyxis: Silindirik gövdelidir. Yuvarlak kesitli iki kulp kısmına sahiptir. Ağız kısmı kırık olduğu için niteli tam olarak anlaşılamamaktadır[260].

g) Amphoralar: Panaztepe'de gün ışığına çıkarılan amphoralar 5 farklı tipte sınıflandırılmıştır[261].

1a) FS 45 Armut biçimli amphora: Kap formu halka diplidir. Oldukça belirgin bir dip yüksekliğine sahiptir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen gövde, omuz hizasının hemen altında oldukça belirgin bir şişkinlik yapmaktadır. Silindir biçimindeki boyun kısa ve ağız kısmına doğru genişleyen bir form göstermektedir. Ağız dışa eğik, ağız kenarı ise, dışa kalınlaştırılmıştır. Omuz hizasında korunamamış olan üç kulba ait iz yerleri görülebilmektedir. Bu kulpların omuz üzerindeki konumlarından belirli aralıklarla yatay bağlanmış ve yuvarlak kesitli oldukları anlaşılmaktadır[262].

1b) FS 45 Armut biçimli amphora: Kap formu aşağıdan yukarı doğru genişlemekte ve ovale yakın bir form göstermektedir. Gövde omuz hizasında oldukça şişkindir. Omuz hizasından sonra başlayan boyun, kısa ve silindir biçimindedir. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı dışa doğru kalınlaştırılmıştır. Omuz üzerinde ve gövdenin üst kısmına gelecek şekilde belirli aralıklarla düzenlenmiş üç kulptan biri eksiktir. Kulplar yatay ve yuvarlak kesitlidir[263]. Bej renkli astar üzerinde kırmızı ve koyu kiremit renkte boya bezeme görülmektedir. Kabın ağız kenarı ve boyun kısmı geniş bir şerit biçiminde boyanmıştır. Aynı şerit boya bezeme, kabın iç kısmında olmak üzere ağız ve boyunda da izlenebilmektedir. Kabın esas bezemesi, omuz kısmında görülmektedir[264].

---

[258] Günel 1999, 58 vd.
[259] Günel 1999, 58 vd.
[260] Günel 1999, 58 vd.
[261] Günel 1999, 59.
[262] Günel 1999, 59.
[263] Günel 1999, 59.
[264] Günel 1999, 60.

Yatay ve birbirine paralel olarak yapılmış iki kalın şerit arasında yer alan dikey çizgilerden oluşan FM 64 paralel çizgi bandı motifi ana süslemeyi oluşturmaktadır. Bu bezemenin hemen alt kısmında ise yatay, birbirine paralel ancak düzgün yapılmamış şerit boya bezeme devam etmektedir. Aynı tarzda yapılmış bu bezeme, gövdenin alt kısmında da görülmektedir. Bu kısmın geniş bir şerit halinde tamamen boyandığı ve bezemenin dip kısmında devam ettiği anlaşılmaktadır. Kabın omuz hizasında yer alan kulpların üst kısmı ve gövde üzerindeki bağlantı yerleri ise tamamen boyanmıştır. Gerek ağız ve boyun kısmında gerekse gövdede boya bezeme altındaki astarı izlemek mümkündür. Özellikle omuzda ve gövdenin alt kısmında açıklı koyulu renklerin oluşturduğu farklı renk tonları, gövdedeki düzgün olmayan şerit bezemeler ve dikey çizgilerle bezeli alanda görülen koyu renkli boya akıntısı dikkat çekmektedir[265].

2) FS 34 Amphora: Halka dipli olan kap formunun gövdesi küresel bir form göstermektedir. Gövdenin özellikle üst kısmı, oldukça şişkin ve düzgün olmayan bir yuvarlak şeklindedir. Silindir biçimindeki boyun kısadır. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı basit ve yuvarlaktır. Kabın tek kulbu korunmuştur. Ancak gövde üzerinde kısmen korunmuş olan diğer kulplara bakılarak kabın üç kulplu olduğu anlaşılmaktadır, bağlantılardan biri omuz üzerinde diğeri ise gövdenin üst bölümünde izlenebilmektedir. Omuz hizasından başlayarak gövdenin üst kısmıyla birleşen bu kulplar, dikey ve dikdörtgen kesitlidir[266].

Pembemsi bej renkteki astar üzerine yapılmış kırmızı, koyu kiremit, kırmızımsı kahverengi ve kahverengi olmak üzere farklı renk tonlarında boya bezeme görülmektedir. Ağız kenarının iç kısmından itibaren başlayan boya bezeme omuz hizasına kadar geniş bir şerit halinde devam etmektedir. Omuz hizasında ise, gövdenin üst kısmına kadar birbirine paralel yapılmış iki ince şerit boya bezeme yer alır. Kabın üzerinde bulunan esas süsleme alanını gövdenin üst kısmında birbirine paralel yapılmış iki kalın şerit boya ile üstten ve alttan olmak üzere sınırlandırılmıştır. Belirli aralıklarla yerleştirilmiş olan dikey kulplarda bu iki kalın şerit boya ile aynı hizaya gelecek şekilde gövde üzerine bağlanmıştır. Esas süsleme, bu kulplar arasında kalan alanlara yapılmıştır. Buna göre alttaki kalın şerit bezeme üzerinden başlayan birbirine paralel ve sık aralıklarla, sayıları 3-4 arasında değişen ince çizgilerin oluşturduğu iki ayrı kalın bant, karşılıklı gelecek şekilde düzenlenerek bezeme alanın orta hizasına kadar dik bir biçimde uzatılmıştır[267].

---

[265] Günel 1999, 60.
[266] Günel 1999, 60
[267] Günel 1999, 61.

Daha sonra bu ince çizgili bantlar keskin bir omuz yaparak üstte birleşecek şekilde yukarıya uzanıp ince uzun bir boyun oluşturur ve üstten sınırlandırılmış olan kalın bir şerit ile birleşir. İnce çizgili bantlar arasında, omuz hizasından başlayıp boyun kısmının içini tamamen doldurulmuş iç içe açılar yer alır. Omuzda en geniş açı ile başlayarak boyun hizasında gittikçe daralan iç içe düzenlenmiş açılar da üstteki kalın şerit ile birleşirler. Bu bezeme tarzı, kulplar arasında bir düz ve bir ters gelecek bir düzenleme ile tekrar etmektedir. Ancak bazılarında iç içe açı ya da nokta bezeklerin yapılmadığı da gözlenmektedir. Özellikle kapların gövde ile birleştiği kısımlarda boşlukları doldurmak için yapılmış izlenimi veren iç içe açı taramaları olan FM 64 motifi dikkat çekmektedir. Gövdenin orta kısmında gene birbirine paralel olan iki kalın şerit boya gövdenin alt kısmında da aynı düzenleme ile tekrarlanmıştır. Dip kısmının ise tamamen boyandığı anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra kulpların ve gövde ile bağlandıkları kısımları da tamamen boyanmıştır[268].

3) FS 37 Amphora: Form halka diplidir. Belirgin bir dip yüksekliği vardır. Gövde yumurta görünümünde olup ovale yakın bir formdadır. Omuz hizasından sonra başlayan silindir biçimindeki boyun, ağız kenarına doğru genişlemektedir. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı dışa kalınlaştırılmıştır. Kabın omuz hizasından bağlanan üst kısmıyla birleşen dikey yapılmış üç kulbu vardır. Ancak bu kulplardan bir sağlamdır. Diğer ikisi ise korunamamıştır. Kulpların dikdörtgen kesitli olduğu anlaşılmaktadır. Pembemsi bej astar üzerine kırmızı ve koyu kiremit renkte boya bezeme görülmektedir. Ağız ve boyun içte ve dışta olmak üzere geniş bir şerit halinde tamamen boyanmıştır. Bu bezeme, omuz hizasına kadar devam etmektedir. Omuz üzerinde birbirine paralel olarak yapılmış üç şerit boya bezmem yer almaktadır. Kabın esas bezemesi, gövdenin üst kısmında yapılmış olup kulpların konumuna göre düzenlenmiştir. Buna göre kırık iki kulp arasında kalan arada; üstte birbiri ile bağlantısı olmayan iki iri spiral motifi yer almaktadır. Biri kırık diğeri sağlam olan kulplar arasında kalan alanda ise üst üste yapılmış ve birbirine bağlanmış orta boy spiraller görülmektedir. Bunlardan üstte yer alan spirallerin sayısı üç; alttaki spirallerin sayısı ise dörttür[269].

Sağlam kulp ile diğer kırık kulp arasında kalan üçüncü alanda gene üst üste düzenlenmiş birbirine bağlı üçer spiral görülmektedir. Bu spirallerden üstteki üç spiral oldukça küçük, alttaki üç spiral ise daha büyük yapılmıştır. Spirallerden oluşan bu bezeme, gövdenin orta kısmında birbirine paralel iki kalın şerit boya ile alttan sınırlandırılmıştır. Alt kısımda ise, iki kalın şerit bezeme belirli aralıklarla dibe kadar tekrar etmektedir.

[268] Günel 1999, 61.
[269] Günel 1999, 60 vd.

Kabın dip kısmı gövdenin en alt hizasında yer alan şerit boya bezemeden hemen sonra başlayarak tamamen boyanmıştır. Gövdenin üst kısmında yer alan spirallerden özellikle birbiri ile bağlantısı olmayan iki spiralin özenilerek yapılmadığı ve bu spiralleri oluşturan kıvrımların da oldukça düzensiz olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca kulpların üst kısımları ile gövdeye bağlandıkları kısımlar tamamen boyalıdır[270].

4a) FS 62 Amphora: Form düz diplidir. Gövde aşağıdan yukarı doğru genişlemekte tam gövde ortasında keskin bir profil yaparak üst gövde ile çift koni biçimine yakın bir form oluşturmaktadır. Boyun silindir biçimindedir. Ağız çok hafif dışa çekik olup ağız kenarı dışa doğru kalınlaştırılmıştır. Omuz hizasında omuzun boyunla birleştiği kısım çok hafif bir bant ile sınırlandırılmıştır. Kabın omuz kısmından bağlanan ve gövdenin üst kısmıyla birleşen dikey iki kulbu yer almaktadır. Kulplar elips şeklinde olup orta kısımları hafif yivlidir[271].

4b) FS 62 Amphora: Form halka diplidir. Çok hafif bir dip yüksekliğine sahiptir. Gövde küresel bir form oluşturmaktadır. Omuz hizasından itibaren kabın boyun ve ağız kısmı korunamamıştır. Ancak omuz üzerinde korunmuş olan çok az bir kısımdan kabın silindir şeklinde bir boynu olduğu anlaşılabilmektedir. Gövdenin üst kısmında karşılıklı gelecek bir düzenleme ile yerleştirilmiş dikey iki kulbu bulunur. Bu kulplar elips kesitli olup üzerlerinde yüzeysel yivler bulunur[272].

5) FS 38 Amphora: Form halka diplidir. Gövde aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek üst kısımda keskin bir profil yapar, buna göre gövdenin üst kısmı ile çift koni biçimine yakın bir form oluşturmaktadır. Omuz hizasından sonra başlayan boyun silindir biçimindedir. Ağız çok hafif dışa çekik olup ağız kenarı dışa kalınlaştırılmıştır. Kabın omuz hizasında karşılıklı yerleştirilmiş iki kulbu yer alır, kulplar omuza yatay bağlanmış olup yuvarlak kesitlidir[273].

6) FS 58 Amphora: Form halka diplidir. Gövde yumurta şeklinde olup aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek orta kısımda bir şişkinlik yapmakta ve üst gövde ile çift koni biçimine yakın bir form oluşturmaktadır. Omuz hizasından başlayan boyun ise silindir biçimindedir. Ağız çok hafif içe eğik olup ağız kenarı, dışa kalınlaştırılmıştır. Kabın omuz üzerine yerleştirilmiş yatay ve yuvarlak kesitli iki kulbu bulunur, ancak kulplardan biri kırıktır[274].

[270] Günel 1999, 61.
[271] Günel 1999, 61.
[272] Günel 1999, 62.
[273] Günel 1999, 61.
[274] Günel 1999, 62.

7) Konik gövdeli amphora: Form düz diplidir. Çok hafif bir yüksekliğe sahiptir. Gövde aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek orta kısımda çok keskin olmayan bir profil yapmakta ve üst gövde ile çift koni biçimine benzer bir form oluşturmaktadır. Tam omuz hizasında yapılmış olan çok hafif yatay bir bant omzun boyunla birleştiği kısmı sınırlamaktadır. Boynun korunmuş olan kısımlarına göre kabın silindir biçiminde olduğu anlaşılmaktadır. Gövdenin üst kısmında karşılıklı yerleştirilmiş yatay yuvarlak kesitli iki kulp yer almaktadır[275].

h) FS 144 Testiler: Düz dipli olup çok hafif bir dip yüksekliğine sahiptir. Gövdeye ait eksik parçaları oldukça fazla olmasına rağmen korunan kısımlar kabın aşağıdan yukarı doğru genişleyen küresel forma yakın bir gövdeye sahip olduğunu gösterir. Omuz üzerinden başlayan ince silindir biçimindeki boyun ağız kısmına doğru genişlemektedir. Ağız gaga biçiminde olup gaga kısmı kesik uçlu yapılmıştır[276].

Kabın ağız kenarından bağlanan ve omuz hizasında gövdeyle birleşen dikey bir kulbu vardır. Kulp ince elips şeklinde kesitli ve her iki yüzeyi de yivlidir.[277].

ı) FS 171 Üzengi kulplu testiler: Dip kısmı korunamamış durumda ele geçen üzengi kulplu kap, küresel gövdelidir. Omuz üzerinde kabın tam ortasından yükselen sahte ağız kısmı, silindir biçiminde yukarıya doğru genişleyen ince ve uzun bir boyundan oluşmaktadır. Bunun tepe kısmında dışa kalınlaştırılmış bir profil izlenebilmektedir. Karşılıklı olmak üzere aynı eksen üzerine yerleştirilmiş iki kulp, tepe kısmında birleşerek dikey bir biçimde omuz kısmına bağlanmıştır. Tümü korunamamış olan bu kulpların dikdörtgen kesitli olduğu anlaşılmaktadır. Omuz hizasında olmak üzere kulpların omuza bağlandıkları kısımla aynı hizada akıtacak bulunmaktadır. İki kulbu ortalayacak şekilde yerleştirilmiş olan akıtacak, silindir biçiminde olup ucuna doğru genişleyen bir form göstermektedir[278].

Pembemsi bej renkteki astar üzerine pembe, kırmızı ve kahverenginin farklı tonlarında boya bezeme görülmektedir. Tepe kısmı konsantrik dairelerden oluşan bir süslemeye sahiptir. Bu süslemenin tam ortasında tamamen boyanmış bir daire ve bu daireyi çevreleyen çok ince bir çizgi yer almaktadır. Bu yuvarlak tepe kısmının etrafı ise daha ince bir şerit boya ile sınırlandırıldığı FM 41 kaya motifi yer almaktadır. Boya bezeme tepe kısmıyla birleşmiş kulplar üzerinde de devam etmektedir. Kulpların ise tamamen boyalı olduğu anlaşılmaktadır. Kabın üzerindeki esas bezeme, omuz kısmındadır.

---

[275] Günel 1999, 62.
[276] Günel 1999, 63.
[277] Günel 1999, 63.
[278] Günel 1999, 63.

Birbirine paralel olmak üzere yatay iki kalın şerit boya bezeme arasına yapılmış olan iç içe yerleştirilmiş açıların oluşturduğu bir bezeme tarzıdır. Açıların sayıları ise beş ile yedi arasında değişmektedir. Bunlar karşılıklı yerleştirilmiş olan kulpların her iki tarafında ayrı metoplar halinde toplam beş tanedir[279].

Kulplar ile akıtacak arasında birer tane, kulpların diğer tarafına gelecek şekilde üç tane düzenlenmiştir. Açıların bir uçları düz ve eğik bir çizgi ile üstten kapatılmıştır. Diğer uçları, omuzdaki esas süsleme alttan sınırlandırılan şerit bezeme ile birleştirilerek FM 19 dil bezemesi oluşturulmuştur. Omuzun alt kısmından başlayan ve dibe kadar devam ettiği anlaşılan şerit boya bezeme ise tüm gövdeyi sarmaktadır. İki kalın şerit arasına yapılmış birbirine paralel dört ince çizginin oluşturduğu süsleme tarzı aynı düzenleme ile dibe kadar tekrar etmektedir. Omuz kısmındaki akıtacakta belirli aralıklarla düzenlenmiş yatay şerit boya bezeme ile dikkat çekmektedir[280].

i) FS 186 Mataralar: Tek bir parça halinde yapıldığı anlaşılan kabın gövdesi, küre biçimindedir. Omuz hizasından başlayan uzun ve silindir biçimindeki boyun ağız kısmına doğru genişlemektedir. Ağız dışa çekik olup ağız kenarı ise basit ve düz bir profil göstermektedir. Kabın boyun kısmının ortasından bağlanmış ve gövdenin üst kısmıyla birleştirilmiş dikey bir kulbu vardır. Kulp ince şerit kesitlidir. Pembemsi devetüyü renkte astar üzerine koyu kiremit, devetüyü, koyu devetüyü renklerin yanı sıra oldukça koyu kahverengimsi gri renklerde boya bezemede bulunmaktadır. Ağız kenarını içten ve dıştan çevreleyen şerit bezeme, aynı zamanda boynun orta kısmı ile boynun omuz ile birleştiği hizada görülmektedir. Kabın esas süslemesi ise, tüm gövde üzerinde yoğunlaştırılmıştır. Gövdenin her iki yüzündeki bezeme konsantrik dairelerden oluşmaktadır. Orta tamamen boyalı bir yuvarlaklık, bu yuvarlak alanı çevreleyen ince çizgiler ve bu çizgileri sınırlayan daha kalın yapılmış konsantrik daireler tüm gövdeyi sarmaktadır. Ayrıca iki gövde yüzeyi arasında kalan geniş alanda omuz hizasından aşağıya doğru inen dalgalı bir bant yapılmıştır. Kulbun ise sadece üst yüzeyinin tamamen boyandığı görülmektedir[281].

j) Kap Tipi Saptanamayan Ağız Kenarı Parçaları: Daha çok kylix tipi kaplara benzer bir form gösteren ağız kenarlarına ait parçalarda, ağız dışa eğik ağız kenarı ise basit ve dışa kalınlaştırılmıştır[282].

---

[279] Günel 1999, 63.
[280] Günel 1999, 63.
[281] Günel 1999, 64.
[282] Günel 1999, 64.

k) Dipler: Miken seramik gruplarına ait dip parçaları, halka dip formuna sahiptir[283].

Günel, Panaztepe'de bulunan en erken Miken buluntusunun LH II A dönemine ait olduğunu bildirmektedir. Anadolu'da bu döneme ait Miken buluntusu veren merkez sayısı çok azdır. Panaztepe, bulunduğu konum itibariyle erken dönemlerden itibaren Miken kültürü ile güçlü bağlar kurmuş olmalıdır. Panaztepe'de ele geçen en geç tarihli Miken seramiği ise LH III C:1 dönemine tarihlenmektedir[284].

4.1.10 NEMRUT HÖYÜK (Harita I, 10)

İzmir İli, Kemalpaşa İlçesi'nin kuzeydoğusundaki, Çambel Köyü'nün güneyinde yer alır. Meriç'in yayınında kesin yeri belirtilmemekle birlikte, 1:100.000 ölçekli haritada Nif Çayı'nın üzerindeki Nemrut köprüsüne göre höyüğün yeri tahmini olarak belirlenmiştir. Kesin olmamakla birlikte, Son Neolitik Çağ'dan Antik Döneme kadar yerleşildiği söylenmektedir. Hacılar'ın VI. tabakasına ait, Son Neolitik-İlk Kalkolitik Çağ malzemesinin var oluşu dışında bilgi verilmemektedir. Roma Dönemi köprüsünün varlığı yüzünden, bu yerin doğal ticaret yolu üzerinde olduğu iddia edilmektedir[285]. Yerleşme 2003 yılında Bornova-Kemalpaşa (İzmir) Arkeolojik Envanteri çalışması kapsamında, Derin başkanlığında bir ekip tarafından tekrar incelenmiştir. Neolitik Çağ'a tarihlenen malzemenin tümü el yapımı ve form bakımından homojendir. Hamur rengi açık kırmızımsı kahverengi ya da açık kırmızıdır. Katkı maddesi olarak kum, taşcık ve beyaz mika görülürken, birçok örnekte saman katkısı da saptanmıştır. Pişme çoğunlukla orta ya da kötüdür, ancak iyi pişmiş örneklere de rastlanmıştır. Astarları hamur renginde, yani açık kırmızı ya da açık kırmızımsı kahverengi, bazı örneklerde de krem ve kırmızımsı sarı renktedir, çoğunluğu perdahlanmıştır. Basit ağız kenarlı, dik boyunlu çömlekler, basit ağız kenarlı kaseler kolaylıkla ayırt edilebilirler. Ele geçen parçalar üzerinde boya, kabartma ya da çizi bezemeye rastlanmamıştır[286].

Nemrut Höyük Miken Buluntuları

Tepe üzerinde ele geçen en ilginç buluntuyu bir Miken kylix kaide parçası oluşturmaktadır. Sadece disk şeklindeki kaidenin 3/1'lik küçük bir kısmı korunabilmiştir. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[287].

---

[283] Günel 1999, 64.
[284] Günel 1999, 136.
[285] Meriç 1989a, 387.
[286] www.tayproject.org adresinden Nemrut Höyük maddesinden alınmıştır.
[287] Meriç 1989, 387; Bilen 2007, 56.

4.1.11 BAYRAKLI HÖYÜĞÜ (Harita I, 11)

İzmir Körfezi'nin doğu-kuzeydoğu köşesinde yer alan yerleşim14 m. yüksekliğinde bir tepe görünümündedir. Meles Deresi batısından geçmektedir. Günümüzde körfez kıyısından uzak konumda bulunan bu yerin, yerleşimler sırasında körfezin tam kıyısında, iki tarafında liman olabilecek koylara sahip bir burun olduğu anlaşılmaktadır. Zamanla bataklık alanın yakınında kaldığından dolayı terkedilmiştir. Altındaki kayalık 6.4 m yüksekliktedir. Bayraklı Höyüğü düzlük üzerinde kurulu küçük bir tepe olarak görülmektedir. Yani daha önceden deniz olan alan, Meles ırmağının getirdiği alüvyonlarla örtülmüştür[288]. (Resim 11)

1948 yılında Ankara Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü ile İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nün ortaklaşa yaptıkları araştırmada gezilen höyük, İzmir'in en eski yerleşimi olması düşüncesi ile kazı yeri olarak tercih edilmiştir. Daha önce 1930'lı yıllarda sondaj çalışması yapılan höyükte sistemli kazılar, 1948 yılında başlamıştır. İlk yıllardaki kazıları Cook, Brock ve Akurgal yönetmiştir. Daha sonra Akurgal tarafından kazılara devam edilmiştir.

Höyüğün çekirdeğini kayalık bir tepe oluşturmakta ve onun üzerinde Troia I tabakası ile çağdaş bir tabaka, onun üzerinde Troia II ve onunda üzerinde Troia VI'nın çağdaşı veyakın benzeri bir yerleşim görülmektedir. Höyük üzerinde en son iskan M.Ö. 4 .yy'a aittir. Höyük üzerinde yapılan kazı çalışmaları Prehistorik-Protohistorik kültür katlarını ortaya çıkarmaktan çok Hellen dönemini anlamaya yönelik olarak yapıldığı için Prehistorik-Protohistorik çağlar çok kısıtlı bir alanda araştırılmıştır. Özellikle "E" açmasında üç yapı katı halinde prehistorik tabakalara inilmiştir. 2. yapı katında, altta taştan üstte kerpiçten yapılmış yapılara ait duvarların ana kaya üzerinde oturtulduğu ortaya çıkarılmıştır Bu yapı duvarlarının ve tabanlarının birkaç cm. kalınlığında ince sıvanmış olduğu belirtilmektedir. Bayraklı'nın bu alt tabakalarında Troya I ve II dönem yerleşmelerinin yalın ve bezemeli parçalarının var olduğu bildirilmektedir[289].

Bayraklı'da yapılan kazılarda gün ışığına çıkarılan Prehistorik-Protohistorik çağ buluntuları bugüne kadar hemen hemen hiç yayınlanmıştır. Bayraklı Höyüğünün M.Ö. II. binyıl tabakalarında azda olsa Miken dönemine ait buluntular ele geçmiştir[290].

Bayraklı Höyüğü Miken Buluntuları (Resim 12)

Bayraklı'da yapılan kazılarda bugüne kadar yaklaşık 10 parça Miken buluntusu ele geçmiştir. Bayraklıda ele geçen en erken Miken buluntusu LH III A:2-B dönemine aittir. LH III C dönemine tarihlendirilen buluntularda mevcuttur.

---

[288] Akurgal 1997, 13.
[289] Akurgal 1950, 3 vd.
[290] Mee 1978, 130; Özgünel 1983, 709 vd; Akurgal 1997, 1 vd.

İzmir ve çevresinde birçok Miken buluntu merkezi varken Bayraklı'da Miken etkileşiminin çok az olmasının nedeni Bayraklı'nın STÇ döneminde olasılıkla önemli bir merkez olmamasından kaynaklanmaktadır[291].

1-2) FS 173 Üzengi kulplu testi omuz veyalancı boyun parçası: Parçalar üzerinde FM 18 çiçek bezemesi yer almaktadır. Dönemi: LH III B[292].

3) FS 258/259 Kylix kaide parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2-B[293].

4) Gövde parçası: Gövde kısmına ait küçük bir parçadır. Parça üzerinde FM 46 arka arkaya dizilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2-B[294].

5) Gövde parçası: Gövde kısmına ait küçük bir parçadır. Parça üzerinde FM 46 arka arkaya dizilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2-B[295].

6) Omuz parçası: Olasılıkla kapalı bir kaba ait omuz parçası, kulp kısmına yakın bir yerden olmalıdır. Kiremit renkte hamurlu, hamuru mika katkılı, pembemsi-krem renkte astarlı ve kiremit kırmızı renkte boyalı, çark yapımıdır. Parça üzerinde yaprak-ışın motifi ya da çiçek motifine benzeyen bezeme bulunmaktadır. Dönemi: LH III C[296].

7) Amphora boyun parçası: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru çok az mika katkılı, pembemsi-krem renkte astarlı, kahverengi renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Dönemi: LH III C[297].

8) Amphora/oinochoe kulplu boyun parçası: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru mika ve kireç tanesi katkılı, hamur renginde astarlı, kiremit kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Dönemi: LH III C[298].

9) Gövde parçası: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru mika ve kireç tanesi katkılı, krem renginde astarlı, kiremit kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Dönemi: LH III C[299].

10) Gövde parçası: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru mika ve kireç tanesi katkılı, krem renginde astarlı, kahverengimsi-sarı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Dönemi: LH III C[300].

---

[291] Özgünel 1983, 712
[292] Özgünel 1983, 710.
[293] Özgünel 1983, 710.
[294] Özgünel 1983, 710.
[295] Özgünel 1983, 710.
[296] Özgünel 1983, 711.
[297] Özgünel 1983, 711.
[298] Özgünel 1983, 711.
[299] Özgünel 1983, 711.
[300] Özgünel 1983, 711.

4.1.12 İZMİR AGORASI (Harita I, 12)

İzmir Agorası Miken Buluntuları (Çizim 27)

İzmir'de, Namazgah-Tilkilik mevkiinde bulunan Roma Agorasında herhangi bir yapı tabakasına bağlı olmaksızın bir Miken kılıcı bulunmuştur. Bittel, bu kılıcın Antikçağlardaki tahribat sonucunda yok olmuş bir Miken mezarına ait olduğunu belirtmektedir. Sandars, "B" grubu örnekleriyle benzeşen bu Miken kılıcı, LH I dönemine tarihlenmektedir[301]. (Resim 38)

4.1.13 SARIMEŞE TEPE (Harita I, 13)

Sarımeşe Tepe, İzmir İli, Menderes İlçe merkezinin 8,5 km. güneydoğusunda ve Tekeli Belde merkezinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Cumaovası'nın kuzeydoğusunda yer alan Tokul Tepe ile Sarımeşe Tepe, Cumaovası ile Torbalı Ovası arasında bir çeşit sınır oluşturan doğal yükselti alanı üzerindedir. Rakımları 150-250 m. arasında değişen bu doğal tepeler, ova seviyesinden 50-90 m. kadar yüksekliktedir. Armutlu ve Kona Dereleri başta olmak üzere, bölgede çok sayıda tatlı su kaynağı bulunmaktadır[302].

Tokul Tepe'de bir organize sanayi sitesi inşa edilmiş, buna ek olarak Tokul Tepe ile Sarımeşe Tepe arasında gerçekleştirilen yol yapım çalışmaları da çevrede önemli bir tahribata yol açmış, inşaat çalışmaları sırasında açılan temel çukurlarında mimari kalıntı ve arkeolojik eserlerin bulunması üzerine 2002 yılında İzmir Müzesi tarafından Tokul Tepe ve Sarımeşe Tepe çevresinde 36 sondaj kazısı gerçekleştirilmiştir. Tokul Tepe'de toplama taşlarla inşa edilmiş basit yapılardan oluşan bir mimari yapı katı tespit edilmiştir[303]. Bu alanda ele geçen çanak-çömlek buluntuları İKÇ dönemine tarihlendirilmektedir[304].

Sarımeşe Tepe'de yürütülen yüzey araştırmaları sonucunda en erken iskanın SKÇ dönemi olduğu görülmektedir. Bununla birlikte İTÇ I-OTÇ döneminde de iskan gördüğü anlaşılmaktadır. M.Ö. II. Binyıla tarihlendirilen çok sayıda çanak-çömlek 36 no.lu sondajda ele geçmiştir. Aynı sondajda Batı Anadolu'nun M.Ö. II. Binyılı için oldukça önem taşıyan bir küp mezar tespit edilmiştir. Sarımeşe Tepe'nin kuzey eteklerinde yer alan 36 no.lu sondajın güney kenarında, gövdesi geniş kabartma bantlarla çevrili bir mezar küpü açığa çıkarılmıştır. 1,16 m. x 1 m. boyutlarında olan küp, kabaca armut biçimli ve sivri diplidir. Ağız kısmı orta büyüklükte birkaç taş ile kapatılmıştır. Basınç yüzünden kırıldığı anlaşılan küpün alt kısmı doğrudan ana kaya üzerine oturmaktadır[305].

---

[301] Bittel-Schneider, 1943, 203 vd; Fig. 3; Sandars 1961, 27 vd; Mee 1978, 130 vd; Özgünel 1983, 714; Akyurt 1998, 24 vd.
[302] Gençer 2006, 373.
[303] Gençer 2006, 373.
[304] Gençer 2006, 376; dn.2.
[305] Gençer 2006, 373.

Bu kısım 4 adet orta boy taş ile desteklenmiş ve seviye farkı ortadan kaldırılmıştır. Küp mezar içerisinde cenin pozisyonunda gömülmüş iki erişkine ait iskelet ve mezar armağanları bulunmuştur. Kafatasları küpün ağız kısmına yaslanmış olup yönleri doğuya bakacak şekilde yerleştirilmiştir. İskeletlerin altından; kireçtaşından asa başı ve bir ağırşakla birlikte iki bronz Miken eseri ele geçmiştir. Bu eserleri birer bronz bıçak ve kılıç oluşturmaktadır[306].

Sarımeşe Tepe Miken Buluntuları (Çizim 28)

1) Bronz bıçak

Korunan uzunluk: 24,58 cm, Sap uzunluğu: 5,79 cm, Sap genişliği: 1,87-2,10 cm, Perçin çapları: 0,32 cm, 0,37 cm, 0,38 cm, Kesici uzunluğu: 16,79 cm, Kesici genişliği: 1,57 cm, Kesici kalınlığı: 0,13-0,38 cm.

Bıçağın sap kısmının korunan ucu, korozyona bağlı olarak bir miktar tahrip olmuştur. Kesici kısmının ucunda da tahribat vardır. Bu kısım, 1 cm'den daha uzun olmayacak şekilde kırılmıştır. Sap kısmına açılmış üç perçin deliği simetrik değildir. Perçinlerden yalnız biri yerinde korunmuştur. Söz konusu perçin delikleri, olasılıkla ahşap bir kabzanın sap kısmına tutturulması amacıyla kullanılmış olmalıdır. Tek kenarı keskin olan bıçağın hafif içbükey yapıda olan gövdesi orak benzeri bir biçime sahiptir[307].

Sarımeşe Tepe bıçağı, sap kısmının çerçevesiz olması bakımından, Sandars Ia tipi[308], Biçimsel olarak da Ib tipine benzemektedir[309]. Bu tür örnekler Batı Anadolu'da Kolophon[310], Troia[311], Beşiktepe[312], Müsgebi[313], Bodrum[314] ve Panaztepe'de[315] de ele geçmiştir. Sandars Ia ve Ib tipi bıçakların Ege Dünyasında yaygın olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ancak şimdiye kadar ele geçen buluntular arasında Sarımeşe Tepe bıçağı ile tam bir benzerlik gösteren örnek bulunmamaktadır. Sarımeşe Tepe bıçağı en yakın benzerleri olan Beşiktepe ve Müskebi örneklerine göre LH III A 2 dönemine tarihlendirilmektedir[316].

---

[306] Gençer 2006, 373.
[307] Gençer 2006, 374.
[308] Sandars 1955, 175.
[309] Sandars 1955, 177.
[310] Bridges 1974, 264.
[311] Blegen-Caskey-Rawson 1953, 270.
[312] Korfmann 1985a, 109 vd.
[313] Akyurt 1998, 33.
[314] Akyurt 1996, 2.
[315] Ersoy 1986, 6-11; Ersoy 1988, 59-60.
[316] Gençer 2006, 375.

2) Bronz kılıç

Uzunluk: 38,96 cm, Sap uzunluğu: 5,01 cm, Sap genişliği: 2,13-2,27 cm, Sap kalınlığı: 0,64 cm, Perçin çapları: 0,69 x 0,83 cm, 0,75 x 0,80 cm, 0,90 x 0,91 cm, 0,73 x 0, 73 cm, 0, 78 x 0,86 cm, Omuz genişliği: 6,10 cm, Omuz kalınlığı: 0,86 cm, Kesici uzunluğu: 33,95 cm, Kesici genişliği: 0,52 cm, Kesici kalınlığı: 0,34 cm.

Kaliteli bir işçiliğe sahip olan kılıç, yer yer korozyona uğramakla birlikte oldukça iyi korunmuştur. Düze yakın bir hat halinde uzayan kabza kısmı, yarım daire şeklinde içbükey bir eğimle keskin bir omuz yapmaktadır. Kabzanın uç kısmı çerçevelendirilmiştir.

Bu kısımda alt alta iki, omuz hizasında da birbirine paralel düzenlenmiş üç adet olmak üzere toplam 5 perçin deliği bulunmaktadır. Uzunlukları 1,64-2,43 cm. arasında değişen 3 perçin, mezarın içinde kılıçtan ayrı olarak ele geçmiştir. Kesici kısım, omuzdan sonra çok hafif içbükey bir eğimle başlamakta ve aşağıya doğru düzenli bir şekilde daralarak sivri bir uçla son bulmaktadır. Bu bölümün her iki yüzü de sırtlıdır. Omuz kısmında daha kabarık olan sırt yükseltileri giderek incelmekte ve uç kısmında birleşmektedir[317].

Sarımeşe Tepe kılıcı bu özellikleri ile Sandars B tipi kılıçları ile benzerlik göstermektedir[318]. İzmir Agorasında herhangi bir tabakaya ait olmaksızın ele geçen kılıçta B tipine aittir ve Sarımeşe Tepe kılıcının en yakın benzeridir[319]. İzmir Agorasında ele geçen kılıç Sarımeşe Tepe kılıcına göre biraz daha büyüktür. İzmir Agorasında ele geçen kılıç LH I dönemine tarihlendirilmektedir. Sarımeşe Tepe örneği ise benzer özellikleri yaklaşık olarak aynı döneme ait olmalıdır. Ancak kazı ekibi kılıcı OTÇ dönemi ile ilişkilendirerek Ege dünyasındaki en eski B tipi kılıç olarak nitelendirmek istemektedir[320], ancak bu duruma şüphe ile yaklaşmak gerekmektedir.

4.1.14) LİMANTEPE (Harita I, 14)

İzmir İli, Urla ilçesi, İskele mahallesi sınırları içerisinde bulunan Liman Tepe, Karantina Adası'nın tam karşısında bulunan bir yarım ada üzerinde kurulmuştur. Antik Klazomenai kenti de aynı alanda ve Karantina Adası'nda yer almaktadır. Bu nedenle Liman Tepe, Prehistorik Klazomenai, olarak tanımlanmaktadır[321]. (Resim 13-14)

---

[317] Gençer 2006, 374 vd.
[318] Sandars 1961 17 vd.
[319] Bittel-Schneider, 1943, 203 vd; Fig. 3; Sandars 1961, 27 vd; Mee 1978, 130 vd; Özgünel 1983, 714; Akyurt 1998, 24 vd.
[320] Gençer 2006, 375 vd.
[321] Erkanal-Erkanal 1979, Özgünel 1983, 715; Erkanal 1996, Mountjoy 1998, 35; Mee 1998 135; Günel 1999, 7. Erkanal 2002, 221; Erkanal 2005, 62; Şahaoğlu 2005, 339.

Liman Tepe'nin üzerinde bulunduğu koy, bir kum setti ile denizden kopmuş ve zaman içerisinde dolarak alüvyonla kaplı bir birikinti ovası şekline dönüşmüştür. Bu oluşum sırasında deniz içerisindeki bir kaya grubu anakarayla birleşerek bir yarımada görünümü kazanmıştır. Liman Tepe kuzeyinde bulunan yüksek kayalık alandan güneye doğru alçalmakta ve kıyı ovası ile bütünleşmektedir. Liman Tepe günümüzde büyük çapta değişikliğe uğramıştır. Yoğun iskân sonucu yerleşim tahrip olmuş ve yüksekliğini 5 m. yitirmiştir. Liman Tepe'deki Prehistorik yerleşimin varlığı ilk olarak Akurgal tarafından saptanan M.Ö. III. Binyıl çanak-çömleğine ait buluntularla anlaşılmıştır[322].

1979 yılında Klazomenai kenti kazılarında Prehistorik kültürlere ait mimari kalıntılar ve çanak çömlek ortaya çıkarılmıştır[323]. Liman Tepe'de kazı çalışmaları 1992 yılından itibaren Erkanal başkanlığında bir heyet tarafından sürdürülmektedir. Liman Tepe'de bulunan en erken yerleşim herhangi bir tabaka tespit edilemeden saptanan Neolitik Çağ'dır. Liman Tepe'de oldukça yüksek bir seviyede bulunan taban suyu Neolitik ve Kalkolitik Çağ tabakalarını tamamen içine almaktadır. Genel olarak M.Ö. IV. binyıla[324] tarihlendirilen Kalkolitik Çağ tabakalarına Klasik Çağ kuyu tabanları delinerek ulaşılmıştır. Liman Tepe'de İlk Tunç Çağı'nın üç evreli olduğu tespit edilmiştir. İTÇ I dönemi kısıtlı bir alanda araştırılabilmiştir.

Buna rağmen levha halindeki kireç taşlarıyla inşa edilen düz bir savunma sisteminin bir bölümü açığa çıkarılmıştır. Bu sur duvarı yaklaşık olarak 3 m. yüksekliğe kadar korunmuştur. Bu sur duvarına dayanan 4 tane "uzun ev" yapısı tespit edilmiştir. Bu dönemde Liman Tepe'de tarımsal üretimin yanında dokuma ve madencilik alanlarında büyük aşama kaydedilmiştir[325]. Liman Tepe'de madencilik aktivitesini gösteren çok sayıda buluntu tespit edilmiştir. Bunlar arasında çeşitli kalıplar, üfleçler, cevher zenginleştirmede kullanılmış el aletleri ve cüruflar sayılabilir. Liman Tepe'de İTÇ döneminde bakır minerallerinin baca biçimli açık ocaklarda indirgenmesi yoluyla metalik bakır elde edildiği sonra bu bakırın ergitilerek şekillendirme aşamasına alındığı görülmektedir[326]. Bunların yanı sıra bu devrin başlarına yani M.Ö. III. binin başlarına tarihlenen bir evreye ait olduğu anlaşılan altın bir bant Ege Havzasının en eski altın buluntularından biridir ve üzerinde insize bezeme bulunmaktadır[327].

---

[322] Akurgal 1950, 4.
[323] Bakır-Anlağan 1980, 88; Erkanal-Erkanal 1983, 163-183.
[324] Kuniholm 1997, 3; Yaklaşık 30 halka üzerinden alınan örnekler Kalkolitik çağa tarihlenmiştir. (M.Ö 4511) Limantepe'de Kalkolitik Çağ ile ilgili genel olarak verilen IV. Binyıl tarihi bu analizlerle daha geriye çekilebilir.
[325] Erkanal 2002, 222, Erkanal 2005, 64.
[326] Keskin 2003, 168.
[327] Erkanal 2002, 222; Erkanal 2005, 64; Keskin 2003, 169.

İTÇ II yerleşimi oldukça ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarılmıştır. Bu devirde oldukça gelişmiş bir savunma sistemi görülmektedir. Sur duvarı içerisinde kalan yerleşim alanı iç içe iki kale şeklinde düzenlenmiştir. Kuzey-güney istikametinde oval bir görünüme sahip olan yeni savunma sisteminin güney kesiminde kalan bir bölümü açığa çıkarılmıştır. Açığa çıkan kısımda büyük bir olasılıkla iç kalenin ana giriş kapısının batı tarafı yer almaktadır. Burada ana girişi batıdan sınırlayan büyük bir kule bulunmaktadır. Bu kule kerpiç iç dolguya sahip olup güneye doğru at nalı şeklinde uzamaktadır[328].

İç kalenin ortasında kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanan bir merkezi yapı kısmen açığa çıkarılmıştır. İki uzun yan kenarları koridorlardan oluşan bu tür merkezi yapılara Kıta Yunanistan'da oldukça sık rastlanılmakta ve bu tür yapılara "koridorlu ev" adı verilmektedir. Bu tür yapılarda genellikle yöneten sınıfın ikamet ettiği düşünülmektedir[329]. Liman Tepe koridorlu ev yapısında 9 tane phallos ele geçmiştir. Bu örneklerden birinin başı Doğu Akdeniz etkili olup maymun kafası şeklindedir. Bu yüzden Liman Tepe koridorlu ev yapısının dini işlevi olabileceği düşünülmektedir. Limantepe'de 2001 yılı kazı çalışmalarında İTÇ II dönemine ait ikinci bir iç kale tespit edilmiştir[330]. Ege Denizi'nin yükselmesi ve çöküntü ve sismik olaylar nedeniyle iç kalenin kuzey kesimi sular altında kalmıştır. Bu kısımda yapılan yüzey araştırmalarında su altında kalan yapılara ait izler ve fay kırıkları gözlenmiştir[331].

Ayrıca su altında kalan yapıları ortaya çıkarmak ve Liman sistemini saptamak amacıyla su altı kazıları da sürdürülmektedir. Miken mallarını da barındıran Son Tunç Çağı mimarisi höyükteki tahribat nedeniyle yok olmuştur. Liman Tepe'de ayrıca Geometrik, Arkaik, Helenistik ve Roma dönemine ait buluntular tespit edilmiş ancak höyüğün aşırı tesviye edilmesi bu dönemlere ait mimari kalıntıların büyük ölçüde tahrip olmasına yol açmıştır[332].

Liman Tepe Miken Buluntuları (Çizim 29-30 Resim 15)

Liman Tepe, Anadolu'da en erken Miken buluntularının tespit edildiği önemli merkezlerden birisidir[333]. Liman Tepe'de ele geçen en erken Miken buluntusu LH II B dönemine tarihlendirilmektedir. Liman Tepe'de ele geçen ilk Miken buluntularını, Klazomenai antik kentinde 1921 yılında kazılar yapan Oikonomos gün ışığına çıkarmıştır.

---

[328] Erkanal 1996, 77; Erkanal 2002, 223; Erkanal 2005, 64.
[329] Özberk 2004, 44; Şahaoğlu 2005, 347, Yiğit 2003, 171.
[330] Erkanal 2005, 66.
[331] Müller-Woelz-Jokisch, 2007, 1 vd.
[332] Erkanal 2005, 63.
[333] Özgünel 1983, 715; Mee 1978; 125; Mee 1986, 301; Mee 1998, 137; Günel 1998, 25; Günel 1999, 7, Özgünel 2006, 594; Demir 2003, 19; Montjoy 1998, 35; Ünal 2002, 117; Erkanal 2002, 226; Erkanal 2004, 93; Erkanal 2005, 63.

Yaklaşık 25 parçadan oluşan Miken buluntuları Atina Ulusal Müzesi'de bulunmaktadır. Bu parçalar arasında en ilginç örneği FM 27 bezemesine benzer biçimde plastik kadın göğsü örneği oluşturmaktadır. Bu parça Mykenai'da ele geçen figürinlere çok benzemektedir. Bunların yanı sıra Atina'da bulunan parçalar arasında Kylix, krater, skyphos, fincan, tek kulplu maşrapa ve amphoralar yer almaktadır[334].

Bu parçalar üzerinde FM 17 rozet, FM 46 spiral, FM 45 "U" bezemesi FM 70 pul bezemesi, FM 25 istridye figürü ve baklava dilimi bezemeleri görülmektedir[335]. Liman Tepe'de sistematik kazı çalışmalarında ele geçen Miken seramiği Geç Bronz Çağı tabakalarından gelen açık ve kapalı kaplardan oluşmaktadır. Ancak bunlar hakkında şimdiye kadar yapılan çalışmalar çok sınırlıdır. Gün ışığına çıkarılan çanak-çömlek parçalarının Kıta Yunanistan, Argolis kökenli oldukları anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra yerel üretim mallar da vardır. İthal malların çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır[336]. Liman Tepe Miken buluntularını açık ve kapalı kaplar olarak iki grup altında incelemek mümkündür.

1) Açık kaplar

a) FS 54 Krater: Miken çömlek ustaları tarafından krater ve derin gövdeli küresel gövdeli kaplar sevilerek üretilmiş ve büyük bir alana dağılmışlardır. Parçalar halinde ele geçen emzik-gaga ağızlı küresel gövdeli, dudaktan çıkan dikey iki kulbu olan krater benzeri kap, büyük bir olasılıkla yerel üretimdir. Yükseklik: 8,9 cm. ağız çapı 31 cm.dir. Korunan yüzeyde tanımlanabilecek bir bezeme yoktur. Ancak emziğin sol altında kalın bir fırçayla çizilmiş "U" bezemesi yer alır. Olasılıkla LH III A:2 evresine ait olmalıdır[337].

b) FS 256/257 kylixler

Liman Tepe kazıları sırasında prehistorik tabakalardan bol miktarda açık kap örneklerinin, özellikle Kylix biçimlerinin çok sayıda ele geçtiği görülmektedir. Biçimsel ve bezeme yönü ile ilk bakışta parçalar halinde korunan örneklerin ithal kaplar olduğunu söylemek mümkündür[338].

1) Kulplu gövde parçası: Gövdenin yarısı ve tek bir kulbu korunabilmiştir. Korunmuş yüksekliği 6 cm. ağız çapı 11,2 cm.dir. Rodos örnekleriyle benzerlik göstermektedir. Kulplar arasında kalan omuz-karın alanında FM 58 paralel iç içe açı bezemesi bulunmaktadır. Dönemi: LH III A:2[339].

---

[334] Mee 1978, 125; Özgünel 1983, 717.
[335] Mee 1978, 125; Özgünel 1983, 717.
[336] Özgünel 2006, 594.
[337] Özgünel 2006, 595.
[338] Özgünel 2006, 595.
[339] Özgünel 2006, 595.

2) Ağız ve gövde parçası: Kaide ve kulplar günümüze ulaşamamıştır. Korunan yükseklik 4,6 cm. ağız çapı 15 cm.dir. Korunan yüzey üzerinde FM 62 üçlü kemer bezemesi yer almaktadır. Kulplar arasında kalan alanda uygulanan dörtlü kemer bezemesi arasında ise, doldurma bezemesi olarak ters "U" ve içinde kısa bir çubukçuk betimlenmiştir. Biçim, bezeme ve hamur içeriği ile ithal olduğu anlaşılmaktadır. Dönemi: LH III A:2[340].

3) Ağız ve gövde Parçası: Kaide ve kulplar günümüze ulaşamamıştır. Korunan yükseklik 4,3 cm. ağız çapı 14 cm.dir. Kulplar arası alanda olasılıkla yatay bir biçimde betimlenmiş FM 18 volütlü çiçek bezeği yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2[341].

4) Ağız ve gövde parçası: Kaide ve kulplar günümüze ulaşamamıştır. Korunan yükseklik 6,9 cm. ağız çapı 16,2 cm.dir. Kulplar arasında alanda dikey biçimde betimlenmiş olasılıkla üçlü kümeden oluşan dudak bandından çıkarak ikili kolları karın bandına açılan iç içe açı motifi yer almaktadır. Bunların arasına baklava dilimleri yerleştirilmiştir. Bu çok ilginç bezeme unsuru ender rastlanılan bir uygulamadır. Dönemi: LH III A:2[342].

5) Ağız kenarı parçası: Korunan yükseklik 3,1 cm. ağız çapı 16, cm.dir. Korunan yüzeyde FM 23 "şeytan minaresi" deniz kabuklusu bezeği çok basit ve stilize edilmiş biçimi ile yer almaktadır. Ialysos örnekleriyle benzerlikler göstermektedir. Dönemi: LH III B[343].

Liman Tepe'de ayrıca, Kylixlere ait olabilecek ayak ve disk şeklindeki kaide parçaları yapılan kazılar sonucu gün ışığına çıkarılmıştır[344].

c) FS 283 Tek kulplu çanaklar

Liman Tepe buluntuları arasında ithal ve yerli olarak tanımlanabilecek tek kulplu çanak ve kase parçaları bol miktarda ele geçmiştir. Ağız ve gövde parçası halinde gün ışığına çıkarılan olasılıkla tek kulplu çanak biçimsel olarak FS 283 bikonik gövdeli grup içerisinde yer almaktadır. Liman Tepe tek kulplu çanak formunu yansıtan örneklerden biri 1994 yılı kazılarında ele geçmiştir. Korunan yüksekliği 5,1 cm. ağız çapı 14,2 cm.dir. Dudağın üzerinde bant şeklinde boya görülmektedir. Gövde üzerinde ise FM 60 "N" bezemesi yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2[345].

[340] Özgünel 2006, 595.
[341] Özgünel 2006, 596.
[342] Özgünel 2006, 596.
[343] Özgünel 2006, 596.
[344] Özgünel 2006, 596.
[345] Özgünel 2006, 596.

d) FS 300 Konik gövdeli Kalathos

Bu formdaki basit kaplar daha çok Girit'te Erken Minos Çağı'nda sevilerek kullanılan p.t biçimler olup metal örnekler olarak da üretildikleri bilinmektedir. Liman Tepe kazılarında FS 300 konik biçimine yakın parçalar gün ışığına çıkarılmıştır[346].

1) FS 300 Konik gövdeli Kalathos: Parçalar halinde ele geçen kapta, boyun-karın arasına konan ve karşılıklı eklenen yatay iki kulp kırılmış ve günümüze ulaşamamıştır. Dudak kenarından çıkan emzik kırıktır. Korunan bölümü ile yüksekliği 6,8 cm. ağız çapı 15,3 cm. taban çapı 10,4 cm.dir. Dönemi: LH III A:2[347].

2) FS 300 Konik gövdeli Kalathos: Parçalar halinde ele geçmiş**,** kulplar ve gövdenin büyük bir bölümü kayıptır. Dudak kenarından çıkan emzik kırk olarak korunmuştur. Korunan yükseklik 6,1 cm. ağız çapı 10,9 cm. kaide taban çapı 7,8 cm.dir. Dönemi: LH III A:2[348].

Her iki örnekte bezeme dudak-karın arasındaki yüzeyde yer alır. Biçimsel olarak Liman Tepe konik gövdeli, kısa boylu kalathoslar ölçüsel olarak benzerlerinden farklıdırlar. En yakın benzer örnek Müsgebi'de gün ışığına çıkarılmıştır. Liman Tepe kalathosları gövde kısmında çizgisel olarak tanımlanan kümeler halinde kabı çevreleyen FM 19 "uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi" yer alır. Bu bezeme iç içe ağızları sola açık çizilmiş çizgisel açı saplarından oluşur[349].

1) Kapalı kaplar

a) FS 35 Armut biçimli Amphoralar

Liman Tepe 1999 yılı kazılarında ve daha önceki yıllarda prehistorik tabakalarda ele geçen çok sayıdaki ithal Miken malları içerisinde açık kapların yanı sıra, büyük ölçekteki kapalı kaplar özellikle armut biçimli ovoid amphoralar ve onların yerel üretimleri deniz ticareti ve Kıta Yunanistan-Ege adaları ile olan ticari ilişkileri göstermesi bakımından önem arz etmektedir[350].

1) FS 35 Armut biçimli Amphora: Omuz ve karın kısmından koruna gelen, omuzdan üç halka kulplu Amphora parçası, kulplar arasında kalan üçlü omuz alanında betimlenen FM 57 "ağ motifi" ile bezenmiştir. Parçanın korunan yüksekliği 8,2 cm. korunan karın çapı 10,8 cm.dir. Biçimsel olarak çok geniş bir alana dağılan örneklerin büyük bir bölümü Mykenai, Asine, Dendra, ile Ialysos ve Kameiros gibi yerleşmelerin mezarlıklarından gelmektedir.

---

[346] Özgünel 2006, 596.
[347] Özgünel 2006, 597.
[348] Özgünel 2006, 597.
[349] Özgünel 2006, 597.
[350] Özgünel 2006, 597.

Anadolu'da saptanan örnekler ise Büyük sümbüller Köyü'nde[351] gün ışığına çıkarılan küp mezardan ve Müsgebi'den ele geçmiştir. Dönemi: LH III A:2[352].

2) FS 46 Armut biçimli konik Amphora: 1992 yılında Liman Tepe'de ele geçen küçük boyuttaki bir kap parçasının omuz alanında FM 19 iç içe açı bezemesi yer almaktadır. Olasılıkla bu kap parçası küçük boyuttaki armut-konikal biçimli bir amphoraya ait olmalıdır. Dönemi: LH III A:2[353].

a) FS 94 Alabastron

Liman Tepe kazıları sırasında kolay tanımlanacak kap dizileri içerisinde yer alan Alabastron biçimindeki örneklere parçalar halinde rastlama olanağı vardır.

1) FS 94 Alabastron: Boyun ve omuz-karın parçası, omuz-karın geçişi hafif oval bir biçimde oluşan ve karın bölümünden başlayıp taban-kaide de içe doğru yumuşak bir kenar profili yapan bir pyxis olmalıdır. Kaide ile ağız-dudak bölümü ele geçmemiştir. Omuz üzerinde yer alan üçlü kulplardan biri yarım olarak korunmaktadır. Korunan parçanın yüksekliği 7,6 cm. ağız çapı 9 cm.dir. Bezeme omuz alanında kulplar arasında dar panel içinde yer alan birbirine paralel, kap yüzeyine eğri olan çizgi kümelerinden oluşan FM 64 paralel çizgi bandı olarak karşımıza çıkmaktadır. Dönemi: LH III A:2[354].

b) FS 178 Basık-bodur gövdeli üzengi kulplu testicik

Liman Tepe, Miken çanak-çömlek parçaları içerisinde üzengi kulplu testicikler az miktarda ele geçmiş örnekler içerisinde yer almaktadır. Gün ışığına çıkarılan parçalar arasında bu türe ait olabilecek örnekler vardır. Ancak omuz ve üzengi kulplar ile yalancı meme emzik ağız içerikli bölümlerin ele geçmemesi tanımlamada zorluklar ortaya koymaktadır[355].

1) FS 178 Basık-bodur gövdeli üzengi kulplu testicik: Omuzdan iki parça halinde ele geçen bodur, üzengi kulplu koku kabının kulpları, yalancı boynu ele geçmemiştir. Emzik şeklindeki ağız kısmı ise kırık olarak bulunmuştur. Dar omuz alanı ve ölçüsü ile olasılıkla Miken III A:2-B evresi içinden olan FS 178 bodur örneklere yakın olan Liman tepe örneğinin korunan yüksekliği 3,5 cm. omuz genişliği 7,8 cm.dir. İki parçadan oluşan omuz alanı üzerinde olasılıkla FM 19 iç içe açı bezemesi yer almaktadır. Dönemi: LH III A:2[356].

[351] Bkz. Büyük Sümbüller Köyü maddesi, sayfa:
[352] Özgünel 2006, 597.
[353] Özgünel 2006, 597.
[354] Özgünel 2006, 597.
[355] Özgünel 2006, 598.
[356] Özgünel 2006, 598.

3) Pişmiş toprak figürin başı

Liman Tepe Miken buluntuları içerisindeki en ilginç örneklerden biriside pişmiş topraktan yapılmış "psi[357]" tipinde bir figürin başıdır. Kıta Yunanistan ve Ege adalarında bu tür figürinler yoğun bulunmasına rağmen bugüne kadar Anadolu'da çok az merkezde ele geçmiştir. Bu yerleşimler arasında, Troia[358], Miletos[359], Kadıkalesi[360] ve Aphrodisias[361] yer almaktadır.

Liman Tepe figürini 1993 yılı kazılarında ele geçmiştir. Figürin, Liman Tepe'nin II 1 tabakasında açığa çıkarılmıştır. Bu tabaka yüzeyin hemen altında tahrip olmuş Son Tunç Çağı tabakalarını içermektedir[362].

Miken figürin başı katkı maddesi olmayan, arındırılmış, temiz kilden oluşan bir hamur yapısındadır. Hamur rengi koyu pembe, astar rengi bej-krem arasında olup perdahlıdır. Baş ve yüzdeki detaylar kırmızı boya ile belirtilmiştir. Figürin başı burun kısmının alt hizasına kadar korunmuştur. Kurs biçiminde olan tepe kısmı hafif bir bombe yapmaktadır. Yüz üçgen şekline yakın bir form vermektedir. Gözlerin bulunduğu kısımlar belirgin girintiler oluşturmaktadır. Birbirine yakın olan gözler kırmızı renkte boyalı küçük kil parçalarıyla belirtilmişlerdir. Burun dikey ve düzgün bir kabartı halindedir. Ağız kırıktır. Ancak kırmızı renkte boya ile verilmiş dudak izi çok az korunmuştur[363]. Alın kısmında kırmızı renkte verilmiş saç perçemini anımsatan süsleme görülür. Alın hizasından başlayan ve kurs biçimindeki tepe de devam eden kırmızı renkte dalga, başın arkasında enseye doğru uzanmaktadır. Bu özellikleriyle bir kadın başına ait olmalıdır. Figürinin korunan yüksekliği 1,7 cm. tepe kısmının çapı 2,6 cm genişliği ise 2,7 cm.dir[364]. Dönemi: LH III C:1.

---

[357]Furumark 1941, 86 vd; Miken kadın figürinleri Furumark tarafından Phi, Tau ve Psi olarak 3 gruba ayrılmıştır. Genel olarak figürinlerle ilgili tip ayrımında Phi ve Tau tiplerinin ellerinin kavuşmuş durumda olması, Psi tipinde ise kolların iki yana açık konumda olması göz önüne alınmıştır. Psi tipine ait olan figürinlerin LH III B döneminde görülen tipleri Psi 1 LH III C döneminde görülen tipleri Psi 2 olarak 2 alt gruba ayrılmıştır; French 1971, 106 vd; French, Furumark tarafından Psi 1 ve 2 olarak 2 gruba ayrılan figürinleri, Psi tipi, Hallow Psi tipi, ve Late Psi tipi olarak alt gruplara ayırmıştır. Limantepe figürini bu ayrımda baş tipi ve boya bezeme biçimi açısından Psi tipi içerisine girmektedir.

[358] Schmidt 1902, 170.

[359] Weickert 1960, 25. Miletos'ta yapılan kazılarda Athena tapınağı civarında phi ve psi tipinde 2 adet figürin ele geçmiştir; Aktaran Akdeniz 2007; 54; Nimeier 1997, 348.

[360] Akdeniz 2007, 54 Kadıkalesi'nin Bizans kalesi giriş kapısı yakınlarındaki D 16 1 plan karesinde 2004 yılı kazıları sırasında ele geçmiştir.

[361] Mellink 1970, 166; Mee 1978, 124; Özgünel 1983, 738.

[362] Günel 1998, 25.

[363] Günel 1998, 25.

[364] Günel 1998, 25 vd.

4.1.15 ÇEŞME/BAĞLARARASI (Harita I, 15)

Çeşme-Bağlararası, bugünkü Çeşme Limanı'nın 100 m güneyinde bir vadide portakal bahçeleri içinde yer almaktadır. Bugün denizden içeride bulunmakla birlikte, prehistorik dönemde Çeşme Körfezi'ne açılan bir liman görünümündedir. Yerleşim İTÇ II sonu ile STÇ arasına tarihlendirilmektedir. Erkanal tarafından 2002 yılında yerleşim üzerinde kazı çalışmaları başlatılmıştır. İTÇ II-III tabakalarını ortaya çıkarmaya yönelik yapılan çalışmalarda İTÇ II dönemine ait evler ve bu evlerin açıldığı merkezi bir avlu ve iki dar sokak tespit edilmiştir. Bu alanda el yapımı, genellikle siyah veya kahverengi astarlı ve açkılı olmakla birlikte, kırmızı astarlı ve açkılı kaplar ele geçmiştir. İTÇ III dönemine ait tabakalarda birbirine paralel 3 duvar tespit edilmiştir[365].

OTÇ dönemine ait tabakalar yerel seramiklere ek olarak Girit, Kyklad Adaları, Yunanistan Anakarası ve Doğu Akdeniz'den ithal kaplar içermektedir. En büyük ithal seramik grubunu Minos kökenli seramik oluşturmaktadır[366].

Çeşme/Bağlararası Miken Buluntuları

Bağlararası'nda ele geçen STÇ seramiğini Miken buluntuları oluşturmaktadır. Bir çöp çukuru içerisinde LH III B:2-C dönemine tarihlenen Miken buluntuları ele geçmiştir. Yerel ve ithal olduğu anlaşılan buluntular hakkında henüz ayrıntılı bir yayın yapılmamıştır[367].

4.1.16 BAKLATEPE (Harita I, 16)

İzmir ili Gümüldür ilçesi'nin hemen kuzeydoğusunda Tahtalı Çayı vadisi ağzında inşa edilen Tahtalı Barajı 9 km'lik vadide ve vadinin hemen kuzeydoğusunda bulunan Cuma ovasının alçak kesimlerinde büyük çapta bir göl oluşumuna neden olmuştur. Baraj Gölü havzasında yer alan arkeolojik yerleşimlerde kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. Bu bölgedeki yerleşimlerden biriside Baklatepe'dir[368]. (Resim 16)

Günümüzde Tahtalı Baraj Gölü sularının altında kalmış olan Baklatepe, bir zamanlar Menderes İlçesine bağlı olan Bulgurca Köyü'nün kuzeyinde, Tahtalı Çayı'nın güney kenarında bulunan bir kalker kaya yükseltisi üzerinde yer almaktadır. Eskiden üzerinde Bakla tarımı yapıldığı için bu isim verilen tepe Prehistorik bir yerleşim içermektedir[369].

---

[365] Yıldırım-Gates 2007, 290.
[366] Yıldırım-Gates 2007, 290.
[367] Yıldırım-Gates 2007, 290.
[368] Erkanal-Özkan 1997, 261.
[369] Erkanal-Özkan 1999, 12.

Baklatepe deniz seviyesinden 65,50 m, ovadan ise 20 m. yüksekliktedir. Yerleşim batı ve kuzeybatıya doğru dik yamaçlarla bir kalker kaya kütlesi üzerine kurulmuştur. Tepenin batı ve kuzeybatı kenarında daha fazla mimari tabaka tespit edilmiştir. Bu kesimde kültür tabakalarının yükseltisi daha fazladır. Kültür tabakaları ve yerleşime ait olduğu tespit edilen mezarlık alanları takriben 350 m. uzunluğunda ve 250 m. genişliğinde, kuzey-güney istikametinde uzanan bir alan üzerinde yoğunlaşmaktadır. Baklatepe'de başlıca 5 kültür tabakası bulunmaktadır. Bu tabakaların en geç olanı Bizans ve Roma dönemine aittir. Höyüğün en üst kesiminde bulunan bazı mezar ve duvar kalıntılarının Roma ve Bizans dönemine ait olduğu anlaşılmıştır ancak bu kalıntılar çok tahrip edildiğinden mimari bir bütünlük tespit edilememiştir. Höyüğün kuzey kesimlerinde bu dönemlere ait çok sayıda seramik parçası tespit edilmiştir[370].

II. Kültür tabakasını STÇ oluşturmaktadır. Bu tabaka bir oda mezar ve bir küp mezarla tespit edilmektedir. Bazı sondaj çukurlarında tespit edilen seramik örnekler, bu döneme ait diğer buluntuları oluşturmaktadır. Höyüğün güneyinde açığa çıkarılan İTÇ II dönemine ait bir mezarlık alanı ve aynı çağa ait höyüğün doğusunda tespit edilen mimari kalıntılar III. kültür tabakasını oluşturmaktadır[371]. IV. Kültür tabakası İTÇ I özelliklerini yansıtmaktadır. Bu döneme ait bir savunma sistemiyle çevrelenmiş olan yerleşim höyüğün batısında yer almaktadır. Aynı yerleşimin mezarlık alanı hemen doğusunda GKÇ mimari tabakasının üzerinde yer almaktadır. V. Kültür tabakasını oluşturan GKÇ, Baklatepe'nin tümünü kaplamaktadır[372].

Baklatepe Miken Buluntuları (Resim 17)

Baklatepe'nin STÇ tabakalarında tespit edilen bir oda mezarda Miken Buluntuları tespit edilmiştir[373]. Bu oda mezar Tepenin batısındaki yüksek alanın batısında açığa çıkarılmıştır. Mezar dikdörtgen bir şekle sahip olup kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanmaktadır. İçten uzunluğu 5,15 m, genişliği ise 2,83 m.dir. İki uzun duvarı ve kuzeybatı dar duvarı kör duvar tekniğinde inşa edilmiştir. Duvarlarda taş cinsi olarak şist ve kuvarslı şist kullanılmıştır. Levha halindeki bu taşların mezar odası içine bakan kısımları muntazam bir şekilde işlenmiş, yan kısımları gelişi güzel işlenmiş, arka kısımları ise olduğu gibi bırakılmış, yani işlenmemiştir. Ön sırayı teşkil eden taşların arkasında da zaman zaman aynı karakterde taşlar kullanılmıştır[374].

---

[370] Erkanal-Özkan 1999, 12 vd..
[371] Erkanal-Özkan 1999, 12 vd..
[372] Erkanal-Özkan 1999, 13.
[373] Erkanal-Özkan 1998, 401; Erkanal-Özkan 1999, 14.
[374] Erkanal-Özkan 1999, 14 vd.

Duvarların arka kısımları daha çok yığın halinde ana kaya karakterindeki düzensiz kalker taşlarla doldurulmuştur. Her iki uzun duvarın orta kısımları hafif dışbükey görünümündedir. Bu durum büyük olasılıkla arkadan veya üstten gelen baskı sonucu ortaya çıkmıştır. Mezar odasının kapısı güneydoğu dar kenarı üzerinde bulunmaktadır. Kapı açıklığının güneybatısındaki duvar, diğer duvarlar gibi kör duvar olmayıp her iki yüzüyle birlikte inşa edilmiştir. Hatta dış yüzü mezar odası genişliğinin dışına taşırılarak dıştan mezar odasına bir cephe oluşturulmuştur. Bu duvarın kalınlığı 0,72 m. olup korunan uzunluğu 2, 23 m.dir. Bu duvarın karşıtı tahrip olduğundan ele geçmemiştir. Bu kısım korunamadığı için kapı açıklığının genişliği tespit edilememiştir. Bu açıklığın 1,40-1,50 m. arasında olduğu düşünülmektedir. Mezar odasının korunan cephe duvarının ön kısmına dayalı başka bir duvar kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanmaktadır[375].

Anakaya karakterinde düzensiz taşlarla örülen bu duvar 2,90 m. uzunluğunda ve 0,70 m. kalınlığındadır. Yer yer 0, 50 m. yüksekliğe kadar korunan duvarlara sahip olan bu oda mezarın tabanı yaklaşık olarak 0, 05 m. kalınlıkta çakıl taşlarıyla özellikle beyaz renkte olmalarına özen gösterilerek döşenmiştir. Dromosun içinde kısmen korunan bir alanda aynı uygulama gözlemlenmiştir[376].

Mezar odasının ilginç yönlerinden biride kuzeybatı dar kenarı önüne yerleştirilen iri taş plakadır. Gelişi güzel bir şekilde üst üste konan yassı taşlardan oluşan ayaklar üzerine yerleştirilen bu taş plaka mezar tabanından 0,20-0,25 m. kadar yükseltilmiştir. 2,70 m. uzunluğunda, 1,14 m. genişliğindeki bu plakanın korunan kalınlığı 0,11 m.dir. Tepe yüzeyine çok yakın olduğu için arazi sürümü sırasında pulluk tarafından üst kısmı parça parça sökülerek tahrip edilmiş ve orijinalliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Plakanın kuzeybatı kısmı kısmen korunarak üst kısımla ilgili bazı özellikleri anlamaya yardımcı olmuştur. Bu kısım üzerinde bazı yuvarlak oyukların alt tarafları çok açık bir şekilde görülebilmektedir. Taşın tüm üst yüzeyinin bu tür oyuklarla kaplı olması olasıdır. Bu yassı taş plaka hafirler tarafından sunak olarak değerlendirilmektedir. Mezar odası temizlendiğinde mezar odasının kuzey ve batı köşesinde yığın halinde seramik buluntular tespit edilmiştir. Bu seramik buluntuları 20 tane kap, üzerine kap oturtulan 3 tane kaide ve kapak olarak kullanılan 3 tane çanak tespit edilmiştir[377].

[375] Erkanal-Özkan 1999, 14 vd.
[376] Erkanal-Özkan 1999, 14 vd.
[377] Erkanal-Özkan 1999, 16.

Mezar odası içinde ele geçen çeşitli kapların içinde bulunması gereken yanık insan ve hayvan kemikleri daha çok orta alanda, taban üzerinde yayılmış vaziyette tespit edilmiştir. Bu yanık kemikler kaplar kırıldığı için taban üzerine yayılmış olmalıdır. Yanık kemikler arasında kremasyon işlemi sırasında ergimeye uğrayan çok sayıda bronz hayvan heykelciği saptanmıştır. Aşırı deformasyon sonucu bu eserler niteliklerini kaybetmiştir ancak bir tanesinin boğa heykelciği olduğu saptanabilmiştir[378].

Ceset kremasyon işlemine tabi tutulurken cesetle birlikte hayvan heykelcikleri ve kurban hayvanlarına ait parçalar da ateşe atılmış, işlem sonrasında kremasyon artıkları çömlekler içine konularak mezar odası tabanına yerleştirilmiştir. Mezar odası tabanı üzerinde mezar eşyası olarak daha çok fildişi örnekler tespit edilmiştir. Bunlar arasında üzerinde hasır motifleri bulunan bir tarak, aplik olarak kullanılan rozetler ve zambak şeklinde plakalar, çeşitli kolye taneleri ve bir ağırşak dikkati çeker. Ayrıca altından yapılmış bir başlı iğne ve istiridye şeklinde kolye taneleri de taban üzerinde mezar eşyası olarak bulunmuştur[379].

Dromos içinde korunan çakıl döşeme taban parçası üzerinde de seramik parçalarından oluşan bir yığın tespit edilmiştir. Bu yığın içinde bulunan bazı parçalar mezar odası içerisinde bulunan kapları tümlemiştir[380]. Mezar odasının antikçağlarda kurcalandığı ve bir ölçüde yağmalandığı anlaşılmaktadır. Baklatepe oda mezarı mevcut özellikleriyle Anadolu'daki ünik örneklerden biridir. Mezar içerisinde çok sayıda seramik buluntu ele geçmiştir. Bu buluntuların %75'i lokal özellikler taşımaktadır. Bunların yanı sıra ithal ve yerli Miken seramik örnekleri tespit edilmiştir. Baklatepe Miken buluntuları genel olarak ithal Miken seramiği, yerli Miken seramiği, Miken tarzında işlenen boya bezemeli yerel seramik ve yerel seramik şeklinde 4 grup halinde değerlendirilmektedir. İthal Miken örneklerinden özellikle bir tanesi tarihleme açısından önem taşımaktadır. LH III B özelliklerine sahip olan bu örnek M.Ö. 13. yy'ın 2. yarısına aittir. Baklatepe oda mezarında seramik dışında da Miken örneklerini yansıtan ve Miken etkili bazı mezar armağanları da tespit edilmiştir. Zambak şeklindeki fildişi plakalar batıda daha çok altın kolye şeklinde görülmektedir[381].

Altın buluntular arasında görülen istiridye benzeri kolye taneleri de yine Miken dünyasında motif olarak da çok yaygındır. Mezarın uzun bir süre boyunca kullanıldığı urne sayısının fazlalığından anlaşılmaktadır[382].

---

[378] Erkanal-Özkan 1999, 16.
[379] Erkanal-Özkan 1999, 16.
[380] Erkanal-Özkan 1999, 15.
[381] Erkanal-Özkan 1999, 16.
[382] Erkanal-Özkan 1998, 402.

Mezar eşyaları arasında bulunan mercek biçimli bir mermer Miken damga mührünün yüzü kireçlenme sonucunda bozulmuştur. Mühür üzerinde bir aslanın boğaya saldırısı betimlenmiştir[383]. Baklatepe Miken buluntularının henüz ayrıntılı bir yayını yapılmamıştır. Baklatepe'de gün ışığına çıkarılan bu mezar ve mezarda ele geçen buluntular LH III B dönemine tarihlendirilmektedir.

4.1.17 GERMİYAN YALISI-KÜÇÜK ADA (Harita I, 17)

Germiyan Yalısı, Urla Yarımadası'nın kuzeybatı kesiminde Ildırı Körfezi'nde küçük Germiyan Körfezi sahilinde yer almaktadır. Önceleri Germiyan ve Reisdere yerleşimlerinin müşterek iskelesi olan yalı, bugün Reisdere beldesinin mahallesi konumunda olup Yalı mahallesi olarak adlandırılmaktadır. Yerleşim yeri kuzeydoğuda Ildırı'ya 9 km, güneydoğudaki Germiyan köyüne 7 km, güneybatıda Reisdere'ye 2,5 km, batıdaki Çeşme merkezine ise 15 km. uzaklıktadır[384].

Bölgede yapılan ilk araştırmalar E.Akurgal tarafından Erythrai (Ildırı) kazıları çerçevesinde yapılan yüzey araştırmaları kapsamında gerçekleştirilmiştir. 1966 yılında gerçekleştirilen araştırmalarda körfezi kuzeyden kapatan yarımada içinde Miken seramiği tespit edilmiştir[385]. Yalnız Miken mallarının ele geçtiği yer net olarak tanımlanmadığı için buluntu yeri Kalem Burnu olarak yorumlanmıştır[386].

Son yıllarda yapılan çalışmalar çerçevesinde bu buluntu yerinin Germiyan Yalısı'nda Küçük Ada olarak bilinen küçük bir yarım ada olduğu anlaşılmıştır. Küçük Ada olarak adlandırılan yarımada en dar yerinde 100 m. genişliğe sahip bir boyunla anakaraya bağlanmaktadır. Yarımada kuzey-güney doğrultusunda armudi bir forma sahiptir. Uzunluğu 375 m olup, eni kuzeyde 125 m, güneyde ise 300 m. ölçüye sahiptir. Yarımadanın kuzeybatısında kalan düz arazi yapısına sahip olan en korunaklı olan bölgede gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında STÇ seramiği içeren bir yerleşim yeri tespit edilmiştir. Bu seramik örneklerinin içinde Miken malları da yer almaktadır. Küçük Ada'da STÇ seramik buluntuları, Açık renkli seramik, gri seramik ve Miken seramiği olarak üç grup altında toplanmaktadır. Seramik buluntularının tamamına yakınını açık renkli seramik örnekleri oluşturmaktadır[387].

---

[383] Erkanal 2004, 92.
[384] Caymaz 2006, 206.
[385] Özgünel 1983, 718.
[386] Özgünel 1983, 718.
[387] Caymaz 2006, 207.

Miken seramiği ise açık renkli seramik örneklerinden sonra en fazla buluntu veren grubu oluşturmaktadır. Gri seramik örnekleri ise bu iki tür seramiğe nazaran daha az miktarda ele geçmiştir[388].

Germiyan Yalısı-Küçük Ada Miken Buluntuları

Küçük Ada Miken buluntuları 1966 yılında ele geçen parçalar da dahil olmak üzere 3 kylix kaide parçası, 1 kylix (?) ağız kenarı parçası, 1 derin kase parçası, 2 fincan parçası ve 3 gövde parçası olmak üzere toplam 10 parçadan oluşmaktadır. Küçük Ada yüksek dereceli ateşte fırınlanmıştır. Hamur renkleri pembe, kırmızımsı sarı-turuncu ve soluk kahverengimsi sarıdır. Kapların dış ve iç yüzeyinin astarlı ve perdahlı olduğu görülmektedir. Astar rengi genelde pembemsi-krem ve pembedir[389].

1) Hafif dışa çekik ağız kenarı (Kylix ?): Pembemsi-krem renkte astarlıdır. Kırmızı renkte boyalıdır. Ağız ve gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[390].

2) Basit ağız kenarlı çanak parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[391].

3) Kylix kaide parçası: Kremsi-pembe astarlıdır. Açık kırmızımsı-turuncu renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bent şeklinde bezeme yer almaktadır[392].

4) Kylix kaide parçası: Koyu grimsi yüzey rengindedir. Açık kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bent şeklinde bezeme yer almaktadır[393].

5) Kylix kaide parçası: Parça üzerinde boya bent şeklinde bezeme yer almaktadır[394].

6) Gövde parçası: İçte ve dışta pembe astarlıdır. Kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[395].

7) Gövde parçası: Pembe hamurludur. Kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[396].

8) Gövde parçası: Kahverengimsi-sarı astarlıdır. Sarımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[397].

9) Fincan parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[398].

10) Fincan parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[399].

---

[388] Caymaz 2006, 207.
[389] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[390] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[391] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[392] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[393] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[394] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[395] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[396] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[397] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[398] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.

Küçük Ada Miken seramik buluntuları için LH II B-LH III B[400] ve LH III A-B[401] tarihleri önerilmektedir. Ancak Küçük Ada Miken seramiği örneklerinin LH III C dönemine ait olması daha mantıklı bir yaklaşım olacaktır.

4.1.18 KOLOPHON/DEĞİRMENDERE (Harita I, 18)

İzmir İli, Torbalı İlçesi'nin 30 km. batısında, Değirmendere köyü yakınındaki antik Kolophon şehrinin batısında kaçak kazılarla tahrip edilen bir oda mezarda Miken buluntuları ele geçmiştir. Sahte kubbeli dairesel planlı dromoslu bu oda mezar kazı öncesi soyulmuştur. 1922 yılında mezarda Goldmann tarafından bir temizleme çalışması yapılmıştır[402]. Mezar 1,90 m. uzunluğunda, 1,50 m. genişliğinde, 1,30 m. yüksekliğindedir[403].

Mee, Kolophon, Miken mezarının Çömlekçiköy'de gün ışığına çıkarılan mezarlarla benzerliğine dikkat çekmektedir[404]. Goldmann'ın temizlik çalışmalarında mezardan ele geçen kemik ve seramik parçaları ilerleyen yıllar içerisinde kaybolmuştur[405].

Kolophon/Değirmendere Miken buluntuları

Kolophon mezarının bulunuşundan önce buluntular ele geçmiştir. Bu buluntular arasında bronz bir bıçak, gümüş bir iğne ve mavi cam hamuru parçası bulunmuştur. Ancak bu buluntuların söz konusu mezardan çıkıp çıkmadığı kesin değildir. Ele geçen Miken buluntuları iri taşlarla çevrili bir mezardan gelmiştir. Mezar'ın Kolophon yakınlarındaki bir tepenin eteklerinde yer aldığı belirtilmektedir[406]. Kolophon'da ele geçen bronz bıçak Sandars tarafından, Siana grubu bıçakların içinde değerlendirilip LH III B-C dönemine tarihlendirilmiştir[407]. Kolophon'da ele geçen diğer Miken buluntularını ise kıvrık başlı iri bir gümüş iğne ve cam hamuru bir boncuk oluşturmaktadır[408].

---

[399] Özgünel 1998, 719; Caymaz 2006, 208 vd.
[400] Özgünel 1983, 719.
[401] Caymaz 2006, 209.
[402] Bridges 1974, 264 vd; Mee 1978 125 vd; Özgünel 1983, 720 vd; Akyurt 1998, 25.
[403] Bridges 1974, 265.
[404] Mee 1978, 125 vd.
[405] Bridges 1974, 265.
[406] Mee 1978, 125 vd; Özgünel 1983, 721; Akyurt 1998, 26.
[407] Sandars 1963, 140; Lev. 27:57; Mee 1978, 125 vd; Özgünel 1983, 721; Mountjoy 1999, 37.
[408] Akyurt 1998, 26.

4.1.19 HALKAPINAR (Harita I, 19)

Ephesos'un 14 km. kuzeybatısında, Belevi-Tire yolu üzerindeki Halkapınar Köyüne 300 m. uzaklıkta, 1973 yılında köylüler tarafından bir Miken pyxisi bulunmuştur. Bunun üzerinde 1975 yılında yörede bir kurtarma kazısı yapılmıştır. Bu kazı sonucunda tahrip olmuş durumda iki mezar gün ışığına çıkarılmıştır. Mezarlarda ele geçen bir seramik parçasının köylülerin bulduğu pyxisin parçası olduğunun anlaşılması buluntu yerine kesinlik kazandırmıştır[409]. Halkapınar'da çömlek ve küp mezar olmak üzere iki tip mezar saptanmıştır. Bu mezarlarda ölü hediyesi olarak sadece bir pyxisin varlığı saptanmıştır[410].

Halkapınar Miken Buluntuları (Çizim 32)

1) FS 94/95 Pyxis: Dışa sarkıtılmış kalın ağız kenarlıdır. Oldukça alçak olan boyun kısmı boya bezelidir. Omuz kısmı üzerinde yer alan bezeme alanı içerisinde küçük dikey çizgilerle yapılmış bir bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezemeye sahiptir.

Dönemi: Halkapınar'da ele geçen bu Miken pyxisini, Meriç LH III A:1-2[411] dönemine Özgünel ise LH III A:2 dönemine tarihlemektedir.

4.1.20 AYASULUK TEPESİ (Harita I, 20)

İzmir İli, Selçuk ilçe merkezinde yer alan Ayasuluk Tepesi, Ephesos'daki ilk yerleşim çekirdeği olarak da bilinmektedir. Bugün bütün arkeolojik veriler bize Selçuk da ilk yerleşimin Ayasuluk tepesi olduğunu göstermektedir. Ayasuluk Tepesi 75 m. yüksekliğinde, kuzey ve batı kesimi yar konumunda, güney ve doğu kesimleri dereceli olarak azalan eğime sahiptir. Kısaca Ayasuluk Tepesi özellikle güney, kısmen doğu yönünde genişlemektedir. Ayasuluk tepesi düzlük bir alanın ortasında yükselen bir yapıdadır[412]. (Resim 18)

Burası hem denize, hem de diğer üç yöne hâkim bir yükseltidir. Ayasuluk, tamamen gri renkli, yöresel beyazımsı, kalın düzgün katmanlı iri kristalli mermerlerden oluşmuştur. Mermerlerin katman eğimleri genellikle yatay veyataya yakın konumdadır. Tabakalaşmaya dik yönde gelişmiş çatlak sistemleri ile değişik boyutta karstik boşluklar bulunmaktadır. Ayasuluk bu özellikleri nedeniyle toplulukların yerleşme yeri olarak tercih ettikleri bir saha konumunda olmuştur[413].

---

[409] Meriç 1982, 31 vd; Akyurt 1998, 28 vd.
[410] Meriç 1982, 31 vd; Akyurt 1998, 28 vd.
[411] Meriç 1982, 31; Özgünel 1987, 547.
[412] Gümüş 1997, 65 vd.
[413] Gümüş 1997, 65 vd.

Selçuk ve çevresinde yapılan Paleocoğrafya araştırmalarında oldukça önemli veriler elde edilmiştir. Erken Holosen'de yükselen denizin Selçuk ovasında en çok nereye kadar sokulduğunu belirlemek için gerekli olan sondajlar henüz yapılamamıştır. Ancak su temini ve otoyol inşaatı ile ilgili sondajların incelenebilen bulguları denizin Belevi boğazı içlerine, en azından Belevi bataklığına kadar sokulmuş olduğunu göstermektedir. Buna göre Selçuk ovası çevresindeki en erken yerleşimlerin doğuda özellikle Selçuk'un kuzeyindeki eteklerde fakat bugünkü alüvyal dolgunun metrelerce altında bulunabileceği düşünülmektedir[414].

Ayasuluk Tepesine çok yakın bir noktada yer alan Artemision kazı çukurunda yapılan sondajda elde edilen verilerde ise tapınağın ilk olarak kıyı çizgisinde yapıldığı, ancak Hellenistik tapınak yapıldığında kıyının uzaklaşmış olduğu anlaşılmıştır. Panayır dağı ile Artemision arasındaki alanın günümüzden 2500-2000 yıl öncelerde deniz altında bulunmadığı, ancak kıyı çizgisinin de buradan çok uzakta olmadığı anlaşılmıştır. Sediman özelliklerine bakılarak bu kısmın taban suyunun yüksek, yer yer azmak ve bataklıklarla kaplı olduğu söylenebilir. Panayır dağı kuzeybatı köşesinden Artemision güneyine kadar eski kıyı çizgisi bugünkü asfalt yola paralel olarak uzanmaktadır. Panayır dağı kuzeyinde kıyı çizgisinin dağ eteğine iyice yaklaştığı belirlenmiştir[415].

Böylece Artemis Tapınağının yapıldığı alan karalaşmış ve çekilen denizin kaba taneli kıyı kumları ile kaplanmıştır. Gerçekten Artemis Tapınağı kazı çukurunun Ayasuluk Tepesine olan kenarındaki sondajda denizsel sediman bulunamamış, fakat bugünkü deniz seviyesinde bol kavkılı kıyı kumlarına rastlanılmıştır. Sonuç olarak Artemis tapınağı kuzey ve batısında deniz varken güneyinin kara durumunda bulunduğu anlaşılmaktadır. Hemen tapınağın altında ise doğrudan denizel değil, fakat kıyı ortamını temsil eden sedimanlar bulunmuştur. M.Ö II. binyılda denizin Ayasuluk Tepesinin eteklerine kadar ulaştığı anlaşılmaktadır[416].

Ayasuluk tepesi üzerinde yer alan St. Jean Bazilikası ve Bizans-Osmanlı kalesinin altında kalan Prehistorik-Protohistorik tabakaları büyük ölçüde tahrip ettiği anlaşılmaktadır. Ayasuluk'ta ilk olarak 1963 yılında yapılan kazı ve restarasyon çalışmaları sırasında Miken dönemine ait bir mezarın ortaya çıkarılmasıyla Tepenin Prehistorik-Protohistorik çağlara ait bir yerleşim barındırdığı anlaşılmıştır[417]. Ayasuluk'ta bulunan erken dönemlere yönelik kazı ve araştırma çalışmaları ise kapsamlı olarak 1990 yılında başlamıştır[418].

---

[414] Kayan-Kraft 1997,122.
[415] Kayan 1996, 83.
[416] Kayan -Kraft 1997, 119.
[417] Gültekin-Baran 1964, 122 vd.
[418] Erdemgil-Büyükkolancı 1992, 265.

Ayasuluk'ta 20 S-T-U plan karelerinde açılan iki açmada toplam 6 tabaka tespit edilmiştir. En üstteki tabakada büyük taş bloklarla inşa edilmiş ve genişliği 3 m.yi bulan kalın bir sur duvarının temel kısmı tespit edilmiştir. Yalnızca 3 sırası günümüze ulaşabilen temel bloklarının alt ve üst kısmı düzeltilmiş dış yüzleri ise düzeltilmeden bırakılmıştır. Kazıyı gerçekleştirenler tarafından bu sur duvarı Miken dönemiyle bağdaşlaştırılmak istenmiştir. Bu kısımda Geç Hitit dönemine ait kırmızı astarlı seramik buluntuları ele geçmiştir. Sur duvarının 2 m. altında şiddetli bir yangın geçirdiği anlaşılan in-situ durumda çömlek ve yonca ağızlı kaplar ele geçmiştir. Bu alanda ele geçen buluntuların tümü OTÇ dönemine aittir[419].

Bu çanak-çömleğin benzerleri, Limantepe, Pekmeztepe, Emporio ve Troia III-V. tabakalarında ele geçmiştir. OTÇ tabakalarının 20-30 cm. kadar altında ana kayaya ulaşılmıştır. Bu alanda Troia I, Emporio VII, Limantepe ve Baklatepe'de bulunan SKÇ ve İTÇ seramiklerinin benzerleri ele geçmiştir[420].

Ayasuluk Tepesi Miken Buluntuları (Resim 19 Çizim 31)

1963 yılında Ayasuluk Tepesinde yer alan St. Jean Basilikası kazısı sırasında Bizans surunun, takip kapısı olarak adlandırılan girişinin sağındaki düzlükte, sur duvarının 37 m. güneyinde bir Miken mezarı bulunmuştur[421]. Mezarda tespit edilen eserler, etrafa dökülmüş birkaç taş parçası ile çevrilmiş, 25 cm. derinlikten, yumuşak kumlu toprak içinden çıkmışlardır. Mezarın etrafında yer alan birkaç taş parçası ile mezarla ilgili mimari bir yapının varlığını tayin etmek çok zordur. Bu alanda ele geçen Miken kraterinin içinde insan çevresinde ise havyan kemiklerinin bulunması Ayasuluk mezarının çömlek mezar olabileceğini göstermektedir[422]. Mezar alanında sağlam durumda 6 kap ve bir kratere ait parçalar ele geçmiştir. Mezarda ele geçen sağlam kap formları, 2 krater, 1 sivri dipli rython, 2 testi ve 1 matara biçimli kaptan oluşmaktadır.

1) FS 7 Krater: Yükseklik: 32,5 cm. gövde çapı: 39,5 cm. ağız çapı: 34,5 cm.dir. Krem renkte hamurlu ve astarlı, kırmızı renkte boyalıdır. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen altında orta kalınlıkta bir boya bant bezeme vardır. Halka kesitli oval biçimli karşılıklı iki kulbu bulunmaktadır. Kulplar arasında kalan alanda her iki yüzde FM 22,7 Argonot bezemesi bulunmaktadır. Argonot bezemesi bir kökten çıkan üç kollu spiralle oluşur. Köke eklenen dördüncü kol kırık bir biçimde spiral bezeklerini tamamlar. Kraterler üzerinde Argonot bezemesine daha çok Argolis ve Attika örneklerinde rastlanır.

---

[419] Büyükkolancı 2005, 66 vd.
[420] Erdemgil-Büyükkolancı 1992, 262; Büyükkolancı 1997, 36; Büyükkolancı 1998, 70 vd; Büyükkolancı 1999, 361 vd; Büyükkolancı 2001, 1 vd; Büyükkolancı 2005, 66 vd.
[421] Gültekin-Baran 1964, 122, Mellink 1964, 157; Boysal 1967, 16; Mee 1978, 127, Özgünel 1983, 723 vd; Özgünel 1996, 64 vd; Mee 1998, 138; Akyurt 1998, 26; Mountjoy 1998, 36.
[422] Gültekin-Baran 1964, 123; Akyurt 1998, 27.

Bu bezemenin arasında doldurma motifi olarak üçgenler, ortalarında yay biçimli rozet ve köşelerden çıkan paralel taramalarla doldurulmuştur. Benzeri bir betimleme kabın diğer yüzünde yer almaktadır. Bu kısımdaki en ilginç doldurma motifi FM 11 papirüstür[423].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 199 Konik rython: Anadolu'da şimdiye kadar bulunan Miken seramik formları arasında en ünik buluntulardan birisidir. Bu tür kaplar dinsel törenlerde libasyon amacıyla kullanılmaktadır. Yükseklik: 32 cm. ağız çapı: 10 cm. Krem renkte hamurlu ve astarlı, kırmızımsı-siyah renkte boyalıdır. Kap üzerinde bulunan bezemeler friz sistemiyle oluşturulmuştur. Dudak altından başlayan bezeme, ince ve geniş on frize bölünmüştür. 1-3-5-7 ve 9 no.lu dar frizlerde FM 41 nokta bezeme bulunmaktadır[424]. 2-6. frizlerde yatay biçimde düzenlenmiş FM 58 şevron bezemesi yer almaktadır. 4. frizde, içleri dolu yatay üçgen zinciri ve 8-10. frizlerde ise parantez veya FM 64 virgül bezeği betimlenmiştir[425].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS(?) Rython/testi: İnce uzun boynu, nokta-delik kaidesi ve topaç biçimli gövdesi ile Anadolu Miken kap repertuarında ünik bir örnektir. Yükseklik 19 cm. ağız çapı: 5 cm. gövde çapı: 12,8 cm.dir. Krem renkte hamurlu ve astarlı kırmızı renkte boyalıdır. Biçimsel yönden yakın bir benzerine rastlanmayan libasyon (rython ?) kabı, topaç biçimli gövdesi ile, devekuşu biçimli rythonlardan etkilenmiş olmalıdır. Omuz alanında FM 49 birbirini izleyen spiral motifi bulunmaktadır. Spiral motifini birbirine bağlayan kolların altında ve spiral aralarında ikinci bir sap betimlenmiştir. Bu bezeme FM 9 sarmaşık motifine benzemektedir. Gövdenin geriye kalan kısmında boya ve boya bant bezeme görülmektedir. Kulp yoktur[426].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 186 Matara-FS 188 Küresel gövdeli şişecik: Yükseklik: 15,8 cm. ağız çapı: 4 cm. gövde çapı:10,5 cm.dir. Yakın bir benzeri Müsgebi'de ele geçmiştir. Bazı yayınlarda matara[427] ve amphoriskos[428] olarak yorumlansa da, Müsgebi örneğinde Mee'nin[429] ve son yayınlarında Özgünel'in[430] belirttiği gibi FS 188 Küresel (mercimek) gövdeli şişecik formuna daha yakındır. Krem renkte hamurlu ve astarlı, siyah renkte boyalıdır. Dışa taşkın üçgen biçimli bir ağız kenarına sahiptir.

---

[423] Gültekin-Baran 1964, 122; Mee 1978,127; Özgünel 1983, 723; Özgünel 1996, 66.
[424] Gültekin-Baran 1964, 123; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 724; Özgünel 1996, 64.
[425] Gültekin-Baran 1964, 123; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 724; Özgünel 1996, 64.
[426] Gültekin-Baran 1964, 123; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 725; Özgünel 1996, 64 vd.
[427] Gültekin-Baran 1964, 123.
[428] Özgünel 1983, 726.
[429] Mee 1978, 140.
[430] Özgünel 1996, 62.

Ağız kenarının hemen altında boyun üzerinde dışa taşkın bir profil yer almaktadır. Bu profilin 1-2 cm. kadar altından başlayan karşılıklı yerleştirilmiş iki dikey kulp omuz kısmı üzerinde gövde ile birleşmektedir. Ağız kısmından kulpların başladığı yere kadar ve kulplar üzerinde boya bezeme bulunmaktadır. Kulpların hemen altında kalan ince uzun boynun diğer yarısında FM 53 dalgalı çizgi bezeme yer almaktadır. Her iki yüzde de bütün gövdeyi kaplayan ince ve kalın bir pergelle oldukça muntazaman bir şekilde uygulanmış içi içe girmiş daire motifleri bulunmaktadır. Bazı yayınlarda bu bezeme spiral olarak yorumlansa da iç içe geçmiş dairelerim net bir şekilde birbirinden bağımsız olduğu görülmektedir. Kulpların gövdeyle birleştiği gövdenin yan kısımlarındaki kalan boş alanda ise doldurma motifi olarak FM 58 şevron bezemesi uygulanmıştır. Konik bir kaide kısmına sahiptir. Kaide üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[431].

5) FS 23 Armut biçimli Amphora: Tüme yakın durumda ele geçmiştir. Yükseklik: 33 cm. gövde çapı: 29 cm.dir. Krem renkte hamurlu ve astarlıdır. Kırmızımsı siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik kalın bir ağız kenarına sahiptir.

Ağız kısmı üzerinde FM 19 dil bezemesi yer almaktadır. Boyun kısmında kalın bir boya bant bezeme vardır. Gövde üzerinde ana bezeme olarak kraterde olduğu gibi FM 22,7 Argonot bezemesi bulunmaktadır. Bu bezemenin altında ince orta kalınlıkta gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Kaide üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[432].

6) FS 112 Testi: Yükseklik: 24 cm. gövde çapı 24,5 cm.dir. Testi üzerinde boya ve astar bulunmamaktadır. Küresel bir gövde yapısına sahiptir. Ağız kenarının hemen altından başlayan kalın bir kulbu bulunmaktadır. Basit düz diplidir[433].

Dönemi: LH III A:2

7) Krater parçaları: Geniş ağızlı bir kratere ait bazı parçalar ele geçmiştir. Krem hamurlu ve astarlı kırmızı renkte boyalı bu parçalar üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[434].

Bu buluntuların ele geçmesinden uzun yıllar sonra Ayasuluk Tepesi'nde erken dönemleri araştırmak için yapılan kazılar sırasında Özellikle 22/S no.lu açmada krater, derin kase ve skyphos formuna sahip birçok parça ele geçmiştir.

---

[431] Gültekin-Baran 1964, no.5.
[432] Gültekin-Baran 164, 123; Bu yayında armut biçimli Mikem Amphorası, krater olarak yorumlanmıştır; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 727; Özgünel 1996, 85.
[433] Gültekin-Baran 1964, 124; Mee 1978, 127; Özgünel 1983, 728.
[434] Gültekin-Baran 1964, 124.

Bu parçalar LH III B ile LH III C dönemlerine tarihlendirilmektedir[435]. Ancak bu parçalar üzerine henüz ayrıntılı bir yayın yapılmamıştır. Bununla beraber Artemision'da yapılan kazılarda LH III B-C dönemine tarihlenen Miken seramiği ve bir Miken figürini de tespit edilmiştir. Artemision'un bulunduğu alanda bu buluntulara dayanarak M.Ö. II. binyılda bir Miken kült merkezi olduğu düşünülmektedir[436]. Ayasuluk Tepesi'nde ele geçen Hitit kökenli çanak-çömlek, Miken buluntuları, çok küçük bir bölümü açığa çıkarılan sur duvarı ve Apasa(s), Ephesos ses benzerliğine dayanılarak bu yerleşimin Arzawa'nın başkenti Apasa(s) olduğu iddia edilmektedir[437]. Ancak Ünal'ın belirttiği gibi bugün için bu lokalizasyona işaret eden hiçbir somut veri bulunmaktadır[438].

4.1.21 BADEMGEDİĞİ TEPE (Harita I, 21) (Resim 20)

Bademgediği Tepe, İzmir ili, Torbalı ilçesi sınırları içerisinde, Aydın-İzmir otoyolu Torbalı kavşağı yakınlarında yer almaktadır. Yerleşim, Metropolis'in klasik yerleşiminin birkaç kilometre kuzeyindedir. İlk olarak 1999 yılında Metropolis kazıları çerçevesinde Meriç başkanlığında araştırma ve kazı çalışmalarına başlanmıştır[439]. Bademgediği Tepe'nin yer aldığı Torbalı Ovası, Batı Anadolu'nun kıyı Ege Bölümünde, Küçük Menderes vadisinin batı kısmında yer almaktadır. Batı Anadolu'nun önemli akarsularından biri olan Küçük Menderes ırmağının ve kuzeyden Fetrek Deresi'nin taşıdığı alüvyonların birikmesiyle vadinin batısında Torbalı Ovası meydana gelmiştir[440]. Bademgediği Tepe'sinin batısı, Küçük Menderes Havzası ile Tahtalı Çayı Havzasını birbirinden ayırmaktadır. Yeraltı suları bakımından zengin olan Tahtalı Havzası, Bademgediği Tepe'nin batısında, Pancar kasabasının batısı boyunca Küçük Menderes Havzasından ayrılmaktadır. Bademgediği Tepe'sinin batı bölümü Torbalı Ovası'ndan farklı özelliklere sahip olduğu için, Pancar ovası adıyla ayrı bir bölümde ele alınmaktadır. Tepenin batısında bulunan Kaplancık ve Hasan Gölleri, Cellat Gölünde olduğu gibi 1960 yılında açılan kurutma kanallarıyla hızla ortadan kalkmışlardır. Bu iki gölün bulunduğu mevkide yapılan DSİ sondajlarında yüzeydeki 20-30 cm. toprağın altında 15 m. derinliğe kadar gölsel çamur katmanı geçilmiştir.

[435] Büyükkolancı 1997, 36; Büyükkolancı 1998, 72; Büyükkolancı 1999, 361; Büyükkolancı 2001, 1 vd; Büyükkolancı 2005, 66 vd.
[436] Bammer 1990, 141 vd; Forstenpointer-Kerschner-Muss 1996, 33 vd; Mee 1998, 138 vd.
[437] Büyükkolancı 1997, 31 vd.
[438] Ünal 2003, 22.
[439] Meriç 2002, 230 vd.
[440] Vardar-Sarıöz 2006, 55.

Bunun altında ise Torbalı Ovası ve çevresini Holosen öncesinde kaplayan kırmızımsı kahverengi, sert çamurlu sedimanlara ulaşılmıştır. Yapılan diğer çalışmalarda bu sedimanların Plio-kuaternere ait olduğu ifade edilmektedir[441]. Bademgediği Tepesi, Menderes Masifi'nin Paleozoik ve daha yaşlı metamorfik kayaçların dokunağında gelişen tektonik lineasyonun üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle Bademgediği Tepe'nin eteklerindeki lineasyonlarda kireç taşlarında düdenler gelişmiştir[442].

Bademgediği Tepesi'nde yapılan araştırma ve kazılarda şimdiye kadar toplam 6 ayrı tabaka ve 4 yapı katı tespit edilmiş ve yerleşimin etrafının bir sur duvarı ile çevrildiği anlaşılmıştır. Yerleşimin eteklerindeki kaya oyukları Meriç tarafından araba tekerlerinin kaya tabanını aşındırması olarak yorumlanmıştır[443]. Ancak bu oyukların Roma Dönemine ait su kanalları olduğu anlaşılmaktadır[444]. Yukarıda da belirttiğimiz üzere Tepenin eteklerinde yer alan kireç taşı oluşumlar deformasyona çok müsaittir. Bu kısımlarda eskiden çok sulak olan arazide su aşındırması sonucunda bu kanalların doğal olarak oluşmuş olması da mümkündür.

Bademgediği Tepe I. tabakada Geometrik ve Arkaik malzemenin yanı sıra birçok gri mal ele geçmiştir. Bu buluntular yerleşimin Demir Çağı'nda önemli bir yer olduğuna işaret etmektedir. II. tabakada ise 3 ayrı yapı katı tespit edilmekle beraber erken LH III C ile geç LH III C dönemi arasına tarihlenen çok sayıda Miken seramiği ele geçmiştir. LH III C döneminde Bademgediği yerleşiminin önemli bir merkez olduğu anlaşılmaktadır. Bu tabakada ele geçen diğer mal grupları ise turuncu, kırmızı, gri, krem mallar ile altın daldırmalı boyalı mal örnekleridir. Bunların yanı sıra sarımsı-kahverengi çanak çömlek ve el yapımı perdahlı çanak-çömlek'ten mallar ele geçmiştir. III. tabakada ise şimdiye kadar ele geçen çanak çömlek yerel Anadolu üretimi mallardır. Bu tabakada bulunan bir Minos seramiği parçası M.Ö. 1375-1300 yıllarına tabakayı tarihlemektedir. IV-V. tabakalar kazı ekibi tarafından büyük bir tahrip tabakası olarak yorumlanmaktadır. Bu tabakalarda ele geçen buluntular Batı Anadolu yerel mallarıyla paralellik göstermektedir. VI. tabakada da benzer çanak-çömlek buluntuları gözlemlenmiştir. Bu tabakalar kazı ekibi tarafından Troia VI tabakalarıyla birlikte ele alınmak istenmiştir. Ancak bu buluntuların Troia VI tabakası ile çağdaş olma ihtimali şüphelidir[445].

[441] Kayan 1999, 541 vd.
[442] Vardar-Sarıöz 2006, 58.
[443] Meriç 2002, 231.
[444] Ünal 2003, 34.
[445] Ünal 2003, 34.

Meriç, IV-V. tabakalarda görülen tahribatın II. Murşili'nin Arzawa seferi sırasında meydana geldiğini iddia etmekte ve Arzawa seferi sırasında kuşatılan Apasas'dan kaçan halkın sığındığı Puranda kentinin, Bademgediği tepesi olduğunu öne sürmektedir[446]. Ancak bu görüşü doğrulayacak bir veri henüz kazı çalışmaları sırasında ele geçmemiştir. Başta Ünal olmak üzere birçok bilim adamı bu görüşe karşı çıkmaktadır. Ünal'a göre Bademgediği Tepe'si Arinnanda Dağı'ndan çok uzaktır ve Hitit metinlerinde belirtilen coğrafi tanımlamayla bağdaşmamaktadır. Ünal Puranda'nın antik Priene kenti olduğu fikrini savunmaktadır[447].

Meriç, Apasa ve Arinnanda Dağı'nda ele geçen esirlerin başkent Hattuşa'ya götürüldüğü ve daha sonra II. Murşili'nin Puranda'ya saldırdığını belirtmektedir. Ancak II. Murşili sefere ara verdiğinde Hattuşa'ya geri dönmemiş Hitit tarihinde bir ilk olarak ordugahında kışın bitmesini beklemiş iki yıl süren seferini sadece bahar veyaz mevsimlerinde devam ettirmiştir. Yine bir ilk olarak Murşili, Hititlerin, EZEN.MU.TI adını verdikleri bahar bayramını Hattuşa'dan çok uzakta Astarpa Irmağı civarındaki ordugahında kutlamıştır[448]. Bademgediği-Puranda eşitlemesi savını destekleyecek herhangi bir buluntu şu an için mevcut değildir. Bu tür yaklaşımlarda bulunurken daha objektif davranmak ve dikkatli olmak gerekmektedir.

Bademgediği Tepe Miken Buluntuları (Çizim 33-34)

Bademgediği Tepede 800 parçanın üzerinde Miken seramiği saptanmıştır. Ele geçen bu parçaların çoğu boya bant bezemeli gövde parçalarıdır. Bunlar sadece üstteki I. ve II. tabakalarda ele geçmiştir. LH III C döneminden önceye tarihlenecek buluntu henüz ele geçmemiştir. LH III C döneminin ise bütün dönemleri seramik grupları içerisinde saptanmıştır. Bademgediği Tepe, Batı Anadolu'da LH III C dönemine ait Miken buluntularının en yoğun olarak tespit edildiği tek yerleşimdir. Bademgediği Tepe'de tespit edilen kapalı biçimli[449] Miken buluntuları, testiler, amphoralar, ve üç kulplu su kapları (hydria), birkaç tane üzengi kulplu testi parçası, yuvarlak gövdeli bir alabastron'a ait olabilecek bir parça, süzme kabı parçası ve bir kraterden oluşmaktadır[450].

---

[446] Meriç 2002, 232; Meriç 2003, 90.
[447] Ünal 2003, 34.
[448] Heinholf-Krahmer 1977, 117.
[449] Ökse 1999, 59; Gövdenin ağız kenarına doğru daralarak biçimlendirildiği, ağız çapı gövde çapının ve yüksekliğinin yarısından fazla olmayan kap tiplerine, yabancı yayınlarda ağız açıklığının tüm gövdeye oranla dar oluşu ve bu açıklıktan içinin çok az bir kısmının görülebilmesi nedeniyle, üzeri kapalı olmamalarına karşın kapalı kap anlamına gelen terimler kullanılmaktadır.
[450] Meriç-Mountjoy 2002, 83.

Bademgediği Tepe'de şimdiye kadar düz ağız kenarlı alabastron ve biberon parçası bulunamamıştır. Sadece olasılıkla amphoriskos'a ait olması gereken bir parça ele geçmiştir. Açık biçimli[451] kaplarda ise derin kase, çanak ve halka kaideli kraterden başka, orta ve geç LH III C karakteristik bir biçimi olan FS 242 tek kulplu konik çanağına ait çok sayıda parça vardır. LH III C döneminin karakteristik bir formu olan, FS 295 boya bant bezemeli sığ çanak ve FS 240 fincan örnekleri Bademgediği Tepe'de yoktur. FS 215 derin kupa örneklerine de hiç rastlanılmamıştır; sadece derin kaselere ait olduğu düşünülen bazı ağız kenarı parçaları bu biçime aittir[452].

Bunun nedeni, Bademgediği Tepe'deki LH III C seramiğinin çoğunun dönemin daha sonraki evrelerine ait olması olabilir. Ayrıca Kalathos parçaları ve Bademgediği Tepe'de ender olarak görülen ve üzerinde spiral motifi bulunan LH III C dönemi Kylix formuna ait kaide örnekleri de vardır. LH III C döneminde çok yaygın olarak görülen bezeme öğesi olan spiral, Bademgediği Tepe'de nadir olarak görülmektedir. Panelli desenlerde çok enderdir. Sadece birkaç krater parçası üzerinde görülmektedir. FM 53 dalgalı çizgi bezemesi hem açık hem de kapalı biçimlerde en yaygın görülen bezemedir. Birçok boya bant bezemeli derin kase örneği vardır. Bademgediği Tepedeki kalathoslar son derecede süslüdür. Kraterler ya FM 53 dalgalı çizgi bezemeli ya da boya bant bezeme veya birbirine zıt olarak yerleştirilmiş ilmekler gibi basit motifli, veya figürlü süslemeler dahil, çok daha süslüdür[453].

Kaliteli bir parçada, bir teknedeki kürekçiler tasvir edilmiştir. Bir süzgeç kap parçasında da figürlü süslemeler vardır. 2005 yılında yapılan kazılarda üzerinde insan figürü bulunan bir kratere ait ağız kenarı parçası ele geçmiştir[454]. Miken seramiğinin tümü yerel ürünlerdir. Kil genellikle turuncu, turuncumsu-devetüyüdür. Astar rengi devetüyü-krem renkte ve beyaz olup, boya ise portakal ve siyah renkte ve genellikle mattır. Hamurda bir miktar sarı mika vardır. Beyaz mika ise boldur[455].

B) Bademgediği Tepe Miken Seramik Grupları

a) FS 56 Amphoroid Krater

1) FS 56 Amphoroid Krater: Grimsi-turuncu renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, beyaz astarlı ve parlak turuncu renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75 panel bezeme ve FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[456].

---

[451] Ökse 1999, 53; Dışa doğru açılan kenarlı, ağız çapı gövde çapından dar ve gövde yüksekliğinden fazla olmayan, yayvan kap türleri için yabancı yayınlarda açık kap anlamına gelen terimler kullanılmaktadır.
[452] Meriç-Montjoy 2002, 84.
[453] Meriç-Mountjoy 2002, 84.
[454] Meriç-Öz-Meriç-Aybek-Güngör 2007, 244; Res, .3.
[455] Meriç-Mountjoy 2002, 84.
[456] Meriç-Mountjoy 2002, 84.

Dönemi: Orta LH III C

b) FS 86 Alabastron

1) FS 86 Alabastron: Kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum ve mika katkılı, parlak siyah renkte boyalıdır. Bu parça yuvarlak gövdeli bir alabastrona ait olabilir. Bu biçimin büyük örnekleri, Troia'daki LH III C örneklerinin gösterdiğine göre oldukça kalın cidarlıdır[457]. Yarım daireler ve dikey çizgi gruplarıyla dolgusu yapılmış ince uzun baklava dilimi süslemesi, Troia, Tarsus, Kazanlı ve Kos'taki LH III C kaplarında görülenlere benzer, ama bu örneklerdeki baklava dilimleri spiral motiflerinin arasına yerleştirilmiştir. Bademgediği örneği ise dar bir süsleme alanı içerisindedir. Baklava dilimi içerisindeki dolgu deseni, Kos'taki kuş gövdelerinin iç kısımlarının üstündeki baklava dilimlerinde bir süsleme motifi olarak bulunmaktadır[458].

c) FS 69/106/110/128 Ampora-Testi-Hydria

Parçalar genellikle, belli bir biçime verilebilecek kadar büyük olmadığından, kalın cidarlı parçaların amphora-testi-hydria parçalarına, incelerin ise FS 110 küçük testiye ait oldukları düşünülmüştür. 2-3 no.lu parçaların geniş çaplı ağzı da, geniş biçimlere ait oldukları fikrini desteklemektedir. Kap ağızları LH III C döneminin karakteristik dudak yapısına sahip değildir. Ancak 2-4 no.lu parçaların uzatılmış dudak yapıları bu dönemin son evrelerine ait olduklarını göstermektedir. 1 no.lu parça ise LH III C döneminin erken evrelerine işaret eden kısa dudak yapısına sahiptir[459].

Dalgalı çizgi bezemesi yaygın görülen bir süsleme motifidir. Birçok parçanın, olasılıkla spiral veya ilmek parçasına benzeyen bir tür motif ile süslendiği görülür. 7-8 no.lu parça daha kesin bir şekilde bu biçime verilebilir. Bademgediği Tepesinde spiral motifi çok ender olduğundan spirallerden daha çok ilmek motifi kullanılmıştır. İlmeklerin alt uçları var olduğuna göre, 8 no.lu parçada aslında ilmek motifi kullanılmıştır. Spirallerin varlığı LH III B döneminden itibaren bilinmekteyken, ilmek motifi orta LH III C döneminde başlar, bu da eğer gerçekten ilmek motifi kullanılmışsa, bu parçaların bu döneme veya daha sonralara ait olduğunu gösterir. 10-11 no.lu parça LH III C döneminde dikey kulplarda çok bulunan dalga bezemeye sahiptir. 10 no.lu parça LH III B ortalarında başlayan ve tüm LH III C boyunca devam eden ama çok rağbet görmeyen bir özellik olan bir burma kulptur[460].

---

[457] Mountjoy 1999, 303.
[458] Meriç-Mountjoy 2002, 86.
[459] Meriç-Mountjoy 2002, 86.
[460] Meriç-Mountjoy 2002, 86.

1) FS 110 Testi: Sarı renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[461].

Dönemi: Erken LH III C.

2) Amphora/hydria: Yeşil renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı ve mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[462].

Dönemi: Orta LH III C-Geç LH III C.

3) Amphora/hydria: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[463].

Dönemi: Orta LH III C-Geç LH III C.

4) FS 106 Testi: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu ve aynı renkte astarlıdır[464].

5) Testi: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, sarımsı-devetüyü renkte astarlı ve mat portakal boyalıdır. Üzerinde bezeme olarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[465].

Dönemi: Orta LH III C-geç LH III C.

6) Amphora/hydria: Portakal renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, krem renkte astarlı ve mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde bezeme olarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[466].

Dönemi: Orta LH III C-geç LH III C.

7) Amphora/hydria: Portakal renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, krem-sarı renkte astarlı ve mat gölgeli kahverengi renkte boyalıdır. Kulbun alt kısmı pişirme için delinmiştir. Üzerinde bezeme olarak FM 50 spiral motifi bulunmaktadır[467].

Dönemi: Orta LH III C-geç LH III C.

8) Amphora/hydria: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı devetüyü renkte astarlı ve mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde üç sıra FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[468].

9) Yuvarlak burma kulp: Portakal renkte hamurlu, hamuru kum ve beyaz mika katkılı, sarımsı-devetüyü renkte astarlı ve mat portakal renkte boyalıdır.

---

[461] Meriç-Mountjoy 2002, 86.
[462] Meriç-Mountjoy 2002, 86.
[463] Meriç-Mountjoy 2002, 86.
[464] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[465] Meriç-Mountjoy 2002, 87
[466] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[467] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[468] Meriç-Mountjoy 2002, 87.

Kulbun altı pişirme işlemi için delinmiştir. Kulp üstünden aşağıya doğru uzanan FM 53 dalgalı çizgi bezemesine sahiptir[469].

10) Geniş oval kulp: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru mika katkılı, beyaz renkte astarlı ve parlak kahverengi renkte boyalıdır. Kulp üstünden aşağıya doğru uzanan FM 53 dalgalı çizgi bezemesine sahiptir[470].

d) FS 155 Süzgeçli Testi: Cidar kalınlığı bu parçanın süzgeçli bir testiye ait olduğunu göstermektedir. Parça üzerinde yer alan kuş figürünün önündeki noktalı çizgi çok yaygın görülen bir bezeme değildir.

Ama Tarsus örnekleriyle paralellik göstermektedir. Boynun her iki yanında noktalı bir çizgi vardır. Parça üzerindeki kuş figürünün boynu karşılaştırma yapmak için yeterince korunamamıştır. Geç LH III B döneminde Tyrins'de noktalı çizgi bezemeli kuş figürleri vardır. Bu kuşların gövdeleri tek renkte boyanmıştır[471]. Kuşun badem biçimli gövdesinde alabastron parçası üzerinde görüldüğü gibi baklava dilimindekilere benzer yarım çember dolgular vardır. Kos'ta da benzer gövde süslemeli kuş örnekleri vardır. Anadolu'dan yakın bir örnek ise Kadıkalesi'nde ele geçmiştir[472]. Miken seramiğinde, Yunan anakarası terimleriyle kuşlar, orta LH III C dönemine aittir ama erken LH III C döneminde de kullanılmış olması ihtimal dahilindedir. Ugarit'te bulunan, orta LH III C dönemine ait, olasılıkla bir doğu Ege ihraç ürünü olan, figürlü bir amphoroid krater erken LH III C dönemine ait olabilir[473]. Bu formun üzerinde FM 7 kuş motifi bulunmaktadır. Erken-orta LH III C dönemine aittir[474].

e) FS 175-176 Üzengi kulplu testi: Bademgediği Tepe'de bu kaplara ait üç parça tespit edilmiştir. 1 no.lu parçanın üzeri içleri farklı dolgu motifleri ile doldurulmuş göz alıcı üçgenlerle süslenmiştir, omzun altında özensizce çizilmiş dalgalı çizgi bezemesi vardır. 2 no.lu parçada bazı doğu Ege LH III C dönemi FS 176 üzengi kulplu kaplarında olduğu gibi uzun boyun veyalancı ağzın üzerinde şişkin bir disk vardır[475]. 3 no.lu parçada ise orta ve geç LH III C dönemlerinde görülen yalancı ağız üzerinde yüksek konik bir disk vardır. Bu parçada görülen sadece tek sarmallı göz spiral süslemesi çok yaygın bir motif değildir[476].

1) FS 175/176 Üzengi kulplu testi: Hamuru kum ve mika katkılı, siyahımsı-kahverengi renkte mat boyalıdır.

---

[469] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[470] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[471] Güntner 2000, 49; 1-2.
[472] Akdeniz 2007, 50.
[473] Courtois-Karageorghis 1972, 156.
[474] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[475] Iakovidis 1979, 455; 38-39-51.
[476] Meriç-Mountjoy 2002, 88.

Üzerinde FM 71 ağ motifi bulunmaktadır. Bu motifin içi üçgenler ile doldurulmuştur. Omuzda konsantrik daireler, omuz altında, FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[477].

Dönemi: Orta-geç LH III C.

2) FS 175/176 Üzengi kulplu testi: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı ve mat siyah renkte boyalıdır. Disk şeklinde yalancı bir ağız yapısına sahiptir. Yalancı ağız üzerinde spiral bezemesi bulunmaktadır[478].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

3) FS 175/176 Üzengi kulplu testi: Kızılımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru kum ve beyaz mika katkılı, beyaz renkte astarlı ve mat kahverengi boyalıdır. Yalancı ağız üzerinde spiral bezemesi bulunmaktadır[479]..

Dönemi: Erken-orta LH III C.

f) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Bu kap formu biçimi orta LH III C:2 ya da LH III C:1b döneminde Lefkandi'de başlar. Bademgediği Tepe'de bu türe giren örneklerden 1-2 no.lu parçalar LH III C ilk dönemlerine işaret eden geniş sığ çanaklardır. Geniş sığ bir gövdeye açılan 3-4 no.lu parçaların alçak halka kaideleri, bu tip çanaklara ait olmalıdır. Tarsus'da da, geniş sığ biçimli ve alçak halka kaideli benzeri kaplar vardır[480]. 5-6 no.lu parçanın derin konik bir gövdesi vardır ve konik kısa gövdeye bağlı yüksek halka kaideye sahiptir[481].

Bu yüksek halka kaideler LH III C döneminin geç evrelerine ait olmalıdırlar. Bademgediği Tepe'de alçak halka kaideli örneklere göre oldukça fazladırlar. 5 no.lu parçanın çok sık görülmeyen bir kulbu vardır. Kaideler, ya spirallerle ya da konsantrik dairelerle süslü olabilmektedir. Konsantrik daire bezemeli 7-8 no.lu parçaların kaidesindeki spiraller, dar tabana sığabilmesi için birkaç sarmallı ve küçüktür. Bununla beraber 3-4 no.lu parçalarda alçak kaidelerin üzerindeki spiraller çok daha büyüktür. Bu kap formunun kaidelerindeki spiraller Yunan anakarasında veya Ege'de pek görülmez[482]. Attika, Chios, Melos ve Rodos'daki vazoların içleri genellikle tek renkli ve bazılarının kaidelerinde, tam veya açık bir çember vardır. Bu biçimin kaidesindeki spiral, bir Anadolu ve doğu özelliği göstermektedir. Kıbrıs'da görülen her tip çanağın kaidesinde spiraller vardır. Bunların anakara örneği FS 242 orada çok enderdir[483].

---

[477] Meriç-Mountjoy 2002, 88.
[478] Meriç-Mountjoy 2002, 88.
[479] Meriç-Mountjoy 2002, 88.
[480] French 1975, 332.
[481] Meriç-Mountjoy 2002, 88.
[482] Meriç-Mountjoy 2002, 88.
[483] Meriç-Mountjoy 2002, 88 vd.

1) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Hamuru beyaz mika katkılı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalı ve iyi derecede pişirilmiştir. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[484].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

2) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz ve sarı mika katkılı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[485].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

3) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Koyu devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz ve sarı mika katkılı ve mat portakal rengi boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaide üzerinde ise spiral şeklinde bezeme bulunmaktadır[486].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

4) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru sarı ve beyaz mika katkılı ve mat kırmızı renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezenme, kaide üzerinde ise spiral bezemesi bulunmaktadır[487].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

5) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, koyu devetüyü renkte astarlı ve mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[488].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

6) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, devetüyü renkte astarlı ve mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[489].

Dönemi: Erken-orta LH III C.

7) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaide üzerinde ise spiral şeklinde bezeme bulunmaktadır[490].

Dönemi: Geç LH III C.

---

[484] Meriç-Mountjoy 2002, 89.
[485] Meriç-Mountjoy 2002, 89.
[486] Meriç-Mountjoy 2002, 89.
[487] Meriç-Mountjoy 2002, 89.
[488] Meriç-Mountjoy 2002, 89.
[489] Meriç-Mountjoy 2002, 90.
[490] Meriç-Mountjoy 2002, 90.

8) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaide üzerinde, daire ve kökü bu daire içinde spiral şeklinde bezeme bulunmaktadır[491].

Dönemi: Geç LH III C.

9) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaide üzerinde ise konsantrik daire bezemeleri bulunmaktadır[492].

Dönemi: Geç LH III C.

10) FS 242 Tek kulplu konik çanak: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru sarı ve beyaz mika katkılı, devetüyü astarlı ve mat morumsu-siyah boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaide üzerinde ise konsantrik daire bezemeleri bulunmaktadır[493].

Dönemi: Geç LH III C.

g) FS 276 Kylix: Bademgediği Tepe'de bir kylix kulbu ele geçmiştir. Bu kulp üzerinde Yunan anakarasında görülen paralelleri gibi, LH III C özelliği olan, yukarı doğru uzanan bir spiral vardır. Parça çok incedir. Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat kahverengi renkte boyalıdır. Kulp kısmında yukarı doğru uzanan spiral motifi bulunmaktadır[494].

h) FS 282 Krater: Bademgediği Tepe'de ele geçen kraterler çok kalın cidarlıdır. Parçaların büyük bir çoğunluğu öylesine aşınmıştır ki, bazı parçalarda bunların, bir halka kaideli kraterin astarlı içi mi yoksa bir amphoroid kraterin ham içi mi olduğunu tespit etmek çok zorlaşmaktadır. En çok görülen ağız tipi, hafif dışa çekik düz ağız kenarıdır. Çoğu kez parçaların üzerinde çapraz çizgi grupları vardır; ama ağız biçimleri, yuvarlak ağız yapısından düz ağız yapısına kadar çeşitlilik göstermektedir. 4-10 no.lu parçaların bezemeleri oldukça aşınmıştır. 4 no.lu parçanın içi tek renkte boyalıdır, ama Bademgediği Tepe'de tam olarak bulunan kraterlerin içi boya bant bezemelidir.Bezeme, ince fırçayla özenle uygulanmıştır. 10 no.lu parçanın gövdesindeki süslemeler toprak asitlerinin büyük etkisi sonucunda büyük bir lekeyle kesilmiştir. Ağzın kenarı boyunca yer alan "şevron (V)" bezemesi burada bulunması pek beklenmeyen bir süslemedir. 3 no.lu parçada spiralleri sapa bağlayan konsantrik daireler vardır. Bunlar Chios, Kos ve Troia örnekleri ile paralellik gösteren dolgu motifleridir[495].

---

[491] Meriç-Mountjoy 2002, 90.
[492] Meriç-Mountjoy 2002, 90.
[493] Meriç-Mountjoy 2002, 90.
[494] Meriç-Mountjoy 2002, 90.
[495] Mountjoy 1997, 270.

2 no.lu parçadaki kuşun çizgili bir kuyruğu vardır, ancak gövde kısmı kayıptır. 7-8 no.lu parçalar orta LH III C döneminde çok popüler bir motif olan konsantrik dairelerle doldurulmuş panellerle süslenmiştir. 6 no.lu parçada ise Bademgediği Tepe'de çok yaygın bir motif olan dalgalı çizgi bezemesi vardır. 5 no.lu parçada da aynı bezeme görülür. 4 no.lu parçada ise birbirine zıt ilmek motifleri bulunmaktadır. 9 no.lu parçada dikey zig zag bant şeklinde bezeme bulunmaktadır. Kaideler alçak ve halka şeklindedir. 1 no.lu parçada Sağa dönük bir geminin bir bölümü, güvertede bir kişi ve güverte altında bir dizi kürekçi tasvir edilmiştir. Sağ tarafta görülen bir figür gibi, kürekçilerin her iki eli küreğin üzerindedir[496].

Kürekler, kürekçilerin ellerinden anormal bir şekilde uzanmakta, sanki bir kayık sırığı gibi durmaktadır. Bu pozisyonda kürek tutan tek bronz çağı paraleli, Kos'da bulunan bir krater üstünde bulunmuştur. Buradaki kürekçiler kürekleri her iki elleriyle tutarken resmedilmişlerdir. İlk ikisi küreği normal bir biçimde tutmaktadır. Arkalarındaki üçüncüsünün küreği 1 no.lu parçada olduğu gibi yukarı doğru uzanmaktadır. Bu teknede sağa bakmaktadır.1 no.lu parçadaki her kürekçinin yukarı kalkmış sağ omzu küreğin çekildiğini vurgulamaktadır. Başın arkasında bulunan kalın dikey çizgi, alttaki kürekçilerin küreğini gösteriyor olabilir. Bununla birlikte üstteki güvertenin desteğini de gösteriyor olabilir. Abartılmış burun ve ağızsız yüz yapısının LH III B döneminde paralelleri vardır. Ancak Bademgediği Tepe'de bu döneme ait buluntu ele geçmediği için bu parçanın LH III C döneminin başlangıç evrelerine tarihlenmesi gerekmektedir[497].

1) FS 282 Krater: Koyu pembemsi-kızıl devetüyü renkte hamurlu, hamuru çok ince mika katkılı, ince kremsi-beyaz renkte astarlı ve mat kızıl kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 1 insan figürü bulunmaktadır[498].

Dönemi: LH III B 2-LH III C geçiş dönemine aittir.

2) FS 282 Krater: Portakal renkte hamurlu, hamuru sarı ve çok ince beyaz mika katkılı, devetüyü-krem astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 7 kuş figürü bulunmaktadır[499].

Dönemi: LH III C.

3) FS 282 Krater: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, açık sarı renkte astarlı ve mat siyah boyalıdır. Üzerinde FM 46, bağlantılarında konsantrik daireler olan spiral motifi bulunmaktadır[500].

---

[496] Meriç-Mountjoy 2002, 92 vd.
[497] Meriç-Mountjoy 2002, 92.
[498] Meriç-Mountjoy 2002, 92.
[499] Meriç-Mountjoy 2002, 92.
[500] Meriç-Mountjoy 2002, 92.

Dönemi: LH III C.

4) FS 282 Krater: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyanmıştır. Boya çok aşınmıştır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[501].

Dönemi: LH III C.

5) FS 282 Krater: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat portakal renkte boyanmıştır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[502].

Dönemi: LH III C.

6) FS 282 Krater: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat portakalımsı-kahverengi renkte boyanmıştır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[503].

Dönemi: LH III C.

7) FS 282 Krater: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, aşınmış mat siyah renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75, konsantrik dairelerle doldurulmuş paneller ve ağız üzerinde kesilen bir dizi çizgi grubu şeklinde bezeme bulunmaktadır[504].

Dönemi: LH III C.

8) FS 282 Krater: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı**,** devetüyü renkte astarlı ve mat gölgeli kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75, konsantrik dairelerle doldurulmuş paneller şeklinde bezeme bulunmaktadır[505].

Dönemi: LH III C dönemine aittir.

9) FS 282 Krater: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, beyaz astarlı ve mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75, konsantrik dairelerle doldurulmuş paneller şeklinde bezeme bulunmaktadır[506].

Dönemi: LH III C dönemine aittir.

10) FS 282 Krater: Koyu devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, ince beyaz astarlı, çok aşınmış, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız üzerinde şevron motifleri ve gövdesinde tanımlanamayan süslemeler bulunmaktadır[507].

---

[501] Meriç-Mountjoy 2002, 92.
[502] Meriç-Mountjoy 2002, 92.
[503] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[504] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[505] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[506] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[507] Meriç-Mountjoy 2002, 93.

11) FS 282 Krater: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[508].

12) FS 282 Krater: Grimsi-kızıl portakal renkte hamurlu, hamuru bol beyaz mika katkılı, devetüyü renkte astarlı veyarı parlak kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, iç tabanda ise konsantrik daire şeklinde bezeme bulunmaktadır[509].

13) FS 282 Krater: Hamuru bol beyaz mika katkılı ve mat portakal boyalıdır. Üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[510].

ı) FS 284-285 Derin kase: Derin kaselerde**,** dışa dönük ağızlı 19 no.lu parça veyanları düze yakın şekle sahip olan 4 no.lu parça hariç, Ağızdan başlayarak oldukça düz bir şekilde kaideye doğru inen ve kaideye yakın bir yerde kavislenen üst gövdeli ve basit düz dudak yapısına sahip bir ağzı olan formlar söz konusudur. Kaseler genellikle alçak halka kaidelidir. Kulplar, gövdenin yukarı kısmına veya normalde olduğu gibi kabın ortasının hemen üstüne monte edilmişlerdir. Hemen hemen kullanılan tek motif, ya kalın ya da ince dalgalı çizgi bezemesidir. 2-3 no.lu parçaların her ikisinde de, yaygın düz ağız yapısına sahip LH III C çan biçimi değil de, Düz gövde yapısı bulunmaktadır. 2 no.lu parçanın ortasında LH III B 2-LH III C geçişi örneklerininkine benzer bir bezeme vardır. Hafif dışa çekik dudaklı ve kalın dalga bezemeli 6 no.lu parça da bu döneme ait olabilir. Erken LH III C derin kaseleri başta olmak üzere, erken-orta LH III C seramiğinde en çok görülen motif olan spiral motifi olağandışı bir biçimde çok ender görülmektedir. 1 no.lu parça bulunan tek örnektir. Bu durum derin kaselerin çoğunun erken LH III C dönemine ait olmadığının bir göstergesidir. 8 no.lu parça LH III C dönemine ait olmalıdır. 7-8 no.lu parça kalın cidarlıdır. Troia'da da benzer kaplardan bulunmuştur. Derin kaselerin içi genellikle tek renklidir, bazıları ise boya bant bezemelidir. Derin kase parçalarının çoğu boya bant bezemeli kaplara aittir. Bunların içleri boya bant bezemeli ya da tek renkli olabilir. Küçük bir ağız çapına sahip 11 no.lu parça, sadece dudağı üzerinde bir bant bulunan bir kupaya ait olmalıdır. Korunmuş ağızlarının üzerinde bant bezeme bulunan ve içi tek renk olan sadece iki örnek vardır bunlar 9 ve 22 no.lu parçalardır[511].

1) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Üzerinde FM 46 spiral motifi bulunmaktadır[512].

---

[508] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[509] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[510] Meriç-Mountjoy 2002, 93.
[511] Meriç-Mountjoy 2002, 93-96.
[512] Meriç-Mountjoy 2002, 96.

2) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru sarı ve beyaz mika katkılı, portakalımsı-devetüyü astarlıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[513].

Dönemi: LH III C.

3) FS 284/285 Derin kase: Kum renginde hamurlu, hamuru mika katkılı, koyu devetüyü renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[514].

Dönemi: LH III B 2-LH III C.

4) FS 284/285 Derin kase: Hamuru bol beyaz mika katkılı, ince beyazımsı-sarı astarlı ve parlak kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[515].

5) FS 284/285 Derin kase: Hamuru beyaz mika katkılı, beyaz astarlı ve mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[516].

6) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat gölgeli kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[517].

7) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, sarımsı-devetüyü renkte astarlı ve mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[518].

8) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, portakalımsı-devetüyü renkte astarlı ve mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 72 püskül bezemesi vardır[519].

Dönemi: Geç LH III C.

9) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru sarı ve beyaz mika katkılı, koyu devetüyü astarlı veyarı parlak portakal renginde boyalıdır[520].

Dönemi: LH III C dönemine aittir.

10) FS 284/285 Derin kase: Portakalımsı-devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[521].

---

[513] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[514] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[515] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[516] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[517] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[518] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[519] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[520] Meriç-Mountjoy 2002, 96.

11) FS 284/285 Derin kase: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru sarı ve beyaz mika katkılıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[522].

12) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve parlak kahverengi renkte boyalıdır. Kulp üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[523].

13) FS 284/285 Derin kase: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru bol ve küçük beyaz mika katkılı, kalın devetüyü astarlı, parlak-kırmızımsı kahverengi renkte boyalıdır[524].

14) FS 284/285 Derin kase: Parlak koyu kahverengi boyalı, fazla pişmiş (yanık), parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[525].

15) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz ve sarı mika katkılı, limon sarısı astarlı ve parlak portakal boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaidesi üzerinde ise spiral motifi vardır[526].

16) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru bol küçük beyaz mika katkılı ve mat portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, kaidesi üzerinde ise spiral motifi vardır[527].

17) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru bol küçük beyaz mika katkılı, beyazımsı-krem renkte astarlı ve mat gölgeli kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[528].

18) FS 284/285 Derin kase: Kızılımsı renkte hamurlu, hamuru bol küçük beyaz mika katkılı, devetüyü renkte astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[529].

19) FS 284/285 Derin kase: Kızılımsı renkte hamurlu**,** hamuru bol küçük beyaz mika katkılı, parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[530].

20) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat kahverengi renkte boyalıdır[531].

21) FS 284/285 Derin kase: Kumlu soluk portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve parlak kahverengi renkte boyalıdır[532].

---

[521] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[522] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[523] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[524] Meriç-Mountjoy 2002, 96.
[525] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[526] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[527] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[528] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[529] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[530] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[531] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[532] Meriç-Mountjoy 2002, 97.

22) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve parlak siyah boyalıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[533].

Dönemi: LH III C.

23) FS 284/285 Derin kase: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz ve sarı mika katkılı**,** siyah renkte boyalıdır. Kaidesi üzerinde daire şeklinde bezeme bulunmaktadır[534].

i) Çanak: Çanaklarda daha çok boya bant bezeme görülmektedir. İç kısımlarında ise oldukça kalın bant şeklinde bezemeler göze çarpmaktadır[535].

1) Çanak: Devetüyü renkte hamurlu**,** hamuru beyaz ve sarı mika katkılı ve mat açık kahverengi boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[536].

2) Çanak: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve devetüyü astarlı ve parlak portakal boyalıdır. Üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır[537].

3) Çanak: Kızılımsı hamurlu, hamuru bol ve küçük beyaz mika katkılı ve parlak kırmızı-portakal renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[538].

k) FS 291 Kalathos

Küçük geniş bir ağız çapına sahip kalathos'a ait parçalar tanımlanabilmektedir. 1 no.lu parça ele geçen tek ağız kenarıdır. Dış kısımlarında boya bant şeklinde iç kısımlarında oldukça süslü bezemeler kullanılmıştır. 3 no.lu parçada görülen balık motifi bu tip kaplarda çok sık rağbet gören bir bezeme unsurudur[539].

1) FS 291 Kalathos: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 yarım daire bezemesi ve iç kısımda ağzın hemen üzerinde boya bant gruplarının oluşturduğu bezeme vardır[540].

2) FS 291 Kalathos: Devetüyü renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı ve mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 yarım daire bezemesi ve iç kısımda ağzın hemen üzerinde boya bant gruplarının oluşturduğu bezeme vardır[541].

3) FS 291 Kalathos: Portakal renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, devetüyü renkte astarlı ve mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 20 balık figürü bulunmaktadır[542].

---

[533] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[534] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[535] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[536] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[537] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[538] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[539] Meriç-Mountjoy 2002, 97.
[540] Meriç-Mountjoy 2002, 98
[541] Meriç-Mountjoy 2002, 98.
[542] Meriç-Mountjoy 2002, 98.

4) FS 291 Kalathos: Portakal renkte hamurlu, hamuru beyaz mika katkılı, krem astarlı ve mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75, çizgisel bezemelerle doldurulmuş panel şeklinde bezeme bulunmaktadır[543].

4.2 Manisa ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.2.22 EĞRİKÖY (Harita I, 22)

Manisa'ya bağlı Gülbahçe'nin 2 km. güney-güneydoğusunda, Eğriköy'ün 4 km.güney doğusunda yer almaktadır. İlk olarak French tarafından yürütülen yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir. Çevresinde tatlı su kaynağı bulunmamaktadır. Yüzeyinden kırmızı açkılı, gri-siyah açkılı, kırmızı astarlı ve gri mallardan oluşan İTÇ çanak çömlek parçaları toplanmıştır. M.Ö II. binyıl malzemesi de görülmektedir[544].

Eğriköy Miken Buluntuları

French'in araştırmaları sırasında yerleşim üzerinde 2 parça Miken buluntusu tespit edilmiştir[545].

1) Dışa çekik ağız kenarlı kase: Kırmızı astarlı ve boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almakatadır.

2) Sepet kulplu testi parçası: Kırmızı astarlı ve boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

4.2.23 BÜYÜK SÜMBÜLLER KÖYÜ[546] (Harita I, 23)

Manisa İlinde**,** Gediz vadisindeki Çerkezsultaniye'ye bağlı eski adı Eğriköy yeni adı Bağyolu olan köyde bir Miken mezarı bulunduğu eski yayınlarda bildirimektedir[547].1967 yılında köylüler tarafından kireç kuyusu açılırken tesadüfen bulunan mezarın köylülerin verdiği ifadeler doğrultusunda bir küp mezar olabileceği düşünülmektedir ancak bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi yoktur. Ölü gömme şekli hakkında ayrıntılı bilgi olmasa da küp mezarın varlığı Anadolu'daki diğer örneklerden bilinen ceset halinde ölü gömme geleneği düşüncesini akla getirmektedir[548].

---

[543] Meriç-Mountjoy 2002, 98.
[544] French 1969, 52.
[545] French 1969, 88; F.g. 19, 18-19; Mee 1978, 127.
[546] Büyük Sümbüller Köyü'nde yapılan araştırmaların sonuçlarını yayınlamama izin veren araştırma başkanımız değerli hocam Doç.Dr. Engin Akdeniz'e teşekkür ederim.
[547] Boysal 1967, 19; Hanfmann-Waldbaum 1968, 52 vd; French 1969, 52; Mee 1978, 125; Mee 1998, 138; Özgünel 1983, 738 vd; Özgünel 1996, 45; Akyurt 1998, 20.
[548] Akyurt 1998, 20.

Bugüne kadar bu mezarın bulunduğu yerin tam olarak tespit edilmesine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. 2007 yılında, Doç Dr. Engin Akdeniz başkanlığında yürütülen Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi adlı TÜBİTAK Projesi kapsamında bölgede yürüttüğümüz yüzey araştırmaları sırasında Bağyolu'da dahil olmak üzere civardaki tüm köyler mezarın çıktığı kireç ocağının tespit edilmesi için araştırılmış özellikle yörede bulunan yaşlı vatandaşlarımızla yapılan görüşmeler sonrasında, belirtilen tarihlerde yörede sadece Büyük Sümbüller köyünde kireç ocağı bulunduğu eserlerinde bu kireç ocağından çıktığının söylenmesi üzerine köye ulaşılmış ve eserlerin çıktığı kireç ocağı bulunmuştur. Böylece bu önemli buluntu topluluğunun çıkış noktasının Çerkezsultaniye-Bağyolu değil Büyük Sümbüller köyü olduğu anlaşılmıştır. Mezar yerinin tespit edilmesinde TÜBİTAK'ın Projemize vermiş olduğu desteğin rolü büyüktür. Böylece arkeolojik literatüre yanlış olarak girmiş önemli bir buluntu topluluğunun lokalizasyonu net bir biçimde sağlanmıştır. (Resim 21-23)

Kireç ocağının açıldığı nokta köy merkezine oldukça yakın kayalık bir sırt üzerinde yer almaktadır. Mezarın bulunduğu yer kayalık bir arazinin tam ortasında vadiyi, ve vadiye açılan boğazın çok iyi gözlendiği hakim bir noktada bulunmaktadır. Çevrede bulunan kayalık bir yamaçta ana kaya üzerine inşa edilmiş Antik Çağ'a ait bir gözetleme kulesi dikkat çekmektedir. Kireç kuyusunun etrafındaki arazide başka mezarlara ait olabilecek kimi yükseltiler bulunmaktadır.

Büyük Sümbüller Köyü Miken Buluntuları (Çizim 35)

Büyük Sümbüller Miken Amphorası, bulunduğu mezar içerisinde yerel üretim tek renkli seramik ile beraber ele geçmiştir.

1) FS 46 Armut biçimli Miken Amphorası: Yükseklik: 17,3 cm, Ağız çapı: 10,1 cm.dir. Bezeme olarak kulplar arasında ve altında kalan karın alanında FM 57,2 kafes motifi bulunmaktadır. Büyük Sümbüller amphorası, biçim yönünden Kıbrıs'ta bulunan Kourion, Klavdhia, Dhekelia ve Müskebi örnekleriyle benzerlikler gösterir[549]. Bezeme olarak da yakın örnekler, Prosymna, Tiryns ve Akhaia'dan gelen küçük Amphoralardır[550]. Kıbrıs örnekleriyle daha yakın bir benzerlik göstermesine karşın söz konusu Miken Amphorası Rodos'la ilişkilendirilmek istenmiştir[551].

[549] Özgünel 1983, s.739.
[550] Özgünel 1983, s.739.
[551] Hanfmann-Waldbaum 1968, 52.

Büyük Sümbüller Miken Amphorasını, Mee[552] LH III A:1, Boysal[553] LH III C, Özgünel[554] LH III A:2, Hanfmann-Waldbaum[555] ise LH III B dönemine tarihlemektedir.

4.2.24 SARDEİS/SARD/SART (Harita I, 24)

Manisa İli, Salihli İlçesi yakınlarında, İzmir-Ankara karayolu üzerinde, Manisa'ya 70 km. mesafede bulunan Sardeis antik kenti, Lidya bölgesinde Miken dönemine ait buluntuların ele geçtiği merkezlerden birisidir.

Sardeis/Sard/Sart Miken Buluntuları

Sardeis antik kentinde M.Ö. II. binyıl'a ait buluntuları içeren Bronz Ev sektörünün güneyinde yerel üretim çanak-çömlek buluntularının yanı sıra 2 parça Miken buluntusu da ele geçmiştir Bu buluntuları derin kase ve krater formuna sahip parçalar oluşturmaktadır[556]. Mee bu buluntuları LH III B ya da LH III C dönemine tarihlenmesi gerektiğini belirtmektedir[557]. Özgünel ise aynı parçaları Sub-Miken dönemine tarihlendirmektedir[558].

4.2.25 GAVURTEPE HÖYÜĞÜ (Harita I, 25) (Resim 24)

Manisa İl merkezinin güneydoğusunda, Alaşehir İlçesinin güneybatısında, Gediz Ovası'nda, Sarıkız Çayı'nın batı yakasındaki verimli topraklarda yer almaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan höyüğün yamaçları oldukça dik ve sarptır. Uzunluğu yaklaşık 200 m genişliği ise 90 m kadardır. Deniz seviyesinden yüksekliği 282 m.dir. Gavurtepe'de kazılar 1987-1992 yılları arasında Meriç başkanlığında bir ekip tarafından yürütülmüştür. Gavurtepe, bulunduğu coğrafi konum etkisiyle hem Troia ve Kuzeybatı Anadolu, hem de Beycesultan, Yortan ve Güneybatı Anadolu örnekleri sergileyen ilginç bir merkezdir. Yapılan kazılar sonucunda en erken yerleşimin SKÇ'nin geç safhalarına ait olduğu anlaşılmaktadır[559].

Bulunan seramikler Kumtepe Ib4 ile benzerlik göstermektedir. Kalkolitik Çağdan sonra yerleşim güçlü bir İTÇ dönemine sahne olmuştur. Gavurtepe'nin en kuvvetli yerleşimi M.Ö II. binyıla aittir. Höyük zirvesinde yer alan megaron bu görüşü destekler niteliktedir[560]. Alaşehir, coğrafi konumu nedeniyle yukarıda belirtilen Troia, Beycesultan, Yortan gibi önemli merkezlerle temas kurabilecek bir niteliğe sahiptir.

---

[552] Mee 1978, 125; Mee 1998, 138.
[553] Boysal 1967, 19.
[554] Özgünel 1983, 739; Özgünel 1996, 45.
[555] Hanfmann-Waldbaum 1968, 52.
[556] Hanfmann 1967, 31-7.
[557] Mee 1978, 144.
[558] Özgünel 1983, 738.
[559] Meriç 1989b, 157.
[560] Meriç 1990, 180, Meriç 1992, 227 vd; Meriç 1993, 355 vd.

Bütün bunların yanı sıra Hititlerin batıdaki merkezleriyle de temas kurmuş olması ihtimal dâhilindedir. Sahilden 170 km içeride yukarı Gediz Vadisinde yer alan Alaşehir, coğrafi konumu nedeniyle batı sahillerindeki ovalardan iç bölgenin platosuna geçişte bir durak yeri olma niteliğine sahiptir. Diğer taraftan yer şekilleri itibariyle kuzey-güney yönlü hareketlerin zor olduğu Batı Anadolu'da bu yukarı Gediz vadisi Alaşehir-Akhisar-Balıkesir ve Alaşehir-Buldan-Denizli yönlerindeki hareketlere de imkan sağlar[561].

Gavurtepe Miken Buluntuları (Resim 25)[562]

Höyük üzerinde ilk olarak Meriç tarafından yapılan gözlemler sırasında iki parça Miken seramiğine rastlanmıştır[563]. Bunlardan bir tanesi açık bir kaba ait küçük bir parça, diğeri de kapalı bir kaba aittir. Küçük olan parçanın bezemesini tayin etmek güçtür. Bu parçanın ölçüleri 2 x 2,5 cm.dir. Hamur devetüyü, astar açık bej, bezeme koyu kahverengi renktedir[564]. İkinci buluntu şekline ve üzerindeki değişik genişlikteki bezemelere göre üç kulplu bir kabın (Armut biçimli bir testi) omzundan bir parça olmalıdır. Bu parçanın ölçüleri 6,8 x 6 cm.dir. Bu parçanın hamuru kahverengi, astarı biraz açık, bezeme koyu kırmızı renktedir[565].

İlk örnek Mee tarafından Küçük yassı testicik parçası olarak, ikinci parça ise askos ya da rython olarak yorumlanmıştır[566]. Ele geçen seramik parçaları üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi uygulanmıştır. Söz konusu parçalar LH III A:2 dönemine tarihlenmektedir[567]. Höyük üzerinde sistematik kazılar 1987 yılında başlamıştır. Bu tarihten itibaren yapılan kazılarda az da olsa Miken seramiklerine ait parçalar ele geçmiştir[568]. Ancak bu az sayıdaki seramik buluntusu Gavurtepe-Miken ilişkisini anlama konusunda yeterli değildir. Höyük üzerinde 2007 yılında Doç Dr. Engin Akdeniz başkanlığında yürüttüğümüz yüzey araştırmaları sırasında bol miktarda M.Ö. II. binyıl buluntusu saptanmıştır. Ancak yoğu II. binyıl malzemesinin varlığına karşın yüzeyde Miken buluntusu tespit etmek ne yazık ki mümkün olmamıştır.

---

[561] Boysal 1967, 18.
[562] Gavurtepe'de yapılan araştırmalarda proje arşivinden resim yayınlamama izin veren değerli hocam Doç.Dr. Engin AKDENİZ'e teşekkür ederim.
[563] Boysal 1967, 17; Özgünel 1983, 738; Mee 1978, 128; Mee 1998, 141; Mellink 1988, 115.
[564] Boysal 1967, 17, dn.24.
[565] Boysal 1967, 17, dn.25.
[566] Mee 1978,128.
[567] Boysal 1967, 17; Mee 1978, 128; Özgünel 1983, 738.
[568] Meriç 1988, 158; Meriç 1991, 229.

4.3 Aydın ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.3.26 KUŞADASI YILANCI BURNU (Harita I, 26)

İzmir il merkezinin güneyinde, Kuşadası'nın hemen kuzeybatısındadır. Kuşadası Yılancı Burnu'nun en belirgin topoğrafik özelliği tarih öncesi çağlardan beri değişmeden aynı kalabilmesidir. Yani M.Ö. 3000 yıllarındaki kıyı çizgisi ile Roma Çağı'ndaki ve günümüzdeki kıyı çizgisi hemen hemen aynıdır. Düzlükteki Kuşadası topoğrafik değişimlere uğramıştır. Güvercinada'nın tam güneyinde denize uzanan bir küçük yarımada görünümündeki Yılancı Burnu'ndaki Arkeolojik kalıntılar uzun yıllar boyunca Antik Marathesion ya da Neopolis olarak yorumlanmıştır. Ancak Yılancı Burnu denize hakim konumuyla Kuşadası'ndaki Kadıkalesi ve Ilıcatepeden sonraki en önemli Prehistorik ve Protohistorik yerleşim yeridir. Yerleşim üzerinde 1978 yılında iki ay süren sondaj şeklinde bir kazı yapılmıştır. Bu kazılar sırasında Hellenistik döneme ait çok sayıda Amphora ile Arkaik ve Klasik yapılara ait izler ortaya çıkarılmıştır[569]. Yerleşim üzerinde yapılan incelemelerde İTÇ dönemine tarihlenen seramik buluntularına rastlanmıştır. Kazı ekibi tarafından sadece Demir Çağı sonrasına yönelik yapılan çalışmaların aksine Yılancı Burnu çok yakınında yer alan bugün birçok araştırmacının tam olarak algılayamadığı Güvercinada gibi aslında Prehistorik bir yerleşim yeridir

Kuşadası Yılancı Burnu Miken Buluntuları

Yılancı Burnunda Mellaart, Miken seramiklerine ait parçalar bulduğunu bildirmektedir[570]. Mellaart'ın bildirdiği bu parçalardan başka Selçuk Arkeoloji Müzesinde bulunan GH III A:2 dönemine ait Üzengi Kulplu Miken testisi müzeye Kuşadalı bir kişi tarafından getirilmiştir. Bu Miken Testisinin Kuşadası Yılancı Burnu'ndan bulunduğu düşünülmektedir[571].

FS 171 Üzengi Kulplu Testi: Küresel bir forma sahiptir. Omuz kısmında motif olarak Miken çömlek ustaları tarafından çok kullanılan FM 19 dil motifleri işlenmiştir[572]. Yılancı Burnu Samos'a olan konumu ve denizi denetleyen yapısı ile Prehistorik Dönemlerde çok önemli bir yerleşim yeri olmalıdır. Nitekim yakın sayılabilecek bir yerde yer alan Ilıcatepe ve Kadıkalesi arka arkaya sıralanan konumlarıyla denizi denetleyen yapılarıyla Kuşadası'nda belli bir amaca hizmet ettikleri izlenimini veren yerleşim yerleridir.

---

[569] Büyükkolancı 2000, 97-99.
[570] Mellaart 1968, 188.
[571] Alzinger 1972, 22; Mee 1978, 132; Mee 1998, 138; Özgünel 1983, 728 vd.
[572] Alzinger 1972, 22, Fig: 10; Mee 1978, 132; Mee 1998, 138; Bammer 1974, 88 vd.

Nitekim sistemli kazılarına yeni başlanmasına ve çok sınırlı bir alanda neredeyse sondaj niteliğinde yapılan kazılara rağmen aynı bölgede bulunan Kadıkalesi Höyüğü bölgenin M.Ö. II. binyılı için çok önemli bir takım sonuçlar vermiştir. SKÇ, İTÇ, OTÇ, STÇ'ye ait tabakalar saptanan Höyükte yoğun miktarda Miken malzemesinin yanında bölgeye özgü Prehistorik-Protohistorik seramik[573], ve çok önemli bir buluntu olan Hitit üslubunda bir bronz heykelcik ele geçmiştir[574]. Bu buluntular Kuşadası'nın II. binyıl için çok önemli bir merkez olduğunu ortaya koymaktadır. Kuşadası, M.Ö. II. binyılda Arzawa-Hitit, Arzawa-Ahhiyawa ve Miken ilişkilerinde çok önemli bir merkez olabilir.

4.3.27 ANAİA/KADIKALESİ (Harita I, 27)

Kadıkalesi, Aydın'ın Kuşadası İlçesi'nin yaklaşık 8 km. güneyinde, Davutlar Beldesi'nin kuzeybatısında, Nazilli Sitesi olarak adlandırılan yazlık sitelerin bulunduğu alanda yer almaktadır. Denize doğru doğu-batı doğrultusunda uzanan höyük üzerinde günümüzde büyük ölçüde tahrip olmuş durumda bulunan bir Bizans Kalesi yer almaktadır. Üzerindeki Bizans Kalesi nedeniyle Kadıkalesi'nde ilk yapılan çalışmalarda Höyüğün yükseltisi doğal bir tepe sanılarak sadece kale üzerinde durulmuştur. Kadıkalesi Höyüğü 23 m. yüksekliği ve 250 m.lik çapıyla Batı Anadolu sahilleri için alışılmadık ölçülerde büyük bir höyük yerleşimidir[575]. (Resim 26).

Kadıkalesi ile ilgili kazı öncesi en önemli çalışma Müller-Wiener tarafından yapılmıştır. Bu çalışma sırasında kalenin bir planı çıkarılarak yapının daha iyi anlaşılması sağlanmıştır[576]. Bugün kazı ekibi tarafından aynı plan kullanılmaktadır. Kadıkalesi'nde ilk olarak 2001 yılında Mercangöz başkanlığında bir ekip tarafından kazı çalışmaları başlatılmış, bu çalışmalar kapsamında höyükle ilgili buluntular ortaya çıkmaya başladıkça yerleşimin niteliği netlik kazanmıştır.

Kadıkalesi'nde şimdiye kadar elde edilen verilere göre en erken yerleşim SKÇ'ye tarihlendirilmektedir. SKÇ dönemine tarihlendirilen seramik buluntuları arasında yerel özelliklere sahip parçaların yanı sıra Kumtepe ve Beycesultan benzeri mallara da rastlanmıştır. Yerel mallar kum, mika, taşçık ve az miktarda saman katkılı gri-siyah hamurlu, perdahlanmış gri-siyah astarlı, çanak, kase ve maşrapalardan oluşmaktadır[577].

---

[573] Akdeniz 2006, 1 vd.
[574] Akdeniz 2004, 21-57.
[575] Akdeniz 2006a, 2 vd.
[576] Müller-Wiener 1961, 66-74.
[577] Akdeniz 2006b, 6.

SKÇ malları arasında Beycesultan XXX-XXXII tabakaları benzeri, kahverengi siyah ve kırmızı mallar da vardır. Oldukça kaba hamurlu parçalarda hamura kum, mika ve taşçık dışında yer yer samanda eklenmiştir. Parçaların tümü el yapımıdır. Pişme kalitesi orta ile iyi arasında değişmektedir. Genellikle basit ya da hafif dışa çekik ağız kenarlı parçalar arasında ağız kenarının hemen altında çift delik vardır. Bunlar açık kaplardan oluşmaktadır. Beycesultan'la benzer özellikler gösteren bir diğer grup da beyaz boyalı mallardan oluşmaktadır. Beyaz boyanın uygulandığı parçalar çoğunlukla siyah, çok nadir olarak da kahverengi yüzeylidir. Siyah parçalardan bazıları son derece arındırılmış, kaliteli hamurlarıyla dikkat çekmektedir. Beycesultan'da SKÇ I-II döneminde yoğun olarak görülen daha sonra azalarak İTÇ'de de devam eden bu mallarda, ağız kenarının iç tarafına beyaz boyayla yapılmış, baklava, taralı dörtgen ve zig zag bezemesi vardır. Bunlar içersinde bir grup çanak ve kaselerde ağız kenarının iç kısmına, maşrapa ve testilerde ise gövde kısmına uygulanmıştır[578].

Beyaz boyanın uygulandığı bir başka grupta ise boya, maşrapa, kavanoz gibi kapların dış yüzeyindedir. Beycesultan SKÇ II seramiğinde de iki örnekle temsil edilen perdah izi bezemeli parçalara ait iki örnek Kadıkalesi'nde de bulunmuştur. Kadıkalesi İTÇ seramiğinde ise Beycesultan etkileri sınırlı olarak görülmektedir. Bu dönem buluntuları üzerinde Kuzeybatı Anadolu etkisi yoğundur. Beycesultan benzeri seramikler arasında XIV. tabaka için tipik olan çömlekleri hatırlatan bir parça ilginçtir. Beycesultan form 25 ve 26'yı hatırlatan çömlek el yapımı, taşçık ve mika katkılı kahverengi-gri hamurlu, kahverengi astarlı ve perdahlıdır[579].

Dış yüzeyinde kazıma teknikle yapılmış, ağız kenarının hemen altından başlayıp iki yatay bant şeklinde devam eden eğik çizgi bezeme uygulanmış, bu bezeme alanından sonra bırakılan geniş bir boşluktan sonra yine iki yatay bant şeklinde alan düzenlenerek üstteki bant çentiklerle, alttaki ise iki taraftan gelip ortada birleşen eğik çizgilerle bezenmiştir. Beycesultan'ın İTÇ II'ye tarihlenen XIII. Tabakasında ele geçen dikine ip delikli tutamaklı çanaklara benzer bir örnek Kadıkalesi'nde bulunmuştur. Gri hamurlu, kum, mika katkılı, iyi pişmiş, çark yapımı, gri-siyah astarlı ve perdahlı kabın yüzeyine yatay perdah uygulanmıştır. Kap pişmeden önce hasır benzeri bir zeminin üzerine konulmuş ve bunun yarattığı iz tabanında çıkmıştır[580].

[578] Akdeniz 2006b, 6.
[579] Akdeniz 2006b, 6.
[580] Akdeniz 2006b, 6.

Kuzeybatı Anadolu'da da yoğun olarak görülmekle birlikte Beycesultan kazılarında da bulunan bileşik kaplara ait bir örnek Kadıkalesi'nde de ele geçmiştir. Beycesultan'ın İlk Tunç Çağı'na ait 22 nolu formdan olan bileşik kap parçasının üzerinde kazıma bezeme dikkat çekmektedir. Bezemenin içerisi beyaz macun boya ile doldurulmuştur. Bu form ve bezeme özellikle Balıkesir yöresinde, Yortan'da sevilerek kullanılmıştır. Beycesultan'da SKÇ'de ortaya çıkan ve İTÇ'de de devam eden beyaz boya bezemesine ait bazı örneklere İTÇ Kadıkalesi buluntuları arasında da rastlanmıştır. Benzerleri Beycesultan'ın İTÇ II tabakalarında ele geçmiştir. Kadıkalesi İTÇ buluntuları burada oldukça kuvvetli ve yoğun buluntu veren bir yerleşimle karşı karşıya kalındığını göstermektedir. İTÇ II ve III evresinde son derece yoğun şekilde obsidyen buluntularına rastlanması Ege Denizi'ndeki Giali ya da Melos ile yapılan bir ticareti düşündürmektedir. Bu döneme ait diğer buluntular, tunç nesne, taş mühür, taş baltalar ve sedef nesne parçalarından oluşmaktadır[581].

Kadıkalesi OTÇ çanak çömleğinde daha çok Güney batı Anadolu yerel üretimi kırmızı boyalı mallar görülmektedir. Bu mallar Özellikle Beycesultan V ve IV. tabakalarda görülen çanak çömlek ile benzeşmektedir[582].

Kadıkalesi M.Ö. II. Binyıl buluntuları içerisinde hiç kuşkusuz en önemli yeri Höyüğün güneybatı kesiminde, 3 ve 4 no.lu burçlar arasındaki kazılarda M.Ö. II binyıl tabakalarının yaklaşık 30 cm. üzerinde, sur duvarına dayanmış tek sıralı bir taş duvarın kenarında bulunan Hitit üslubunda bronz bir heykelcik oluşturmaktadır. Eser sol ayağı önde, adım atar pozisyonda bir erkeği canlandırmaktadır. Korunan kısmıyla 7,8 cm. yüksekliğindedir. Vücut hareketi çok yumuşaktır. Birçok Hitit heykelciğinde bulunan sivri serpuş, kabartma bir bantla çevrilerek baştan ayrılmıştır. Başlıkta tanrısallık sembolü boynuz ya da boynuz türü çıkıntılara rastlanmamaktadır. Bu yüzden daha temkinli bir biçimde heykelciği bir Hitit tanrısı olarak yorumlamaktan ziyade Hitit üslubunda bir heykelcik olarak yorumlamak daha mantıklı olacaktır[583].Yuvarlak yüzde kulaklar, burun ve gözler dikkat çekmektedir. Kulakları oldukça büyük ve kepçe şeklinde kıvrıktır. Gözleri iri patlak burun da büyüktür. At kuyruğu şeklinde bele doğru uzanan saçları vardır. Bu özellikleriyle eser saldırır durumda bir Hitit savaşçısını betimlemektedir. Eserin üçgen gövdesinde kısa kollu bir giysi bulunmaktadır. Gövdenin alt kısmında etek gibi devam eden bu giysinin altından görülen bacaklardan soldaki önde, sağdaki ise geride gösterilmiş ve böylece hareket sağlanmıştır[584].

[581] Akdeniz 2006b, 6 vd.
[582] Akdeniz 2006b, 5 vd.
[583] Akdeniz 2004, 25.
[584] Akdeniz 2004, 26.

Heykelcik adım atarak yürür vaziyettedir. Bacaklar bilek civarından kırık olduğu için ayakların durumu hakkında çıkarım yapmak zordur. Heykelcik sağ eli havada bir mızrak ya da yıldırım demetine benzeyen bir nesne tutuyor olmalıdır. Kadıkalesi heykelciği LH II A ile LH III A:2 arasında bir döneme ait olmalıdır[585]. Kadıkalesi STÇ çanak çömleği arasında, kırmızı, gri ve sarı mallar, perdahlı mallar ve Miken malları yer almaktadır. Bunların arasında en kalabalık grubu Miken buluntularının oluşturması oldukça dikkat çekicidir.

Şimdiye kadar elde edilen veriler ışığında Kadıkalesi'nde 6 tabakanın varlığı tespit edilmiş olup kronolojik açıdan sıralanışı şu şekildedir[586].

I- Osmanlı (Anya)-Bizans (Anaia)

II- Roma-AntikÇağ (Anaia)

III- STÇ (üç evreli ? Arzawa ülkesi(leri)ne bağlı bir kent ?)

IV- OTÇ

Va- İTÇ I

Vb- İTÇ II

Vc- İTÇ III

VI- SKÇ

Kadıkalesi'nin bulunduğu coğrafya denizyolu taşımacılığı için büyük avantajlara sahiptir. Batı Anadolu sahillerindeki deniz ticareti düşüldüğünde en kestirme ve düzenli güzergah Batı Anadolu kıyılarına yakından devam eden kuzeye-güneye ve batıya uzanan deniz yoludur. Bu yolun Samos adası civarında farklı rotalarla kesişmesi muhtemeldir. Güzergah, Samos'dan sonra batıya devam eder. Kuzeye doğru Batı Anadolu sahillerini takip ederek Khios adasıyla Karaburun yarımadası arasından daha kuzeye, güneyde ise Samos Boğazı ve Dilek Yarımadasını geçtikten sonra Kos yönüne uzanır. Yine aynı şekilde Samos adası, Doğu Ege Havzası'ndaki olası doğu-batı deniz ticaretindeki rota üzerinde gösterilmiştir. Dolayısıyla Kadıkalesi'nin coğrafi konumunun ve buraya yerleşilmesinin geç dönemlerde olduğu gibi oldukça erken dönemlerden itibaren de ticaretle ilişkili olması kaçınılmazdır. Kalenin konumu, Samos Boğazı'nın denetlenmesi için büyük avantajlar sağlamaktadır[587].

[585] Akdeniz 2004, 26.
[586] Akdeniz 2007, 36.
[587] Akdeniz 2004, 23 vd; Akdeniz 2006a, 3 vd.

Kadıkalesi M.Ö. II. Binyıl Batı Anadolu'su için çok önemli bir coğrafyada yer almaktadır. Bölgede Millawanda ile bir tutulan Miletos ve Arzawa başkenti Apasa(s) ile bir tutulmak istenilen Ayasuluk tepesi arasında kalan coğrafyada kazısı yapılmakta olan tek M.Ö. II. binyıl yerleşimidir. Davutların hemen güneyindeki Samsun dağının Hitit metinlerinde geçen Arinnanda dağı olduğu bugün tartışma götürmez bir gerçektir[588].

II. Murşili'nin Arzawa seferi sırasında Apasa'dan kaçan Arzawalılar Arinnanda dağına sığınmışlardır. Apasa, Ephesos (Ayasuluk Tepesi) eşitlendiğinde, bu kadar geniş bir mesafeyi Arzawalıların nasıl alarak Arinnanda dağına sığındıkları konusunda ayrıntılı bir bilgi yoktur. Arinnanda dağı'na çok yakın bir mesafede yer alan Batı Anadolu sahilinin en büyük höyük yerleşimi Kadıkalesi'nin bu kaçış sırasındaki işlevi, üzerinde durulması gereken ilginç bir noktadır. Dağı kuşatan Hititler, Arinnanda dağıyla ilgili ayrıntılı bilgiler verdikleri halde dağın bu kadar yakınındaki Kadıkalesi hakkında Hitit metinlerinde belirgin bir ipucu yoktur.

Ayasuluk Tepesi, bu tezi kanıtlayacak net buluntulara sahip olmadığı halde yalnızca ses benzerliğinden yola çıkılan popüler bir söylemle Apasa'ya lokalize edilmektedir. Kadıkalesi, son yıllarda elde edilen, özellikle Hitit heykelciği gibi buluntularıyla, Apasa'nın daha güneyde aranması gerektiğini göstermiştir.

Samos boğazını denetleyen önemli konumu ve doğal limanıyla ve M.Ö. II. binyıla ait önemli buluntularıyla Kadıkalesi'nin, Arzawa başkenti Apasas'a lokalizasyonu yabana atılmayacak bir görüştür. II. Murşili'nin yıllıklarının kırık olan bir bölümünde Lipa adlı başka bir yerde adı geçmeyen bir yerleşimden söz edilmektedir. Ünal, Lipa'nın Efes, Kuşadası ve Milet civarında aranması gerektiğini belirtmektedir[589]. Kadıkalesi'nin Lipa olabileceği de düşünülmektedir[590]. İlerleyen yıllarda Kadıkalesi'nde elde edilecek buluntular M.Ö. II. binyıl tarihi coğrafyasına ışık tutacak nitelikte olacaktır.

Anaia/Kadıkalesi Miken Buluntuları[591] (Resim 27-28-29 Çizim 36-37)

Kadıkalesi, Batı Anadolu'da Miken buluntularının saptandığı en yeni kazılardan birisidir. Kadıkalesi STÇ tabakalarında tespit edilen seramiğin en önemli bölümünü Miken seramiği oluşturmaktadır. Kadıkalesi'nde ele geçen Miken seramiği ithal ve yerli üretim olmak üzere iki gruptur. Ancak İthal Miken seramiğinin yerel üretimlere olan oranı % 10'dan daha azdır. Kadıkalesi ithal Miken seramiğini oluşturan parçalar oldukça kaliteli bir hamur yapısına sahiptir[592].

---

[588] Ünal 2003, 32.
[589] Ünal 2003, 35.
[590] Akdeniz 2007, 57.
[591] Kazı buluntularını yayınlamam a izin veren değerli hocam Doç.Dr. Engin Akdeniz'e teşekkür ederim.
[592] Akdeniz 2007, 36.

Hamur içerisinde mika ve kuvars olmasına karşın, kaba katkılara rastlamak mümkün değildir. İthal seramikte gri, bej, devetüyü, açık sarı, bej-pembemsi bej renklerinin yanı sıra bu tür seramikte daha çok bej-pembemsi bej renk hakimdir. Hamur ince ya da çok az gözeneklidir. Kadıkalesi ithal Miken seramiği hızlı dönen çarkta çekilmiş ve düzenli ısıveren fırınlarda üretilmiştir. Hem yerli hem ithal mallarda pişme derecesi yüksek olduğundan oluşan seramik serttir. Yerli mallarda olduğu gibi ithal mallarda da astar ve perdah bulunmaktadır[593].

Astar rengi dışta krem, sarı, pembe, açık kırmızı, kırmızı, bej, içte ise devetüyü, kiremit ve krem renktedir. Perdah uygulamasından dolayı kap yüzeyleri pürüzsüz bir niteliktedir. Bu pürüzsüz yüzey üzerinde genellikle gövdenin üst yarısında kırmızı, patlıcan moru, koyu kahverengi, siyah ve koyu kiremit renk boya bezeme uygulanmıştır. Yerli Miken seramiği de ithal Miken seramiği gibi oldukça kaliteli bir hamura sahiptir. İyi arındırılmış bu hamur içerisinde mika, kuvars ve az miktarda kireç taşı taşçık katkısına rastlanmaktadır. Hamur rengi kırmızı, kiremit kırmızısı, devetüyü, açık sarı, sarı-sarımsı devetüyüdür. En çok uygulanan hamur rengi kiremit kırmızıdır[594].

Yoğun mika ve kuvars, nadiren ince kireç taşı ve küçük taşçık katkılıdır. Hamur ince ya da çok az gözeneklidir. Son derece hızlı dönen çark kullanılmıştır. Parçaların kalitesinden yüksek ısıveren fırında pişirildikleri anlaşılmaktadır. Astar rengi dışta kırmızı, pembe, açık kırmızı, içte genellikle devetüyü, kiremit rengindedir. Astarda yoğun mika ve kuvars olduğu gözlenmektedir[595]. Perdahlı yüzey oldukça kaliteli bir görünüme sahiptir. Kahverengi, kahverengimsi turuncu, vişneçürüğü, kırmızı ve siyah renkte, tekli boya bant bezeme, birden fazla boya bant bezeme, panellerden oluşan alanda iç içe geçmiş dairelerden oluşan bezeme, birbirine paralel yatay ve dikey ya da her ikisinin birlikte uygulandığı çizgilerden oluşan bezeme şekli, dalgalı çizgi bezeme, yaprak motifi bezeme, karışık bitkisel bezeme, tekerlek motifi uygulanmıştır[596].

Miken buluntuları toplam 137 parça eserden oluşmaktadır. Bu eserleri; kaseler, çanak, çömlek, tabak, Amphoroid krater, Amphoriskos, kavanoz, kylix, kalathos, ve testilere ait ağız kenarı parçaları, dip, kulp ve gövde parçaları oluşturmaktadır. İncelenen bu parçalar arasında LH III A dönemi öncesine tarihlendirilebilecek bir eser bulunmamaktadır. Eserlerin büyük bir kısmının LH III C dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır[597].

[593] Akdeniz 2007, 37.
[594] Akdeniz 2007, 37.
[595] Akdeniz 2007, 37.
[596] Akdeniz 2007, 37.
[597] Akdeniz 2007, 55.

a) Kaseler

Kadıkalesi Miken buluntuları içerisinde önemli bir kısmı kase formu oluşturmaktadır. Kadıkalesi'nde ele geçen kaseler, basit ağız kenarlı derin kaseler, iç içe çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli kaseler, dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu kaseler olmak üzere üç alt gruba ayrılmaktadır[598].

1) Basit ağız kenarlı derin kaseler

Bu tipi oluşturan kase örneklerinde, ağız kenarının hem iç hem de dış kısmında bir ya da birden fazla boya bant bezeme vardır.

Basit ağız kenarlı derin kase: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılıdır. İçte ve dışta devetüyü renkte astarlıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. Ağız kenarından başlayarak iç kısman doğru uzanan vişneçürüğü-siyah astar boyalıdır[599].

2) FS 206 İçe çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli kaseler

Bu form yapısına sahip kaseler içe çekik ağız kenarından gövdeye doğru uzanan yuvarlatılmış profile sahiptir. Kırmızı, kahverengi kırmızı ya da kahverengimsi-turuncu boya bezemeye sahiplerdir[600].

1) FS 206 İçe çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli kase: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, hızlı dönen çark yapımı, iyi fırınlanmış, içi ve dışı devetüyü astarlı, ağız kısmından başlayıp iç kısma doğru uzanan kahverengimsi-kırmızı renkte boyalıdır. Aynı boya iç kısımda bir kuşak halinde kabı sarmaktadır[601].

2) FS 206 İçe çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli kase: Gri hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı hızlı dönen çark yapımıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. Dışta kaliteli sarımsı-kahverengi, içte ise koyu kahverengi renkte astarlıdır. Ağız kenarı üzerinde kırmızı renkte boya bant bezeme yer almaktadır[602].

3) FS 206 İçe çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli kase: Kahverengi renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılıdır. Aynı renkte astarlı, çark yapımı, ağız kenarından başlayıp içte ve dışta devam eden kırmızı boya bezemeye sahiptir[603].

[598] Akdeniz 2007, 38.
[599] Akdeniz 2007, 38.
[600] Akdeniz 2007, 38.
[601] Akdeniz 2007, 38.
[602] Akdeniz 2007, 38.
[603] Akdeniz 2007, 38.

3) FS 206/284/285 Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu derin kaseler

Bu tip form yapısı gösteren kaselerde hafif dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu bir profil vardır. Bir önceki grupta olduğu gibi kabın ağız kenarının hemen dışından başlayan boya bant bezeme bu örneklerde iç kısımda daha geniş bir alana yayılarak devam etmektedir. Parçalar kahverengi, siyah, vişneçürüğü-siyah renklerde boyalıdır[604].

1) FS 206/284/285 Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu derin kase: Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengi boyalı, hızlı dönen çark yapımıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde ağız kısmının dışından başlayan boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[605].

2) FS 206/284/285 Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu derin kase: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, sarı astarlı, hızlı dönen çark yapımıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde ağız kısmının dışından başlayan boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[606].

3) FS 206/284/285 Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu derin kase: Sarı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, siyah renkte boyalı, çok hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde ağız kısmının dışından başlayan boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[607].

4) FS 206/284/285 Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu derin kase: Gri hamurlu, hamuru, kum, mika, kuvars, taşçık katkılı ve devetüyü-kirli beyaz astarlı, koyu vişneçürüğü-siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde ağız kısmının dışından başlayan boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[608].

b) Çanaklar

Kadıkalesi kazılarında bulunan çanak formuna sahip parçalar ağız kenarlarına göre 6 grup altında incelenmektedir. Bunlar arasında, İçe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar, dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu çanaklar, dışa çekik ağızlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanaklar, dışa çekik ağızlı çanaklar, yuvarlatılmış geniş gövdeli çanaklar, kulplu derin çanaklar, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanaklar ve içe çekik ağız kenarlı basit çanaklar yer almaktadır[609].

[604] Akdeniz 2007, 38.
[605] Akdeniz 2007, 39.
[606] Akdeniz 2007, 39.
[607] Akdeniz 2007, 39.
[608] Akdeniz 2007, 39.
[609] Akdeniz 2007, 39.

1) İçe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanaklar

Bu form yapısına sahip yalnızca tek bir örnek ele geçmiştir.

İçe kalınlaştırılmış ağız kenarlı çanak: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, açık kahverengi renkte astarlı, vişneçürüğü-koyu kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Ağız kenarının iç kısmında 2 sıra halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde ağız kısmına doğru 2 sıra halinde dalgalı bezeme bulunmaktadır[610].

2) Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu çanaklar

Bu çanaklar ağız kısmının hemen dışından omuza yakın bir kesimden başlayıp iç kısma doğru uzanan boya bezemelidir. Boya bezeme kırmızı ve kırmızı-portakal renkte alacalıdır[611].

1) Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu çanak: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, içte ve dışta devetüyü renkte astarlı, kırmızı renkte boyalı, hızlı dönen çark yapımı, orta derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde ağız kısmının hemen üzerinden başlayan boya bant bezeme yer almaktadır[612]

2) Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızımsı-portakal renkte alacalı boyalıdır. Parça üzerinde ağız kenarının hemen dışından başlayıp gövdenin iç kısmının tamamını kapsayacak şekilde devam eden boya bezeme yer almaktadır[613].

3) Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu çanak: Diğer örneklere kıyasla daha geniş cidarlı bir kaba aittir. Gri hamurlu, kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalı, hızlı dönen çark yapımı ve iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde zik zak bezeme yer almaktadır[614].

3) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanaklar

Bu forma sahip 2 parça ele geçmiştir. Parçalardan birisinde panel şeklinde kırmızı boya uygulanmış, diğeri ise boyasız bırakılmıştır.

1) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanak: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, dışta devetüyü içte ise kırmızı renkte astarlı, kırmızı renkte boyalıdır.

---

[610] Akdeniz 2007, 39.
[611] Akdeniz 2007, 39.
[612] Akdeniz 2007, 39.
[613] Akdeniz 2007, 40.
[614] Akdeniz 2007, 40.

Hızlı dönen çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır. Dış kısımda gövdenin daraldığı noktada boya bant bezeme yer almaktadır[615].

2) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, hızlı dönen çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır[616].

4) FS 284 Dışa çekik ağız kenarlı, yuvarlatılmış geniş gövdeli, kulplu derin çanaklar

Bu tipe giren çanaklarda omuza ya da omuza yakın bir yere yerleştirilmiş çift kulp ya da tutamak vardır. Dışta kaliteli sarımsı-kahverengi ya da kahverengi içte ise kırmızı boyalıdır[617].

1) FS 284 Dışa çekik ağız kenarlı, yuvarlatılmış geniş gövdeli, kulplu derin çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, dışta kaliteli sarımsı-kahverengi içte ise kırmızı renkte astarlı, hızlı dönen çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır[618].

2) FS 284 Dışa çekik ağız kenarlı, yuvarlatılmış geniş gövdeli, kulplu derin çanak: Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika kuvars katkılı, kahverengi astarlı ve aynı renkte boyalı, hızlı dönen çark yapımıdır[619].

5) FS 291 Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanaklar

Bu grupta yer alan çanakların genellikle ağız kenarının hemen altından başlayıp gövdenin iç kısmında da geniş bir bölümü alacak şekilde değişik renklerde boya bant bezeme yer almaktadır. Astar genellikle kırmızı, portakal, vişne ve siyah alacalıdır. Boya bezemede kullanılan renkler kırmızı, kahverengi ve kırmızımsı kahverengidir[620].

1) FS 291 Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, kırmızı renkte astarlı ve boyalı, çark yapımı ve iyi derecede fırınlanmıştır. Kabın dış kısmında ağız kenarının hemen altından başlayıp gövdenin iç kısmında da geniş bir bölümü alacak şekilde devam eden boya bant bezeme yer almaktadır. Dudak kısmı üzerinde dalga bezeme bulunmaktadır. İç kısmında 2 tane boya bant bezeme uygulanmıştır[621].

---

[615] Akdeniz 2007, 40.
[616] Akdeniz 2007, 40.
[617] Akdeniz 2007, 40.
[618] Akdeniz 2007, 40.
[619] Akdeniz 2007, 41.
[620] Akdeniz 2007, 40.
[621] Akdeniz 2007, 41

2) FS 291 Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, kum, mika ve taşçık katkılı, kahverengi, kahverengimsi-turuncu renkte boyalı, çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parçanın dış yüzeyinde ağzın hemen altından başlayan dalga bezeme ve onun altında ikinci bir boya bant bezeme yer almaktadır[622].

3) FS 291 Dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli sığ çanak: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde ağız kenarının hemen altından başlayan boya bant bezeme yer almaktadır[623].

6) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanaklar

Bu tipe giren çanaklarda boyasız olanların yanı sıra sadece azın dışından başlayıp gövdenin iç kısımlarına kadar uzanan boya bezeme de bulunmaktadır. Kullanılan boya kaliteli olup, kırmızı, kırmızı-vişneçürüğü ve portakal renktedir. Kum, mika ve kuvars katkıları görülmektedir[624].

1) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanak: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, içte ve dışta devetüyü renkte astarlı, hızlı dönen çark yapımı, orta derecede fırınlanmıştır[625].

2) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanak: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, içte ve dışta devetüyü renkte astarlı, kırmızı boyalı, hızlı dönen çark yapımı, orta derecede fırınlanmıştır. Ağız kısmının hemen üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[626].

3) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, içte ve dışta devetüyü renkte astarlı, kırmızı boyalı, hızlı dönen çark yapımı, orta derecede fırınlanmıştır. Ağız kısmının hemen üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[627].

4) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, içte ve dışta devetüyü renkte astarlı, kırmızı boyalı, hızlı dönen çark yapımı, orta derecede fırınlanmıştır. Ağız kısmının hemen üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[628].

---

[622] Akdeniz 2007, 41
[623] Akdeniz 2007, 41
[624] Akdeniz 2007, 41
[625] Akdeniz 2007, 41
[626] Akdeniz 2007, 41
[627] Akdeniz 2007, 41
[628] Akdeniz 2007, 41

5) FS 242 İçe çekik ağız kenarlı basit çanak: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, hamur renginde boyalı, çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır. Dudağın hemen altında ince bir boya bant bezeme yer almaktadır[629].

c) Tabaklar

Kadıkalesi'nde tabak formuna sahip yalnızca 1 parça ele geçmiştir.

Dışa çekik ağız kenarlı tabak: Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, açık kahverengi astarlı, çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya ve perdah bulunmamaktadır[630].

d) Çömlekler

Kadıkalesi'nde 2 grup çömlek ele geçmiştir. Bunlar; düz basit ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli çömlekler ve dışa sarkıtılmış ağız kenarlı dar ağızlı çömleklerdir[631].

1) FS 284 Düz basit ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli çömlekler

Bu form yapısına sahip parçalarda genellikle ağız kenarının hemen altından başlayıp dış kısmında 1-2, gövdenin iç kısmında geniş bir alanda devam eden değişik renklerde boya bant bezeme uygulanmıştır. Boya olarak genellikle kırmızı, portakal, vişne ve siyah kullanılmıştır[632].

1) FS 284 Düz basit ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli çömlek: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, oldukça ince cidarlı, açık kahverengimsi sarı boyalı, çark yapımı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde 2 sıra halinde boya bant bezeme yer almaktadır[633].

2) FS 284 Düz basit ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli çömlek: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, kahverengimsi-sarı, siyah renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[634].

3) FS 284 Düz basit ağız kenarlı yuvarlatılmış gövdeli çömlek: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, kahverengimsi-sarı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[635].

---

[629] Akdeniz 2007, 41
[630] Akdeniz 2007, 41.
[631] Akdeniz 2007, 41.
[632] Akdeniz 2007, 41.
[633] Akdeniz 2007, 41.
[634] Akdeniz 2007, 41.
[635] Akdeniz 2007, 42.

2) Dışa sarkıtılmış ağız kenarlı, dar ağızlı çömlek

Bu tipe giren sadece bir parça ele geçmiştir.

Dışa sarkıtılmış ağız kenarlı, dar ağızlı çömlek: Kahverengi renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kahverengi renkte astarlı ve boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[636].

e) FS 282 Kraterler

Kadıkalesi'nde FS 282 Krater formuna sahip 7 parça gün ışığına çıkarılmıştır.

1) FS 282 Krater: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kiremit kırmızı renkte astarlı, portakal renkte boyalı, orta derecede fırınlanmış çark yapımıdır. Dudak kısmı üzerinde tırnak şeklinde bezeme yer almaktadır[637].

2) FS 282 Krater: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, açık sarı renkte astarlı, kırmızımsı-vişneçürüğü renkte boyalı iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Dudak kısmında dalgalı bezeme yer almaktadır[638].

3) FS 282 Krater: Kiremit kırmızısı hamurlu, kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kiremit kırmızısı renkte astarlı, kırmızı renkte boyalı, orta derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Dudak kısmı üzerinde dalga bezeme, ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme yer almaktadır[639].

4) FS 282 Krater: Kiremit kırmızısı hamurlu, kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[640].

5) FS 282 Krater: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars, taşçık katkılı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme, ağız kenarı üzerinde dalga bezeme yer almaktadır[641].

6) FS 282 Krater: Kırmızı hamurlu, hamuru, kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[642].

7) FS 282 Krater: Dışa uzatılmış ağız kenarlı, kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılıdır[643].

---

[636] Akdeniz 2007, 42.
[637] Akdeniz 2007, 42.
[638] Akdeniz 2007, 42.
[639] Akdeniz 2007, 43.
[640] Akdeniz 2007, 43.
[641] Akdeniz 2007, 43.
[642] Akdeniz 2007, 43.
[643] Akdeniz 2007, 43.

f) FS 70 Amphoralar

Samos boğazını denetleyen ve doğal bir limana sahip olan Kadıkalesi'nde Amphora formuna sahip yalnızca 3 parça ele geçmiş olması şaşırtıcıdır. Ancak şimdiye kadar yapılan kazılar çok sınırlı bir alanda yürütülmüştür. Amphora formuna sahip parça dışa doğru kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. 1 no.lu parçanın ağız kenarında kulp olmaması nedeniyle omuzdan kulplu Amphora olduğu düşünülmektedir[644].

1) FS 70 Amphora: Sarı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, iyi derecede fırınlanmış çok hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya yoktur[645].

2) FS 70 Amphora: Dışarı yuvarlatılmış ağız kenarlıdır. Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, vişneçürüğü-kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[646].

3) FS 70 Amphora: Dışarı yuvarlatılmış ağız kenarlıdır. Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, vişneçürüğü-kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[647].

g) FS 61 Amphoriskos

Kadıkalesi'nde amphoriskos formuna sahip yalnızca tek bir örnek vardır.

FS 61 Amphoriskos: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, yoğun kuvars ve az taşçık katkılı, kahverengimsi kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır[648].

h) FS 188 Matara

Kadıkalesi Miken buluntuları içerisinde FS 188 matara formuna yakın tek bir örnek bulunmaktadır.

FS 188 Matara: Sarı hamurlu, hamuru kum ve çok küçük taşçık katkılı, sarı renkte astarlı, vişne-siyah renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Gövde üzerinde alt kısmı düzleştirilmiş bir daire içersinde FM 68 tekerlek motifi yer almaktadır[649].

Ancak bu bezeme değişik yayınlarda yıldız, spiral, ve rozet başlığı olarak da yorumlanmaktadır. Mykenai'da ele geçen ve LH I dönemine tarihlenen mezar steli, LH III B:2 dönemine tarihlenen megaron frizi[650], LH III C dönemine tarihlenen bir krater parçası üzerinde, LH III B dönemine tarihlenen pithoslu alanda bulunan at eğitimi freskinde, Tryins'de LH III B:2 dönemine tarihlenen domuz avı freskinde,

---

644 Akdeniz 2007, 43.
645 Akdeniz 2007, 43.
646 Akdeniz 2007, 43.
647 Akdeniz 2007, 43.
648 Akdeniz 2007, 43.
649 Akdeniz 2007, 43-44.
650 Castleden 2005, fig. 6.10.

LH III C dönemine tarihlenen krater parçaları üzerinde, Enkomi'de LH III A:1 dönemine tarihlenen Amphoroid krater üzerinde[651], Pylos'da LH III B dönemine tarihlenen bir araba freski üzerinde, Vapheio'da LH I dönemine ait bir mühür üzerinde bulunan araba motiflerinin tekerleklerinin 4 ispitli olduğu görülmektedir[652]. Ebu Simbel tapınağının rölyeflerinde Kadeş savaşındaki Hitit savaş arabaları resmedilmiştir. Bu arabaların tekerlerinin 6 ispitli olduğu görülmektedir[653]. Kavaklıkahve Höyüğünde ele geçen bir gövde parçası üzerinde 6 ispitli bir tekerlek motifi[654], Tarsus'da ele geçen bir Amphoroid krater üzerinde 4 ispitli bir tekerlek motifine benzer bir bezeme bulunmaktadır. Ancak bu bezeme FM 18 çiçek bezemesi olarak tanımlanmaktadır[655].

j) Kavanoz

Kadıkalesi'nde kavanoz formuna ait bir ağız kenarı parçası ele geçmiştir. Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, hamur renginde astarlı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır[656].

k) Kulplar

1) Oval kesitli kulplar

1) Oval kesitli kulp: Gri hamurlu, hamuru, kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi renkte astarlı, perdahlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[657].

2) Oval kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde kalın bir şerit halinde boya bezeme yer almaktadır[658].

3) Oval kesitli kulp: Gri hamurlu, hamuru kum, mika kuvars ve az taşçık katkılı, açık kahverengi astarlı, kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış çark yapımıdır. Kulbun gövdeyle birleştiği kısımda boya bezeme uygulanmıştır[659].

4) Oval kesitli kulp: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde dikey dalga bezeme yer almaktadır[660].

---

[651] Higgins 2001, 115; fig. 133.
[652] Conter 2003, 75 vd.
[653] Conter 2003, 86; fig. 21.
[654] Tül 1981, 24-28; Lev.XIX-3/1-12.
[655] French 1975, 60; Mountjoy 2005, 105 vd.
[656] Akdeniz 2007, 44.
[657] Akdeniz 2007, 44.
[658] Akdeniz 2007, 44.
[659] Akdeniz 2007, 44.
[660] Akdeniz 2007, 44.

5) Oval kesitli kulp: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, sarı astarlı, siyah boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde dikey dalga bezeme yer almaktadır[661].

6) Oval kesitli kulp: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve oldukça fazla taşçık katkılı, kırmızı astarlı ve boyalı iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde dikey dalga bezeme yer almaktadır[662].

7) Oval kesitli kulp: Kalın cidarlı bir testiye aittir. Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, sarı astarlı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, orta derecede fırınlanmıştır. Kulbun üst kısmında bir delik bulunmaktadır. Parça üzerinde 2 kalın boya bant bezeme yer almaktadır[663].

2) Şerit kesitli kulplar

1) Şerit kesitli kulp: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[664].

2) Şerit kesitli kulp: Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kahverengi tonunda kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[665].

3) Şerit kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[666].

4) Şerit kesitli kulp: Kalın cidarlı bir testiye aittir. Gri hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, sarı astarlı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, orta derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[667].

5) Şerit kesitli kulp: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, koyu kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[668].

---

[661] Akdeniz 2007, 44.
[662] Akdeniz 2007, 44.
[663] Akdeniz 2007, 44.
[664] Akdeniz 2007, 44.
[665] Akdeniz 2007, 44.
[666] Akdeniz 2007, 44.
[667] Akdeniz 2007, 45.
[668] Akdeniz 2007, 45.

3) Yuvarlak kesitli kulplar

1) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[669].

2) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızımsı-kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengimsi sarı renkte astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[670].

3) Yuvarlak kesitli kulp: Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı kahverengimsi-sarı astarlı, vişneçürüğü-siyah renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[671].

4) Yuvarlak kesitli kulp: Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengi astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[672].

5) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengimsi sarı astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[673].

6) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[674].

7) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[675].

8) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengimsi sarı astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[676].

9) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, kırmızı renkte astarlı, kahverengi renkte boyalıdır. İyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[677].

---

[669] Akdeniz 2007, 45.
[670] Akdeniz 2007, 45.
[671] Akdeniz 2007, 45.
[672] Akdeniz 2007, 45.
[673] Akdeniz 2007, 45.
[674] Akdeniz 2007, 45.
[675] Akdeniz 2007, 45.
[676] Akdeniz 2007, 45.
[677] Akdeniz 2007, 45.

10) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengimsi sarı boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[678].

11) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[679].

12) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızımsı-sarı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, koyu kırmızımsı-vişne boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[680].

13) Yuvarlak kesitli kulp: Açık kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, sarı astarlı, koyu kahverengimsi-kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[681].

14) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kahverengimsi sarı astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[682].

15) Yuvarlak kesitli kulp: Gri hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, kırmızı astarlı, kırmızımsı-kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[683].

16) Yuvarlak kesitli kulp: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızımsı-siyah alacalı ve koyu kahverengimsi-siyah boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[684].

17) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızımsı-sarı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[685].

18) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızımsı-sarı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[686].

---

[678] Akdeniz 2007, 45.
[679] Akdeniz 2007, 45.
[680] Akdeniz 2007, 45.
[681] Akdeniz 2007, 45.
[682] Akdeniz 2007, 46.
[683] Akdeniz 2007, 46.
[684] Akdeniz 2007, 46.
[685] Akdeniz 2007, 46.
[686] Akdeniz 2007, 46.

19) Yuvarlak kesitli kulp: Koyu kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[687].

4) Skyphos kulp parçası

Skyphos ya da benzeri bir kaba ait olabilecek bir kulp parçası bulunmaktadır.

Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, kırmızı renkte astarlı, kahverengi renkte boyalıdır. İyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[688].

5) Tutamak Kulp

Gri hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[689].

l) Boyun Parçaları

1) Testi-Oinochoe boyun parçasıKırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, siyah-alacalı vişne renginde astarlı, astar renginde boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır[690].

m) Gövde Parçaları

1) Tek boya bant bezemeli gövde parçaları

1) Kiremit hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, kırmızı astarlı, perdahlı, astar renginde boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[691].

2) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[692].

3) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[693].

4) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, portakal renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[694].

---

[687] Akdeniz 2007, 46.
[688] Akdeniz 2007, 46.
[689] Akdeniz 2007, 46.
[690] Akdeniz 2007, 46.
[691] Akdeniz 2007, 46.
[692] Akdeniz 2007, 46.
[693] Akdeniz 2007, 46.

5) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, vişneçürüğü renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[695].

6) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, kahverengi astarlı, perdahlı, vişneçürüğü renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[696].

7) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[697].

8) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[698].

9) Açık kahverengimsi-sarı hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezemeye ait izler yer almaktadır[699].

2) Birden fazla boya bant bezemeli gövdeli parçaları

1) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde üçlü grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[700].

2) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parçanın iç kısmı tamamen kırmızı boyalı, dış kısmında ise ikili grup halinde boya bant bezemelidir[701].

3) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[702].

---

[694] Akdeniz 2007, 46.
[695] Akdeniz 2007, 46.
[696] Akdeniz 2007, 46.
[697] Akdeniz 2007, 46.
[698] Akdeniz 2007, 46.
[699] Akdeniz 2007, 46.
[700] Akdeniz 2007, 47.
[701] Akdeniz 2007, 47.
[702] Akdeniz 2007, 47.

4) Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, (Miken buluntuları için oldukça fazla taşçık katkılı) açık kahverengi renkte astarlı, kırmızı boyalıdır[703].

5) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde üçlü grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[704].

6) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[705].

7) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde oldukça kalın boya bant bezeme yer almaktadır[706].

8) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, katkılı, sarı astarlı, kırmızımsı-kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[707].

9) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, katkılı, sarı astarlı, kırmızımsı-kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[708].

3) FM 43/45/46 İç içe geçmiş yarım daire motifine sahip gövde parçaları

1) Oldukça geniş gövde yapısına sahip bir kaba ait olmalıdır. Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, hamur renginde astarlı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Gövde üzerinde iki ince boya bant bezeme ile çevrelenmiş alanının üzerinde FM 43 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[709].

2) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, portakalımsı-kırmızı renkte hamurlu, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde birbirine paralel üç boya bant bezeme ve FM 43 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[710].

---

[703] Akdeniz 2007, 47.
[704] Akdeniz 2007, 47.
[705] Akdeniz 2007, 47.
[706] Akdeniz 2007, 47.
[707] Akdeniz 2007, 47.
[708] Akdeniz 2007, 47.
[709] Akdeniz 2007, 48.
[710] Akdeniz 2007, 48.

3) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, portakalımsı-kırmızı renkte hamurlu, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde birbirine paralel üç boya bant bezeme ve FM 43 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[711].

4) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde birbirine paralel dört boya bant bezeme ve FM 43 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[712].

5) Açık kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı astarlı ve boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve FM 43 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[713].

6) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, krem astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde etrafı karışık motiflerle çevrili, FM 43, 45, 46 iç içe yarım daire motifi yer almaktadır[714].

4) FM 48 İç içe daire motifine sahip gövde parçaları

Bu motife sahip yalnızca tek bir örnek ele geçmiştir.

Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kahverengi astarlı, oldukça kaliteli bir şekilde perdahlanmış, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 48 iç içe daire motifi yer almaktadır[715].

5) Birbirine paralel yatay veya dikey ya da her ikisinin ve dalgalı çizgilerin birlikte kullanıldığı çizgilerden oluşan bezemeye sahip gövde parçaları

1) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kırmızı boyalı, orta-iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 170 birbirine paralel çizgi bezemesi yer almaktadır[716].

2) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, perdahlı, kahverengi boyalı, orta-iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 170 birbirine paralel çizgi bezemesi yer almaktadır[717].

3) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, sarı astarlı, kırmızımsı-kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 170 birbirine paralel çizgi bezemesi yer almaktadır[718].

---

[711] Akdeniz 2007, 48.
[712] Akdeniz 2007, 48.
[713] Akdeniz 2007, 48.
[714] Akdeniz 2007, 48.
[715] Akdeniz 2007, 48.
[716] Akdeniz 2007, 48.
[717] Akdeniz 2007, 48.
[718] Akdeniz 2007, 49.

4) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, sarı-açık kahverengi astarlı, kırmızımsı-vişneçürüğü boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır[719].

5) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır[720].

6) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır[721].

6) FM 42-FM 75 Üç dikey çizginin etrafındaki üçgen ve zigzaglardan oluşan bezemeye sahip gövde parçaları

Bu grup altında incelenebilecek tek bir örnek bulunmaktadır.

Portakalımsı-kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, portakal renkte astarlı, vişne kırmızısı-siyah renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 42/75 üç dikey çizginin etrafındaki üçgen ve zigzaglardan oluşan bezeme yer almaktadır[722].

7) FM 53 Dalgalı çizgi bezemesine sahip gövde parçaları

1) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, açık kiremit renkte astarlı ve perdahlı, soluk kırmızı ve kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[723].

2) Gri hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık ve kuvars katkılı, açık kiremit astarlı, perdahlı, soluk kırmızı ve kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, hızlı dönen çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[724].

3) Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, açık kahverengi astarlı, kırmızı renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[725].

8) Yaprak-ışın motifi bezemesine sahip gövde parçaları

1) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, sarı astarlı, vişneçürüğü boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme ve yaprak-ışın motifi yer almaktadır[726].

---

[719] Akdeniz 2007, 49.
[720] Akdeniz 2007, 49.
[721] Akdeniz 2007, 49.
[722] Akdeniz 2007, 49.
[723] Akdeniz 2007, 49.
[724] Akdeniz 2007, 49.
[725] Akdeniz 2007, 49.
[726] Akdeniz 2007, 49.

2) Kiremit kırmızısı renkte hamurlu, kum, mika, kuvars ve çok az taşçık katkılı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde birden fazla boya bant ve yaprak bezemesi yer almaktadır[727].

9) FM 73 İlmek içinde iç içe baklava dizisi bezemesine sahip gövde parçaları

Bu grup altında incelenebilecek tek bir örnek bulunmaktadır.

Gri hamurlu, hamuru kum, mika ve kuvars katkılı, açık kahverengi-sarı astarlı, vişneçürüğü boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde FM 73 İlmek içinde iç içe baklava dizisi bezemesi ve alt kısmında birbirine paralel boya bezeme yer almaktadır[728].

10) Figürlü bezemeye sahip gövde parçaları

Kadıkalesi Miken buluntuları içerisinde figürlü bezeme kapsamında incelenebilecek iki örnek bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde ne tür bir figürün yer aldığını söylemek zordur. İkincisinde ise FM 7 kuş motifi bulunmaktadır. Benzer şekilde kuş figürüne sahip parçalar Bademgediği Tepe'de de ele geçmiştir[729].

1) Kırmızı hamurlu, hamuru taşçık, kuvars ve mika katkılı, kırmızı astarlı, koyu kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde bir hayvanın baş kısmına ait olduğu anlaşılan bir figür yer almaktadır[730].

2) Portakal rengi astar üzerine vişneçürüğü renginde yapılmış boya bezemelidir. Parça üzerinde birbirine paralel çizgilerin üst kısmında, uçmaya hazırlanan durumda bir kuş figürü yer almaktadır. Bu kuşun arkasında gövdesinin yarısı gözüken onunda uçmaya hazırlandığı anlaşılan bir başka kuş figürü vardır. Kuşun başı yukarı kalkık, gagası açık, gövdesi dikine, dalgalı çizgilerle bezenmiş, sadece tek kanat benzer eserlerde olduğu gibi açılarak havalanma öncesi hareketi yansıtılmaya çalışılmıştır[731].

n) Dipler ve Kaideler

1) Düz dipler

1) Düz dip: Kırmızı hamurlu, taşçıktan arındırılmış, kum, mika, kuvars katkılı, kırmızı kiremit astarlı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır[732].

2) Düz dip: Kırmızı hamurlu, taşçıktan arındırılmış, kum, mika, kuvars katkılı, kırmızı astarlı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır[733].

---

[727] Akdeniz 2007, 49.
[728] Akdeniz 2007, 50.
[729] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[730] Akdeniz 2007, 51.
[731] Akdeniz 2007, 51.
[732] Akdeniz 2007, 51.
[733] Akdeniz 2007, 51.

3) Düz dip: Gri-siyah hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve taşçık katkılı, kırmızı astarlı, orta-iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır[734].

4) Düz dip: Kırmızı hamurlu, hamuru taşçık ve mika katkılı, hamur renginde astarlı, orta-iyi derecede fırınlanmıştır[735].

2) Dolgun düz dipler

1) Dolgun düz dip: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[736].

2) Dolgun düz dip: Kiremit kırmızısı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[737].

3) Geniş halka kaideler

1) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[738].

2) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kahverengi astarlı, kahverengimsi-turuncu renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[739].

3) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kırmızı astarlı, siyah boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[740].

4) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, kahverengimsi-siyah alacalı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[741].

5) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, kahverengimsi-siyah alacalı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[742].

---

[734] Akdeniz 2007, 51.
[735] Akdeniz 2007, 51.
[736] Akdeniz 2007, 51.
[737] Akdeniz 2007, 51.
[738] Akdeniz 2007, 51.
[739] Akdeniz 2007, 51.
[740] Akdeniz 2007, 51.
[741] Akdeniz 2007, 51.
[742] Akdeniz 2007, 51.

6) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[743].

7) Geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars ve az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[744].

4) Dar-basık halka kaideler

1) Dar-basık halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, hamur renginde astarlı, kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[745].

2) Dar-basık halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, kahverengimsi-turuncu renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme iç kısmında ise çember şeklinde bezeme yer almaktadır[746].

3) Dar-basık halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, hamur renginde astarlı, kırmızımsı-turuncu renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[747].

4) Dar-basık halka kaide: Kiremit kırmızı renkte hamurlu, hamuru kum, mika katkılı, kiremit kırmızı renkte astarlı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. İç kısmında iç içe geçmiş daire bezemesi, dış yüzünde ise kalın bir boya bezeme yer almaktadır[748].

5) Dar-Yüksek halka kaideler

1) Kırmızımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru kum, kuvars ve az taşçık katkılı, hamur renginde astarlı, kırmızı boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[749].

6) Basık-geniş halka kaideler

1) Basık-geniş halka kaide: Kırmızı hamurlu, hamuru kum, mika ve taşçık katkılı, hamur renginde astarlı, boyasız ve çark yapımıdır[750].

---

[743] Akdeniz 2007, 52.
[744] Akdeniz 2007, 52.
[745] Akdeniz 2007, 52.
[746] Akdeniz 2007, 52.
[747] Akdeniz 2007, 52.
[748] Akdeniz 2007, 52.
[749] Akdeniz 2007, 52.
[750] Akdeniz 2007, 52.

o) Tüm kaplar

Kadıkalesi'nde gün ışığına çıkarılan Miken buluntuları içerisinde sadece FS 284/285 formuna sahip bir derin kase, restore edilerek tümlenmiştir. FS 284/285 Derin kase: Kahverengi-sarı hamurlu, hamuru kum, mika, taşçık katkılı, açık kahverengi sarı astarlı, kahverengimsi turuncu renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmıştır. Çift kulplu yuvarlatılmış gövdeli ve alçak halka kaidelidir. Ağız kenarının hemen altında bırakılan 1 cm. kadar bir boşluktan sonra orta kalınlıkta bir boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında, kulpların gövdeyle birleştiği hizada FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Bu bezeme uygulanırken kulpların gövdeyle birleştiği noktaya yakın bir alanda ya boya akmış ya da uygulama sırasında fırça kaymış ve gövde üzerinde boya lekeleri oluşmuştur. Bu bezemenin hemen altında ikili grup halinde ince bir boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka kaide kalın bir boya bezemeye sahiptir. Kasenin iç kısmında ise spiral motifiyle süsleme yapılmıştır[751].

p) Figürin başı

Kadıkalesi'nin Bizans kalesi giriş kapısı yakınlarında tabaka saptanmaksızın ele geçmiştir. Kahverengi hamurlu, hamuru kum, mika, kuvars katkılı, açık kahverengimsi-sarı astarlı, perdahlı, koyu kahverengi renkte boyalı, iyi derecede fırınlanmış, çark yapımıdır. Eserin korunan yüksekliği 3,7 cm. çapı ise 2,2 cm.dir. Eserde gözler iç içe geçmiş dairelerle, burun ve kaşlar kabartma-boyama yöntemiyle işlenmiştir. Kaşları belirten boya, başın arka kesimine doğru uzanarak diğer çizgilerle birlikte saçları oluşturmaktadır[752]. Anadolu'da yapılan kazılarda bugüne kadar Troia, Limantepe, Miletos ve Aphrodisias'da Miken figürinleri tespit edilmiştir. Kadıkalesi Miken figürini Anadolu'da ele geçmiş olan beşinci örnektir[753].

[751] Akdeniz 2007, 52 vd.
[752] Akdeniz 2007, 54.
[753] Akdeniz 2007, 54.

4.3.28 DEDEKUYUSU HÖYÜK (Harita I, 28) (Resim 30)

Büyük Menderes Ovası'nda günümüze kadar ulaşabilen en geniş ve yüksek höyük yerleşimi olarak bilinmektedir. Tralleis'in yaklaşık 1 km. güneybatısındadır. Aydın kent merkezinin yaklaşık 1.5 km. batısında yer almasına karşın son yıllarda hızla artan imar faaliyetleri sebebiyle etrafı çok sayıda apartman tarafından kuşatılmıştır. Höyük ismini kuzeybatısında yer alan ve aynı adla anılan secdegahtan alır. Bu secdegah, eski İzmir-Aydın karayolunun hemen kuzeyindedir. Höyük ova seviyesinden yaklaşık 10 m yüksekliktedir[754].

Höyükle ilgili yayınlarda geçen ilk bilgi Mellaart ve Llyod'un ETÇ kültürlerinin yayılım alanını gösteren haritasıdır[755]. Höyük üzerinde yapılan daha sonraki çalışmalar ise Tül tarafından hazırlanan Lisans Tezi[756], Marchese[757], Akdeniz[758] ve Günel'in[759] araştırmalarıdır. Höyüğün yaklaşık olarak 1 km. kuzeydoğusunda Tralleis antik kenti yer almaktadır. Tralleis, Strabon'un da belirttiği Menderes ırmağı kuzey güzergahı üzerinde uzanan ünlü Smyrna - Ephesos-Magnesia-Nysa ve Laodikeia yolu üzerinde bulunmaktadır[760]. Bu ünlü yol şebekesi M.Ö. II. binyılda da kullanılmış olmalıdır. Dedekuyusu, Haşattepe'den sonra bu batı-doğu güzergâhında saptanan ikinci höyüktür. Aynı zamanda Tralleis'in sırtını dayadığı Akropol Tepesi ve çevresindeki dağlarla güçlü bir tahkimat meydana getirmiş, Hatta Çine Çayı Vadisi'nin girişini bile belli oranda denetlemiştir.

Tralleis'in kuzeyinde bulunan doğu-batı doğrultusundaki Aydın Dağları birkaç noktada aşılarak Küçük Menderes Havzasına ulaşılabilmektedir. Höyük üzerinde 1980'de TEK tarafından elektrik direği dikmek amacıyla zirve kesiminden içeriye doğru 2-3 m kazılmıştır. Bu kazı esnasında hiçbir mimari buluntuya ya da kültür tabakasına rastlanılmaması ilginçtir. Bu durumdan yola çıkarak Dedekuyusu'nin zirve kısmının Batı Anadolu'da birçok höyükte bildiğimiz gibi tepe üzeri Tümülüs olarak kullanıldığı düşünülebilir. Ayrıca höyüğün kuzey yamaçlarındaki köy evi yapımı sırasında ya da yakın zamanlarda yapılan ve günümüzde de devam eden kaçak kazı çukurlarına bakıldığında kültür tabakalanmasına ya da mimari kalıntılara rastlanmamaktadır[761].

---

[754] Akdeniz 2002, 5.
[755] Llyod-Mellaart 1962, 196, Harita: VI.
[756] Tül 1981, 7-10.
[757] Marchese 1976, 64.
[758] Akdeniz 1997, 236 vd.
[759] Günel 2003, 7-59.
[760] Strabon XIV,647.
[761] Akdeniz 2002, 6.

Bu durum Dedekuyusu'na Tümülüs yapılması amacıyla başka bir höyüğün toprağının çekilerek buraya yığıldığı düşüncesini akla getirmektedir[762]. Höyüğün niteliğinin tam olarak anlaşılabilmesi için en azıdan bir sondaja ihtiyaç vardır.

Höyükle ilgili yüzey araştırmaları kuzey-güney doğrultusunda tepe ve yamaç kesimlerinin, ayrıca höyük çevresinin ayrı taranmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalarda buluntulara özellikle höyüğün güney-güneydoğu ve güneybatı kesimlerinde daha yoğun rastlanmıştır[763]. Tepe üzerinde en erkene tarihlendirilebilecek buluntu SKÇ'a aittir[764]. Bu grupta yer alan seramik kaba nitelikli, taşçık ve mika katkılı hamur yapısında olup, sarımsı-devetüyü renginde ve oldukça kalın cidarlı parçalar yer almaktadır. Öte yandan diğer çanak-çömlek buluntuları arasında yer alan orta nitelikte, taşçık ve bol miktarda mika katkılı kırmızı ya da grimsi-devetüyü renginde astarlı seramik parçaları İTÇ ve OTÇ buluntularına aittir. Benzer hamur yapısında siyah astarlı ve parlak perdahlı kap parçaları, Batı Anadolu İTÇ seramik gelişiminden bilinen karakteristik yüzey işlenişiyle dikkat çekmektedir. Bu buluntular arasında yuvarlak gövde formuna sahip, hafif içe eğik, basit ağız kenarlı çanak parçaları ve aynı gruba ait yine basit ağız kenarlı oldukça sığ bir çanak parçası malzeme, teknik ve form açısından İTÇ seramiğini temsil eder. Bu örnekler, siyah astarlı ve parlak perdahlı yüzey işlenişleri açısından Çatalkaya akropolünde görülen çanak parçalarıyla da benzerlik gösterir[765]. Güçlü bir ETÇ yerleşimini bulunan yoğun buluntular işaret etmektedir[766].

Höyüğün güney ve güneydoğusunda yüzeyden ele geçen seramik buluntuları yerleşim sürecinin M.Ö. II. bine değin uzandığını göstermiştir. Orta nitelikli kum ve mika katkılı, devetüyü astarlı seramik grubuna ait parçalar arasında, çark tekniğinde, konik gövdeli ve dışa kalınlaştırılmış kase parçaları Batı Anadolu'nun özellikle OTÇ'den itibaren kırmızı ve devetüyünün farklı renk tonlarında olmak üzere yoğun bir şekilde saptanan kap türlerinden birini oluşturmaktadır[767]. Yüzeyde çanak çömlek parçaları dışında değişik taş aletlere de rastlanmaktadır[768].Höyük üzerinde henüz sistematik bir kazı yapılmadığı için yerleşimde tabakalaşmayı sağlıklı olarak teyit etmek mümkün değildir. Şu an için mevcut yüzey araştırması verilerine dayanarak Höyük üzerindeki tabakalaşma şu şekilde yapılabilir:

[762] Akdeniz 2002, 6.
[763] Günel 2003, 58.
[764] Akdeniz 2002, 6.
[765] Günel 2003, 58.
[766] Akdeniz 2002, 6.
[767] Günel 1999,123 vd.
[768] Akdeniz 2002, 6; Akdeniz 1997, 233-254.

Tabaka I: Geç Kalkolitik Çağ.

Tabaka II: Erken Tunç Çağı.

Tabaka III: Orta Tunç Çağı.

Tabaka IV: Geç Tunç Çağı.

Dedekuyusu Höyüğü, antik çağlardan beri kullanılan bir yol güzergahı üzerinde yer almaktadır. Büyük Menderes üzerindeki Antik yol Ephesos'dan başladıktan sonra olasılıkla Ortaklar-Çamlık arasındaki dağlık araziyi henüz tam olarak bilinmeyen bir noktadan aşmakta ve Magnesia üzerinden doğuya devam etmekteydi. Sırasıyla Tralleis, Nysa, Mastaura ve Laodikeia gibi kentler bu yolun güzergahında bulunmaktaydı[769]. Bu yol güzergahı Prehistorik ve Protohistorik Çağlarda da oldukça önem taşımaktadır.

Dedekuyusu Höyüğü, bir taraftan doğu yönünde Batı Anadolu'nun iç kesimleri, diğer taraftan da batı doğrultusunda Ege dünyasıyla bağlantı kurabilecek bu konumuyla, -yerleşim üzerinde saptanan diğer örneklere göre çok ünik bir buluntu olmasına karşın- Miken seramiğinin bulunmuş olması sıradan bir tesadüf olmasa gerektir. M.Ö. II. binyılda Ege denizinin en geniş konumuna ulaştığı ve maksimum olarak tam Aydın'ın güneyine kadar geldiği, sınırın Moralı-Turanlar-Osmanbükü üzerinden uzandığı yani Çine çayı ile Büyük Menderes'in birleştiği coğrafyanın sınır olduğu Bilal Bayın çalışmaları sonucunda ortaya çıkmıştır[770]. Dedekuyusu Höyüğü incelenirken Jeoarkeolojik verilerde göz önüne alınmalıdır[771].

Dedekuyusu Höyük Miken Buluntuları (Çizim 38)

Bugüne kadar Höyük üzerinde yapılan çalışmalarda sadece olasılıkla bir kaseye ait gövde parçası saptanmıştır. Parça Tül'ün araştırmaları sırasında toparlanan malzeme arasındadır[772].

1) Gövde parçası: Kırmızımsı-sarı renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte astarlı, kırmızımsı-gri renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde 2 ince boya bant bezeme arasında FM 53 dalgalı çizgi bezemesi uygulanmıştır.

Dönemi: LH III C.

---

[769] Akdeniz 2001,1.

[770] B.Bilal Bay, *Geoarchaelogy, Anthropogenic Soil Erosion and Delta Progradation in the Büyük Menderes Delta (SW-Turkey),* 190 pp, 1999 (GCA-Verlag).

[771] Aşağı Büyük Menderes Havzası'nda Jeoarkeolojik veriler için bkz. Engin Akdeniz, *Aşağı Büyük Menderes Havzası'nda Jeoarkeolojik Değişimler*, Aydın Kültür Sanat Bülteni, (İl Kültür Müdürlüğü Yayını) ,Nisan-Mayıs 2001, 12-14, 2001.

[772] Tül 1981, 7-10; Lev.XVI-I/12.

4.3.29 KAVAKLIKAHVE HÖYÜĞÜ (Harita I, 29) (Resim 31)

Nazilli-Bozdoğan karayolu üzerinde, yolun hemen doğusunda "Kavaklı Kahveleri" olarak adlandırılan mevkiinin 800 m kuzeyinde bulunmaktadır. Yaklaşık 5-6 m yüksekliğinde orta boy-yayvan bir höyüktür. En yüksek noktalar kuzey ve doğusundadır[773]. 40 m. x 30 m. boyutlarında olan höyük üzerinde eski bir evin yıkıntıları bulunmaktır. Tepenin kuzey ve batı profilleri tarla açmak amacıyla tahrip edilmiştir. Kavaklıkahve höyüğü ilk olarak Llyod ve Mellaart'ın hazırladığı haritayla arkeoloji litaratürüne girmiştir[774]. Sonraki yıllarda bölgede araştırmalar yapan Marchese, yerleşim üzerinde İTÇ döneminin sonuna ait, Beycesultan benzeri seramik parçalarının bulunduğunu belirtmektedir. Bunların yanı sıra Höyük üzerinde gözlemlediği OTÇ malları, tip ve form olarak Miletos'un Prehistorik tabakalarında ve Beycesultan'da görülen çanak çömlek ile benzer şekildedir[775].

Höyük üzerinde çok büyük bir tahribat gözlenmektedir. Höyük 1960-1970 yılları arasında üzerinde Tümülüs olduğu düşüncesiyle kazılmıştır. Bu kazı çukurları Höyük üzerindeki mimari kalıntıları da ortaya çıkarmıştır. Tepe noktasındaki çukur alanda 1976 yılında duvar izleri ve taş döküntüler görülmüş bu çukur daha sonra tarla sahibi tarafından kapatılmıştır[776]. Höyüğün batı kesitinde de temel kalıntıları yanında taban izi seçilebilmektedir. Höyük üzerinde yıllar geçtikçe daha yoğun bir tahribat oluşmaktadır. Tarımsal faaliyetler ve definecilerin tahribatı sonucu inanılmaz boyutlarda hasara uğramıştır. Höyük üzerinde yapılan araştırmalar da Neolitik, İTÇ, OTÇ, STÇ ve Klasik döneme ait parçalar olduğu tespit edilmiştir.[777].

Kavaklıkahve Miken Buluntuları[778] (Çizim 39)

Höyük üzerinde Şükrü Tül'ün araştırmaları sırasında STÇ dönemi malları arasında yaklaşık 8 parça Miken buluntusu toplanmıştır[779]. Bu buluntuları 2 tane kase ağız kenarı parçası, 1 tane tabak ağız kenarı parçası, 3 gövde parçası ve 1 dip parçası oluşturmaktadır.

---

[773] Akdeniz 1997, 239.
[774] Llyod-Mellaart 1962, 196; Map VI.
[775] Marchese 1976, 64.
[776] Tül 1981,23.
[777] *Höyük üzerinde yaptığımız gözlemlerde, Neolitik, Kalkolitik, İTÇ, OTÇ, STÇ mallarının yanı sıra birkaç parça oldukça kaliteli boyalı Miken seramiği ve Protogeometrik, Geometrik, Arkaik ve Klasik dönem malları olduğunu gördük, Höyük tarımsal faaliyetler nedeniyle oldukça fazla tahrip edilmiştir, ve arazi sahibi tarafından her geçen gün daha fazla tahrip edilmektedir. Höyüğün bir kısmı dozerle düzlenerek yok edilmiştir. Dozerin faaliyet gösterdiği alanda temel kalıntıları ve duvarlar görülmektedir. Höyüğün acilen koruma altına alınması gerekmektedir. Yüzeyden seramik toplamaya ve bunları yayınlamaya iznimiz olmadığı için burada sadece Höyük üzerinde bu dönemlere ait buluntuların varlığını belirtmekle yetiniyoruz.
[778] Kavaklıkahve Miken buluntuları, bugüne kadar yapılan hiçbir yayında Miken seramiği olarak ele alınıp ayrıntılı bir şekilde yayınlanmamıştır, Buluntuların bezeme özellikleri ve tarihlendirilmesi Tül'ün yayınında verilen resim ve çizimlere bakılarak tarafımızdan yapılmıştır.
[779] Tül 1981,24-28, Lev.XIX-3/1-12, Lev.XX-2/1-5; Tül 1986, 720 vd; Fig. 514; Özgünel 1987, 546.

Ele geçen parçaların bazılarının ithal olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle üzerinde figürlü bezeme bulunan gövde parçası ilgi çekicidir. Kesin olmamakla birlikte Kavaklıkahve'de ele geçen en erken Miken buluntusunu LH III A:2 dönemine tarihlendirebiliriz. Höyük üzerindeki en geç Miken buluntuları LH III C dönemine aittir. Bu az sayıdaki örnekten yola çıkarak LH III A:2 döneminden LH III C dönemine kadar olan süreçte Kavaklıkahve Höyüğü ve Miken kültürü arasında bir ticari ilişkinin varlığından söz edilebilir. Yerleşimin bu ilişki için çok uygun bir coğrafyada yer aldığı görülmektedir.

1) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Kahverengimsi-gri hamurlu, sarımsı kırmızı astarlı, açık kırmızı renkte boyalı, çark yapımıdır. Parça üzerinde ağız kısmının hemen altından başlayan bir boya bant bezeme görülmektedir. Bu bezemenin hemen altında ise dalga şeklinde ikinci bir boya bezeme yer almaktadır[780].

Dönemi: LH III C (?).

2) Dışa çekik ağız kenarlı kase parçası: Kırmızımsı-sarı hamurlu, koyu kırmızımsı-kahverengi astarlı, pembemsi-beyaz renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde ağız kenarının hemen üzerinden başlayan boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[781].

Dönemi: LH III B (?)- LH III C.

3) Dışa uzatılmış ağız kenarlı tabak: Parlak kırmızı renkte hamurlu, hamur renginde astarlı, gri renkte boyalı ve çark yapımıdır. Ağız kısmının hemen altından başlayan FM 43,26 iç içe geçmiş-sınırlandırılmış yarım dairelerden oluşan bezeme yer almaktadır[782].

Dönemi: LH III B.

4) Gövde Parçası: Kırmızımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamur renginde astarlı, kırmızı renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde niteliği tam olarak anlaşılamayan bir figür bulunmaktadır. Bu özelliği ile yerleşimde ele geçen en ilgi çekici Miken buluntusudur. Parça üzerinde büyük bir olasılıkla FM 21 at figürü bulunmaktadır. Figürün sadece iki bacağı ve gövdenin çok küçük bir kısmı ile boyun yükseltisinin bir bölümü korunabilmiştir[783].

Dönemi: LH III A:2.

5) Gövde Parçası: Pembe hamurlu, hamur renginde astarlı, kırmızı renkte boyalı ve çark yapımıdır. Gövde üzerinde FM 68 tekerlek motifi bulunmaktadır. Ancak bu bezeme değişik yayınlarda yıldız, spiral, ve rozet başlığı olarak da yorumlanmaktadır.

---

[780] Tül 1986, 721; fig:514, 12.
[781] Tül 1986, 721; fig:514, 14.
[782] Tül 1986, 721; fig:514, 15
[783] Tül 1986, 721; fig:514, 33

Kavaklıkahve parçası üzerinde altı ispitli bir tekerleğin etrafının nokta şeklinde bezeklerle süslendiği görülmektedir. Bu motifin hemen yanında aynı motifin tekrar uygulandığı çok az bir kısmı korunabilmiş nokta bezeme ve tekerlek motifine ait kalıntılardan anlaşılmaktadır[784].

Mykenai'da ele geçen ve LH I dönemine tarihlenen mezar steli, LH III B:2 dönemine tarihlenen megaron frizi[785], LH III C dönemine tarihlenen bir krater parçası üzerinde, LH III B dönemine tarihlenen pithoslu alanda bulunan at eğitimi freskinde, Tryins'de LH III B:2 dönemine tarihlenen domuz avı freskinde, LH III C dönemine tarihlenen krater parçaları üzerinde, Enkomi'de LH III A:1 dönemine tarihlenen Amphoroid krater üzerinde[786], Pylos'da LH III B dönemine tarihlenen bir araba freski üzerinde, Vapheio'da LH I dönemine ait bir mühür üzerinde bulunan araba motiflerinin tekerleklerinin 4 ispitli olduğu görülmektedir[787]. Ebu Simbel tapınağının rölyeflerinde Kadeş savaşındaki Hitit savaş arabaları resmedilmiştir. Bu arabaların tekerlerinin 6 ispitli olduğu görülmektedir[788]. Kadıkalesinde ele geçen matara formlu bir kap üzerinde 8 ispitli[789], Tarsus'da ele geçen bir Amphoroid krater üzerinde 4 ispitli tekerlek motifine benzer bir bezeme bulunmaktadır. Ancak bu bezeme FM 18 çiçek bezemesi olarak tanımlanmaktadır[790].

Dönemi: LH III C (?).

6) Kulplu gövde parçası (Skyphos ?): Pembemsi-gri hamurlu, siyah astarlı, parlak gri boyalı ve çark yapımıdır. Kulbun çok küçük bir bölümü korunmuştur. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[791].

Dönemi: LH III C.

7) Yuvarlak kesitli kulp: Kırmızımsı-sarı hamurlu, pembe astarlı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalı ve çark yapımıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[792].

Dönemi: LH III C.

8) Alçak Halka kaide parçası: Kırmızımsı-sarı hamurlu, kahverengi astarlı ve kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde tek bir basit boya bant bezeme ve bunun altında kalın bir boya bezeme görülmektedir[793]. Dönemi: (?)

---

[784] Tül 1986, 721; fig:514, 36.
[785] Castleden 2005, fig. 6.10.
[786] Higgins 2001, 115; fig. 133.
[787] Conter 2003, 75 vd.
[788] Conter 2003, 86; fig. 21.
[789] Akdeniz 2007, 43.
[790] French 1975, 60; Mountjoy 2005, 105 vd.
[791] Tül 1986, 721, fig:514, 35.
[792] Tül 1986, 721, fig:514, 34.
[793] Tül 1986, 721, fig:514, 18.

4.3.30 KULETEPE (ASARTEPE) (Harita I, 30)

Aydın İli, Çine İlçesi'ne bağlı Altınova Köyü'nün doğusunda Topçam Barajı'nın kuzeyinde yer almaktadır. Asartepe adıyla da bilinmektedir. Tepenin üzerinde bir Bizans Kalesi yükselmektedir. Tepe üzerinde zirveye yakın noktalarda yapılan araştırmalarda Antik çağa ait duvar kalıntıları ve seramik örnekleri tespit edilmiştir. Tepenin eteklerinde ise İTÇ dönemine ait seramik parçaları bulunmuştur[794].

Kuletepe/Asartepe Miken Buluntuları

Kuletepe'de çok az sayıda Miken seramiği olduğu saptanmıştır. Ancak ele geçen Miken seramiğinin niteliği hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[795].

4.3.31 ÇİNE-TEPECİK HÖYÜĞÜ (Harita I, 33) (Resim 32)

Aydın'ın Çine İlçesine bağlı Karakollar Köyü'nün 3 km. güneybatısında Kahramanlar Köyünün 2,5 km kuzeybatısında, Çine Çayının 1 km. doğusunda özellikle ekili arazilerin yoğun olduğu ovalık alanda bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultusunda oval bir yapıya sahip olan höyük, kuzeyden güneye doğru genişleyerek ova seviyesine yakın düz bir arazi oluşturmaktadır. Kuzey ve doğu kesimlerinde 4 ila 6 m. arasında değişen yüksekliğe sahip olan höyük, güney-güneydoğu ve batı kesimlerinde, ova seviyesinde düzgün bir arazi görünümünü almaktadır. Höyük kuzeybatı kısmında ise iyice alçalmakta ve yeniden oldukça hafif bir yükselti yapmaktadır. Bu yükselti üzerinde yapılan araştırmada semerdam biçimli, 70 x 170 cm. boyutlarında bir lahit kapağına rastlanılması bu alanın höyüğe ait bir mezarlık alanı olduğu fikrini ortaya çıkarmıştır[796]. Ayrıca tepenin 100 m güneybatısındaki yol kenarında yer alan çeşmenin yalağı da bir lahittir. Höyük çevresindeki boş arazide ve etraftaki evlerde bol miktarda antik yapı elemanlarına rastlanılmaktadır.

Höyüğün özgün yapısı ve konumu gerek zaman içinde süregelen tarımsal faaliyetler gerekse yoğun kaçak kazı tahribatları nedeniyle bozulmuştur. Höyük yaklaşık olarak 120 m. x 40 m. boyutlarındadır[797].Yerleşim ilk olarak Akdeniz tarafından yapılan yüzey araştırmaları sırasında 1995 yılında ziyaret edilmiş[798], daha sonra Günel'in araştırmaları kapsamında incelenmiş[799] ve 2004 yılında Günel tarafından höyük üzerindeki ilk kazı çalışmaları başlatılmıştır[800].

---

[794] Akdeniz 1997, 241.
[795] Bilen 2008, 47.
[796] Akdeniz 1997, 239.
[797] Akdeniz 1997, 239.
[798] Akdeniz 1997, 236 vd.
[799] Günel 2004, 183-192; Günel 2003, 113-126.
[800] Günel 2006, 19 vd.

2004 yılından beri yapılan kazıların gösterdiğine göre Tepecik Höyük'de saptanan ilk yerleşim İlk Kalkolitik Çağa kadar uzanmaktadır. Höyük üzerinde İlk Kalkolitik Çağ'dan Demir Çağına kadar uzanan buluntular ele geçmiştir[801].

Çine-Tepecik Höyük Miken Buluntuları (Resim 33-34)

Tepecik Höyük'de, I/13 ve N/13 no.lu açmalarda Miken buluntuları ele geçmiştir. I/13 no.lu açmada az sayıda ele geçe Miken buluntuları arasında tüme yakın durumda bir Miken derin kasesi ele geçmiştir. Kasenin ağız kenarı üzerinde ince bir boya bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde ise çok sık olmayan aralıklarla ince dikey bantlar arasında zik zak bezeme ile süsleme yapılmıştır. Bu bezeme kaideye yakın bir noktada sonlanmaktadır. Bu motifin hemen altında ise ince bir boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka kaide üzerinde ise boya bezeme mevcuttur[802].

Dönemi: LH III B:2-C.

N/13 no.lu açmada ise LH III B-C dönemine ait derin kase formuna sahip yatay kulplu Miken malları ele geçmiştir. Bu buluntular arasında bej/krem renkte astar üzerine boya bezemeli grupta, ağız kenarının hemen alt kısmında boya bant bezeme ile sınırlandırılmış, FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Bu gruba ait diğer parçalarda ise, FM 43 içi boyalı yarım daireler tek ya da çift sıra boya bant bezeme ile sınırlandırıldığı bezeme görülmektedir. Bunun yanı sıra FM 42 birbirine bir sapla bağlı yarım daire motifi de Tepecik'de görülen diğer bir bezeme tarzıdır[803]. Bazı parçaların üzerinde ise FM 61 üçgen motifi bulunmaktadır. Özellikle dikkati çeken bir gövde parçası üzerinde FM 43, 18 sınırlandırılmış yarım daire motifi oluşturulmuş bir panelin içindeki FM 7 kuş figürüdür.. Parça üzerinde yer alan kuşun ayakları ve gövdesinin bir kısmı korunabilmiştir[804].

[801] Günel 2007, 241.
[802] Günel 2006, 22.
[803] Günel 2007, 237.
[804] Günel 2007, 245; Res. 5.

4.3.32 APHRODİSİAS/PEKMEZTEPE HÖYÜĞÜ (Harita I, 32) (Resim 35)

Pekmeztepe Höyüğü, Aydın İli, Karacasu İlçesi, Geyre Köyü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yerleşim, Aphrodisias Antik kenti içerisinde, kentin güneydoğusundadır. Höyüğün bir kısmı üzerinde antik kentin tiyatrosu yükselmektedir. Pekmeztepe Höyüğü yaklaşık 13 m. yükseklikte ve 250 m. çapındadır[805].

Pekmeztepe'de yapılan kazılarda saptanan en erken yerleşim Son Neolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir Son Neolitik döneme ait buluntu veren tek alan, 2 no.lu açma adı verilen kısımda tespit edilen VIII C tabakasıdır. Bu alanda 1599e ve 1599d adı verilen iki ünitede 2.00 x 2.00 m.lik küçük açmada yaklaşık 10.00 m derinliğe inilmiştir. Bu kısımda yapılmış olan çalışmalar sondaj niteliğinde oldukça sınırlı bir biçimde gerçekleştiği için ele genen buluntularla ilgili pek çok sorun cevapsız kalmıştır[806]. Son Neolitik Çağ'a ait yaklaşık olarak 471 parça buluntu saptanmıştır. Buluntular arasında en yoğun kap formunu kaseler oluşturmaktadır. Bunların yanı sıra, iki adet pitos, çeşitli kaplara ait dipler, tutamak ve kulp parçaları, tam olarak tanımlanamayan iki objede yer almaktadır[807]. Ele geçen parçaların büyük bir kısmı astarlıdır. Astar rengi olarak en fazla kırmızı ve kahverengi kullanılmıştır, bunu siyah renk takip etmektedir. Parçaların yarısına yakın bir bölümü de astarlanmamıştır[808]. Pekmeztepe'de yer alan bu Son Neolitik Çağ yerleşimi nedeni bilinmeyen bir tahribat tabakasıyla son bulmaktadır. Yerleşim, SKÇ'ye kadar 1000 yıllık bir süreç içerisinde bir daha iskan görmemiştir.

SKÇ ile birlikte Aphrodisias tekrar iskan görmeye başlamıştır. SKÇ yerleşimi Pekmeztepe 2 no.lu açmada saptanmıştır[809]. Aphrodisias'da SKÇ tabakalarının derinliği 5 m.dir. SKÇ I-II evrelerinde siyah astarlı açkılı, beyaz boyalı mal grubu basit, kaba çizgilerden oluşan bir bezemeye sahiptir. Daha çok kase formuna sahip eserler ele geçmiştir. SKÇ IV döneminde beyaz boyalılar ortadan kalkar, bunun yanı sıra, ağırşaklar, kolye uçları, konik biçimli kil nesnelerde ele geçmiştir[810]. SKÇ ile İTÇ dönemi arasında kesintisiz bir yerleşim vardır. Özellikle, İTÇ II ve İTÇ III döneminde Pekmeztepe'de oldukça güçlü bir iskan vardır. Bu dönemde Beycesultan benzeri çanak-çömlek buluntuları bol miktarda ele geçmiştir. İTÇ II döneminde Pekmeztepe'de Yortan benzeri kaplar dikkat çekicidir. İTÇ III döneminde ise yerleşimde Troia etkili çanak-çömlek buluntuları görülmektedir.

---

[805] Kadish 1971, 25 vd; Marchese 1976, 393 vd; Joukowsky 1986a, 19
[806] Joukowsky 1986a, 59; Joukowsky 1987; 32 vd.
[807] Joukowsky 1986b, 316; tab 98.
[808] Joukowsky 1986b, 307; tab 92.
[809] Joukowsky 1987, 32.
[810] Joukowsky 1986a, 227 vd.

Bu dönemde yerleşimde 7-8 m. uzunluğunda bir megaron tespit edilmiştir[811]. OTÇ döneminde yerleşimde ele geçen kırmızı haçlı kaseler ilgi çekici buluntular arasındadır. Bu dönemde yerleşimin kuzeybatı Anadolu karakterine sahip olduğu görülmektedir. STÇ'de ise bazı mal grupları ve formlarında değişiklikler gözlenmektedir. Bu dönemde Beycesultan ve Aphrodisias arasındaki kap formları arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır. Kırmızı, portakal kırmızısı, devetüyü, gri ve beyaz tonlarda mal grupları bulunmaktadır[812].

Aphrodisias/Pekmeztepe Miken Buluntuları (Resim 40-41)

Aphrodisias/Pekmeztepe'de gün ışığına çıkarılan Miken buluntularını 1 adet dışa uzatılmış ağız kenarlı tabak, 2 adet keskin omurgalı çanak ağız kenarı, 1 adet dışa çekik düzleştirilmiş ağız kenarlı kase, 2 adet hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase, 1 adet dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu kase, 25 adet gövde parçası, 4 adet emzik parçası, 1 adet sepet kulplu emzik parçası oluşturmaktadır. Aphrodisias Miken buluntuları LH III C dönemine tarihlendirilmektir. Ancak bu buluntular içerisinde birkaç örnek LH III B dönemine ait olabilir. Aphrodisias Miken buluntuları genel olarak yerel üretim mallardan oluşmaktadır[813].

a) Ağız kenarı parçaları

1) Dışa uzatılmış ağız kenarlı tabak: Soluk sarı hamurlu, hamuru az miktarda taşçık ve mika katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. İyi derecede fırınlanmıştır. Dışarıya uzatılmış ağız kenarının üzeri boyasız bırakılmış, ağız kenarının alt kısmından başlayarak gövdeyle birleştiği noktaya kadar boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altından başlayarak FM 43 sınırlandırılmış yarım daire motifi uygulanmıştır[814].

2) Omurgalı çanak dışa çekik ağız kenarı: Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında FM 64 paralel çizgi bezemesi yer almaktadır. Gövdenin omurgalı kısmının altında üçlü grup halinde orta kalınlıkta boya bant bezeme bulunmaktadır[815].

3) Omurgalı çanak: Açık kırmızı hamurlu, az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Dip kısmı hariç sağlam durumda ele geçmiştir. Ağız kenarı üzerinde orta kalınlıkta boya bant bezeme bulunmaktadır.

---

[811] Joukowsky 1989, 231.
[812] Akdeniz 1999 234 vd.
[813] Marchese 1978, 16 vd; Mee 1978, 124; Özgünel 1983, 738.
[814] Marchese 1978, 24.
[815] Marchese 1978, 24.

Bu bezemenin hemen altından başlayarak FM 53 dalgalı çizgi bezemesi ve bu bezemeyi sınırlayan tek bir boya bant bezeme gövde üzerinde yer almaktadır[816].

4) Dışa çekik düzleştirilmiş ağız kenarlı kase parçası: Soluk sarımsı-kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altından başlayarak FM 43 sınırlandırılmış yarım daire motifi uygulanmıştır[817].

5) Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase: Soluk sarımsı-kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında FM 64 paralel çizgi bezemesi yer almaktadır[818].

6) Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase: Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Ağız kenarının üzerinde boya bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında birbiri üzerine binmiş 2 yarımay motifi yer almaktadır[819].

7) Dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu kase: Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlı kase: Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin hemen altında birbiri üzerine binmiş 2 yarımay motifi yer almaktadır[820].

b) Gövde parçaları

1) Spiral bezemeli gövde parçaları

1) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[821].

2) Soluk sarı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[822].

3) Soluk sarımsı-kahverengi hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[823].

4) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[824].

---

[816] Marchese 1978, 24.
[817] Marchese 1978, 24.
[818] Marchese 1978, 24.
[819] Marchese 1978, 24
[820] Marchese 1978, 24.
[821] Marchese 1978, 24.
[822] Marchese 1978, 24.
[823] Marchese 1978, 24.
[824] Marchese 1978, 24.

5) Soluk sarı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[825].

6) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[826].

7) Soluk sarımsı-kahverengi hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[827].

8) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[828].

2) FM 53 Dalgalı çizgi ve çoklu boya bant bezemeli gövde parçaları

1) Soluk sarı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve FM 53 dalgalı çizgi bezemesinin yanı sıra FM 43 iç içe geçmiş yarım daire bezemesi de yer almaktadır[829].

2) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru mika ve az taşçık katkılı, soluk sarımsı-kahverengi renkte astarlı, mat kırmızımsı-siyah alacalı boyalıdır. Parça üzerinde ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[830].

3) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde çoklu boya bant bezeme grupları yer almaktadır[831].

4) Soluk sarı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde üçlü grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[832].

5) Koyu kırmızı renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde çoklu boya bant bezeme ve bu bezemelerin arasında kalan alan içerisinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[833].

3) FM 57 Ağ bezemeli gövde parçaları

1) Soluk sarımsı-kahverengi hamurlu, hamuru az taşçık ve mika katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 57 ağ bezemesi yer almaktadır[834].

2) Soluk sarımsı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 57 ağ bezemesi yer almaktadır[835].

---

[825] Marchese 1978, 25.
[826] Marchese 1978, 25.
[827] Marchese 1978, 25.
[828] Marchese 1978, 25.
[829] Marchese 1978, 25.
[830] Marchese 1978, 25.
[831] Marchese 1978, 25.
[832] Marchese 1978, 25.
[833] Marchese 1978, 25.
[834] Marchese 1978, 25.
[835] Marchese 1978, 25.

3) Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 57 ağ bezemesi ve FM 43 iç içe geçmiş oldukça zarif bir şekilde işlenmiş yarım daire bezemesi yer almaktadır[836].

4) Kırmızımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 57 ağ bezemesi yer almaktadır[837].

5) Soluk sarımsı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 57 ağ bezemesi yer almaktadır[838].

4) FM 43 İç içe geçmiş yarım daire bezemeli gövde parçaları

Aphrodisias/Pekmeztepe'de bu bezemeye sahip tek bir örnek ele geçmiştir.

1) Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 iç içe geçmiş, oldukça zarif bir şekilde işlenmiş yarım daire bezemesi yer almaktadır[839].

5) FM 59 "V" Bezemesine sahip gövde parçaları

1) Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 59 "V" bezemesi yer almaktadır[840].

2) Soluk sarımsı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı, parlak kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 59 "V" bezemesi yer almaktadır[841].

6) FM 64 Paralel çizgi bandı bezemesine sahip gövde parçaları

1) Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi ve bu bezemenin hemen altında ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[842].

2) Soluk sarımsı-kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi ve bu bezemenin hemen altında ikili grup halinde boya bant bezeme yer almaktadır[843].

3) Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi ve bu bezemenin hemen altında ve üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[844].

---

[836] Marchese 1978, 26.
[837] Marchese 1978, 26.
[838] Marchese 1978, 26.
[839] Marchese 1978, 26.
[840] Marchese 1978, 26.
[841] Marchese 1978, 26.
[842] Marchese 1978, 26.
[843] Marchese 1978, 26.
[844] Marchese 1978, 26.

7) Işın motifli gövde parçası

Aphrodisias/Pekmeztepe'de bu bezemeye sahip tek bir örnek ele geçmiştir.

Koyu kırmızı hamurlu, hamuru az taşçık katkılı ve parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde ışın bezemesi yer almaktadır[845].

c) Emzik parçaları

1) İyi arındırılmış kırmızı hamurlu ve kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde dalgalı boya bezeme yer almaktadır[846].

2) İyi arındırılmış kırmızı hamurlu ve kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[847].

3) İyi arındırılmış kırmızı hamurlu ve kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi yer almaktadır[848].

4) İyi arındırılmış kırmızı hamurlu ve kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 iç içe geçmiş yarım daire bezemesi ve boya bezeme yer almaktadır[849].

d) Sepet kulplu emzik parçası

Aphrodisias/Pekmeztepe'de bu bezemeye sahip tek bir örnek ele geçmiştir.

Kırmızı hamurlu, hamuru taşçık katkılı ve kırmızı boyalıdır. Emzik üzerinde birbirine paralel eğik çizgi gruplarıyla oluşturulmuş bezeme yer almaktadır. Kulp üzerinde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[850].

e) Miken figürini

Aphrodisias'da yerel üretim bir Miken figürini ele geçmiştir. "Psi" biçiminde olan bu figürin hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur[851]. Anadolu'da şimdiye kadar toplam 5 adet Miken figürini gün ışığına çıkarılmıştır. Bunlar Troia[852] Miletos[853], Kadıkalesi[854] ve Limantepe'de[855] bulunmuştur.

---

[845] Marchese 1978, 26.
[846] Marchese 1978, 28.
[847] Marchese 1978, 28.
[848] Marchese 1978, 29.
[849] Marchese 1978, 29.
[850] Marchese 1978, 29..
[851] Mellink 1970, 24; Mee 1978, 24; Özgünel 1983, 738.
[852] Schmidt 1902, 170.
[853] Weickert 1960, 25-30; Taf. 18/1-2; Kilian 1988: pl.19; aktaran Akdeniz 2007, 54.
[854] Akdeniz 2007, 54.
[855] Günel 1998, 25 vd.

4.3.33 MİLETOS/MİLET (Harita I, 33)

Aydın İli, Söke İlçesi, Balat köyü yakınlarında yer alan Miletos'da yapılan kazı ve araştırmalar kentin sadece Antik çağda değil, Prehistorik-Protohistorik çağlarda da önemli bir merkez olduğunu göstermiştir. Miletos'da henüz Neolitik Çağ'a ait bir yerleşim saptanamamıştır. Ancak Miletos ve çevresinde yapılan kazı ve yüzey araştırmalarında Son Neolitik ve Kalkolitik Çağ'a ait 7 yerleşim yeri saptanmıştır[856]. Bu yerleşimlerden en önemlisi hiç kuşkusuz Killiktepe'dir. Killiktepe'de yapılan kazılarda, Neolitik Çağ'a tarihlenen bir duvar, çanak-çömlek buluntuları ve taş aletler ele geçmiştir. Killiktepe'de son yıllarda yapılan yüzey araştırmalarında Neolitik Çağ buluntularının varlığı bir kez daha saptanmıştır[857]. Miletos'da şimdiye kadar saptanan en erken buluntular Kalkolitik Çağ'a tarihlendirilmektedir. Kalkolitik Çağ buluntuları, Bouleterion'un batısında, Kaletepe'nin doğusunda, Heroon III'ün altında tespit edilmiştir. En yoğun buluntu grubu ise Athena tapınağının güneyinde tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan kazılarda çok sayıda çanak-çömlek, Obsidyen ve taş aletler ile ağırşak gün ışığına çıkarılmıştır[858].

Miletos'da İTÇ dönemine ait buluntular yine Athena tapınağı civarından gelmektedir. Burada çanak-çömlek ve üzerinde bezeme bulunan ağırşaklar dışında, 8 formlu bir idol ve bir kyklad tipinde idolün baş kısmı bulunmuştur. OTÇ dönemi ile birlikte Miletos'un Minos kültürüyle yoğun bir iletişime girmiş olduğu görülmektedir. Bu dönemde MM IB ve MM II'ye tarihlenen çanak-çömlek ve tezgah ağırlıkları mühürler ve mühür baskıları bulunmuştur[859]. OTÇ dönemi Miletos'un oldukça önemli fakat henüz tam olarak anlaşılamamış bir dönemidir. Miletos, coğrafi konumu ve maden ticareti ile Minos için bir cazibe merkezi olmuş olmalıdır.

Miletos'un STÇ döneminin üç evreli ve ilk evresinin 2 tane alt evresi olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemler IV-V-VI olarak adlandırılmaktadır. STÇ yapı dönemlerinin üçü de Athena tapınağı ve tiyatro limanında, bu alan dışında güney kent duvarının yakınlarında gün ışığına çıkarılmıştır. Miletos'da stadium tepesinde megaron planlı bir yapının ortaya çıkarılması burada bir Miken sarayı ya da idari binası olduğu yönünde yorumlanmıştır[860].

---

[856] Greaves 2003, 61; Lohmann 1995, 293 vd; Lohmann 1997, 285 vd; Lohmann 1999, 439 vd.
[857] Voigtlander 1985, 11 vd.
[858] Voigtlander 1982, 30 vd; Greaves 2003, 62.
[859] Greaves 2003, 67.
[860] Mee 1978, 136.

Son yıllarda yapılan araştırmalarda bu yapının Arkaik döneme ait olduğu anlaşılmıştır. STÇ döneminde Miletos'un yaklaşık 50.000 m² olduğu tahmin edilmektedir. Bu alanın yaklaşık 1.500 m²'si kazılmıştır. Miletos'da IV-V döneminde Miletos'un tahkim edilmediği VI döneminde ise bir sur duvarı ile çevrildiği anlaşılmaktadır[861]. Miletos IV döneminde önemli bir Minos iskanın var olduğu anlaşılmaktadır. Miletos, Anadolu'da bugüne kadar varlığı kabul edilen tek Miken kolonisi olduğu gibi yine gerçek anlamda tek Minos yerleşimidir. Miletos'da çok sayıda Minos üslubunda duvar resmi ele geçmiştir. Bu dönemde Miletos'da 3 tür Minos mal grubu olduğu düşünülmektedir. İthal Minos malları, Minos motiflerini taklit eden yerel bezemeli seramik, Minos formlarını yerel olarak taklit eden bezemesiz seramik. Ayrıca çok sayıda günlük kullanım kapları ele geçmiştir[862].

Miletos'da ele geçen bir kap parçası üzerinde Linear A yazısı tespit edilmiştir. Bu yazıt üç işaretten oluşmaktadır[863]. MM II B de yıkılan Minos iskanı LM I A'da yeniden gelişmiştir. LM I A döneminin Thera patlaması ile birlikte tetiklenen bir deprem sonucu yıkıldığı anlaşılmıştır. LM II döneminde tekrar iskan edilen Minos yerleşimi LM II B döneminde yıkılıncaya kadar varlığını sürdürmüştür[864].

Miletos Miken Buluntuları (Çizim 42)

Miletos, Anadolu'da şimdiye kadar tespit edilmiş gerçek anlamda tek Miken yerleşimi ve en önemli Miken buluntu merkezlerden birisidir[865]. Özgünel, Miletos'da LH I döneminden itibaren Miken mallarının bulunduğu bildirilmektedir[866]. Mee ise Miletos'daki en erken Miken buluntusunun LH II B dönemine ait olduğunu ve Özgünel'in tarihlediği bu parçaların Minos kökenli seramik olabileceğini belirtmektedir[867]. Mountjoy kil analizlerine göre Miletos'da LH II A döneminde Minos seramiği ile birlikte Miken seramiğinin yerel olarak üretildiğini belirtmektedir[868]. Miletos'da 1973 yılında yapılan kazılarda Miken megaronu olduğu düşünülen bir yapının kalıntıları gün ışığına çıkarılmıştır. Merkezi bir avluya sahip bu konut kompleksi, muhtemel bir saray yapısı olarak yorumlanmış ve Miken yerleşiminin odak noktası olarak düşünülmüştür[869]. Son yıllarda yapılan kazılarda bu alanın M.Ö.494 yılında yaşanan Pers yağmasından sonra başlatılan yeni iskan faaliyetinin bir parçası olduğu anlaşılmıştır.

---

[861] Greaves 2003, 68 vd.
[862] Schiering 1975, 9 vd; Aynı eser, 72 vd.
[863] Niemeier, 1997, 74; Gorman 2004, 21.
[864] Greaves, 2003, 76.
[865] Mee 1978, 133 vd; Özgünel 1983, 729 vd; Gödecken 1988, 307 vd; Mee 1998, 138 vd.
[866] Özgünel 1996, 10-12; Bu parçalar arasında Amphora, fincan ve maşrapalar bulunmaktadır.
[867] Mee 1998, 138.
[868] Mountjoy 1998, 34.
[869] Mee 1978, 136.

Miletos'un ikinci STÇ tabakası olan V döneminde, Miken kültürünün Minos kültürüne baskın geldiği görülmektedir. Miletos'da LH III A:1 döneminden itibaren Miken seramiği ithal edilmeye başlanmıştır[870]. Bununla birlikte bu döneminde Minos kültürünün büyük bir yangın tabakasıyla yok edildiği tespit edilmiştir. Kazı ekibi bu duruma istilacı Mikenler'in yol açtığını düşünmektedir[871]. Miletos'da bu döneme ilişkin iki ev yapısı tespit edilmiştir. Bunlar A-B evi olarak adlandırılmaktadır. Yerleşimin genel planı henüz bilinmese de tek bir geniş evin açığa çıkarıldığı bir önceki döneme göre farklılıklar gösterdiği açıktır. A evi "Anteli ev" olarak isimlendirilen yapı tipindedir. Benzer örnekleri Troia VI h tabakasında da görülmektedir[872]. B evi ise Oikos 2 tipinin özelliklerini göstermektedir. Bu ev bazı yayınlarda megaron olarak kabul görmektedir[873]. Bu tip evler Miken kültür gelişiminden bilinse de benzer örnekleri Troia, Aphrodisias ve Beycesultan'da görülmektedir. Miletos'da Miken döneminin önemi hakkında değişik fikirler öne sürülmektedir. Ancak en yaygın kanı Miletos'un Miken tipi konut ve gömütleriyle Anadolu'da bulunan tek Miken yerleşimi (koloni ?) olduğudur. Ünal, Miken seramiğinin Anadolu kökenli seramiğe oranını %5'e %95 olarak hesaplamıştır. Bu dönemde Miletos'un önemli bir Miken seramik üretim merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Bugüne kadar yapılan kazılarda 7 çömlekçi fırını tespit edilmiştir[874]. Bu sayı Ege'de birkaç merkez dışında tüm STÇ yerleşimlerinden daha fazladır. Fırınların hepsi kerpiçten yapılmıştır ve üç farklı tiptedir.

Miletos 1. tip fırını yuvarlak ya da ovaldir ve merkezi bir dikmesi ya da basamağı bulunur. Bu tipe giren 4 örnek vardır. Bu dört fırın, a-b-d-f olarak adlandırılmaktadır. Boyutları yaklaşık 0,90 cm. x 1,10 cm.dir. Bu tip fırınlar OTÇ döneminden itibaren Kıta Yunanistan'da yer alan merkezlerde görülmektedir. Bu tip fırınlara ait korunmuş örnekler, Belvedere, Pylos, Berbati ve Asine'de görülmektedir. Bu tip fırınlarda daha çok pitos ve silindirik gövdeli kapların fırınlandığı bilinmektedir[875]. 2. tipe ait fırın yapısı 1. tipte olduğu gibi yuvarlaktır fakat dikme ya da basamak yerine 2 duvarı vardır. Bu fırın yapısı "e" olarak adlandırılmıştır. Boyutları 80 cm. x 1,30 cm.dir. 2. tipe giren fırının yakın bir benzeri Girit'te bulunmuştur[876]. (Resim 36)

[870] Mountjoy 1993, 170
[871] Greaves 2003, 80.
[872] Mountjoy 1999, 266.
[873] Schiering 1975, 10.
[874] Greaves 2003, 81.
[875] Niemeier 1997, 349.
[876] Aynı Eser, 349 vd.

3. tipe giren c ve g fırınları, diğer fırın yapılarına göre 3, 30 cm x 3,20 cm. ebatlarıyla daha büyüktür. Bu tip fırınların alt tarafı dikdörtgendir ve içinde bir dizi paralel baca deliği bulunmaktadır. Bu fırın yapıları klasik Minos özelliği göstermektedir. Benzerleri, Phaistos, Kato, Zakros, Knossos, Vathypetro ve Agia Triada ve Kommos'da görülmektedir[877].

Miletos'da bu dönemde üretilen Miken seramiğinin diğer seramik türlerine göre daha baskın olduğu görülmektedir. Üretilen seramiğin %98'ini boyalı Miken malları oluşturmaktadır. Bununla birlikte şaşırtıcı bir şekilde Minos bezemeli mallarına ait parçalar da tespit edilmiştir. Athena tapınağı civarında Phi tipinde bir Miken figürini ele geçmiştir[878]. Sur duvarı bulunmayan ikinci yapı dönemi LH III A:2'de ya da LH III A2-B:1 geçişinde henüz bilinmeyen bir nedenle yıkılmıştır. Kazı ekibi bu durumu II. Murşili'nin Arzawa seferine bağlamaktadır[879].

STÇ döneminin son yapı evresinde Miletos VI döneminde Değirmentepe'de geç dönem bir Miken Mezarlığı gün ışığına çıkarılmıştır. Tiyatro limanı yakınlarındaki yerleşim erken LH III B'de yeniden kurulmuştur. Bu kez yerleşimde 4,25-4,4 m. genişliğinde, yüksekliği bilinmeyen ve dış tarafında 15 m.lik aralıklarla dik açılı bastionları bulunan bir savunma duvarı bulunmaktadır. Bu duvarın yapım tekniği, Miken dönemi Yunanistan'ı için tipik olan kyklopien duvarlardan çok, örneklerine Boğazköy'de rastlanan kazamat tekniğiyle yapılmış duvar tiplerine benzemektedir[880]. Bu dönemde bir kent surunun yapılması yerleşimin boyutlarını sınırlandırmıştır. Prehistorik savunma güzergahı tamamıyla gün ışığına çıkarılamamış olsa da duvarının uzunluğunun 1100 m. olduğu tahmin edilmektedir. Bugüne kadar Athena tapınağı alanının VI. yapı katında sadece tek bir evin planı tam olarak saptanabilmiştir. Bu evin ortada bir koridor ve her iki yanda odalardan oluşan ve geç Miken dönemine özgü bir mimari form olarak bilinen "koridorlu ev" tipinde olduğu anlaşılmıştır. Birbirinden ayrı ve müstakil yapılar olan bu dönem evleri, savunma duvarına uygun şekilde inşa edilmiş görünmektedir. Benzer yapılar Troia VI'nın yeni duvarlarının içine de yapılmıştır. Merkeze doğru yönelmiş olmaları belli bir dereceye kadar kamusal bir kent planlamasının varlığına işaret etmektedir. Bu durum Miletos içinde geçerli olabilir. Miletos'ta bir yolun varlığını gösteren kanıtlar bulunmuştur[881]. (Resim 65)

---

[877] Aynı Eser, 350.
[878] Weickert 1960, 25; Aktaran Akdeniz 2007, 54; French 1971, 126 vd; Nimeier 1997, 347; Gorman 2004, 25.
[879] Greaves 2003, 82; Mountjoy 1993, 172.
[880] Kleiner 1970, 114; Voigtlander 1975, 25; Abb:1; Schiering 1975, 12 vd; Bei.1; Naumann 1998, ek.1; Greaves 2003, 83.
[881] Greaves 2003, 86.

Bu yolun, yerleşimin içinden geçerek henüz bulunamamış varsayımsal bir "liman kapısına" doğru gittiği düşünülmektedir. İkinci yapı döneminde çömlekçi mahallesinde yapılan seramik üretimi, bu dönemde büyük bir ihtimalle sur duvarı ile yeni çevrilmiş kentin yangın riskini azaltmak amacıyla, kent duvarlarının dışına, güneydeki alana taşınmıştır. Üçüncü yapı katı Miken seramiği önemli miktarda LH III B-C dönemi mallarından oluşmaktadır. Bu dönemde Argolis'ten Miletos'a seramik ithal edildiği gibi Miletos kendi seramiğini Tiryns'e ihraç etmiştir. Athena tapınağının 500 m. güneyinde iki çömlekçi fırını bulunmuştur. Bu fırınların alt tarafı dörtgen planlı olup kerpiç duvarlarla ayrılmış kanalları bulunan Miletos 3. tipindedir. Bu dönemde Miletos kökenli seramik, Anadolu'daki değişik merkezlerden Tiryns hatta Ugarit'e kadar olan geniş bir coğrafyaya ihraç edilmiştir[882]. Miletos'daki Miken seramiği üzerinde yapılan kil analizleri sonucunda, Miletos'ta bulunan Miken seramiğinin büyük oranda yerel üretim olduğu anlaşılmakla beraber bu sonuçlar kesin değildir[883]. Athena tapınağı civarında STÇ V.evrede olduğu gibi –ve bu evreden farklı olarak- Psi tipinde bir figürin[884] ve ayrıca 3 tane hayvan figürini yapılan kazılar sonucu gün ışığına çıkarılmıştır[885]. Miken dönemine ait hayvan figürinleri Kıbrıs'tan, Ugarit'e kadar geniş bir coğrafyaya yayılım göstermektedir[886]. Bu figürinlerin varlığı Kazı ekibi tarafından Miletos'da Miken dini ayinlerinin yapıldığı şeklinde yorumlanmaktadır. Ancak Mountjoy bu görüşe karşı çıkmaktadır[887].

LH III B:2-C dönemine tarihlenen bir krater parçası üzerinde olasılıkla bir Hitit tanrısı sivri serpuşuyla tasvir edilmiştir. Bu önemli buluntu yerleşim üzerinde bir Hitit etkisinin varlığını düşündürmektedir. Miletos'da yerel üretim iki pitos üzerinde, fırınlamadan önce Linear B yazısı olabilecek hece işaretler kazınmıştır. Bu iki parça üzerindeki işaretlerde tam değildir ve anlaşılmayacak bir durumdadır[888]. Miletos'da Miken kültürünün açıkça benimsendiğinin en açık göstergelerinden birisini Athena tapınağı alanının 1,5 km. güneybatısında Kalabaktepe'nin batısında bulunan Değirmentepe mezarlığıdır. Değirmentepe'de dromoslu, stomionlu karakteristik Miken kaya mezarları bulunmaktadır[889].

---

[882] Kleiner 1970, 118.
[883] Gödecken 1988, 309 vd.
[884] Weickert 1960, 25; Aktaran Akdeniz 2007, 54; French 1971, 126 vd; Nimeier 1997, 347; Gorman 2004, 25.
[885] French 1971, 157 vd; Gorman 2004, 25.
[886] Petrovic 2004, 53; Tab.1.
[887] Mountjoy 1999, 36.
[888] Greaves 2003, 87.
[889] Mee 1978, 133, Özgünel 1983, 730; Mee 1998, 139, Akyurt 1998, 29; Greaves 2003, 88.

Bu mezarlar içerisine bireylerin ceset halinde gömüldüğü sanılmaktadır. Mezarlarda bulunan seramikler II. Dünya savaşı sırasında kaybolmuştur[890]. Seramikler kaybolmadan önce Furumark tarafından görülmüş ve LH III B-C dönemine tarihlendirilmiştir[891]. Mezarlarda bir kılıç, iki adet delikli mızrak ucu, iki at gemi, kylix ve kraterlerinde aralarında bulunduğu tipik Miken formlarını içeren çanak-çömlek ve üç tane Ege tipinde olmayan bronz kılıç ele geçmiştir. Bunlardan birisinin Hitit üslubunda olduğu belirtilmektedir[892].

Miletos'da yapılan kazılar sonucunda gün ışığına çıkarılan kap formları arasında, amphora, armut biçimli testi, üzengi kulplu testi, tek kulplu testi, hydria, Derin kase, çanak, maşrapa, fincan, kylix, goblet, alabastron, pyxis gibi Anadolu Miken seramiğinde görülen başlıca kap tipleri yer almaktadır.

Miletos'un STÇ tabakalarının Hitit metinlerin adı geçen Millawanda kenti olduğu düşünülmektedir. Miletos-Millawanda eşitlemesi kabul edilirken daha çok ses benzerliği esas alınmaktadır. Aslında Millawanda'nın lokalizasyonu çok tartışmalı bir konu olmasına rağmen kazı ekibi tarafından tartışmasız bir şekilde Miletos-Millawanda eşitliği kabul edilmektedir. Hatta Miletos V döneminde tespit edilen yangın tabakasının Hitit ordularının kenti istila etmesi sonucunda oluştuğu bile iddia edilmektedir[893]. Millawanda, bazı dönemlerde Ahhiyawa ülkesine bağlı bir kent, bazı dönemlerde Arzawa ülkesine bağlı bir şehir, bazen de bağımsız bir ülke olarak geçmektedir ve Hitit-Ahhiyawa-Arzawa ilişkilerinde kilit bir öneme sahiptir. Ahhiyawa ülkelerinin lokalizasyonu tam olarak saptanamadığı için Millawanda'nın yeri bu lokalizasyonu sağlam temellere oturtmak için büyük önem taşımaktadır. Ancak bu tip eşitlemelerde az sayıdaki arkeolojik veriye rağmen kesin yargılara varmak için gereğinden fazla çaba sarf edilmektedir. Miletos, LH III C döneminde Miken dünyasında bulunan birçok kent gibi yıkılmıştır. Miletos'da bulunan en geç Miken seramiği LH III C dönemine tarihlendirilmektedir.

[890] Mee 1978, 133, Özgünel 1983, 730; Mee 1998, 139, Akyurt 1998, 29; Greaves 2003, 88.
[891] Frumark 1950, 202.
[892] Greaves 2003, 88.
[893] Greaves 2003, 94 vd.

4.3.34 DİDYMA/DİDİM (Harita I, 34)

Milet yarımadası üzerinde yer alan kutsal bir alan ve yerleşim olan Didyma, İzmir'in yaklaşık olarak 130 km güneyinde, Aydın İlinin 80 km güneybatısında Didim ilçesi içerisinde yer almaktadır. R. Naumann döneminde yapılan eski kazılarda Hellenistik Didymaion'un güneybatı köşesindeki açmada Minos dönemine ait seramik parçaları bulunduğu bildirilmektedir[894].

Didyma/Didim Miken Buluntuları

Didyma'da erken döneme ait araştırmalar sınırlıdır. Burada çok az miktarda saptanan Miken seramiği GH III A:2 dönemine aittir[895], yerleşim yeri ise henüz saptanamamıştır. Pausanias Didyma'daki Apollon kutsal alanının ilk İon yerleşiminden çok daha önce kurulduğunu belirtmektedir[896]. Strabon, Girit'teki Miletos şehrinden gelip, Miletos'u kuran göçmenlerin adalardan Minoslular tarafından gönderilmiş olduğunu belirtir[897]. Miletos kentini kuranların Girit'teki Milatos kentinden geldikleri yaygın olarak kabul edilen bir görüştür. Strabon, Miletos'u ilk kuranların Minos güdümünde Karlar ve Lelegler olduklarını belirtmektedir[898]. Herodotos'a göre Karlar ile Lelegler aynı halktır[899]. Didyma'nın Miletos'un kutsal alanı olduğu bilinmektedir. Eğer M.Ö II. binyılda da aynı durum söz konusu ise Didyma'nın Mikenlere ait kutsal bir alan olduğu düşülebilir. Didyma'da ne yazık ki erken dönemlere ait çalışmalar çok sınırlıdır. Bu yüzden ele geçen Miken parçaları çok azdır. Ancak Didyma'nın Miletos'a bağlı kutsal bir yerleşim olduğu göz önüne alınacak olursa Bu yerleşimde büyük bir olasılıkla daha çok sayıda Miken buluntularının varlığından söz etmek mümkündür. Bilindiği üzere Miletos, Anadolu'da varlığı gerçek anlamda kabul gören tek Miken yerleşimidir. Didyma'da önümüzdeki yıllarda yapılacak olan kazıların sonuçları bu soruna bir anlamda katkı sağlayacaktır.

---

[894] Naumann 1963, s.24.
[895] Schattner 1992, s.369-372.
[896] Pausanias, 7,2,6.
[897] Strabon XIV, 635.
[898] Strabon XII, 573.
[899] Herodotos, I,171.

4.4 Muğla ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.4.35 IASOS/KÜREN (Harita I, 35) (Resim 42)

Muğla il merkezinin batı-kuzeybatısında, Milas'ın 31 km batısında, Kıyıkışlacık Köyü'nün yakınında yer almaktadır. Iasos'da yapılan kazılarda antikçağ yerleşiminin yanı sıra M.Ö. III. Binyıla kadar uzanan Prehistorik bir yerleşimin varlığı da saptanmıştır. Devlet Agorasının güneyinde, Artemis Astias stoasının temellerinin altında yer alan 3 adet mezarın İTÇ dönemine ait olduğu düşünülmektedir. Ayrıca antik nekropol alanı içerisinde 90'ın üzerinde İTÇ II dönemine ait mezar bulunmuştur[900].

Devlet Agorasında yapılan kazılarda OTÇ dönemine ait buluntuların ele geçmesi M.Ö. II. binyılda yerleşimin aralıksız devam ettiğini göstermektedir. Ele geçen çanak çömlek, MM II evresini içermekte, Anadolu kökenli malzeme yanında yerli üretim ile, çok renkli Kamares stili Minos malları da ele geçmiştir[901].

Iasos Miken Buluntuları (Resim 43)

Iasos'da Miken buluntuları Basilika ve Artemis Astias kutsal alanında gün ışığına çıkarılmıştır. Yaklaşık 1 m. kalınlığındaki Miken dönemine ait kültür dolgusuna ait duvar kalıntıları ve çanak-çömlek örneklerine Basilika'nın doğusundaki mekanda da rastlanılmıştır[902]. Iasos, Anadolu'da en erken Miken buluntularının saptandığı merkezlerden birisidir. Iasos'da LH I-II dönemine tarihlendirilen Miken seramikleri dışında ele geçen seramiklerin büyük bir bölümü LH III A:2-LH III C dönemine tarihlendirilmektedir[903]. İasos Miken seramiği stil yönünden Argolis'den ithal edilmiş gibi durmaktadır. Zaman içinde ithal malların yerini yerel üretimler almış olmalıdır. İthal mallar iyi arındırılmış hamurlu ve oldukça kaliteli bir şekilde üretilmişlerdir. Yerli malların hamurları kum katkılı ve kırmızı, kahverengi ve siyah renkte boyalıdırlar. Iasos'da ele geçen Miken buluntuları arasında, Kylix, derin kase, krater, Amphoroid krater, maşrapa ve dar boyunlu yassı testicikler yer almaktadır. Genel olarak boyalı Miken malları üzerinde FM 11 Papirüs, FM 18 çiçek, FM 21 ahtapot ve ahtapotun kolları arasında yer alan alanda tasvir edilmiş değişik deniz canlıları, FM 50 spiral, FM 53 dalgalı çizgi bezemesi, FM 62 iç içe üçgen motifleri bulunmaktadır[904].

---

[900] Mee 1978, 129; Pecorella 1984, 81 vd; Günel 1999, 10.
[901] Levi 1972, 462 vd; Mee 1978, 129 vd; Özgünel 1983, 731
[902] Mee 1978, 129 vd; Özgünel 1983, 731; Özgünel 1996, 110, Günel 1999, 10.
[903] Mee 1978, 129 vd; Özgünel 1983, 731.
[904] Mee 1978, 130; Benzi 1992, 30 vd.

4.4.36 MYLASA/ MİLAS (Harita I, 36)

Muğla İli, Milas İlçesinde, Mee ve Özgünel'in bildirdiğine göre, 19. yy'da yörede geziler yapan Winter tarafından görülen ve çizimi yapılan bir Miken vazosu bulunmaktadır. İzmir'de Protestan okulunda korunan vazo 1922 yılında çıkan bir yangında kaybolmuştur[905].

Mylasa/Milas Miken buluntuları

FS 72 Armut biçimli testi: Omuz kısmı üzerinde 3 dikey kulbu bulunmaktadır. Omuz üzerinde kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde FM 49 saplı spiral motifi uygulanmıştır. Gövdenin geriye kalan kısmı üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[906].

Bunun yanı sıra Milas Ovası'nda, Yusufça Deresi civarında yer alan Genciktepe'de LH II-III dönemine tarihlenen Miken seramiğinin ele geçtiği bildirilmektedir[907]. Eğer bu bilgi gerçekten doğruysa bu buluntular iç Karia bölgesinde tespit edilmiş olan en erken Miken buluntularıdır. Mee, Milas yakınlarındaki Labraunda antik kentinde kazı buluntusu olmaksızın saptanan Minos ve Miken dönemine ait buluntuların varlığından söz etmektedir[908]. Ancak bu duruma şüphe ile yaklaşmak gerekmektedir.

4.4.37 PİLAVTEPE (Harita I, 37)

Muğla İli'nde Milas-Bodrum karayolu kenarında, Sarıçay yatağının güney tarafında yer almaktadır. Tepe üzerinde yapılan yüzey araştırmaları, tepenin defineciler tarafından sistemli bir şekilde yağmalandığını göstermektedir. Pilavtepe üzerinde 4-5 m. çapında, 6 m. derinliğinde bir kaçak kazı çukuru tespit edilmiştir. Yerleşimde pithos gömütlerden oluşan bir mezar alanın var olduğu düşünülmektedir. Bu mezar alanında defineciler tarafından talan edildiği yüzeyde etrafa yayılmış pithos parçalarından anlaşılmaktadır Pilavtepe'de İTÇ ve Bizans dönemine ait sırlı seramikler ele geçmiştir[909].

Pilavtepe Miken Buluntuları

Pilavtepe'de LH III C dönemine tarihlendirilen Miken seramiği ele geçmiştir. Ancak bu seramiklere ilişkin ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[910].

---

[905] Mee 1978, 142; Özgünel 1983, 737.
[906] Mee 1978, 142; Özgünel 1983, 737 vd.
[907] Özgünel 1983, 738.
[908] Mee 1978, 142.
[909] Diler 2005, 140 vd; Diler 2007, 484.
[910] Diler 2005, 140-141; Bilen 2008, 50.

4.4.38 STRATONİKEİA/ESKİHİSAR (Harita I,38)

Muğla'nın Yatağın İlçesinin 6-7 km batısında, Yatağan-Milas Karayolu çıkışından 1 km. mesafede yer alan Eskihisar köyü sınırları içerisindedir. Stratonikeia antik kentinin tiyatrosu yakınında gün ışığına çıkarılan bir mezarda Miken buluntuları ele geçmiştir. Bu buluntuları üzengi kulplu bir testi ve bir çanak oluşturmaktadır[911].

Stratonikeia Miken Buluntuları (Resim 44 Çizim 58-59)

Stratonikeia'da ele geçen her iki buluntuda, Anadolu'da Miken kültür tarihinin son evresi olan Sub-Miken dönemine tarihlendirilmektedir[912].

1) FS 176 Üzengi kulplu testi: Kulplar, boyun ve emzik günümüze ulaşamamıştır. Küresel bir gövde yapısına sahiptir. Küresel gövde yapısı kaideye geçişte, konik bir profil ve halka bir kaide ile son bulmaktadır.

Üzengi kulpların omuza, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktadan başlayarak oluşturulan bezeme alanı içerisinde dikey FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalanı boya bant bezeme ile süslenmiştir. Ancak bu bezemeler aşınmadan dolayı oldukça silikleşmiştir[913].

2) FS 295 Yatay kulplu çanak: Dışa çekik dudaklı ağız kenarlıdır. Ağız kenarı üzerinde çok ince bir boya bezeme yer almaktadır. Kulpların hemen altından başlayarak iki ince boya bant bezeme belirli bir aralıkla yapılarak sınırlanmış bir bezeme alanı oluşturulmuş bu alan içerisine FM 53 dalgalı çizgi bezemesi uygulanmıştır. Bu bezemenin altında ise halka kaideye kadar uzanan kalın bir boya bezeme yer almaktadır[914].

[911] Hanfmann-Waldbaum 1968, 51 vd; Mee 1978, 144; Özgünel 1983 736; Özgünel 1996, 149.
[912] Hanfmann-Waldbaum 1968, 51 vd.
[913] Hanfmann-Waldbaum 1968, P.25; 1.
[914] Hanfmann-Waldbaum 1968, P.25, 2b.

4.4.39 MÜSKEBİ/MÜSGEBİ (Harita I, 39)

Muğla il merkezi'nin güney-güneybatısında, Bodrum ilçe merkezinin 9 km kuzeybatısında Kerme Körfezi'nin kuzeybatı kesiminde küçük bir koyun içerisinde yer alan ve eskiden balıkçı barınağı olarak kullanılan Müskebi köyü, Batı Anadolu'daki en önemli Miken buluntu merkezlerinden birisidir[915].

1962 yılında yöredeki deveciler tarafından bölgedeki yapı işlerinde kullanılan kum ocaklarında, oda mezarlar ve bu mezarlara ait bir grup Miken eseri bulunmuştur[916]. Bu buluntuların yayınlanmasından sonra Müskebi'de 1963-1966 yılları arasında Boysal başkanlığındaki bir ekip tarafından kazı çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışmalar sonucunda Müskebi'de Miken dönemine ait bir mezarlık alanı saptanmıştır[917].

Müskebi'de yapılan kazı çalışmaları daha çok köylülerden H.A'nın bahçesi ile H.C'nin palamutluğunda ve bu iki yerin arasından geçen yolda sürdürülmüştür. Bu kesim köyün merkezinden yaklaşık olarak 1 km kadar kuzeyde, Pazar dağının eteğinde ve bir vadi içerisinde bulunmaktadır. Vadi güneye doğru genişleyerek denize kadar devam etmektedir. Bodrum-Yalıkavak yolu çalışma sahasının 150 m kadar kuzey-doğusundan geçmektedir. Bu kesimde yapılan çalışmalarda, mezarlar için bu bölgedeki eğimli yerlerin seçilmiş olduğu görülmüştür[918].

---

[915] Müskebi, her ne kadar arkeolojik litaratüre Anadolu'da şimdiye kadar tespit edilmiş en büyük Miken Mezarlığı ile girmişse de yörede İTÇ, Arkaik ve Selçuklu dönemine ait kalıntıların varlığı da bilinmektedir. Köyün kuzeyinde yer alan dar vadide akan küçük dere çevrenin ağaçtan yoksun olmasından dolayı yarattığı erozyonla bütün vadiyi doldurmuştur. İTÇ yerleşiminin bu vadi altında kaldığı belirtilmektedir. Köydeki tüm arkeolojik kalıntıların tespit edilmesi amacıyla 1963 yılında Vermeule, tarafından bir araştırma gerçekleştirilmiştir. İTÇ dönemine ait buluntular 1961-63 yılları arasında su kuyusu açılırken 9-10 m. derinlikten gelmiştir. Bunlar çanak-çömlek parçaları ve 5 adet tüm kaptan oluşmaktadır. El yapımı, siyah alacalı, kırmızı yüzey renkli, çok kaba, açkısız mal ile yine siyah alacalı, gri mala ait kaplar bulunmuştur. Vermeule, siyah alacalı yüzeyin kabın pişirilmesi sırasında oluştuğunu, bezeme olmadığını belirtmektedir. Bu kaplara ait biçimleri, üç adet gaga ağızlı testi, bir adet halka tutamaklı kap ile üstünde dört adet boynuz şeklinde çıkıntı olan küçük çömlek ve çok sayıda küp parçası oluşturmaktadır. Vermeuele, kuyuların açılımı sırasında çanak çömlekleri değerlendirerek ve su kuyularının dağılım sınırlarını göz önüne alarak, yerleşmenin günümüz kıyısından yaklaşık 200 m içerde ve 300 m çapında bir İTÇ yerleşimi olabileceğini savunmaktadır. Buluntular bu kuyulardan 8-10 m derinde bulunmakta buna karşılık vadi taban suyunun 4-5 m derinden çıkması burada kazı yapmanın imkansızlığını da beraberinde getirmektedir. İTÇ köyünün, çevredeki adalarla ilişkili, basit bir balıkçı köyü olduğu ileri sürülebilir. İlginç olan kuyularda taş, kemik ve obsidyen buluntuların olduğunun belirlenmemesidir. Buna karşılık küplerin varlığı, akla bir küp mezarlık ile karşı karşıya kaldığımızı getirmektedir. Çevrede yürütülen sınırlı araştırmalar kesin yorumlar yapmayı zorlaştırsa da eğer Müskebi'de gerçekten bir İTÇ yerleşimi yerine bir İTÇ Mezarlığı varsa ilginç bir şekilde bölgenin İTÇ çağından Miken dönemine değin mezar alanı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Müskebi mezarlığının bölgede kalıcı bir yerleşim kurmaktansa, geçici yazlık barınaklardan kurulan bu yüzden günümüze kadar ulaşamayan bir Miken yerleşimine ait olduğu düşünülmektedir. Eğer gerçekten Müskebi'de böyle bir yerleşim varsa, Müskebi ile adalar arasındaki ticaretin İTÇ döneminden itibaren var olduğu anlaşılmaktadır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz: E. Vermeule: "The Early Bronze Age in Caria", Archaeology, vol: 47, no:4, 1964.

[916] Bass 1963, s.353.

[917] Boysal 1964, 81; Boysal 1967a, 67; Boysal 1967b, 1; Boysal 1969 3-32; Mee 1978, 137; Mee 1998, 138; Özgünel 1983, 732; Akyurt 1998, 29; Mountjoy 1998, 38.

[918] Boysal 1967, 2.

Bu bakımdan H.C'nin palamutluğunun doğu ve batı tarafları ile H.A'nın bahçesinin kuzeybatı kısmında evinin bulunduğu yüksek yerin eğimli olan kısımları mezarlar için iyi birer zemin teşkil etmişlerdir. Ancak bu iki şahsa ait arazilerin arasındaki yolun bulunduğu kısımda eğimin ve bununla ilgili olarak mezarların herhangi bir düzen içinde bulunup bulunmadıklarını tespit etmek mümkün olmamıştır. Bu kesimde Köylülerin sürekli olarak toprak çekmesi sonucu karışık bir durum meydana gelmiştir. Bu nedenle buradaki mezarların bir kısmının şekil ve seviyeleri de tespit edilememiştir[919].

Bu üç mezar bölgesi birbirinden ayırt edilmek için her biri harfler ile adlandırılmıştır. **A Bölgesi** yolun bulunduğu yer, **B Bölgesi** H.A'nın Bahçesi, **C Bölgesi** de H.C'nin palamutluğunun batı kesimidir.

a) Müskebi Mezarlık Alanı (Resim 37-38)

A Bölgesi: Bu kesim Müskebi Köyü'nden kuzeybatıya doğru, bahçe ve tarlalara giden yolun üzerindedir. Tahribat nedeniyle çok karışmış, bazı mezarlar açılmış, çökmüş ve kısmen de tahrip olmuştur. Açılan çukurlar yan tarafları incelendiği zaman, kısmen tahrip olmuş mezarları içlerine dolan renkli yüzey toprağından dolayı beyaz olan ana topraktan ayırt etmek oldukça kolay olmuştur. Bazı mezarlar kesite bakılınca armut veya tandıra benzeyen şekilleriyle kolayca görülmektedir. Bu bölgede 1, 2, 3, 4, 5, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40 ve 41 no.lu mezarlar tespit edilmiştir[920].

B Bölgesi: Bu bölgedeki mezarlar bahçenin kuzeybatı kısmındaki yüksek yerin doğu ve güney taraflarında eğimli yerlerde tek sıra halinde ele geçmiştir. Bu mezarlar arazinin eğimine uydukları için doğu taraftakilerin girişleri doğu tarafa, güney taraftakilerin de güney tarafa gelmiştir. Bu duruma göre, mezarların yönlerinin, giriş yerlerinin belirli bir tarafa gelmesi için herhangi bir geleneğin mevcut olmadığı, mezar inşasında arazinin eğimine ve şekline uyulduğu anlaşılmıştır. Bu kısımdaki arazi yüzeyi fazla aşınmadığından bazı mezarları çökmemiş olarak tespit etmek mümkün olmuştur. Mezarların genellikle 2-3 m arasında değişen aralıklarla yan yana sıralandıkları bu bölgede 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 43, 44, 45, 46 ve 47 no.lu mezarlar tespit edilmiştir[921].

C Bölgesi: Bu bölgedeki mezarlar, yukarıda bahsedilen palamutluğun batı tarafındaki eğimli kısımda yer almışlardır. Bunlar da B bölgesinde olduğu gibi arazinin eğimine göre istikamet almışlar ve belirli aralıklarla yan yana sıralanmışlardır.

[919] Boysal 1964, 81; Boysal 1967a, 68; Boysal 1967b, 2.
[920] Boysal 1967, 69; Boysal 1967b, 2.
[921] Boysal 1967b, 3.

Ancak buradaki arazi yüzeyinin aşınma ve kayması fazla olduğundan mezarların çoğunun üst kısımları tahrip olmuştur. Bu nedenle, yapılan çalışmalar sırasında mezarların sadece alt kısımları tespit edilmiştir. Ayrıca palamutluğun batı kısımlarında bulunan ağaçların kökleri bazı mezarları tahrip ederek hem mezarların bozulmasına hem de mezar armağanı kapların kırılmasına neden olmuştur. Bu nedenlerle burada mezar ve dromosların taban ölçüleri de pek tespit edilememiştir. Ayrıca bu bölgenin kuzey kısmında yapılan çalışmalarda mezar tespit edilememiştir. Mezar tespit edilemeyen bu alanda bazı seramik parçaları ve kemikler ele geçmiştir. Bu alanda ele geçen buluntulardan yola çıkarak kazı ekibi tarafından şu yorumlar yapılmıştır: Bu alanda mezarlar aslında bilinen şekilde mevcuttur ancak; yıllar geçtikçe büyük bir tahribata uğramışlardır. Bu alanda değişik bir tarzda gömüt yapılmıştır. Mezarlar tekrar kullanıldıklarında, daha önceki gömütlere ait bazı kemik ve kırık kaplar alınarak buraya gömülmüş veya atılmıştır. Bu bölgede 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 38 ve 42 no.lu mezarlar bulunmuştur[922].

b) Mezar Türü (Çizim 43)

Müskebi Miken mezarları dromos ve mezar odası olmak üzere esas itibariyle iki kısımdan ibarettir. Bunlar arasında ayrıca birde giriş bulunmaktadır. Müskebi mezarlarında dromos, ince uzun ve mezar odasına doğru derinleşen bir çukurdan ibarettir. Fakat bazı hallerde, arazinin eğimli olmadığı yerlerde dromoslar, Mezar 39'da olduğu gibi uzunluğu ile genişliği arasında fazla fark bulunmayan çukurlar halinde olabilmektedir. Eğimli arazideki dromoslar, örneğin A ve B bölgelerinde bulunanlar, mezar odasına doğru derinleşirler ve bu derinliği, arazinin eğimli olmasından dolayı kolayca kazanırlar.

Müskebi'deki çeşitli mezarlarda dromos ölçüleri şöyledir: Mezar 16'da dromosun uzunluğu 2,35 m.dir. Mezar 39'un dromosunda uzunluk 2,05 m genişlik 1,53 m kapı yanında yükseklik 3,30 m.dir. Mezar 43'de dromosun uzunluğu 3,30 m genişliği 0,90 m yüksekliği kapı yanında 1,50 m.dir. 44 no.lu mezarda ise dromos 4,10 m uzunluğunda 0,80 m genişliğinde, kapı yanında yüksekliği de 1,55 m.dir[923]. Dromos'dan mezar odasına geçişi kapı diyebileceğimiz derince bir delik sağlamaktadır. Girişin dromos tarafında genel olarak genişliği 50-70 cm, yüksekliği 70-90 cm arasında değişmektedir. Fakat bazı mezarlarda ölçüler daha küçük veya daha büyük olabilmektedir. Kapı genişliği çoğu zaman yukarı doğru biraz daralmakta ve her iki genişlik arasında 10-20 cm.lik bir fark meydana gelmektedir[924].

[922] Boysal 1967a 69; Boysal 1967b, 5.
[923] Boysal 1967a, 69 vd; Boysal 1967b, 5.
[924] Boysal 1967a, 69 vd; Boysal 1967b, 6.

Dromos ile mezar odası arasındaki mesafe 50-70 cm arasında değişmekte ve bazı mezarlarda girişin bu derinliği daha da artmaktadır. Mezara ceset konulduktan sonra bu giriş taşlarla örülerek kapatılmaktadır. Uzun ve geniş olmayan girişler tek sıra halinde üst üste konulan taşlarla kapatılabilmekte ise de, daha derin ve geniş olanlar, özellikle alt kısımlarda derinliğine birkaç sıra halinde konulan taşlarla örülmektedir. Kapının kapatılmasında kullanılan bu taşlar özel suretle yapılmış ve kesilmiş olmayıp civardan toparlanan taşlardır[925].

Orta büyüklükte olan bir taşın ölçüsü 20 x 25 x 35 cm.dir. Giriş de mezar odası ve dromos gibi sıvanmıştır. Bazı hallerde kapı denilen bu açıklığın örülmesinde harç kullanılmış olduğu tespit edilmiş ve bunun sıva için yapılan harçla aynı olduğu anlaşılmıştır. Mezar odası toprak içine oyulan, üzeri kapalı bir boşluktan ibaret olup, bu boşluğun tabanı bazen dikdörtgen bazen de daireye yakın, tavanı ise genellikle kubbe şeklindedir. Taban yüzeyi dikdörtgen olduğu zaman, mezarın dört yanı taban yüzeyine dikey olmak üzere özel bir seviyeye kadar yükselmekte, sonra dikey yapı bir şekilde kaybolarak basık olan kubbe meydana gelmektedir. Taban yüzeyi daire veya elips biçiminde olursa, o zaman mezar odası bir fırın, tandır şeklini almaktadır[926].

Müskebi mezarlarının bazılarının genişliği ve yüksekliği şöyledir: A Bölgesinde yer alan Mezar 5'in yüksekliği 1,80 cm dairevi olan tabanın yarıçapı 1,75 cm.dir. Aynı bölgedeki mezar 39'un yüksekliği 2,50 m taban genişliği doğuda 2,30 m batıda 2,60 m kuzeyde 2,47 m ve güney tarafta 3,00 m.dir. B Bölgesinde bulunan Mezar 43'ün yüksekliği 1,25m taban ölçüsü 1,30 x 1,40 m.dir. Tespit edilen en küçük mezarlardan bir olan Mezar 46'da B Bölgesinde bulunup yüksekliği 0,85 m tabanı 0,75 x 0,65 m.dir. C Bölgesinde bulunan Mezar 38'in üstten bir kısmı yıkılış olduğu için, odanın yüksekliği 2,50 m.dir. Daireye yakın olan tabanın çapı yaklaşık olarak 3,40 m.dir[927].

Genellikle mezarların tabanın sert olduğu görülmüştür, hatta bazılarında sıvada tespit edilmiştir. Bu sert kısmın üzerinde çoğu zaman yüksekliği 10-15 cm arasında değişen yumuşak bir kısmın bulunduğu ve cesedin bunun üzerine konulduğu anlaşılmıştır. Bu yumuşak toprak renk bakımından mezarın bulunduğu yerin toprağından fark edilmemekle beraber, ince kuma benzeyen taneleriyle ondan ayrılmaktadır. Ayrıca mezar odasında, özellikle yanlardaki yüzeylerde sıva tespit edilmiştir. Dromos ve girişin sıvanmış olduğu birçok mezarda görülmüştür[928].

---

[925] Boysal 1967b, 6.
[926] Boysal 1967b, 6.
[927] Boysal 1967b, 6.
[928] Boysal 1967b, 6.

Sıva buradaki toprak ve suyun karıştırılmasıyla kolayca yapılabilmekte ve mevcut kalıntılara göre içine herhangi bir şey katılmamaktadır. Bu toprak su ile karıştığında zerrecikler birbirine kolayca ve iyi bir şekilde kaynaşmaktadır. Bu gün civar köylerde aynı toprak sıva yapım amacıyla halen kullanılmaktadır[929].

c) Müskebi Mezarlığı Ölü Gömme Biçimleri (Resim 39)

Müskebi mezarlığında tespit edilen mezarlarda ceset halinde gömme ve yakma gömme olmak üzere iki çeşit ölü gömme geleneği saptanmıştır.

1) Doğrudan Gömme: Mezarlarda kemikler dağınık durumda olduğundan ve çok az ele geçtiğinden ötürü, ceset gömmenin yatış şekli hakkında belirgin bir geleneğin varlığı bilinmemekle beraber sırt üstü yatırılmış ceset halinde bir gömmenin varlığı bilinmektedir[930]. Müskebi'de ele geçen insan kemikleri üzerinde yapılan araştırmalarda beşinin erişkin olduğu belirlenmiştir. 33 no.lu mezarda ele geçen iskeletler bir çocuğa, 31 no.lu mezardaki iskeletler bir erkeğe, 37 no.lu mezardaki iskelet kalıntıları ise bir kadına aittir. İskeletlerin morfolojik yapılarının brakisefal ve dolikosefal[931] oldukları saptanmıştır[932].

Buluntulara göre, mezarların uzun kullanım süresi göz önüne alındığında en azından 1-5, 9-10, 14, 19-21, 23, 25, 27, 29, 33, 40, 41 ve 43 no.lu mezarlarda birden fazla gömüt yapılmış olmalıdır[933].

2) Yakma Gömme: Müskebi mezarlığında kaç adet yakma gömme bulunduğu tam olarak anlaşılamamaktadır. 3 no.lu mezarda büyük bir kap içinde yanık insan kemiklerinin olduğu belirtilmektedir[934]. Ancak 3 no.lu mezar envanterinde yakma gömme ile ilgili olabilecek bir kap formu yoktur. 15 no.lu mezarda kapı önünde bir kafatası ile doğu-batı yönünde yayılmış kemiklerin çoğunda siyahlık olduğu, bazılarının ise kömürleştiği, 39 no.lu mezarda da kuzeybatı yönünde bulunan insan kemiklerinin yanık olduğu ve iskeletlerin taban seviyesinde ele geçtiği belirlenmiştir[935].

---

[929] Boysal 1967b, 7.
[930] Boysal 1964, 81; Akyurt 1998, 31.
[931] Kafatası ölçümü yöntemi, bir kulağın üst bitiminden diğer kulağın üst bitimine kadar olan mesafenin burun deliklerinden kafatasının arkasına kadar olan mesafeye bölümü sonucunda ortaya çıkan sayının 100 ile çarpımı sonucunda bulunan kafatası indisi temel alınarak yapılır. Kafatası indisi 76'nın altında ise kafatası dolikosefal, 76 ve 81 arasında ise kafatası mezosefal, 81'den büyükse brakisefal olarak sınıflandırılmaktadır.
[932] Çiner 1964, 57. "Çalışmamızın kapsamı içinde Müskebi'de ele geçen iskeletlerin Antropolojik özelliklerine detaylı bir şekilde değinmek istemiyoruz. Müskebi Mezarlarında ele geçen söz konusu iskeletlerin fiziksel özellikleri için bkz. Refakat Ciner*, Müskebi Kazısı İskelet Tetkikleri,* Antropoloji 1 (2) Ankara, 1967.
[933] Akyurt 1998, 31.
[934] Boysal 1967a, 70; Çiner 1964, 57.
[935] Boysal 1967b, 8.

d) Müskebi Miken Buluntuları (Çizim 44-54)

Müskebi'de tespit edilen 50' ye yakın mezardan 180 civarında çanak-çömlek ele geçmiştir. Bu çanak-çömlek buluntularını, 23 armut biçimli testi, 35 üzengi kulplu testi, 4 amphoriskos, 27 tek kulplu testi, 1 alabastron, 16 pyxis, 5 küçük şişecik, 1 askos, 4 mangal biçimli kap, 1 sepet kulplu vazo, 24 kylix, 5 derin kase, 6 çanak, 1 kalathos, 26 fincan ve maşrapa oluşturmaktadır[936]. Mezar armağanı olarak bulunan metal eserler arasında tunç bıçak, hançer, mızrak ucu, ustura ve dikiş iğnesi yer almaktadır[937]. Bunlarla birlikte pişmiş toprak ağırşak, cam hamuru ve fayans boncuk ve tepesi kesik koni biçiminde altın bir halka bulunmuştur[938].

Mountjoy, Müskebi mezarlığının ilk olarak LH III A:1 döneminde inşa edildiğini ileri sürmektedir[939]. Özgünel ise şimdiye kadar ele geçen buluntulardan yola çıkarak Müskebi'de LH III A:1 dönemine ait bir buluntunun ele geçmediğini belirtmektedir[940]. Mee, buluntuları LH III A:2- LH III C:1 arasına tarihlemektedir[941]. Boysal ise mezarlığın LH II B döneminden LH III C:1 dönemine kadar kullanıldığını ve deniz kavimleri göçü ile mezarlığın işlevinin sona erdiğini belirtmektedir[942]. Bulunan çanak-çömlekte aynı şekillerin kullanılmış olması, iki yerel Rodos biçimli kap, bir sepet kulplu kap ve dört mangala dayanarak Mee çanak çömlek üzerinde güçlü bir Rodos etkisinin varlığına dikkat çekmektedir[943]. Miletos ve Seraglio'daki yerleşim yerlerinde bulunan LH III A:2 çanak-çömlekleri ile ilgili olarak çok az yayın vardır. Miletos ve Kos'da saptanacak daha çok LH III A:2 çanak çömleği Rodos bağlantısının varlığının kesin olup olmadığını ortaya çıkarabilir. Müskebi'de ele geçen çanak-çömleğin büyük çoğunluğu ya yerel üretim ya da Miletos'dan ithal edilmiş gibi görünmektedir.

Yerleşim Kos'a ve Miletos'a Rodos'tan daha yakındır. Bu nedenle bağlantıları buralarda aramak daha olasıdır. Mee, Müskebi'de LH III B'de kullanılan mezar sayısının çok az oluşunun, Ialysos'dakine benzerliğini ileri sürerek, Rodos'la bağların sadece ticari olmadığı savını desteklemeye çalışmaktadır; ancak, bu iddiayı doğrulamak için, Anadolu kıyılarındaki komşu yerleşim yerlerindeki durumları da bilmek zorundayız. Eğer Müskebi kapları Rodos'tan geldilerse, o zaman bir güney Rodos kökeni aramak gerekir; çünkü Ialysos'taki kil, içersindeki beyaz mika nedeniyle boz renklidir, oysa güney Rodos kili kırmızımsıdır.

---

[936] Boysal 1969, 3-32; Mee 1978, 137-142.
[937] Boysal 1967a, 70;Akyurt 1998, 32.
[938] Bass 1963, 356.
[939] Mountjoy 1998, 36.
[940] Özgünel 1983, 732.
[941] Mee 1978, 137; Mee 1998, 138.
[942] Boysal 1967, 25.
[943] Mee 1978, 137.

Yine de unutmamak gerekir ki, Müskebi kapları güney Rodos atölyelerinin kullandıkları bezemelere sahip değildir[944]. Müskebi buluntuları içerisinde az da olsa Girit ve Attika etkilerini barındıran kimi kaplar ele geçmiştir. Bunların yanı sıra Kıbrıs ve Levant etkili kimi kapların varlığı da ileri sürülmektedir. Üzengi kulplu bir testi üzerinde Gezer etkisi olduğu belirtilmektedir[945].

1) Müskebi Miken Seramiği

a) FS 35/37/45 Armut Biçimli Testiler

1) FS 35 Armut biçimli testi: 11 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 37 cm. gövde çapı 32 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplarının arasında kalan bölümde FM 62 iç içe üç kavisli yay motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde Miken seramiğinde oldukça rağbet gören boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[946].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 35 Armut biçimli testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 40,5 cm, gövde çapı 26 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[947].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 35 Armut biçimli testi: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği: 35 cm. gövde çapı 30 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[948].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 35 Armut biçimli testi: 36 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 35 cm. gövde çapı 29,5 cm. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 70 balık pulu motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[949].

Dönemi: LH III A:2.

---

[944] Mountjoy 1998, 36.
[945] Özgünel 1983, 734.
[946] Boysal 1969, 3; Taf: I, 1.
[947] Boysal 1969, 3; Taf: I, 2.
[948] Boysal 1969, 3; Taf: I, 3.
[949] Boysal 1969, 3; Taf: I, 4.

5) FS 35 Armut biçimli testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği: 41 cm. gövde çapı 33,5 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 44 eşmerkezli yay motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[950].

Dönemi: LH III A:2

6) FS 35 Armut biçimli testi: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 36,3 m. gövde çapı 30,5 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulpların arasında kalan bölümde FM 62 iç içe üç kavisli yay motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[951].

Dönemi: LH III A:2.

7) FS 37 Oval armut biçimli testi: 27 no.lu mezarda ele geçmiştir. Gövde çapı 13 cm.dir. Bu kap formu Boysal tarafından pithos olarak yorumlanmaktadır. Ancak form FS 37 oval armut biçimli testi formuna sahiptir. Omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan alanda FM 18 çiçek motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[952].

Dönemi: LH III B.

8) FS 37 Oval armut biçimli testi: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Gövde çapı: 13,5 cm.dir. 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Bu kapta yukarıdaki örnekte olduğu gibi Boysal tarafından pithos olarak yorumlanmıştır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi formun FS 37 oval armut biçimli testi grubuna dahil edilmesi daha mantıklıdır. Kabın omuz kısmı üzerinde FM 51 saplı spiral motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde alt alta bir sıra halinde üç tane kalın bir şekilde uygulanmış boya bant bezeme yer almaktadır[953].

Dönemi LH III B.

9) FS 35 Armut biçimli testi: Müskebi'de Yusuf Boysal tarafından yürütülen sistemli kazılardan önce yöre halkı tarafından yapı işlerinde kullanılmak amacıyla açılan kum ocaklarında ele geçmiştir. Ele geçtiği mezar hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[954]. Yüksekliği 32 cm.dir.

---

[950] Boysal 1969, 3; Taf: II, 1.
[951] Boysal 1969, 4; Taf: II, 2.
[952] Boysal 1969, 4; Taf: II, 3.
[953] Boysal 1969, 4; Taf: II, 4.
[954] Boysal 1969, 4; Taf: III, 1.

Omuz üzerinde kulplar arasında kalan alanda FM 11 papirüs ya da FM 25 midye motifi bulunmaktadır. Bu bezeme Mee tarafından FM 11 papirüs olarak yorumlanırken[955], Bass tarafından FM 25 midye motifi olarak yorumlanmıştır[956]. FM 25 midye motifleri arasında Müskebi örneğine en yakın olan motif FM 25,17 dir. Ancak bu gruba giren hiçbir örnekte FM 51 saplı spiral motifinde olduğu gibi midye bezemesinin bir sapla bezeme alanına bağlanmış olduğu görülmemektedir. Ayrıca omuz üzerinde bu bezemenin yanı sıra karşılıklı birbirine bakan eğik dört adet çizgisel bezemenin varlığı dikkat çekicidir. Bu bezemenin en üst kısmında bezeme alanın konturlarını oluşturan orta kalınlıkta üçlü boya bant şeklinde bezemeye bir sapla bağlanmış olan motif FM 25 midye motifi değil bitkisel bir süsleme olan FM 11 papirüs motifi olmalıdır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

Dönemi: LH III A:2-B.

10) FS 37 Armut biçimli testi: 39 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 32,8 cm. gövde çapı 25,5 cm.dir. Omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[957].

Dönemi: LH III B.

11) FS 35 Armut biçimli testi: 35 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 36,7 cm. gövde çapı 31,6 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 44 eşmerkezli yay motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[958].

Dönemi: LH III A:2

12) FS 37 Oval armut biçimli testi: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 29,5 cm. gövde çapı 24,5 cm.dir. Kabın Omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 61,14 zikzak motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[959].

Dönemi: LH III A:2.

13) FS 37 Oval armut biçimli testi: Müskebi'de 1966 yılında ele geçmiştir. Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Yüksekliği 37,8 cm. gövde çapı 30,2 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 46 üst üste spiral motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[960].

Dönemi: LH III B.

---

[955] Mee 1978, 138.
[956] Bass 1963, 355.
[957] Boysal 1969, 3; Taf: III, 2.
[958] Boysal 1969, 3; Taf: III, 3.
[959] Boysal 1969, 3; Taf: III, 4.
[960] Boysal 1969, 5; Taf: IV, 1.

14) FS 37 Oval armut biçimli testi: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 41 cm. gövde çapı 32 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 61,14 zikzak motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[961].

Dönemi: LH III B.

15) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 34 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 13,8 cm. genişliği 12, 6 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[962].

Dönemi: LH III A:2.

16) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 16,8 cm. gövde çapı 11 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[963].

Dönemi: LH III A:2.

17) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 16,5 cm. gövde çapı 13,5 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 42 birleşik yarım daire motifi yer almaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[964].

Dönemi: LH III A:2.

18) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 11 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 14,5 cm. gövde çapı 12,1 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[965].

Dönemi: LH III A:2.

19) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 20 cm. gövde çapı 10,8 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 49 üst üste binmiş kavisli spiral motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[966].

Dönemi: LH III A:2.

---

[961] Boysal 1969, 5; Taf: IV, 2.
[962] Boysal 1969, 5; Taf: IV, 3.
[963] Boysal 1969, 5; Taf: IV, 4.
[964] Boysal 1969, 6; Taf: V, 1.
[965] Boysal 1969, 6; Taf: V, 2.
[966] Boysal 1969, 6; Taf: V, 3.

20) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yüksekliği 20,7 cm. gövde çapı 11,7 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[967].

Dönemi: LH III A:2.

21) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 9 cm.dir. Kabın Omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 61 zikzak motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[968].

Dönemi: LH III A:2.

22) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 41 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,5 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Kabın omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde leke şeklinde noktalı bezeme yer almaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[969].

Dönemi: LH III A:2-B.

23) FS 45 Gelişmiş armut biçimli testi: 1962 yılında yöre halkı tarafından 9 no.lu eserde olduğu gibi müzeye teslim edilmiştir. Yükseklik 9,7 cm. gövde çapı 8,9 cm.dir. Kabın Omuz kısmı üzerinde kulplar arasında kalan bölümde FM 61 zikzak motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[970].

Dönemi: LH III A:2.

b) FS 164/166/167/171/173/178/180/185 Üzengi Kulplu Testiler

1) FS 167 Hafif armut gövdeli üzengi kulplu testi: 1962 yılında yörede yaşayan vatandaşlarımız tarafından bulunarak müzeye teslim edilmiştir. Yükseklik 13,5 cm. gövde çapı 11,2 cm.dir. Uzun ve oldukça dik bir emziğe sahiptir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 18 çiçek motifi bulunmaktadır. Bu bezemenin hemen altında ise üzengi kulpların gövdeye birleştiği alandan başlayarak gövde üzerinde kalın boya bant bezeme yer almaktadır[971].

Dönemi LH III B.

---

[967] Boysal 1969, 6; Taf: V, 4.
[968] Boysal 1969, 7; Taf: VI, 1.
[969] Boysal 1969, 7; Taf: VI, 2.
[970] Boysal 1969, 7; Taf: VI, 3.
[971] Boysal 1969, 7; Taf: VII, 4.

2) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 24 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 14,1 cm. gövde çapı 11,3 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 57 çapraz taralı ağ motifi bulunmaktadır. Bu bezemenin hemen alt kısmında başlayarak üzengi kulplu testilerde en sık uygulanan bezeme olan ince ve kalın gruplar halinde kabın tamamını saran boya bant bezeme yer almaktadır[972].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 19,5 cm. gövde çapı 15,3 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 43 birbirinden bağımsız yarım daireler ya da birbirine bağlı helezon ve deniz kabukluları olarak yorumlanan FM 24 motifine benzeyen bezeme uygulanmıştır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[973].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 16,8 cm gövde çapı 12,8 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi uygulanmıştır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[974].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18 cm gövde çapı 13,4 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 25 midye kabuğu bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[975].

Dönemi: LH III A:2.

6) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12,8 gövde çapı 10,2 cm.dir. . Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 45 "U" motifi bulunmaktadır.

---

[972] Boysal 1969, 8; Taf: VIII, 1.
[973] Boysal 1969, 8; Taf: VIII, 2.
[974] Boysal 1969, 8; Taf: VIII, 3.
[975] Boysal 1969, 8; Taf: IX, 1.

Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[976].

Dönemi: LH III A:2.

7) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,7 cm. gövde çapı 14 cm.dir. . Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[977].

Dönemi: LH III A:2.

8) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 20,4 cm. gövde çapı 15,9 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 45 "U" motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[978].

Dönemi: LH III A:2.

9) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 47 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 17,8 cm. gövde çapı 13,8 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 51 saplı spiral motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[979].

Dönemi: LH III A:2.

10) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 36 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 19,2 cm gövde çapı 13,6 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 43 bağımsız daire motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[980].

Dönemi: LH III A:2.

11) FS 166 Konik armut gövdeli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12,6 cm gövde çapı 9,6 cm.dir.

---

[976] Boysal 1969, 8; Taf: IX, 2.
[977] Boysal 1969, 8; Taf: IX, 3.
[978] Boysal 1969, 9; Taf: X, 1.
[979] Boysal 1969, 9; Taf: X, 2.
[980] Boysal 1969, 9; Taf: X, 3.

Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 76 alacalı desen bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[981].

Dönemi: LH III A:2.

12) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 38 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,9 cm. gövde çapı 8,6 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 25 midye kabuğu motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[982].

Dönemi: LH III A:2-B.

13) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 34 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,5 cm. gövde çapı 10,7 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 45 "U" motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[983].

Dönemi: LH III A:2.

14) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 11 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[984].

Dönemi: LH III A:2.

15) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 39 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,1 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 18 çiçek motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[985].

Dönemi: LH III A:2.

---

[981] Boysal 1969, 9; Taf: XI, 1.
[982] Boysal 1969, 9; Taf: XI, 2.
[983] Boysal 1969, 9; Taf: XI, 3.
[984] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 4.
[985] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 5.

16) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,2 cm. gövde çapı 11,5 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 43 birbirinden bağımsız yarım daire motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[986].

Dönemi: LH III A:2.

17) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 34 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,2 cm. gövde çapı 11,6 cm.dir. Bezemeleri oldukça aşınmıştır. Testi üzerinde, üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktadan başlayarak kaideye kadar bütün gövdeyi saran ince ve kalın çizgi gruplarıyla oluşturulmuş boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[987].

Dönemi: LH III A:2.

18) FS 178 Bodur küre biçimli üzengi kulplu testi: Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 11,3 cm.dir. Testi üzerinde, üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktadan başlayarak kaideye kadar bütün gövdeyi saran ince ve kalın çizgi gruplarıyla oluşturulmuş boya bant bezeme yer almaktadır[988].

Dönemi: LH III A:2.

19) FS 180 Basık küresel gövdeli üzengi kulplu testi: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,3 cm. gövde çapı 12,4 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[989].

Dönemi: LH III B.

20) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 9,9 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[990].

Dönemi: LH III A:2.

---

[986] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 6.
[987] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 7.
[988] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 8.
[989] Boysal 1969, 10; Taf: XI, 9.
[990] Boysal 1969, 10; Taf: XII, 1.

21) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 14,7 cm gövde çapı 15,3 cm.dir. üzengi kulplu testi: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 19,5 cm. gövde çapı 15,3 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 43 birbirinden bağımsız yarım daireler ya da birbirine bağlı helezon ve deniz kabukluları olarak yorumlanan FM 24 motifine benzeyen bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[991].

Dönemi: LH III A:2.

22) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,4 cm gövde çapı 10,2 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 58 iç içe paralel açı motifi ya da FM 64 paralel çizgi bandı motifine benzeyen bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[992].

Dönemi: LH III A:2.

23) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 23 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,6 cm gövde çapı 10,4 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[993].

Dönemi: LH III A:2.

24) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,4 cm. gövde çapı 9 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 51 saplı spiral motifi bulunmaktadır.

Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[994].

Dönemi: LH III A:2.

25) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,3 cm gövde çapı 10,2 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır.

---

[991] Boysal 1969, 11; Taf: XII, 2.
[992] Boysal 1969, 11; Taf: XII, 3.
[993] Boysal 1969, 11; Taf: XIII, 1.
[994] Boysal 1969, 11; Taf: XIII, 2.

Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[995].

Dönemi: LH III A:2.

26) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 21 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,8 cm gövde çapı 11 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[996].

Dönemi: LH III A:2.

27) FS 185 Üzengi kulplu testi: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,8 cm gövde çapı 10 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 71 karmaşık üçgen motifi ya da FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[997].

Dönemi: LH III A:2.

28) FS 180 Basık küresel gövdeli üzengi kulplu testi: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,4 cm gövde çapı 13,1 cm.dir. Kap üzerinde bütün gövdeyi saran kalın boya bant bezeme yer almaktadır[998].

Dönemi: LH III B.

29) FS 180 Basık küresel gövdeli üzengi kulplu testi: 28 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm gövde çapı 13,7 cm.dir. Kap üzerinde bütün gövdeyi saran ince ve kalın boya bant bezeme yer almaktadır[999].

Dönemi: LH III B.

30) FS 173 Küresel gövdeli üzengi kulplu testi: 28 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,5 cm. gövde çapı 10,5 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 18 çiçek motifi bulunmaktadır. Bu bezemenin hemen altında ise üzengi kulpların gövdeye ile birleştiği alandan başlayarak gövde üzerinde kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1000].

Dönemi LH III B.

---

[995] Boysal 1969, 11; Taf: XIII, 3.
[996] Boysal 1969, 12; Taf: XIV, 1.
[997] Boysal 1969, 12; Taf: XIV, 2.
[998] Boysal 1969, 12; Taf: XIV, 3a-b.
[999] Boysal 1969, 12; Taf: XV, 1.
[1000] Boysal 1969, 12; Taf: XV, 2.

31) FS 180 Basık küresel gövdeli üzengi kulplu testi: 28 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,6 cm. gövde çapı 11,9 cm.dir. Kap üzerinde kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1001].

Dönemi: LH III B

32) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,6 cm. gövde çapı 11,1 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 58 iç içe paralel açı motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[1002].

Dönemi: LH III B.

33) FS 171 Küre biçimli üzengi kulplu testi: 29 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12,2 cm. gövde çapı 10,9 cm.dir. Üzengi kulbun omuz, emziğin boyun kısmına bağlandığı noktada oluşturulmuş olan bezeme alanı içerisinde FM 42 birleşik yarım daire motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[1003].

Dönemi: LH III A:2-B.

34) Oval karınlı üzengi kulplu testi: 28 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 41 cm. gövde çapı 36,8 cm.dir. Oldukça kaba bir form gösteren testi keskin dışbükey açılara sahiptir. Oldukça özensiz bir yerel üretim olduğu anlaşılmaktadır. Kap üzerinde kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1004].

Dönemi: LH III A:2-B.

35) Üzengi kulplu testi: 35 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 23 cm. gövde çapı 20,8 cm.dir. Kap üzerinde kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1005].

Dönemi: LH III C ?

[1001] Boysal 1969, 12; Taf: XV, 3.
[1002] Boysal 1969, 13; Taf: XVI, 1.
[1003] Boysal 1969, 13; Taf: XVI, 2.
[1004] Boysal 1969, 13; Taf: XVI, 3.
[1005] Boysal 1969, 13; Taf: XVI, 4.

c) FS 58/59 Amphoriskos

1) FS 58 Oval karınlı amphoriskos: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 37 cm. gövde çapı 32 cm.dir. Oval bir forma sahiptir. Kabın alçak boyun ve ağız kısmı kalın bir boya bant ile bezelidir. Dik kulpludur. Omuz kısmında oluşturulan bezeme alanı içersinde FM 53 dalgalı çizgi motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ince ve kalın çizgi gruplarıyla boya bant bezeme yer almaktadır[1006].

Dönemi: LH III C:1.

2) FS 59 Küre biçimli amphoriskos: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,6 cm. gövde çapı 15,8 cm.dir. Kabın boyun ve ağız kısmı kalın bir boya bant ile bezelidir. Dik kulpludur. Omuz kısmında oluşturulan bezeme alanı içersinde FM 53 dalgalı çizgi motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ince ve kalın çizgi gruplarıyla boya bant bezeme yer almaktadır[1007].

Dönemi: LH III C:1.

3) FS 59 Küre biçimli amphoriskos: Yükseklik 22,7 cm. gövde çapı 19,1 cm.dir. 1962 yılında bulunmuştur. Dik kulplara sahiptir. Boyun kısmı üzerindeki kalın boya bant bezeme ortası boş bir panelle ayrılmış ve bu panel içerisinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi oluşturulmuştur. Kabın omuz kısmında ise FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geri kalan bölümünde ise boya bant bezeme yer almaktadır[1008].

Dönemi: LH III C:1.

4) FS 59 Küre biçimli amphoriskos: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,6 cm. gövde çapı 15,8 cm.dir. Dik kulplara sahiptir. Boyun kısmı üzerindeki kalın boya bant bezeme bulunmaktadır. Omuz üzerinde oluşturulan bezeme alanı içersinde FM 42 birleşik yarım daire motifi uygulanmıştır. Gövdenin geri kalan bölümünde ise boya bant bezeme yer almaktadır[1009].

Dönemi: LH III C:1.

d) FS 102/109/114/133/145/161 Testi

1) FS 114 Küresel konik testi: 1962 yılında bulunmuştur. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 10,4 cm.dir. Kap yüzeyi aşırı derecede aşınmıştır. Astar büyük ölçüde dökülmüştür. Kap yüzeyinde boya bant bezemenin bulunduğunu anlaşılmaktadır[1010].

Dönemi LH III A:2-B.

[1006] Boysal 1969, 7; Taf: VI, 4.
[1007] Boysal 1969, 7; Taf: VII, 1.
[1008] Boysal 1969, 7; Taf: VII, 2.
[1009] Boysal 1969, 7; Taf: VII, 3.
[1010] Boysal 1969, 13; Taf: XVII, 1.

2) FS 114 Küresel konik testi: 27 no.lu mezarda bulunmuştur. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Tek kulplu olan testinin boyun kısmı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde ise FM 32 kayalık motifi bulunmaktadır[1011].

Dönemi: LH A:2-B.

3) FS 114 Küresel konik testi: 18 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12 cm. gövde çapı 10,6 cm.dir. Tek kulplu olan testinin gövde kısmında FM 75 panel bezemesi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ayrıca boya bant bezeme yer almaktadır[1012].

Dönemi: LH III B-C:1.

4) FS 114 Küresel konik testi: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,1 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Tek kulplu olan testinin gövde kısmında FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Gövdenin geri kalan kısmında ise boya bant bezeme yer almaktadır[1013].

Dönemi: LH IIII A:2.

5) FS 114 Küresel konik testi: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 7,2 cm.dir. Yonca ağızlıdır. Tek kulplu olan testinin üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[1014].

Dönemi: LH III A:2.

6) FS 114 Küresel konik testi: 42 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,9 cm gövde çapı 7,7 cm.dir. Tek kulplu olan testinin üzerinde oldukça özensiz bir şekilde yapılmış kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1015].

Dönemi: Boysal, bu testi için LH III A:2/B dönemini önermektedir[1016]. Ancak kap formunun benzer örnekleri hem LH III B hem de LH III C döneminde görülmektedir. Ancak iki dönemin özelliklerini de net olarak yansıttığı söylenemez. Bu form büyük ihtimalle her iki dönem arasında bir geçişi yansıtmaktadır. LH III B sonu LH III C başlarına ait olmalıdır.

7) FS 114 Küresel konik testi: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,7 cm. gövde çapı 7,5 cm.dir. Tek kulplu olan testide ana bezeme olarak FM 61 zikzak motifi bulunmaktadır. Bunun dışında gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[1017].

Dönemi: LH III A:2.

[1011] Boysal 1969, 13; Taf: XVII, 2.
[1012] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 3.
[1013] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 4.
[1014] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 5.
[1015] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 6.
[1016] Boysal 1969, 14.
[1017] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 7.

8) FS 114 Küresel konik testi: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,6 cm. gövde çapı 7,2 cm.dir. Tek kulplu olan testide ana bezeme olarak FM 61 zikzak motifi bulunmaktadır. Bunun dışında gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[1018].

Dönemi: LH III A:2.

9) FS 114 Küresel konik testi: 10 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 8,3 cm.dir. Tek kulplu olan testi üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[1019].

Dönemi: LH III A:2-B.

10) FS 114 Küresel konik testi: 4 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13,9 cm. gövde çapı 13,1 cm.dir. Tek kulplu olan testinin üzerindeki bezemeler aşırı derecede aşınmıştır. Testi üzerinde boya bant bezemeye ilişkin izler bulunmaktadır[1020].

Dönemi: LH III A:2-B.

11) FS 114 Küresel konik testi: 9 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12,5 cm. gövde çapı 12,7 cm.dir. Tek kulpludur. Üzerindeki bezemeler aşınıp dökülmüştür[1021].

Dönemi: LH III A:2-B.

12) FS 114 Küresel konik testi: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13,7 cm. gövde çapı 12,6 cm.dir. Tek kulpludur. Testi üzerindeki bezemeler aşınma sonucunda dökülmüştür[1022].

Dönemi: LH III A:2-B.

13) FS 114 Küresel konik testi: 12 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,3 cm. gövde çapı 9 cm.dir. Tek kulpludur. Testi üzerindeki bezemeler aşınma sonucunda dökülmüştür[1023].

Dönemi: LH III A:2-B.

14) FS 114 Küresel konik testi: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,7 cm. gövde çapı 9,2 cm.dir. Tek kulpludur. Testi üzerindeki bezemeler aşınma sonucunda dökülmüştür[1024].

Dönemi: LH III A:2-B.

[1018] Boysal 1969, 14; Taf: XVII, 9.
[1019] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 1.
[1020] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 2.
[1021] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 3.
[1022] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 4.
[1023] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 5.
[1024] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 6.

15) FS 114 Küresel konik testi: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Dar yonca ağızlıdır. Tek kulpludur. Testi üzerinde ana bezeme olarak FM 43 birbirinden bağımsız yarım daire motifi kullanılmıştır. Gövdenin geri kalan bölümü ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme ile süslenmiştir[1025].

Dönemi: LH III A:2.

16) FS 114 Küresel konik testi: 28 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,3 cm. gövde çapı 7,3 cm.dir. Tek kulpludur. Testi üzerinde oldukça aşınmış boya bant bezeme yer almaktadır[1026].

Dönemi: LH III B

17) FS 114 Küresel konik testi: 36 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,7 cm. gövde çapı 8,3 cm.dir. Tek kulpludur. Üzerindeki bezemeler oldukça aşınmıştır. Boyun kısmında FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ise ince ve kalın bant bezeme yer almaktadır[1027].

Dönemi: LH III A:2.

18) FS 114 Küresel konik testi: 29 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,2 cm. gövde çapı 6,6 cm.dir. Tek kulpludur. Üzerinde her hangi bir bezeme bulunmamaktadır[1028].

Dönemi: LH III A:2.

19) FS 145 Küresel testi: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 26 cm. gövde çapı 22,7 cm.dir. Dar yonca ağızlıdır. Tek kulpludur. Üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[1029].

Dönemi: LH III A:2.

20) FS 109 Oval testi: 18 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 30,8 cm. gövde çapı 25,8 cm.dir. Tek kulpludur. Üzerinde boya bant bezemelere ait izler görülmektedir. Boya ise aşınma sonucunda dökülmüştür[1030].

Dönemi: Tam olarak tespit edilememiştir.

21) FS 133 Küresel bikonik testi: 39 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 32,7 cm. gövde çapı 22 cm.dir. Kesik gaga ağızlıdır. Tek kulpludur. Testi üzerinde FM 67 eğik çizgi bezemesi ve boyunda eğik çizgi bezemesinin başladığı alanda ince bant şeklinde bezeme eğik çizgi motifinin sonlandığı kaide kısmına yakın nokta ince çizgi grupları halinde boya bant şeklinde bezemeye sahiptir.

[1025] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 7.
[1026] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 8.
[1027] Boysal 1969, 15; Taf: XVIII, 9.
[1028] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 1.
[1029] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 2.
[1030] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 3.

Ayrıca ağzın hemen altında boynun yarısına kadar aynı şekilde kaidenin ayak kısmının yarısı kadar kalınlıkta boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[1031].

Dönemi: LH III A:2.

22) FS 109 Oval testi: 20 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 20,8 cm. gövde çapı 18 cm.dir. Tek kulpludur. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1032].

Dönemi: Tam olarak saptanamamıştır.

23) FS 109 Oval testi: 40 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 15,4 cm. gövde çapı 13,3 cm.dir. Tek kulpludur. Boyun üzerinde FM 53 dalgalı çizgi motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ise boya bant bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde boya bant bezemelerin içinde bulunan boşluğa FM 41 çember motifi uygulanmıştır[1033].

Dönemi: LH III A:2-B.

24) FS 109 Oval testi: 23 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 21 cm. gövde çapı 18,7 cm.dir. Tek kulpludur. Gövde üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1034].

Dönemi: LH III A:2-B.

25) FS 114 Küresel konik testi: 46 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,1 cm. gövde çapı 8,2 cm.dir. Tek kulpludur. Gövde üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1035].

Dönemi: LH III A:2-B.

26) FS 161 Basit küresel sepet kulplu testi: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,8 cm. gövde çapı 8,4 cm.dir. Sepet kulpa sahiptir. Gövde üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1036].

Dönemi: LH III A:2-B.

27) FS 102 Basit küresel testi: 1962 yılında ele geçmiştir. Yükseklik 21,5 cm. gövde çapı 18,5 cm.dir. Kesik gaga şeklinde bir akıtacağa sahiptir. Testinin üzerinde FM 49 üst üste binmiş kavisli spiral motifi bulunmaktadır. Gövde üzerinde ayrıca boya bant bezeme yer almaktadır[1037].

Dönemi: LH III A:2.

[1031] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 4.
[1032] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 5.
[1033] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 6.
[1034] Boysal 1969, 16; Taf: XX, 1.
[1035] Boysal 1969, 16; Taf: XIX, 1.
[1036] Boysal 1969, 26; Taf: XXX, 3.
[1037] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 6.

e) FS 85 Alabastron

1) FS 85 Alabastron: 24 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,7 cm. gövde çapı 8,2 cm.dir. Konik şişkin gövdelidir. Form üzerinde FM 32 kayalık motifi bulunmaktadır. Boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır[1038].

f) FS 188/190 Dar boyunlu yassı şişecikler

1) 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,7 cm. gövde çapı 8,2 cm.dir. FM 126 küresel örneklerine yakındır. Ancak bu örneklerle tam olarak uyuşmamaktadır. Bu formun benzer örnekleri Maşathöyük kazılarında ele geçmiştir[1039]. Oldukça uzun bir boyun kısmına sahiptir. Boyun kısmında ağzın hemen altından başlayarak gövdeye uzanan içbükey açılı tek bir kulpa sahiptir. Gövde küresel olmasına karşın yanlardan basık gibi durmaktadır. Bütün gövdeyi saran ve karın bölümünün ortasında son bulan büyük bir spiral motifine sahiptir[1040].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 190 Geniş karınlı şişecik: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 11 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Keskin dışbükey açılı ve basık gövdelidir. İri dışa çekik dudaklıdır. Ağız kısmının 1-2 cm aşağısından başlayarak gövde ile birleşen dışbükey kulplara sahiptir. Ağız kısmında kulpların başladığı noktaya kadar kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada yapılan orta kalınlıkta bir boya bant bezeme ile bütün gövdeyi saran ince kalın çizgi gruplarıyla oluşturulmuş boya bant bezemelerin arasında bir boşluk bırakılarak bu alan içerisine FM 45 "U" bezemesi uygulanmıştır[1041].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 190 Geniş karınlı şişecik: 24 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 10,5 cm. gövde çapı 8 cm.dir. 2 no.lu şişecik ile aynı özelliklere sahiptir. 2 no.lu şişecikten farklı olarak gövdesi daha oval bir yapıdadır ve bezeme olarak FM 64 paralel çizgi bandı motifi uygulanmıştır[1042].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 188 Küresel gövdeli şişecik: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 14 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Şişkin küresel bir gövdeye sahiptir. Gösterdiği form açısından Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ele geçmiş birçok matara ile benzer özellikler göstermektedir. Alçak halka kaidesi ve boyun kısmından başlayarak gövdeye inen iki içbükey kulbuyla bu biçimden ayrılır.

[1038] Boysal 1969, 21; Taf: XXIV, 9.
[1039] Özgüç 1982, 31; lev: 46.
[1040] Boysal 1969, 27; Taf: XXXII, 1.
[1041] Boysal 1969, 27; Taf: XXXII, 4.
[1042] Boysal 1969, 27; Taf: XXXII, 6.

Müskebi'de ele geçmiş olan diğer şişeciklerden daha kaliteli bir form yapısına sahiptir. Dışa çekik dudaklıdır. Ağzın 1-2 cm. aşağısından başlayan iki dışbükey kulp şişkin küresel gövdeye bağlanmaktadır. Kulpların boyun kısmına bağlandığı nokta mukavemeti artırmak için kalınlaştırılmıştır. Ağız kısmı kulpların başladığı noktaya kadar kalın bir boya bant bezemeye sahiptir. Kulpların dış yüzeyi boyalıdır. Pergelle oldukça düzgün bir biçimde uygulanmış, formun iki cephesini boylamasına saran iç içe geçmiş daire motifleri bütün gövdeyi kaplamaktadır. Boyun kısmı ve kulplar pergelin bütün gövdeyi sarmasını mümkün kılmadığı için kulpların gövdeye bağlandığı noktadan kaideye kadar boylamasına inen yaklaşık 3 cm. eninde bir boşluk oluşmuştur. Bu kısım alçak halka kaideye kadar inen boya bant bezeme ile süslenmiş, bu bezemeler muntazam aralıklarla düzensiz yuvarlak, bu yuvarlakların uç kısımlarından çıkan çarpı şeklinde bir motifle süslenmiştir. Gövde kısmında yer alan iç içe geçmiş daire motifleri oldukça muntazam aralıklarla dizilmiştir. Kabın üzeri bu motifle boşluk bırakmamacasına doldurulmuştur. Ancak bu motifler merkeze yakın kimi noktalarda birbirini keserek bezemenin kalınlaşmasına neden olmuştur. Bezemenin karın noktasında sona erdiği alanda merkezi kalın bir daire şeklinde, içi küçük yuvarlak bir gözü andıran boş bırakılmış bir motif uygulanmıştır. Alçak halka kaide bütünüyle boya bezelidir[1043].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 125 Silindirik gövdeli şişecik: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 8,3 cm. gövde çapı 5 cm.dir. Silindirik bir gövdeye ve uzun bir boyun kısmına sahiptir. Boyun kısmından başlayarak omuz kısmına bağlanan kalın bir şerit kulba sahiptir[1044].

Dönemi: LH III A:2.

g) FS 186 Matara

1) FS 186 Küresel gövdeli mercimek formlu matara: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 28,4 cm gövde çapı 23 cm.dir. Kırmızı renkte hamurlu ve ince kum katkılıdır. Açık bej renkte astarlı ve perdahlıdır. Gövdenin her iki tarafı da açık ve koyu kahverengi arasında sırayla değişen boya ile bezenmiş ince ve kalın bantlardan oluşmuş tek merkezli daire ile bezelidir. Gövde çevresinde dalgalı bant bezeme bulunmaktadır. Ayrıca ağız kenarı, kulbun dış yüzü ve boyun dibi kahverengi bantla bezenmiştir[1045].

Dönemi LH III B.

[1043] Boysal 1969, 27; Taf: XXXIII, 1a-b.
[1044] Boysal 1969, 27; Taf: XXXIII, 2a-b.
[1045] Bilgi 1982, 128.

h) FS 194 Askos

1) FS 194 Küresel bikonik askos: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,8 cm gövde çapı 11,2 cm.dir. Gövde üzerinde üçlü sıra halinde FM 53 dalgalı bezeme yer almaktadır[1046].

Dönemi: LH III A:2.

ı) FS 316 Mangal (FS 316 çeşitli formlarda mutfak kapları olarak sınıflandırılmaktadır.)

1) FS 316 Mangal: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,3 cm gövde çapı 8,5 cm.dir. Mangal formundaki kap üzerinde ateşi körüklemek amacıyla çok sayıda delik açılmıştır. Tek, kalın ve oval bir kulba sahiptir. Üç ayak üzerine oturtulmuştur. Kulbun altına denk gelen ayak süsleme amacıyla yüzeye oturduğu kısımdan başlayarak sarmal bir biçimde içeriye doğru kıvrılmıştır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1047].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 316 Mangal: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,1 cm gövde çapı 11,5 cm.dir. Mangal formundaki kap üzerinde ateşi körüklemek amacıyla çok sayıda delik açılmıştır. Tek, kalın ve oval bir kulba sahiptir. Üç ayak üzerine oturtulmuştur. Kulbun altına denk gelen ayak süsleme amacıyla yüzeye oturduğu kısımdan başlayarak sarmal bir biçimde içeriye doğru kıvrılmıştır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1048].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 316 Mangal: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,7 cm gövde çapı 10 cm.dir. Mangal formundaki kap üzerinde ateşi körüklemek amacıyla çok sayıda delik açılmıştır. Tek, kalın ve oval bir kulba sahiptir. Üç ayak üzerine oturtulmuştur. Kulbun altına denk gelen ayak süsleme amacıyla yüzeye oturduğu kısımdan başlayarak sarmal bir biçimde içeriye doğru kıvrılmıştır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1049].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 316 Mangal: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,12 cm gövde çapı 10,1 cm.dir. Mangal formundaki kap üzerinde ateşi körüklemek amacıyla çok sayıda delik açılmıştır. Tek, kalın ve oval bir kulba sahiptir. Üç ayak üzerine oturtulmuştur. Kulbun altına denk gelen ayak süsleme amacıyla yüzeye oturduğu kısımdan başlayarak sarmal bir biçimde içeriye doğru kıvrılmıştır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1050].

[1046] Boysal 1969, 27; Taf: XXXII, 2.
[1047] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 1.
[1048] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 2.
[1049] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 3.
[1050] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 4.

Dönemi: LH III A:2-B.

i) FS 94 Pyxis

1) FS 94 Pyxis: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,3 cm. gövde çapı 15 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1051].

Dönemi: LH III A:2-B.

2) FS 94 Pyxis: 47 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,3 cm. gövde çapı 13,6 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1052].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 94 Pyxis: 31 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 12,5 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1053].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 94 Pyxis: 27 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,9 cm. gövde çapı 12,2 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1054].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 94 Pyxis: 24 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10 cm. gövde çapı 15,3 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır.

[1051] Boysal 1969, 20; Taf: XXIV, 4.
[1052] Boysal 1969, 20; Taf: XXIV, 5.
[1053] Boysal 1969, 21; Taf: XXIV, 6.
[1054] Boysal 1969, 21; Taf: XXIV, 7.

Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 45 "U" motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1055].

Dönemi: LH III A:2.

6) FS 94 Pyxis: 37 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,9 cm. gövde çapı 10,7 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 61 üçgen motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1056].

Dönemi: LH III A:2-B.

7) FS 94 Pyxis: 6 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,5 cm. gövde çapı 11 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1057].

Dönemi: LH III A:2.

8) FS 94 Pyxis: 7 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,6 cm. gövde çapı 12,3 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 60 "N" motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1058].

Dönemi: LH III A:2-B.

9) FS 94 Pyxis: 27 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9 cm. gövde çapı 11,6 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1059].

Dönemi: LH III A:2.

[1055] Boysal 1969, 21; Taf: XXIV, 8.
[1056] Boysal 1969, 21; Taf: XXV, 1.
[1057] Boysal 1969, 21; Taf: XXV, 2.
[1058] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 3.
[1059] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 4.

10) FS 94 Pyxis: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,4 cm. gövde çapı 12,4 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1060].

Dönemi: LH III A:2.

11) FS 94 Pyxis: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,4 cm. gövde çapı 12,8 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1061].

Dönemi: LH III A:2.

12) FS 94 Pyxis: 1962 yılında bulunmuştur. Hangi mezarda ele geçtiği konusunda ayrıntılı bir bilgi yoktur. Yükseklik 12,7 cm. gövde çapı 15,6 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1062].

Dönemi: LH III A:2-B.

13) FS 94 Pyxis: 14 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,4 cm. gövde çapı 13,6 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 43 yarım daire motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1063].

Dönemi: LH III A:2-B.

14) FS 94 Pyxis: 26 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8,5 cm. gövde çapı 11,5 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı motifi bulunmaktadır.

[1060] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 5.
[1061] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 6.
[1062] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 7.
[1063] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 8.

Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1064].

Dönemi: LH III A:2.

15) FS 94 Pyxis: 1962 yılında bulunmuştur. Hangi mezarda ele geçtiği konusunda ayrıntılı bir bilgi yoktur. Yükseklik 8 cm. gövde çapı 11,2 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM57 ağ motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1065].

Dönemi: LH III A:2-B.

16) FS 94 Düz silindirik Pyxis: 35 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 16 cm. gövde çapı 18,5 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklı ve kısa bir boyun yapısına sahiptir. Dik açılı ters "v" şeklinde üç kulbu bulunmaktadır. Boyun ve dudak kısmı boyalıdır. Gövde üzerinde kulplar arasında kalan alan içerisinde FM 58 iç içe paralel açı motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalan bölümünde doldurma motifi olarak boya bant bezeme yer almaktadır[1066].

Dönemi: LH III A:2.

k) FS 319 Sepet kuplu vazo: FS 319 özel formlu çanak-çömlek tipleri arasında yorumlanmaktadır.

1) FS 319 sepet kulplu vazo: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 21,6 cm gövde çapı 13,6 cm.dir. Özel bir form olduğu halde özensiz bir işçilik göstermektedir. Yüksek, sepet bir kulba sahiptir. Kulp gövdenin iki yanında birbirine eşit olmayan iki eksenden gövdeye monte edildiği için gövdenin sol kısmında daha yüksekte kalmıştır. Ayrıca kulp sol tarafta daha kalın bir forma sahiptir ve gövdenin sol tarafına Doğru eğimli bir yapı gösterir. Kulp üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır. Kap formu sepet kulpa yatay bir kulpla bağlanmış alçak daire şeklinde bir kapağa sahiptir. Kapağın üzerinde yaprak motiflerine benzeyen bir bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde yer alan bezemelerde, form yapısında olduğu gibi özensiz bir işçilik göstermektedir. Bu kap özel bir formun yerel bir varyant üretimi olmalıdır. Gövde üzerinde kapağın hemen altında başlayan ve boya bant bezeme ile süsleme için açılmış panelin iç kısmında FM 58 iç içe paralel açı motifi yer almaktadır.

[1064] Boysal 1969, 22; Taf: XXV, 9.
[1065] Boysal 1969, 22; Taf: XXVI, 1.
[1066] Boysal 1969, 22; Taf: XXVI, 2.

Bu motifin hemen alt kısmında yine boya bant bezeme ile oluşturulmuş panel içerisinde FM 42 birbirinden bağımsız yarım daire motifi ile bezeme oluşturulmuş yarım dairelerin içleri nokta bezekler ile süslenmiştir. Kap formu üç ayaktan oluşan bir kaideye sahiptir. Ayaklar birbirine tutturulmuş üç parçadan meydana gelmektedir. Bu parçalardan her birinin tabana oturdukları yüzeyleri dışa doğru kıvrılmıştır. Böylece ayaklar hem hoş bir görünüm kazanmış hem de yüzeye oturan kısımları ağırlık merkezini daha dengeli taşıyacak hale getirilmiştir[1067].

Dönemi: LH III A:2.

l) FS 283/284/300/305 Derin kaseler

1) FS 284 Derin kase: Bu form Boysal tarafından skyphos[1068] olarak yorumlanmışsa da Batı Anadolu'da yapılan kazılarda örneklerine sıkça rastladığımız derin kase formuna daha yakındır. 1962 yılında ele geçmiştir. Bulunduğu mezar hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur. Yükseklik 10,2 cm gövde çapı 15,1 cm.dir. Hafif dışa çekik yuvarlak dudaklıdır. Dudak kısmında ince boya bezeme bulunmaktadır. Kulplar boya bezemelidir. Gövde üzerinde kulpların arasında kalan bölümde fırçayla yapılan nokta vuruşlarla leke şeklinde bezeme uygulanmıştır. Bu bezemenin altında üç sıra birbirine eşit olmayan aralıklarla boya bant bezeme görülmektedir. Gövdenin alçak halka kaideyle birleştiği noktada iki sıra ince boya bant bezeme yer almaktadır[1069].

Dönemi: LH III B-C1.

2) FS 284 Derin kase: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13 cm. gövde çapı 18,5 cm.dir. Hafif dışa çekik kalın dudaklıdır. Dudak üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Bu bezemenin altına yine kalın bir fırçayla uygulanmış FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Kulplar boyalıdır. Bu bezemenin hemen alt kısmında yine kalın fırçayla iki boya bant bezeme bulunmaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir. Kaide üzerinde kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır[1070].

Dönemi: LH III B.

3) FS 283 Bikonik derin kase: 36 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,6 cm. gövde çapı 17,2 cm.dir. Hafif içe çekik bir dudak yapısına sahiptir. Dudak kısmına doğru içe doğru basık bir yapı göstermektedir. Kulplardan bir günümüze ulaşamamıştır. Dudak üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Bu boya bezemenin altında ince bir fırçayla FM 53 dalga bezeme motifi oluşturulmuştur.

[1067] Boysal 1969, 28; Taf: XXXII, 5.
[1068] Boysal 1969, 16.
[1069] Boysal 1969, 16; Taf: XX, 2.
[1070] Boysal 1969, 16; Taf: XX, 3.

Kulp kısmının gövdeye bağlandığı noktanın hemen altında ise dört sıra halinde ince boya bant bezeme yer almaktadır. Kulp boyalıdır. Alçak halka kaide de boya bezeme vardır[1071].

Dönemi: LH III A:2-B.

4) FS 305 Yuvarlak gövdeli derin kase: Buluntu yeri konusunda bir bilgi yoktur. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 11 cm.dir. Boyu ve gövde çapı birbirine eşittir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Derin kase formunun ilginç örneklerinden biridir. Üzerinde bezeme yoktur. Derin kase formu ile kylix formunun melez bir versiyonu gibidir. Şişkin bir gövdeye sahiptir. Kylix gibi bir ayağa ve disk şeklinde bir kaideye sahiptir. Ayak kısmı alçak tutulmuştur[1072].

Dönemi: LH III B-C1.

5) FS 304 Akıtacaklı yuvarlak gövdeli derin kase: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 21,7 cm gövde çapı 27 cm.dir. Derin kase formu için oldukça ilginç bir örnektir. Alçak gaga şeklinde bir akıtacak kısmı bulunmaktadır. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka şeklinde bir kaideye sahiptir[1073].

Dönemi: LH III A:2.

m) FS 300 Kalathos

1) FS 300 Akıtacaklı konik kalathos: 14 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12 cm. gövde çapı 22 cm.dir. Mee tarafından derin kase[1074] olarak yorumlansa da Özgünel'in belirttiği gibi bu form bir Kalathos olmalıdır[1075]. Form genel olarak özensiz bir işçilik göstermektedir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Dudak üzeri ince boya bezemelidir. Kulplar arasında kalan bölümde dudak kısmının hemen altında başlayan, kabın yaklaşık olarak tam ortasında yer alan akıtacak kısmı bulunmaktadır. Düze yakın yatay kulplara sahiptir. Kulplar boyalıdır. Kulpların arasında kalan bölüm üzerinde FM 45 "U" bezemesi yer almaktadır. Bu bezemenin alt kısmında ise kalın ve ince gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[1076].

Dönemi: LH III B.

[1071] Boysal 1969, 19; Taf: XXII, 9.
[1072] Boysal 1969, 26; Taf: XXX, 4.
[1073] Boysal 1969, 26; Taf: XXX, 5.
[1074] Mee 1978, 141.
[1075] Özgünel 1996, 78.
[1076] Boysal 1969, 27; Taf: XXXI, 5.

n) FS 257/258/264/266/267/269/274 Kylix

1) FS 264 Kylix: 34 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 16 cm. gövde çapı 18,3 cm.dir. Düz kalın dudaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Çok alçak bir ayağa sahiptir. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1077].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 264 Kylix: 39 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13 cm. gövde çapı 14,7 cm.dir. Hafif içe çekik dudaklıdır. Aşırı deformasyon sonucunda üzerindeki boyalar dökülmüş geriye gövde üzerinde boya bant bezemeye ilişkin yer yer kalıntılar kalmıştır. Geniş yuvarlak gövdelidir. Alçak bir ayak kısmına ve disk şeklinde bir kaideye sahiptir[1078].

Dönemi: LH III A:2.

3) FS 264 Kylix: 39 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13,5 cm. gövde çapı 14,3 cm.dir. Hafif içe çekik dudaklıdır. Aşırı deformasyon sonucunda üzerindeki boyalar dökülmüş geriye gövde üzerinde boya bant bezemeye ilişkin yer yer kalıntılar kalmıştır. Geniş yuvarlak gövdelidir. Müsgebi FS 264 örnekleri içersinde diğerlerine göre daha yüksek ayak kısmına ve disk şeklinde bir kaideye sahiptir[1079].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 264 Kylix: 35 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 13 cm. gövde çapı 14,7 cm.dir. Düz kalın dudaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Çok alçak bir ayağa sahiptir. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1080].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 264 Kylix: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 14 cm. gövde çapı 18 cm.dir. Düz kalın dudaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Çok alçak bir ayağa sahiptir. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1081].

Dönemi: LH III A:2.

6) FS 264 Kylix: 16 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 15,9 cm. gövde çapı 17,4 cm.dir. Düz dudaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Çok alçak bir ayağa sahiptir. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1082].

Dönemi: LH III A:2.

[1077] Boysal 1969, 23; Taf: XXVI, 3.
[1078] Boysal 1969, 23; Taf: XXVI, 4.
[1079] Boysal 1969, 23; Taf: XXVI, 5.
[1080] Boysal 1969, 23; Taf: XXVI, 6.
[1081] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 1.
[1082] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 2.

7) FS 264 Kylix: Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Düz dudaklıdır. Gövde üzerinde kulpların başladığı noktada keskin bir omurga vardır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1083].

Dönemi: LH III A:2.

8) FS 264 Kylix: 21 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 14,2 cm. gövde çapı 14,2 cm.dir. Düz kalın dudaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Geniş yuvarlak gövdelidir. Disk şeklinde kalın bir kaideye sahiptir[1084].

Dönemi: LH III A:2.

9) FS 266 Sığ gövdeli Kylix: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Tam olarak ele geçmediği için yüksekliğini net olarak tespit etmek güçtür. Gövde çapı 13,1 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde bezeme olarak FM 49 üst üste binmiş kavisli spiral motifi bulunmaktadır. Uzun ayaklıdır. Disk şeklinde bir kaideye sahiptir[1085].

Dönemi: LH III A:2.

10) FS 266 Sığ gövdeli Kylix: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 16,5 cm. gövde çapı 15 cm.dir. Özensiz bir işçiliğe sahiptir. Düz yuvarlak ağızlıdır. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1086].

Dönemi: LH III A:2.

11) FS 264 Kylix: 20 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 14,5 cm. gövde çapı 14,5 cm.dir. Hafif dışa çekik kalın dudaklıdır. Özensiz bir işçiliğe sahiptir. Nispeten kısa sayılabilecek ayak kısmı ve disk şeklindeki kaidede bu durum daha çok ön plana çıkmaktadır. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1087].

Dönemi: LH III A:2.

12) FS 264 Kylix: Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Yükseklik 12 cm. gövde çapı 12,3 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Kaliteli bir işçiliği vardır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1088].

Dönemi: LH III A:2.

[1083] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 3.
[1084] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 4.
[1085] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 5.
[1086] Boysal 1969, 24; Taf: XXVII, 6.
[1087] Boysal 1969, 24; Taf: XXVIII, 1.
[1088] Boysal 1969, 24; Taf: XXVIII, 2.

13) FS 264 Kylix: Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Yükseklik 14 cm. gövde çapı 14 cm.dir. Düz dudaklıdır. Uzun bir ayak kısmına sahiptir. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1089].

Dönemi: LH III A:2.

14) FS 269 Küresel gövdeli Kylix: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 12,2 cm. gövde çapı 11,2 cm.dir. Hafif içe çekik dudaklıdır. Kaliteli bir form yapısına sahiptir. Diğer örneklerin aksine kulplar ağız kısmının 1-2 cm. altından başlamaktadır. Alçak bir ayak kısmı ve kalınlaştırılmış bir kaideye sahiptir[1090].

Dönemi: LH III A:2.

15) FS 266 Sığ gövdeli Kylix:13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,2 cm. gövde çapı 17,3 cm.dir. Düz bir dudak yapısına sahiptir. Sığ gövdelidir. Özensiz bir işçilik göstermektedir. Uzun ayaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1091].

Dönemi: LH III B.

16) FS 269 Küresel gövdeli Kylix: 21 no.lu mezarda ele geçmiştir. Gövde çapı 16,8 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Kulplar ve dudak boyalıdır. Gövde üzerinde FM 23 helezonlu deniz kabuklusu motifi bulunmaktadır. Bu motifin altında altı sıra ince boya bant bezeme yer almaktadır. Uzun bir ayak kısmına sahiptir. Ayak kısmında ilk sırada üçlü grup halinde ince boya bant bezeme, onun altında ise beş sıra kalın boya bant bezeme yer almaktadır. Kaidenin sadece 3/1'lik kesimi günümüze ulaşabilmiştir. Kaidenin üzerinin boya bant bezeme ile süslendiği anlaşılmaktadır[1092].

Dönemi: LH III A:2.

17) FS 269 Küresel gövdeli Kylix: 13 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,5 cm. gövde çapı 17 cm.dir. Çok kaliteli bir işçilik göstermektedir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Dudak üzerinde ince bir boya bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde FM 23 helezonlu deniz kabuklusu motifi görülmektedir. Bu motifin altında altı sıra ince boya bant bezeme uygulanmıştır. Uzun bir ayak kısmına sahiptir. Ayak kısmında ilk sırada üçlü grup halinde ince boya bant bezeme, onun altında ise beş sıra kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1093].

Dönemi: LH III B.

[1089] Boysal 1969, 24; Taf: XXVIII, 3.
[1090] Boysal 1969, 24; Taf: XXVIII, 4.
[1091] Boysal 1969, 25; Taf: XXVIII, 5.
[1092] Boysal 1969, 25; Taf: XXVIII, 6.
[1093] Boysal 1969, 25; Taf: XIX, 1.

18) FS 269 Küresel gövdeli Kylix: 12 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 17,8 cm. gövde çapı 15 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Dudak üzerinde ince bir boya bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde FM 23 helezonlu deniz kabuklusu motifi görülmektedir. Bu motifin altında altı sıra ince boya bant bezeme bulunmaktadır. Uzun bir ayak kısmına sahiptir. Ayak kısmında ilk sırada üçlü grup halinde ince boya bant bezeme, onun altında ise beş sıra kalın boya bant bezeme yer almaktadır[1094].

Dönemi: LH III A:2.

19) FS 267 Dışa çekik ağız kenarlı Kylix: 16 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11,2 cm. gövde çapı 12,6 cm.dir. Basık gövdeli alçak ayaklı kalınlaştırılmış kaidelidir. Gövde üzerinde kulpların başladığı noktada omurgalıdır. Üzerinde boya bant bezemeye ilişkin izler bulunmaktadır[1095].

Dönemi: LH III A:2-B.

20) FS 266 Sığ gövdeli Kylix: 18 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 18,5 cm. gövde çapı 16,6 cm.dir. Omurgalı gövde yapısına sahiptir. İnce ve uzun ayaklıdır. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1096].

Dönemi: LH III A:2-B.

21) FS 274 Konik gövdeli Kylix: 42 no.lu mezarda ele geçmiştir. Gövdenin alt kısmı günümüze ulaşmamıştır. Oldukça kötü bir işçiliği vardır olasılıkla üretim hatası olmalıdır. Üzerinde FM 61 üçgen motifi bulunmaktadır[1097].

Dönemi: LH III C:1.

22) FS 267 Dışa çekik ağız kenarlı Kylix: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 8 cm. gövde çapı 11 cm.dir. Tek kulbu günümüze ulaşamamıştır. Basık alçak ayaklıdır. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1098].

Dönemi: LH III A:2.

23) FS 267 Dışa çekik ağız kenarlı Kylix: 18 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 9,4 cm. gövde çapı 9 cm.dir. Tek kulbu günümüze ulaşamamıştır. Bir üretim hatası olduğu görülmektedir. Sanki form yaşken iki tarafından tutulup çekilmiş bu çekme sonucunda günümüze ulaşan kulbun olduğu kısma doğru eğilmiş gibi durmaktadır. Ayak kısmı oldukça basık durmaktadır. Gövde üzerinde boya bant bezeme izleri bulunmaktadır[1099].

Dönemi: LH III C:1.

[1094] Boysal 1969, 25; Taf: XIX, 2.
[1095] Boysal 1969, 25; Taf: XIX, 3.
[1096] Boysal 1969, 25; Taf: XIX, 4.
[1097] Boysal 1969, 26; Taf: XIX, 5.
[1098] Boysal 1969, 26; Taf: XIX, 6.
[1099] Boysal 1969, 26; Taf: XXX, 1.

24) FS 267 Dışa çekik ağız kenarlı Kylix: 3 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 11 cm. gövde çapı 11,7 cm.dir. Dışa çekik kalın dudaklıdır. Tek kulbu günümüze ulaşamamıştır. Gövde omurgalıdır. Alçak bir ayağa sahiptir[1100].

Dönemi: LH III A:2-B.

o) FS 204 Çanak

1) FS 204 Konik çanak: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,4 cm. gövde çapı 15,1 cm.dir. Düz dudaklıdır. Dudak ve gövde üzerinde boya bant bezeme izleri görülmektedir. Düz bir dip kısmına sahiptir[1101].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 204 Konik çanak: 4 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,9 cm. gövde çapı 15 cm.dir. Düz yuvarlak ağızlıdır. Düz bir dip kısmına sahiptir. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır[1102].

Dönemi: LH III A:2-B.

3) FS 204 Konik çanak: 7 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 7,4 cm. gövde çapı 15 cm.dir. Hafif içe çekik dudaklıdır. Üzerinde boya bezemeye ilişkin izler bulunmaktadır. Alçak halka kaidelidir[1103].

Dönemi: LH III A:2-B.

4) FS 204 Konik çanak: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,1 cm. gövde çapı 9,7 cm.dir. Düz yuvarlak ağızlıdır. Gövde üzerinde keskin bir omurga bulunmaktadır. Eser üzerinde bezeme yoktur[1104].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 204 Konik çanak: 16 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 6,2 cm. gövde çapı 13 cm.dir. Düz yuvarlak ağızlıdır. Düz diplidir. Eser üzerinde bezeme bulunmamaktadır[1105].

Dönemi: LH III A:2.

ö) FS 214/220/227/231/232/ Fincan ve maşrapalar

1) FS 227 Silindirik maşrapa: 45 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 6,5 cm. gövde çapı 8,2 cm.dir. Silindirik gövde yapısına sahiptir. Kalınlaştırılmış dışa çekik dudaklıdır. Tek kulpludur. Ağız üzerinde, gövdede ve alçak halka kaidede boya bant bezeme yer almaktadır. Kulp boyalıdır[1106].

[1100] Boysal 1969, 26; Taf: XXX, 2.
[1101] Boysal 1969, 17; Taf: XX, 4.
[1102] Boysal 1969, 17; Taf: XX, 5.
[1103] Boysal 1969, 17; Taf: XX, 6.
[1104] Boysal 1969, 17; Taf: XX, 7.
[1105] Boysal 1969, 17; Taf: XX, 8.
[1106] Boysal 1969, 17; Taf: XXI, 1.

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 231 Silindirik gövdeli maşrapa: Bulunduğu mezar hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur. Yükseklik 5,5 cm. gövde çapı 8,6 cm.dir. Dışa çekik dudaklı ve kalınlaştırılmış tek kulba sahiptir. Alçak ve dar halka kaideye sahiptir. Gövde çok aşınmıştır. Gövde üzerinde FM 53 dalga bezemesi bulunmaktadır[1107].

Dönemi: LH III B.

3) FS 227 Silindirik maşrapa: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,9 cm. gövde çapı 5,1 cm.dir. Düz ağızlıdır. Ağız kısmının bir bölümü kırıktır. Üzerinde bezeme yoktur. Tek kulpludur. Alçak halka kaideye sahiptir[1108].

Dönemi: LH III A:2.

4) FS 227 Silindirik maşrapa: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,4 cm. gövde çapı 7 cm.dir. Dışa çekik dudaklı ve konik silindirik gövdelidir. Ağız ve dip kısmında boya bezeme bulunmaktadır. Tek kulplu ve düz diplidir[1109].

Dönemi: LH III A:2.

5) FS 227 Silindirik maşrapa: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 10,8 cm. gövde çapı 15,8 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Dışa çekik açılı iki üçgenin birleşiminden oluşmuş gibidir. Bir İon sütunun yandan görünümünü andıran bir gövde yapısına sahiptir. Tek kulplu ve düz diplidir. Gövde üzerinde ince bir çizgi halinde boya bant bezeme yer almaktadır[1110].

Dönemi: LH III A:2.

6) FS 227 Silindirik maşrapa: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,7 cm. gövde çapı 6,4 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Gövdenin orta kısmı omurgalıdır. Tek kulpludur. Gövde üzerinde ve ağız kısmında boya bant bezeme izleri görülmektedir[1111].

Dönemi: LH III A:2

7) FS 231 Silindirik gövdeli maşrapa: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,7 cm. gövde çapı 7,5 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kısmından başlayarak kaideye kadar inen büyük bir kulba sahiptir. Ağız kısmı ve kulp boyalıdır. Gövde kısmında FM 53 dalga bezeme yer almaktadır. Bu bezemenin alt kısmında ise kalın iki sıra halinde boya bant bezeme görülmektedir. Alçak halka kaideye sahiptir[1112].

Dönemi: LH III A:2.

[1107] Boysal 1969, 17; Taf: XXI, 2.
[1108] Boysal 1969, 17; Taf: XXI, 3.
[1109] Boysal 1969, 17; Taf: XXI, 4.
[1110] Boysal 1969, 17; Taf: XXI, 5.
[1111] Boysal 1969, 18; Taf: XXI, 6.
[1112] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 1.

8) FS 231 Silindirik gövdeli fincan: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 5,1 cm. gövde çapı 11,1 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Dudağın hemen alt kısmında kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Bu bezemenin hemen altından başlayan FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi yer almaktadır. Bu bezemenin hemen altında ise yine bir kalın boya bant bezeme yer almaktadır. Bu bezemenin altında kaideye kadar inen ince bant bezeme onun altında ise kaideye kadar inen kalın bir boya bezeme görülmektedir. Alçak halka kaideye sahiptir[1113].

Dönemi: LH III B.

9) FS 230 Silindirik gövdeli fincan: Bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Yükseklik 3,7 cm. gövde çapı 9,3 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Dudağın hemen üzerinden başlayan yüksek bir halka kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1114].

Dönemi: LH III A:2-B.

10) FS 220 Fincan: 33 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,5 cm. gövde çapı 8,4 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde FM 53 dalga bezemesi bulunmaktadır. Geniş yayvan tek kulpludur. Alçak halka kaidelidir[1115].

Dönemi: LH III B.

11) FS 220 Fincan: 41 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,1 cm. gövde çapı 11,5 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Düz yatay bir kulba sahiptir. Oldukça sığdır. Çok alçak bir kaideye sahiptir[1116].

Dönemi: LH III A:2-B.

12) FS 230 Silindirik Gövdeli maşrapa: 46 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,6 cm. gövde çapı 8,5 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Yayvan büyük bir kulba sahiptir. Üzerinde herhangi bir bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1117].

13) FS 214 Derin Maşrapa: 35 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 6,7 cm. gövde çapı 12,2 cm.dir. Hafif içe çekik dudaklı ve küresel gövdelidir. Ağız kısmında boyalıdır. Kulp ağız kenarından çıkıp gövdeye bağlandığı kısmın kalınlığı bir panel olarak kullanılmış bu panelin içine FM 64 paralel çizgi bandı motifi uygulanmıştır.

[1113] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 2.
[1114] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 3.
[1115] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 4.
[1116] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 5.
[1117] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 6.

Bu bezemenin alt kısmında ise ince çizgi grupları halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Gövdenin kaideyle birleştiği noktadan başlayarak kalın bir boya uygulanmıştır. Alçak halka kaideye sahiptir[1118].

Dönemi: LH III A:2.

14) FS 230 Silindirik gövdeli maşrapa/fincan: bulunduğu mezar hakkında net bir bilgi yoktur. Yükseklik 6,4 cm. gövde çapı 10 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Kulbu günümüze kadar ulaşmamıştır. Ağız üzeri boyalıdır. Gövde üzerinde FM 19 uçları açık, çok saplı iç içe çizgi bezemesi yer almaktadır. Alçak bir kaideye sahiptir kaide üzeri boyalıdır[1119].

Dönemi: LH III A:2.

15) FS 220 Fincan: 15 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,5 cm. gövde çapı 9,7 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan kulplara sahiptir. Özensiz bir işçilik göstermektedir. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka kaidelidir[1120].

Dönemi: LH III A:2.

16) FS 220 Fincan: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3 cm. gövde çapı 9,5 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan bir kulba sahiptir. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1121].

Dönemi: LH III A:2.

17) FS 220 Fincan: 24 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,7 cm. gövde çapı 12 cm.dir. İçe çekik dudaklı küresel gövdelidir. Yayvan kulplara sahiptir. Ağız üzeri boyalıdır. Gövde üzerinde FM 49 üst üste binmiş kavisli spiral motifi bulunmaktadır. Bu bezemenin altında alçak halka kaideye kadar kalın bir boya görülmektedir[1122].

Dönemi: LH III A:2.

18) FS 220 Fincan: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 2,8 cm. gövde çapı 9 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan kulplara sahiptir. Özensiz bir işçilik göstermektedir. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka kaidelidir[1123].

Dönemi: LH III A:2.

19) FS 220 Fincan: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,3 cm. gövde çapı 8,9 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan bir kulba sahiptir. Üzerinde boya bezeme izleri bulunmaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1124].

[1118] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 7.
[1119] Boysal 1969, 18; Taf: XXII, 8.
[1120] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 1.
[1121] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 2.
[1122] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 3.
[1123] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 4.
[1124] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 5.

Dönemi: LH III A:2.

20) FS 220 Fincan: 22 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,5 cm. gövde çapı 12,3 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklı ve küresel gövdelidir. Yatay yayvan bir kulba sahiptir. Üzerinde boya bezeme izleri bulunmaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1125].

Dönemi: LH III A:2.

21) FS 230 Silindirik gövdeli maşrapa: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,7 cm. gövde çapı 8 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan bir kulba sahiptir. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1126].

Dönemi: LH III A:2.

22) FS 232 Silindirik maşrapa: 30 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,4 cm. gövde çapı 9,8 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Yatay yayvan bir kulba sahiptir. Gövdesi omurgalıdır. Üzerinde bezeme bulunmamaktadır. Düz diplidir[1127].

Dönemi: LH III A:2.

23) FS 230 Silindirik gövdeli maşrapa: 32 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 6,1 cm. gövde çapı 9,3 cm.dir. Bu formun Müsgebi'deki kaliteli örneklerinden birisidir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı orta kalınlıkta boya bezelidir. Kulp ince, yayvan ve boya bezelidir. Gövde üzerinde FM 11 Papirüs motifi yer almaktadır. Hemen alt kısmında ise ince gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Boya bant bezemenin bittiği noktadan kaideye kadar kalın bir boya bulunmaktadır. Küçük halka bir kaideye sahiptir[1128].

Dönemi: LH III A:2.

24) FS 230 Silindirik gövdeli maşrapa: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 3,8 cm. gövde çapı 7,8 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Basık bir gövde yapısına sahiptir. Büyük yayvan bir kulba sahiptir. Gövde üzerinde FM 53 dalga bezeme bulunmaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[1129].

LH III A:2.

25) FS 220 Fincan: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4 cm. gövde çapı 11,5 cm.dir. Dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde FM 77 nokta şeklinde bezeme yer almaktadır. Alçak bir kaideye sahiptir[1130].

Dönemi: LH III A:2.

[1125] Boysal 1969, 19; Taf: XXIII, 6.
[1126] Boysal 1969, 20; Taf: XXIII, 7.
[1127] Boysal 1969, 20; Taf: XXIII, 8.
[1128] Boysal 1969, 20; Taf: XXIII, 9.
[1129] Boysal 1969, 20; Taf: XXIV, 1.
[1130] Boysal 1969, 20; Taf: XXIV, 2.

26) FS 220 Fincan: 2 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik 4,9 cm. gövde çapı 12,3 cm.dir. Bu formun oldukça kaliteli örneklerinden biridir. Dudağın üzerinde boya bezeme yer almaktadır. Kaideye yakın bir noktada boya bant bezeme yer almaktadır. Dudağın üzerindeki boya bant bezeme ile kaideye yakın bir noktada yer alan bezeme arasında FM 77 noktalı bezek yer almaktadır. Alçak halka kaidelidir. Kaidesi boyalıdır[1131].

Dönemi: LH III A:2.

2) Müskebi Bronz Miken Buluntuları

Müskebi'de madeni eserler az sayıda olmakla beraber mezarlara tunç alet ve silah bırakma adetini yansıtması açısından önemlidir. Tunç bıçaklardan, sapı perçin delikli olanı "Sandars I b" tipindeki Ta Tzigani örneğinin (LH III A: 2) Anadolu'daki en yakın benzeridir. Diğerleri ise Siana grubu bıçaklarına göre LH III B/C dönemine tarihlendirilmektedir. Bunlar Kolophon ve Panaztepe örneğinin tam benzeridir. Birbirinden tamamen farklı döneme ait 2 bıçak 25 no.lu mezarda çift gömme yapıldığını gösteren kesin bir kanıt olarak ele alınmalıdır. Kabzasındaki boynuz şeklinde çıkıntıları ve gövde üzerindeki yivler ile yüksek bir işçiliği yansıtan hançer LH III B dönemi Siana grubu örneklerindendir[1132].

Tunç mızrak uçlarından iki örnek dar gövdeleri ile LH III B dönemine tarihlendirilen Ialysos'dakilere benzemektedir. Diğerlerinin omuz profilleri daha çok Panaztepe'dekine uymaktadır. Saplarından altıgen yüzlü ve sapı üzerindeki 9 kabartma bant bir yenilik olarak göze çarpmaktadır. Panaztepe örneğinde olduğu gibi birer yerel üretim ürünü olduğu düşünülen 5 Müskebi örneği de LH III B dönemine tarihlendirilebilir[1133].

Miken kültür bölgesindeki mezarlarda genelde birer çift bulunan usturalar Müskebi mezarlığında da ele geçmiştir. Geniş kesici yüzlü, kör kenarı düz olan tip LH III A:2 döneminde de Kıta Yunanistan ve Ege adalarında yaygındır. 1 no.lu mezardaki biri dar diğeri geniş yüzlü ve kör kenarları içbükey olan örnekler LH III A döneminde Girit için karakteristiktir[1134].

Tek tunç dikiş iğnesi 29 no.lu mezarda bulunmuştur. Ayrıca tepesi kesik koni biçiminde bir altın levhanın kıvrılmasıyla oluşturulmuş bir altın halka bulunmuştur. Bu levhanın alt ve üst kenarları içe doğru kıvrık ve kertiklidir[1135].

[1131] Boysal 1969, 20; Taf: XXIV, 3.
[1132] Akyurt 1998, 32.
[1133] Akyurt 1998, 32.
[1134] Akyurt 1998, 32.
[1135] Akyurt 1998, 32.

3) Diğer Objeler

Müsgebi'de gün ışığına çıkarılan ve Bodrum Müzesinde bulunan cam hamuru, fayans ve pişmiş toprak boncuklar çok iyi bilinen Miken buluntularındandır. Bunların yanı sıra Müsgebi'de yürütülen bilimsel kazılardan önce yöredeki vatandaşlarımız tarafından bulunarak Bodrum Müzesine temsil edilen eserler arasında pişmiş toprak ağırşak ve bir fayans boncuk da yer almaktadır[1136].

4.4.40 ÇÖMLEKÇİKÖY (Harita I, 40)

Çömlekçi, Bodrum ile Milas arasında, yaklaşık olarak iki yerleşim birimine de aynı uzaklıkta, bugünkü yolun iki kilometre doğusunda yer alan bir köydür. Bodrum Müzesinde korunan Sub-Miken Dönemine ait buluntuların bu köyden ele geçtiğinin duyulmasıyla birlikte Boysal başkanlığında bir heyet tarafından 1968 yılında kazılarına başlanmıştır[1137].

Buluntular, Çömlekçi Köyü'nün yaklaşık olarak 2 km güneyinde, Kadınören Mevkiindeki tarlalarda ele geçmiştir. Bu bölge genel olarak, sert ve beyaz renkte toprağa bir toprağa sahip olup ancak üstteki ekilip biçilebilen arazi 30-40 cm kalınlığındaki kısım değişik renktedir. H.İ adında bir köylüye ait olan tarlada açılmış vaziyette iki, bu tarlanın güneyinde yer alan başka bir tarlada bir mezar tespit edilmiştir. Köylüler tarafından açılan bu kaçak kazı çukurlarında ele geçen Sub- Miken seramikleri, Bodrum Müzesinde yer alan buluntuların Çömlekçi çıkışlı olduğunu bir kere daha kanıtlamıştır. Bu tarlada ele geçen mezarlara hafirler tarafından A, B, C, D adları verilmiştir. B Mezarında yapılan temizlik sonucunda üzengi kulplu, emzikli küçük bir kap ele geçmiştir. Tarlanın güney tarafında yapılan çalışmalarda 9 tane mezar saptanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda 1, 3, 4, 7, 8 ve 9 no.lu mezarlarda buluntuya rastlanırken 2, 5, 11 no.lu mezarlarda ölü armağanı ele geçmemiştir[1138].

Çalışılan bu sahanın batısında yer alan diğer bir tarlada 7 ve 8 no.lu mezarlara 3 m kadar mesafede, kuyu şeklinde diğer bir mezar daha tespit edilerek kazılmıştır. Bu sahada kazılan mezarlar, yukarıda sözü edilen mezarlara göre 1,5 m daha yüksekte yer almaktadır.D mezarından takriben 100 m kuzeyde yer alan bir tarlada daha önce açılmış olan E mezarının yanında yuvarlak şekil gösteren bir mezar tespit edilerek açılmıştır[1139].

Mezar Tipleri: Mezarları plan ve şekil bakımından iki genel tipe ayırmak mümkündür. (Resim 40-41 Çizim 55-56)

[1136] Bass 1963, 356.
[1137] Boysal 1967b, 10 vd.
[1138] Boysal 1967b, 11.
[1139] Boysal 1967b, 11.

1)Dikdörtgen Mezarlar: Bu mezar tiplerinin en küçükleri (2 ve 11) hariç diğerlerinin duvarları taşlarla örülmüştür. Taşların büyüklüğü, duvar yüzünde takriben 10 cm kalınlık, 30 cm genişlik, duvar içine doğru da ortalama 30 cm derinlik göstermektedir. Duvar kalınlığı 7 no.lu mezarda 35-60 cm, 3 no.lu mezarda 15-40 cm arasında değişmektedir. Aynı ölçüler, duvarlar tek sıra taştan meydana geldikleri için, taşlar içinde kabul edilebilir[1140]. Mezarlar büyüklük bakımından çok çeşitlidir. En büyük mezarın (mezar 9) doğu duvarı içten içe 120 cm, batı duvarı 137 cm, güney duvarı 244 cm ve kuzey 264 cm uzunluğundadır. Kalan kısmın en yüksek yerinin tabana olan mesafesi 123 cm.dir. orta büyüklükte olan bir mezarın (mezar 1) doğu duvarı 92 cm, batı duvarı 98 cm, güney duvarı 102 cm ve kuzey duvarı 111 cm.dir. Duvarın tahrip olmayan kısmının yüksekliği 80 cm kadardır. En küçük mezarlardan birinin (mezar 11) ölçüsü doğuda 45, batıda 46, kuzeyde 36 ve güneyde 34 cm.dir. Duvarın yüksekliği ise 34-40 cm arasında değişmektedir. Bu mezar açılmamış olup kapak taşları in-situ durumda ele geçmiştir. 3, 4, C ve 9 no.lu mezarlarda olduğu gibi bazı mezarların tabanları doğrudan doğruya topraktır. Bu dikdörtgen mezarların bazıları, tabana yakın yerlerinden, yatay konmuş levha taşlarla ikiye bölünmüştür. Mezar buluntuları genellikle alt bölmede ele geçmektedir. 2 ve 11 no.lu mezarların duvarlarını, toprağa dikey olarak yerleştirilmiş birer taş levha oluşturmaktadır. Ancak, 11 no.lu mezarın doğu ve güney blokları üzerinde seviyeyi tamamlamak için, küçük taşlardan ibaret birer sıra daha vardır. 9 no.lu mezarda, iskeletler döşemeyi teşkil eden büyük taş levhalar üzerinde ele geçmiştir. Ancak bu taş döşeme, mezarın sadece üst yarısının zeminini kaplamaktadır[1141].

2) Yuvarlak Mezarlar: Üç tane yuvarlak mezar tespit edilmiştir. Bunların üst kısımları zamanla aşınmış ve çift sürmeden dolayı tahrip olmuştur. Gün ışığına çıkarılan duvarların üst seviyeleri zemine çok yakın olup 30 ila 60 cm arasında değişmektedir. Bu bakımdan bu yuvarlak mezarların yüksekliği hakkında bir fikir vermek mümkün değildir. Ancak genişliklerinin 3 m kadar olduğu anlaşılmaktadır. Bunların duvarları da diğer mezarlarda olduğu gibi kaba bir şekilde yontulmuş taşlarla örtülmüştür. Bunlardan 6 no.lu mezar, buluntu bakımından zengin olup ayaklı kap ile fibula burada ele geçmiştir. Açılmış ve tahrip olmuş diğer iki yuvarlak mezarda buluntu olarak hiçbir şey ele geçmemiştir. Duvarların kalan kısmında, bunların içe doğru meyilli olarak örüldükleri, mezar çapının yukarıya doğru gittikçe daraldığı görülmekte ve böylece mezarların kubbeli mezar tipine girdikleri sanılmaktadır[1142].

[1140] Boysal 1967b, 11 vd.
[1141] Boysal 1967b, 12.
[1142] Boysal 1967b, 13.

7 ve 8 no.lu mezarların yaklaşık olarak 3 m batısındaki 10 no.lu mezarın kendisine has özellikleri bulunmaktadır. Yatay kesiti elipse benzer bir şekil gösteren bu mezar, aşağıya doğru genişlemektedir. Altta azami 1,27 m, asgari 1,20 m olan çap, üstte azami 1,12 m, asgari 0,95 m.ye düşmektedir. Mezarın üst kısmında sivri dipli amphora parçaları ele geçmiştir. 1,05 m derinliği olan mezarın ağzından 35 cm aşağısında birkaç küçük kemik parçasına, 90 cm aşağıda ise, mezarın hemen hemen tamamını kaplayan bir taş levhaya rastlamıştır. Buluntular burada da bazı mezarlarda olduğu gibi bu taş levhanın altında ele geçmiştir[1143].

Gömü Şekli: Sadece 9 no.lu mezarda tam olarak iskelet ele geçmiştir. İki kafatası ve görünüşe göre, vücuda ait diğer kemiklerin mevcut oldukları anlaşılmaktadır. Gömme tarzı hakkında kesin bir bilgi vermek mümkün değildir. Diğer mezarlarda çok az miktarda kemik parçalarına rastlanmış, 3, 4 ve 11 no.lu mezarlarda ise hiç kemiğe rastlanmamıştır. 2 no.lu mezarda ise yanmış olması muhtemel küçük kemik parçaları görülmüştür. 5 no.lu mezarın bir mezar mı yoksa ocak mı olduğu henüz açıklık kazanmamıştır[1144].

Çömlekçi Miken Buluntuları (Çizim 57)

Çömlekçiköy mezarlarında gün ışığına çıkarılan Sub-Miken evresine tarihlenen çanak çömlek LH III C evresine aittir[1145]. Çömlekçiköy, Sub Miken devrinde paralel buluntular veren Stratonikeia (Eskihisar)[1146] ile birlikte iç Karia bölgesinde yerleşime uğradığı düşünülen merkezlerden biridir. Ancak her iki merkezde de bu savı net olarak teyit edecek tabaka saptanamamıştır[1147].

a) FS 161 Dar ağızlı sepet kulplu testi

1) FS 161 Dar ağızlı sepet kulplu testi: B mezarında ele geçmiştir. Yükseklik: 11, 6 cm. gövde çapı: 8,1 cm.dir. Dışa çekik ağız kenarlı ve yüksek sayılabilecek bir boyun kısmına sahiptir. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp, yine ağız üzerinde biten, kalın bir sepet kulpa sahiptir. Boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde hafif dikey tek bir büyük kulp bulunmaktadır. Gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Kulbun gövde ile birleştiği noktada FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[1148].

[1143] Boysal 1967b, 13.
[1144] Boysal 1967b, 13 vd.
[1145] Boysal 1967, 10; Özgünel 1983, 735; Özgünel 1996, 147-150; Mee 1998, 140.
[1146] Hanfmann-Waldbaum 1968, 55-56; Fig.1,2; Boysal 1967, 19; Mee 1978, 144; Özgünel 1983, 736,737; Özgünel 1996, s.149.
[1147] Özgünel 1983, 735-736.
[1148] Boysal 1969, 29; Taf: XXXIV, 1.

2) FS 161 Dar ağızlı sepet kulplu testi: 10 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 11, 6 cm. gövde çapı: 8,1 cm.dir. Dışa çekik ağız kenarlı ve yüksek sayılabilecek bir boyun kısmına sahiptir. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp, yine ağız üzerinde biten, kalın bir sepet kulpa sahiptir. Boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde hafif dikey tek bir büyük kulp bulunmaktadır. Gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Kulbun gövde ile birleştiği noktada FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[1149].

b) FS 112 Tek kulplu testi

1) FS 112 Tek kulplu testi: 10 no.lu mezarda ele geçmiştir. Yükseklik: 22,5 cm. gövde çapı, 14,2 cm.dir. Ağız kısmı ve kulbu kırıktır. Astarı büyük ölçüde dökülmüştür. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Bu boya bant bezemelerin arasında spiral motifi bulunmaktadır[1150].

c) FS (?) Kuş rythonu

1) FS (?) Kuş rythonu: Çömlekçi'de ele geçen en ilginç buluntulardan birisidir. Gövdenin alt kısmı kırıktır. Boyun kısmı üzerinden başlayıp gövdenin sonladığı yere kadar uzanan büyük bir sepet kulba sahiptir. Sırt bölgesi üzerinde minyatür bir kase ve testicik bulunmaktadır. Gövde üzerinde boya bezemenin yanı sıra zik zak bezeme ile süsleme yapılmıştır[1151].

d) FS 284/285 Derin kase

1) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 8,5 cm, gövde çapı, 12 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlı ve dikey duruşludur. Tek kulbu kırıktır. Gövde üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmüştür. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında yine boya ban bezeme uygulanmıştır. Alçak halka kaideye sahiptir[1152].

2) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 7,5 cm, gövde çapı, 11,1 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Tek kulbu kırıktır. Gövde üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmüştür. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında yine boya ban bezeme uygulanmıştır. Alçak halka kaideye sahiptir[1153].

[1149] Boysal 1969, 29; Taf: XXXIV, 2.
[1150] Boysal 1969, 29; Taf: XXXIV, 3.
[1151] Boysal 1969, 29; Taf: XXXIV, 4.
[1152] Boysal 1969, 29; Taf: XXXV, 1.
[1153] Boysal 1969, 29; Taf: XXXV, 2.

3) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 11,1 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde ana süsleme öğesini FM 53 dalgalı çizgi bezemesi oluşturmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka kaideye sahiptir[1154].

4) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 9 cm.dir. Hafif dışa uzatılmış ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayan yatay kulplara sahiptir. Gövde üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmüştür. Gövde üzerinde boya izlerine ait kalıntılar bulunmaktadır. Alçak halka kaideye sahiptir[1155].

5) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 10,5 cm, gövde çapı, 15 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Gövde üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmüştür. Üzerinde boya bant bezeme bulunduğuna dair izler bulunmaktadır. Alçak halka kaideye sahiptir[1156].

6) FS 284/285 Derin kase: Yükseklik: 8,7 cm, gövde çapı, 12 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen altında boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde ana süsleme öğesini FM 53 dalgalı çizgi bezemesi oluşturmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka kaideye sahiptir[1157].

e) FS 107 Oval karınlı testiler

1) FS 107 Oval karınlı testi: Yükseklik: 17, 8 cm. gövde çapı: 14,5 cm.dir. Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Uzun bir boynu bulunmaktadır. Üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmesine rağmen boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bezeme olduğu belli olmaktadır. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp omuz kısmında gövdeyle birleşen tek bir kulpa sahiptir. Gövde üzerinde ince gruplar halinde boya bant bezeme uygulandığı anlaşılmaktadır. Alçak bir kaide kısmına sahiptir[1158].

2) FS 107 Oval karınlı testi: Yükseklik: 17, 8 cm. gövde çapı: 14,5 cm.dir. Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Uzun bir boynu bulunmaktadır. Üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmüştür. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp omuz kısmında gövdeyle birleşen tek bir kulpa sahiptir. Gövde üzerinde boya izleri görülmektedir. Alçak bir kaide kısmına sahiptir[1159].

[1154] Boysal 1969, 30; Taf: XXXV, 3.
[1155] Boysal 1969, 30; Taf: XXXV, 4.
[1156] Boysal 1969, 30; Taf: XXXV, 5.
[1157] Boysal 1969, 30; Taf: XXXV, 6.
[1158] Boysal 1969, 30; Taf: XXXVI, 1.
[1159] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 2.

3) FS 107 Oval karınlı testi: Yükseklik: 17, 8 cm. gövde çapı: 14,5 cm.dir. Hafif dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarlıdır. Uzun bir boynu bulunmaktadır. Üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmesine rağmen boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bezeme olduğu belli olmaktadır. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp omuz kısmında gövdeyle birleşen tek bir kulpa sahiptir. Kulp diğer iki örnekte ağız kenarı hizasını geçmezken, bu testide ağız kısmının biraz üzerinden kavis yaparak omuzla birleştiği görülmektedir. Gövde üzerinde ince gruplar halinde boya bant bezeme uygulandığı anlaşılmaktadır. Alçak bir kaide kısmına sahiptir[1160].

f) FS 59 Amphoriskos

1) FS 59 Amphoriskos: Yükseklik 12, 5 cm. gövde çapı 12 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlıdır. Boyun kısmı üzerinde kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Küresel şişkin gövdelidir. Gövde üzerinde dikey iki kulbu bulunmaktadır. Üzerindeki astar büyük ölçüde dökülmesine rağmen gövde üzerinde ince gruplar halinde boya bant bezeme yer aldığı anlaşılmaktadır[1161].

2) FS 59 Amphoriskos: Yükseklik 12, 5 cm. gövde çapı 12 cm.dir. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Boyun kısmı üzerinde boya bezemeye ilişkin izler bulunmaktadır. Küresel şişkin gövdelidir. Gövde üzerinde dikey iki kulbu bulunmaktadır. Üzerindeki astar dökülmüştür. Gövde üzerinde yer yer boya izlerine rastlanmaktadır. Alçak bir kaideye sahiptir[1162].

3) FS 59 Amphoriskos: Yükseklik 12, 5 cm. gövde çapı 12 cm.dir. Hafif dışa çekik ağız kenarlı dikey duruşlu bir boyun kısmına sahiptir. Gövde üzerinde dikey iki kulbu bulunmaktadır. Üzerindeki astar dökülmüştür. Boya bezemeye ilişkin izler kaybolmuştur[1163].

g) FS 111 Tek kulplu geniş ağızlı testi

1) FS 111 Tek kulplu geniş ağızlı testi: Yükseklik 16 cm. gövde çapı: 17 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Geniş bir ağız kısmına sahiptir. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp omuz kısmında gövde ile birleşen kalın bir kulba sahiptir. Kap formu üzerinde boya bulunmamaktadır[1164].

[1160] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 3.
[1161] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 4.
[1162] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 5.
[1163] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 6.
[1164] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 7.

2) FS 111 Tek kulplu geniş ağızlı testi: Yükseklik 10,2 cm. gövde çapı: 10,4 cm.dir. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Geniş bir ağız kısmına sahiptir. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayıp omuz kısmında gövde ile birleşen kalın bir kulba sahiptir. Kap formu üzerinde boya bulunmamaktadır[1165].

h) FS 63 Amphora

1) FS 63 Amphora: Yükseklik 30 cm. gövde çapı 27,5 cm.dir. Kremasyon kabı olarak kullanılmıştır. Ağız kısmının üzerinde özellikle bu iş yapıldığı anlaşılan bir kapak bulunmaktadır. Anadolu'da tespit edilen birçok çömlek mezarın ağzının günlük kullanım kaplarıyla kapatıldığı bilinmektedir. Çömlekçi amphorasının özel bir kremasyon kabı olduğu söylenebilir. Gövde üzerinde dikey iki kulbu bulunmaktadır. Kap üzerinde boya bezeme bulunmamaktadır[1166].

4.4.41 ASARLIK (Harita I, 41)

Muğla ili, Bodrum İlçesi'nde yer almaktadır. Asarlıkta Sub-Miken döneminden, Geometrik çağa kadar uzanan bir mezarlık alanı tespit edilmiştir. Asarlık'ta tespit edilen mezarlar dikdörtgen ve yuvarlak planlı, bazıları ise dromoslu yapılarıyla birbirlerinden ayrılırlar. Bazıların üzeri tümülüse benzer bir şekilde örtülmüştür[1167].

Assarlık Miken Buluntuları

Asarlık'ta "O" mezarında Sub-Miken dönemine tarihlenen Üzengi kulp bir testi ele geçmiştir. Ancak kaidesinin konik bir forma sahip oluşu dışında, testi ile ilgili ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir[1168].

4.4.42 MYNDOS/GÜMÜŞLÜK (Harita I, 42)

Myndos kenti, Bodrum yarımadasının ucundaki Gümüşlük'te, Halikarnassos'un 18 km. batısında yer alır. İki limana sahip olan kent çok stratejik bir noktadadır.

Myndos/Gümüşlük Miken Buluntuları

Myndos'da Miken dönemine seramik parçalarının varlığı uzun zamandır bilinmektedir[1169]. Yerleşim üzerinde yapılan son araştırmalarda da Miken dönemine ait seramik parçaları tespit edilmiştir[1170].

[1165] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 8.
[1166] Boysal 1969, 29; Taf: XXXVI, 9.
[1167] Boysal 1967b, 14.
[1168] Boysal 1967b, 16; Özgünel 1983, 734.
[1169] Özgünel 1983, 735.
[1170] Şahin 2004, 171; Şahin 2007, 298.

Ancak bu parçaların niteliği hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir. Yarım ada üzerinde bulunan Kyklopien tarzda inşa edilmiş sur duvarlarında Miken etkisi olduğu araştırma ekibi tarafından iddia edilmektedir[1171].

[1171] Şahin 2007, 298 vd.

4.4.43 HALİKARNASSOS/BODRUM (Harita I, 43)

Halikarnassos/Bodrum Miken Buluntuları

Muğla İli, Bodrum İlçesinde yer alan Halikarnasos antik kentinde yapılan kazılarda, Bodrum Yarımadasında yer alan birçok merkez gibi Miken buluntularını içerdiği görülmektedir. M.Ö. II. binyılda Bodrum ve çevresi Miken etkileşimi için önemli bir Liman merkezi olmalıdır. Müsgebi ve Çömlekçi'de gün ışığına çıkarılan buluntular bu durumun bir göstergesini oluşturmaktadır. Son yıllarda Bodruma'da gerçekleştirilen kazılarda Miken dönemine ait seramik parçaları gün ışığına çıkarılmıştır. Ancak bu parçalara yönelik olarak ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır[1]. Bununla beraber Bodrum Kalesinde yapılan kazılarda LH III B:2 dönemine tarihlenen Miken seramiğinin ele geçtiği bildirilmektedir[2]. Ancak kazı ekibi tarafından bu malzemeye ilişkin ayrıntılı bir yayın yapılmamıştır.

4.4.44 BODRUM MÜZESİ BRONZ MİKEN ESERLERİ (Resim 45 Çizim 60)

1963-1968 yılları arasında Bodrum Müzesine satın alma yoluyla 3 adet bronz Miken eseri kazandırılmıştır. Bu eserler arasında 1 adet bronz bıçak, 1 adet bronz mızrak ucu ve 1 adet bronz Miken kılıcı yer almaktadır. Müze kayıtlarına göre bıçak ve mızrak ucu 1963 yılında, kılıç ise 1968 yılında satın alınmıştır. Ancak bu önemli buluntu topluluğunun tam olarak nerede ele geçtiği hakkında ayrıntılı bir bilgi mevcut değildir[3]. Sadece kılıcın, Bodrum'un 22 km. kuzeydoğusunda, Bahçeyakası'nın 4 km. güneybatısında, Beyciler'in 6 km. kuzey-kuzeybatısında yer alan Mumculardan geldiği belirtilmekle beraber, Eseri müzeye getirenler tarafından yanıltıcı beyan verildiği ve eserin benzer buluntuların ele geçtiği Müskebi'den bulunmuş olduğu düşünülmektedir[4].

1) Bronz Miken bıçağı

Uzunluk: 23,9 cm. sap uzunluğu: 7 cm. sap genişliği: 1,5 cm. kesici bölüm uzunluğu: 16,9 cm. Kesici bölüm genişliği: 1,8 cm. kesici bölüm kalınlığı: 0,38 cm.dir.

Bıçağın kakma çerçeveli olan sapının ucu kısmen tahrip olmuştur. Sap çerçevesi, içine yerleştirilecek kakmayı kısmen kavrayacak şekilde içbükeydir. Sapın korunan bölümünde iki perçin deliği bulunmaktadır. Arkası dışbükey olan bıçağın ağzı kenarı da bu kavise uyacak şekilde içbükeydir ve sap ile aynı doğrultuda birleşmektedir. Bıçağın kesici bölümü ise uzun üçgen kesitlidir.

---

[1] Briese-Pederesen 2005, 404; Briese-Briese-Pedersen 2007, 444.
[2] Niemeier 2005, 199.
[3] Akyurt 1996, 1.
[4] Akyurt 1996, 8.

Bıçak, kakma çerçeveli ve sapının perçinli olması özelliği ile Sandars Ib grubuna girmektedir[5]. Bu gruba giren bıçaklar Anadolu'da Troia[6] ve Boğazköy'de de ele geçmiştir. Bıçak ağızlarının kullanıldıkça aşınması göz önünde bulundurularak bıçaklar sırt yapılarına göre sınıflandırılmıştır. Sandars tipolojisinde Ib grubu içinde ele alınan örneklerden bazılarının arkasının düz, bazılarının ise çeşitli derecelerde dış bükey olduğu görülmektedir. Bu grupta ele alınan v saplarındaki perçin sayısı iki ile üç arasında değişen bıçaklar, üç ana tip altında incelenebilir[7].

1) Arkası düz bıçaklar

2) Arkası dışbükey bıçaklar

3) Arkası "S" şeklinde bıçaklar

Birinci tipe giren bıçaklar basit bıçak tipi olarak değerlendirilmekte ve her türlü işte kullanılabilecek araçlar arasında değerlendirilmektedir. İkinci tiptekiler daha çok, ağaç yüzeyi gibi dışbükey yüzlerde rahatça kullanılabilecek niteliktedir. Üçüncü tiptekiler ise, ince ve kontrollü bir işçilik gerektiren yumuşak yüzeylerde, örneğin hayvan postu işlemesinde kullanılabilecek niteliktedir. Bıçak yapımında işlevsel özelliğin estetik görünümden daha öncelikli olduğu düşünülmekle birlikte, sapı basit olanların yanı sıra, sap ile kesici bölümün birleştiği yeri kabartmalı bantlı, sap ucu halkalı, ya da sapı insan başı şeklinde olan örnekler de bulunmaktadır. Ege bıçakları arasında yer alan bir bıçak tipi de ilk buluntu merkezine göre, "Siena" grubu olarak adlandırılan örneklerdir. Bu bıçakların, Sandars'ın Ib tipinin ikinci grubuna girenlerden farkı, saplarının perçinsiz oluşu ve arka uçlarında düz ve kısa bir mahmuzun bulunmasıdır[8].

Bodrum Müzesinde bulunan saklanan bıçak ise 2a tipine girmektedir. Sapının ucu tahrip olmasına rağmen sap ve bıçak ağzı oranı diğer örneklerde olduğu gibi 1/3 dür. Korunan perçin deliklerinin sap üzerindeki konumları nedeniyle bıçağın iki perçinli olduğu düşünülebilir. 2a tipine giren bu bıçakların Ege Havzasında toplam 6 buluntu merkezinde 9 örneği ele geçmiştir. LH III A-B dönemine tarihlendirilen bu örnekler arasında, özellikle dışbükey kavsinin eğimi bakımından, Prosymna 42 no.lu mezarda, Mavro Speleo'da, Ta Tzigani'de ve Ialysos'da bulunan örneklere yakınlık gösteren Bodrum bıçağı LH III A2-B dönemine tarihlendirilmektedir[9].

---

[5] Sandars 1955, 178, fig:2.
[6] Blegen-Caskey-Rawson 1953, 270.
[7] Akyurt 1996, 2.
[8] Sandars 1963, 140.
[9] Akyurt 1996, 3.

2) Bronz mızrak ucu

Uzunluk: 23,4 cm, Gövde genişliği: 2,2 cm, Kalınlık: 1,1 cm, Sırt genişliği: 0,6 cm, Kovan uzunluğu: 8,7 cm, Kovan yarık uzunluğu: 6,4 cm, Kovan genişliği: 2,1 cm.

Mızrak ucu, kovan ağzı ile kovan yarığının ve gövdenin bir kenarında aşırı oksidasyon nedeniyle oluşan küçük eksiklikler dışında, oldukça iyi durumda korunmuştur. Mızrak ucunun en önemli özelliği kovanlı oluşudur. Eserin gövdesinin üçte birini kapsayan kovan başı sekizgen yüzeyli ve yuvarlak kesitlidir. Kovan başının hemen altında karşılıklı iki perçin deliği bulunmaktadır. Kovan yüzeyini belirleyen karşılıklı yatay konturlar, kovan başının dibini belirleyen içbükey konturlara kadar devam ederler. Kovam dibine doğru hafifçe daraldıktan sonra ince ve uzun bir yapı gösteren ana gövde ile birleşir. Gövde bu noktadan itibaren, ön yüzünün 3/1 kadar hafifçe genişleyerek sivri bir uçla son bulur. Geniş ve düz olan sırt kısmı, gövde boyunca uzanarak kovana doğru yükselmektedir[10].

Bu sırt konturu kovan üzerinde, kovan profilinin bir yüzeyini oluşturacak şekilde kovana doğru devam etmektedir. Sırt ile gövde kenarları arasındaki içbükeylik, kovana doğru gittikçe azalır. İçbükey gövde yüzeyinden sekizgen kovan yüzeyine geçiş "U" şeklinde bir konturla belirlenmiştir. Mızrağın gövdesi üzerinde her iki yüzde yer alan geniş sırt, silahın sağlamlığını artırmaktadır. Bunun yanı sıra, geniş ve yüksek bir sırt ile genişletilen gövde, vücuda saplandığı noktadan itibaren genişleyen bir yara açabilmektedir. Bu tür sırtların silaha sağladığı diğer bir avantajda, silahın ağırlığını artırmasıdır. Bu mızrak ucunda görüldüğü gibi, tüm uzunluğun 3/1'ini aşmayan ve ince cidarlı olan kovan sayesinde, silahta ağırlık öne kaydırılmıştır[11].

Kovanlı mızrak uçlarının ilk örnekleri İTÇ döneminde Güney Mezopotamya'da Ur, Filistin'de Mediggo, Anadolu'da OTÇ döneminden itibaren Kültepe'de ve bu dönemden itibaren Kıbrıs, Ege ve Kıta Yunanistan'a kadar uzanan geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir. Bodrum Müzesi'nde saklanan kovanlı mızrak ucu ise Ege Bölgesi örneklerine yakınlık göstermektedir. Catling tarafından OTÇ ve STÇ dönemine ait olan Ege ve Akdeniz bölgesi mızrak uçları 10 gruba ayrılmıştır. Bodrum Müzesi mızrak ucu bunlar arasında kovanlı ve dar gövdeli olması özelliği ile Catling "H" tipi grubuna girmektedir[12].

[10] Akyurt 1996, 3.
[11] Akyurt 1996, 4.
[12] Akyurt 1996, 5.

Bodrum örneğinde bulunan sekizgen profilli kovan tipi, yaygın olarak görülen bir özellik değildir. Ege Havzası'nda bulunan OTÇ ve STÇ dönemine ait 267 mızrak ucu arasında bu tür kovan, Konossos yakınlarındaki Haghios Ioannis ile Sellopoulo mezarlıklarında ele geçen LH III A evresine ait birer örnekte görülmektedir. Çokgen profili olan mızrak uçları, Müskebi'de 14, 17 ve 20 no.lu mezarlarda ele geçmiştir[13]. LH III A-B dönemine tarihlendirilen bu örneklerin altıgen kesitli olması, mızrak ucu repertuvarında kovan tiplerinde görülen çeşitliliği yansıtmaktadır. Catling "H" tipine giren Bodrum mızrak ucu LH III A dönemine tarihlendirilmektedir[14].

3) Bronz kılıç

Uzunluk: 52,2 cm, Kabza genişliği: 2,7 cm, Kabza uzunluğu: 9,7 cm, Omuz genişliği: 4,4 cm, Çerçeve yüksekliği: 0,9 cm, Kılıç kalınlığı: 0,6 cm, Kılıç genişliği: 3 cm.

Kaliteli bir işçiliğe sahip olan kılıç genelde iyi korunmuştur. Kılıcın kakma çerçeveli olan kabzasının başında yer alan ve dışa doğru kavisle uzanan kulaklarının ucu kırıktır. Bu kulaklar ile kabzanın omuzları arasında kalan bölüm, kısmen tahrip olmuştur.

Ortası şişkince olan kabzanın tutamağında, dört dışbükey kavisli olan omuzlarında ikişer olmak üzere sekiz perçin çivisi bulunmaktadır. Perçinlerin uzunluğu 1,7-2,1 cm. arasında değişmektedir. En geniş yeri 0,9 cm'yi bulan kabzanın çerçevesi, olasılıkla ahşap olan kabza dolgusunu kısmen kavrayacak şekilde içbükeydir. Gövde omuzdan itibaren hafifçe daralarak, kılıcın ön yüzünün 5/4'ünü oluşturan bölümde paralel bir biçimde uzanır ve sivri bir uçla son bulur. Kılıcın ağız kenarı da yer yer tahrip olmuştur. Kılıcın her iki yüzeyinde yer alan keskince sırt üzerinde birer ve sırtın iki yanında ikişer kabartma bant bulunmaktadır. Bu bantlar 0,8 cm. genişlikte, 0,3 cm kalınlıktadır ve gövde konturuna uygun bir şekilde uzayarak kılıç ucuna yakın bir yerde birleşirler[15].

Sırttaki bant, kabzanın iç konturunu belirleyen içbükey banta kadar uzanır. Bunun iki yanında yer alan bantlar ise, omuza yakın bir yerde, dışa doğru kıvrılarak kabza konturunu belirleyen bantla omuzda birleşirler. Bodrum Müzesi kılıcı bu özellikleri ile "Naue II" tipi olarak adlandırılan, kabzası çerçeveli kılıçlar grubuna girmektedir[16].

Naue II tipi kılıçları çeşitli özelliklerine göre dört grupta incelenmektedir[17].

---

[13] Boysal 1964, 83.
[14] Akyurt 1996, 5.
[15] Akyurt 1996, 6.
[16] Akyurt 1996, 6.
[17] Akyurt 1996, 6.

1) Kabzası balık kuyruğu şeklinde olan kılıçlar.

2) Kabzası mahmuzlu büyük kılıçlar.

3) Kabzası mahmuzlu küçük kılıçlar.

4) Küçük kulaklı küçük kılıçlar.

Bodrum kılıcı, yukarıda belirtilen özellikleri açısından, birinci ve ikinci grup kılıçlar ile benzerlik göstermektedir. Bodrum kılıcı Uzunluk bakımından birinci gruba girmektedir. Diğer taraftan, Mumcular kılıcının kabza başındaki kulak uçlarının kırık olması ve bunların arasında kalan bölümünde kısmen tahrip olması nedeniyle, hangi gruba girdiğini belirlemek zordur. Kulak genişliği, iç çıkış açısı ve kulak derinliği bakımından 2. gruba daha yakındır. Bodrum Kılıcının benzerleri, Arnavutluk'ta Mati Vadisi'nde yer alan bir tümülüste, Peloponnesos'da yer alan önemli Miken şehirleri olan Anthea, Palaikastro, Tiryns ve Kallithea'daki oda mezarlarda ele geçmiştir. Bu eserler LH III C dönemine tarihlendirilmektedir. Benzer örneklere dayanılarak Bodrum kılıcı LH III C dönemine tarihlendirilmektedir[18].

4.4.45 TELMESSOS/FETHİYE (Harita I, 45)

Telmessos, Muğla İli'nin, Fethiye İlçesi yakınlarında yer almaktadır. Telmessos'un M.Ö. III. binyıla kadar uzanan bir yerleşime sahip olduğu düşünülmektedir. Ancak şimdiye kadar bu veriyi doğrulayacak çok az buluntu ele geçmiştir.

Telmessos/Fethiye Miken buluntuları

Telmessos antik kentinde, 1900'lü yılların başında Üzengi kulplu bir Miken testisi ele geçmiştir. Bugün İngiliz Ulusal Müzesinde bulunan testi Mee'nin bildirdiğine göre FS 171 tipindedir ve üzerinde boya bezeme bulunmamaktadır. Mee, üzengi kulplu bu testiyi LH III A:2-B dönemine tarihlendirmektedir[19].

4.4.46 KNİDOS/DATÇA (Harita I, 46)

Knidos/Datça Miken Buluntuları

Muğla'nın Datça İlçesi'nde, Reşadiye Yarımadası'nın ucunda bulunan Knidos antik kentinde 1968 yılı kazılarında ele geçen bazı parçaların Akurgal'ın tanımlamasına göre Miken dönemine ait olabileceği belirtilmektedir. Bu parçalarla ilgili ayrıntılı bilgi mevcut değildir[20].

[18] Akyurt 1996, 8.
[19] Mee 1978, 145.
[20] Mee 1978, 132, Özgünel 1983, 735.

4.5 Denizli ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.5.47 SARAYKÖY HÖYÜK (Harita I, 47)

Denizli il merkezinin 20 km. kuzeybatısındaki Sarayköy İlçesi'nin batısında, Beylerbeyi Köyü'nün 5 km. kuzey-kuzeydoğusunda Höyük olarak bilinen mevkiidedir. Tarım arazilerinin ortasında büyük bir höyüktür. Mellaart, Sarayköy Höyüğü'nü İTÇ dönemi buluntu merkezleri arasında göstermektedir[21].

Sarayköy Höyük Miken Buluntuları

Sarayköy Höyük'de birkaç parça Miken buluntusu ele geçmiştir. Ancak bu buluntular ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmemektedir[22].

4.5.48 BEYCESULTAN HÖYÜĞÜ (Harita I,48) (Resim 45)

Beycesultan, Denizli il merkezinin kuzeydoğusunda, Çivril İlçesi'nin 5 km. güneybatısında, Menteşe Köyü yakınındadır. Tepe üzerinde yer alan ve Osmanlı dönemine tarihlenen "Behice Sultan"a ait türbeden dolayı yöre halkı tarafından "Behicesultan Tepesi" ya da "Höyüğü" olarak da anılmaktadır[23]. Mellaart tarafından yapılan yüzey araştırmalarında saptanan höyük, 1954-59 yılları arasında 6 kazı sezonu İngiliz Arkeoloji Enstitüsü adına Lloyd ve Mellaart yönetiminde kazılmıştır. Kazının asıl amacı Batı Anadolu'nun o zamanlar için az bilinen M.Ö. II. binyıl kültürlerine katkı sağlamak, hatta yerleşimin bu dönemdeki adını anlamak olsa da kazılar sonucunda bu konuyla ilgili yeterli bilgi edinilememiştir. Beycesultan'da yapılan kazılarda, 40 tabaka saptanmıştır[24].

XL-XX Son Kalkolitik Çağ,
XIX-XVII İlk Tunç Çağı I,
XVI-XIII İlk Tunç Çağı II,
XII-VI İlk Tunç Çağı III,
V-IV Orta Tunç Çağı
III-I Son Tunç Çağı

[21] Llyod-Mellaart 1962, 197; Map. VI.
[22] Birmingham 1964, 30; Mee 1978, 144.
[23] Llyod- Mellaart 1955, 39-92.
[24] Llyod-Mellaart 1962, 17 vd; Llyod-Mellaart 1965, 3 vd; Mellaart-Murray 1995, 1 vd.

Beycesultan Miken Buluntuları (Çizim 61)

Beycesultan'da yapılan kazılarda 7 adet Orta Anadolu orijinli Miken taklidi kaplara ait seramik parçası saptanmıştır. Bunlardan altısı matara biçimli bir kaba ait boyalı parçalardır. Bir tanesi ise bir pyxisin gövde parçasına aittir. Bu parçalar bu dönem için oldukça revaçta olan Miken kaplarını taklit eden yerel bir atölyenin ürünü olmalıdır. Troia üretimi yerel seramikler ile paralellik göstermektedirler[25]. Bu buluntular Beycesultan II tabakasında "L" adı verilen işliğin tahıl depolama bölümünde tespit edilen yangın tabakası içerisindeki dolguda ele geçmiştir.

Beycesultan'da yalnızca 1 parça Miken seramiği tespit edilmiştir[26]. Üzengi kulplu bir testinin boyun kısmının alt bölümüne ait bir parçadır[27]. Soluk sarı hamurlu, parlak kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[28].

Dönemi: LH III C.

Beycesultan, STÇ döneminde Batı Anadolu'da oldukça önemli bir merkezdir. Miken seramiğinin tespit edildiği III. tabaka Batı Anadolu'daki en önemli STÇ yerleşimini barındırmaktadır. Bu tabakada büyük bir yapı kompleksi açığa çıkarılmıştır[29]. Beycesultan'da yürütülen kazı çalışmaları sonucu birçok önemli veriye ulaşıldığı halde, yapılan kazılar kısıtlı bir alanda sürdürüldüğü için birçok nokta karanlıkta kalmıştır. Şu an için mevcut veriler Beycesultan Höyüğü ile Miken ilişkilerini anlamak konusunda oldukça yetersizdir.

4.6 Burdur ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

4.6.49 DEREKÖY II (Harita I, 49)

Burdur İli, Yeşilova İlçesi'nin kuzeyinde, Dereköy Köyü'nün yaklaşık 2 km kuzeyinde yer almaktadır. Güneydoğusunda Dereköy I yerleşmesi vardır. Dereköy II yerleşimine yakın bir noktada yer alan bir mezarlıkta yerel altın daldırmalı boyalı çanak çömleğin yanı sıra armut biçimli bir Miken testisi ve bir pyxis ele geçmiştir. Ancak bu buluntuların ele geçtiği mezar hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[30].

[25] Llyod-Mellaart 1955, 80; Mee 1978, 124.
[26] Llyod-Mellaart 1955, 80; Mellaart 1970,62 vd; Boysal 1967, 18; Mee 1978, 124; Mellaart-Murray 1995, 8.
[27] Mellaart-Murray 1995, 14; Fig. P.6, 11.
[28] Llyod-Mellaart 1955, 80; Boysal 1967, 18; Mee 1978, 124; Mellaart-Murray 1995, 8.
[29] Mellaart-Murray 1995, 56.
[30] Birmingham 1964, 30; Fig. 2-3; Mee 1978, 126; Akyurt 1998, 37.

Dereköy II Miken Buluntuları

1) FS 48 Armut biçimli testi: Armut biçimli testinin omuz kısmı üzerinde dikey üç kulbu bulunmaktadır. Kulplar arasında kalan alanda ve gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[31].

Dönemi: LH III B.

2) FS 94 Pyxis: Alışılmış örneklerin tersine hafif dışa çekik, yuvarlatılmış bir ağız kenarına ve içe kavisli kısa basık bir boyun kısmına sahiptir. Biri boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada, diğeri ise kulpların gövde ile birleştiği kısımdan başlayarak ince iki boya bant bezeme ile bir süsleme alanı oluşturulmuş bu alan içerisine FM 45 "U" bezemesi ya da FM 53 dalgalı çizgi bezemesi uygulanmıştır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ise bezeme bulunmamaktadır[32].

Dönemi: LH III B:1.

4.6.50 DÜVER/YARIŞLI (Harita I, 50)

Burdur'da, Yarışlı gölünün kuzey ucunda Düver kasabası yakınlarında büyük bir olasılıkla prehistorik-protohistorik bir mezar alanından toplam 6 adet Miken buluntusu ele geçmiştir. Bu buluntuları 4 pyxis ve 2 oinochoe oluşturmaktadır[33].

Düver/Yarışlı Miken Buluntuları (Çizim 62)

a) FS 94 Pyxis

1) FS 94 Pyxis: Dışa çekik kalınlaştırılmış dudaklıdır. Boyun kısmında kalın bir boya bezeme yer almaktadır.

Omuz kısmında kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde pyxis formlarında ender olarak görülen FM 41 daire ve nokta dizilerinden oluşan bezeme bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında ise kalın ve ince gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[34].

Dönemi: LH III A:2

2) FS 94 Pyxis: Dışa çekik kalınlaştırılmış dudaklıdır. Boyun kısmında kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Omuz kısmında kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde FM 57 panel-ağ bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında ise kalın ve ince gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[35].

---

[31] Mee 1978, 126.
[32] Mee 1978, 126.
[33] Mee 1978, 126 vd; Özgünel 1983, 739 vd; Akyurt 1998, 37 vd.
[34] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d.
[35] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d.

Dönemi: LH III A:2

3) FS 94 Pyxis: Dışa çekik kalınlaştırılmış dudaklıdır. Boyun kısmında kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Omuz kısmında kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında ise kalın ve ince gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[36].

Dönemi: LH III A:2

4) FS 94 Pyxis: Dışa çekik kalınlaştırılmış dudaklıdır. Boyun kısmında kalın bir boya bezeme yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümünde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[37].

Dönemi: LH III A:2

b) FS 114 Oinochoe

1) FS 114 Oinochoe: Düze yakın, yonca biçimli ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen altında kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayan kalınlaştırılmış kulp omuz üzerinde gövdeye bağlanmaktadır. Kulp üzeri boya bezemelidir. Boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Bu bezemenin hemen altında kulbun gövde ile birleştiği noktadan başlayan FM 53 dalgalı çizgi bezemesi ana süsleme unsurunu oluşturmaktadır. Bu kısmın hemen altında 4 sıra orta kalınlıkta boya bant bezeme onunda altında tek sıra kalın boya bant bezeme uygulanmıştır. Alçak halka kaideye geçişte ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme ile süsleme yapılmıştır. Halka kaide boya bezemelidir[38].

Dönemi: LH III A:2.

2) FS 114 Oinochoe: Düze yakın, yonca biçimli ağız kenarlıdır. Ağız kenarının hemen altında kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır. Ağız kenarının hemen üzerinden başlayan kalınlaştırılmış kulp omuz üzerinde gövdeye bağlanmaktadır. Kulp üzeri boya bezemelidir. Boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Bu bezemenin hemen altında kulbun gövde ile birleştiği noktadan başlayan FM 53 dalgalı çizgi bezemesi ana süsleme unsurunu oluşturmaktadır. Bu kısmın hemen altında 4 sıra orta kalınlıkta boya bant bezeme onunda altında tek sıra kalın boya bant bezeme uygulanmıştır. Alçak halka kaideye geçişte ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme ile süsleme yapılmıştır. Halka kaide boya bezemelidir[39].

Dönemi: LH III A:2.

---

[36] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d.
[37] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d.
[38] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d.
[39] Özgünel 1983, 740 vd; Özgünel 1996, 99 vd; Akyurt 1998, Şek. 39, c-d;

5. AKDENİZ BÖLGESİ'NDE MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

Anadolu'nun güney kıyılarında, Akdeniz Bölgesinde yer alan Miken yerleşimlerinin genel olarak sahil şeridinde yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Mersin ile İsekenderun Körfezi arasında yer alan sahil şeridinde bu yoğunluğun daha fazla olduğu görülmektedir. Anadolu'nun bu bölümünde Miken buluntularının saptandığı yerleşimler Antalya, Mersin, Adana ve Hatay illeri sınırları içerisinde yer almaktadır. Antalya ve civarında erken dönemlere ilişkin araştırmalar oldukça azdır. Eski yüzey araştırmaları sırasında Elmalı'da bir parça Miken seramiği ele geçmiştir. Son yıllarda Perge'de yapılan kazı çalışmaları sırasında azda olsa Miken malları gün ışığına çıkarılmıştır. Antalya ve çevresinde yer alan en önemli Miken buluntu merkezleri ise Uluburun ve Gelidonya Batıklarıdır. Mersin ve çevresinde ise Akdeniz Bölgesinin en önemli Miken buluntu merkezleri yer almaktadır. Gözlükule Höyüğü bu merkezlerin başında gelmektedir. Yümüktepe ve Kazanlı Höyük'te önemli Miken buluntu merkezleridir. Son yıllarda kazısı yapılmakta olan Soli Höyük'te LH III C dönemine tarihlendirilen Miken malları ele geçmiştir. Kilisetepe ve Tömükkale yine Mersin civarında yer alan başlıca buluntu merkezleridir. Adana ve çevresinde tespit edilen Miken buluntuları ise 1950'li yıllarda yapılan yüzey araştırmaları sırasında ele geçmiştir. Bu merkezler arasında, Dervişli Höyük, Zeytinli Höyük, Gavurköy Höyük, Tanrıverdi Höyük, Domuztepe, Misis, Vesli Höyük, Çiftlik Höyük, İslamkadı/İslamoğlu/İmamoğlu/Kırteke Höyüğü, Hesigintepe, Soyalı Höyük, Pasçu Höyük, Sirkeli Höyük, Boz Höyük, Sultantepe Höyüğü, Geçemey Höyük, Alapınar Höyük ve Tilan Höyük yer almaktadır. Hatay ve civarında Miken buluntusu veren merkezler ise Sabuniye Höyük ve Tell Tayinat'dır. (Şekil 6)

5.1 Antalya ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

5.1.51 ELMALI/BEYLERBEY (Harita I, 51)

Antalya il merkezinin güneybatısında, Elmalı'nın hemen batısındaki sırtın üzerinde bulunan küçük bir yerleşimdir. İlk defa Mellaart tarafından tespit edilmiştir. Yerleşimde İTÇ II ve OTÇ dönemine ait buluntular ele geçmiştir[40].

Elmalı Miken Buluntuları

French, Elmalı'da Miken dönemine ait bir kylixin gövde parçasının bulunduğunu bildirmektedir[41]. Gövde kısmına ait küçük bir parçadır. Kylix ya da derin kase parçası olmadır. Parça üzerinde FM 50 ilmek motifi bulunmaktadır[42].

[40] Mellaart-Llyod 1962, 197; Mellaart-Llyod 1965, 76.
[41] French 1969, 73; Fig. 23.

5.1.52 PERGE (Harita I, 52)

Antik çağlarda Pamphylia Bölgesinin önemli kentlerinden birisi olan Perge, Antalya'nın 18 km. doğusundaki Aksu Beldesinde, kıyıdan 11 km. içeride yer almaktadır. Perge Akropolünde Prehistorik çağa ait birtakım buluntular ele geçmiştir. Perge'de tespit edilen en erken buluntu Kalkolitik Çağ'a tarihlenen mezarlardır. Bu mezarların yanı sıra İTÇ dönemine ait çanak-çömlek ve taş aletler ele geçmiştir. Kazı ekibi tarafından Hitit metinlerinde adı geçen Par-ha-da kenti, Perge'ye lokalize edilmek istenmektedir. Ancak bu savı doğrulayacak yeterli arkeolojik kanıt henüz ele geçmemiştir[43].

Perge Miken Buluntuları

Perge'de çok az sayıda LH III C dönemine tarihlendirilen Miken seramiği ele geçmiştir. Ancak bu seramikler hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[44].

5.1.53 ULUBURUN BATIĞI (Harita I, 53)

Uluburun Batığı, Antalya'nın Kaş İlçesi'nin 8,5 km. güneydoğusunda bulunun Uluburun'un doğu kıyısından 60 m. açıkta 44-52-61 m. arasında değişen bir derinlikte tespit edilmiştir[45]. (Resim 46) İlk olarak yörede sünger avcılığı yapan bir vatandaşımız tarafından bulunarak Bodrum Müzesine bildirilmiş, 1984-1994 yılları arasında INA ve Bodrum Su Altı Arkeoloji Müzesi tarafından ortaklaşa yürütülen bir proje ile kazı çalışmaları yürütülüp tamamlanmış ve bu çalışmalar sonucunda M.Ö. II. Binyıl deniz ticareti hakkında çok önemli veriler elde edilmiştir. STÇ dönemine ait olan Uluburun Batığı, şimdiye kadar bulunan en büyük ve en zengin Tunç Çağı hammadde ve malzemesinden oluşan buluntu topluluğuna sahiptir. Geminin yükleri arasında 10 ton bakır ve 1 ton ağırlığında kalay külçeler, Suriye-Filistin kökenli Kenan amphoraları içinde taşınan menengiç ağacı reçinesi, cam külçeler, fil ve su aygırı dişleri, devekuşu yumurtaları, abanoz kütükleri, fayans ve fildişi eserler, Miken çanak-çömleği, altın ve gümüş takılar, bronz silah ve aletler bulunmaktadır. Geminin Suriye-Filistin bölgesinden yola çıktığı ve Uluburun Kayalıkları'nın tehlike yarattığı kıyılara yaklaştığında kuzeybatı yönünde yol aldığı düşünülmektedir. Bu bulgulara dayanarak, Uluburun Batığı'nın STÇ döneminde Doğu Akdeniz'den elde edilen maden ve diğer hammaddelerin doğudan batıya deniz yoluyla nakledildiğini gösteren önemli bir arkeolojik kanıt olduğu görülmektedir[46].

---

[42] Mee 1978, 124.
[43] Abbasoğlu 2002, 134.
[44] Abbasoğlu 2002, 134.
[45] Bass 1986, 269.
[46] Pulak 2004, 80.

Uluburun Gemisi ve taşımakta olduğu yükün niteliği, çeşitli limanlara uğrayan bir ticaret gemisinden çok, Ortadoğu saray gönderisi olan büyük miktardaki değerli hammadde ile diğer malları belirli bir limana ulaştırmak üzere taşıyan bir gemi olduğunu düşündürmektedir. Bu riskli sayılabilecek girişim Ortadoğu kökenli önemli bir görevliye emanet edilmiş olmalıdır. Gemideki Miken kökenli kişisel eşyalar ise gemide Ortadoğu kökenli mürettebatın yanı sıra ikide Mikenli'nin bulunduğuna işaret etmektedir. Mikenliler olasılıkla gemideki mallara gideceği Miken limanlarına kadar eşlik edecek görevlilerdi. Bu kişilerin tüccar olmadıkları, ticaret için mutlaka gerekli olan ve Ege'de kullanılan birimdeki terazi ağırlıkları taşımamalarından anlaşılmaktadır[47].

Geminin yükünün önemli bir bölümünü 354 adet dörtgen şeklinde yassı ve her biri 15 kilo gelen öküz gönü şeklindeki külçeler ile 130'dan fazla yuvarlak "pide" şeklinde ve 5 adet yastık biçiminde külçelerden oluşan toplam 10 ton bakır oluşturmaktadır. Uluburun batığında ele geçen bakır külçelere yapılan kurşun izotop analizleri batıkta ele geçen bakır hammaddesinin Kıbrıs'ın farklı bakır yataklarından elde edildiklerini göstermektedir[48].

Yassı külçelerin her köşesinde kulp biçiminde birer uzantı bulunması nedeniyle bu tür külçeler öküz gönü külçeler olarak adlandırılmaktadır. Bunların tamamına yakını I. II. tip olarak nitelendirilen forma sahiptirler[49]. Bunlar arasında daha önceden bilinmeyen üç düzine kadar iki kulplu külçeler de bulunmaktadır. Düzenli olarak dört sıra halinde gemide bordodan bordoya enlemesine istiflenen külçeler, geminin batmasından sonra kısmen aşağıya kaymışlar, kısmen de yükün ağırlığı altında ezilerek dağılan geminin içinde yer değiştirmişlerdir. Orijinal konumlarını koruyan külçelerin ise geminin eni boyunca çatı kiremitleri gibi birbiriyle örtüştüğü görülmüştür. Örtüşmenin yönü katmanlar arasında zıt yönlü olarak yapılmıştır. Olasılıkla bu düzen yolculuk sırasında külçelerin kaymalarını engellemeye yönelikti. En alttaki külçeler ise geminin ahşabını korumak amacıyla çalı çırpı ve ince ağaç dallarından oluşan bir zemin üzerine yerleştirilmiştir[50].

Korozyondan kaynaklanan ağırlık değişimleri de hesaba katılıp değerlendirildiğinde bile farklı ağırlıktaki külçelerin varlığı, bunların büyük olasılıkla erken bir para birimi olmaktan çok her ticari işlem sırasında tartılan ve değerlendirilen, birbirine yaklaşık ağırlıklardaki ham bakır miktarını temsil ettiklerini gösterir. Külçelerin öküz gönü şeklide olasılıkla yük hayvanlarının sırtında uzun mesafelerde daha kolay taşınabilmesi için zamanla bu şekle çevrilmiştir.

---

[47] Pulak 2004, 80.
[48] Pulak 1991, 302; Pulak 2004, 80.
[49] Buchholz, 1959, 1 vd.
[50] Pulak 2004, 80.

Öküz gönü şeklindeki külçeler Sardunya'dan Orta Avrupa'ya, Mısır'dan Mezopotamya ve Karadeniz'e kadar görülen geniş dağılımı, bazı araştırmacılar tarafından bakırın üretimini ve ticaretini kontrol altında tutan bir çeşit merkezi otoritenin varlığı yönünde yorumlanmıştır[51]. Batıkta bulunan öküz gönü külçelerin 160 tanesinde pide biçimli külçelerin ise 62 tanesi üzerinde bir ya da birden çok sayıda işaret bulunmaktadır[52]. İşaretlerden birisi Haghia-Triada'da ve Enkomi'de[53] ve Mochlos'da[54] ele geçen öküz gönü külçelerde de görülmektedir.

Uluburun Batığı bilinen en eski kalay külçelerine de sahiptir. Kalay külçelerinin büyük bir kısmı yine öküz gönü şeklindedir ve ikiye ya da dörde bölünmüş şekilde bulunmuştur. Gemideki diğer külçe şekillerini dikdörtgen yassı külçeler, büyük kalın disk dilimleri ve pide biçimli külçeler oluşturur. Bunlara ek olarak, bir ucunda büyük bir delik olan ve taş çapayı andıran tek bir külçede bulunmuştur. Kazı sırasında ortaya çıkan bazı kalay külçelerin tamamen çürüyerek diş macunu kıvamına dönüştüğü görülmüştür[55].

Bu külçelerin bir kısmı kazı sırasında dağıldığından, gemide taşınan kalayın bir miktarı kazı sırasında dağıldığından gemide taşınan kalayın net miktarını tam olarak hesaplamak mümkün değildir. Ancak yaklaşık 1 ton kalayın varlığından söz etmek olasılık dahilindedir. Bu miktardaki kalay gemideki bakır ile alışıma tabi tutulduğunda yaklaşık 11 ton yüksek kalitede bronz elde edilebilir[56].

Öküz gönü külçeler, kalayın cevherden ergitilerek elde edildiği bölgeden ya da diğer işlemlerden geçirildiği merkezlerden, dağıtım ve tüketim merkezlerine taşındığı şekli göstermektedir. Büyük olasılıkla kalay bu şekle, Doğu'da yani İran, Afganistan ya da Orta Asya'da yer alan kalay yataklarından çıkarıldıktan sonra eşek sırtında kolay taşınabilmesi için dönüştürülmekteydi. Uluburun kalay külçelerinin henüz gemiye yüklenmeden önce çeşitli işlerde kullanılmak üzere daha küçük parçalara ayrıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Uluburun kalay külçelerinin doğrudan tek bir merkezden alınmadığı ortaya çıkmaktadır. Tunç Çağında yararlanılan kalay yataklarının nerelerde bulunduğu da önemli konuların başında gelmektedir.

[51] Pulak 2004, 80 vd.
[52] Pulak 1998, 196.
[53] Turanlı 1999, 38.
[54] Soles 2005, 434.
[55] Pulak 2004, 81.
[56] Pulak 2004, 81.

Uluburun'da ele geçen kalayların kurşun izotop sonuçları bunların en az iki merkezden elde edildiği anlaşılmaktadır. Kaynak olarak bir grup kalayın olasılıkla Orta Asya'da yer alan bir bölgeden, ikinci grubun ise yakın zamanda Güney Anadolu'da Toroslar bölgesinde bulunan madenlerden geldiği sanılmaktadır[57].

Batıkta bulunan kurşun balık ağı ağırlıklarının kurşun izotop yöntemiyle incelenmeleri, kurşunun Ortadoğu ve Ege kaynaklı olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu analizler, ağırlıkların Toroslar'daki madenler ile Yunanistan'daki Laurion madenlerinden elde edildiğini; kalay ve bakırdan farklı olarak kurşunun bu dönemde sadece doğudan batıya değil, batıdan doğuya da hareket ettiğine işaret etmektedir[58]. Bulunan 150 adet Kenan amphorası, şekil ve hamur özelikleri açısından İsrail'in kuzeybatısında yapılan tiplere benzemektedir. Kenan amphoralarının birinde cam boncukları, birkaç tanesinde zeytin, büyük bir kısmında ise Doğu Akdeniz çevresinde bol miktarda yetişen melengiç ağacından elde edilen bir reçine olduğu saptanmıştır. Yaklaşık 1,5 tona ulaşan reçine yükü gemide bakırdan sonra gelen en ağır yüktür[59].

Batıkta bulunan yaklaşık 175 adet disk şeklinde cam külçe, şimdiye kadar ele geçe en eski cam külçelerini oluşturmaktadır. Kobalt mavisi, turkuaz, eflatun ve kehribar renklerinde camlar, büyük olasılıkla Ugarit, Aşkelon, Lahiş, Yura, Tire, Akko ve Amarna'da bulunan tabletlerde adı geçen ve Suriye-Filistin bölgesinde ticareti yapılan Akadca "*mekku*" ve "*ehlipakku*", adlı nesnelerdir[60].

Mısırlıların abanoz olarak adlandırğı ağaç türüne ait kütükler, arkeolojik hammadde buluntusu olarak Uluburun Batığı'nda ilk kez ele geçmiştir. Afrika'nın tropik kesimlerinden temin edilen bu ağaç günümüzde Afrika Karaağacı olarak adlandırılmaktadır[61]. Diğer hammaddeler arasında Fildişi ve bir düzineden fazla su aygırı dişi, tütsü yapımında kullanılan müreks türü deniz kabuklularının kapacıkları, lir tarzında telli çalgılarda ses kutusu işlevi gören dört adet kaplumbağa kabuğu ve üç adet deve kuşu yumurtası[62] ele geçmiştir. Devekuşu yumurtasının Miken kültüründe kap olarak kullanıldığı bilinmektedir[63].

[57] Pulak 1997, 240; Pulak 1998, 200 vd; Pulak 2004, 81 vd.
[58] Pulak 1993, 354; Pulak 2004, 82.
[59] Bass 1986, 202; Pulak 2004, 83.
[60] Bass 1986, 202; Pulak 2004, 83.
[61] Bass 1989, 9; Bass 1997, 163; Pulak 2004, 83.
[62] Pulak 1991, 296; Pulak 2004, 84.
[63] Cline 1994, 237.

Gemideki dokuz adet büyük küpten üçünde Kıbrıs kökenli çanak-çömlek ele geçmiştir. Bir küpün içinde nar, geri kalanlarda ise zeytinyağı ya da şarap gibi sıvı maddeler taşınmaktaydı. Çok iyi korunamamalarına rağmen çeşitli biçimlerdeki bakır veya tunç kaplarda yükler arasında yer almaktadır[64].

STÇ döneminde Doğu Akdeniz'de Bölgelerarası ticaretin saraylar tarafından değişen oranlarda denetlendiği ya da saray ticaretinin hediye değiş tokuşu kavramı adı altında yapıldığı düşünülmektedir. Paranın olmadığı dönemlerde toplumlar hediye değiş-tokuşu yapmakta ve yüksek prestijli hediyeler bu törensel değiş-tokuşların odak noktasını oluşturmaktadır. Prestijli mallar, kolay edinilebilen yiyecekler, çanak-çömlek ve diğer gündelik kullanımı olan eşyalardan kolayca ayırt edilmektedir. Bu merkezi siyasi sistemlerde, uzun mesafeli ticaretin ana merkezi saraylardı ve bu ticaretin saray adına görev yapan tüccarlar tarafından yapıldığı düşünülmektedir[65].

Suriye'nin kuzeyinde yer alan, Ugarit Krallığı'ndaki tüccarlar, devlet için çalışan ve karşılığında çeşitli yöntemler ile ödüllendirilen kişilerdi. Bu nedenle saraylar arasında değiş tokuşu yapılan büyük miktarlardaki prestij hediyeleri söz konusu tüccarlar tarafından taşınmaktaydı. Uluburun Gemisi'nde bulunan prestij mallarının simgesel anlamları ve o dönemde sahip oldukları değerler şu an için bilinmemektedir[66].

Gemide bu gruba dahil edilebilecek buluntular arasında kanat biçimli kapakları olan ördek şekilli iki adet fildişi kozmetik kutusu gösterilebilir. Ayrıca dördü koç biride kadın başı şeklinde olan beş adet fayans içki kabı, Kızıldeniz'de yaşayan bir tür deniz kabuğundan yapılmış ve üzeri kakmalı olan iki düzineden fazla yüzük ve kalaydan yapılmış üç adet kapta bu prestij malları arasında sayılabilir. Uluburun Gemisi'ndeki kalay kapların toplam sayısı Tunç Çağı boyunca Akdeniz ve Ortadoğu'da ele geçen kalay kapların sayısına eşittir. Gemideki akik, kuvars, steatit, kemik, altın, deniz kabuğu, devekuşu yumurtası, fayans ve cam boncuklar, kehribar, fil ve su aygırı dişleri ve abanoz ağacı bu prestij malları arasında sayılabilir[67].

[64] Pulak 2004, 84.
[65] Pulak 2004, 84.
[66] Bass 1986, 286; Pulak 1988, 25 vd; Pulak 2004, 85.
[67] Bass 1986, 286; Pulak 1988, 25 vd; Pulak 2004, 85.

Uluburun'da zengin bir altın Kenan takı grubu ile hurda altın ve gümüş parçaları bulunmuştur. Bunların arasında madalyonlar, pendantifler, boncuklar, küçük bir yuvarlak altın külçesi, deforme olmuş veya parçalanmış parçalar vardır. Pendatiflerin birinin üzerinde her bir elinde bir ceylan tutan çıplak bir kadın figürü görülmektedir. Bu figürün Kenan Panteonuna ait bir bereket tanrıçası olması muhtemeldir. Batıkta ele geçen dört madalyonun üzerinde dört düz dört kavisli koldan oluşan kabartma tarzında işlenmiş bir yıldız motifi bulunmaktadır. Bunlardan biri, bu tarzdaki en büyük altın madalyon örneğini oluşturur. Bu madalyona benzeyen, ancak parçalanmış durumdaki gümüşten bir örnek Filistin'de bulunmuştur. Kanatlarını açmış, pençelerinde birer kobra yılanı tutan şahin biçimindeki pandentif de Filistin'de bulunan şahin figürlü küpeleri anımsatmaktadır. Gemideki en büyük boyutlu altın eser olan bir kadehin geldiği yer ise belli değildir[68].

Altın, elektrum, gümüş, ametist ve sabun taşından yapılmış Mısır kaynaklı malzeme de gemide bulunmuştur. Şüphesiz, bunların arasında en önemli olanı üzerinde Mısır Firavunu Akhenaton'un karısı Nefertiti'nin adının yazılı olduğu altın skarabe tarzında bir mühürdür. Bu mühür, Mısır sınırları dışında bulunmuş en önemli Mısır eseri olarak kabul edilmektedir. Buluntular arasında ayrıca ellerini öne doğru uzatmış bronz bir kadın heykelciği yer almaktadır. Heykelciğin başı, boynu, elleri ve ayakları altın varak ile kaplıdır. Heykelciğin kutsal pozisyonda duran kolları bunun bir adak eşyası olduğunu göstermektedir[69].

Buluntular arsında su aygırı dişinin koçboynuzu gibi helezonvari biçimde işlenmesiyle yapılmış olan borazan ise olasılıkla gemideki ayinlerde kullanılmıştı. Suriye-Filistin kökenli bu borazanın şimdiye kadar yalnızca bir veya iki örneği bilinmektedir[70].

Gemide bulunan bronz silahlar arasında ok ve mızrak uçları, hançer ve bıçaklar, bilezikli balta başı ve Ortadoğu'da kullanılan tarzdaki bir zırha ait tek bir pul ile Kenan, Miken ve olasılıkla İtalyan tipinde kılıçlar vardır. Ayrıca üç adet topuz başı da ele geçmiştir. Bulunmuş olan 4 kılıcın birbirinden ayrı 4 tipte olması dikkat çekicidir. En iyi korunmuş olan örnek, yekpare olarak dökülmüş ağır bir Kenan kılıcıdır. Fildişi ve abanozdan yapılma kabza parçaları olasılıkla kabza yuvasına bir çeşit yapıştırıcı ile tutturulmuştur. İki adet hançer ise neredeyse Kenan kılıcıyla aynı yapıdadır.

[68] Bass 1986, 287; Bass 1989, 2; Pulak 2004, 85.
[69] Bass 1996 75; Alpözen 1997, 92; Pulak 1998, 206 vd; Pulak 2004, 85.
[70] Pulak 1994, 378; Pulak 1997, 245; Pulak 2004, 85.

Birbirine yakın boyutlardaki iki kılıç ise tipik Miken üretimidir. Kötü korunmuş durumdaki diğer bir kılıcın, tüm kabzası ile bıçağın kenar kısımları kayıp olmasına rağmen, kabzasındaki üç adet perçinin büyük perçinin tipik konumundan ve bıçağının baklava biçimli kesitinden, bunun güney İtalya ve Sicilya'da görülen kılıç tiplerinden olduğu anlaşılmaktadır[71].

Çok sayıda orak, bız, delgi, keski, keser, balta, çift ağızlı balta, testere, maşa ve bileytaşı gibi aletler batığı değişik yerlerinde dağılmış olarak bulunmalarına karşın, bunların çoğu geminin kıç kesiminde ele geçmiştir. Bu el aletlerinin çoğu Doğu Akdeniz'de yaygın olarak kullanılan formlardan meydana gelmektedir. Ancak, altı adet geniş uçlu keski, yalnız Ege dünyası ile ilişkili görülmekle beraber Levant bölgesinde benzer örnekleri bulunmaktadır[72].

Uluburun Batığı'nda gün ışığına çıkarılan terazi ağılıkları, emsallerinin en komple ve büyük grubunu oluşturmaktadır. Öyle ki, ticari bir gemide bulunması gereken tüm ağırlık birimleri birkaç set olarak bulunmaktadır. Büyük bir kısmı geometrik biçimlerde olan ağırlıkların bir kısmı da çeşitli hayvan şeklinde yapılmıştır. Hayvan şeklindeki ağırlıklar bronzdan yapıldığı için korozyon sonucu ağırlık kaybına uğramıştır. Diğer taraftan geometrik şekilli ağırlıklar genellikle hematit ve ya diğer taş cinslerinden yapıldığı için ağırlıkları tam olarak korunmuştur. Terazi ağırlıkları üzerinde yapılan çalışmalar, büyük bir bölümünün o dönemde ki yaygın ağırlık sistemi olan 9,3 gramlık bir birime dayandığını göstermektedir. Bu birim, Suriye-Filistin kıyılarında, Kıbrıs ve Mısır'da yaygın olarak kullanılan bir tartı birimidir[73].

Buluntu topluluğu içindeki ağırlıklar komple setlere ayrıldığında, üç veya dört ağırlık seti çıkmaktadır. Her tüccarın birer kişisel ağırlık seti olduğunu varsayılırsa, gemide üç ya da dört tüccarın bulunduğu sonucuna varılabilir. Hayvan şeklindeki ağırlıklar gemide sözü en çok geçen tüccara ait olmalıdır. Diğer tüccarlar daha basit olan geometrik şekilli ağırlıkları kullanmaktadır. Ele geçen üç çift bakır ya da bronzdan yapılmış terazi kefesi, ağırlık setlerine göre bulunduğu varsayılan tüccar sayısını destekler niteliktedir. Söz konusu kefelerden biri, kısmen korunmuş olan ahşap kutusu ile birlikte bulunmuştur. Gemideki 150 adet ağırlığın arasında Ege sistemini temsil eden sadece tek bir ağırlık vardır. Bu da, Geminin ticari girişiminin Ortadoğulu tüccarların elinde olduğunu göstermektedir[74].

---

[71] Pulak 1988, 20 vd; Pulak 2004, 86.
[72] Pulak 2004, 86.
[73] Pulak 2004, 86.
[74] Pulak 2004, 86 vd.

Gemide bulunan yiyecek maddeleri arasında badem, çam fıstığı, incir, zeytin, üzüm, nar, kimyon, çörekotu, sumak, kişniş, ve az miktarda buğday ve arpa taneleri vardır. Bunlar kısmen yükün bir parçası, kısmen de yolculuk sırasında tüketilmek üzere gemiye alınan yiyecek maddeleri olmalıdır. Ayrıca gemide bulunan kurşun ağ ağırlıkları, ağ onarımı için mekikler, oltalar, üç kollu balık çatalı, ve zıpkın yolculuk sırasında gerekli olan besin ihtiyacının bir kısmının denizden sağlandığını göstermektedir[75].

Sedir ağacından yapılan Uluburun Gemisi önce kabuk yöntemiyle inşa edilmiştir. Bu yöntemde gemi, birbirine zıvanalar ile kenetlenen kaplama tahtalarının bir araya getirilip omurgaya birleştirilmesiyle inşa edilmiştir. Klasik dönem Yunan ve Roma Gemilerinde kullanılması nedeniyle grekoromen tekniği olarak da bilinen bu metotta, kaplama tahtalarının bir araya getirilip omurgaya birleştirilmesiyle oluşturulan tekne kabuğuna, iskeletin sonradan monte edilmesi, günümüzde kullanılan önce iskeletin inşa edilmesi metoduna zıttır. Uluburun Gemisi'nin yaklaşık 15 m. olduğu hesaplanmaktadır. Gemiyi dalgalardan korumak için küpeştesine yerleştirilen ince dallardan örülmüş bir paravana ait kalıntılarda ele geçmiştir. Mısır Kraliçesi Nefertiti'ye ait olan altın skarabe geminin Nefertiti zamanından önce batmadığını gösterir. Skarabe için önerilebilecek en erken tarih M.Ö. 1350 en geç tarih M.Ö. 1333 olabilir. Söz konusu skarebe, aralarında altın, gümüş ve elektrumdan yapılma takı ve hurda parçalarında olduğu bir grup değerli malzeme ile birlikte bulunmuştur. Bu durum, geminin Nefertiti döneminden sonra battığını düşündürür; çünkü ancak bu dönemden sonra Nefertiti skarabesinin altın olması dışında bir değeri kalmamaktadır Bu nedenle geminin batışını Amarna dönemi M.Ö. 1350-1330 olarak bilinen sürenin sonuna ya da hemen sonrasına tarihlemek olası alternatifler arasında yer almaktadır[76].

Geminin kesin olarak tarihlendirilebilmesi için dendrokronolojik analizler ve organik malzemeler üzerinde yapılan radyo karbon analizleri sürdürülmektedir. Bu sonuçlar kesinleşinceye kadar geminin taşıdığı kargoya bakarak M.Ö. 14. yy'ın sonlarına doğru battığı düşünülmektedir. Uluburun Batığı'ndaki öküz gönü külçeleri kabaca 315 talent (1 talent=30 kilo) bakıra (yaklaşık 9,5 ton) eşittir. Bu miktar Amarna tabletlerinde değinilen Alasiya'dan Mısır'a gönderilen 100 talent ağırlığındaki bakırları hatırlatmaktadır. Amarna tabletlerinde 500 birim olarak bahsedilen ve az miktarda olduğu için özür dilenen bakırın abartılmış bir miktar olduğu düşüncesinin Uluburun Batığı'nda gün ışığına çıkarılan kargoyla gerçekçi değerlerde olduğu anlaşılmıştır[77].

[75] Pulak 1994, 376; Bass 1997, 167; Pulak 2004, 87.
[76] Pulak 2004, 87.
[77] Pulak 2004, 88.

Gemi batıya yönelmeden önce Suriye-Filistin veya Kıbrıs'ın çeşitli limanlarına uğrayarak taşımakta olduğu yükü tek tek toplamış ve ya değişik limanlardan önceden getirilen ve merkezi bir limanda depolanmış olan malları tek bir seferde yükleyerek yola çıkmış olabilir. Şüphesiz ki, gemi Kıbrıs'ın batısında bir bölgeye doğru ilerlemekteydi. Ancak hedeflenen limanın neresi olduğu ancak gemideki buluntular yardımıyla tahmin edilebilmektedir. Gemideki bazı Miken buluntularının benzerleri Rodos'ta bulunmuştur. O dönemde Rodos, Ege'de bir ticari dağıtım merkezi olarak önemli bir konuma sahiptir. Öte yandan Girit Adası'ndaki Kommos kentinde oldukça fazla miktarda Kıbrıs kökenli çanak çömleğin ele geçmesi, belki de geminin Girit'e doğru yol almakta olduğunu düşündürmektedir. Geminin Yunanistan'daki büyük bir Miken Limanına gitmekte olduğu da mantıklı bir düşüncedir[78].

Gemide Assur, Mezopotamya ve Suriye kökenli silindir mühürlerin bulunması, gemide bu ülkelerin tüccarları bulunduğunu göstermez. Bu tür mühürlerin Ortadoğu'dan Mısır hükümdarlarına ve Ege Bölgesi'ne hediye olarak gönderildiği bilinmektedir[79]. Yükün neredeyse tamamının Suriye-Filistin kıyıları ile Kıbrıs'dan gelmiş olması, geminin kendisinin de bu bölgelerden gelmiş olduğunu kanıtlamaz. Geminin ait olduğu liman konusunda en sağlıklı ipucunu veren bulgular 14 adet taş çapadır. Bu tip çapalar Ege'de kullanılmayan, ancak İsrail kıyılarında sıkça bulunan tiptendir. Ugarit, Bibylos ve Kition'daki tapınak ve mezarların duvarlarında devşirme malzeme olarak bu tip çapaların kullanıldığı bilinmektedir. Çapalara ek olarak, gemideki terazi ağırlıkları, tunç tanrıça heykelciği, fildişi borazan ve kullanılan yağ kandilleri, geminin Suriye-Filistin bölgesine ait olduğunu göstermektedir[80].

Gemide, fildişi menteşeli, açılıp kapanabilen iki şimşir levhadan oluşan iki adet yazı tableti bulunmuştur. Levhaların iç tarafındaki bal mumu yazı yüzeyi zamanla erimiş, içerdikleri metin korunamamıştır. Bu tabletler, Irak'ta bulunan en eski örneklerden 600 yıl kadar daha eskidir[81].

Uluburun Gemisi'nin doğrudan veya dolaylı olarak Ege'den Balkanlar'a ve hatta Batı Karadeniz'e kadar ulaşan karışık bir ticari bağlantı içinde olduğu, gemide yer alan bazı mızrakların Yunanistan'ın kuzeyinde bulunanlara benzemesi ve törensel asanın Romanya ve Bulgaristan'dan bilinen tiplere yakınlığı yoluyla anlaşılmaktadır. Gayet ender bir tipte olan bu asaya en yakın örnek, Tuna Bölgesinde bulunmuştur[82].

---

[78] Pulak 2004, 88.
[79] Bass-Pulak-Collon-Weinstein 1989, 12 vd.
[80] Pulak 2004, 88.
[81] Bass-Pulak-Collon-Weinstein 1989, 10; fig: 19; Pulak 2004, 88.
[82] Pulak 1997, 254.

Ancak benzer buluntulara Bulgaristan'da da rastlanılmaktadır. Uluburun Gemisi Ortadoğu ve diğer bölgelerden kaynaklanan çeşitli hammadde ve üretilmiş mallarının STÇ dönemi, Ege Dünyasına nasıl ulaştığını açık bir şekilde göstermektedir. Gemide bulunan çok çeşitli mallar Suriye-Filistin- Kenan, Miken, Kıbrıs, Mısır, Nubya, Baltık, Balkan, Babil, Kasit, Asur, Yakın Doğu ve İtalya-Sicilya kökenli kültürlerin ürünleridir. Gemideki kişilerin seçkin statüleri ve taşınan yükün olağanüstü zenginliği Uluburun Gemisi'nin olasılıkla bir saray gönderisi olup önceden belirlenmiş tek bir limana gitmekte olduğunun göstergesidir[83].

Uluburun Batığı Miken Buluntuları (Resim 47-48-49)

Uluburun Batığı Miken dönemine ait buluntuların saptandığı önemli bir merkezdir. Uluburun batığında ele geçen Miken buluntularını, çanak-çömlek, bronz eserler, mühürler ve çeşitli aletler oluşturmaktadır. Uluburun batığında yaklaşık 2 düzine Miken çanak-çömleği ele geçmiştir. Bu buluntular arasında 9 adet Minos orjinli, büyük üzengi kulplu testi, 7 adet orta büyüklükte üzengi kulplu testi, 1 adet kylix, 1 adet fincan, 1 adet halka kaideli testi, 1 adet dar boyunlu yassı şişecik ve 1 adet testi yer almaktadır. Bu buluntular LH III A:2-B dönemine tarihlendirilmektedir[84].

Bunların yanı sıra birbirine yakın boyutlarda iki adet Sandars "D" tipi kılıç dikkat çekicidir. Yekpare yapıları, hafif sırtlı, yassı oluklu bıçağı, haç şeklindeki kabza siperliğinin yuvarlatılmış omuzları M.Ö. 14.yy kılıçlarında görülen bir özelliktir[85].

Uluburun Batığında Miken kılıçlarının yanı sıra yaklaşık 10 adet bronz mızrak ucu[86], 2 bronz bıçak[87], 4 bronz ustura[88], 5 bronz keski ucu[89], çok sayıda cam, fayans ve kehribar boncuk ve 2 Miken mührü ele geçen Miken buluntularını oluşturmaktadır[90].

Ele geçen Miken buluntularından yola çıkarak geminin Mikenlilere ait olmadığı, gemide bulunan Mikenlilerin gemiye gideceği limana kadar eşlik eden delegeler olduğu düşünülmektedir. Bunda gemide Miken ölçü sistemine ait terazi ağılıklarının bulunmayışı önemli rol oynamaktadır. Geminin Miken ticaret ağı tekelinde olmaması ve oldukça zengin buluntular içermesi, M.Ö. II binyıl deniz ticaret ağının sanıldığı gibi Miken tekelinde olmadığını akla getirmektedir.

---

[83] Pulak 2004, 89.
[84] Pulak 1985, 13; Bass 1986, 619 vd, Bachubber 2003, 109 vd.
[85] Sandars 1963, 127; Pulak 1987, 93;
[86] Pulak 1997, 255.
[87] Bass 1989, 10.
[88] Bass 1989, 10.
[89] Bass 1989, 33.
[90] Bachubber 2003, 118.

5.1.54 GELİDONYA BATIĞI (Harita I, 54)

Gelidonya Batığı, Antalya Körfezinin en batı kısmında yer alan Gelidonya Burnu'nun önündeki iki küçük adanın arasında 1954 yılında yörede süngercilik yapan bir vatandaşımız tarafından bulunmuştur. Antik çağlarda Chelidoniae olarak adlandırılan burnun güney kesiminde sıralanmış 5 küçük ada bulunmaktadır. Bu adalara İtalyan denizciler Celidoni, Türkler tarafından Şelidonlar ismi verilmiştir. Burun günümüzde Taşlık ya da Anadolu burnu, adalar ise Beş adalar olarak adlandırılmaktadır.1960 yılında batıkta ilk kazı çalışmalarına Bass başkanlığında başlanmıştır[91]. (Resim 50)

Gelidonya Batığı yaklaşık 10 m. uzunluğunda küçük bir ticaret gemisidir. Batığın ana kargosunu bakır, kalay ve tunç külçelerin yanı sıra hurda bronz maden eserler oluşturmaktadır. Hurda bronzların eritilerek yeniden kullanıldığı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Üzengi kulplu Miken kapları, büyük depo kapları, base-ring formunda bir testi ve kandiller Gelidonya Batığı'nda gün ışığına çıkarılmıştır. Üzengi kulplu Miken testilerinin birinin içerisinde menengiç reçinesi ele geçmiştir[92].

Kargonun ana bölümünü bakır külçeler oluşturmaktadır. Bakır külçelerin 40 tanesi öküz gönü biçimindedir. Bu külçelerin 27 tanesinin üzerinde bazı işaretlerin bulunduğu görülmektedir. Bu işaretlerin birçoğunun Kıbrıs ve Ugarit'te rastlanan çömlekçi işaretleriyle benzer oldukları görülmektedir[93]. Öküz gönü biçimli külçelerin yanı sıra 20'nin üzerinde pide şeklinde külçede ele geçmiştir. Pide biçimli külçelerin benzer örnekleri Kıbrıs'da Enkomi ve Solea'da da ele geçmiştir[94].

Gelidonya'da öküz gönü biçiminde kalay külçelerde bulunmuştur. Ancak bu kalay hangi yataklardan elde edildiği cevap bekleyen sorulardan birini oluşturmaktadır. Batıkta tespit edilen metallerin kaynağı Uluburun'dakilerden farklıdır. Gelidonya Batığı'nda ele geçen öküz gönü ve pide biçimli külçeler üzerinde yapılan analizler bunların Kıbrıs kökenli olduklarını göstermektedir[95].Bakır ve kalay külçelerin yanı sıra bir sepet içerisinde toplu halde hurda bronz aletler; baltalar, keserler, kazmalar, çapalar, aynalar, bıçaklar, mızrak uçları, bızlar, kaseler ve ok uçları ele geçmiştir. Hurda olarak nitelendirilen bu buluntuların yanı sıra, metal yapımında kullanılan taştan yapılmış çekiç başları, bronz bir baskı, taştan yapılmış perdah aletleri ve biley taşları da ele geçmiştir[96].

---

[91] Bass 1961, 83 vd; Yener 1998, 277; Bass-Carlson-Polzer 2006, 138.
[92] Bass 1961, 271; Bass 1991, 171.
[93] Bass 1961, 275.
[94] Bass 1961, 273; Bachhuber 2003, 18; Leonard 1998, 103.
[95] Bass 1991, 77; Muhly 1991, 188.
[96] Bass 1967, 163; Bass 1991, 72.

Gelidonya Batığı'nda, Uluburun'da olduğu gibi ağırlıklar bulunmuştur. Toplam 48 adet olan oval formdaki bu ağırlıklar Mısır, Suriye ve Kıbrıs'ta kullanılan ağırlık birimleriyle benzerlik göstermektedir. Gelidonya'da ayrıca Mısır skarabelerinin Suriye-Filistin kökenli imitasyonu olan 3 adet skarabe biçimli plaka bulunmuştur. Bunun yanı sıra Kuzey Suriye kökenli bir silindir mühürde gün ışığına çıkarılan buluntular arasında yer almaktadır[97]. Batığın M.Ö. 1200 yıllarında Kıbrıs yataklarından elde edilen bakır ile doğudan batıya giderken battığı düşünülmektedir[98]. Uluburun ve Gelidonya Batıkları hemen hemen aynı istikamette batmıştır. Bu da geminin rotasının belirlenmesinde önemli bir faktördür. Batıkta ele geçen buluntular tıpkı Uluburun'da olduğu gibi batığın Suriye-Filistin ya da yakın Doğu kökenli olduğunu düşündürmektedir.[99]

1980'li yıllarda batık üzerinde yapılan araştırmalarda geminin çapası ve iyi korunmuş durumda seramik buluntular ele geçmiştir. Çapanın Kıbrıs ya da Suriye kökenli olduğu düşünülmektedir[100]. Gelidonya Batığı, Uluburun Gemisi ile karşılaştırıldığında kargosunun daha mütevazı olduğu görülmektedir. Bu da Uluburun gemisi için öngörülen krali bir kargo olduğu düşüncesini desteklemektedir. Gelidonya Gemisi yakın Doğu ticaret ağı içerisinde faaliyet gösteren küçük çapta bir kargo gemisidir[101]. Gelidonya Batığının Filistin-Suriye bölgesinden yola çıkarak, Kıbrıs'dan yüklediği kargo ile Ege istikametinde seyretmekte olan kişisel bir ticaret gemisi olduğu düşünülmektedir[102].

Gelidonya Batığı Miken Buluntuları (Resim 51)

Gelidonya Batığında LH III C dönemine tarilendirilen iki üzengi kulplu Miken testisi ele geçmiştir. Bu Miken testileri oldukça kaba bir işçiliğe sahiptir. Üzengi kulplu testilerin birinin içinde menengiç reçinesi saptanmıştır[103] Gelidonya Batığında ele geçen üzengi kulplu Miken testilerinin yanı sıra 6 parça Miken seramiği daha batığın kargosunda gün ışığına çıkarılmıştır[104]. Uluburun Batığında olduğu gibi Gelidonya Batığında da ele geçen Miken buluntuları geminin Mikenli tüccarlara ait olmadığını göstermektedir. Ele geçen az sayıdaki Miken buluntusu Gelidonya Batığı ile Mikenler arasındaki ilişkiyi açıklamada yeterli ipucu vermemektedir. Uluburun ve Gelidonya Batıkları M.Ö. II. binyıl deniz ticaretinin sanıldığı gibi Miken tekelinde olmadığını göstermektedir.

---

[97] Bass 1961, 274.
[98] Bass 1961, 275; Bass 1998, 187 vd.
[99] Bass 1991, 69.
[100] Bass 1991, 69.
[101] Bass 1967, 163.
[102] Bass 1967, 163; Bachhuber 2006, 357.
[103] Huldane 1993, 354.
[104] Bass 1961, 123; Mee 1978, 128; Bachubber 2003, 4.

5.2 Mersin ve Çevresinde Saptanan Miken Buluntu Merkezleri

5.2.55 KİLİSETEPE/MALTEPE (Harita I, 55) (Resim 52)

Mersin İli, Mut İlçesi'nin yaklaşık 20.5 km. güneydoğusunda, Silifke İlçesi'nin yaklaşık 36 km kuzeybatısında, Kışlaköy'ün 1 km. kuzeyindedir. Silifke-Mut karayolu höyüğün kuzeyinden geçmektedir. Kilisetepe 100 m. x 120 m. ölçülerinde ve yaklaşık 10 m. yüksekliğinde bir höyüktür. Yörede Maltepe adıyla da bilinmektedir[105]. Höyük üzerinde M.S 4-5. yy'a ait bir Bizans Kilisesi bulunmaktadır. Höyük üzerinde İTÇ, OTÇ, STÇ, Demir Çağı, Hellenistik, Geç-Roma ve Bizans dönemine tarihlenen kültür katları bulunmaktadır[106]. Hitit dönemine tarihlenen çok sayıda buluntu ele geçmiştir. Bunlar arasında yer alan kol biçimli libasyon kapları, Hitit dinsel ritüellerinin Kilisetepe'de uygulandığını ve Kilisetepe'nin önemli bir Hitit kenti olabileceğini göstermektedir[107].

Kilisetepe Miken Buluntuları (Resim 53-54)

Kilisetepe'de LH III C dönemine tarihlenen Miken buluntuları ele geçtiyse de kazı ekibi daha çok Kilisetepe'nin Hitit kökenli buluntuları üzerinde durmuştur. Kilisetepe Miken seramiği olasılıkla Tarsus ya da Ugarit'ten ihraç edilmiş olmalıdır. Kilisetepe'de ele geçen Miken örnekleri arasında, Testi, derin kase, omurgalı sığ kase ve fincanlar yer almaktadır. Kap formları üzerinde basit boya ve boya bant şeklinde bezemelerin yer aldığı görülmektedir. Bu parçalar LH III C döneminin erken evrelerine tarihlenmiştir[108]. E.French ise, bu parçaların M.Ö. 12. yy'ın ilk yarısına ait olduğunu belirtmektedir[109].

5.2.56 TÖMÜKKALE HÖYÜĞÜ (Harita I, 56)

Mersin il merkezinin güneybatısında, Tömük (Elvanlı) İlçesi'nin batısında, Silifke-Mersin karayolunun güneyinde yer almaktadır. 10 m. yüksekliğinde, 150 m. çapındadır. Yakında su kaynağı bulunmamaktadır. Höyüğün kuzeydoğu köşesindeki sur kalıntılarının varlığından, tepenin geç devirde kale olarak vazife gördüğü anlaşılmaktadır. Tömükkale olarak anılması bu kalıntılardandır. Neolitik-İKÇ'den günümüze kadar kesintisiz iskan görmüştür[110].

---

[105] Postgage 1998, 127 vd; Symington 1999, 167.
[106] Postgage 1998, 129 vd.
[107] Symington 1999, 169.
[108] Jackson-Postagage 1999, 545.
[109] Symington 1999, 172.
[110] French 1965, 185 vd.

Tömükkale Höyüğü Miken Buluntuları

Mee'nin bildirdiğine göre, Höyük üzerinde 1930'lu yıllarda yapılan yüzey araştırmaları sırasında yaklaşık 4 parça Miken seramiği ele geçmiştir. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir[111].

5.2.57 SOLİ HÖYÜK (Harita I, 57) (Resim 55)

Mersin'in 11 km güneybatısında, Akdeniz kıyısında, Mezitli'de yer alır. Höyük, antik Soloi (Soli) Pompeiopolis kentinin içinde bulunmaktadır. Soli Höyük 1999 yılından günümüze R.Yağcı başkanlığında bir heyet tarafından kazılmaktadır. Soli Höyük'de tespit edilen ilk yerleşim İTÇ dönemine tarihlenmektedir[112]. 2002 yılından itibaren Hitit dönemiyle ilişki tabakalara inilmiştir. Eski Hitit Krallık dönemine tarihlenen bir yangın tabakası saptanmıştır. Bu yangın tabakası içerisinden kaba mutfak kapları ile beraber kenarları örgü bezemeli, ortasında hiyeroglif yazıt bulunan damga şeklinde bir mühür ele geçmiştir[113].

G 9 plan karesinde Eski Hitit dönemi ile çağdaş anıtsal bir yapı kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Bu alanda açık kap, yonca ağızlı testi ve ovoid gövdeli matara biçimli testiler Hitit dönemi buluntu topluluğunu oluşturmaktadır[114]. Özellikle kulbunda kentin yöneticisi Targasna(wa?)'ya ait hiyeroglif bezemeli bir kap ilgi çekici buluntulardan biridir[115]. 2007 yılı kazılarında kremasyon bir gömüt tespit edilmiştir. Bu gömütle birlikte üzerinde Hiyeroglif yazıtı olan bir bulla ele geçmiştir[116]. Soli Höyük'de M.Ö. II. binyıl buluntuları arasında WS II kapları ve Miken malları da ele geçmiştir. Bunların yanı sıra höyük üzerinde, Geometrik, Arkaik, Klasik, Helenistik-Roma dönemine tarihlendirilen geç dönemlere ait önemli sayıda buluntu ele geçmiştir[117].

Soli Höyük Miken Buluntuları (Resim 56)

Soli Höyük'de LB II a-b tabakalarında Bölgede örneklerinin çok sık görüldüğü üzere Miken ve WS II olarak adlandırılan Kıbrıs kökenli çanak parçaları bir arada geçmiştir. Bu durum birçok araştırmacı tarafından güney kıyılarında ele geçen Miken seramiğinin Kıbrıs kökenli olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

---

[111] Mee 1978, 145.
[112] Seton-Williams 1954, 168; Llyod-Mellaart 1962, Map. VI.
[113] Yağcı 2003, 35.
[114] Yağcı 2004, 57.
[115] Yağcı 2006a, 60; Yağcı 2006b, 33 vd.
[116] Yağcı 2007a, 75; Yağcı 2007b, 175 vd.
[117] Yağcı 2003, 35; Yağcı 2004, 57; Yağcı 2005a, 88; Yağcı 2005b, 415 vd; Yağcı 2006, 58 vd; Yağcı 2007, 75.

Eski yüzey araştırmalarından Soli'de kazı öncesi Miken seramiği bulunduğu bilinmektedir. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bilgiye sahip değiliz[118]. Soli'de açık biçimli Miken kapları ele geçmiştir[119]. Bu kapları FS 283/284 derin kase formu oluşturmaktadır. Parçalar üzerinde daha çok FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır. Bunun dışında FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motiflerinin arasında içerisinde zik zak motifi bulunan FM 75 panel bezemeli parçalarda bulunmaktadır[120].

Soli'de Miken kaplarını taklit eden yerel üretim mallar da yer almaktadır. Bu parçaları Miken malları ile karıştırmamak gerekmektedir[121]. Soli Höyük'de ele geçen Miken buluntuları LH III C dönemine aittir. LH III C döneminden sonra Kilikya'da yeni bir kültür evresi ortaya çıkmıştır. Yağcı bu dönemde Soli'ye bu yeni kültüre ait özellikler gösteren insanların yerleştiğini belirtmektedir[122].

5.2.58 YÜMÜKTEPE HÖYÜĞÜ (Harita I, 58)

Mersin il merkezinin yaklaşık 3.5 km batı-kuzeybatısında, batıya giden anayol üzerindedir. Günümüzde kentin büyümesi ile yerleşme, kentin Demirtaş Mahallesi sınırları içinde kalmış, gecekondular tarafından çevrilmiştir. 25 m yüksekliğinde 300 m çapında yaklaşık 12 hektar alanı kaplayan oldukça büyük bir höyüktür. Kilikya Ovası'nın batısında Soğuk Su kıyısında yer alan Yümüktepe Höyüğü, Neolitik Dönem ile Orta Çağ arasında çeşitli dönemlerde yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. 25 m yüksekliğinde ve 5 hektar genişliğinde olmakla birlikte, höyük tarihöncesinde küçük ve alçaktı ve üzerine batıdan ve doğuda ırmağın yanından ulaşılabiliyordu. 1937-1939 ve 1946-1947 yıllarında yerleşim üzerinde Garstang tarafından yürütülen kazı çalışmaları bugün Sevin ve Caneva başkanlığında bir Türk-İtalyan ekip tarafından sürdürülmektedir[123].

---

[118] Mee 1978, 144.
[119] Yağcı 2003, 93 vd.
[120] Yağcı 2003, 105, Fig. 20-21-22-23-24.
[121] Yağcı 2003, 105; Fig. 19.
[122] Yağcı 1999,159 vd; Yağcı 2003, 97.
[123] Caneva 2003, 58 vd; Caneva 2004, 59 vd; Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2005, 203 vd; Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2007, 669 vd;

Garstang toplam 33 tabakanın var olduğunu belirlemiştir; bunlardan tabaka XXXIII-XXV Neolitik, XXIV-XII Kalkolitik, XI-V M.Ö. 2. binyıl, IV-III Demir Çağı, II Bizans ve I İslami dönemlerine aittir. Ayrıca (tabaka XXV ve XXIV) arasında yer alan ikinci bir Geç Neolitik Dönem daha tanımlanmıştır. Diğer yeni buluntular arasında, tabaka XVI surları üzerinde batıda yer alan ikinci bir şehir kapısı ile Orta Çağa tarihlenen surların bir Geç Hitit Dönemi suru üzerinde yer aldığının belirlenmesi sayılabilir[124].

Yümüktepe Höyüğü Miken Buluntuları

Yumuktepe'nin VI-V. tabakalarında iki parça Miken buluntusu ele geçmiştir. Ayrıca IV. tabakaya ait buluntular arasında 5 tane gövde parçalarına ait Miken buluntusu saptanmıştır[125].

1) FS 283 Derin kase: Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde ise FM 19 dil bezemesi yer almaktadır.

2) FS 119 Üzengi kulplu testi: Parça üzerinde boya bezeme bulunmamaktadır. Olasılıkla bu parça, Miken mallarını taklit eden yerel bir üretimdir[126].

3) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[127].

4) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[128].

5) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[129].

6) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[130].

7) Gövde parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[131].

5.2.59 KAZANLI HÖYÜĞÜ (Harita I, 59)

Mersin il merkezinin 7 km. kuzeydoğusunda, Tarsus yolu üzerindeki Kazanlı ayrımından 1,7 km güneybatıda yer almaktadır. Akdeniz kıyısına yakın (2 km) konumdadır. 15 m. yüksekliğinde bir tepe görünümünde olan höyüğün üstünde 50 m çapında küçük bir düzlük bulunmaktadır. 1937 yılında Neilson Araştırma ekibi tarafından kazılmıştır. Kazı höyüğün yamacında yapılmıştır. İTÇ'den Demir Çağı'na kadar kesintisiz yerleşim gördüğü saptanmıştır[132].

---

[124] Caneva 2003, 58 vd; Caneva 2004, 59 vd; Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2005, 203 vd; Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2007, 669 vd;
[125] Mee 1978, 133.
[126] Mee 1978, 133.
[127] Mee 1978, 133.
[128] Mee 1978, 133.
[129] Mee 1978, 133.
[130] Mee 1978, 133.
[131] Mee 1978, 133.
[132] Sayar 2005, 223; Giuffrida 2005, 41; Mee 1978, 131; Mee 1998, 145.

Höyük üzerinde saptanan en ilgi çekici buluntuları Miken dönemi malları oluşturmaktadır

Kazanlı Höyüğü Miken Buluntuları

Kazanlı Höyüğü'nde ele geçen ithal ve yerli üretim mallar olmak üzere iki gruptur. İthal Miken malları iyi arındırılmış, kaliteli bir hamur yapısına sahip, mat, açık renkli ve parlak boyalıdır. Yerli malların ithal mallara göre daha az kaliteli olduğu görülmektedir[133]. Kazanlı'da yürütülen kazı ve yüzey araştırmalarında 50 parçanın üstünde Miken buluntusu ele geçmiştir. Bu parçalar arasında, üzengi kulplu testi, kase, çanak, gövde parçaları, kulp ve kaide parçaları yer almaktadır[134]. 17. no.lu gövde parçası Vapheio'da bulunmuş benzer bir örneğe göre LH II A dönemine tarihlendirilmektedir[135]. Bu parça aynı zamanda Kilikya'da bulunmuş en erken Miken buluntulardan birisidir.

1) Derin kase: Gövde üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[136].

Dönemi: LH III C.

2) Kylix: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[137].

Dönemi: LH III B.

3) FS 295 (?) Omurgalı sığ kase: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[138].

4) FS 295 (?) Omurgalı sığ kase: Parça üzerinde boya bulunmamaktadır[139].

5) FS 295 (?) Omurgalı sığ kase: Parça üzerinde boya bulunmamaktadır[140].

6) FS 295 (?) Omurgalı sığ kase: Parça üzerinde boya bulunmamaktadır[141].

7) FS 295 (?) Omurgalı sığ kase: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[142].

8) Konik çanak: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[143].

9) Konik çanak: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[144].

10) Derin kase: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[145].

11) Derin kase: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[146].

---

[133] Giuffrida 2005, 41 vd; Mee 1978, 131.
[134] Mee 1978, 131 vd,
[135] Mee 1978, 131; French 1974, 73-74;Yağcı 1999, 163.
[136] Mee 1978, 131.
[137] Mee 1978, 131.
[138] Mee 1978, 131.
[139] Mee 1978, 131.
[140] Mee 1978, 131.
[141] Mee 1978, 131.
[142] Mee 1978, 131.
[143] Mee 1978, 131.
[144] Mee 1978, 131.
[145] Mee 1978, 131.
[146] Mee 1978, 131.

12) Derin kase: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[147].

13) Kase parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[148].

14) Kase parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[149].

15) Derin kase: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[150].

16) Derin kase: Parça üzerindeki boya döküldüğü için üzerindeki bezeme net olarak seçilememektedir[151].

17) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[152].

19) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[153].

20) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[154].

21) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[155].

22) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[156].

23) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[157].

24) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[158].

25) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

26) Gövde parçası: Açık bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[159].

---

[147] Mee 1978, 131.
[148] Mee 1978, 131.
[149] Mee 1978, 131.
[150] Mee 1978, 131.
[151] Mee 1978, 131.
[152] Mee 1978, 131.
[153] Mee 1978, 131.
[154] Mee 1978, 131.
[155] Mee 1978, 131.
[156] Mee 1978, 131.
[157] Mee 1978, 131.
[158] Mee 1978, 131.
[159] Mee 1978, 131.

27) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde iki tane orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[160].

28) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde iki tane orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[161].

29) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde iki tane orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[162].

30) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde iki tane orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[163].

31) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[164].

32) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[165].

33) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[166].

34) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

35) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[167].

36) Gövde parçası: Kapalı bir kaba ait olmalıdır. Parça üzerinde FM 46 spiral motifi yer almaktadır[168].

37) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 46 spiral motifi yer almaktadır[169].

38) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[170].

39) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[171].

---

[160] Mee 1978, 131.
[161] Mee 1978, 131.
[162] Mee 1978, 131.
[163] Mee 1978, 131.
[164] Mee 1978, 131.
[165] Mee 1978, 131.
[166] Mee 1978, 131.
[167] Mee 1978, 131.
[168] Mee 1978, 131.
[169] Mee 1978, 131.
[170] Mee 1978, 131.
[171] Mee 1978, 131.

40) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[172].

41) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[173].

42) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[174].

43) Gövde parçası: Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bulunmaktadır[175].

37) Üzengi kulplu testi: Üzengi kulplu testinin kulplar arasında kalan bezeme alanı içerisinde FM 18 çiçek motifi uygulanmıştır. Gövdenin geri kalan kısmı üzerinde ise ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme yer almaktadır[176].

38) Testi boyun parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[177].

39) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[178].

40) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[179].

41) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[180].

42) Kulp parçası: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[181].

43) Yatay biçimli kulp: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[182].

44) Yatay biçimli kulp: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[183].

45) Yatay biçimli kulp: Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[184].

46) Kaide parçası: Parça üzerinde spiral motifi yer almaktadır[185].

47) Kaide parçası: Parça üzerinde boya bezemenin yanı sıra spiral motifi yer almaktadır[186].

48) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[187].

---

[172] Mee 1978, 131.
[173] Mee 1978, 131.
[174] Mee 1978, 131.
[175] Mee 1978, 131.
[176] Mee 1978, 131.
[177] Mee 1978, 132.
[178] Mee 1978, 132.
[179] Mee 1978, 132.
[180] Mee 1978, 132.
[181] Mee 1978, 132.
[182] Mee 1978, 132.
[183] Mee 1978, 132.
[184] Mee 1978, 132.
[185] Mee 1978, 132.
[186] Mee 1978, 132.
[187] Mee 1978, 132.

49) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[188].

50) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[189].

51) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[190].

52) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[191].

53) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[192].

54) Halka kaide: Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[193].

5.2.60 GÖZLÜKULE HÖYÜĞÜ (Harita I, 60) (Resim 57-58)

Gözlükule Höyüğü, Çukurova'nın batı kesiminde, Mersin İlinin Tarsus ilçe merkezinde kent alanının güneybatı kenarında Gözlükule mahallesinde yer almaktadır. Bazı yayınlarda Tarsus olarak geçmektedir. Höyük giderek artan yapılaşmayla beraber neredeyse yok olma noktasına gelmiştir. Höyüğün kuzey ve kuzeydoğusunda gecekondular ve Tarsus Amerikan Kolejinin binaları bulunur. Höyüğün deniz seviyesinden yüksekliği 35 m.yi bulmaktadır. Höyüğün çapı yaklaşık olarak 300 m. kadardır. Höyük üzerinde yapılan kazılar ve Belediyenin çevre düzenlemesi nedeniyle yerleşim üzerinde birtakım değişiklikler olmuştur. Höyüğü güneyden çevreleyen düzlüğün yükseltisi 20 m. izohipsi ile sınırlanmaktadır. Böylece höyük bu yüzey üzerinde 15 m. kadar nispi yükseltiye sahiptir. Ovadan göründüğünde küçük bir tepe olarak dikkati çeken Gözlükule'nin güneyindeki boş parseller imara açılırsa görülebilmesi mümkün olmayacaktır. Höyüğün güney yamaçları nispeten diktir. Kuzey yönünde ise daha az bir eğimle ve güneye oranla daha yüksek bir seviyede olan kentin yerleşim alanının oturduğu yüzeye geçilir. Höyüğün doğu bölümünde ise, bir zamanlar höyükle birleşik olduğu anlaşılan küçük bir yükselti daha vardır. Bu bölüm daha sonraları ne zaman, ne amaçla açıldığı bilinmeyen ve bugün içinden dar bir asfalt yolun geçtiği küçük bir boğazla höyükten ayrılmış durumdadır. Bu parça üzerinde bir mezarlık alanı yer alır[194]. (Şekil 1-2)

---

[188] Mee 1978, 132.
[189] Mee 1978, 132.
[190] Mee 1978, 132.
[191] Mee 1978, 132.
[192] Mee 1978, 132.
[193] Mee 1978, 132.
[194] Öner-Uncu-Hocaoğlu 2002, 118.

Höyük üzerinde ilk kazı çalışması, Goldmann başkanlığında 1934-1939 yılları arasında yapılmıştır[195]. II. Dünya savaşının başlaması ile Höyük üzerindeki kazı çalışmalarına ara verilmiştir. Savaşın ardından 1947-1949 tarihleri arasında kısa süreli kazı çalışmaları devam etmiştir[196].Uzun bir aradan sonra 2000 yılı Eylül ayında ilk kazı ekibinden Mellink ile Boğaziçi Üniversitesinden Özyar başkanlığında bir ekip höyük üzerinde çok yönlü bir araştırma projesi başlatmıştır[197].

Höyük üzerinde Neolitik çağdan başlayarak Roma ve Bizans dönemine kadar uzanan kesintisiz bir iskan saptanmıştır. Höyük üzerindeki tabakalanma sayı ve rakam sistemiyle değil temsil edildiği çağ isimlerine göre verilmiştir. Neolitik Çağ'dan Klasik Dönem'e kadar sürekli yerleşim gördüğü yüzey toplamaları ve kazı sonucunda saptanmıştır. Gözlükule'nin Anadolu arkeolojisine en büyük katkısı, Kuzey Mezopotamya kültür evrelerinin bu yerleşme vasıtasıyla Anadolu arkeolojisine uygulanmasıdır.

İlk Tunç Çağı'nın I, II, III olarak ara evrelere bölünmesi de Gözlükule kazıları sonucunda gerçekleşmiştir. Kazı tabakalanması bu isimlere ve kodlara göre yapılmaktadır. Neolitik, Kalkolitik Çağ, dışında İlk Tunç Çağı I-III, Orta Tunç Çağı, Son Tunç Çağı I-II, Demir Çağı, Hellenistik ve Roma Dönemi yapı katları da vardır[198].

Höyük üzerinde Neolitik çağ tabakalarına kadar ulaşılmış ancak çok yüksek olan taban suyu sebebiyle ana kayaya ulaşılamamıştır. Neolitik çağ tabakaları çok dar 1, 25 m.lik bir alanda sondaj kazısı niteliğinde incelenmiştir. Neolitik çağa tarihlenen yapı katlarında yüzeyi dikkatle düzeltilmiş sıvalı, taş ve pisa'dan yapılmış duvarlar bulunmuştur. Açılan alanın çok küçük oluşundan bunların ne tipte ve planda yapılara ait olduğu saptanamamıştır. Kilden sıvazlanarak meydana getirilmiş bir tabanın üzerinde kül kalıntıları ile birlikte sütun benzeri bir kireç taşı nesnenin parçaları ortaya çıkmıştır. Bu kalıntılardan dolayı burasının bir kült yapısı olduğu ileri sürülmektedir. Neolitik çağ tabakalarında koyu açkılı mallar, açık renkli kaba mal ve kalın cidarlı kırmızı astarlı mal grubundan seramik buluntuları ele geçmiştir. Bunların yanı sıra çok fazla sayıda obsidyen yonga ve dilgilerin olduğu bildirilmektedir. Neolitik çağ tabakalarından sonra saptanan Kalkolitik çağ mimarisi hakkındaki bilgilerimiz çok azdır. Bu çağa ait yalnızca korunma duvarına bitişik olan kazamat evleri tanımaktayız[199].

---

[195] Goldmanns 1937, 262-268; Goldman 1938, 20-54; Goldman 1940.
[196] Goldman 1956, 205 vd.
[197] Özyar-Danışman-Gürbüz-Özener 2002, 273; Özyar-Danışman-Karabulut-Özener 2003, 235; Öner-Uncu-Hocaoğlu 2002, 118; Özyar-Danışamn-Özbal 2005, 9 vd.
[198] Harmankaya-Erdoğdu 2002. (Gözlükule maddesinden alınmıştır)
[199] Naumann 1998, 365.

Kalkolitik çağ, ele geçen çanak çömlek parçaları ile temsil edilmektedir. Kalkolitik çağa ait seramik buluntuları ise, açık renk astar üzerine mat kırmızı boyalı mal; devetüyü-portakal renkli astar üzerine parlak kırmızı boyalı mal; Halaf ve Halaf etkili mal ve karışık fırça izli mal olarak gruplandırılmıştır. Obeid Dönemi veya Obeid çağdaşı mallar ise standart açık renkli mal, bezemeli mal, kaba mallar, kumlu mutfak malları, kaba gevrek mal, kırmızı açkılı mal, gri açkılı mal adları altında tanıtılmaktadır. Son Kalkolitik Çağ çanak çömlekçiliğinde ise hafif astarlı saman yüzlü mal, sırma şerit boya bezemeli mal, çizgi bezemeli mal kaba saman yüzlü mal, mutfak malları görülmektedir. Bunların yanı sıra delgi kazıyıcı ve ok ucu sap parçaları bulunmuştur. Bazıları tek bazıları çift taraflı düzeltilidir. Hem obsidyen hem çakmaktaşı beraber kullanılmıştır[200]. Höyük üzerinde en çok araştırılan dönem Tunç çağı ve bu çağ içinde İTÇ dönemidir. İTÇ I dönemine ait yapı kalıntılarının taş temelleri, ortaya çıkarılmıştır.

İTÇ II döneminde kalıplı kerpiçler ortaya çıkarılmıştır. Bu tabakanın en alt evresinde bir sokağın iki yanında yer alan muntazam çok odalı, dörtgen planlı yapılar bulunmuştur. Düz geçitli daha eski bir kapının yerine yapılmış "L" biçimli anıtsal bir giriş kapısı tespit edilmiştir[201]. İTÇ III döneminde en önemli yenilik megaron planlı yapıların ortaya çıkışıdır[202].

Gözlükule'de ele geçen İTÇ seramik buluntuları arasında, hafif astarlı saman yüzeyli mal, açık renkli mal, ince spiral bant bezemeli mal, yalın kırmızı ve taşcıklı-kumlu mal, kırmızı renkli kum katkılı mal, kırmızı boya astarlı taşçık ve kum katkılı mal, yalın siyah açkılı mal, siyah açkılı ve beyaz dolgu bezekli mal, yalın kırmızı açkılı mal, kırmızı açkılı çizi bezemeli mal ve mutfak malı örnekleri ele geçmiştir. Gözlükule'de Anadolu İTÇ yerleşimlerine paralel bir şekilde çok sayıda taş buluntu elde edilmiştir. İTÇ III. evreye ait bir yassı balta ve kalem kalıbının kırık parçası bulunmuştur. Bız ve delici gibi çeşitli kemik aletler ele geçmiştir. Bunların yanı sıra İTÇ I döneminden itibaren metal kullanımın başladığı elde edilen buluntulardan anlaşılmaktadır. Metal buluntular içerisine özellikle ITÇ II dönemine tarihlendirilen mühür buluntusu dikkat çekicidir[203].

H.Goldman tarafından OTÇ ve STÇ dönemine ait dört genel tabaka (OTÇ A, STÇ I, STÇ II A ve STÇ II b) kaydedilmiştir. Son yıllarda yapılan bazı yayınlarda bu 4 genel tabaka 10 evre içinde ele alınmak istenmektedir.

---

[200] Mellink 1956, 65 vd.
[201] Naumann 1998, 279.
[202] Yiğit 2003, 170.
[203] Yiğit 2003, 170.

Bu evreler, İTÇ III/OTÇ I geçiş dönemi, OTÇ I-II-III, OTÇ/STÇ geçiş evresi, STÇ I a, STÇ I b, STÇ II, STÇ II a, STÇ II b olarak yorumlanmaktadır[204]. İTÇ III evresinin son yapı katının bir tahribat sonucu yıkıldığı gözlenmektedir. İTÇ III evresinden OTÇ'ye geçiş döneminde Gözlükule'de boyalı yerel seramiğin dışında, Aphrodisias, Kültepe IV, Troia V, Beycesultan benzeri mallar görülmektedir. Geniş ağızlı kase örnekleri öne çıkan formlar arasındadır. OTÇ II döneminde Kaideli çömlekler, "W" şeklinde tutamaklı kaseler, tek kulplu fincanlar dikkat çekmektedir. Bu mallar, Kültepe II, Alişar, Boğazköy IV c, Beycesultan V-VI c tabakalarıyla çağdaştır. OTÇ III döneminde ise yüksek kaideli kaseler, tek kulplu kaseler ve sürahi formaları gözlenmektedir. Bu buluntular Kültepe II-I b tabakası, Aphrodisias ve Alişar buluntularıyla paraleldir.[205].

OTÇ döneminden STÇ dönemine geçiş evresi Eski Hitit Krallık çağı dönemine tarihlendirilmektedir. STÇ I a döneminde A bölgesinde kerpiç yapılı bölümler açığa çıkarılmıştır. Bu dönemde testiler ve sepet kulplu vazolar nitelikli formlar arasındadır. Bu buluntular Kültepe I b, Boğazköy IV b tabakası ile benzerdir. STÇ I b döneminde ise A bölgesinde yamaç ev, depo ve kerpiç yapılar gün ışığına çıkarılmıştır. Bu dönemde görülen çanak çömlek formaları arasında tutamaklı kaseler, yüksek kaideli kaseler, mercimek gövdeli testiler, tabaklar ve leğenler yer almaktadır. Bu buluntular Kültepe I b, Boğazköy IV c-III Osman kayası buluntularıyla paraleldir.[206].

STÇ II döneminin ise STÇ I b ile STÇ II a arasında bir geçiş dönemi olduğu kabul edilmektedir. Bu dönemde Boğazköy IVc-III benzeri minyatür tabaklar görülmektedir. STÇ II a döneminde A ve B bölgelerinde önemli yapılar ortaya çıkarılmıştır. Bunların en önemlisi hiç kuşkusuz Hitit tapınağıdır. Tapınağın güneydoğuya bakan kısmı açığa çıkarılmıştır. Burada bulunan Hitit dönemine ait bir bağış belgesi bu yerleşmede çivi yazılı bir tablet arşivi bulunduğunu göstermektedir. Yine aynı bölgede gün ışığına çıkarılmış üzeri mühür baskılı bullalar arasında Kizzuwatna kralı İşputahşu ile Puduhepa'nın mühür baskıları bulunmaktadır. B bölgesinde 3 ayrı noktada ev yapıları açığa çıkarılmıştır. Bu dönemde tabaklar, minyatür kaplar, Libasyon kapları, iğ gövdeli yassı şişecikler ve testiler ele geçmiştir. Bu buluntular Maşathöyük, Alacahöyük, Frakdin, Korucutepe, Boğazköy buluntularıyla paraleldir. Bu tabaka büyük bir tahribatla sonlanmaktadır. Bu tahribat kazı ekibi tarafından deniz kavimleri göçüyle ilişkilendirilmek istenmektedir[207].

---

[204] Slane 2006, 1.
[205] Slane 2006, 10 vd.
[206] Slane 2006, 9.
[207] Goldmann 1937, 263; Goldman 1940, 78 vd; Goldman 1956 205 vd; French 1975 53 vd; Mee 1978, 145; Mountjoy 2005, 83 vd.

Bu tahrip tabakasından sonra başlayan STÇ II b döneminin ise daha durgun olduğu gözlenmektedir. Bu dönemde A bölgesinde I-V no.lu evler ile B bölgesinde L-R üniteleri açığa çıkarılmıştır. Bu evrede Gözlükule'de yerel mallar gözlenmektedir. STÇ II a ve STÇ II b döneminde açığa çıkarılan alanlarda 1000 parçanın üzerinde Miken seramiği ele geçmiştir[208].

Gözlükule Miken Buluntuları (Çizim 63-67)

Tarsus-Gözlükule Höyüğünde yapılan kazı çalışmalarında 1000 parçanın üzerinde Miken seramiği gün ışığına çıkarılmıştır. Bu buluntular LB II b tabakasının yıkıntılarında ve LB II a yapısında ele geçmiştir. Gözlükule Miken seramiğinde 2 ana kil grubu dikkati çekmektedir. Bunlar sarı hamurlu ve soluk sarı astarlı mallar ile sarımsı-kahverengi hamur yapısına sahip astarsız mallardan oluşmaktadır. Ele geçen seramiğin büyük bir bölümü yerel üretim mallara aittir. Gözlükule'de ele geçen en erken seramik buluntuları LH III A:2 dönemi ile LH III B dönemine tarihlendirilmektedir. Ancak bu buluntular çok küçük bir grubu oluşturmaktadır. Bu dönemden başlayarak LH III C döneminin son evrelerine kadar uzanan bir süreç içerisinde Miken malları tespit edilmiştir. Gözlükule'de ele geçen seramiklerin paralelleri Kıta Yunanistan'da Attika, Argolis, Lefkandi, Euboia, Atina ve Perati'de, doğu Ege adaları ve Batı Anadolu'da Rodos, Girit, Kos, Chios, Troia, Kadıkalesi, Bademgediği, Miletos ve Müsgebi'de, güney Akdeniz'de Kıbrıs, Levant bölgesinde Byblos ve Tell Kesian'da ele geçmiştir[209].

1) Boyalı Miken Seramiği

LH III A:2-LH III B Dönemi

Bu döneme tarihlendirilebilecek çok az sayıda parça ele geçmiştir. Bu parçalar soluk sarı, parlak ya da çok parlak olmayan portakal ya da kahverengi renkte boyalıdır. Bu gruba ait bütün malların ithal edildiği kil ve hamur yapısından anlaşılmaktadır[210].

a) FS 45/48 Armut biçimli testi-FS 151/166/167 Üzengi kulplu testi: Gözlükule'de ele geçen bir parçanın armut biçimli ya da üzengi kulplu bir testiye ait olduğu düşünülmektedir. Ancak uzun konik gövdesinden dolayı formun üzengi kulplu testi örneklerine daha yakın olması olasıdır.

[208] Goldmann 1937, 263; Goldman 1940, 78 vd; Goldman 1956 205 vd; French 1975 53 vd; Mee 1978, 145; Mountjoy 2005, 83 vd.
[209] Goldmann 1938, 82; French 1975, Mee 1978,145; 53 vd; Mountjoy 2005, 83 vd
[210] Mountjoy 2005, 87.

1) FS 45/48 Armut biçimli testi-FS 151/166/167 Üzengi kulplu testi parçası: Hamuru yanık pembemsi-kırmızı renkte, soluk sarı renkte astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[211].

b) FS 167 Armut biçimli testi:

LH III A:2-LH III B dönemi buluntuları içerisinde Gözlükule'de bu forma ait ele geçen tek örnektir.

1)FS 167 Armut biçimli testi parçası: Soluk sarı renkte astarlı ve yarı parlak kahverengi boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[212].

c) FS 166/167/170/171/173 Üzengi Kulplu Testi: Üzengi kulplu testi örnekleri içerisinde incelen bir parça FS 170 örneklerine daha yakındır. Bununla beraber FS 166/167 armut biçimli testi ve üzengi kulplu armut biçimli testi formuyla da benzerlik göstermektedir. 2-3 no.lu örnekler ise FS 171/173 örneklerine daha yakındır[213].

1) FS 170 Üzengi kulplu testi parçası: Soluk sarı renkte hamurlu parlak portakal-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[214].

2) FS 171/173 Üzengi kulplu testi parçası: Oldukça yumuşak soluk sar renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarında ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[215].

3) FS 171/173 Üzengi kulplu testi parçası: Soluk sarı renkte hamurlu parlak portakal renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[216].

LH III C Dönemi

a) FS 49 Armut biçimli testi

Aynı testiye ait 2 parça yer almaktadır. Armut biçimli daralan gövdesiyle amphoriskos formundan ayrılır. Armut biçimli gövde yapısı LH III C döneminde nadir olarak görülmektedir. LH III C döneminden sonra armut biçimli vazolar yerlerini amphoriskoslara bırakmaktadır. Bu vazolara ait iyi örnekler, Perati ve Attika'da ele geçmiştir[217].

1-2) Her iki parçada da kum, mika katkılı, soluk asrı hamurlu, mat yüzeyli ve astarsızdır. Mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır.

---

[211] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 87.
[212] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 87.
[213] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 87.
[214] Mountjoy 2005, 87.
[215] Mountjoy 2005, 87.
[216] Mountjoy 2005, 87.
[217] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 87 vd.

b) FS 59 Amphoriskos

1 ve 2 no.lu gövde parçaları boya bant şeklinde bezemeye sahiptir. 10-11 no.lu parçaların ise vazonun tam olarak neresine ait olduğu anlaşılamamıştır.

11 no.lu parça yukarıya doğru kavis yapan yuvarlatılmış kulpa sahip LH III C döneminde sıklıkla görülen Alabastron örneklerine benzemektedir. Bunun yanı sıra aynı boyutlarda yaka-boyunlu testilere ait örnekler, Argolis, Laconia ve Attika'dan gelmektedir. Fakat bunlar nadir olarak görülen oldukça kaliteli formlardır. 11 no.lu parça üzerinde kulbu yan kısmından dolaşarak gövde üzerinde birleşen ilmek şeklinde bezeme ve birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. 10 no.lu parça üzerinde ise "U" bezemesi yer almaktadır. 10 no.lu parça olasılıkla küçük bir testidir. Gövde üzerinde dar bir alana yerleştirilmiş bezemeleriyle LH III C döneminin erken evrelerine ait olmalıdır. Benzer şekildeki bezeme özellikleri Kos'da da görülmektedir[218].

1) FS 59 Amphoriskos gövde parçası: Soluk sarı hamurlu mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[219].

2) FS 59 Amphoriskos gövde parçası: Soluk sarı renkte astarlı ve mat kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[220].

3) FS 59 Amphoriskos parçası: Hamuru kum, mika katkılı ve soluk sarı renktedir. Astar bulunmamaktadır. Mat siyah boyalıdır. Üzerinde FM 45 "U" bezemesi yer almaktadır[221].

4) FS 59 Amphoriskos kulplu gövde parçası: Aşırı fırınlama sonucu yanmıştır. Mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[222].

c) FS 63/64/118 Yaka-boyunlu testi

1 no.lu parça büyük boyutlu bir yaka-boyunlu testiye aittir. 2-3 no.lu parçalar aynı kaba aittir. 1-3 no.lu parçalar üzerinde birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifleri yer almaktadır. 4 ve 6 no.lu parçalarda dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır. Bu parçalar FS 64 örnekleriyle büyük benzerlik göstermekte olup Bademgediği Tepe'de bulunan FS 64 örneklerinde görülen dalgalı çizgi bezemeleriyle paraleldir. 4 no.lu parça küre biçiminde ve bir kulpa sahip gövde parçasıdır.

---

[218] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 89.
[219] Mountjoy 2005, 89.
[220] Mountjoy 2005, 89.
[221] Mountjoy 2005, 89.
[222] Mountjoy 2005, 89.

7-11 no.lu parçalar FS 63 Amphora ve FS 69 Hydria formuyla benzerlikler gösteren büyük boyutlu yaka-boyunlu testilere ait parçalardır. 8-9 no.lu parçalar üzerinde spiral motifleri yer almaktadır. 10 no.lu parçada ise iç içe geçmiş üçgen ve dalgalı bezeme grupları görülmektedir[223].

1) FS 63 Yaka-boyunlu testi parçası: Soluk sarı hamurlu, mat beyaz yüzeyli, mat koyu kahverengi boyalıdır. Üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[224].

2) FS 64 Yaka-boyunlu testi parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, oldukça aşınmış bir yüzeye sahip, mat kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75 panel bezemesi ile FM 50 birbirine zıt yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır. Boyun kısmında zigzag bezemesi yer almaktadır[225].

3) FS 64 Yaka-boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır. Üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[226].

4) FS 64 Yaka-boyunlu testi parçası: Gri renkte hamurlu, aşırı pişme sonucu camlaşmış, üzerinde bir miktar beyaz boya kalıntısı yer almaktadır. Mat portakal renkte boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı bezeme yer almaktadır[227].

5) FS 64 Yaka-boyunlu testi parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah boyalıdır. Üzerinde FM 53 Dalgalı bezeme yer almaktadır[228].

6) FS 64 Yaka-boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu ve aynı renk astarlıdır. Mat kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı bezeme yer almaktadır[229].

7) FS 63/118 Yaka boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi hamurludur. Astar yoktur. Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 43 yarım daire bezemesi yer almaktadır[230].

8) FS 118 Yaka boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur. Beyazımsı-soluk sarı renkte astarlı, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının altında spiral motifi yer almaktadır[231].

---

[223] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 89.
[224] Mountjoy 2005, 89.
[225] Mountjoy 2005, 89.
[226] Mountjoy 2005, 89.
[227] Mountjoy 2005, 89.
[228] Mountjoy 2005, 89.
[229] Mountjoy 2005, 89.
[230] Mountjoy 2005, 89.
[231] Mountjoy 2005, 89.

9) FS 118 Yaka boyunlu testi parçası: Mat portakal renkte boyalıdır. Üzerinde FM 46 spiral motifi ile FM 43 yarım daire motifi bulunmaktadır.

10) Gri hamurludur. Aşırı derecede pişirilmiş sarımsı kahverengi yüzeylidir. Astar bulunmamaktadır. Üzerinde FM 61 iç içe üçgen motifi ile FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[232].

11) FS 63/118 Yaka boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[233].

d) FS 115 Testi

Bu forma ait yalnızca bir parça ele geçmiştir.

1) FS 115 Testi gövde parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurlu mat portakal renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[234].

e) FS 118 Dar boyunlu testi

1 no.lu parça büyük bir olasılıkla ya dar boyunlu testi formuna ait bir örnek ya da bir Hydria parçası olmalıdır. Dışa çekik uzun bir dudağa sahip 2 no.lu parça ise bu türün oldukça büyük boyutlu örneklerinden biridir[235].

1) FS 118 Dar boyunlu testi parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Üzerinde boya bant bezemesi yer almaktadır[236].

2) FS 118 Dar boyunlu testi parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, hamuru altın ve gümüş renkte mika katkılı mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Bodur ve konik bir gövdesi vardır. Boynun bir kısmı ve gövdenin kaide ile birleştiği noktaya kadar korunmuştur, Ağız, boynun bir kısmı, kulplar ve kaide günümüze ulaşamamıştır. Uzun bir boyun kısmı bulunmaktadır. Boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada orta kalınlıkta boya bant bezeme ile süsleme yapılmıştır. Bu süslemenin hemen alt kısmından başlayarak FM 75 panel bezemesi ile midye motifinden oluşan bezemeler ile kabın ana süsleme motifleri oluşturulmuştur. Bu süslemelerin hemen alt kısmından başlayarak yine orta kalınlıktaki 3 sıra boya bant bezemeye yer verilmiştir. Gövdenin kaide ile birleşeceği noktaya yakın bir yerde iki sıra halinde boya bant bezeme ile süsleme yapılmıştır[237].

---

[232] Mountjoy 2005, 89.
[233] Mountjoy 2005, 89.
[234] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 89.
[235] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 89 vd.
[236] Mountjoy 2005, 91.
[237] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 89 vd.

f) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria

FS 69 Amphora ya da FS 128 Hydria formuna ait olabilecek toplam 16 parça bulunmaktadır. Aralarında kesin bir ayrım yapmak zor görünmektedir[238].

1) Pembemsi-soluk sarı renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[239].

2) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria kulplu ağız ve gövde parçası: Kaba hamurludur ve astar bulunmamaktadır. Mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kısmı, kulp ve gövdenin bir bölümü karın kısmına yakın bir noktaya kadar korunmuştur. Dışa çekik dudaklıdır. Uzun bir boyun kısmına sahiptir.

Boyun kısmının gövde ile birleştiği noktada halka şeklinde bu birleşme yerini dolanan, kaba hoş bir görünüm verme amacıyla yapılmış kaide benzeri kabartma kısım yer almaktadır. Bu kısmın hemen altından başlayarak boyun kısmını düz bir şekilde dolanan boya bant şeklinde bir bezemeye yer verilmiştir. Bu bezemenin alt kısmından başlayan düşey FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Ağız kenarından başlayarak omuz kısmına kadar uzanan halka bir kulbu bulunmaktadır. Kulbun üzeri kalın bir boya bant bezemeye yer verilmiştir. Gövdenin geri kalan kısmı kalın ve ince gruplar halinde boya bant şeklinde bezemeye sahiptir[240].

3) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, mat siyah boyalıdır. Üzerinde tam olarak anlaşılamayan çizgi gruplarıyla oluşturulmuş bir bezeme yer almaktadır[241].

4) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, mat portakalımsı kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 42 birbirlerine bir çizgiyle birleşik olan yarım daire bezemesi bulunmaktadır[242].

5) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Gri hamurlu, sarı astarlı, yanık sarımsı-kahverengi renkte yüzey rengine sahiptir. Mat kahverengi renktedir. Parça üzerinde spiral bezemesi bulunmaktadır[243].

6) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, soluk sarı yüzeyli, mat portakalımsı-kahverengi renktedir. Parça üzerinde FM 50 ilmek motifi ve birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi süsleme unsuru olarak yer almaktadır[244].

---

[238] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 91.
[239] Mountjoy 2005, 91.
[240] Mountjoy 2005, 91.
[241] Mountjoy 2005, 92.
[242] Mountjoy 2005, 92.
[243] Mountjoy 2005, 92.
[244] Mountjoy 2005, 92.

7) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria kulplu gövde parçası: Pembe hamurlu, aşırı derecede fırınlanmış yanık yüzeyli, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 ilmek motifi ve birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[245].

8) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Pembe hamurlu, soluk sarı astarlı, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[246].

9) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Aşırı derecede pişirilmiş olan parça soluk sarı astarlıdır. Hamuru altın ve gümüş renkte mika katkılıdır. Mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 64 paralel çizgi bandı yer almaktadır[247].

10) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 70 balık pulu bezemesi yer almaktadır[248].

11) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Gri hamurlu, sarımsı kahverengi yanık yüzeyli, krem renkte astarlı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[249].

12) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Pembemsi-soluk sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[250].

13) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Yeşilimsi renkte hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[251].

14) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria kulplu ağız kenarı parçası: Hamuru portakal renkte, yüzeyi aşırı pişmeden dolayı yanık, soluk sarı astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[252].

15) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövde parçası: Hamuru soluk sarı renktedir, aynı renkte astarlıdır. Mat kahverengimsi-portakal renktedir. Küresel bodur gövdeli bir yapıya sahiptir. Boyun, kaide, ve kulplar günümüze ulaşamamıştır. Gövde üzerinde 3 sıra orta kalınlıkta, 4 sıra kalın boya bant bezeme bulunmaktadır[253].

16) FS 69 Amphora-FS 128 Hydria gövdeden dibe geçiş: Pembemsi kahverengi renkte hamurludur. Solu sarı renkte astarlıdır. Mat kahverengimsi-siyah renkte boyalıdır. Karın kısmından yukarısı korunamamıştır. Bodur küresel bir form göstermektedir.

---

[245] Mountjoy 2005, 92.
[246] Mountjoy 2005, 92.
[247] Mountjoy 2005, 92.
[248] Mountjoy 2005, 92.
[249] Mountjoy 2005, 92.
[250] Mountjoy 2005, 92.
[251] Mountjoy 2005, 92.
[252] Mountjoy 2005, 92.
[253] Mountjoy 2005, 92.

Kırığın düzgünlüğünden çarkta ayrı ayrı çekilen alt ve üst gövdenin birleşim yerinden parçanın ayrıldığı anlaşılmaktadır. Düz bir dip kısmına sahiptir. Üzerinde 2 sıra ince tek bir sırada kalın olmak üzere 3 sıra boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[254].

g) FS 155 Süzgeç Testi

1 no.lu parça oldukça zarif bir işçilik gösteren iç bükey bir boyun kısmına sahiptir, form olarak süzgeç biçimli kaplar olarak nitelendirilen FS 155 örnekleriyle örtüşmektedir. 1 no.lu parça da kullanılan kuş motifi genellikle Kıbrıs örneklerinde görülmektedir. Paralelleri, Bademgediği Tepe ve Kadıkalesi'nde de ele geçmiştir[255].

2 no.lu parça ise aynı zamanda FS 118 ya da FS 120 dar boyunlu testi örnekleriyle benzeşmektedir. Bu parça üzerinde içi noktalarla doldurulmuş boğa motifi yer almaktadır. Boğa motifi daha çok LH III B döneminde görülen bir süsleme unsurudur. 44 no.lu parça üzerinde ise figürlü bezeme bulunmayan bir kulp parçasıdır. Bu parçalar Goldmann tarafından yerel üretim olarak nitelendirilmiştir[256].

1) FS 155 Süzgeç testi boyun ve gövde parçası: Yalnızca boyun ve figürlü bezemenin yer aldığı gövdenin bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir. Parça aşırı fırınlamadan dolayı oldukça yanık bir durumda koruna gelmiştir. Boyun kenarının hemen altında başlayan figürlü bezemede yer alan kuşlardan sadece 1 tanesi %97 korunabilmiştir. Ağızları kapalı bir şekilde betimlenmiş kuşların gövde içinde sadece boyun ve kanat kısımlarının içleri taralı bir şekilde betimlendiği görülmektedir. Parçanın korunmuş kısmında toplam 4 adet kuş bulunmaktadır. Bunlardan en önde yer alan kuşun tamamına yakını korunmuş, arkasında kalan kuşun ağız, boyun ve kanatlarının başlangıç kısmı, onun da arkasında yer alan kuşun boyun, ağız ve kanatlarının uç çıkıntıları, en arkada kalan kuşun sadece gaga kısmının ucu korunmuştur. En önde yer alan kuşun gözleri betimlenmemiştir. Kanatlarının arasında kalan kısım düz çizgilerle taranmıştır. Büyük bir olasılıkla iniş yapmakta olan bir kuşun fiziksel görünümü parça üzerinde betimlenmiştir. Arkada kalan kuşların ise boyun kısmının düz çizgilerle taranmış olduğu görülmektedir[257]. Bu tipe benzer örnekler, Bademgediği Tepe[258] ve Kadıkalesi'nde[259] de ele geçmiştir.

[254] Mountjoy 2005, 92.
[255] Mountjoy 2005, 92 vd.
[256] Goldmann 1939, 4-5.
[257] Mountjoy 2005, 94.
[258] Meriç-Mountjoy 2002, 87.
[259] Akdeniz 2007, 50.

2) FS 155 Süzgeç testi gövde parçası: Gri hamurludur. Aşırı derecede fırınlamadan dolayı yanık yüzeylidir. Yüzey rengi koyu pembedir. Soluk sarı renkte astarlı ve parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 3 boğa figürü bulunmaktadır. Boğa figürünün yalnızca gövdesine ait bir bölüm korunabilmiştir. Boğanın ön ve arka ayaklarının vücuduna kavis yaptığı bölüm görülebilmektedir.

Figürün içi nokta şeklinde bezeklerde doldurulmuştur. Bu figürün altında yarım daire motifine benzer bir süslemeye ait çok az korunmuş bir kısımda bulunmaktadır[260].

3) FS 155 Süzgeç testi kulplu gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Kulbun ve gövdenin çok küçük bir bölümüne ait olan bu parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[261].

h) FS 162 Biberon biçimli şişecikler

1-2 no.lu parçalar sepet kulpları olan biberon şeklindeki şişeciklerin kulplarına ait olmalıdırlar. 1 no.lu parça sarı hamurlu mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. 2 no.lu parça ise aşırı derecede fırınlanmış, gri hamurlu mat kırmızı boyalıdır. Her iki parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[262].

ı) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi

20 parçaya yakın üzengi kulplu testi ele geçmiştir. Bu parçalardan 3 tanesi ahtapot stilindedir. Gözlükule'de ele geçen Üzengi kulplu testilerin çok geniş bir alandan ithal edildiği anlaşılmaktadır. Ele geçen parçalar üzerinde yüzey renkleri, kil ve bezeme özelliklerine bakılarak Kıbrıs, Byblos, Tel Kesian, Ialysos, Kos, Enkomi, doğu ege adaları ve doğu Akdeniz Miken yerleşimlerinin etkilerinden söz edilebilir. Gözlükule'de ele geçen üzengi kulplu testiler genel olarak 20 cm. boyundadır. Ancak bu kalıbın dışına çıkan bazı büyük örneklerde bulunmaktadır. Genel olarak Minos özelliklerini yansıtan ahtapot biçimli üzengi kulplu kaplar daha büyük boyuttadır. Bu kaplara ait 3 parça ele geçmiştir. Bu stildeki malların ithal olarak geldiği anlaşılmaktadır[263]. Mee ahtapot stilindeki mallar için Ialysos etkisine dikkat çekmektedir[264].

1) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Krem renkte hamurlu, beyazımsı-soluk sarı renkte astarlı, parlak koyu kahverengi boyalıdır. Gövdesi büyük oranda korunmuştur.

---

[260] Mountjoy 2005, 94.
[261] Mountjoy 2005, 94.
[262] Mountjoy 2005, 94.
[263] Mountjoy 2005, 94.
[264] Mee 1978, 145; Mee 1982, 34.

Boyun ve üzengi kulbu günümüze ulaşmamıştır. Üzengi kulpların omuz ile birleştiği noktadan başlayarak oluşturulan bezeme alanı içerisinde FM 42 iç içe geçmiş yarım daire bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[265].

2) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Pembemsi-sarı renkte hamurlu, sarı ve soluk sarı renkte astarlı, yarı parlak boyalıdır. Parça üzerinde FM 58 iç içe açı bezeği ya da FM 42 iç içe geçmiş yarım daire bezemesi bulunmaktadır[266].

3) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: beyazımsı-gri renkte hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Soluk krem renkte astarlı ve parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 42 iç içe geçmiş yarım daire bezeği ve boy bant şeklinde bezeme yer almaktadır[267].

4) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Koyu sarımsı-kahverengi renkte hamurludur. Parça boyun, kulp ve kaide kısmı dışında korunmuştur. Kısa bodur gövdelidir. Üzengi biçiminde kulpların omuz ile birleşeceği kısımdan başlayarak oluşturulan bezeme alanı içerisine FM 43 yarım daire bezemesi bu bezemenin sona erdiği kısımdan başlayarak kalın bir boya bant bezeme uygulanmıştır. Bu kalın bant bezemenin altında ise ince çizgi gruplarıyla dört sıra halinde boya bant bezeme uygulanmış bunu müteakip olarak uygulanan kalın bir boya bant bezeme ile bu bezeme dizisine son verilmiştir. Hemen altında ise FM 73 ilmek içinde iç içe baklava bezemesi bulunmaktadır. Bu bezemenin altında ise FM 61 zig zag motifi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı ince ve kalın çizgi gruplarından oluşan boaya bant bezeme ile süslenmiştir[268].

5) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi boyun, gövde ve omuz parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlıdır. Yarı parlak koyu kahverengi renkte boyalıdır. Boyun kısmının çok az bir kısmı korunmuştur. Omuz yuvarlağından büyük bir parça korunmuştur. Kulbun küçük bir kısmı sağlam kalmıştır. Gövdeye ait iki küçük parça ele geçmiştir. Omuz üzerinde emziğin düşüp kırıldığı kısım yarattığı oyuk nedeniyle kolaylıkla seçilebilmektedir. Üzengi kulbun omuzla birleştiği yerde oluşturulan bezeme alanı içerisinde içleri taralı çizgilerle kaplı eşkenar dörtgen bezemesi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra rozet şeklinde doldurma motifleri de bu alanda yer almaktadır. Bu bezemenin sona erdiği nokta da kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır.

---

[265] Mountjoy 2005, 97.
[266] Mountjoy 2005, 97.
[267] Mountjoy 2005, 97.
[268] Mountjoy 2005, 97.

Gövdenin kaide kısmına yakın bir bölümüne ait olan 2 parçası üzerinde düşey FM 53 dalgalı çizgi bezeği işlenmiştir. Bu bezemenin arasında yer yer FM 43 yarım daire bezemesine yer verilmesi burada bezemede bir metop sistemi uygulandığını göstermektedir. Bu süslemelerin hemen altından başlayarak gövde üzerinde ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezemenin uygulanmış olduğu görülmektedir[269].

6) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi, kulplu gövde parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Hamur ile aynı renkte astarlı ve kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde FM 42 üçgen motifleri bulunmaktadır. Kulp büyük oranda kırıktır. Kulbun üzeri boya bant şeklinde bezeme ile kaplıdır[270].

7) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Sarı hamurludur. Hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Beyaz yüzeyli ve mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde nokta bezekli yarım daire motifi yer almaktadır[271].

8) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi, kulplu gövde parçası: Gri hamurludur. Yanık yüzeylidir. Mat kırmızı boyalıdır. Üzerinde FM 46 birbirine bir sapla bağlı spiral motifi bulunmaktadır[272].

9) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Aşırı fırınlamam sonucu yanık durumdadır. Üzerinde FM 61 birbiri üzerine yığılmış üçgen motifi bulunmaktadır[273].

10) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 71 karmaşık üçgen motifi yer almaktadır[274].

11) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi boyun parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, hamuru gümüş renkte mika katkılıdır. Astarsız ve parlak siyah boyalıdır. Üzerinde spiral motifi ve boya bant bezeme bulunmaktadır[275].

12) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi boyun parçası: Aşırı derecede pişirilmeden dolayı oldukça yanık durumdadır, üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[276].

13) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi boyun parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aşırı derecede pişirilmiş, portakal renginde yüzeye sahip, beyaz astarlıdır. Üzerinde konsantrik yarım daire motifi yer almaktadır[277].

---

[269] Mountjoy 2005, 97.
[270] Mountjoy 2005, 97.
[271] Mountjoy 2005, 97.
[272] Mountjoy 2005, 97.
[273] Mountjoy 2005, 97.
[274] Mountjoy 2005, 97.
[275] Mountjoy 2005, 97.
[276] Mountjoy 2005, 97.
[277] Mountjoy 2005, 97.

14) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi boyun parçası: Aşırı derecede pişmeden dolayı oldukça yanıktır. Üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[278].

15) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi dip parçası: Portakal renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[279].

16) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi dip parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kırmızı boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[280].

17) FS 174/175/176 Üzengi kulplu testi dip parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[281].

18) FS 176 Ahtapot stilinde üzengi kulplu testi gövde parçası: Aşırı fırınlamadan dolayı yanıktır. Üzerinde FM 21 Ahtapot figürü bulunmaktadır[282].

19) FS 176 Ahtapot stilinde üzengi kulplu testi gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, yeşilimsi, beyaz renkte astarlıdır. Parlak siyah renkte boyalıdır. Üzerinde FM 20 balık figürü bulunmaktadır[283].

20) FS 176 Ahtapot stilinde üzengi kulplu testi boyun parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde dikey çizgi gruplarıyla bezeme uygulanmıştır[284].

i) FS 186/193 Dar boyunlu yassı şişecik

Gözlükule'de şişe formunda 4 parça ele geçmiştir. 1 no.lu parça iki kulplu bir şişeciğin kulplu boyun parçasıdır. Diğer parçalar ise Şişe formlarının gövde bölümlerine aittir[285].

1) FS 186/193 Dar boyunlu yassı şişecik kulplu boyun parçası: Soluk sarı hamurlu, siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[286].

2) FS 186 Dar boyunlu yassı şişecik gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, beyaz yüzeyli, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde iç içe geçmiş yarım daire motifleri bulunmaktadır[287].

---

[278] Mountjoy 2005, 97.
[279] Mountjoy 2005, 98.
[280] Mountjoy 2005, 98.
[281] Mountjoy 2005, 98.
[282] Mountjoy 2005, 98.
[283] Mountjoy 2005, 98.
[284] Mountjoy 2005, 98.
[285] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 98.
[286] Mountjoy 2005, 98.
[287] Mountjoy 2005, 98.

3) FS 186 Dar boyunlu yassı şişecik gövde parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[288].

4) FS 186 Dar boyunlu yassı şişecik gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, gümüş renkte mika katkılı, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde FM 71 karmaşık üçgen motifi yer almaktadır[289].

k) FS 215 Fincan

Bu forma ait iki parça ele geçmiştir. Gözlükule'de ele geçen bu fincan örnekleri çap olarak küçük oldukları bu formun derin örneklerindendir[290].

1) FS 215 Fincan hafif dışa çekik ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurludur. Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[291].

2) FS 215 Fincan hafif dışa çekik ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunmaktadır[292].

l) FS 226 Maşrapa

Maşrapa formuna sahip sadece 1 tane ağız kenarı parçası ele geçmiştir.

1) FS 226 Maşrapa ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı ve mat kırmızımsı-portakal renginde boyalıdır. Parça üzerinde spiral şeklinde bezeme yer almaktadır[293].

m) FS 242 Tek kulplu konik kase

Bu kase tipinin en güzel örnekleri Orta LH III C döneminde Lefkandi'de II a evresinde görülmektedir. Lefkandi örneklerinin neredeyse tek bir tipe bağlı olarak dudağın hemen altında ve gövdenin yarı kısmında boya bant bezeme ile süslenmiş olduğu görülürken Gözlükule'de ele geçen konik kaselerin çeşitli yerlerinde birbirinden farklı olarak boya bant bezemeye yer verilmiştir. Gözlükule'de bu tipe giren yaklaşık 57 parça gün ışığına çıkarılmıştır[294].

[288] Mountjoy 2005, 98.
[289] Mountjoy 2005, 98.
[290] French 1975, 61; Mountjoy 2005, 98.
[291] Mountjoy 2005, 98.
[292] Mountjoy 2005, 98.
[293] Mountjoy 2005, 98.
[294] French 1975, 61; Mountjoy 2005, 98 vd.

1) FS 242 Tek kulplu konik kase: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, mat portakal boyalıdır. Ağız kısmında ve kulplarda boya bant bezeme yer almaktadır. Ayrıca gövde üzerinde spiral bezemesi yer almaktadır. Konik bir gövdeye ve yatay tek bir kulba sahiptir[295].

2) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Parlak portakal hamurlu, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kısmında ve kulplarda boya bant bezeme yer almaktadır. Konik bir gövdeye ve yatay tek bir kulba sahiptir[296].

3) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Soluk sarı renkte hamurlu, astarsız, pembemsi-kırmızı yüzeyli ve koyu pembemsi-soluk sarı boyalıdır. Ağız kısmı, kulp ve gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Konik bir gövdeye ve yatay tek bir kulba sahiptir[297].

4) FS 242 Tek kulplu konik kase kulplu gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Kulbun bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir. Kulp üzerinde boya bezeme izleri görülmektedir[298].

5) FS 242 Tek kulplu konik kase: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Konik dar gövdelidir. Tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[299].

6) FS 242 Tek kulplu konik kase: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Konik dar gövdelidir. Tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[300].

7) FS 242 Tek kulplu konik kase: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. . Konik dar gövdelidir. Tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[301].

8) FS 242 Tek kulplu konik kase: Soluk sarı renkte hamurlu, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Konik dar gövdelidir. Tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[302].

9) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Mat portakal renkte boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[303].

---

[295] Mountjoy 2005, 100.
[296] Mountjoy 2005, 100.
[297] Mountjoy 2005, 100.
[298] Mountjoy 2005, 100.
[299] Mountjoy 2005, 100.
[300] Mountjoy 2005, 100.
[301] Mountjoy 2005, 100.
[302] Mountjoy 2005, 100.
[303] Mountjoy 2005, 100.

10) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Mat portakal renkte boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[304].

11) Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[305].

12) Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[306].

13) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Sarımsı kahverengi hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[307].

14) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Mat portakal renkte boyalıdır. Konik bir gövdeye ve tek bir yatay kulba sahiptir. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[308].

15) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** kulplu ağız kenarı parçası: Sarımsı kahverengi hamurlu, portakal renkte boyalıdır. Gövdenin bir kısmı ve kulp korunmuştur. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[309].

16) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Hafif içe çekik bir ağız kenarına sahiptir. Ağız çapı diğer örneklere nazaran daha geniştir. Sığ bir gövdeye sahiptir. Ağı kenarında kalın bir boya bnat bezeme yer almaktadır[310].

17) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Soluk sarı hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Düzleştirilmiş bir ağız kenarına sahiptir. Tek kulplu konik kase örnekleri içerisinde en geniş ağız çapına ve en sığ gövdeye sahip olan örnektir. Gövde üzerinde dudak kenarından başlayarak ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezemeler yer almaktadır[311].

18) FS 242 Tek kulplu konik kase**:** Aşırı derecede fırınlamadan dolayı yüzeyi yanıktır. Mat siyah boyalıdır üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[312].

---

[304] Mountjoy 2005, 100.
[305] Mountjoy 2005, 100.
[306] Mountjoy 2005, 100.
[307] Mountjoy 2005, 100.
[308] Mountjoy 2005, 100.
[309] Mountjoy 2005, 102.
[310] Mountjoy 2005, 102.
[311] Mountjoy 2005, 102.
[312] Mountjoy 2005, 102.

19) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı astarlı, yanık kırmızımsı pembe renkte, soluk sarı astarlı, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[313].

20) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[314].

21) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[315].

22) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[316].

23) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[317].

24) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[318].

25) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur. Mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[319].

26) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[320].

27) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur. Mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[321].

28) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur. Mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[322].

29) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur. Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[323].

---

[313] Mountjoy 2005, 102.
[314] Mountjoy 2005, 102.
[315] Mountjoy 2005, 102.
[316] Mountjoy 2005, 102.
[317] Mountjoy 2005, 102.
[318] Mountjoy 2005, 102.
[319] Mountjoy 2005, 102.
[320] Mountjoy 2005, 102.
[321] Mountjoy 2005, 102.
[322] Mountjoy 2005, 102.
[323] Mountjoy 2005, 102.

30) FS 242 Tek kulplu konik kase**,** ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur. Mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[324].

31) FS 242 Tek kulplu konik kase: Soluk sarı hamurlu, yanık portakal yüzeyli, soluk sarı astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[325].

32) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[326].

33) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[327].

34) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[328].

35) FS 242 Tek kulplu konik kase: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur, sarımsı-kahverengi renkte astarlıdır. Mat portakal renkte boyalıdır. Aşağıya doğru düzgün bir biçimde daralan "V" şeklinde bir gövde yapısına sahiptir. Yatay tek kulbu bulunmaktadır. Gövde üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[329].

36) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Gri hamurlu, sarımsı-kahverengi renkte astarlı, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[330].

37) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[331].

38) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[332].

---

[324] Mountjoy 2005, 102.
[325] Mountjoy 2005, 102.
[326] Mountjoy 2005, 102.
[327] Mountjoy 2005, 102.
[328] Mountjoy 2005, 102.
[329] Mountjoy 2005, 102.
[330] Mountjoy 2005, 102.
[331] Mountjoy 2005, 102.
[332] Mountjoy 2005, 102.

39) FS 242 Tek kulplu konik kase: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur, sarımsı-kahverengi renkte astarlıdır. Mat portakal renkte boyalıdır. Aşağıya doğru düzgün bir biçimde daralan "V" şeklinde bir gövde yapısına sahiptir. Yatay tek kulbu bulunmaktadır. Gövde üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[333].

40) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarı hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[334].

41) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[335].

42) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur, sarımsı-kahverengi renkte astarlıdır. Mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[336].

43) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[337].

44) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[338].

45) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat koyu kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[339].

46) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurludur, hamur renginde astarlıdır. Mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[340].

47) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur, sarımsı-kahverengi renkte astarlıdır. Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[341].

48) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[342].

---

[333] Mountjoy 2005, 102.
[334] Mountjoy 2005, 102.
[335] Mountjoy 2005, 102.
[336] Mountjoy 2005, 102.
[337] Mountjoy 2005, 102.
[338] Mountjoy 2005, 102.
[339] Mountjoy 2005, 102.
[340] Mountjoy 2005, 102.
[341] Mountjoy 2005, 102.
[342] Mountjoy 2005, 102.

49) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[343].

50) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[344].

51) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Pembemsi-soluk sarı renkte hamurludur. Mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[345].

52) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[346].

53) FS 242 Tek kulplu konik kase: Sarı hamurlu, hamuru altın renkte mika katkılıdır. Konik gövdeli ve tek kulpludur. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir[347].

54) FS 242 Tek kulplu konik kase: Mat portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[348].

55) FS 242 Tek kulplu konik kase: Soluk sarı hamurlu, parlak kahverengi boyalıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır[349].

56) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Soluk sarı hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[350].

57) FS 242 Tek kulplu konik kase, dip parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[351].

n) Tek kulplu yuvarlak gövdeli kase

1 no.lu parça uzun kulbuyla Kıbrıs örneklerine benzemektedir. 2 no.lu gövde parçası da bu forma ait olmalıdır. 3 no.lu parçanın kulp ve ağız kısmının küçük bir bölümü korunmuştur. Ancak uzun kulbu ve ağız kenarı profiliyle bu gruba ait olduğu anlaşılmaktadır[352].

1) Tek kulplu yuvarlak gövdeli kase: Soluk sarı hamurlu, beyazımsı-soluk sarı astarlıdır. Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[353].

---

[343] Mountjoy 2005, 102.
[344] Mountjoy 2005, 102.
[345] Mountjoy 2005, 104.
[346] Mountjoy 2005, 104.
[347] Mountjoy 2005, 104.
[348] Mountjoy 2005, 104.
[349] Mountjoy 2005, 104.
[350] Mountjoy 2005, 104.
[351] Mountjoy 2005, 104.
[352] Mountjoy 2005, 104.
[353] Mountjoy 2005, 104.

2) Tek kulplu yuvarlak gövdeli kase, gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, oldukça yanık yüzeylidir. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[354].

3) Tek kulplu yuvarlak gövdeli kase, kulplu gövde parçası: Soluk sarı hamurludur. Mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[355].

o) FS 56 Amphoroid Krater-FS 282 Halka dipli krater

Gözlükule'de FS 56 Amphoroid krater formunda 3 parça ele geçmiştir. Ele geçen parçaların hiçbiri tüme yakın değildir. 1,2,3 no.lu parçalar tipik FS 56 Amphoroid krater formuna sahiptir. Geriye kalan 22 parça ise FS 282 Halka tipli krater formuna aittir. Gözlükule'de ele geçen krater örneklerinin benzer form ve bezeme özellikleri gösteren paralelleri, Troia, Kazanlı, Bademgediği Tepe, Chios, Kos ve Enkomide ele geçmiştir. Bu form özellikleri gösteren kapların en erken örnekleri LH III C erken evrelerine aittir[356].

1) FS 256 Amphoroid krater, düzleştirilmiş ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, astarsız mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[357].

2) FS 256 Amphoroid krater, gövde parçası: Gri hamurlu, hamuru altın ve gümüş renkte mika katkılı çok pişmiş sarımsı-kahverengi yüzeyli, sarımsı kahverengi renkte astarlı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Üzerinde FM 18 çiçek motifi yer almaktadır[358].

3) FS 256 Amphoroid krater, gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, beyaz astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 7 kuş figürü yer almaktadır[359].

4) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Gri hamurlu, gri yüzeyli, astarsız, mat portakal boyalıdır. Parça FM 7 kuş figürü yer almaktadır[360].

5) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, yeşilimsi-beyaz yüzeyli, mat kahverengi boyalıdır[361].

---

[354] Mountjoy 2005, 104.
[355] Mountjoy 2005, 104.
[356] French 1975, 61; Mountjoy 2005, 104 vd.
[357] Mountjoy 2005, 106.
[358] Mountjoy 2005, 106.
[359] Mountjoy 2005, 106.
[360] Mountjoy 2005, 106.
[361] Mountjoy 2005, 106.

6) FS 282 Halka kaideli krater, dışa çekik ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral ve bu spiral motifinin uç kısmında oluşturulan ışın demetinin bir ilmek motifine bağlı olduğu bezeme yer almaktadır[362].

7) FS 282 Halka kaideli krater, dışa çekik ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde ağız kenarının hemen altından başlayan kalın bir boya bant bezeme görülmektedir. Bunun yanı sıra FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi bu bezemenin altında yer almaktadır[363].

8) FS 282 Halka kaideli krater, dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[364].

9) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, aynı renkte astarlı, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral ve bu spiral motifinin uç kısmında oluşturulan ışın demetinin bir ilmek motifine bağlı olduğu bezeme yer almaktadır[365].

10) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, hamur altın renkte mika katkılı, astarsız, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral ve bu spiral motifinin uç kısmında oluşturulan ışın demetinin bir ilmek motifine bağlı olduğu bezeme yer almaktadır[366].

11) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Gri hamurlu, hamuru gümüş mika katkılıdır. Beyaz astarlı, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral ve bu spiral motifinin uç kısmında oluşturulan ışın demetinin bir ilmek motifine bağlı olduğu bezeme yer almaktadır[367].

12) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, sarı astarlıdır. Altın ve gümüş mikalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi ve FM 61a üst üste bindirilmiş üçgen motifi bulunmaktadır[368].

---

[362] Mountjoy 2005, 106.
[363] Mountjoy 2005, 106.
[364] Mountjoy 2005, 106.
[365] Mountjoy 2005, 106.
[366] Mountjoy 2005, 106.
[367] Mountjoy 2005, 106.
[368] Mountjoy 2005, 106.

13) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, sarı astarlıdır. Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi yer almaktadır[369].

14) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte astarlı, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[370].

15) FS 282 Halka kaideli krater kulplu gövde parçası: Beyaz hamurlu, soluk sarı astarlı, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi ve kulp üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[371].

16) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[372].

17) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Portakal renginde hamurlu, sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat siyah boyalıdır. Üzerinde FM 46 birbiri ardına dizilmiş spiral motifi bulunmaktadır[373].

18) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Portakal renginde hamurlu, sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat siyah boyalıdır. Üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[374].

19) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, hamur renginde astarlı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi ve FM 20 balık figürü bulunmaktadır[375].

20) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi ve spiral motifi bulunmaktadır[376].

21) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı arsalı, parlak koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi ve spiral motifi bulunmaktadır[377].

---

[369] Mountjoy 2005, 106.
[370] Mountjoy 2005, 106.
[371] Mountjoy 2005, 106.
[372] Mountjoy 2005, 106.
[373] Mountjoy 2005, 106.
[374] Mountjoy 2005, 106.
[375] Mountjoy 2005, 106.
[376] Mountjoy 2005, 106.
[377] Mountjoy 2005, 107.

22) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, hamuru bol gümüş renkte mika katkılıdır. Aynı renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 Panel bezemesi, deniz boynuzu yumuşakçası ile midye figürleri ve FM 53 dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[378].

23) FS 282 Halka kaideli krater, gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde içleri boya bezeme ile doldurulmuş halka motifi bulunmaktadır[379].

24) FS 282 Halka kaideli krater, kulplu gövde parçası: Sarı hamurlu, yeşilimsi-beyaz yüzeyli, astarsız ve parlak siyah boyalıdır[380].

25) FS 282 Halka kaideli krater, kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte astarlı, mat kırmızı boyalıdır. Üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[381].

ö) FS 284/285/289 Derin kase

Gözlükule'de yaklaşık 212 parça Derin kase gün ışığına çıkarılmıştır. Gözlükule örnekleri daha çok 14-16 cm. gövde çapına sahip parçalardan oluşmaktadır. Bununla beraber 19-22 cm çapında daha büyük örneklerde mevcuttur. Gözlükule derin kaselerinin paralelleri Rodos, Chios, Kos, Kıbrıs, Bademgediği Tepe, Soli, Tepecik ve Kadıkalesi'nde gün ışığına çıkarılmıştır. Derin kase parçaları içerisinde bir grup boya bant bezemeli parça en erken örnekleri oluşturmaktadır. Bunlar LH III B döneminden LH III C dönemine geçiş evresine ait olmalıdır. En geç örnekleri ise yine boya bant bezemeye sahip bir grup kase oluşturmaktadır. Bunlar LH III C döneminin geç evrelerine tarihlendirilmektedir[382].

1) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, pembemsi soluk sarı astarlı, parlak portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 3 boğa figürüne ait çok az bir bölümü korunmuş figür yer almaktadır[383].

2) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat portakal boyalıdır. Üzerinde FM 7 ördek figürüne ait çok az bir bölümü korunmuş figür yer almaktadır[384].

3) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, parlak portakal boyalıdır. Üzerinde FM 11 papirüs bezemesi yer almaktadır[385].

---

[378] Mountjoy 2005, 107.
[379] Mountjoy 2005, 107.
[380] Mountjoy 2005, 107.
[381] Mountjoy 2005, 107.
[382] French 1975, 61; Mountjoy 2005, 107 vd
[383] Mountjoy 2005, 111.
[384] Mountjoy 2005, 111.
[385] Mountjoy 2005, 111.

4) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 19 dil bezemesi yer almaktadır[386].

5) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 20 balık figürü yer almaktadır[387].

6) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 20 balık figürü yer almaktadır[388].

7) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 20 balık figürü yer almaktadır[389].

8) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 20 balık figürü yer almaktadır[390].

9) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, beyaz yüzeyli, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 25 midye bezemesi yer almaktadır[391].

10) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Üzerinde FM 27 rozet bezemesi bulunmaktadır[392].

11) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu ve aynı renkte astarlıdır. Mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 rozet bezemesi bulunmaktadır[393].

12) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız ve mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 rozet bezemesi bulunmaktadır[394].

13) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu ve astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 rozet bezemesi bulunmaktadır[395].

14) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, aynı renkte astarlıdır. Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 Rozet bezemesi yer almaktadır[396].

---

[386] Mountjoy 2005, 111.
[387] Mountjoy 2005, 111.
[388] Mountjoy 2005, 111.
[389] Mountjoy 2005, 111.
[390] Mountjoy 2005, 113.
[391] Mountjoy 2005, 113.
[392] Mountjoy 2005, 113.
[393] Mountjoy 2005, 113.
[394] Mountjoy 2005, 113.
[395] Mountjoy 2005, 113.
[396] Mountjoy 2005, 113.

15) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 rozet bezemesi yer almaktadır[397].

16) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, soluk beyazımsı-sarı astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 42 bir birine bağlı yarım daire bezemesi yer almaktadır[398].

17) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı ve gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 yarım daire motifi yer almaktadır[399].

18) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, pembemsi-soluk sarı astarlı, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 43 yarım daire bezemesi yer almaktadır[400].

19) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı ve gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[401].

20) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı ve gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, soluk sarı yüzeyli, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[402].

21) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, sarımsı-kahverengi renkte astarlıdır. Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[403].

22) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[404].

23) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, parlak portakal boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[405].

24) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi yer almaktadır[406].

---

[397] Mountjoy 2005, 113.
[398] Mountjoy 2005, 113.
[399] Mountjoy 2005, 113.
[400] Mountjoy 2005, 113.
[401] Mountjoy 2005, 113.
[402] Mountjoy 2005, 113.
[403] Mountjoy 2005, 113.
[404] Mountjoy 2005, 113.
[405] Mountjoy 2005, 113.
[406] Mountjoy 2005, 113.

25) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[407].

26) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[408].

27) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, aynı renk astarlı, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[409].

28) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır[410].

29) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 48 uçları eğik, dalgalı çizgi bezemesi yer almaktadır.

30) FS 284/285 Derin kase: Sarı hamurlu, beyaz yüzeyli, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır. Bunların altında ise ince ve orta kalınlıktaki çizgi gruplarıyla boya bant bezeme uygulanmıştır[411].

31) FS 284/285 Derin kase: Yeşilimsi hamurlu, astarsız, mat siyaha yakın koyu kahverengi boyalıdır. Gözlükule örneklerinin en iri boyutta olanlarından birisidir. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi ve bunun içerisinde de iç içe açı bezemesi vardır. Gövdenin geri kalan kısmı boya bant şeklinde bezeme ile süslenmiştir[412].

32) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengi boyalıdır.

---

[407] Mountjoy 2005, 113.
[408] Mountjoy 2005, 113.
[409] Mountjoy 2005, 113.
[410] Mountjoy 2005, 113.
[411] Mountjoy 2005, 113.
[412] Mountjoy 2005, 113.

Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[413].

33) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Yanık yüzeyi, mat siyah boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[414].

34) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[415].

35) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Gri renkte hamurlu, astarsız, mat siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[416].

36) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, astarsız, mat siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[417].

37) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, aynı renkte astarlıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[418].

38) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, beyazımsı soluk sarı renkte astarlıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[419].

---

[413] Mountjoy 2005, 114.
[414] Mountjoy 2005, 114.
[415] Mountjoy 2005, 114.
[416] Mountjoy 2005, 114.
[417] Mountjoy 2005, 114.
[418] Mountjoy 2005, 114.
[419] Mountjoy 2005, 114.

39) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[420].

40) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat koyu kahverengi boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[421].

41) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, Mat koyu kahverengi boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[422].

42) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[423].

43) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, astarsız, kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır[424].

44) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Sarı renkte hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı boya bant bezeme ile süslenmiştir[425].

45) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, astarsız, mat siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı boya bant bezeme ile süslenmiştir[426].

---

[420] Mountjoy 2005, 114.
[421] Mountjoy 2005, 114.
[422] Mountjoy 2005, 114.
[423] Mountjoy 2005, 114.
[424] Mountjoy 2005, 114.
[425] Mountjoy 2005, 114.
[426] Mountjoy 2005, 114.

46) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı boya bant bezeme ile süslenmiştir[427].

47) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, beyazımsı-soluk sarı astarlı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı boya bant bezeme ile süslenmiştir[428].

48) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[429].

49) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, parlak kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[430].

50) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[431].

51) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Beyaz hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[432].

52) FS 284/285 Derin kase: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur. Beyaz yüzeylidir. Mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. . Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Spiral bezemelerinin ortasında FM 75 panel motifi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan bölümü ve kulp boya bant bezeme ile süslüdür[433].

53) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarının hemen altından başlayarak FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmı boya bant bezeme ile süslenmiştir[434].

---

[427] Mountjoy 2005, 114.
[428] Mountjoy 2005, 114.
[429] Mountjoy 2005, 114.
[430] Mountjoy 2005, 114.
[431] Mountjoy 2005, 114.
[432] Mountjoy 2005, 114.
[433] Mountjoy 2005, 114.
[434] Mountjoy 2005, 114.

54) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, astarsız, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[435].

55) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, koyu kahverengi yüzeyli, son derce iyi perdahlanmış, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[436].

56) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Beyazımsı-soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[437].

57) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[438].

58) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Beyaz hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[439].

59) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[440].

60) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, soluk sarı astarlı, Mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[441].

61) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[442].

62) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[443].

---

[435] Mountjoy 2005, 114.
[436] Mountjoy 2005, 116.
[437] Mountjoy 2005, 116.
[438] Mountjoy 2005, 116.
[439] Mountjoy 2005, 116.
[440] Mountjoy 2005, 116.
[441] Mountjoy 2005, 116.
[442] Mountjoy 2005, 116.
[443] Mountjoy 2005, 116.

63) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[444].

64) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, beyaz astarlı, mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[445].

65) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Beyaz hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[446].

66) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı hamurlu, sarımsı-kahverengi astarlı, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[447].

67) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[448].

68) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[449].

69) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[450].

70) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[451].

71) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Beyazımsı-soluk sarı renkte hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[452].

---

[444] Mountjoy 2005, 116.
[445] Mountjoy 2005, 116.
[446] Mountjoy 2005, 116.
[447] Mountjoy 2005, 116.
[448] Mountjoy 2005, 116.
[449] Mountjoy 2005, 116.
[450] Mountjoy 2005, 116.
[451] Mountjoy 2005, 116.
[452] Mountjoy 2005, 116.

72) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi ya da FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[453].

73) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[454].

74) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[455].

75) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, beyazımsı-soluk sarı astarlıdır. Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[456].

76) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[457].

77) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Astarsız, Mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[458].

78) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[459].

79) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlı, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[460].

80) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[461].

---

[453] Mountjoy 2005, 116.
[454] Mountjoy 2005, 116.
[455] Mountjoy 2005, 116.
[456] Mountjoy 2005, 116.
[457] Mountjoy 2005, 116.
[458] Mountjoy 2005, 116.
[459] Mountjoy 2005, 116.
[460] Mountjoy 2005, 116.
[461] Mountjoy 2005, 116.

81) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[462].

82) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[463].

83) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, parlak siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi ya da yer almaktadır[464].

84) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[465].

85) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Gri hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi yer almaktadır[466].

86) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Soluk sarı renkte hamurlu, aynı renkte astarlı, parlak siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral bezemesi ya da yer almaktadır[467].

87) FS 284/285 Derin kase: Yanık yüzeyli ve siyah boyalıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Gövde üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır. Bu bezemenin altında ince çizgi gruplarıyla boya bant bezeme uygulanmıştır[468].

88) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[469].

89) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[470].

---

[462] Mountjoy 2005, 116.
[463] Mountjoy 2005, 116.
[464] Mountjoy 2005, 116.
[465] Mountjoy 2005, 116.
[466] Mountjoy 2005, 116.
[467] Mountjoy 2005, 118.
[468] Mountjoy 2005, 118.
[469] Mountjoy 2005, 118.
[470] Mountjoy 2005, 118.

90) FS 284/285 Derin kase gövde ve ağız kenarı parçası: Mat portakal boyalıdır. . Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[471].

91) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Pembemsi-soluk sarı renkte hamurlu, beyazımsı-soluk sarı astarlı, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[472].

92) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[473].

93) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[474].

94) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız**,** mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[475].

95) FS 284/285 Derin kase kulplu gövde parçası: Portakal hamurlu, sarımsı-kahverengi astarlı, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde FM 46 art arda spiral bezemesi bulunmaktadır[476].

96) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Pembemsi hamurlu, aynı renk astarlı, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[477].

97) FS 284/285 Derin kase kulplu gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kırmızımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır. Ayrıca kulp üzerinde boya bezeme yer almaktadır[478].

98) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Parlak portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[479].

99) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 51 birbirine sapla bağlı spiral motifi yer almaktadır[480].

---

[471] Mountjoy 2005, 118.
[472] Mountjoy 2005, 118.
[473] Mountjoy 2005, 118.
[474] Mountjoy 2005, 118.
[475] Mountjoy 2005, 118.
[476] Mountjoy 2005, 118.
[477] Mountjoy 2005, 118.
[478] Mountjoy 2005, 118.
[479] Mountjoy 2005, 118.
[480] Mountjoy 2005, 118.

100) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, parlak kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 11 Papirüs motifi bulunmaktadır[481].

101) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 52 birbirinden bağımsız spiral motifi yer almaktadır[482].

102) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 52 birbirinden bağımsız spiral motifi bulunmaktadır[483].

103) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 52 birbirinden bağımsız spiral motifi bulunmaktadır[484].

104) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, aynı renkte astarlıdır. Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 52 birbirinden bağımsız spiral motifi bulunmaktadır[485].

105) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[486].

106) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[487].

107) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[488].

108) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Pembemsi-sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[489].

109) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[490].

110) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[491].

111) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[492].

---

[481] Mountjoy 2005, 118.
[482] Mountjoy 2005, 118.
[483] Mountjoy 2005, 118.
[484] Mountjoy 2005, 118.
[485] Mountjoy 2005, 118.
[486] Mountjoy 2005, 118.
[487] Mountjoy 2005, 118.
[488] Mountjoy 2005, 118.
[489] Mountjoy 2005, 118.
[490] Mountjoy 2005, 118.
[491] Mountjoy 2005, 118.
[492] Mountjoy 2005, 118.

112) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Beyaz hamurlu, beyaz astarlıdır. Parlak kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[493].

113) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[494].

114) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde spiral motifi bulunmaktadır[495].

115) FS 284/285 Derin kase: Portakal renkli hamurlu, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Gövdenin % 45'lik bölümü korunmuştur. Ağız kenarının hemen altından başlayan FM 53 dalgalı çizgi bezemesine sahiptir[496].

116) FS 284/285 Derin kase kulplu gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[497].

117) FS 284/285 Derin kase: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Gövde üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[498].

118) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[499].

119) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır. Gövdenin geriye kalan kısmında boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[500].

120) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, beyaz yüzeyli, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[501].

121) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, beyazımsı-sarı astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[502].

---

[493] Mountjoy 2005, 118.
[494] Mountjoy 2005, 118.
[495] Mountjoy 2005, 118.
[496] Mountjoy 2005, 118.
[497] Mountjoy 2005, 120.
[498] Mountjoy 2005, 120.
[499] Mountjoy 2005, 120.
[500] Mountjoy 2005, 120.
[501] Mountjoy 2005, 120.
[502] Mountjoy 2005, 120.

122) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, sarımsı-kahverengi astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[503].

123) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, beyazımsı-sarı astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[504].

124) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, soluk beyaz astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[505].

125) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, sarımsı-beyaz astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[506].

126) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[507].

127) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[508].

128) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarı hamurlu, donuk sarı astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 10 "V" bezemesi yer almaktadır[509].

129) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 61 zig zag bezemesi yer almaktadır[510].

130) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 62 eğimli çizgi bezemesi yer almaktadır[511].

131) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı ve gövde parçası: Gri hamurlu, yanık sarımsı-kahverengi yüzeyli, astarsız, parlak kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel ve FM 73 ilmek içinde iç içe baklava dizisi bezemesi yer almaktadır[512].

132) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[513].

---

[503] Mountjoy 2005, 120.
[504] Mountjoy 2005, 120.
[505] Mountjoy 2005, 120.
[506] Mountjoy 2005, 120.
[507] Mountjoy 2005, 120.
[508] Mountjoy 2005, 120.
[509] Mountjoy 2005, 120.
[510] Mountjoy 2005, 120.
[511] Mountjoy 2005, 120.
[512] Mountjoy 2005, 120.
[513] Mountjoy 2005, 120.

133) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, astarsız, mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[514].

134) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarı hamurlu, astarsız, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[515].

135) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Beyaz hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[516].

136) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Sarımsı-kahverengi hamurludur. Mat kahverengimsi-kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[517].

137) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Beyaz hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi yer almaktadır[518].

138) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Pembemsi-kırmızı hamurlu, beyaz astarlı, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi bulunmaktadır[519].

139) FS 284/285 Derin kase gövde parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 75 panel bezemesi bulunmaktadır[520].

140) FS 284/285 Derin kase: Tamamen sağlam durumda ele geçmiştir. Sarı hamurlu, soluk sarı yüzeylidir. Mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır, geniş ve derin gövdelidir. Gövde üzerinde 2 sıra orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır. Alçak halka bir kaideye sahiptir. Kulpları boya bezemelidir[521].

141) FS 284/285 Derin kase: Tamamına yakını korunmuştur ancak, kulplar ve kaide günümüze ulaşamamıştır. Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur. Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır, dar ve derin gövdelidir. Gövde üzerinde 2 sıra orta kalınlıkta boya bant bezeme yer almaktadır[522].

---

[514] Mountjoy 2005, 120.
[515] Mountjoy 2005, 120.
[516] Mountjoy 2005, 120.
[517] Mountjoy 2005, 120.
[518] Mountjoy 2005, 120.
[519] Mountjoy 2005, 120.
[520] Mountjoy 2005, 120.
[521] Mountjoy 2005, 120.
[522] Mountjoy 2005, 120.

142) FS 284/285 Derin kase: Kasenin büyük bir kısmı korunmuştur, yalnızca kaide kısmı günümüze ulaşamamıştır. Beyaz hamurlu, kirli beyaz astarlı, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır, geniş ve derin gövdelidir. Gövde üzerinde oldukça kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[523].

143) FS 284/285 Derin kase: Kasenin yaklaşık %50'lik bir kısmı günümüze ulaşmıştır. Kulplar ve gövdenin bir kısmı eksiktir. Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi boyalıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır, geniş ve derin gövdelidir. Gövde üzerinde oldukça kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır[524].

144) FS 284/285 Derin kase: Kasenin büyük bir kısmı korunmuştur, yalnızca kaide kısmı günümüze ulaşamamıştır. 142 no.lu parça ile oldukça benzerdir. Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır, geniş ve derin gövdelidir. Gövde üzerinde orta kalınlıkta 2 sıra boya bant bezeme yer almaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[525].

145) FS 284/285 Derin kase: Kasenin yaklaşık %50'lik bir kısmı günümüze ulaşmıştır. Kulplar ve gövdenin bir kısmı eksiktir. Beyaz hamurlu, beyaz astarlı, mat kahverengi renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik zarif bir ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarında ince bir boya bant bezeme bulunmaktadır, dar ve sığ gövdelidir. Gövde üzerinde orta kalınlıkta 2 sıra boya bant bezeme yer almaktadır[526].

146) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat siyahımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[527].

147) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[528].

148) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[529].

[523] Mountjoy 2005, 120.
[524] Mountjoy 2005, 121.
[525] Mountjoy 2005, 121.
[526] Mountjoy 2005, 121.
[527] Mountjoy 2005, 121.
[528] Mountjoy 2005, 121.
[529] Mountjoy 2005, 121.

149) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[530].

150) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[531].

151) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[532].

152) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Gri hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[533].

153) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[534].

154) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[535].

155) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat siyahımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[536].

156) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kırmızı boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[537].

157) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[538].

158) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[539].

159) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Gri hamurlu, sarımsı-kahverengi yüzeyli, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[540].

---

[530] Mountjoy 2005, 121.
[531] Mountjoy 2005, 121.
[532] Mountjoy 2005, 121.
[533] Mountjoy 2005, 121.
[534] Mountjoy 2005, 121.
[535] Mountjoy 2005, 121.
[536] Mountjoy 2005, 121.
[537] Mountjoy 2005, 121.
[538] Mountjoy 2005, 121.
[539] Mountjoy 2005, 121.
[540] Mountjoy 2005, 121.

160) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[541].

161) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurludur. Mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[542].

162) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Beyaz hamurlu ve beyaz astarlıdır. Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır[543].

163) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurludur. Mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[544].

164) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[545].

165) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[546].

166) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[547].

167) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[548].

168) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[549].

169) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı ve mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[550].

---

[541] Mountjoy 2005, 121.
[542] Mountjoy 2005, 121.
[543] Mountjoy 2005, 121.
[544] Mountjoy 2005, 121.
[545] Mountjoy 2005, 121.
[546] Mountjoy 2005, 121.
[547] Mountjoy 2005, 121.
[548] Mountjoy 2005, 121.
[549] Mountjoy 2005, 121.
[550] Mountjoy 2005, 121.

170) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[551].

171) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme ve spiral motifi yer almaktadır[552].

172) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı renkte hamurlu aynı renkte astarlıdır. Mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[553].

173) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[554].

174) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[555].

175) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Krem hamurlu, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[556].

176) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı hamurlu, beyazımsı-krem astarlı, mat portakalımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[557].

177) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renk astarlı, mat siyahımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[558].

178) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat portakal boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[559].

179) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat siyahımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[560].

180) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[561].

181) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat portakalımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[562].

---

[551] Mountjoy 2005, 121.
[552] Mountjoy 2005, 121.
[553] Mountjoy 2005, 121.
[554] Mountjoy 2005, 121.
[555] Mountjoy 2005, 121.
[556] Mountjoy 2005, 121.
[557] Mountjoy 2005, 124.
[558] Mountjoy 2005, 124.
[559] Mountjoy 2005, 124.
[560] Mountjoy 2005, 124.
[561] Mountjoy 2005, 124.
[562] Mountjoy 2005, 124.

182) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı hamurlu, soluk sarı astarlı, mat portakalımsı-kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[563].

183) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[564].

184) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[565].

185) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[566].

186) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembemsi-kırmızı hamurlu, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[567].

187) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı-pembemsi hamurlu, mat kahverengimsi- portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır.

188) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Pembe hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[568].

189) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[569].

190) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[570].

191) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[571].

192) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[572].

193) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kırmızı renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[573].

---

[563] Mountjoy 2005, 124.
[564] Mountjoy 2005, 124.
[565] Mountjoy 2005, 124.
[566] Mountjoy 2005, 124.
[567] Mountjoy 2005, 124.
[568] Mountjoy 2005, 124.
[569] Mountjoy 2005, 124.
[570] Mountjoy 2005, 124.
[571] Mountjoy 2005, 124.
[572] Mountjoy 2005, 124.
[573] Mountjoy 2005, 124.

194) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[574].

195) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[575].

196) FS 284/285 Derin kase: Gövdenin büyük bir kısmı korunmuştur. Kaide kısmı günümüze ulaşmamıştır. Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Hafif dışa zarif bir dudak yapısına sahiptir. Ağız kenarında ince bir boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır. Gövde üzerinde kaide kısmına yakın bir noktada kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme uygulanmıştır[576].

197) FS 284/285 Derin kase: Kulplardan aşağısı kırıktır. Soluk sarı hamurlu, parlak kahverengi renkte boyalıdır. Hafif dışa çekik kalın dudaklıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme yer almaktadır[577].

198) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik kalın dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[578].

199) FS 284/285 Derin kase: Kulplardan aşağısı kırıktır. Soluk sarı hamurlu, parlak siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik kalın dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[579].

200) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Mat siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik kalın dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[580].

201) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Yeşilimsi-beyaz hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[581].

202) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[582].

203) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[583].

---

[574] Mountjoy 2005, 124.
[575] Mountjoy 2005, 124.
[576] Mountjoy 2005, 124.
[577] Mountjoy 2005, 124.
[578] Mountjoy 2005, 124.
[579] Mountjoy 2005, 124.
[580] Mountjoy 2005, 124.
[581] Mountjoy 2005, 124.
[582] Mountjoy 2005, 124.
[583] Mountjoy 2005, 124.

204) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[584].

205) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır[585].

206) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır[586].

207) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik ince dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[587].

208) FS 284/285 Derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Dışa çekik ince dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[588].

209) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Mat kırmızımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[589].

210) FS 284/285 Derin kase kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[590].

211) FS 289 Dikey kulplu derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi boyalıdır. Parça üzerinde FM 27 rozet bezemesi yer almaktadır[591].

212) FS 289 Dikey kulplu derin kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat kahverengimsi-portakal boyalıdır. Ağız kenarında nokta şeklinde boya bezeme bulunmaktadır[592].

p) FS 294/302 Tekne biçimli kap

1) FS 294 Tekne biçimli kap: Soluk sarı hamurlu, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Dışa çekik kalın dudaklıdır. Dip kısmına geçişte keskin bir omurga yapmaktadır.. Geniş bir ağız çapına ve sığ bir gövdeye sahiptir. Ağız kenarı üzerinde boya bant bezeme bulunmaktadır. Ayrıca gövdenin geriye kalanı yine aynı bezeme ile süslenmiştir[593].

---

[584] Mountjoy 2005, 124.
[585] Mountjoy 2005, 124.
[586] Mountjoy 2005, 124.
[587] Mountjoy 2005, 124.
[588] Mountjoy 2005, 124.
[589] Mountjoy 2005, 124.
[590] Mountjoy 2005, 124.
[591] Mountjoy 2005, 124.
[592] Mountjoy 2005, 124.
[593] Mountjoy 2005, 126.

2) FS 294 Tekne biçimli kap kaide parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat siyah boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme bulunmaktadır[594].

3) FS 302 Emzikli, tekne biçimli kap ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi bezemesi bulunmaktadır[595].

r) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase

Orta LH III C döneminde omurgalı sığ kaselerin, iç bükey gövdeli, kaideye doğru daralan konik gövdeli ve halka dipli örnekleri Mykenai'da sıklıkla görülmektedir. Gözlükule'de ise oldukça keskin omurga yapısına sahip sığ kase örneklerinden 25 parça gün ışığına çıkarılmıştır[596].

1) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye keskin bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı üzerinde boya bezeme yer almaktadır[597].

2) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk portakal renginde hamurlu, krem renkte astarlı, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[598].

3) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[599].

4) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurlu, krem renkte astarlı, mat kahverengimsi portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[600].

---

[594] Mountjoy 2005, 126.
[595] Mountjoy 2005, 126.
[596] French 1975, 56; Mountjoy 2005, 126 vd.
[597] Mountjoy 2005, 127.
[598] Mountjoy 2005, 127.
[599] Mountjoy 2005, 127.
[600] Mountjoy 2005, 127.

5) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[601].

6) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye keskin bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı üzerinde boya bezeme yer almaktadır[602].

7) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. İç bükey profilli ve dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı üzerinde boya bezeme yer almaktadır[603].

8) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[604].

9) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye keskin bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı üzerinde boya bezeme yer almaktadır[605].

10) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Ağız kenarı ve gövde üzerinde boya bant şeklinde bezeme yer almaktadır[606].

11) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır.

---

[601] Mountjoy 2005, 127.
[602] Mountjoy 2005, 127.
[603] Mountjoy 2005, 127.
[604] Mountjoy 2005, 127.
[605] Mountjoy 2005, 127.
[606] Mountjoy 2005, 127.

Ağız kenarı oldukça derin bir iç bükey profile sahiptir. Bu profilin gövdeye bağlandığı nokta çok keskin bir omurga oluşturmuştur. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[607].

12) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. İç bükey profilli ve dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[608].

13) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarı oldukça derin bir iç bükey profile sahiptir. Bu profilin gövdeye bağlandığı nokta çok keskin bir omurga oluşturmuştur. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[609].

14) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, aynı renkte astarlı, mat portakal renkte boyalıdır. İç bükey profilli ve dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[610].

15) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. İç bükey profilli ve dışa çekik dudaklıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[611].

16) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kaide hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, astarsız, mat koyu siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Kulplar üzerinde boya bezeme yer almaktadır[612].

17) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı astarlı, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı oldukça derin bir iç bükey profile sahiptir. Bu profilin gövdeye bağlandığı nokta çok keskin bir omurga oluşturmuştur. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[613].

18) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, mat kahverengimsi-portakal renkte boyalıdır.

---

[607] Mountjoy 2005, 127.
[608] Mountjoy 2005, 127.
[609] Mountjoy 2005, 127.
[610] Mountjoy 2005, 127.
[611] Mountjoy 2005, 127.
[612] Mountjoy 2005, 127.
[613] Mountjoy 2005, 127.

Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye keskin bir omurga ile bağlanmaktadır. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[614].

19) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye keskin bir omurga ile bağlanmaktadır. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[615].

20) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat siyah renkte boyalıdır. Ağız kenarı oldukça derin bir iç bükey profile sahiptir. Bu profilin gövdeye bağlandığı nokta çok keskin bir omurga oluşturmuştur. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[616].

21) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Sarımsı-kahverengi hamurlu, mat kırmızımsı-portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[617].

22) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Gövdenin tamamına yakını kulplar ve kaide hariç korunmuştur. Portakal renkte hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup hafif dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[618].

23) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurlu, mat koyu kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahip olup dışa çekik dudaklıdır. Bu iç bükey profil gövdeye çok keskin olmayan bir omurga ile bağlanmaktadır. Gövde üzerinde boya bezeme izleri yer almaktadır[619].

24) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase kaide parçası: Soluk pembemsi-kırmızı hamurludur. Krem renkte astarlıdır. Mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[620].

---

[614] Mountjoy 2005, 127.
[615] Mountjoy 2005, 127.
[616] Mountjoy 2005, 127.
[617] Mountjoy 2005, 127.
[618] Mountjoy 2005, 127.
[619] Mountjoy 2005, 127.
[620] Mountjoy 2005, 127.

25) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase kaide parçası: Pembe hamurludur, astarsızdır. Mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[621].

s) Çeşitli formlarda kase/çanak örnekleri

Gözlükule'de bu kase örnekleri dışında kalan değişik tiplerde 9 parça kase daha ele geçmiştir. Bunlardan 1 no.lu parça kulpları dışında sağlam olarak ele geçmiştir[622].

1) Büyük boyutlu derin kase: Gözlükule'de ele geçen kaseler içerisinde en büyük hacme sahip olan örneklerden birisidir. Kulbu hariç sağlam olarak ele geçmiştir. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, mat kırmızı boyalıdır. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Dudak kısmı hafif bir iç bükey profil göstermektedir. Kaideye doğru daralan konik gövdelidir. Alçak halka bir kaideye sahiptir. Ağız kenarı üzerinde kalın bir boya bant bezeme vardır, bu bezemenin hemen altından başlayarak dikey bir FM 53 dalgalı çizgi motifi uygulanmıştır. Bu motifin hemen altında 2 adet boya bant bezeme yer almaktadır[623].

2) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Sarımsı kahverengi hamurlu, mat kahverengi renkte boyalıdır. Parça üzerinde FM 53 dalgalı çizgi motifi yer almaktadır[624].

3) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Sarımsı kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Parça üzerinde boya bezeme yer almaktadır[625].

4) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Sarımsı kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Gövde üzerinde boya bant bezeme yer almaktadır[626].

5) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Sarımsı kahverengi hamurlu, soluk sarı astarlı ve mat portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarında kalın bir boya bant bezeme yer almaktadır[627].

6) Hafif dışa çekik ağız kenarlı kase: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Sarımsı kahverengi hamurlu, mat portakalımsı-kahverengi renkte boyalıdır. Ağız kenarında ince bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde kaideye yakın bir noktada kalın bir boya bezeme yer almaktadır[628].

---

[621] Mountjoy 2005, 127.
[622] Mountjoy 2005, 129.
[623] Mountjoy 2005, 129.
[624] Mountjoy 2005, 129.
[625] Mountjoy 2005, 129.
[626] Mountjoy 2005, 129.
[627] Mountjoy 2005, 129.
[628] Mountjoy 2005, 129.

7) Hafif dışa çekik dudaklı çanak: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Pembemsi-soluk sarı hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Ağız kenarında ince bir boya bant bezeme bulunmaktadır. Ayrıca gövde üzerinde kaideye yakın bir noktada kalın bir boya bezeme yer almaktadır[629].

8) Hafif dışa çekik ağız kenarlı dar çanak: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Sarımsı kahverengi hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Kaideye yakın bir noktada boya bezeme izleri gözlenmektedir[630].

9) Hafif dışa çekik ağız kenarlı dar çanak: Gövde kaide ve kulplar hariç korunmuştur. Soluk sarı hamurlu, mat portakal renkte boyalıdır. Kaideye yakın bir noktada boya bezeme izleri gözlenmektedir[631].

2) BOYASIZ MİKEN SERAMİĞİ

Gözlükule'de ele geçen boyasız Miken malları büyük oranda LH III C dönemine ait vazolardır. Boyasız malların kalitesi boyalı parçalara göre daha düşüktür. Gözlükule boyasız Miken seramiği büyük oranda yerel üretim mallardan oluşmaktadır. Boyasız Miken malları Mykenai'de ele geçen 3. kalite günlük kullanım kaplarıyla aynı kaliteye sahiptir[632].

a) Testi

Bu biçime sahip 3 örnek oldukça kaba bir işçilik göstermektedir.

1) Dışa çekik dudaklı testi ağız kenarı parçası: Kaba hamurlu, soluk sarı astarlıdır[633].

2) Testi kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı astarlıdır[634].

3) Testi dip parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[635].

b) FS 204 Konik fincan

Bu forma ait tek bir örnek vardır bu parçada oldukça kaba hamurlu ve pürüzlü yüzeye sahiptir[636].

1) FS 204 Konik fincan: Sağlam bir durumda ele geçmiştir. Kulbu yoktur. Hafif dışa çekik dudaklıdır. Soluk sarı hamurludur[637].

c) FS 204 Tek kulplu konik kase

Bu forma ait 6 parça ele geçmiştir.

---

[629] Mountjoy 2005, 129.
[630] Mountjoy 2005, 129.
[631] Mountjoy 2005, 129.
[632] Mountjoy 2005, 130.
[633] Mountjoy 2005, 130.
[634] Mountjoy 2005, 130.
[635] Mountjoy 2005, 130.
[636] Mountjoy 2005, 130.
[637] Mountjoy 2005, 130.

1) FS 204 Tek kulplu konik kase: Hafif içe dönük ağız kenarlıdır. Soluk sarı renkte hamurludur[638].

2) FS 204 Tek kulplu konik kase: Hafif içe dönük ağız kenarlıdır. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu ve perdahlıdır[639].

3) FS 204 Tek kulplu konik kase: Hafif içe dönük ağız kenarlıdır. Soluk sarı renkte hamurludur[640].

4) FS 204 Tek kulplu konik kase hafif içe dönük ağız kenarı parçası: Soluk sarı renkte hamurludur[641].

5) FS 204 Tek kulplu konik kase: Ağız kenarı kırıktır. Kulbu sağlam durumda ele geçmiştir. Soluk sarı renkte hamurludur[642].

6) FS 204 Tek kulplu konik kase dip parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[643.]

d) FS 267 Kylix

Bu forma ait ele geçen tek örnektir. Kaidenin altı çukur şeklinde oyuktur. Bu tür konik kylixler genellikle Paros'da ele geçmiştir.

1) FS 267 Kylix: Ağız kısmı hariç tamamına yakın bir bölümü sağlam ele geçmiştir. Sarımsı-kahverengi renkte hamurlu, soluk sarı renkte astarlıdır. Kısa bir ayağa ve disk şeklinde, altı oyuk bir kaideye sahiptir[644].

e) FS 284 Derin kase

Bu forma ait iki örnek ele geçmiştir. Bu parçalar büyük olasılıkla LH III B:2 döneminden LH III C dönemine geçiş evresine ait olmalıdırlar.

1) FS 284 Dikey kulplu derin kase: Oldukça büyük boyutludur. Gövde büyük oranda korunmuştur. Soluk sarı hamurlu ve bol altın renkte mika katkılıdır[645].

2) FS 284 Derin kase kulp parçası: Pembemsi portakal renkte hamurlu ve bol altın renkte mika katkılıdır. Soluk sarı astarlıdır[646].

---

[638] Mountjoy 2005, 130.
[639] Mountjoy 2005, 130.
[640] Mountjoy 2005, 130.
[641] Mountjoy 2005, 130.
[642] Mountjoy 2005, 130.
[643] Mountjoy 2005, 130.
[644] Mountjoy 2005, 130.
[645] Mountjoy 2005, 130.
[646] Mountjoy 2005, 130.

f) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase

FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase örnekleri içerisine giren toplam 30 parça bulunmaktadır.

1) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Sarımsı-kahverengi hamurlu, soluk sarı astarlıdır. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir. Yatay kalın iki kulbu bulunmaktadır[647].

2) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase: Sarımsı-kahverengi hamurlu, soluk sarı astarlı ve perdahlıdır. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir. Yatay kalın iki kulbu bulunmaktadır[648].

3) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurludur. Dışa çekik ağız kenarlıdır[649].

4) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurludur. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir[650].

5) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurludur. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir[651].

6) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Sarımsı-kahverengi hamurludur. Dışa çekik ağız kenarlıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir[652].

7) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Beyaz hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir. Yatay kalın iki kulbu bulunmaktadır[653].

---

[647] Mountjoy 2005, 132.
[648] Mountjoy 2005, 132.
[649] Mountjoy 2005, 132.
[650] Mountjoy 2005, 132.
[651] Mountjoy 2005, 132.
[652] Mountjoy 2005, 132.
[653] Mountjoy 2005, 132.

8) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Beyazımsı soluk sarı hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir[654].

9) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Portakal renkte hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır[655].

10) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir[656].

11) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır[657].

12) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Soluk sarı hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır[658].

13) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase dışa çekik ağız kenarı parçası: Beyaz hamurludur. Dışa çekik dudaklıdır. Ağız kenarı iç bükey profile sahiptir. Bu iç bükey profilin gövde ile birleştiği noktada keskin bir omurga meydana gelmiştir[659].

14) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[660].

15) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[661].

16) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı kahverengi renkte hamurludur[662].

17) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[663].

18) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[664].

---

654 Mountjoy 2005, 132.
655 Mountjoy 2005, 132.
656 Mountjoy 2005, 132.
657 Mountjoy 2005, 132.
658 Mountjoy 2005, 132.
659 Mountjoy 2005, 132.
660 Mountjoy 2005, 132.
661 Mountjoy 2005, 132.
662 Mountjoy 2005, 132.
663 Mountjoy 2005, 132.
664 Mountjoy 2005, 132.

19) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Yeşilimsi soluk sarı renkte hamurludur[665].

20) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[666].

21) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Soluk sarı hamurludur[667].

22) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Soluk sarı hamurludur[668].

23) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Soluk sarı hamurlu ve beyaz astarlıdır[669].

24)) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[670].

25) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Soluk sarı hamurludur[671].

26) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Mat portakalımsı-soluk sarı hamurludur.

27) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[672].

28) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Yeşilimsi soluk sarı renkte hamurludur[673].

29) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase alçak halka kaide parçası: Sarımsı-kahverengi renkte hamurludur[674].

30) FS 295 Dışa çekik ağız kenarlı omurgalı kase düz dip parçası: Soluk sarı hamurlu, mat portakal renkte yüzeylidir[675].

---

[665] Mountjoy 2005, 132.
[666] Mountjoy 2005, 132.
[667] Mountjoy 2005, 132.
[668] Mountjoy 2005, 132.
[669] Mountjoy 2005, 132.
[670] Mountjoy 2005, 132.
[671] Mountjoy 2005, 132.
[672] Mountjoy 2005, 132.
[673] Mountjoy 2005, 132.
[674] Mountjoy 2005, 132.
[675] Mountjoy 2005, 132.

5.3 Adana ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

5.3.61 DERVİŞLİ HÖYÜK (Harita I, 61)

Adana il merkezinin 24 km. güneybatısında, Çaputçu-Dervişli yolunun güneyinde, Dervişli Köyünün 3 km. güneyinde yer alan 7 m. yüksekliğinde küçük bir höyüktür. Höyük üzerinde gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında Kalkolitik Çağ, İTÇ, M.Ö. II. binyıl, Demir Çağı, Helenistik ve Roma dönemine ait parçalar saptanmıştır[676].

Dervişli Höyük Miken Buluntuları

Dervişli'de yürütülen yüzey araştırmalarında Sub-Miken dönemine tarihlenen bazı parçalar ele geçmiştir. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[677].

5.3.62 ZEYTİNLİ HÖYÜK (Harita I, 62)

Adana il merkezinin 17 km. batısında, Zeytinli Köyü'nün batı-güneybatısında, Tarsus-Adana tren yolundaki Zeytinli İstasyonu'nun yanında 20 m yüksekliğinde, üstü düz, yamaçları teraslı büyük boy höyüklerden biridir. 1951 yılında gerçekleşen Kilikya yüzey araştırmasında yüzeyinden İTÇ'den Hellenistik Dönem'e kadar tarihlenen çanak çömlek parçaları toplanmıştır. Metalik mal örnekleri de mevcuttur[678].

Zeytinli Höyük Miken Buluntuları

M.Ö. II. binyıla ait buluntular içerisinde Miken dönemine ait malların bulunduğu bildirilmekte, ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir[679].

5.3.63 GAVURKÖY HÖYÜK (Harita I, 63)

Adana İli, Ceyhan ilçesinde, Yeniköy yakınlarında yer almaktadır. Gavurköy yerleşimi, ilk olarak Seton-Williams tarafından yürütülen araştırmalar kapsamında incelenmiştir. Höyük üzerinde M.Ö. II. binyıl'a ait buluntular ele geçmiştir[680].

Gavurköy Höyük Miken Buluntuları

M.Ö. II. binyıla tarihlenen buluntular arasında Miken dönemine ait malların varlığı bildirilmekle beraber ayrıntılı bilgi verilmemektedir[681].

---

[676] Seton-Williams 1954, 135 vd.
[677] Seton-Williams 1954, 153; Mee 1978, 126.
[678] Seton-Williams 1954, 135 vd.
[679] Seton-Williams 1954, 174; Mee 1978, 147.
[680] Seton-Williams 1954, 135.
[681] Seton-Williams 1954, 155; Mee 1978, 128.

5.3.64 TANRIVERDİ HÖYÜĞÜ (Harita I, 64)

Adana il merkezinin güneyinde, Adana-Karataş karayolunun hemen batısında, Beyköy sapağına dönüşte 1,7 km. sonra kuzeyde, Yenice Köyü arazisinde yer almaktadır. 3 m. yüksekliğinde, 100 m. çapında olan yassı küçük bir tepedir. 1951 yılında Seton-Williams yönetimindeki Kilikya yüzey araştırmaları kapsamında incelenmiştir. Kalkolitik Çağ İTÇ, M.Ö. II. ve I. bin yerleşimlerine sahne olduğu anlaşılmaktadır[682].

Tanrıverdi Höyüğü Miken Buluntuları

Yüzey araştırması raporlarında Höyük üzerinden Sub-Miken dönemine ait parçaların toplandığını bildirilmekle beraber bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir[683].

5.3.65 DOMUZ TEPE (Harita I, 65)

Adana il merkezinin güneydoğusunda, Misis'in yaklaşık 35 km güneybatısında, günümüz Akdeniz kıyı çizgisinden 12 km içeridedir. Develiören Köyü'nün 2.9 km güneyinde, Ceyhan Nehri'nin 200 m. doğusunda yer alan, 20 m yüksekliğinde, 100 x 150 m boyutlarında bir höyüktür. Kısmen kalker bir yükseltinin üzerindedir. Höyük üzerinde ilk olarak H. Goldman tarafından küçük bir sondaj kazısı yapılmış, ardından 1951 yılında yörede yüzey araştırmaları yapan Seton-Williams tarafından ziyaret edilmiş, Neolitik Çağ'dan Ortaçağ'a kadar yerleşim gördüğü saptanmıştır[684].

Domuz Tepe Miken Buluntuları

Domuz Tepe'de LH III C dönemine tarihlendirilen Miken çanak-çömleği yüzey araştırmaları sırasında ele geçmiştir. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[685].

5.3.66 MİSİS (Harita I, 66)

Adana İli'nde Ceyhan Nehri'nin yanında, Ceyhan'ı yukardan gören doğal bir sırt üzerindedir. Oldukça büyük bir höyüktür. Ceyhan Nehri'nin her iki tarafında ama daha çok batı tarafında yer alan Roma ve Bizans dönemi büyük antik kentidir. Höyük Son Neolitik Çağ'dan Bizans dönemine kadar kesintisiz bir iskan görmüştür[686].

---

[682] Seton-Williams 1954, 135.
[683] Seton-Williams 1954, 170; Mee 1978, 144.
[684] Seton-Williams 1954, 154.
[685] Seton-Williams 1954, 154; Llyod-Mellaart 1955, 82; Mee 1978, 126.
[686] Seton-Williams 1954, 164 vd.

Misis Miken Buluntuları

Yerleşim üzerinde az sayıda Miken buluntusu ele geçtiği bildirilmekte ancak bu buluntular hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir[687].

5.3.67 VESLİ HÖYÜK (Harita I, 67)

Adana İli'nde yer alan Vesli Höyük, ilk olarak, Seton-Williams tarafından yürütülen yüzey araştırmalarında ziyaret edilmiştir. Höyük üzerinde M.Ö. II. binyıl malları ele geçmiştir[688]. Günümüzde yerleşimin lokalizasyonunu net olarak yapmak zordur.

Vesli Höyük Miken buluntuları

Höyük üzerinde STÇ buluntuları içinde azda olsa Miken dönemine ait buluntular ele geçmiştir. Ancak bu buluntuların niteliği hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[689].

5.3.68 ÇİFTLİK HÖYÜK (Harita I, 68)

Adana İli, Ceyhan İlçesi, Azizli Köyü'nün 3,2 km. doğusunda, Toprakkale'nin Lalegölü Köyü sınırında yer alır. Yaklaşık 12 m. yüksekliğindedir. Höyüğün güney eteğinde bir çiftlik kurulmuştur. Güney yamacı doğal bir yükselti üzerindedir. 2 adet dilgi ile Kalkolitik Çağ ve ağırlıklı olarak da geç dönem seramikleri ele geçmiştir[690].

Çiftlik Höyük Miken Buluntuları

Çiftlik Höyük'de gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında, Miken dönemine ait bir kase parçası bulunmuştur. Ancak bu buluntu hakkında ayrıntılı bir bilgi yoktur[691].

5.3.69 İSLAMKADI (İSLAMOĞLU-İMAMOĞLU) KIRTEKE HÖYÜĞÜ

Adana İli, Ceyhan İlçesinde yer almaktadır. İlk defa 1951 yılında Seton-Williams tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında saptanmıştır[692]. Ancak günümüzde höyüğün yeri tam olarak bilinmemektedir. Girginer, Günyazı köyünün 2,5 km. kuzeydoğusunda yer alan Kırteke Höyüğü'nün, Seton-Williams'ın İslamkadı olarak isimlendirdiği yerleşim olabileceğini belirtmektedir[693]. Höyük üzerinde İTÇ, STÇ ve Demir Çağı'na ait buluntular yer almaktadır. (Harita I, 69)

---

[687] Mee 1978, 137.
[688] Seton-Williams 1954, 135.
[689] Seton-Williams 1954, 172; Mee 1978, 147.
[690] Girginer 2007, 177.
[691] Seton-Williams 1954, 152; Mee 1978, 125.
[692] Seton-Williams 1954, 135.
[693] Girginer 2007, 181.

İslamkadı/Kırteke Höyüğü Miken Buluntuları

Höyük üzerinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında, M.Ö.II. binyıla ait buluntular arasında LH III C dönemine tarihlendirilen Miken buluntularının bulunduğu bildirilmekte ancak ayrıntılı bilgi verilmemektedir[694].

5.3.70 HESİGİNTEPE/TÜLEK (Harita I, 70)

Adana il merkezinin doğu-güneydoğusunda, Ceyhan İlçesi'nin güneydoğusunda, Kurtkulağı (Kurtkuluk) Köyü'nün 6.6 km. kuzeyinde yer almaktadır. Höyüğün esas isminin Tülek Höyük olduğu bildirilmektedir. 15 m yüksekliğinde olan tepede teraslar belirgindir. Yoğun tahribat vardır. Günümüzde, çevresi sulama kanalları ile sınırlanmış olan tepede, İTÇ'den Roma Dönemi'ne kadar yerleşmelerin dışında, SKÇ'ye tarihlenen ve Amik F evresindekilere benzeyen, sıvazlanmış yüzlü hafif astarlı maldan parçalar bulunmuştur[695].

Hesigintepe/Tülek Miken Buluntuları

Höyük üzerinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında STÇ buluntuları arasında Miken dönemine ait bazı parçaların var olduğu bildirilmektedir. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir[696].

5.3.71 SOYALI HÖYÜK (Harita I, 71)

Adana il merkezinin güneydoğusunda, Kızıl Su Vadisi'nin doğu tarafında, Kurtkulak'dan Akdamiz'e giden yol üzerindedir. 30 m yüksekliğinde, konik biçimli bir höyüktür. Kuzey ve kuzeybatısı çok diktir. Höyükteki ana yerleşmenin Hitit Dönemi olduğu sanılmaktadır. 1951 yılında Seton-Williams tarafından gerçekleştirilen Kilikya yüzey araştırmasında saptanmıştır. OTÇ'dan Bizans Dönemi'ne kadar yerleşimlerin var olduğu anlaşılmıştır[697].

Soyalı Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde yapılan yüzey araştırmalarında Miken buluntularının varlığı bildirilmekte ancak bu buluntular hakkında ayrıntılı bilgi verilmemektedir[698].

---

[694] Seton-Williams 1954, 158; Mee 1978, 130.
[695] Seton-Williams 1954, 135; www.tayproject.org Hesigintepe/Tülek maddesinden alınmıştır.
[696] Seton-Williams 1954, 156; Mee 1978, 129.
[697] Seton-Williams 1954, 135.
[698] Seton-Williams 1954, 169; Mee 1978, 144.

5.3.72 PASÇU HÖYÜK (Harita I, 72)

Adana il merkezinin kuzeydoğusunda, Ceyhan İlçesi'nin 20 km kuzeydoğusunda, Tatarlı Köyü'nün 6.2 km güneybatısında, Ceyhan-Kadirli karayolunun doğusunda, Küçük Elma Gölü Köyü'nün 4,5 km. güneydoğusundadır. Ortalama 11 m. yüksekliğinde bir tepedir. Yamaç ve etekleri tesviye edilmiştir. Höyük üzerinde 1951 yılında yapılan yüzey araştırmalarında Son Neolitik-İlk Kalkolitik Çağ, İTÇ, STÇ ve Antik çağa ait yerleşmelerin varlığı bildirilmektedir[699]. Höyük 2005 yılında Girginer tarafından yürütülen araştırmalar kapsamında tekrar ziyaret edilmiş, Obsidyen, sileks aletler, pişmiş toprak ağırşaklar ve Kalkolitik, İTÇ ve yoğuN Antik çağ malları tespit edilmiştir[700].

Pasçu Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde yapılan yüzey araştırmalarında az sayıda Miken buluntusu tespit edilmiştir. Ancak bu buluntularla ilgili ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[701].

5.3.73 SİRKELİ HÖYÜĞÜ (Harita I, 73)

Adana il merkezinin doğusunda, Ceyhan İlçesi'nin 5 km batısında, Ceyhan-Yakapınar karayolunun üzerindedir. Kuzeyinde Yılantepe Kalesi, doğusunda Ceyhan Nehri vardır. Bahçe, Feke ve Kilikya Kapıları olarak bilinen geçitler arasındaki karayollarının kesişme noktasındadır. 300 x 400 m. ölçülerinde çok büyük bir höyüktür.

1936 yılında, Garstang yönetiminde sondaj niteliğinde kazılmıştır. 1951 yılında Seton-Williams tarafından yürütülen araştırmalar kapsamında incelenmiştir. 1992 ve 1996 yılları arasında Hrouda ve 1997 yılında Ehringhaus başkanlığında kazı çalışmaları yürütülmüştür. Sirkeli Höyüğün Hitit kraliçesi Puduhepa'nın doğduğu kent olduğu iddia edilmektedir. Höyük, Kalkolitik Çağ'dan Roma Dönemi'ne kadar kesintisiz bir şekilde iskan görmüştür[702].

Sirkeli Höyüğü Miken Buluntuları

Sirkeli'de Sub-Miken dönemine ait parçalar ele geçtiği bildirilmekle beraber bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmemektedir[703].

---

[699] Seton-Williams 1954, 135 vd.
[700] Girginer 2007, 179.
[701] Seton-Williams 1954, 166; Mee 1978, 143.
[702] Seton-Williams 1954, 135 vd; Hrouda 1997, 91 vd; Ehringhause 1999, 83 vd.
[703] Seton-Williams 1954, 165; Mee 1978, 144.

5.3.74 BOZ HÖYÜK (Harita I, 74)

Adana İli, Ceyhan İlçesi'nin doğusundaki Kuzucak Köyü'nün 2 km. batısında demiryolunun 150 m. güneyindedir. Höyük yaklaşık olarak 30 m. yüksekliğindedir. Boz Höyük'ün hemen batısında Kuyluktepe yer almaktadır. Boz Höyük'ün tepe kısmında Kalkolitik, İTÇ, M.Ö. II. binyıl seramikleri ile yazıtlı bir mühür baskısına sahip Rodos amphorasının kulp kısmı eteklerinde ise geç dönem malzemesi, Kuyluktepe'de ise yine geç dönem buluntuları ele geçmiştir[704].

Boz Höyük Miken Buluntuları

Boz Höyük'de gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Miken dönemine ait az sayıda buluntunun varlığı bildirilmektedir. Ancak bu parçalarla ilgili ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[705].

5.3.75 SULTANTEPE HÖYÜĞÜ (Harita I, 75)

Adana İli, Kozan İlçesinde yer almaktadır. Urfa'da yer alan Sultantepe höyüğü ile karıştırılmamalıdır. Höyük ilk olarak Seton-Williams başkanlığında yürütülen yüzey araştırmaları sırasında ziyaret edilmiştir. Höyüğün günümüzde yeri net olarak bilinmemektedir. Höyük üzerinden M.Ö. II. binyıla ait parçalar toplanmıştır[706].

Sultantepe Höyüğü Miken Buluntuları

Höyük üzerinde ele geçen M.Ö. II. binyıl buluntuları içerisinde Miken dönemine ait seramik parçalarının da ele geçtiği bildirilmekte ancak ayrıntılı bilgi verilmemektedir[707].

5.3.76 GEÇEMEY HÖYÜK (Harita I, 76)

Adana il merkezinin doğsunda, Ceyhan İlçesi'nin 27 km. doğu-kuzeydoğusunda, Tatarlı Köyü'nün batı ucunda, Ceyhan-Toprakkale tren yolunun 6-7 km. kuzeyindedir. Küçük oval biçimli bir tepedir. 1951 yılında yapılan yüzey araştırmalarında İTÇ, M.Ö. II. binyıl, ve antik çağa ait buluntular höyük üzerinde tespit edilmiştir[708]. Yerleşim 2005 yılında Girginer tarafından yapılan "Adana (Ceyhan) ve Kayseri (Develi) Yüzey Araştırmaları" kapsamında incelenmiştir.

[704] Girginer 2007, 176.
[705] Seton-Williams 1954, 150; Mee 1978, 124.
[706] Seton-Williams 1954, 135.
[707] Seton-Williams 1954, 169; Mee 1978, 144.
[708] Seton-Williams 1954, 135.

Höyüğün tarımsal faaliyetlerden dolayı seviyesi inmiş ve kaçak kazı çukurlarından dolayı büyük bölümü tahrip olmuştur. Üç adet obsidyen dilginin dışında Kalkolitik ve antikçağa ait parçalar bulunmuştur[709].

Geçemey Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde yapılan yüzey araştırmalarında az sayıda Miken buluntusu tespit edilmiştir. Ancak bu buluntularla ilgili ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[710].

5.3.77 ALAPINAR HÖYÜK (Harita I, 77)

Adana İli, Kozan İlçesi'nin 12 km. güneydoğusundaki Alapınar Köyü'nün doğusunda yer almaktadır. Kozan-Kadirli-Ceyhan karayolunun 4 km. batısında Alapınar Deresi'nin 150 m. doğusundadır. 100 x 300 m. boyutlarında ve 30 m. yüksekliğinde büyük ve oval bir höyüktür. Höyük üzerinde Kalkolitik, İTÇ ve OTÇ ve STÇ malzemesinin yanı sıra geç dönemlere tarihlenen çanak-çömlek parçaları da bulunmaktadır. Bunların yanı sıra pişmiş toprak ağırlık ve ağırşaklar, taş ağırlıklar, pişmiş toprak amulet ve obsidyenler toplanmıştır[711].

Alapınar Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde gerçekleştirilen yüzey araştırmaları sırasında M.Ö. II. binyıla tarihlenen buluntular arasında az sayıda Sub-Miken dönemine ait seramik parçalarına rastlanmıştır. Ancak bu parçalar hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[712].

5.3.78 TİLAN HÖYÜK (Harita I, 78)

Adana İli, Kozan İlçesi, Tilan Köyü sınarları içersinde yer almaktadır. Höyük 39 m. yüksekliktedir. Batısında doğal bir kayalık tepe yer almaktadır. Burada kaya basamakları, nişler ve kenarlı köşeli bazen bir mekanı anımsatan kaya olukları görülmektedir. Höyük üzerinde yapılan yüzey araştırmalarında Kalkolitik Çağ boyalı çanak çömleği, el yapımı basit ağız kenarlı İTÇ kap parçaları ve çok sayıda OTÇ Suriye-Kilikya boyalı çanak-çömlek parçaları, ağırşak ve bir silindir mühür toplanmıştır[713].

[709] Girginer 2007, 178.
[710] Seton-Williams 1954, 155; Mee 1978, 128.
[711] Girginer 2006, 299.
[712] Seton-Williams 1954, 148; Mee 1978, 124.
[713] Konyar 2006, 63 vd.

Tilan Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde STÇ II beyaz astarlı Kıbrıs malları ve Miken çanak-çömlek parçaları da toplanmıştır[714]. Tilan Höyük'de ele geçen Miken malları hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. Güney kıyılarında saptanan çoğu merkez gibi Tilan Höyük'de de Kıbrıs beyaz astarlı malları ve Miken seramiği bir arada ele geçmiştir. Bu durumdan yola çıkarak ele geçen Miken mallarının Kıbrıs kökenli olabileceği akla gelmektedir.

5.4 Hatay ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

5.4.79 SABUNİYE HÖYÜĞÜ (Harita I, 79)

Hatay İlinde, Asi deltasının güneydoğu ucunda bugünkü Sutaşı beldesi sınırlarında, kıyı çizgisinden 5 km. içeride, Asi nehrinin kuzey yanında doğal bir tepenin üzerinde yer almaktadır. Sabuniye'de yapılan ilk kazılar 1936 yılında gerçekleştirilmiştir. Höyük üzerinde deneme amaçlı 3 sondaj kazısı yapılmıştır. Bu kazılar sonucunda yerleşimin OTÇ döneminde başladığı ve Al Mina'da bulunan Yunanlı kolonistler tarafından iskan edildiği ileri sürülmektedir. Höyük üzerinde son yıllarda gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında STÇ dönemine ait seramikler, kireçtaşından silindir bir mühür, ilgi çekici bir buluntu olan, Mitanni dönemine ait olduğu ileri sürülen bir mühür bulunmuştur[715].

Sabuniye Höyük Miken Buluntuları

Höyük üzerinde STÇ II dönemine ait Kıbrıs beyaz astarlı malları ve LH III C dönemine ait Miken seramikleri ele geçmiştir. Sabuniye Höyük'de ele geçen Miken seramiğinin niteliği hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır[716]. Kilikya bölgesinde yer alan bir çok Höyük gibi Sabuniye'de de WS II ve Miken mallarının bir arada bulunması Höyük üzerinde bulunan Miken mallarının Kıbrıs kökenli olduğunu düşündürmektedir.

5.4.80 TELL TAYİNAT HÖYÜK (Harita I, 80) (Resim 59)

Tayinat Höyük, Asi Nehri üzerindeki Demirköprü'nün 1,5 km. doğusunda, nehrin batıya dönerek Amik Ovası'nın güney yakasını çevrelediği yerde bulunan deniz seviyesine yakın büyük bir höyüktür. Mevki bir üst birde alt höyükten oluşmaktadır. Alt höyük Asi nehrinin taşıdığı erozyonlu toprağın altında kalmıştır.

---

[714] Konyar 2006, 63 vd.
[715] Pamir-Brands 2005, 104.
[716] Pamir-Brands 2005, 104 vd.

Höyük üzerinde yapılan kazı çalışmaları sırasında İTÇ (M.Ö. 3000-2000) ve Demir Çağı'nı (M.Ö. 1250-550) kapsayan kültür katmanları tespit edilmiştir[717].

Tell Tayinat Höyük Miken Buluntuları (Çizim 67)

İTÇ yerleşimi üzerinde yer alan Demir Çağı I dönemine tarihlenen V. yapı katında LH III C dönemine tarihlenen çok sayıda tek renkli Miken seramiği tespit edilmiştir. Bu parçaların arasında tüm ve tüme yakın durumda ele geçen derin kaseler dikkat çekicidir[718]. Tayinat Höyük'te ele geçen Miken seramiği İTÇ tabakalarının ardından gelen Demir Çağı kronolojisinde bazı sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Şimdilik en azıdan Demir Çağı'na geçişten önce bir STÇ evresinin varlığı düşünülmelidir. Tayinat Höyük'te ele geçen Miken buluntuları hakkında henüz ayrıntılı bir yayın yapılmamıştır.

6. GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

Güneydoğu Anadolu'da bulunan tek Miken buluntu merkezi, Adıyaman il merkezinin güneydoğusunda, Atatürk Baraj Gölünün suları arasında kalmış olan Tille Höyük'tür. Tille Höyük'te yalnızca bir parça Miken seramiği ele geçmiştir. (Şekil 7)

6.1 Adıyaman ve Çevresinde Saptanan Miken Buluntu Merkezleri

6.1.81 TİLLE HÖYÜK (Harita I, 81)

Adıyaman il merkezinin güneydoğusunda, Atatürk Baraj Gölü'nün suları altında kalmadan önce, eski Samsat İlçesi'nin 7 km kuzeydoğusunda, Kovanoluk (Biriman) Mahallesi'nin 3 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Atatürk Barajı yapılmadan önce yörede kuzeydoğudan güneybatıya doğru akan eski Fırat Nehri'nin batı kıyısında bulunan, günümüzde baraj göl suları altında kalmış olan 13 m kalınlığında kültür dolgusuna sahip, koni kısmında 80 m. x 40 m. etekleri ile beraber 150 m. x 100 m boyutlarında olan oval biçimli bir höyüktür. Höyük, Fırat Nehri kıyısındaki konglomeratik çakıl birikim konisi üzerinde yükselmektedir. Tepenin en üst noktası Atatürk Barajı yapılmadan önceki Fırat Nehri'nin su düzleminden 24 m yüksektedir. Höyük üzerinde Neolitik, Kalkolitik, İTÇ, M.Ö. II. Binyıla ait buluntuların yanı sıra geç dönemlere tarihlenen buluntularda yer almaktadır[719].

[717] Harrıson-Batiuk-Snow 2006, 353.
[718] Harrıson-Batiuk-Snow 2006, 355, Res. 10.
[719] www.tayproject.org. adresinden Tille Höyük maddesinden alınmıştır.

Tille Höyük Miken Buluntuları

Tille höyük'de yapılan kazılarda Genz'in bildirdiğine göre LH III B dönemine ait Üzengi kulplu bir Miken testisi ele geçmiştir[720].

7. İÇ ANADOLU'DA MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

İç Anadolu'da Miken buluntu yoğunluğunun oldukça azdır. Miken buluntusu veren merkezlerinin çoğunun Hitit yerleşimi olması dikkat çekicidir. İç Anadolu'da Miken buluntusu saptanan bu Hitit yerleşimlerinin başında, Hattuşa, Frakdin ve Sarissa/Kuşaklı gelmektedir. Bu yerleşimlerin yanı sıra Üç Höyük ve Gödelesin Miken buluntularının saptandığı diğer merkezlerdir. (Şekil 8)

7.1 Konya ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

7.1.82 GÖDELESİN HÖYÜK (Harita I, 82)

Konya İli, Güney sınır İlçesi'nin 3 km doğusunda, Kızılkuyu Köyü'nün batısındadır. İlk olarak Mellaart tarafından tespit edilen yerleşme, 2001 yılında Bahar tarafından gerçekleştirilen Konya-Karaman yüzey araştırması sırasında ziyaret edilmiştir. Kuzey eteklerinde Kalkolitik malzeme olduğu bildirilmektedir. Tepe kesiminde ise İTÇ, Hellenistik-Roma çanak çömleklerine rastlanmıştır[721].

Gödelesin Höyük Miken Buluntuları

İngiliz Ulusal Müzesinde, 1900'lü yılların başında Gödelesin'den geldiği söylenen 4 parça Miken buluntusu bulunmaktadır. Gövde parçalarına ait olan buluntuların üzerinde boya bant bezeme ve özensiz bir şekilde uygulanmış, spiral motifi bulunmaktadır[722]. Mee, bu parçaların yerel üretim olduğunu düşünmektedir[723].

7.1.83 ÜÇ HÖYÜK (Harita I, 83)

Konya İli, Çumra İlçesi'nin doğusunda, Üç höyükler Köyü'nün eski yerleşim yerinin güneyinde, yeni yerleşimin güney-güneydoğusunda yer almaktadır. Höyüğün üzerinde mezarlık, yakın çevresinde tarlalar vardır. Höyük üzerinde İTÇ dönemine ait mallar tespit edilmiştir[724].

---

[720] Müller-Karpe 2004; 103 vd; Genz 2004, 79; Yıldırım-Gates 2007, 299.
[721] www.tayproject.org adresinden Güdelesin maddesinden alınmıştır.
[722] Buccholz 1975, 30; Genz 2004, 79.
[723] Mee 1978, 128.
[724] www.tayproject.org adresinden Üç Höyük maddesinden alınmıştır.

Üç Höyük Miken Buluntuları

1900'lü yılların başında Üç Höyük'de Miken buluntuları ele geçmiştir. Ancak bu buluntuların niteliği ve akıbeti hakkında ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır[725].

7.2 Kayseri ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

7.2.84 FRAKDİN HÖYÜĞÜ (Harita I, 84)

Kayseri il merkezinin güneydoğusunda, Develi İlçesi'nin güneydoğusunda, Gümüşören (Fırakdin) Köyü'nün 3 km güneyinde, nehirden az uzak konumdadır. 14 m. yüksekliğinde, 100 m. x 90 .m boyutlarında büyükçe bir höyüktür. Konik biçimlidir. Höyüğün hemen yakınında yer alan düz yerleşim höyükle bağlantılı bir yer (Karum ?) olabileceği düşüncesi ile kazılmıştır. Bu kazı sonucunda 12 m. x 13 m. boyutunda dikdörtgen planlı bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Bu alanda yapılan kazı ve araştırmalar sonucunda İTÇ, OTÇ, STÇ, Frig yapı katları ve Roma dönemine ait çanak-çömlek parçaları gün ışığına çıkarılmıştır[726].

Frakdin Höyüğü Miken Buluntuları

Frakdin'de ortaya çıkarılan ve Hitit imparatorluk döneminin son safhasına tarihlenen bir yapının tabanında in-situ durumda üzengi kulplu bir Miken testisi ve yine aynı alanda Miken örnekleriyle paralel bir bıçak ele geçmiştir. Frakdin, Miken buluntularını Özgünel LH III B dönemine[727], Mee ise LH III C dönemine tarihlendirmektedir[728].

1) FS 171 Üzengi kulplu testi: Oldukça küresel bir gövde kısmına sahiptir. Boyun kısmı incedir. Üzengi kulpun yarısı kırılarak günümüze ulaşamamıştır. Boyun kısmı üzerinde ince bir şekilde boya bant bezeme bulunmaktadır. Kulpların gövde ile birleştiği noktada yer alan bezeme alanı içerisinde FM 50 birbirine zıt olarak yerleştirilmiş spiral motifi ve FM 64 paralel çizgi bandı bezemesi yer almaktadır.

Gövdenin geriye kalan kısmı ince ve kalın gruplar halinde boya bant bezeme ile süslenmiştir. Alçak halka kaide üzerinde boya bezeme yer almaktadır[729].

2) Bronz bıçak: Miken malı olduğu hakkında kesin bir görüş bildirmek zordur. Yakın benzerleri Ialysos, Siana ve Kolophon'da bulunmuştur[730].

---

[725] Mee 1978, 147; Genz 2004, 79.
[726] Özgüç 1948, 264 vd; Özgüç 1955, 295 vd.
[727] Özgünel 1996, 106.
[728] Mee 1978, 128; Mee 1998, 141.
[729] Özgüç 1955, 296 vd; Mee 1978, 128; Mee 1998, 141; Özgünel 1996, 106; Taf. 16,1-2.
[730] Sandars 1963, Pl. 27, 54; Mee 1978, 128.

7.3 Sivas ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

7.3.85 SARİSSA/KUŞAKLI (Harita I, 85)

Sivas'ın 60 km. güneyinde, Altınyayla ilçesine bağlı Başören köyü yakınlarında yer alan Kuşaklı'da önemli bir Hitit yerleşimi bulunmaktadır.1994 yılında ele geçen bir tabletten yola çıkılarak Kuşaklı'nın önemli bir Hitit kenti olan Sarissa olduğu anlaşılmıştır[731].

Sarissa/Kuşaklı Miken Buluntuları

Sarissa'da son yıllarda yürütülen kazılarda LH III B dönemine tarihlenen ve üzerinde boya bant şeklinde bezeme bulunan üzengi kulplu bir Miken testisi ve bir pyxise ait parçalar bulunduğu bildirilmektedir[732].

7.4 Çorum ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

7.4.86 HATTUŞA/BOĞAZKÖY (Harita I, 87)

Ankara'nın 160 km. doğusunda, Çorum il merkezinin güneybatısında, Sungurlu'nun güneydoğusunda, Boğazkale ilçe merkezinin hemen doğusunda yer almakta olan Hattuşa kenti, Hitit başkenti olarak Anadolu'daki en önemli Hitit yerleşimidir[733].

Hattuşa/Boğazköy Miken Buluntuları

Boğazköy'de 1970 yılında yapılan kazılarda J/19 plan karesinde Tapınak yakınlarında 6 cm. uzunluğunda, Kylix formu, ayak kısmına ait bir parça ele geçmiştir. Pembemsi-gri hamurlu, kırmızımsı-sarı astarlı ve kırmızı renkte boyalı olan parça üzerinde, ince ve kalın gruplar halinde yapılmış boya bant bezeme yer almaktadır[734]. Dönemi: LH III B.

Bu Kylix parçası dışında Hattuşa'da, Aslanlı kapı yakınlarında 1991 yılında bronz bir kılıç bulunmuştur. Kılıç üzerinde II. Tuthaliya'nın Assuwa seferi ile ilgili Akadça bir yazıt bulunmaktadır[735]. Hansen'e göre kılıç Sandars B tipine aittir[736]. Ancak Ünal'ın belirttiği gibi kılıcı Miken malı olarak yorumlarken temkinli davranmak gerekmektedir. Ünal, Kastamonu civarında bulunan bir başka örneğe dayanarak Hattuşa kılıcının bir Miken eseri olmadığını kılıcın bir Hitit askeri donananımı olduğunu belirtmektedir[737].

---

[731] Müller-Karpe-Müller-Karpe 2002b, 140 vd.
[732] Genz 2004, 79.
[733] Seeher 2004, 66.
[734] Genz 2004, 77 vd.
[735] Ünal-Ertekin-Ediz 1991 vd; Ünal 2002, 113;Hansen 1994, 213; Mountjoy 1998, 47.
[736] Hansen 1994, 213.
[737] Ünal 2002, 113.

8. KARADENİZ BÖLGESİ'NDE MİKEN BULUNTU MERKEZLERİ

Karadeniz Bölgesinde saptanan Miken buluntuları, Bölgenin Orta Karadeniz Bölümünde yer alan İllerinden Samsun ve Tokat'ta ele geçmiştir. Tokat'ta yer alan Maşathöyük, şimdiye kadar en fazla Miken buluntusu saptanan Hitit yerleşimidir. Samsun'da yer alan Akalan'da bulunduğu bildirilen Miken buluntularına şüphe ile yaklaşmak gerekmektedir. Bu malların erken Demir Çağına ait olma olasılığı çok yüksektir. Özellikle erken Demirçağında Miken stiline ait izler devam etmekte ve bu buluntular sık sık Miken mallarıyla karıştırılmaktadır. (Şekil 9)

8.1 Tokat ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

8.1.87 MAŞATHÖYÜK (Harita I, 86) (Resim 60-61)

Maşathöyük, Zile'nin kuş uçumu 20 km güneyinde Ankara'nın 312 km kuzeydoğusunda ve bugün de aynı adı taşıyan (Maşat Ovası) ovanın ortasındaki modern Maşat köyünün 1500 m batısındadır[738]. Deniz seviyesinden 886 m yükseklikte yer alan Maşathöyük'ün Orta Anadolu Höyüklerinin boyutları göz önüne tutulursa, büyük höyükler sınıfına girdiği anlaşılır, yerleşimin doğu-batı istikametinde uzunluğu 450 m, kuzey-güney istikametindeki uzunluğu 225 mdir. Höyüğün bir tür aşağı şehrini oluşturan geniş terasları doğu ve güneydoğu yönündedir. Kuzey, güney ve güneybatı yönleri diktir ve bu yönlerdeki teraslar daha küçüktür. Höyüğün ova seviyesinden yüksekliği 28.80 m.dir[739].

Boğazköy kazılarında ele geçen tablet arşivlerinde yaklaşık olarak 1500'den fazla yerleşimin adı geçmektedir. Bu yerleşim yerlerinin çoğunun yerleri tam olarak tespit edilememiştir. Bunlar arasında yer alan "Tapigga" kentinin, Maşathöyük kazılarında gün ışığına çıkarılan ve mektup yazıcı Adadbeli tarafından Hitit Kralı III. Tuthaliya'ya (1400–1800) yazılmış olan "Tapigga" mektubundan yola çıkarak, Maşathöyük olduğu anlaşılmıştır[740]. Ayrıca Maşathöyük'de gün ışığına çıkarılan çok sayıda tablet yine Sedat Alp tarafından yayınlanmıştır[741].

---

[738] Özgüç 1978, 1.
[739] Özgüç 1978, 2.
[740] Alp 2000, 84.
[741] Maşathöyük tabletleri için bkz. Sedat Alp, *Maşat Höyük'te keşfedilen çivi yazılı Hitit Tabletleri*; VIII. Türk Tarih Kongresi I. cilt, 1979, 165-196; *Die hethitischen Tontafelentdeckungen auf dem Maşat- Höyük*, Belleten 44, sayı 173, 1980, 254-259; Maşat - Höyük'te Bulunan Çivi Yazılı Hitit Tabletleri "Hethitische Keilschrıfttafeln Aus Maşat-Höyük", 1991; Hitit Çağında Anadolu, 2000.

Yerleşim gerek ölçüleriyle, gerekse Hitit metinlerinden anlaşıldığı üzere, Kaşkalarla sınır komşusu olan önemli Bir Hitit merkezidir. Maşathöyük kazılarına ilk olarak Höyük üzerinde çivi yazılı bir tabletin tesadüfen bulunmasıyla 1945 yılında Akurgal başkanlığında bir heyet tarafından başlanılmıştır[742]. Bu kazıların üzerinden uzun bir süre geçtikten sonra Höyük üzerindeki kazı çalışmaları 1973 yılında başlayarak Özgüç başkanlığındaki bir heyet tarafından 1980 yılına kadar sürdürülmüştür. Bu kazılar sırasında ortaya çıkarılan Maşathöyük sarayı ve 130 civarında çivi yazılı tablet ve hiyeroglifli mühür baskısı dışında, Maşathöyükte dikkat çeken önemli, noktalardan birisini ele geçen Miken buluntuları oluşturmaktadır.

Maşathöyük Miken Buluntuları (Resim 62-63)

Maşathöyük'te yapılan kazı çalışmalarında saptanan sonuncu Hitit yapı katı (I. kat) M.Ö. 13. yüzyılın sonunda şiddetli bir yangınla tahrip edilmiştir. Yan yana inşa edilmiş dikdörtgen planlı üç odadan oluşan iyi korunmuş bir ev bu tabakada açığa çıkarılmıştır.

Bu I-H/4-5 plan karelerinde II. yapı katının enkazı üstüne kurulmuş zayıf bir binadır. Taban seviyesi altındaki sarayın taban seviyesinden 2,25 m yukarıdadır. Odaların köşelerinde tavanı taşıyan ağaç direklerin oturtulduğu kaide işlevi gören yassı taşlar gözlenmiştir. Odaların ikisinde etrafı düzensiz taşlarla çevrili dikdörtgen biçimli basit ocaklar vardır. Taş temeller taban seviyesine kadar yükselmiş, kerpiç örgü ondan sonra başlamıştır. Bu binanın duvarları 40 cm genişlikte olup, beyaz sıvalıdır. Taş temellerin genişliği 60 cm.dir. Sıvalı sert tabanlar sıkıştırılmış topraktandır. Erozyon nedeniyle odaların doğu duvarları çok tahrip olmuştur. Binanın yüzey toprağına çok yakın oluşu aşırı derecede tahribata uğramasına neden olmuştur. Bunun için bu alanda odaların detayları hakkındaki bilgiler sınırlıdır. Odalar yangın tabakasından önce çok sayıda çanak-çömlek ile doludur[743].

Oldukça kalın cidarlı olan bu seramikler kaba bir teknikle işlenmiştir. Seramiğin çoğu mutfak kapları sınıfına girmektedir. Bu evde ele geçen buluntular ocakta işlenmiş çanaklar, tabaklar, kapaklar, bir-iki-üç kulplu çaydanlıklar, şişeler, iki riton ve bir tunç çanaktan oluşmaktadır[744]. Bu basit evin en dikkat çeken buluntularını Miken seramikleri oluşturmaktadır. Ele geçen Miken malları, üzengi kulplu, emzikli bir testi ve yine aynı tip bir testiye ait emzik parçası ve dar boyunlu küçük yassı şişeciklerdir[745].

---

[742] Akurgal 1946, 221.
[743] Özgüç 1978, 15; Mee 1978, 133; Özgüç 1980, 309; Özgüç 1982, 31; Bloedow 1988, 40 vd; Darga 1992, 216 Özgünel 1996, 105 vd; Mee 1998,141; Maqueen 2001, 120.
[744] Özgüç 1978, 15.
[745] Özgüç 1978, 15; Mee 1978, 133; Özgüç 1980, 309; Özgüç 1982, 31; Bloedow 1988, 40 vd; Darga 1992, 216 Özgünel 1996, 105 vd; Mee 1998,141; Maqueen 2001, 120.

a) FS 171Üzengi Kulplu Testi

1) FS 171 Üzengi kulplu testi: Yükseklik: 11,1 cm; genişlik: 11,2 cm. Kirli krem renkte astarlı, gövdede birbirine paralel, kalın ve daha ince siyah ve kızıl-kahve renkli basit boya bant bezelidir.

Yuvarlak gövdeli ve halka diplidir. Gövdesi kaide kısmına kadar süslenmiştir. Omuzu üzerinde yer alan emziğin aşağı ve yukarı kısmı kalın iki düzensiz boya bant bezemeye sahiptir. Kulpları şerit halinde ve boynun üzeri kapalı düz kısmını karşılıklı olarak, omuza bağlanmıştır[746]. Son Hitit yapı katında bulunduğu evle birlikte yanmış ve kırılmıştır. Bazı parçaları kayıptır[747].

Dönemi: LH III B.

2) Emzik Parçası: Krem astarlıdır. Ağız kenarı ve aşağı kısmı, tam örnekte olduğu gibi, siyah renkli kalın iki boya bant bezemeye sahiptir. Bu parçada diğer örnekte olduğu gibi LH III B dönemine aittir[748].

b)FS 191 Küçük yassı şişecikler

Bu tipe ait dört örnek ele geçmiştir. Bunlardan ikisi sağlam durumda korunmuştur. Her iki testide aynı atölyenin malıdır. Bu kap formları aynı yerde ele geçen diğer Miken kapları gibi LH III B dönemine aittir[749].

1) FS 191 Küçük yassı şişecik: Yükseklik: 12 cm genişlik: 9 cm yeşilimsi krem astarlı, birbirine paralel kalın ve daha ince siyah boya bant bezemeye sahiptir. Bu bezeme gövdenin en geniş kısmının altından daha aşağıya inmemiş (yani dibine ulaşmamış); halka dipli, uzun boyunlu, boynun yukarı ve aşağı kısmı düzensiz bir şekilde, siyah, kalın boya bezelidir[750].

Üst kısımları boyalı yassı kulplar, karşı karşıya olmak üzere, boynun ortasını omuza bağlamaktadır. Ağız kenarı hafifçe dışa çekiktir. Son Hitit yapı katında bulunduğu evle birlikte yanmış ve kırılmıştır[751].

2) FS 191 Küçük Yassı Şişecik: Yükseklik: 10 cm genişlik: 9,5 cm bu tipe ait olan ikinci testi Kirli krem astarlıdır. Koyu kahverengi, birbirine paralel kalın ve ince boya bant bezeme ile kaidesine kadar süslenmiştir. Bu şişecik ile yukarıda incelenen örnek arasındaki küçük fark biraz daha kısa ve basık olmasıdır[752].

---

[746] Özgüç 1978,120.
[747] Mee 1978, 133; Özgünel 1996, 106; Mee 1998, 141.
[748] Özgüç 1982, 31.
[749] Özgüç 1978, 120.
[750] Özgüç 1978, 120.
[751] Özgüç 1978, 120; Mee 1978, 133; Özgünel 1996, 109; Mee 1998, 141.
[752] Özgüç 1978, 120; Mee 1978, 133. (Mee bu yayınında Maşathöyükte ele geçen bu formların LH III A2 ya da LH III B civarına tarihlendirilmesi gerektiğini belirtirken, son yayınlarında sadece LH III B dönemini önermektedir.) Özgünel 1996, 109, Mee 1998, 141.

3) FS 191 Küçük yassı şişecik: Yeşilimsi krem astarlı testi boynu parçasının yukarı kısmı ve ağız kenarı birbirine paralel parlak siyah boya bant bezemelidir. Çift kulplu diğer iki tam şişenin boyunları, bu şekilde süslenmiştir. Boynun gövdeyi bağlandığı kısım, tam örneklerde olduğu gibi, siyah-kalın bir boya bezemeye sahiptir.

Boynuna bağlanan kulpların da, diğerlerinde olduğu gibi boya bezeli olduğu krem astar üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır[753]. Maşathöyük'ün son Hitit yapı katında ele geçen Miken keramikleri ne anlam ifade etmektedir? Bu Miken kapları buraya nasıl gelmiş ve kim getirmiştir? Miken mallarının yaygın olarak görüldüğü Anadolu'nun Batı ve Güney kıyı bölgeleri ve bu kesimlere yakın alanlar dışında daha iç kesimlerde Miken buluntusu veren merkezler şunlardır: Fraktin[754], Gödelesin[755], Üç Höyük[756], Akalan[757] ve Boğazköy[758].

Bu merkezlerde görülen buluntu yoğunluğu Batı Anadolu'daki merkezlerle karşılaştırılamayacak oranda düşüktür. Batı Anadolu'da ve Ege Adaları'nda en erken Miken buluntuları Limantepe, Miletos, Iasos, Troia, Ialysos ve Trianda'dan gelmektedir. Bunlar LH I-IIA dönemlerine aittir[759]. Biraz daha geç dönemlere doğru Miken buluntuları ve Miken yerleşimleri iç bölgelere doğru ilerlemiş olmalıdır. Genellikle iç kesimlerde Miken buluntularının olduğu alanlar maden kaynakları ve diğer hammaddelerin sağlanabileceği yerlerdir. Maşathöyükte yapılan kazılarda Miken kaplarının yanı sıra genellikle "süt çanakları?" olarak adlandırılan ithal Kıbrıs çanaklarına ait seramik parçaları da bulunmuştur[760]. Bu tür çanakların güzel örnekleri Uluburun Batığı[761], Soli Höyük[762] ve Gözlükule'de[763] ve Kilikya bölgesindeki höyüklerde yaygın bir şekilde ele geçmiştir.

Maşathöyük, Miken seramiği yorumlanırken bu çanaklardan dolayı bu buluntuların güneyden gelmiş olabileceği ileri sürülmüştür[764]. Gözlükule ve özellikle Soli Höyük'de son yıllarda gerçekleştirilmiş olan kazılarda Kıbrıs ile olan yoğun ilişkilere ışık tutacak nitelikte buluntular ele geçmiştir.

---

[753] Özgüç 1982, 31.
[754] Özgüç 1955, 301vd.
[755] Buchholz 1975, 130.
[756] Mee 1978, 147; Mee 1998, 141.
[757] Mee 1978, 124.
[758] Mee 1998, 141.
[759] Mee 1986, 301.
[760] Özgüç 1978, 15.
[761] Bass 1985, 626.
[762] Yağcı 2003, 95; Yağcı 2003, 93 vd.
[763] Kozal 2005, 135.
[764] Özgüç 1978, 15.

Hititlerin Kuzey Suriye'yi hakimiyeti altında tuttukları sürece, kuzeybatı Suriyeli veya Çukurova'lı tüccarların aracılığıyla Miken kaplarının veya Suriye kökenli diğer eserlerin Orta Anadolu'ya, gelmiş olduğu düşünülmektedir[765]. Maşathöyükte ele geçen Miken kapları Maşathöyük ile Mikenler arasında doğrudan etkin bir ticaretin varlığını kanıtlayacak yoğunlukta değildir[766].

8.2 Samsun ve Çevresinde Miken Buluntusu Saptanan Merkezler

8.2.88 AKALAN HÖYÜĞÜ (Harita I, 88)

Samsun İli'nin batısında, Çatmaoluk Köyü'nün 3.2 km batı-güneybatısındadır. Tepenin kuzeye dönük yamaçlarında düzgün taşlarla örülmüş yaklaşık 5 m yüksekliğinde duvar kalıntısı yer almaktadır. Hemen güneydoğusunda Kulacadağ ve aynı yönde bir dere vardır. İlk olarak Alkım tarafından 1972 yılında tespit edilen yerleşim İTÇ'ye tarihlendirilmiştir[767].

Akalan Höyüğü Miken Buluntuları

1900'lü yılların başında Akalan'dan üzerinde boya bant bezeme bulunan Miken çanak-çömleğinin İstanbul Arkeoloji müzesine getirildiği bilinmektedir. Mee, bu buluntuların 1975 yılında French tarafından incelendiğini ve French'in buluntuları Demir Çağı başlarına tarihlediğini aktarmaktadır[768].

[765] Özgüç 1982, 31.
[766] Maqueen 2001 121.
[767] Alkım 1974, 23 vd.
[768] Mee 1978, 124.

9. SONUÇ

Anadolu'da şimdiye kadar yapılan kazı ve yüzey araştırmaları sırasında 88 tane Miken buluntu merkezi tespit edilmiştir. (Harita I, Şekil 3) Bu merkezlerden sadece Miletos'da, Miken dönemine ait bir yerleşimin varlığı kabul görmektedir. Miletos, Miken tarzı konut ve gömütleriyle Anadolu'da şuan için varlığı kabul edilen tek Miken yerleşimidir. Troia, Panaztepe, Iasos, Limantepe, Gözlükule gibi Miken dönemine ait buluntuların yoğun bir şekilde ele geçtiği yerleşimlerde ise sadece Miken kültürüyle güçlü bir iletişimden söz edilmektedir.. Bunun yanı sıra Müsgebi ve Çömlekçi gibi merkezlerde saptanan Miken mezarlıkları, Mikenler'in M.Ö. II. binyılda Batı Anadolu sahillerinin en azından bazı kısımlarında yerleşik bir düzen kurduklarının göstergesidir. Miken kültürünün özellikle Rodos olmak üzere doğu Ege Denizine yayılmasının Yunan Anakarası'ndan gelen kolonicilerle ilgili olduğu ileri sürülmektedir. Ancak bunun sadece Rodos'la değil tüm doğu Ege Denizi adaları ile kültür etkileşimindeki artış nedeniyle gerçekleştiği düşünülmelidir. Miken mallarının M.Ö. II. binyıl için oldukça popüler olduğu düşünüldüğünde, Ege Adaları, Anadolu ve Akdeniz'de görülen Miken yayılımını sadece koloni tarzında bir yapılaşma olarak görmek çerçeveye dar bir açıdan bakmak anlamına gelmektedir. STÇ dönemi ile birlikte ortaya çıkan bu yeni kültür ve sanat anlayışı Ege Havzası ve Akdeniz dünyasında Mountjoy'un[769] da belirttiği gibi aynı zamanda kültürel bir adaptasyondur. Büyük Sümbüller Köyünde bir küp mezarda yerel ve Mikenli öğelerin yan yana bulunması buna en güzel kanıtı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra OTÇ döneminin sona erip STÇ döneminin başladığı süreçte Minos koloni ve yerleşimlerinin yerlerini Miken kültürüne bırakması tesadüf olmamalıdır.

OTÇ döneminde deniz aşırı ilişkilerde Minos Uygarlığının güçlü donanması ile söz sahibi olduğu bilinmektedir. STÇ döneminde bilinen denizlerde ticaretin Miken kontrolüne geçmesiyle gelişen ve zenginleşen Miken toplumunun hammadde ve Pazar ihtiyacı artmış olmalıdır. Özellikle LH III A:2 döneminde kültürel etkileşimin artışına paralel olarak Ege Havzası ve Akdeniz'de Miken yayılımı büyük bir hız kazanmıştır. Anadolu'da da bu dönemde Miken buluntularının daha iç kesimlere doğru ilerlediği görülmektedir. Bu süreç içerisinde Hititlerin bu yayılıma nasıl bir tepki gösterdiği ya da Miken kültürüyle girdikleri etkileşiminin boyutu henüz net bir şekilde bilinmemekle birlikte, Anadolu'nun iç kesimlerinde Miken buluntu yoğunluğunun oldukça düşük olduğu gözlenmektedir.

[769] Mountjoy 1998, 36.

Miken yayılımının daha çok sahil şeridine yakın yerlerde daha iç bölgelerde ise Maden yataklarına yakın bölgelerde ve ticaret yolları rotaları üzerinde olduğu görülmektedir. Özellikle kuzeybatı Anadolu'dan yapılan kalay ticaretini kontrol altına alma çabaları Hititler ile Mikenleri karşı karşıya getirmiş olmalıdır. Mikenlerin kalay ticaretini yönlendirmede söz sahibi olup olmadığının anlaşılması için daha çok veriye ihtiyaç vardır. Özellikle Uluburun ve Gelidonya Batıklarının göstermiş olduğu gibi Suriye-Filistin bölgesinin maden ticaretinde önemli bir rolünün bulunduğu açıktır. Birçok alanda yapıldığı gibi Mikenlerin deniz ticaretindeki rolünün abartıldığı düşünülebilir.

Miken buluntularının gerçek anlamda ele geçtiği en kuzeydeki merkez Gökçeada Yeni Bademli Höyüktür. Özellikle Karadeniz Kıyılarında Miken dönemine ait olup olmadığı tarışmalı olan Akalan buluntuları dışında şimdiye kadar hiç Miken buluntusuna rastlanılmamış olması ilginçtir. Bunun nedenleri arasında İstanbul ve Çanakkale Boğazlar'ında görülen güçlü akıntı ve rüzgar, Karadeniz'in dönemin gemileri için uygun seyir güvenliğine sahip olmaması sayılabilir. Orta Karadeniz Bölgesinin iç kesimlerinde yer alan ve önemli bir Hitit yerleşimi olan Maşathöyük Miken buluntularının ise Karadeniz vasıtasıyla yapılan bir ticari ilişkiden çok güney bölgelerden gelen tüccarlar tarafından Maşathöyük'e getirildiği düşünülmektedir.

Batı Anadolu'da ise Miken buluntularının daha çok sahil şeridinde yoğunlaştığı görülmektedir. Batı Anadolu'nun iç kısımlarında görülen Miken buluntuları bu şeridin Hinterlandı sayılabilecek noktalarda yoğundur. İç kısımlara doğru ilerledikçe buluntu yoğunluğunun giderek azalmakta olduğu göze çarpmaktadır. İç kesimlerde Miken buluntularının neden azaldığı sıkça sorgulanan konulardan birini oluşturmaktadır. İç kesimlerde Miken ilerleyişinin oldukça azalması yerli halkların engellemesi şeklinde yorumlanmaktadır. İç bölgelerde yer alan Hitit kentlerinde ünikte olsa Miken buluntularına rastlanmaktadır. Bu buluntuların Hitit yerleşimlerine nasıl ulaştığı bilinmemekle birlikte bu buluntukların sahiplerinin Hitit yerleşimlerinde yaşayan Mikenli delegeler olup olamayacakları sorusu akla gelmektedir.

Gerçekte Hititler ile Mikenler'in tam olarak nasıl bir siyasi ilişki içinde bulundukları şuan için bilinmemekle birlikte özellikle birçok batılı araştırmacı tarafından Homeros destanlarının Akalarıyla Mikenler aynı halk olarak görülmüş ve Hitit metinlerinde adı geçen Ahhiyawa toplumunun aslında Mikenler olduğu iddia edilmiştir.

Bu görüş çerçevesinde Linear B tabletlerinde adı geçen "*aka-wi-ya-de"* kelimesi ile Hitit metinlerinde adı geçen Ahhiya-wa ülkesi(leri) bir tutularak Ahhiyawa toplumu ile Mikenlerin doğal olarak Akalar'ın aynı halk olduğu Batı Anadolu kıyılarında ve Ege denizi adalarında görülen Miken kültürünün Ahhiyawa'nın bir parçası olduğu ileri sürülmüştür. Şuan için mevcut verilerle bu tezi destekleyecek bir kanıt mevcut değildir.

Ancak bazı araştırmacıların hemfikir olduğu bir nokta M.Ö. 13. yy'daki Ahhiyawalıların Hititlerin karşı karşıya geldiği Anadolu'nun güney ve batı kısımlarında koloniler kurmaya çalışan Mikenler olduğudur[770]. Başta Ahmet Ünal olmak üzere bu görüş oldukça tepki toplamaktadır. M.Ö. II. binyılda Mikenler'in kendilerini nasıl adlandırdıklarını henüz bilmediğimiz için bu görüşler hakkında tarafkir olamıyoruz. Anadolu'nun güneyine doğru inildikçe özellikle Akdeniz kıyı şeridinde Miken buluntusu saptanan yerleşim sayısında bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu artışın Mikenlerin Akdeniz ticaretinde oynadığı rolle doğrudan bir alakası olduğu söylenebilir. Özellikle Güney kıyılarda ele geçen Miken buluntularının Kıbrıs kökenli olduğu düşünülmektedir. Bunda en büyük etken Miken seramiği ile birlikte ele geçen Kıbrıs kökenli süt çanaklarıdır. Bu durum Miken kökenli malların Anadolu'nun batı sahilinde ve Ege adalarında konumlanmış Ahhiyawa krallığının tekelinde Anadolu'ya yayılmadığının bir göstergesidir.

Anadolu'da şimdiye kadar ele geçen en erken Miken buluntuları daha öncede belirttiğimiz gibi Limantepe[771], Iasos[772], Miletos[773], Panaztepe[774] ve Kazanlı'dan[775] gelmektedir. Bu merkezlerde tespit edilen Miken buluntuları LH I-II A-B dönemine tarihlendirilmektedir. Anadolu'da Miken kültürünün bu erken dönemine ait buluntu miktarı çok düşüktür. Miken yayılım aşamalarının her döneminde Anadolu'da görülen buluntu yoğunluğu Kıta Yunanistan ve adalarda görülen Miken kültürüne göre oldukça düşüktür.

Anadolu'da Miken kültürünün en etkin yaşandığı dönemler LH III A:1-LH III C arasına tarihlenmektedir. Bu dönemde buluntu yoğunluğunda büyük bir artış gözlenmektedir. Ancak Anadolu'da Miletos dışında, gerçek anlamda bir Miken yerleşiminin bulunmayışıda oldukça ilginç konulardan birisini oluşturmaktadır. Bu durum acaba Batı Anadolu'ya lokalize edilen Assuwa, Arzawa, hatta Mikenli olamayacağını düşündüğümüz Ahhiyawa toplumlarının ya da Hititlerin engellemesiyle açıklanabilir mi?

---

[770] Yakar 1976, 118.
[771] Mee 1998, 137.
[772] Mee 1986, 301.
[773] Özgünel 1996, 10-12.
[774] Günel 1999, 136.
[775] Mee 1978, 131.

Müskebi örneğinde düşünüldüğü gibi aslında Anadolu'da var olan Miken yerleşimleri mevsimsel bir süreç üzerine kurulu bir ticaret ağını organize eden ve belirli dönemlerde bu yerleşimleri kullandığı için mevcut yerleşimlerin basit yapılarıyla günümüze ulaşamadığı bir sistem üzerine kurulu olabilir miydi soruları hala cevapları belirsiz konuların başında gelmektedir. Mikenli tüccarların ya da kolonistlerin Anadolu'dan ne tür hammadeler sağladığı ve bu maddeler için Anadolu halklarıyla girmiş olduğu ilişkiler konusunda ne yazıkki net bilgiler bulunmamaktadır. Ancak Anadolu'daki Miken dönemi kapsamlı olarak düşünüldüğünde Mikenlerin Hititler ile siyasi ilişkiler kurmamış olmaması mümkün değildir. Hitit ve Mikenlerin çakışan ya da çatışan çıkarlarından Hitit metinlerinin bahsetmiyor olması akla mantıklı gelen bir düşünce değildir. Hitit-Miken ilişkilerini şuanki verilerle sağlam bir temel üzerine oturtmak zor görünmektedir.

Mikenlerin Anadolu kültürlerini oldukça etkilemiş olduğu bulunan çanak-çömlek buluntuları ve ölü gömme geleneklerinden anlaşılmaktadır. Ancak şuan için Mikenli Anadolu halklarından söz etmektense Miken etkisinde kalmış bir Anadolu'dan söz etmek daha mantıklı bir görüş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün Anadolu Coğrafyası incelendiğininde altını çizerek tekrar vurgulamamız gerekirse şimdiye kadar yapılan kazı ve yüzey araştırmaları verilerine dayanarak hiçbir zaman gerçek anlamda bir Miken kolonisinin ya da yerleşiminin kurulmadığını açıkça görmekteyiz. Dolayısıyla Anadolu'nun batısına yerleşik bir Miken toplumundan söz etmek mümkün değildir.

LH III C dönemiyle birlikte Anadolu'da Miken etkinliklerinin giderek azaldığı görülmektedir. LH III C döneminin sona ermesiyle beraber, Kıta Yunanistan ve Ege Adalarında yer alan birçok Miken yerleşiminde olduğu gibi Anadolu'da Miken dönemi son bulmaktadır. LH III C döneminin sonlarına doğru Deniz kavimleri olarak nitelendirilen kavimler göçü sonrasında Anadolu'nun süper gücü Hititlerle beraber Miken kültürü tarihe karışmıştır. Bu köklü değişim bütün Ege Havzasında hızlı bir şekilde yaşanmıştır.

Ancak Demir Çağında bir süre boyunca Miken etkisinin çanak-çömlek üzerinde hala devam ettiği anlaşılmaktadır. Özellikle birçok erken Demirçağı malı üzerinde görülen bezemelerin Miken boyalı seramiğine olan benzerliği dikkat çekicidir.

ÖZET

Kıta Yunanistan'ın Mora Yarımadası'nda yer alan Mykenai yerleşiminde başlatılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan kültür, kentin adına atıfta bulunularak Miken Kültürü olarak tanımlanmıştır. Son Tunç Çağı'nda Ege Adaları, Batı ve Güney Anadolu kıyıları, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'e kadar uzanan bir coğrafyada görülen Miken yayılımının nedenleri, Miken halkının kökeni ve yönetim şekli, Mikenler'in M.Ö. II. binyılda nasıl adlandırıldıkları bu bağlamda Mikenler ile Ahhiyawa toplumunun aynı halk olup olmadığı, Anadolu'da gerçek anlamda bir Miken yerleşiminin varlığı ve Hitit-Miken ilişkileri hala üzerinde çok popüler tartışmaların devam ettiği konuları oluşturmaktadır.

Anadolu'da en erken Miken buluntuları Limantepe, Iasos, Troia ve Kazanlı'da ele geçmiştir. Bu merkezlerde tespit edilen buluntular LH I-II A arasındaki dönemlere tarihlenmektedir. Anadolu'da gerçek anlamda en geniş Miken yayılımı LH III A:2 döneminde meydana gelmiştir. Bu dönemde Miken yayılımı iç bölgelere doğru ilerlemiştir. Anadolu'da Miken buluntularının en yoğun olarak saptandığı merkezler Batı Anadolu kıyıları ve Güneyde Mersin ve İskenderun Körfezi arasındaki sahil şeridir. Anadolu'nun iç kesimlerinde tespit edilen Miken buluntu merkezi yoğunluğu çok düşüktür. Buna paralel olarak bu merkezlerde ele geçen Miken buluntuları Boğazköy, Maşathöyük ve Sarissa'da olduğu gibi birkaç parça testi ve çanak-çömlek parçası ile sınırlıdır. Bugüne kadar yapılan kazı ve araştırma sonuçlarına göre bütün Anadolu coğrafyası içerisinde sadece Miletos'ta gerçek anlamda bir Miken yerleşiminin var olduğu kabul edilmektedir.

SUMMARY

The culture, which was unearthed as result of the excavations started in the site of Mycenaean settling area on the Peloponnessos Peninsula of Greek Mainland, has been described as Mycenaean Culture as a reference to the name of the city. The causes for the expansion of Mycenaean Culture during the Late Bronze Age, which is observed in a geography in which Aegean Islands, the Western and Southern coasts of Anatolia, Cyprus and Eastern Mediterranean comprises, the governing regime and the origin of Mycenaean community, how the Mycenaeans were called in the II BC, in this context, whether Mycenaeans and Ahhiyawans were the same nation or not, presence of a Mycenaean settling in Anatolia in the literal sense, and the relations of Hittite and Mycenaean communities; all these are the issues on which extensive and popular discussions still keep going.

The earliest Mycenaean artifacts of Anatolia were found in Limantepe, Iasos, Troy, and Kazanli. The findings identified in these sites were dated between LH I-II A. The largest Mycenaean expansion in Anatolia in the literal sense has occurred in the era of LH III A:2. In this phase, Mycenaean expansion has advanced towards inlands. The sites of Anatolia where Mycenaean artifacts were identified most densely are on the coasts of Western Anatolia, and the coastal front between Mersin and Iskenderun Gulf of the South. The density of Anatolian inland-sites where Mycenaean artifacts were identified is low. Accordingly, the Mycenaean findings found in such sites are limited with a few pieces of shreds of jugs, and pottery as were in Boğazköy, Maşathöyük and Sarissa. According to the results of excavations and investigations made up today, it has been understood that only in Miletos within the complete Anatolian geography was there a Mycenaean settling in the well-known terms.

TEŞEKKÜR

Tez konumu belirlemede bana yardımcı olan ve çalışmalarımı destekleyen, her konuda yardımını esirgemeyen ve yol gösteren değerli hocam sayın Doç.Dr Engin AKDENİZ'e, değerli görüş ve eleştirileriyle tezi şekillendiren, Arkeoloji biliminde yetişmemde büyük emekleri olan Bölüm Başkanımız sayın Doç.Dr.Serap Yaylalı'ya, Yrd.Doç.Dr.Mustafa Kemal Şahin'e teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez çalışması, proje ekip üyesi olarak görev aldığım, Doç Dr. Engin Akdeniz başkanlığında yürütülen Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi adlı TÜBİTAK Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG) Projesi kapsamında Yüksek Lisans bursiyeri olarak desteklenmiştir. Söz konusu kurum yetkililerine şükranlarımı sunarım.

Ayrıca kaynak yardımında bulunan Prof.Dr.Christopher Mee'ye, Adnan Menderes Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkililerine, Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkilerine, Boğaziçi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi yetkililerine, çevrilerde yardım eden Yılmaz Katı'ya teşekkür ederim.

Beni her zaman destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Umut Bilen

Denizli Kasım 2008

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

AA	Archäologischer Anzeiger
Abbasoğlu 2002	H.Abbasoğlu, "Perge", Arkeoatlas (1), İstanbul, 2002.
AJA	American Journal of Archaeology
Akdeniz 1997	E.Akdeniz, "1995 Yılı Büyük Menderes Ovası ve Çevresi Yüzey Araştırmaları", *XIV. Araştırma Sonuçları Toplantısı II.Cilt* Ankara, 1997.
Akdeniz 1999	E.Akdeniz, *"Büyük Menderes Havzasının Demirçağı Öncesi Kültürleri"*, Yayınlanmamış doktora tezi, İzmir, 1999.
Akdeniz 2001a	E.Akdeniz, "Prehistorik ve Protohistorik Çağlarda Aşağı Büyük Menderes Havzası'ndaki Yol Şebekesi Hakkında Bazı Gözlemler", *Aydın Kültür-Sanat Bülteni* (İl Kültür Müdürlüğü Yayını), 2001.
Akdeniz 2001b	E.Akdeniz, "Aşağı Büyük Menderes Havzası'nda Jeoarkeolojik Değişimler", *Aydın Kültür-Sanat Bülteni* (İl Kültür Müdürlüğü Yayını), 2001.
Akdeniz 2002	E.Akdeniz, "Büyük Menderes Ovası'ndaki Prehistorik-Protohistorik Yerleşimler ve Bunların Ege Dünyasındaki Yeri", *I. Uluslararası Aşağı Büyük Menderes Havzası Tarih, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Sempozyumu*, İzmir, 2002.
Akdeniz 2004	E.Akdeniz, "Kuşadası Kadıkalesi Kazısında Bulunan Bir Hitit Heykelciği", *Olba* IX, Mersin, 2004.
Akdeniz 2006a	E.Akdeniz, "A New Excavation in Western Anatolia: Kadıkalesi (Ancient Anaia)" *Olba* XIII, Mersin, 2006.
Akdeniz 2006b	E.Akdeniz, "Beycesultan Son Kalkolitik Çağ ve İlk Tunç Çağı Seramiğinin Güneybatı Yayılımı ve Kadıkalesi Kazıları", Uluslar arası *Denizli ve Çevresi Tarih Kültür Sempozyumu, Bildiriler Cilt: 2*, Denizli 2006.
Akdeniz 2007	E.Akdeniz, "Kadıkalesi Kazısı Miken Buluntuları" *Ege Arkeoloji Dergisi,* cilt. IX, İzmir, 2007.
Akurgal 1946	E.Akurgal, "Haberler-Zile Maşathöyüğü Kazısı", *Belleten, cilt: X, sayı: 37*, Ankara, 1946.
Akurgal 1950	E. Akurgal,"Bayraklı Kazısı Ön Rapor/Bayraklı, Erster vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen in Alt-Smyrna", *DTCF Dergisi* 8/1, 1950.

Akurgal 1997	E.Akurgal, *Eski İzmir I Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı*, Ankara, 1997.
Akyurt 1998	M.Akyurt, *"M.Ö. II. Binde Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri"*, Ankara, 1998.
Alexıou 1991	S.Alexıou, *"Minos Uygarlığı"*, İstanbul, 1991.
Alkım 1974	U.B.Alkım, "Tilmen Höyük Kazısı ve Samsun Bölgesi Araştırmaları 1972", *TAD* XXI, 1974.
ANMED	Anadolu Akdeniz'i Haberleri
Alp 2000	S.Alp, *Hitit Çağında Anadolu*, İstanbul, 2001.
Alpözen 1997	O.Alpözen, "Batık Kazı Araştırmalarına Göre Anadolu'da Deniz Ticareti/Maritime Trade in Anatolia: The Evidence Wreck", *Palmet I*, 1997
AS	Anatolian Studies
Alzinger 1972	W.Alzinger, *Die Ruinen von Ephesos,* Berlin, 1972.
Bachhuber 2003	C.Bachhuber, "*Aspects The Late Helladic Sea Trade*", A Thesis, Texas University, Master of Arts, 2003.
Bakır-Anlağan 1980	G.Bakır, C. Anlağan, "1979 Yılı Klazomenai Kazısı", *II. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1980.
Bammer 1990	A.Bammer, "A peripteros of the Geometric period in the Artemision of Ephesos", *AS* 40, 1990.
Bass 1961	G.F.Bass, "The Cape Gelidonya Wreck: Preliminary Report" *AJA*, (65), 1961.
Bass 1963	G.F.Bass, "Mycenaean and Protogeometric Tombs in Halikarnassus Peninsula", *AJA*, (57), 1963.
Bass 1967	G.F.Bass, *Cape Gelidonya: A Bronze Age Shipwreck*, Philedelphia, 1967.
Bass 1986	G.F.Bass, "A Bronze Age Shipwreck at Uluburun (Kaş): 1984 Campaign" *AJA* (90), 1986.
Bass 1989	G.F.Bass, "Excavation at Uluburun (Kaş) 1987 Campaign" X. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, Anakara, 1989.

Bass 1998 G.F.Bass, "Sailing Beetween the Aegean and Orient in the Second Millenium BC", in E. Cline and D. Harris-Cline (eds.), *The Aegean and the Orient in the Second Millennium B. C.*Liege,1998,*Aegaeum*18] (Liège/Austin), 1998.

Bass-Carlson-Polzer 2006 G.F.Bass, D.N.Carlson, M.E.Polzer, "A Brief History Of Ships Hulls and Anchors as Revealed along the Turkish Coast by the Institute of Nautical Archaeology", *Hayat Erkanal'a Armağan Kültürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul, 2006.

Basedow 2001, S.Basedow, "Beşiktepe, Son Tunç Çağı Mezarlığı", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), İstanbul, 2001.

Bean 2001 G.E.Bean, *Eski Çağ'da Ege Bölgesi*, İstanbul, 2001

Benzi 1992 M. Benzi, *Rodi e La Civilta Micenea*, Vol. I-II, Roma 1992.

Becks 2002 R.Becks, "Yüksek Troia Kültürü", *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, İstanbul, 2002.

Becks 2003 R.Becks, "Troia VII – The Transition from the Late Bronze Age to the Early Iron Age", *In: Identifying Changes-The Transition from Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions. Proceedings of the International Workshop*, Istanbul, 2003.

Becks 2004 R. Becks, "Troia, Son Tunç Çağı", Arkeoatlas, İstanbul, 2004.

Bilen 2007 U.Bilen, "Batı Anadolu'da Mikenler I", *Bilim ve Ütopya*, 162, İstanbul, 2007.

Bilen 2008 U.Bilen, "Batı Anadolu'da Mikenler II", *Bilim ve Ütopya*, 163, İstanbul, 2007.

Bilgi 1982 Ö.Bilgi, *M.Ö. II. Binyılda Anadolu'da Bulunmuş Olan Matara Biçimli Kaplar* , İstanbul, 1982.

Birmingham 1964 J.Birmingham, "Surface Finds from Various Sites I", *AS* XIV 1964.

Bittel-Schneider 1943, K. Bittel-A.Schneider, "Archäologische Funde aus Türkei, 1942," *AA* 58, 1943.

Blegen 1934 C.W.Blegen, "Excavation at Troy 1933", *AJA* 38, (2) 1934.

Blegen 1935a C.W.Blegen, "Excavation at Troy 1934", *AJA* 39, (1) 1935

Blegen 1935b C.W.Blegen, "Excavation at Troy 1935", *AJA* 39, (4) 1935.

Blegen 1937a C.W.Blegen, “Excavation at Troy 1936”, *AJA* 41, (1) 1937.

Blegen 1937b C.W.Blegen, “Excavation at Troy 1937”, *AJA* 41, (4) 1937.

Blegen 1939 C.W.Blegen, “Excavation at Troy 1938”, *AJA* 43, (2) 1939.

Blegen-Caskey-Rawson 1953, C.W. Blegen, J.L.Caskey, M.Rawson, *Troy III: The sixth Settlement*, Princeton, 1953.

Bloedow 1988, E.F. Bloedow, “The Trojan war and Late Helladic IIIC”, *Praehistorische Zeitschrift* 63, 1988.

Blum 2002 S.E.W.Blum, “Troia IV-V, Anadolu Troia Kültürü”, *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, İstanbul, 2002.

Boysal 1964, Y.Boysal, “Milli Eğitim Bakanlığı Müskebi Kazısı 1963 Yılı Kısa Raporu,” *TAD* 13/2, 1964

Boysal 1967a, Y.Boysal, “Müskebi kazısı 1963 kısa raporu/Vorläufiger Bericht über die Grabungen 1963 in Müskebi,” *Belleten* 31, 1967.

Boysal 1967b, Y. Boysal, “Karya Bölgesinde Yeni Arastırmalar/New Excavations in Caria,” *Anadolu* 11, 1967.

Boysal 1969 Y.Boysal, *Katalog der Vasen im Museum von Bodrum I: Mykenisch-Protogeometrisch,,* Ankara, 1969.

Boysal 1973 Y.Boysal,”Batı Anadolu’da Son Araştırmalar, Ahhiyawa Sorunu”, *Anadolu* XV, 1973.

Buccholz 1975 H.G.Buchhloz, *Methymna-Archaologische Beitrage zur Topographie und Geschichte von Nordlesbos*, Mains 1975.

Büyükkolancı 1997 M.Büyükkolancı, “Apasas, Eski Efes ve Ayasuluk”, *Geçmişten Günümüze Selçuk Sempozyumu*, İzmir, 2001.

Büyükkolancı 1999 M.Büyükkolancı, “Ayasuluk Tepesi (Eski Efes), 1996 Yılı Kazıları”, *VIII. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 1999.

Büyükkolancı 2000 M.Büyükkolancı, “Selçuk, Ayasuluk Tepesi (Eski Efes) 1997 Yılı Kazı ve Araştırmaları, *IX. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, Ankara, 2008.

Büyükkolancı 2001a M.Büyükkolancı, “Selçuk, Ayasuluk Tepesi 1999 Yılı Kazıları”, *11. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 2001.

Büyükkolancı 2001b M.Büyükkolancı, "Kuşadası Yılancı Burnu Antik Neopolis mi? Yoksa Maratheison mu?", *Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*, İzmir, 2001.

Büyükkolancı 2005 M.Büyükkolancı, "Eski Efes-Ayasuluk Tepesi", *Ramazan Özgan'a Armağan*, İstanbul, 2005.

Brises-Briese-Pedersen 2005 C. Briese, M.B. Briese, P.Pedersen, "*Halikarnasos 2003" 26. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt:1*, Ankara, 2005.

Briese-Pedersen 2007 M.B.Briese, P.Pedersen, "Halikarnasos 2005", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt:2,* Ankara, 2007.

Bridges 1974 R. Brıdges, "The Mycenaean tholos tomb at Kolophon," *Hesperia* 43/2, 1974.

Castleden 2005 R.Castleden, *Mycenaean,* London, 2005.

Caneva 2003 I.Ceneva, "Mersin-Yumuktepe 2002", *ANMED* (1), 2003.

Caneva 2004 I.Ceneva, "Mersin-Yumuktepe Kazısı 2003", *ANMED* (2), 2004.

Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2005, I.Caneva, K.Köroğlu, G.Köroğlu, T. Özaydın, "*2003 Yılı Yumuktepe Höyüğü Kazıları" 26. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt.2*, Ankara, 2005.

Caneva-Köroğlu-Köroğlu-Özaydın 2007, I.Caneva, K.Köroğlu, G.Köroğlu, T. Özaydın, "*2005 Yılı Yumuktepe Höyüğü Kazıları" 28. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt.2*, Ankara, 2007.

Caymaz 2006 T.Caymaz, "Urla Yarımadası'nda Bir Yerleşme: Germiyan Yalısı-Küçük Ada", *Hayat Erkanal'a Armağan Kültürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul, 2006.

Cline 1994 E.H.Cline, "Sailing the Wine-Dark Sea: International Trade and the Late Bronze Age Aegean", *BAR* international series 591, Oxford, Tempus, Reparatum.

Conter 2003 C.N.Conter, "Chariot Usage ın Greek Dark Age Warfare", *A Thesis submitted to department of Classics in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of the Arts, The Florida States University, Collage of Arts and Sciences*, 2003.

Courtois-Karageorghis 1972 "The Mycenaeans in the Eastern Mediterranean", *Acts of the İntenational Archaeological Symposium Nicosia*, 1972.

Çiner 1964 R.Çiner, "Bodrum-Müskebi Kazısı İskelet Kalıntılarının Tetkiki", *Antropoloji,* I, 2.

Çalış-Sazcı 2002 D.Çalış, G.Sazcı, "Troia Kazı Tarihçesi" *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, İstanbul, 2002.

Çalış-Sazcı 2002 D.Çalış, G.Sazcı, "Denizsel Troia Kültürü" *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, İstanbul, 2002.

Darga 1992 M. Darga, *Hitit Sanatı*, İstanbul, 1992.

Dickinson 1996 O.Dickinson, *The Aegean Bronze Age*, Cambridge, 1996.

Demir 2003 M.Demir, "On the Possible Previus Links of the Dark Age Aiolian Colonist With Their Newly Colonised Terrritories", *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (10), Muğla, 2003.

Diler 2005 A.Diler, "Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedesa, Mylasa, Damlıboğaz (Hydai), Kedrai (Sedir Adası) Yüzey Araştırması, 2003, *22. Araştırma Sonuçları Toplantısı cilt:2*, Ankara, 2005.

Diler 2007 A.Diler, "Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedesa, Mylasa, Damlıboğaz (Hydai), Kedrai (Sedir Adası), Kissebükü (Anastasiaoupolis) ve Mobolla Kalesi, Yüzey Araştırmaları 2004-2005", *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, cilt: 2*, Ankara, 2007.

Easton-Hawkins-Sherratt-Sherratt 2002, D.F. Easton, J.D. Hawkins, A.G.Sherratt, E.S.Sherratt, "Troy in Recent Perspective", *AS* (52), 2002.

Ehringhaus 1997 H.Ehringhaus, "Vorläufiger Bericht über die Ausgrabung auf dem Sirkeli Höyük, Provinz Adana/Türkei im Jahre 1997", *İst.Mitt* (49), 1999.

Emre 1978 K.Emre, *Yanarlar, Afyon Yöresinde Bir Hitit Mezarlığı/A Hittite Cemetery near Afyon*, Ankara, 1978.

Erdemgil-Büyükkolancı 1992, S.Erdemgil, M.Büyükkolancı, "1990 Yılı Efes-Ayasuluk Tepesi Prehistorik Kazısı", *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, cilt:2*, Ankara, 1992

Erel-Çağatay 2003 T.L.Erel, M.N.Çağatay, "Kuzey Marmara'da Perinthos-Herakleia (Marmara Ereğlisi) Limanlarında Tarihsel Dönemlerdeki Morfolojik Değişimler" *TURQUA IV*, İTÜ/AYBE, İstanbul, 2003.

Erkanal-Erkanal 1983 A.Erkanal-H.Erkanal, "Vorbericht über die Grabungen 1979 im Prahistorischen Klazomenai/Limantepe", *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi* 1/1, 1983.

Erkanal-Erkanal 1987a A.Erkanal, H.Erkanal, "Batı Anadolu'da Yeni Bir Arkeolojik Kazı Panaztepe", *Remzi Oğuz Arık Armağanı*, Ankara, 1987.

Erkanal 1987b A.Erkanal, "*Panaztepe Kazısının 1985 Yılı Sonuçları" VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı, cilt 1*, Ankara, 1987.

Erkanal 1990 A.Erkanal, "Panaztepe Kazısının Tarihsel Açıdan Değerlendirilmesi", *X. Türk Tarih Kongresi, cilt: 1*, Ankara,1990.

Erkanal 2002 A.Erkanal, "İzmir Bölgesi Arkeolojik Araştırmalarında "Panaztepe Kazısının Yeri", *İzmir Kent Kültür Dergisi*, sayı: 5, İzmir, 2002.

Erkanal 2004 A. Erkanal**,** "Anadolu Miken İlişkileri", *Arkeoatlas*, (3), İstanbul, 2004.

Erkanal 2005 A.Erkanal, "*Yeni Buluntular Işığında Panaztepe Kazısı*" XIV. Türk Tarih Kongresi, cilt: 1, Ankara, 2005.

Erkanal 1996 H.Erkanal,"Eski Tunç Çağı'nda Batı Anadolu Sahil Kesiminde Kentleşme", *Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, İstanbul, 1996.

Erkanal-Özkan 1997 H.Erkanal, T.Özkan, "1995 Baklatepe Kazıları", *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, 1997, Ankara.

Erkanal-Özkan 1998 H.Erkanal, T.Özkan, "1996 Baklatepe Kazıları", *XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, 1998, Ankara.

Erkanal-Özkan 1999 H.Erkanal, T.Özkan, "1997 Baklatepe Kazıları", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı,* cilt:2, 1999, Ankara.

Erkanal-Özkan 2000 H.Erkanal, T.Özkan, "1998 Baklatepe Kazıları", *XXI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, 2000, Ankara.

Erkanal 2002 H.Erkanal, "Limantepe Kazıları", *İzmir Kent Kültür Dergisi*, sayı: 5, İzmir, 2002.

Erkanal 2005 H.Erkanal, "Erken Tunç Çağı'nda İzmir Bölgesinin Siyasi Yapısı", *IV. Türk Tarih Kongresi*, cilt:1, Ankara, 2005.

Ersoy 1986 Y.E.Ersoy, "Manisa Müzesinde Bulunan Menemen/Panaztepe Mezar Grubu", *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 1986.

Ersoy 1988 Y.E. Ersoy, "Finds from Menemen/Panaztepe in the Manisa Museum,"*BSA* (83), 1988.

French 1965 D.H.French, "Prehistoric sites in the Göksu Valley" *AS* (15), 1965.

French 1969 D.H.French, “Prehistoric Sites in Northwest Anatolia: Balıkesir and Akhisar/Manisa Areas”, *AS* (19), 1969.

French 1971 E.French “The Development of Mycenaean Terracotta Figurines”, *BSA* (66) 1971.

French 1975 E.French, “A Assessment of the Mycenaean Pottery at Tarsus”, *AS* (25) 1975.

Friedrich-Kromer-Friedrich 2006 W.L.Friedrich, B.Kromer,M.Friedrisch “Santorini Eruption Radiocarbon Dated to 1627-1600 B.C.” *Science* vol: 312.

Forrer 1924 E.O.Forrer, “Vorhomerische Griechen in den Keilschrifttexten von Boghazkoi”*, MDOG*, (63),1924.

Forstenpointner-Kerschner-Muss 1996, G.Forstenpointner, M.Kerschner, U.Mass, “Das Artemision in der Spaten Bronzezeit und der Frühen Einsenzeit”, *Das Artemision von Ephesos, Sonderh*, 1996.

Furumark 1950 A. Furumark, The Settlement at Ialysos and Aegean History 1550-1400 B.C, *OpAth*, (6) 1950

Furumark 1972a A. Furumark, *Mycenaean Pottery, Analysis and Classification*, Stockholm, 1972.

Furumark 1972b A. Furumark, *Mycenaean Pottery II, Chronology*, Stockholm, 1972.

Gençer 2006 N.Gençer, “Sarımeşetepe Madeni Buluntuları”, *Hayat Erkanal’a Armağan Kültürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul, 2006.

Genz 2004 H.Genz, “Eine Mykenische Scherbe aus Bogazköy”, *AA* (1), 2004.

Girginer 2005 K.S.Girginer, “2003 Yılı Adana İli ve Çevresi Yüzey Araştırması (Saimbeyli), *22.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, cilt: 2, Ankara, 2005.

Girginer 2007 K.S.Girginer, “2005 Yılı Adana (Ceyhan) ve Kayseri (Develi) Yüzey Araştırmaları”, *24. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, cilt:2, Ankara, 2007.

Giuffrida 2004 A.Giuffrida, “Shekelesh, Evidenze stroriche su uno dei Popili del mare”, *Definirsi e definire: percezione, rappresentazione, e ricostruzione dell’identita, Atti del, 3. Incontro <Orientalisti>*, Roma, 2004

Goldman 1937 H.Goldman, "Excavations at Gözlükule, Tarsus 1936", *AJA* 41 (2), 1937.

Goldman 1938 H.Goldman, "Excavations at Gözlükule, 1937", *AJA* 44 (1) 1938.

Goldman 1940 H.Goldman, "Excavations at Gözlükule, 1938", *AJA* 44 (1) 1938.

Goldman 1956 H.Goldman, *Excavations at Gözlü Kule Tarsus II, From Neolithic through the Bronze Age,* Princeton, 1956.

Gorman 2001 V.B.Gorman, *Miletos, the Ornament Ionia*, Michigan, 2001.

Gödecken 1988 K.B.Gödecken, "A contribution to the early history of Miletus", *Problems in Greek Prehistory*, Bristol, 1988.

Gültekin-Baran H. Gültekin-M. Baran, "Selçuk Tepesinde Bulunan Miken Mezarı/The Mycenaean grave found at the hill of Ayasuluk," *TAD* 13 (2), 1964.

Gümüş 1997 H.Gümüş, "Selçuk'un Jeolojik Yapısı Ve Şehircilik Açısından önemi*", Geçmişten Günümüze Selçuk*, İzmir, 1997.

Günel 1995 S.Günel, "Panaztepe Mezarlık Alanından Ele Geçen Gaga Ağızlı Bir Myken Testisi", *In Memoriam, İ. Metin Akyurt-Bahattin Devam Anı Kitabı, Eski Yakındoğu Kültürü Üzerine İncelemeler*, İstanbul, 1995

Günel 1998a, S.Günel, "Liman Tepe'de Ele Geçen Bir Myken Figürin Parçası", *Belleten,* LXII (233), 1998.

Günel 1998b, S. Günel "Eine Mykenische Figurine aus Liman Tepe", *Ist.Mitt* (48),1998.

Günel 1999 S.Günel, "*Panaztepe II, M.Ö. 2. Bine Tarihlendirilen Panaztepe Seramiğinin Batı Anadolu ve Ege Arkeolojisindeki Yeri ve Önemi"*, Ankara 1999.

Günel 2003a S.Günel, "Aydın Bölgesi Yüzey Araştırmaları Işığında Çatalkaya, Dedekuyusu, ve Bahçetepe Yerleşimleri", *Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: 20 (1), Ankara, 2003.

Günel 2003b S.Günel, "2001 Yılı Aydın ve Muğla İlleri Yüzey Araştırması", *20. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* cilt:2, Ankara, 2003.

Günel 2006 S.Günel, "Çine-Tepecik Höyüğü 2004 Yılı Kazıları" *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 2006.

Günel 2007 S.Günel, "Çine-Tepecik Höyüğü 2005 Yılı Kazıları" *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 2007.

Güntner 2000 W.Güntner, *Figürlich Bemalte Mykenische Keramik Aus Tıryns,* Verlag Philipp von Zabern Mainz am Rheim, 2000.

Greaves 2003 A.M.Greaves, *Miletos, Bir Tarih*, İstanbul, 2003.

Hammer 1987 C.U Hammer, "The Minoan Eruption of Santorini dated to 1645 B.C. ?" *Nature*, 1987.

Hanfmann 1967 G.Hanfmann, "Sardis 1966", *AS* (17), 1967.

Hanfmann-Waldbaum 1968 G.M.A. Hanfmann, J.G.Waldbaum, "Two submycenaen Vases and a Tablet from Stratonikeia in Caria" *AJA*, (72), 1962.

Hansen 1994 O.Hansen, "A Mycenaean Sword from Bogazköy-Hattusa Found in 1991" *BSA* (89), 1994.

Harrison-Batıuk-Snow 2006, T.P.Harrison-S.Batıuk-H.Snow, "2004 Yılı Tayinat Höyük Kazıları", *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2006

Heinhold-Krahmer 1977 S.Heinhold Krahmer, *Arzawa. Untersuchungen zu seiner Geschichte nach den hethitischen Quellen"*, Heidelberg, 1977.

Hertel-Kolb 2003 D.Hertel, F.Kolb, "Troy in Clearar Perspective", *AS* (53), 2003.

Higgins 2001 R.Higgins, *Minoan and Mycenaean Art,* London, 2001.

Hnila-Pieniazek-Sikora 2002 P.Hnila, M.Pieniazek-Sikora, "Erken Demir Çağında Troia (Roia VIIb 1-3)", *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*, İstanbul, 2002.

Hüryılmaz 1998 H.Hüryılmaz, "*Gökçeada-Yenibademli Höyük 1996 Yılı Kurtarma Kazısı*" 19. Kazı Sonuçları Toplantısı, cilt:1, Ankara, 1997.

Hüryılmaz 1999a H.Hüryılmaz, "Eine Gruppe Frühbronzezeitlıcher Menschenfıgurinen aus Yenibademli Höyük Auf Gökçeada (Imbros)", *Studia Troica* (9), 1999.

Hüryılmaz-Sevinç 1999b H.Hüryılmaz, N.Sevinç, "1997 Gökçeada-Yenibademli Höyük Kazıları" *20. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 1997.

Hüryılmaz 2000 H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Höyük 1998 Yılı Kazıları" *21. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 2000.

Hüryılmaz 2002a H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Höyük 2000 Yılı Kazıları" *23. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 2000.

Hüryılmaz 2002b H.Hüryılmaz, "Yenibademli Höyük: Kuzeydoğu Ege Denizinde Bir Erken Tunç Çağı Yerleşimi", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, cilt:19 (1), 2002.

Hüryılmaz 2006a H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Yerleşimcilerinin Erken Bronz Çağında Deniz Aşırı İlişkileri", *Hacettepe Üniversitesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (17), 2006.

Hüryılmaz 2006b H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Höyükte Kent Organizasyonu ve Yönetim", *Hacettepe Üniversitesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (18), 2006.

Hüryılmaz 2006c H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Topluluğunun Erken Bronz Çağı'nda Karma Besin Ekonomisi" *Hayat Erkanal'a Armağan Kültürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul, 2006.

Hüryılmaz 2007 H.Hüryılmaz, "Gökçeada-Yenibademli Höyük: 5000 Yıllık Bir yerleşmede Sosyal Yaşam", *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (17), 2007.

Hüryılmaz 2007b H.Hüryılmaz, "Gökçeada Yenibademli Höyük Kazısında Bulunan Makara Biçimli Nesneler ve Düşündürdükleri", *Hacettepe Üniversitesi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (19), 2007.

Hrouda 1997 B.Hrouda, "Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungsergebnisse auf dem Sirkeli Höyük/Stüdtürkei von 1992-1996", *İst.Mitt* (47), 1997.

Iakovidis 1979 Sp.Iakovidis, "The Chronology of LH III C", *AJA* (83), 1979.

İst.Mitt İstanbuler Mitteilungen

Jackson-Postgage 1999 M.PC.Jackson, J.N.Postagage, "Kilisetepe 1997, A Summary of Principal Results, *20. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1 Ankara, 1999.

Jansen 2001 H.G.Jansen, "Yeni Uluslar Arası Kazılar, Bilime ve Topluma Etkileri", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), İstanbul, 2001.

Joukowsky 1986a M. Joukowsky, "Prehistoric Aphrodisias I, An Account of the Excavations Artifact Studies", Louvian-La Neuve, 1986.

Joukowsky 1986b M. Joukowsky, *Prehistoric Aphrodisias II, An Account of the Excavations Artifact Studies*, Louvian-La Neuve, 1986.

Joukowsky 1987 M. Joukowsky, "*Prehistoric Aphrodisias*", Aphrodisias De Carie, Colloque de I'Universite de Lille III, Paris, 1987.

Joukowsky 1989 M.Joukowsky, "Exchange at Prehistoric Aphrodisias: Consideration" *Anatolai and the Ancient Near East, Studies Honor of Tahsin Özgüç*", Ankara, 1989.

Jablonka-Rose 2004 P.Jablonka, C.B.Rose, "Late Bronze Age Troy: Response to Frank Kolb", *AJA*, (108), 2004.

Kadish 1971 B.Kadish, "Excavation of Prehistoric Remains at Aphrodisias, 1968-1969", *AJA* (75), 1971.

Kayan 1988 İ.Kayan, "Late Holocene Sea Level Changes of Western Anatolian Coast", *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeocology, Vol. 68, Special Issue: Quternary Coastal Changes*, Amsterdam, 1988.

Kayan 1991 İ.Kayan, "Holocene Geomorphic Evolution of The Beşik Plain and Changing Environment of Ancient Man" *Studia Troica* (1), 1991.

Kayan 1996 İ. Kayan, "Efes'te Artemision İle Coressus Kapısı Arasındaki Eski Kıyı Çizgisi Üzerine Paleocoğrafya Araştırmaları"*, XII Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1996.

Kayan – Kraft 1997 İ. Kayan, J. C. Kraft, "Selçuk Ovasında Efes Kültürünün Gelişimine Coğrafi Çevrenin Etkileri", *Geçmişten Günümüze Selçuk*, İzmir, 1997.

Kayan 1999 İ.Kayan, "Holocene Stratigraphy and Geomorphological Evulation of the Aegean Coastal Plains of Anatolia", *Queternary Science Reviews*, (18), 1999.

Kayan 2005 İ.Kayan, "Karamenderes Deltasının (Çanakkale) Holosen Stratigrafisi ve Troia Jeoarkeolojisi Bakımından Değerlendirilmesi", *TURQUA V*, İTÜ/AYBE, İstanbul, 2005.

Keskin 2003 L.Keskin, *Başlangıcından M.Ö. III. Binyılın Sonuna Kadar Batı Anadolu Madenciliği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2003.

Kilian 1988 K.Kilian, "Mycenaeans up to Date", *Problems in Grek Prehistory*, Manchester, 1988.

Kleiner1970, K.Kleiner, "Stand der Erfoschung von Alt-Milet" *Ist.Mitt* (19-20), 1970.

Klinkott-Becks 2001 M.Klinkott, R.Becks, "Surlar, Kaleler, Kapılar, Troia VI ve VII Yerleşim Katındaki, Surların Yapım Tarzı ve Tasarımı", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), 2001.

Kolb 2004 F.Kolb, "Troy VI, A Trading Center and Commercial City ?" *AJA* (108), 2004.

Kuniholm 1990 P. Kuniholm, "*Overview and Assessment of the Evidence for the Date of the Eruption of Thera"*, in D. A. Hardy and A. C. Renfrew, eds., *Thera and the Aegean World III: Proceedings of the Third International Congress, Santorini, Greece, 3-9 September 1989*, Vol. III "Chronology" (London: The Thera Foundation 1990).

Kuniholm 1997 P.Kuniholm, "Aegean Dendrochronology Project December 1997 Progress Report", *Annual Reports*, Cornell University, 1997.

Konyar 2006 E.Konyar, "Adana Höyük Araştırmaları: Kozan ve Yumurtalık İlçeleri", *ANMED* (4), 2006.

Korfmann 1983 M.Korfmann, "1982 Yılı Beşigetepeler Kazısı ve Çevre Araştırmaları", *V. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1983.

Korfmann 1985a M.Korfmann, "Beşik-Tepe, 1984", *AS* (25), 1985.

Korfmann 1985b M.Korfmann, "Beşik-Yassı Tepe ve Beşik-Sivri Tepe 1983 Ön Raporu" *VI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1985.

Korfmann 1986a M.Korfmann, "Beşiktepe: New Evidence for he Period of the Trojan Sixth and Seventh Settlements" *Troy and Trojan War,* A Symposium Held at Bryn Mawr Collage, 1986.

Korfmann 1986b M.Korfmann, "Beşik-Yassı Tepe ve Beşik-Sivri Tepe ve Beşik Mezarlığı 1984 Ön Raporu" *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1986.

Korfmann 1987 M.Korfman, "Beşiktepe", *Arkeoloji ve Sanat*,1987.

Korfmann 1989 M.Korfman, "1997 Yılı Beşik-Sivritepe, Beşik-Koyu ve Troia Çalışmaları", *X. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara.

Korfmann 1992 M.Korfmann, "Troia-Ausgrabungen 1990 Und 1991" *Studia Troica* (2), 1992.

Korfmann 1997 M.Korfmann, "Zur Datierung Der "Stad Des Priamos" İn Hisarlık" *Akurgala'a Armağan, Anadolu (Anatolia)*, (XXIII), 1984-1997, Ankara, 1997.

Korfmann 2001a M.Korfmann, "Tarih Öncesi Yerleşim Yeri, Hisarlık Tepesi, En Alttan Üste Doğru "Troia'nın On Kenti", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), 2001.

Korfmann 2001b M.Korfmann, "Troia Düş ve Gerçek", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), 2001.

Korfmann 2002a M.Korfmann, "Gerçekleşen Mitos, Mitoslaşan Gerçek, Troia", *İzmir Kent Kültür Dergisi*, sayı: 5, İzmir, 2002.

Korfmann 2002b M.Korfmann, "Die Arbeiten in Troia/Wilusa 2002/2002 Work at Troia/Wilusa", *Teil A: Troia und Troas-Aktuelle Ausgrabungen und Umfeld*, 2002.

Kozal 2005 E.Kozal, "Unpublished Middle and Late Cypriot Pottery from Tarsus-Gözlükule", *Field Seasons 2001-2003 of the Tarsus-Gözlükule Interdisciplinary Research Project,* İstanbul, 2005.

Latacz 2001a J.Latacz, "Homeros'un Buluşu mu, Yoksa Korunmuş Anılar mı?", *Düş ve Gerçek Troia*, (Çev.S.B.Gün), 2001.

Latacz 2001b J.Latacz, "Wılusa (Wilios/Troia), Zentrum Eines Hethıtıschen Gliedstaates in Nordwest-Kleinasien", *Troia-Wilusa-Wilios Drei Namen für ein Territorium*, Basel, 2001.

Levi 1972 D.Levi, "Iasos, Le Campagne Di Scavo 1969-70" *Annuorio della Scuola archaelogica di Atene e dele Missioni Italiane in Oriente* (47/48), 1972.

Llyod-Mellaart 1955 S.Llyod, J.Mellaart, "Beycesultan Excavation", *AS* (5), 1955.

Lloyd-Mellaart 1962 S.Lloyd-J.Mellaart, *Beycesultan Vol. I., The Chalcolithic and Early Bronze Age Levels,* Londra, 1962.

Lloyd-Mellaart 1965 S.Lloyd-J.Mellaart, *Beycesultan Vol. II, Middle Bronze Age Architectura and Pottery*, Londra, 1965.

Lohmann 1995 H.Lohmann, "Survey in der Chora von Milet", *AA*, 1995.

Lohmann 1997 H.Lohmann, "Survey in der Chora von Milet: Vorbericht über die Kampagnen der Jahre 1994 und 1995", *AA*, 1997.

Lohmann 1999 H.Lohmann, "Survey in der Chora von Milet: Vorbericht über die Kampagnen der Jahre 1996 und 1997", *AA*, 1999.

Macqueen 2001 J.G.Maqueen, *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, Ankara, 2001.

Marchese 1976a R.T.Marchese, “Report on the Acropolis Excavations at Aphrodisias: 1971-1973”, *AJA* (80) 1976.

Marchese 1976b R. T. Marchese, *“History of Urban Organization in the Lower Meander River Valley: Regional Settlement Patterns to the second Century A.D.”* Newyork,1976.

Marchese 1978 R. Marchese, “Late Mycenaean ceramic finds in the lower Maeander river valley and a catalogue of Late Bronze Age painted motifs from Aphrodisias,” *The Archeological Journal* (135), 1978.

Marinatos 1939 S. Marinatos, “The Volcanic Destruction of Minoan Crete”, *Antiquity*, vol:13:52, 1939.

MDOG Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft.

Mee 1978 C. Mee, “Aegean trade and settlement in Anatolia in the Second Millennium BC,” *AS* (28), 1978.

Mee 1982 C.Mee, *Rhodes in the Bronze Age,* Warminster, 1982.

Mee 1986 C.Mee, ““A Mycenaean Thalassocracy in the Eastern Aegean?”, *Problems in Greek Prehistory*, Bristol, 1986.

Mee 1998 C.Mee, "Anatolia and the Aegean in the Late Bronze Age," in E. Cline and D. Harris-Cline (eds.), *The Aegean and the Orient in the Second Millennium B. C.* Liege,1998,*Aegaeum*18] (Liège/Austin), 1998.

Mellaart 1954 J.Mellaart, “Preliminary Report on a Survey of Pre-Clasiccal Remains in Southern Turkey”, *AS* (4), 1954.

Mellaart 1968 J.Mellaart, “Anatolian Trade with Europe and Anatolian Geography and Culture Provinces in the Late Bronze Age”, *AS* (18), 1968.

Mellaart 1970 J. Mellaart, “The Second Millennium Chronology of Beycesultan,” *AS* (20),1970.

Mellaart-Murray 1995 J. Mellaart-A.Murray, *Beycesultan Vol III Part II, Late Bronze Age and Phrygian Pottery*, Londra, 1995.

Mellink 1956 M.Mellink, “Archaeology in Asia Minor”, *AJA* (60), 1956.

Mellink 1964 M.Mellink, “Archaeology in Asia Minor”, *AJA* (68), 1964.

Mellink 1970 M.Mellink, “Archaeology in Asia Minor”, *AJA* (74), 1970.

Mellink 1988 M.Mellink, “Archaeology in Asia Minor”, *AJA* (92), 1988.

Meriç 1982 R.Meriç, "*Küçük Menderes Havzası'nın Tarihsel Coğrafyası*", Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İzmir, 1982.

Meriç 1986 R.Meriç, "1984 Yılı İzmir ve Manisa İlleri Yüzey Araştırmaları", *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1985.

Meriç 1989a R.Meriç, "1987 Yılı Manisa-Aydın İlleri Yüzey Araştırması", *VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1991.

Meriç 1989b R.Meriç, "1987 Yılı Alaşehir Kazısı", *X. Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, Ankara, 1989.

Meriç 1990 R.Meriç, "1988 Yılı Alaşehir Kazısı", *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı, cilt:1*, Ankara, 1990.

Meriç 1992 R.Meriç, "1990 Yılı Alaşehir Kazısı", *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 1992.

Meriç 1993 R.Meriç, "1991 Yılı Alaşehir Kazıları" *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:2, Ankara, 1993

Meriç 2002a R.Meriç, "Metropolis Yakınındaki Hitit Çağdaşı Bir Arzawa Kenti: Puranda", *İzmir Kent Kültür Dergisi*, sayı: 5, İzmir, 2002.

Meriç-Mountjoy 2002b R. Meriç-P.Mountjoy, "Mycenaean Pottery from Bademgediği Tepe (Puranda) in İonia: A preliminary report", *Ist.Mitt* (52), 2002.

Meriç 2003 R.Meriç, "Excavations at Bademgediği Tepe (Puranda) 1999:2002: A Preliminary Report", *Ist.Mitt* (53), 2003.

Meriç-Öz-Meriç-Aybek-Güngör 2007 R.Meriç, A.K.Öz, A.E.Meriç, S.Aybek, E.Güngör, "2005 Yılı Metropolis Kazısı" *28. Kazı Sonuçları Toplantısı,* cilt:2, Ankara, 2007.

Mommsen-Hertel-Mountjoy 2001 H. Mommsen-D.Hertel-A.P.Mountjoy, "Neutron Activation Analysis of the Pottery from Troy in the Berlin Schliemann Collection", *AA* 2001, Heft 2.

Mountjoy 1986 P.A.Mountjoy, "Mycenaean Decorated Pottery: a Guide to *idenfication",* Studies in Mediterranean Archaeology (73) Gothenburg, 1986.

Mountjoy 1993 P.A.Mountjoy, *Mycenaean Pottery:An Introduction*, Committee for Archaeology, Oxford, 1993.

Mountjoy 1997a P.A.Mountjoy, “Local Mycenaean Pottery at Troia”, Studia Troica, (7), 1997.

Mountjoy 1997b P.A.Mountjoy, “A Trojan Mycenaean Pictorial Krater”, *Studia Troica*, (7), 1997.

Mountjoy 1997c P.A.Mountjoy, “Troy Phase VIf and Phase VIg, the Mycenaean Pottery” *Studia Troica*, (7), 1997.

Mountjoy 1998 P.A.Mountjoy, “The East Aegean-West Anatolian Interface in the Late Bronze Age: Mycenaeans and the Kingdom of Ahhiyawa”, *AS* (48), 1998.

Mountjoy 1999a P.A.Mountjoy, *Regional Mycenaean Decorated Pottery, Volume I* Rahen/westf 1999.

Mountjoy 1999b P.A.Mountjoy, “*Regional Mycenaean Decorated Pottery, Volume II*, Rahen/westf 1999.

Mountjoy 1999c P.A.Mountjoy, “The Destruction of Troia VIh” *Studia Troica*, (9), 1999.

Mountjoy 1999d P.A.Mountjoy, “Troia VII Reconsidered” *Studia Troica*, (9), 1999.

Mountjoy 2005 P.A.Mountjoy, “The Mycenaean Pottery from the 1934-1939 Excavations at Tarsus”, *Field Seasons 2001-2003 of the Tarsus-Gözlükule, Interdisciplinary Research* İstanbul, 2005,

Müller-Karpe-Müller-Karpe 2002a A.Müller-Karpe, V.Müller-Karpe, “Kuşaklı-Sarissa Tunç Çağı”, *Arkeoatlas* (1), 2002.

Müller-Karpe 2002b A. Müller-Karpe**, “**Orta Hitit ve Büyük İmparatorluk Dönemleri Çanak Çömleği”, *Hititler ve Hitit İmparatorluğu*, Ankara, 2002.

Müller-Karpe- Müller-Karpe 2004a A. M. Karpe, V. M.Karpe, “Kuşaklı-Sarissa”, *Arkeoatlas*, (3), İstanbul, 2004.

Müller-Karpe 2004b A.Müller-Karpe, “Untersuchungen in Kuşaklı 2003”, *MDOG* (136), 2004.

Müller-Wiener 1961 W.Müller-Wiener, “Mitellalterliche Befestigungen im südlichen Joinen”, *İst.Mitt*,(11)- 1961.

Müller-Woelz-Jokisch 2007 C.Müller, S Woelz, T.Jokisch, “Ultra-High-Resolution Marine 2D/3D Seismic Investigation of the Limantepe/Carantina İsland Archaeological Site (Urla/Turkey)”, *Geophysical Reserch Abstracts*, (9), 2007.

Naumann 1998 R.Naumann, *Eski Anadolu Mimarlığı*, Ankara, 1998.

Niemeier 1997 W.D.Niemeier, "The Mycenaean Potter's Quarter at Miletus", *TEXNH: Craftsmen, Crafts-women and Craftsmanship in the Aegean Bronze Age*, (Proceedings of the sixth International Aegean Conference) vol:2, Liege, 1997.

Niemeier 2005 W.D.Niemeier, "The Minoans and Mycenaeans in Western Asia Minor: Settlement, Emporia or Acculturation", *R.Laffineur and E.Greco*, 2005.

Öner-Uncu-Hocaoğlu 2002 E.Öner, L.Uncu, B.Hocaoğlu, "Gözlükule Höyüğü Ve Çevresinde Jeoarkeolojik Araştırmalar" *18. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, Ankara 2002.

Öner-Hocaoğlu-Uncu 2005,E.Öner, B.Hocaoğlu, L.Uncu, "Tarsus Ovası'nın Jeomorfolojik Gelişimi ve Gözlükule Höyüğü" *TURQUA (V)* Türkiye Kuvaterner Sempozyumu, İTÜ/AYBE, İstanbul, 2005.

Özberk 2004 B.Özberk, *The Evolution and Evaluation of The Fenaket Megaroid Swellings: A Seasonal Hamlet in Western Bozburun Peninsula*, A Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural and Applied Sciences Of Middle East Tecnical University, Ankara, 2004.

Özgüç 1948 T.Özgüç, "Ankara Üniversitesi Adına Yapılan Fraktin Kazısı ve Tetkik Gezileri/Excavations at Fraktin near Develi and Reserches in Anti Taurus Region", *Belleten* (XII), 1948.

Özgüç 1955 N.Özgüç, "Frakdin Eserleri/Finds at Fırakdin", *Belleten* (XIX), 1955.

Özgüç 1978 T. Özgüç, *Masat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Arastırmalar/Excavations at Masat Höyük and Investigations in its Vicinity, Ankara,* 1978.

Özgüç 1980, T.Özgüç, "Excavations at the Hittite Site: Maşat Höyük, Palace, Archives Mycenaean Pottery", *AJA* (84) 1980.

Özgüç 1982 T. Özgüç, *Masat Höyük II:Bogazköy'ün Kuzeydogusunda bir Hitit Merkezi/Masat Höyük II: A Hittite Center Northeast of Bogazköy, Ankara,* 1982.

Özgünel 1983 C. Özgünel, "Batı Anadolu ve İçerlerinde Miken Etkinlikleri," *Belleten* (47), 1983.

Özgünel 1987 C.Özgünel, "Selçuk Arkeoloji Müzesi'nde Saklanan Miken Pyxisi ve Düşündürdükleri", *Belleten* LI 200 (1987), 535-547.

Özgünel 1996 C.Özgünel, *Mykenische Keramik in Anatolien, Aisa Minor Studien 23 Bonn,*1996.

Özgünel 2006 C.Özgünel, "Urla Limantepe (Klazomenai) Kazılarında Gün Işığına Çıkarılan Miken Seramiğine Bakış", *Hayat Erkanal'a Armağan Kültürlerin Yansıması/Studies in Honor of Hayat Erkanal Cultural Reflections*, İstanbul, 2006.

Ökse 1999 A.Tuba Ökse, *Ön Asya Arkeolojisi Seramik Terimleri*, İstanbul, 1999.

Özkan-Erkanal 1999 T.Özkan-H.Erkanal, *Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı*, İzmir, 1999.

Özyar-Danışman-Gürbüz-Özener 2003 A.Özyar, G.Danışman, C.Gürbüz, H.Özener, "Tarsus Gözlükule 2001 Yılı Enterdisipliner Araştırmaları" *20. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 2003.

Özyar-Danışman-Karabulut-Özener 2004 A.Özyar, G.Danışman, H.Karabulut, H.Özener,"Tarsus Gözlükule 2002 Yılı Disiplinler Arası Araştırmaları" *21. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Ankara 2004.

Özyar-Danışaman-Özbal, A.Özyar, G.Danışman, H.Özbal, "Field Seasons 2001-2003 of the Tarsus-Gözlükule İnterdisciplinary Research Project", *Field Seasons 2001-2003 of the Tarsus-Gözlükule, Interdisciplinary Research* İstanbul, 2005.

Özyiğit 2005 Ö.Özyiğit, "2003 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı,* cilt:2, Ankara, 2007.

Pamir-Brands 2005 H.Pamir, G.Brands, "Asi Deltası ve Asi Vadisi Arkeoloji Projesi: Samandağ ve Antakya Yüzey Araştırmaları 2004", *ANMED* (4) 2005.

Pavuk 2002 P.Pavuk, "Troia VI and VIIa. The Blegen Pottery Shapes", *Studia Troica* (12), 2002.

Petrovic 2004 N.Petrovic, "The Significance of Mycenaean Animal Figurines Abroad", *Man and Animal in Antiguity*, Proceedings of the Conference at Swedish Institute in Rome, 2004.

Postgage 1998 J.N.Postagage, "Between the Platteau and the Sea: Kilsetepe 1994-1997", *Ancient Anatolia: Fifty Year's Work by the British Instute of Archaeology at Ankara,* Oxford, 1998.

Pecorella 1984 P.E.Pecorella, *La Cultura Prehistorica di Iasos in Caria*, Roma, 1984.

Pomerance 1970 L. Pomerance, "The Final Collapse of Thera (Santorini)", *Studies in Mediterranean Archaeology* (26), 1970.

Pulak 1988 C.Pulak, "The Bronze Age Shipwreck at Uluburun, Turkey 1985 Campaign" *AJA* (92), 1988.

Pulak 1991 C.Pulak, "Uluburun (Kaş) Sualtı Kazısı 1989 Kampanyası, *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt I, Ankara, 1991.

Pulak 1993 C.Pulak, "Uluburun Kaş Batığı Kazısı 1991 Kampanyası, *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt I, Ankara, 1993.

Pulak 1997 C.Pulak, "The Uluburun Shipwreck", *S. Swiny* vd. (Eds), 1997.

Pulak 2004 C.Pulak, "Uluburun Batığı", *Arkeoatlas*, sayı:3, 2004.

Sayar 2005 M.H.Sayar, "Kilikya Yüzey Araştırmaları 2003", *22. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* cilt:2, Ankara, 2005.

Seeher 1999 J. Seeher**,** *Hattuşa Rehberi, Hitit Başkentinde Bir Gün*, İstanbul, 1999.

Starke 2001 F.Starke, "Milattan Önce İkinci Bin Yılın Güç Dengesi İçinde Troia", *Troia-Düş ve Gerçek,* İstanbul, 2001.

Symington 2001 D.Symington, "Hittits at Kilisetepe", *La Cilicie: Espaces et Pouvoırs Locaux*, İstanbul, 2001.

Seton-Williams 1954 M.Seton, M.Williams, "Cilician Survey", *AS* (4) 1954.

Schattner 1992 T.G. Schattner, "Didyma, ein Minoische-Mykenischer Fundplatz", *AA,* 1992.

Schiering 1975 W. Schiering, "Die Minoisch-Mykenisch Siedlung in Milet vor Dem Bau der Grossen Mauer", *İst.Mitt*, (25), 1975.

Slane 2006 D.Slane, "Middle and Late Late Bronze Age Architecture and Pottery in Gözlükule, Tarsus: New Analysis*" Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* (15), Arkeoloji Özel Sayısı, 2006.

Soles 2005 J.S.Soles, "From Ugarit to Mochlos-Remnats of an Ancient Voyage", *R. Laffinenur and E. Geco (Eds)*. 2005.

Şahin-Şahin-Aslan-Gündüz 2005 M.Şahin, D.Şahin, E Aslan, S.Gündüz, "Yılı Myndos Kazısı", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı, cilt:1, Ankara 2007.*

TAD Türk Arkeoloji Dergisi

Ten Cate1973 P.H.J. Houwink ten Cate, "Anatolian Evidence for Relations with the West in the LBA" *Bronze Age Migrations in the Aegean*, Londra 1973.

Turanlı 1999 T.Turanlı, *History in Ours Sears, Sunken Treasures of Turkey*, İstanbul, 1999.

Tül 1981 Ş. Tül, *Büyük Menderes Ovasında Prehistorik Yerleşimler*, Ankara Üniversitesi, DTCF, Lisans Tezi.

Tül 1986 Ş.Tül,"Prehistoric Settlements on the Meander Plain (Appendix 1) in: Oustinoff, *Prehistoric Aphrodisias. An Account of the Excavations and Artifact Studies*, Louvain and Providence: Brown University/Erasme,1986.

Ünal 1977 A. Ünal, "M.Ö. II. Binyıl Anadolu'sunda Doğal Afetler", *Belleten*, XLI,/163, Ankara, 1977.

Ünal-Ertekin-Ediz 1991 A.Ünal, A.Ertekin, I. Ediz, "The Hittite Sword from Bogazköy-Hattusa, Found in 1991 and its Akkadian Inscription-1991'de Boğazköy-Hattuşa'da Bulunan Hitit Kılıcı ve Üzerindeki Akadça Adak Yazıtı" *Müze/Museum* (4) 1991.

Ünal 2001 A.Ünal, "*Batı Cephesinde Ne Var Ne Yok? Miken-Anadolu ve Ahhiyawa-Aka İlişkilerinde Son Durum*", Gün Işığında Anadolu, Cevdet Bayburtluoğlu İçin Yazılar Kitabı, 2001.

Ünal 2002 A.Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu* I, İstanbul, 2002.

Ünal 2003 A.Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu* II, İstanbul, 2003.

Vardar-Sarıöz 2006 S.Vardar, E.Sarıöz, "Torbalı Ovasının Kuzey ve Güney Kesimlerinin Alüvyal Gelişimi ve Doğal Ortam Değişmelerine Etkileri", *Ekoloji* (15/60), 2006.

Vermeule 1964 E.Vermeule, "The Early Bronze Age in Caria" *Archaeology*, vol:47, 1964.

Voigtlander 1982 W.Voigtlander, "Funde aus der Insula Westlich des Buleuterion in Milet" *İst.Mitt* (32), 1982.

Voigtlander 1985 W.Voigtlander, "Frühe Funde von Killiktepe bei Milet, *İst.Mitt* (35), 1985.

Weickert 1960 C.Weickert, "Die Ausgrabungen beim Athena-Tempel in Milet, *İst.Mitt* (9/10), 1959/1960.

Yağcı 2001 — R.Yağcı, "The Importance of Soli in the Archaeology of Ciliciaöin the Second Millennium B.C.", *La Cilicie: Espaces et Pouvoırs Locaux* İstanbul, 2001.

Yağcı 2003a — R.Yağcı, "The Stratigraphy of Cyprus WS II & Mycenaean Cups in Soli Höyük Excavations", *Identifying Changes Bronze to Iron Ages in Anatolia and its Neighbouring Regions* (Proceedings of the International Workshop İstanbul, Nowember 8-9, 2002), İstanbul, 92-99.

Yağcı 2003b — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis 2002", *ANMED* (1), 2002.

Yağcı 2004 — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları 2003", *ANMED* (2), 2004.

Yağcı 2005a — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları 2004", *ANMED* (3), 2005.

Yağcı 2005b — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları 2003", *26. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:1, Ankara, 2005.

Yağcı 2006a — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları 2005", *ANMED* (4), 2006.

Yağcı 2006b — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis Antik Liman Kenti Kazıları 2004", *27. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:2, Ankara, 2006.

Yağcı 2007a — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis 2006 Kazıları", *ANMED* (7), 2007.

Yağcı 2007b — R.Yağcı, "Soli/Pompeiopolis 2005 Yılı Kazıları", *28. Kazı Sonuçları Toplantısı*, cilt:2, Ankara, 2007.

Yakar 1976 — J. Yakar, "Hittite Involvement in Western Anatolia", *AS* (26) 1976.

Yener 1998 — K.A.Yener, "A Wiew The Amuq ın South-Central Turkey: Societies in Transformation in the Second Millenium BC", in E. Cline and D. Harris-Cline (eds.), *The Aegean and the Orient in the Second Millennium B. C.* Liege,1998,*Aegaeum*18] (Liège/Austin), 1998.

Yıldırım-Gates 2007 — B.Yıldırım, M.H.Gates, "Archaeology in Turkey, 2004-2005", *AJA* (111), 2007.

Yiğit 2003 — T.Yiğit, "İlk Tunç Çağının Son Evresinde Anadolu'nun Siyasal Görünümü", DTCF, *Tarih Araştırmaları Dergisi,* c. XXI, s.33, Ankara, 2003.

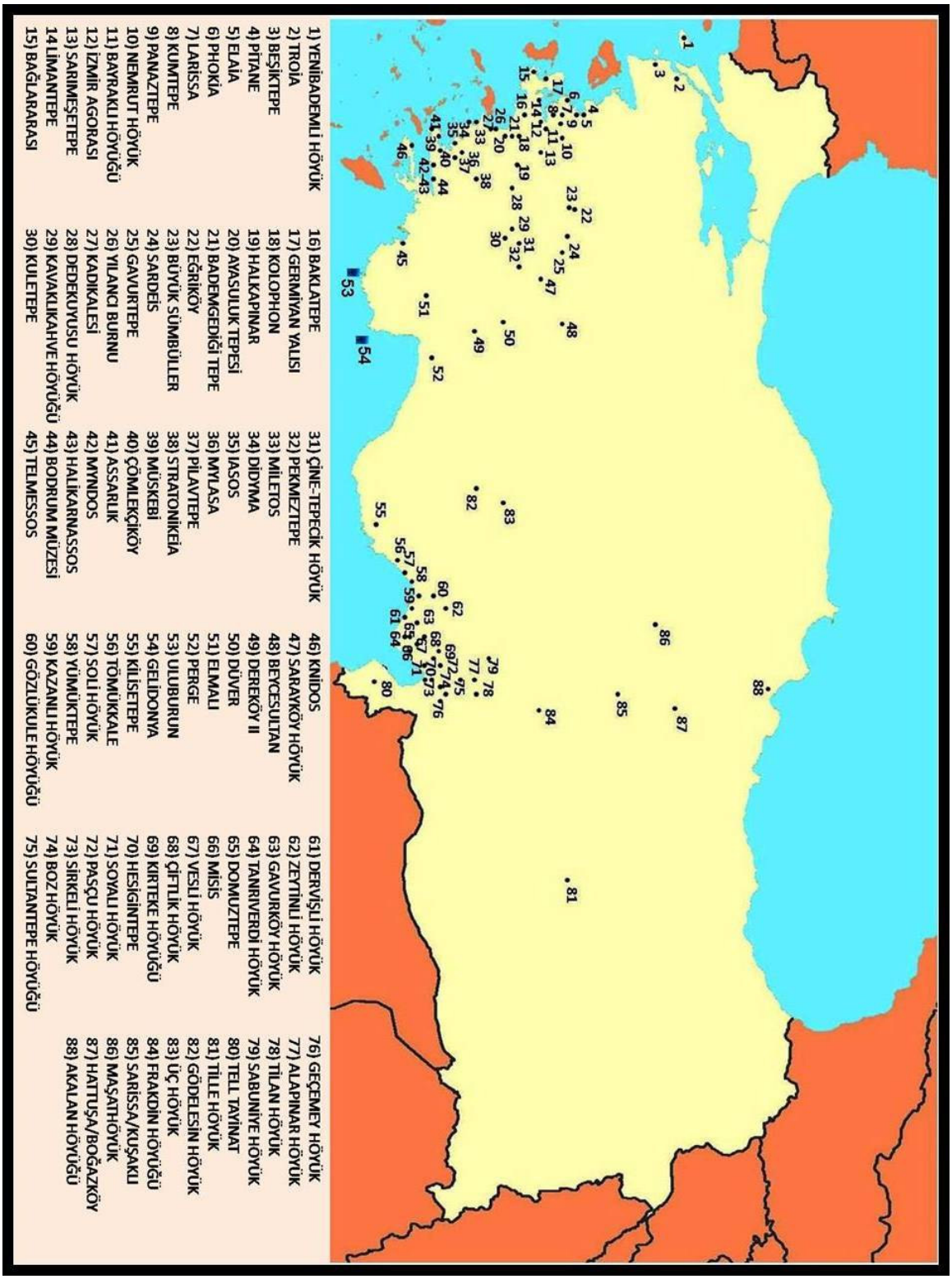
Antik Kaynaklar

Herodotos *"Historia"*

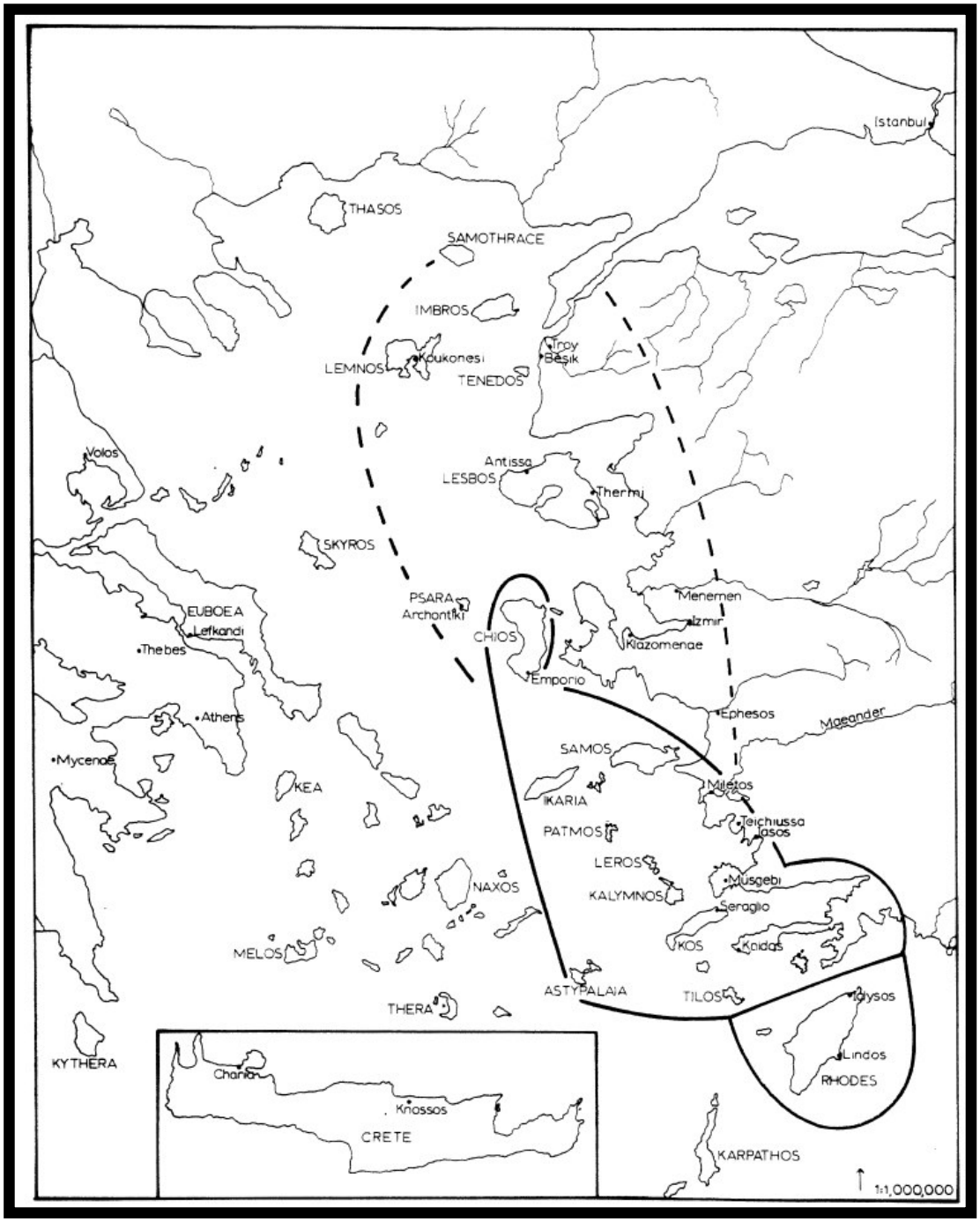
Pausanias *"Periegesis tes Hellados"*

Strabon *"Geographika"*

HARİTA I

Harita I: Anadolu'da Miken Buluntu Merkezleri.

Harita II: Mountjoy'un Ara yüz önerisi. (Mountjoy 1998'den alınmıştır.)

Harita III: Ahmet Ünal'a göre Hitit Çağında Batı Anadolu. (Ünal 2002'den alınmıştır)

LEVHA 1

Resim 1: Thera Adası'nın volkan patlamasından sonra aldığı görünüm. (www.wikipedia.org adresinden alınmıştır.)

LEVHA 2

Resim 2: Gökçeada Yeni Bademli Höyük (Hüryılmaz 2006, 41-42-43'den alınmıştır)

LEVHA 3

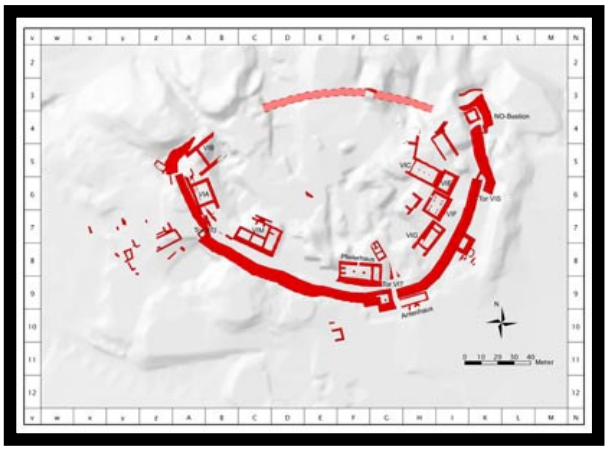

Çizim 1: Troia Yerleşim katları (www.uni-tuebingen.de adresinden alınmıştır)

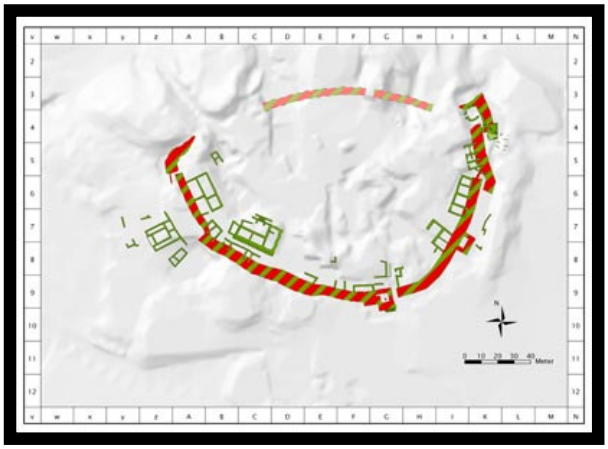

Resim 3: Troia'dan görünüm. (www.uni-tuebingen.de adresinden alınmıştır)

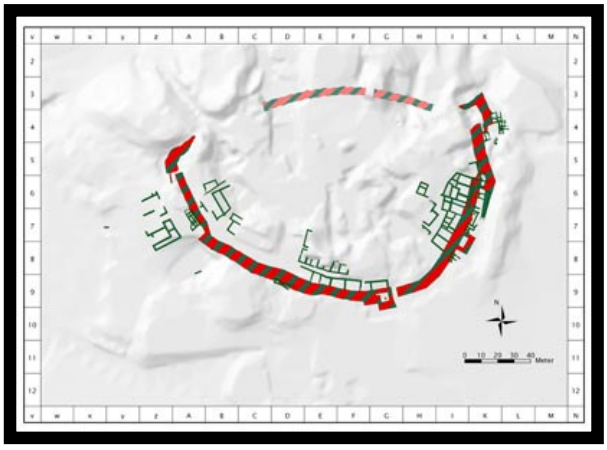
LEVHA 4

Çizim 2: Troia VI (www.uni-tuebingen.de adresinden alınmıştır)

Çizim 3: Troia VII a(www.uni-tuebingen.de adresinden alınmıştır)

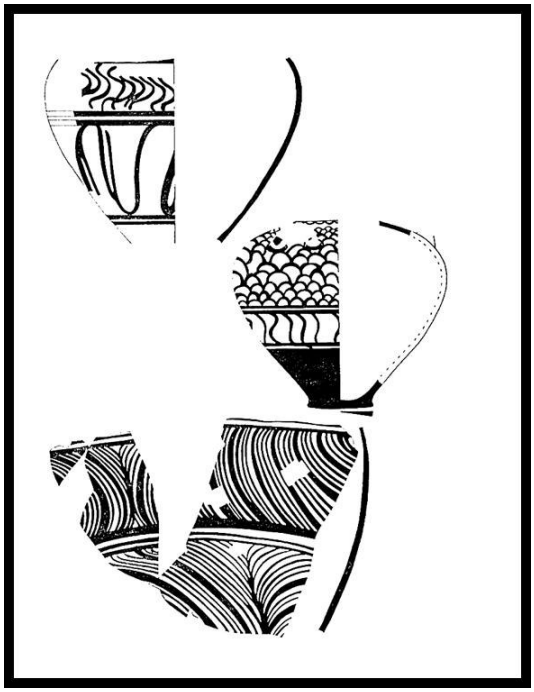

Çizim 4: Troia VII b(www.uni-tuebingen.de adresinden alınmıştır)

LEVHA 5

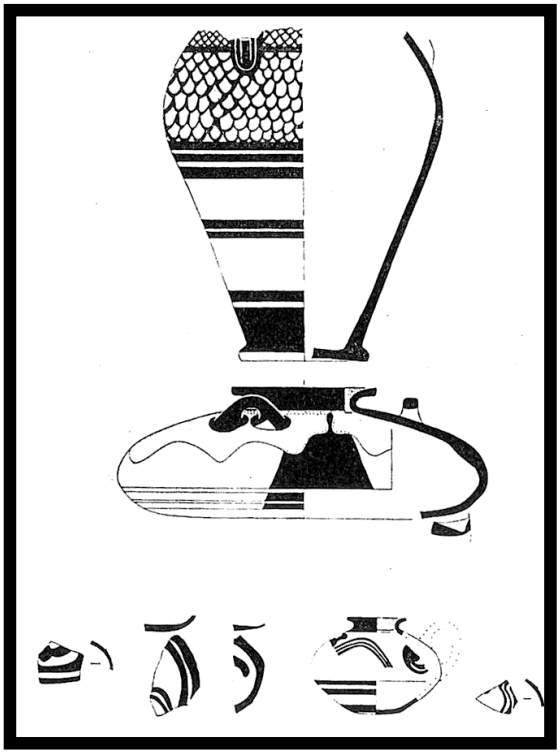

Çizim 5: Troia VI f Miken seramiği, Mountjoy 1997, 280; Fig.3'den alınmıştır.

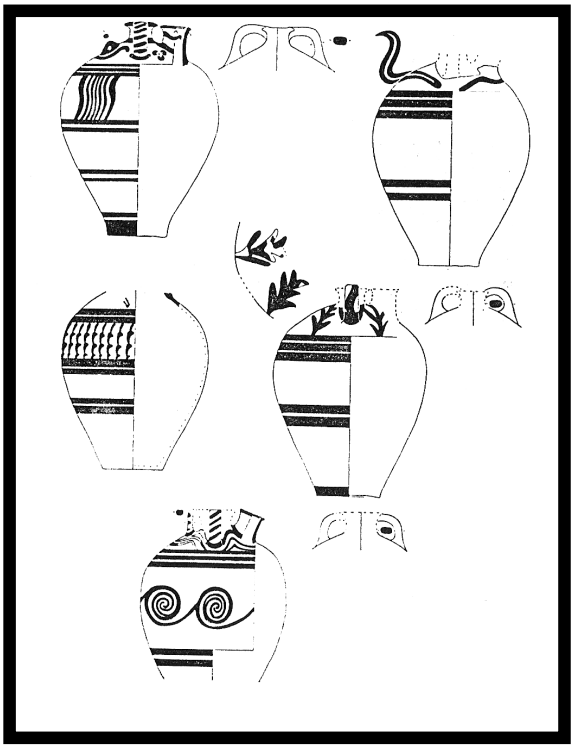

Çizim 6: Troia VI f Miken seramiği, Mountjoy 1997, 281; Fig.4'den alınmıştır.

LEVHA 6

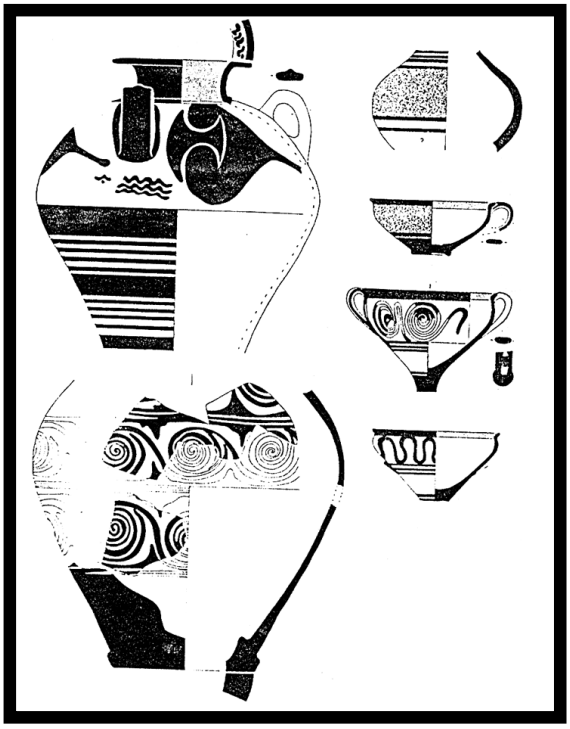

Çizim 7: Troia VI f Miken seramiği, Mountjoy 1997, 282; Fig.5'den alınmıştır.

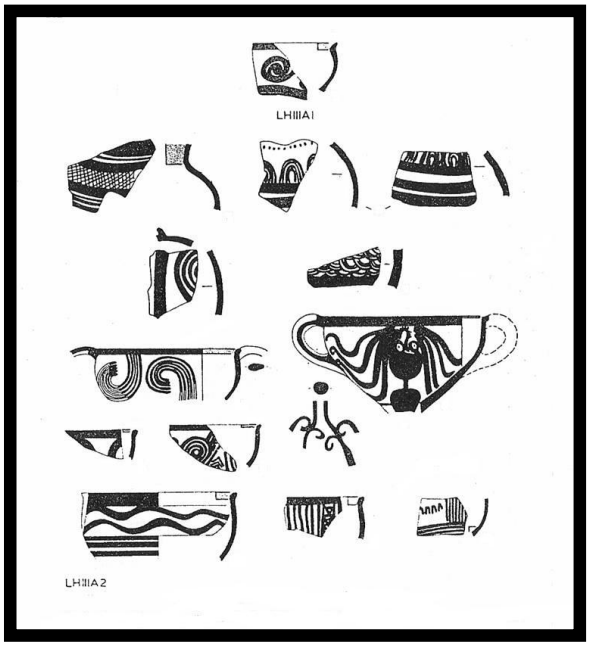

Çizim 8: Troia VI f Miken seramiği, Mountjoy 1997, 284; Fig.5'den alınmıştır.

LEVHA 7

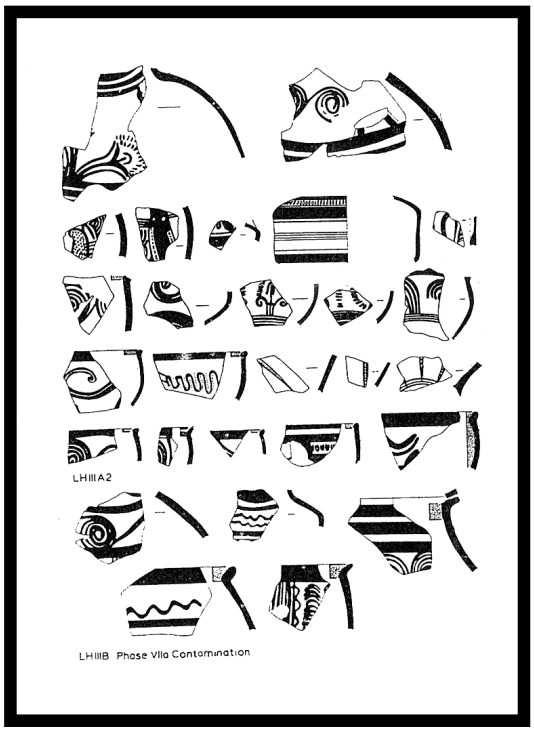

Çizim 9: Troia VI g Miken seramiği, Mountjoy 1997, 288; Fig.9'dan alınmıştır.

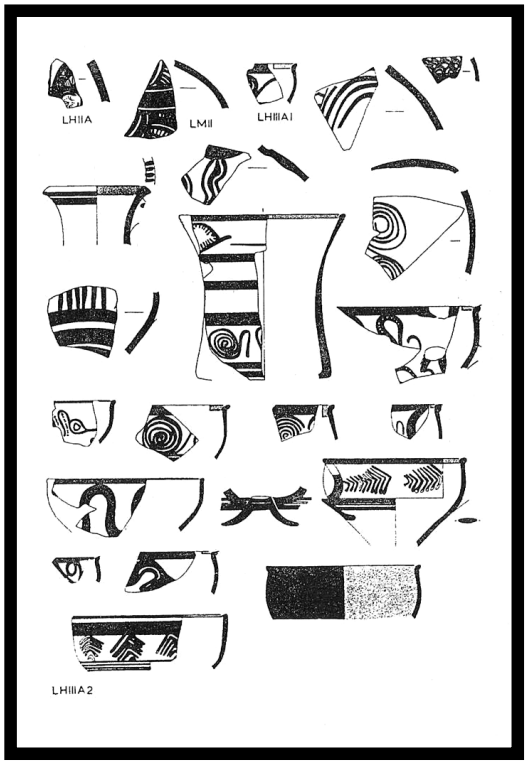

Çizim 10: Troia VI h Miken seramiği, Mountjoy 1999, 262; Fig.2'den alınmıştır.

LEVHA 8

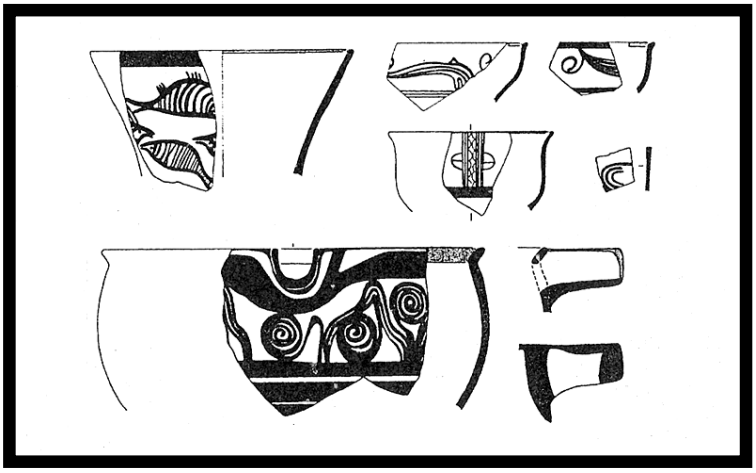

Çizim 11: Troia VI h Miken seramiği, Mountjoy 1999, 273; Fig.8'den alınmıştır.

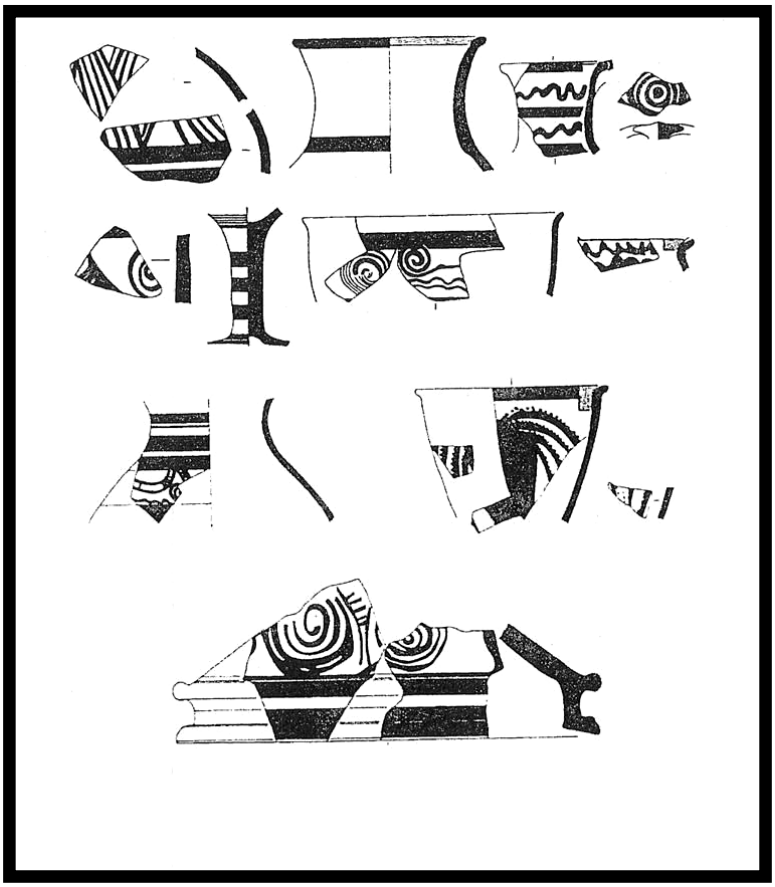

Çizim 12: Troia VI h Miken seramiği, Mountjoy 1999, 278; Fig.9'dan alınmıştır.

LEVHA 9

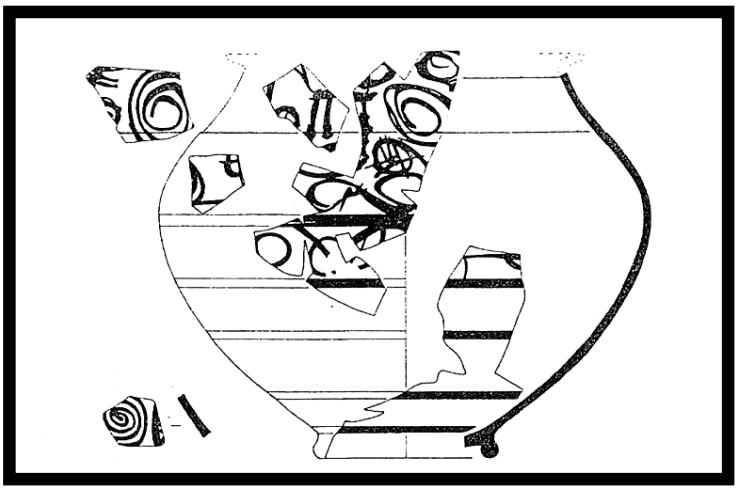

Çizim 13: Troia VI h Miken seramiği, Mountjoy 1999, 281; Fig.10'dan alınmıştır.

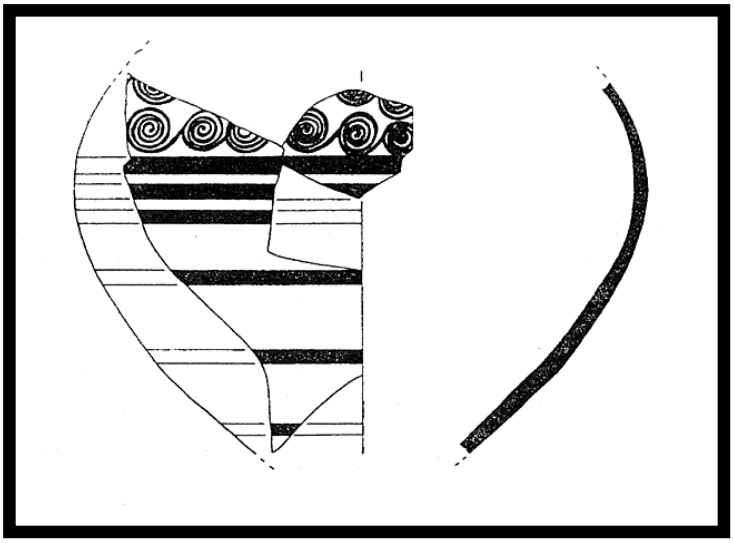

Çizim 14: Troia VII a Miken seramiği, Mountjoy 1999, 303; Fig.2'den alınmıştır.

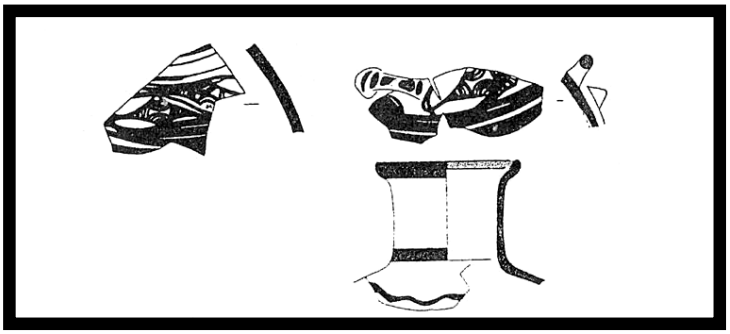
LEVHA 10

Çizim 15: Troia VII a Miken seramiği, Mountjoy 1999, 310; Fig.6'dan alınmıştır.

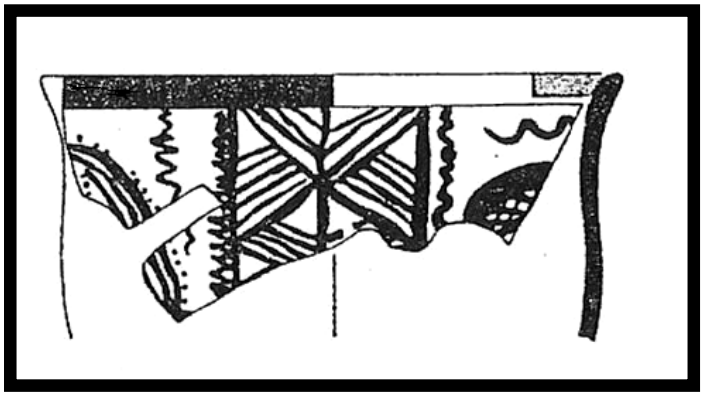

Çizim 16: Troia VII a Miken seramiği, Mountjoy 1999, 318; Fig.9'dan alınmıştır.

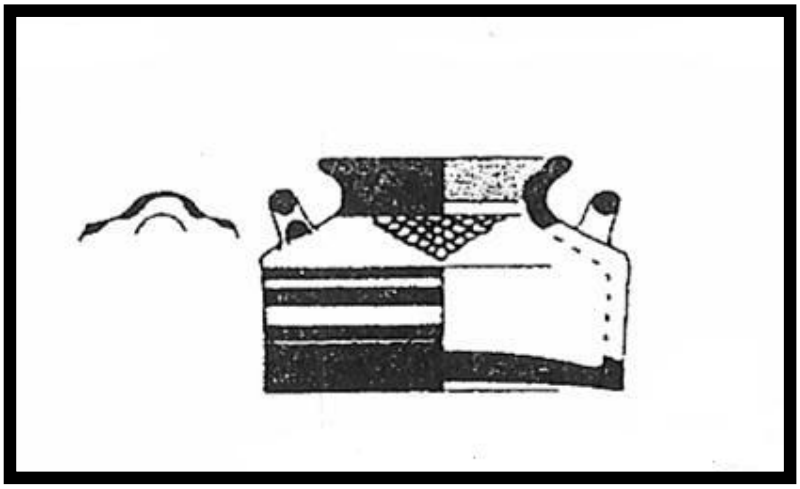

Çizim 17: Troia VII a Miken seramiği, Mountjoy 1999, 310; Fig.6'dan alınmıştır.

LEVHA 11

Çizim 18: Troia VII b Miken seramiği, Mountjoy 1999, 327; Fig.13'den alınmıştır.

Çizim 19: Troia VII b Miken seramiği, Mountjoy 1999, 327; Fig.13'den alınmıştır.

LEVHA 12

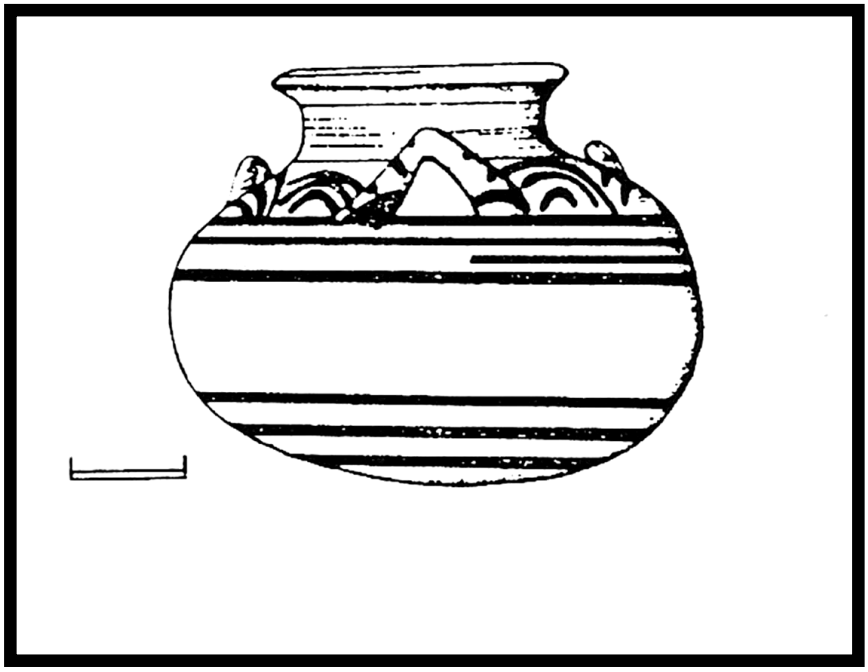

Resim 3: Beşik-Yassı Tepe (www.tayproject.org adresinden alınmıştır.)

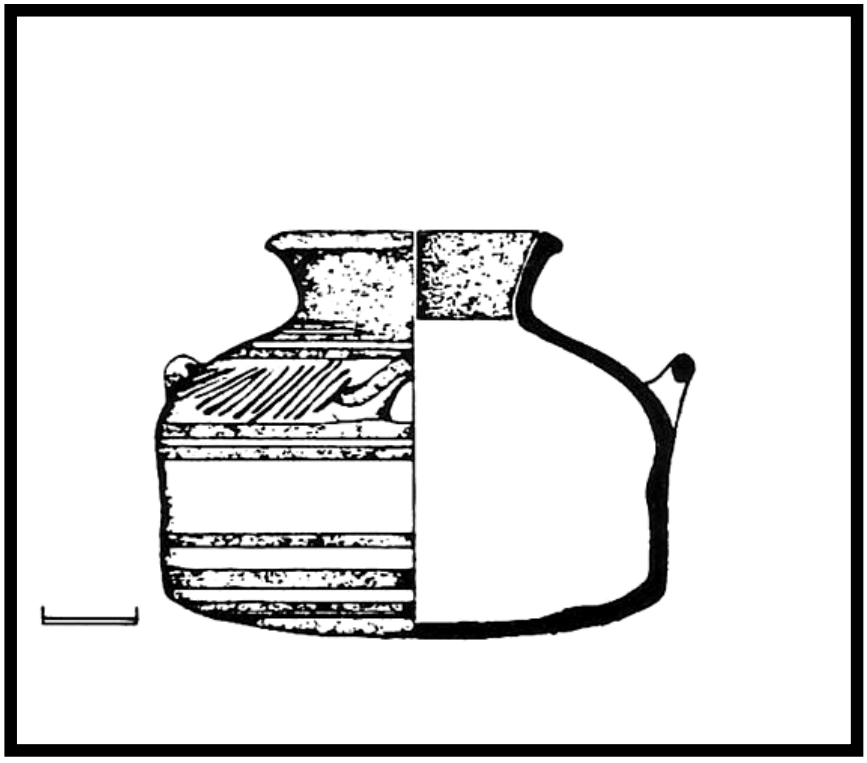

Resim 4: Beşik-Sivritepe (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

LEVHA 13

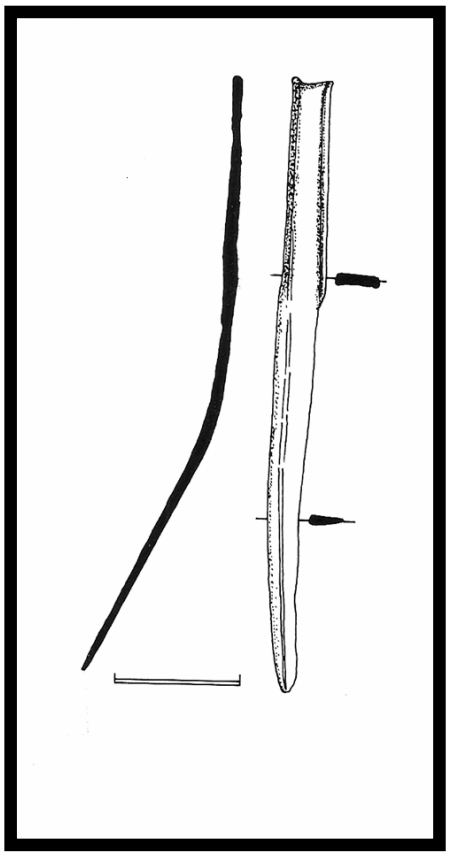

Çizim 20: Beşiktepe Miken seramiği, Akyurt 1998; Şek.14'den alınmıştır.

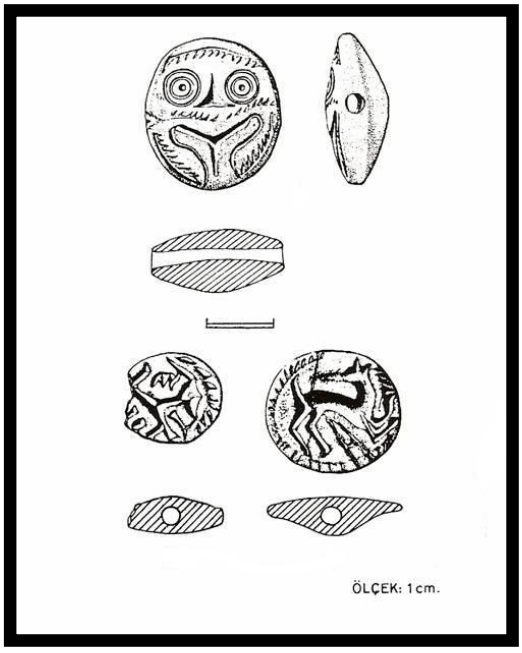

Çizim 21: Beşiktepe Miken seramiği, Akyurt 1998; Şek.14'den alınmıştır.

LEVHA 14

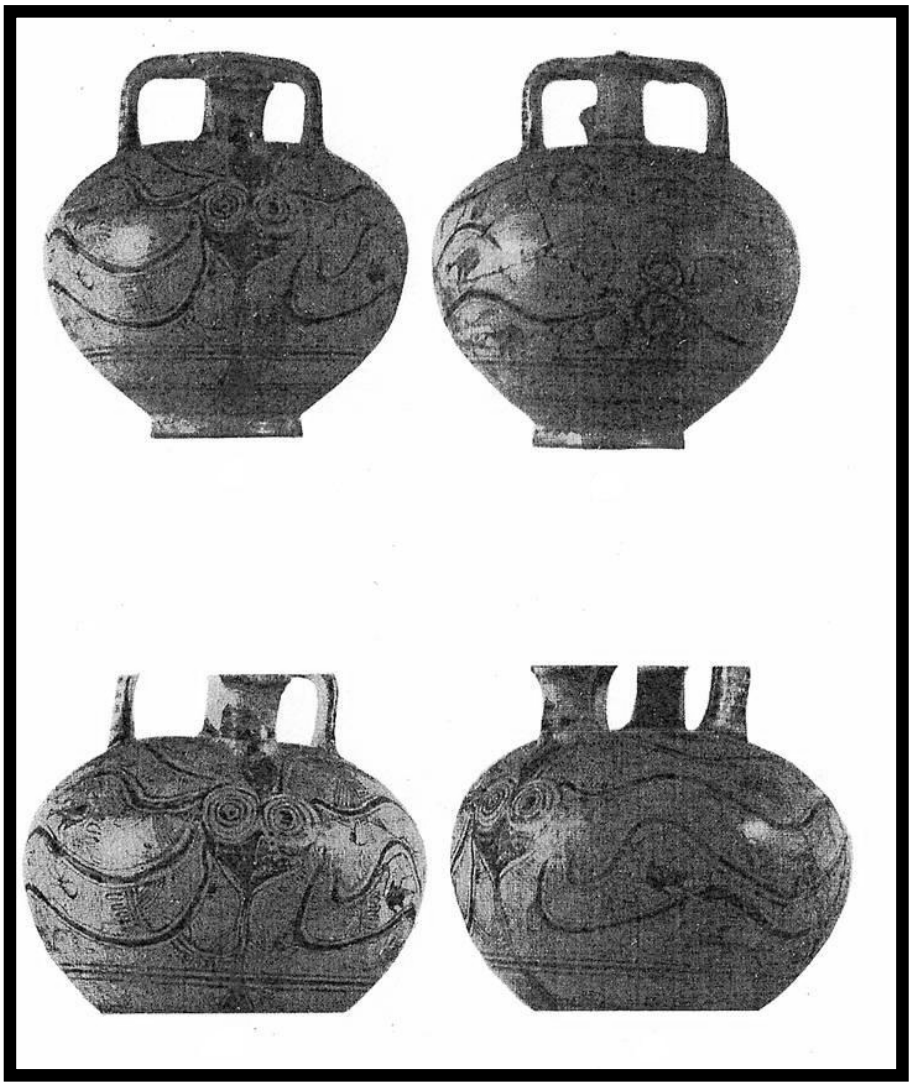

Çizim 22: Beşiktepe bronz Miken bıçağı, Akyurt 1998; Şek.18'den alınmıştır.

Çizim 23: Beşiktepe Miken mühürleri, Akyurt 1998; Şek.18'den alınmıştır.

LEVHA 15

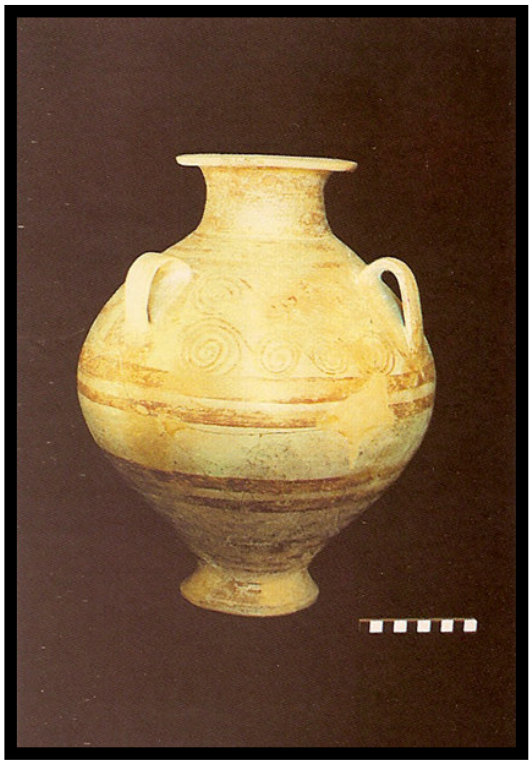

Resim 5: Çandarlı/Pitane, Miken seramiği, Özgünel 1983, Lev.I'den alınmıştır.

LEVHA 16

Resim 6: Panaztepe'den genel görünüm. (www.geocities.com/irerp adresinden alınmıştır)

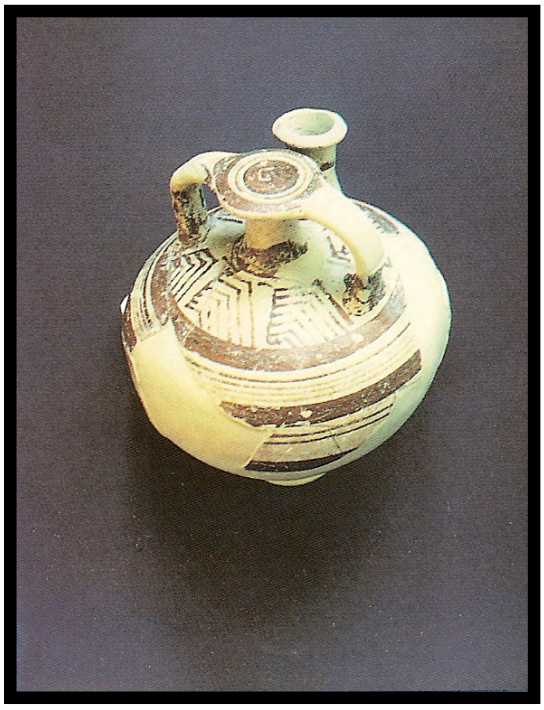

Resim 7: Panaztepe Miken seramiği, Günel 1999, Lev.173'den alınmıştır.

LEVHA 17

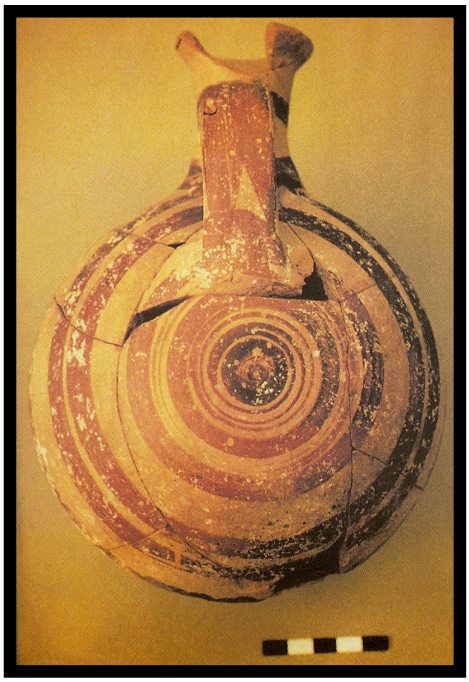

Çizim 24: Resim 7'nin çizimi, Günel 1999, Lev.173'den alınmıştır.

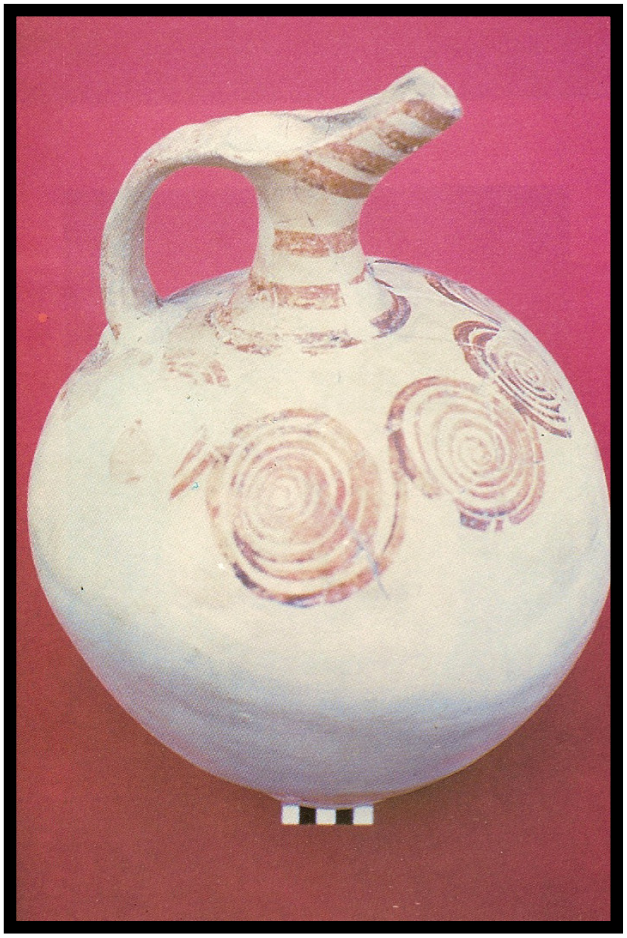
Resim 8: Panaztepe, Miken seramiği, Günel 1999, Lev.176'den alınmıştır.

LEVHA 18

Resim 9: Panaztepe Miken seramiği, Günel 1999, Lev.177'den alınmıştır.

LEVHA 19

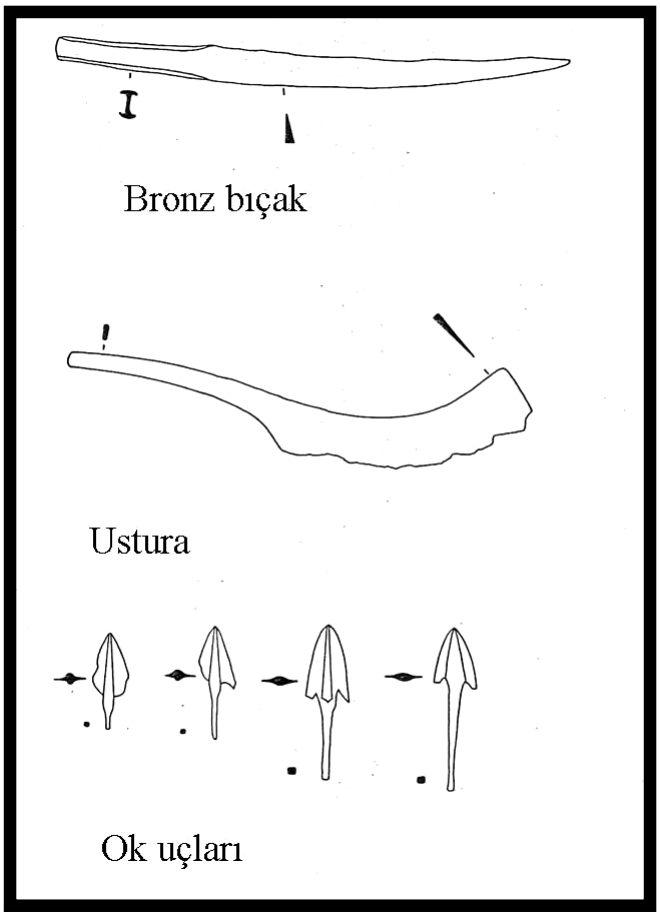

Resim 10: Panaztepe, Miken seramiği, Günel 1999, Lev.175'den alınmıştır.

Çizim 25: Resim 10'un çizimi, Günel 1999, Lev.175'den alınmıştır

LEVHA 20

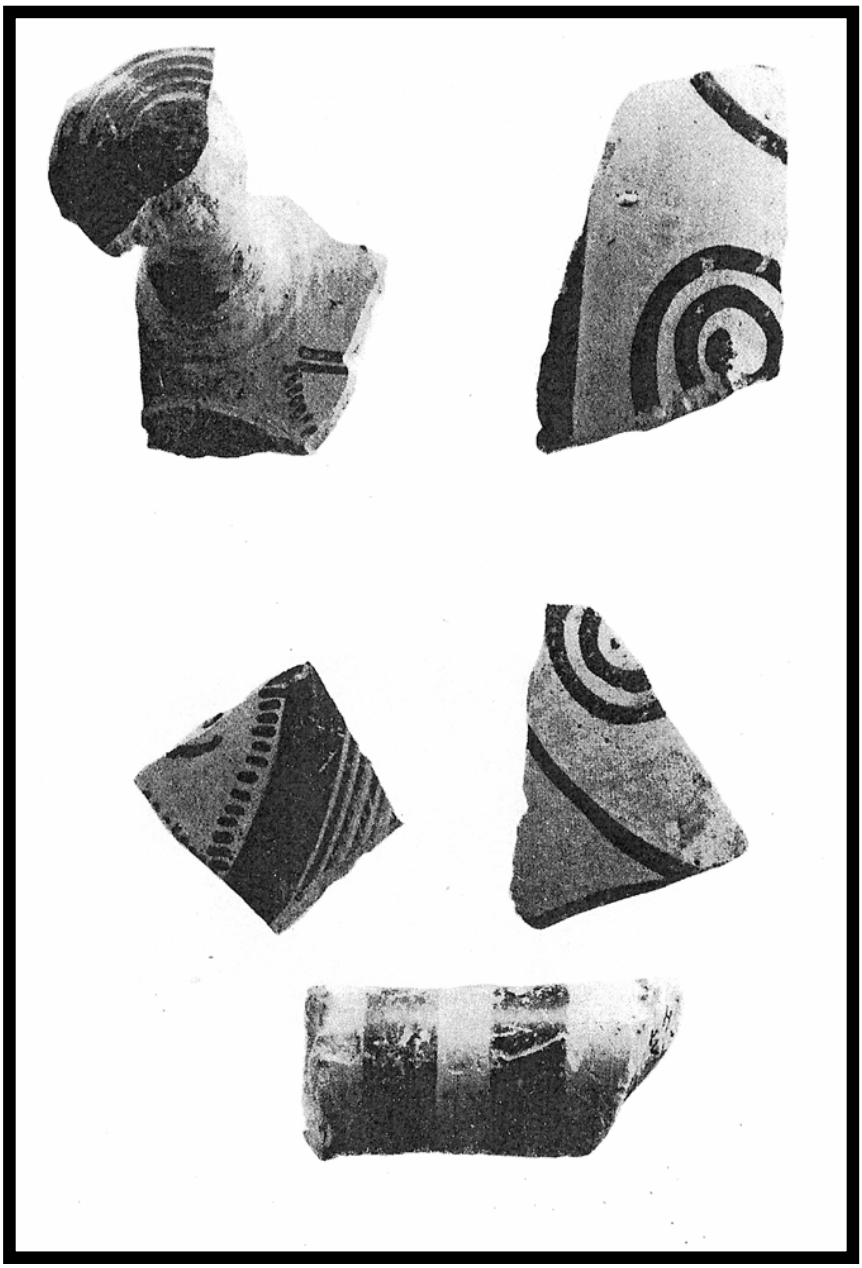

Çizim 26: Panaztepe,Bronz Miken eserleri, Ersoy 1986'dan alınmıştır.

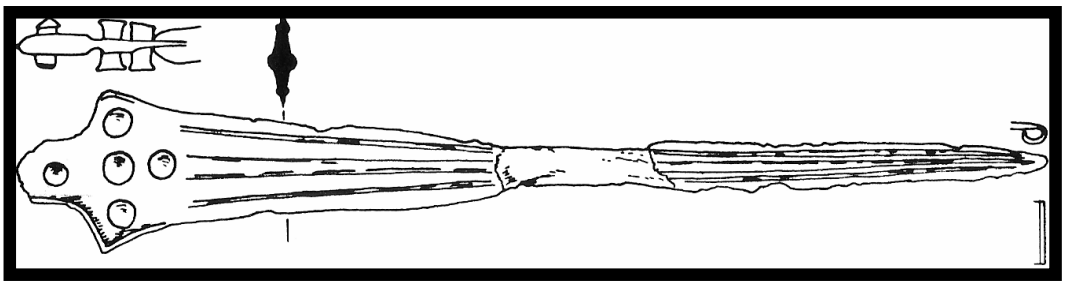

Resim 11: Bayraklı Höyüğü (www.tayproject.org adresinden alınmıştır.)

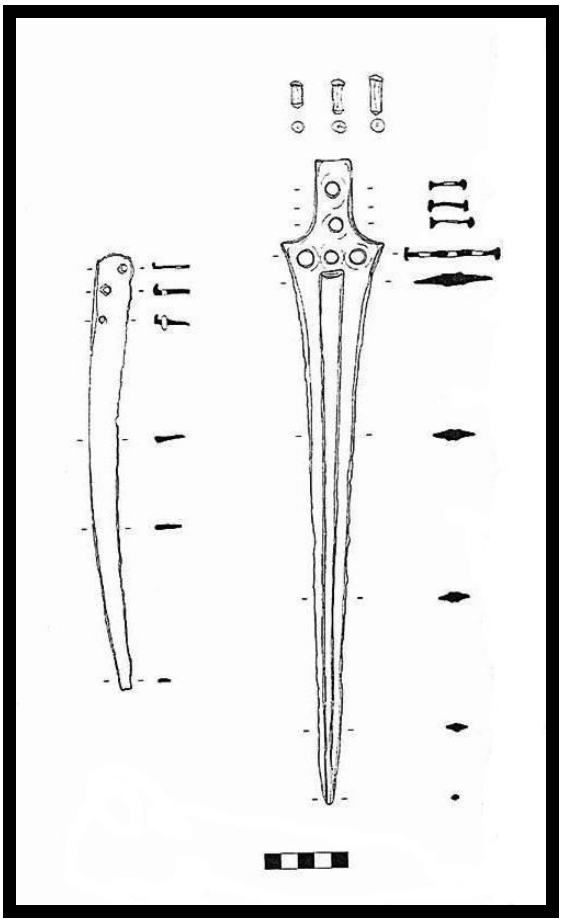
LEVHA 21

Resim 12: Bayraklı Miken seramiği, Özgünel 1983, Lev.VI'dan alınmıştır.

Çizim 27: İzmir Roma Agorası, Miken kılıcı, Akyurt 1998, Şek.19'dan alınmıştır.

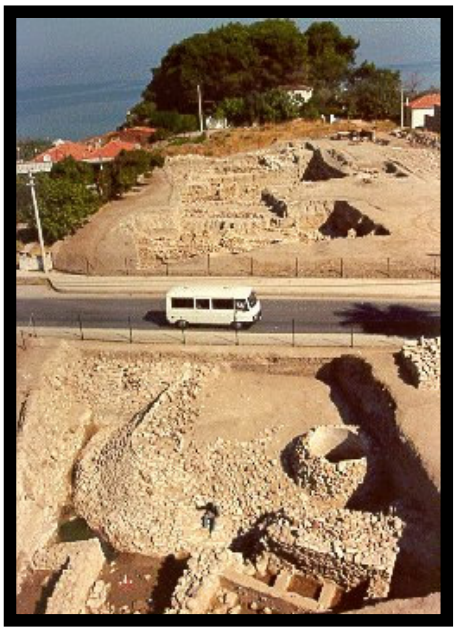

Çizim 28: Sarımeşetepe bronz Miken buluntuları. (Gençer 2006, 378'den alınmıştır)

LEVHA 23

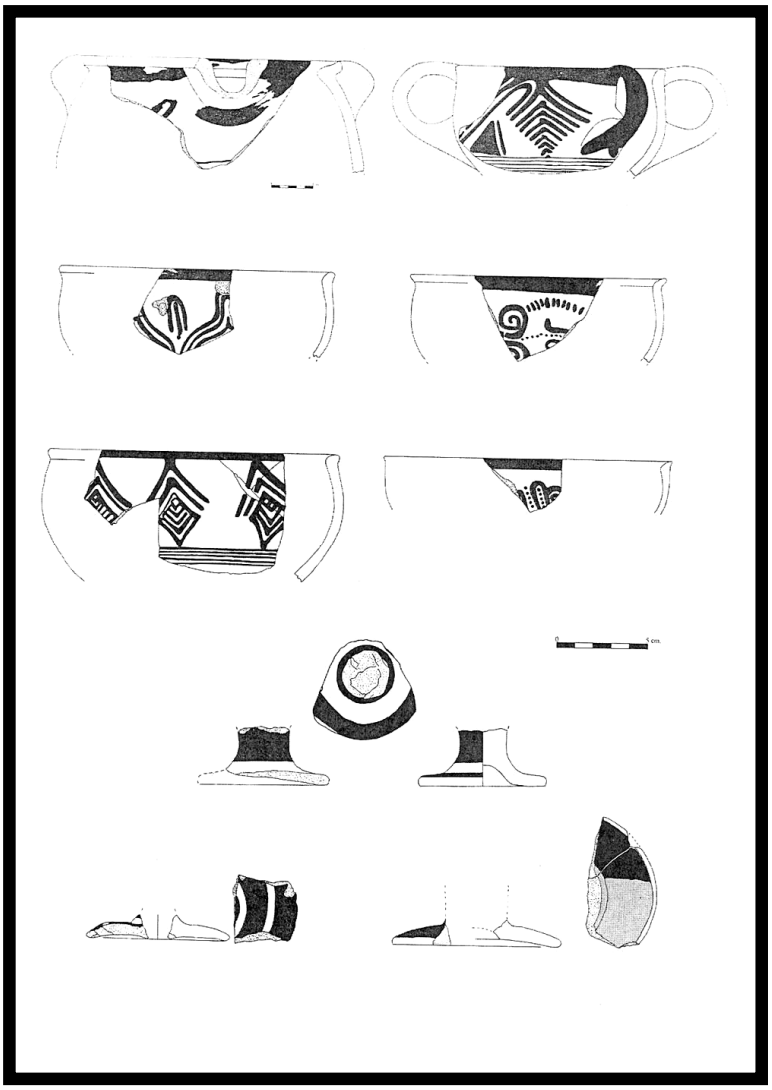

Resim 13: Limantepe'den görünüm. (www.arkitera.com adresinden alınmıştır)

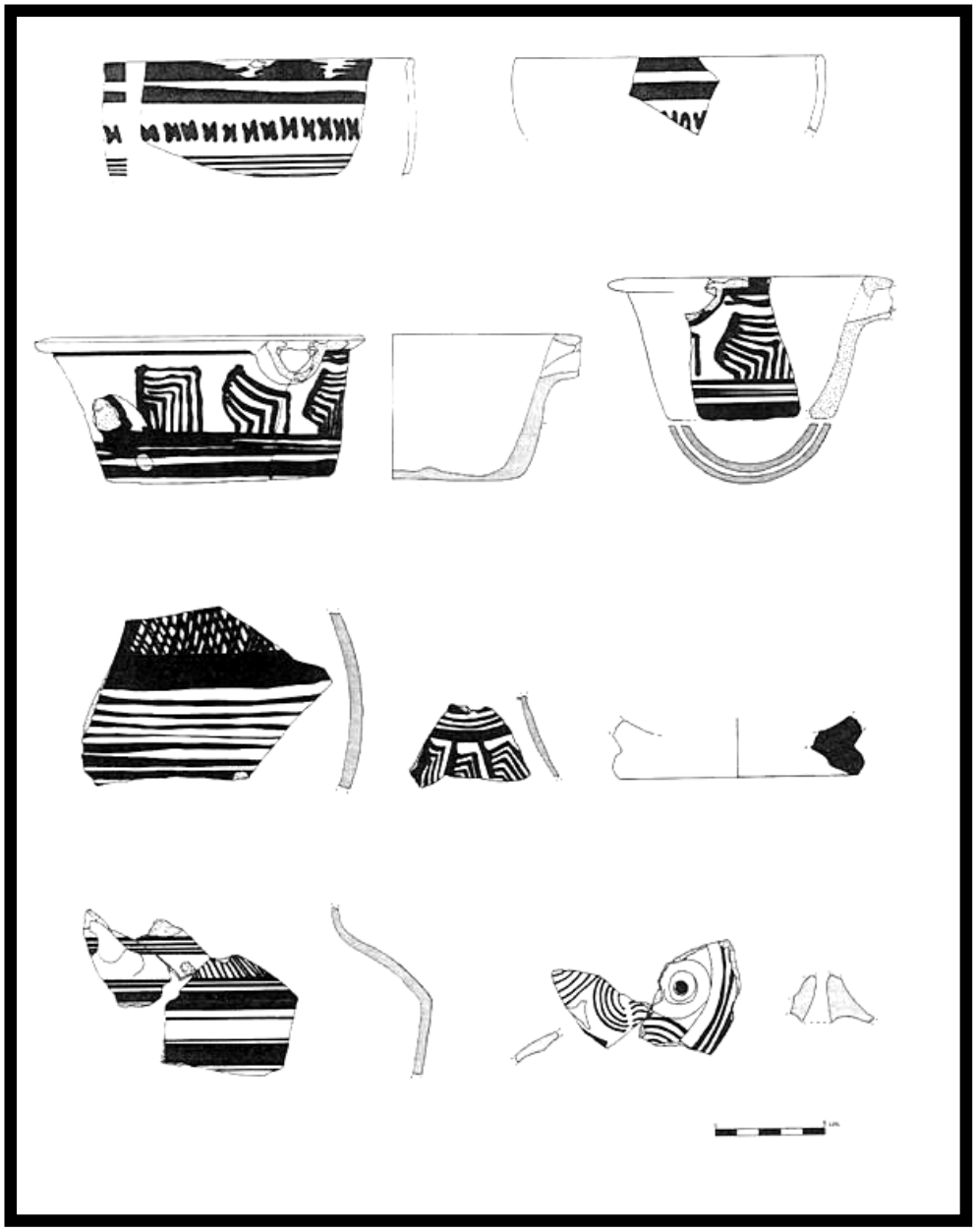
Resim 14: Limantepe'den görünüm (www.arkitera.com adresinden alınmıştır)

LEVHA 24

Çizim 29: Limantepe Miken seramiği, Özgünel 2006, 600; Lev.1'den alınmıştır.

LEVHA 25

Çizim 30: Limantepe Miken seramiği, Özgünel 2006, 601; Lev.2'den alınmıştır.

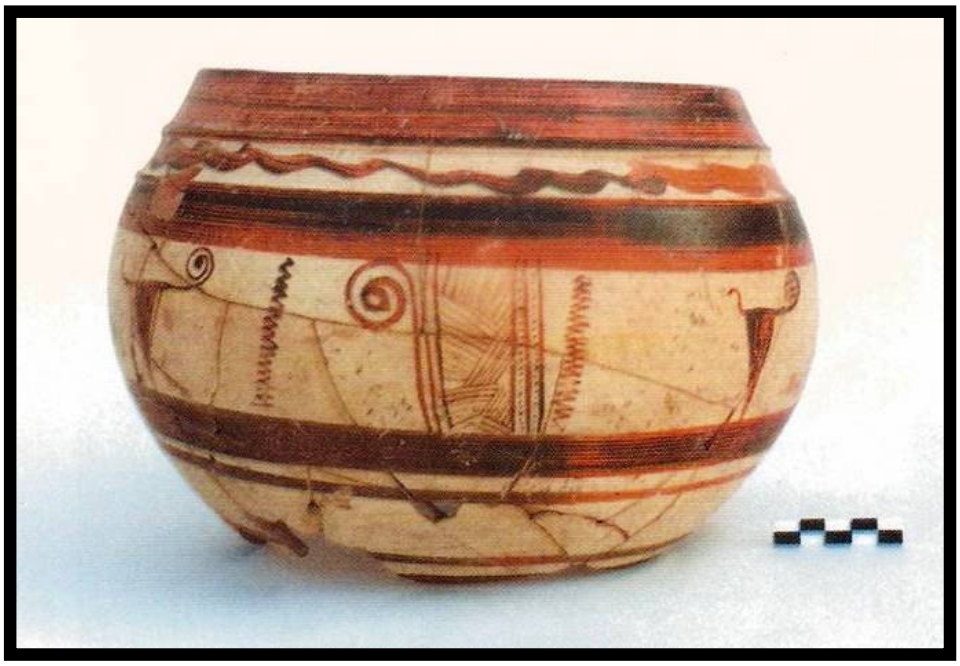
LEVHA 26

Resim 15: Limantepe Miken figürini, (www.geocities.com/irerp adresinden alınmıştır.)

Resim 16: Baklatepe (www.tayproject.org adresinden alınmıştır.)

Resim 17: Baklatepe Miken Seramiği. (Özkan-Erkanal 1999'dan alınmıştır)

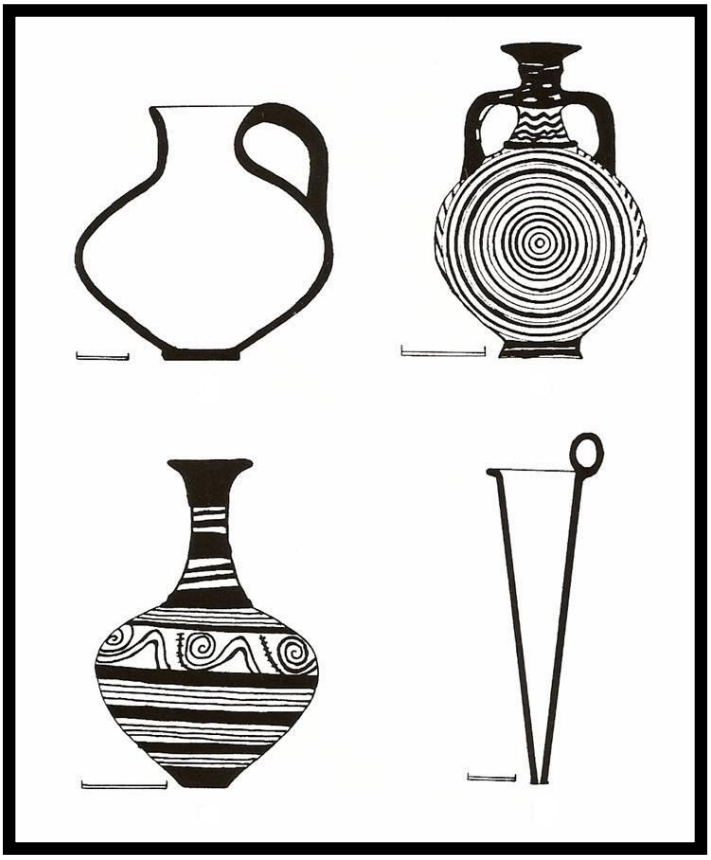
Resim 18: Ayasuluk Tepesi ve Miken dönemine ait olduğu iddia edilen sur duvarı. (homepage.univie.ac.at adresinden alınmıştır.)

LEVHA 28

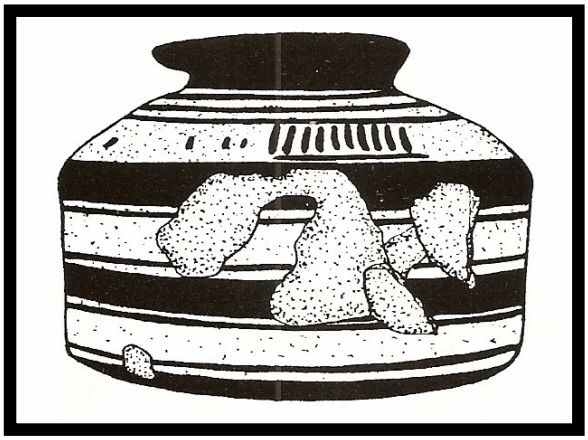

Resim 19: Ayasuluk Tepesi, Miken seramiği. (Selçuk Müzesi)

LEVHA 29

Çizim 31: Ayasuluk Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.23'den alınmıştır.

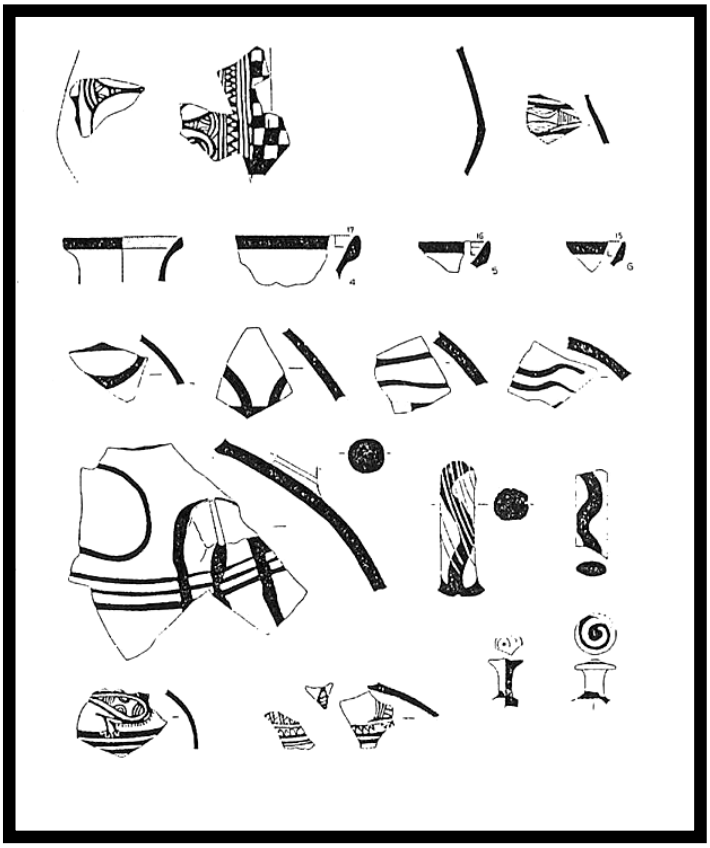
Çizim 32: Halkapınar Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.31'den alınmıştır.

LEVHA 30

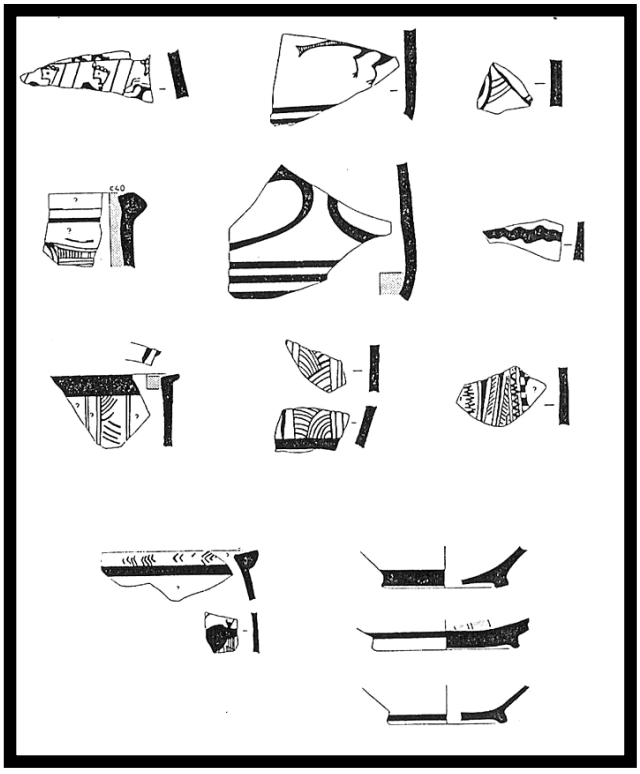
Resim 20: Bademgediği Tepe. (www.metropoliskazilari.com adresinden alınmıştır.)

LEVHA 31

Çizim 33: Bademgediği Tepe Miken seramiği, Meriç-Mountjoy 2002, 85; Fig.3'den alınmıştır.

LEVHA 32

Çizim 34: Bademgediği Tepe Miken seramiği, Meriç-Mountjoy 2002, 91; Fig.5'den alınmıştır.

Resim 21: Büyük Sümbüller Köyü, mezar alanı (Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi Yüzey Araştırması Arşivinden alınmıştır.)

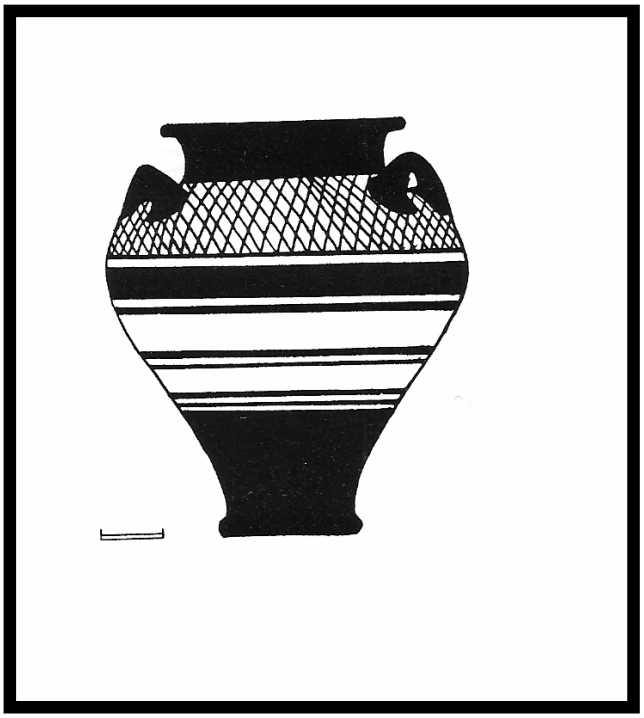

Resim 22: Büyük Sümbüller Köyü, mezar alanı (Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi Yüzey Araştırması Arşivinden alınmıştır.)

Resim 23: Büyük Sümbüller Köyü, mezar alanı. (Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi Yüzey Araştırması Arşivinden alınmıştır.)

LEVHA 34

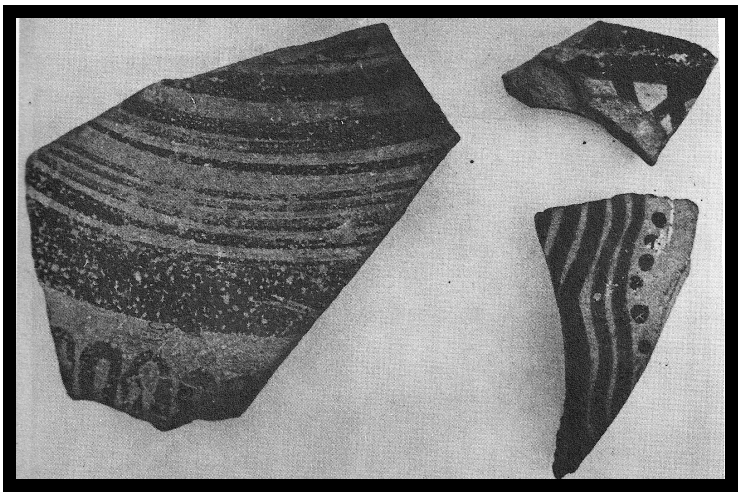

Çizim 35: Büyük Sümbüller Köyü, Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.19'dan alınmıştır.

Resim 24: Gavurtepe Höyüğü (Prehistorik-Protohistorik Çağlarda Manisa ve Çevresi Yüzey Araştırması Arşivinden alınmıştır.)

LEVHA 35

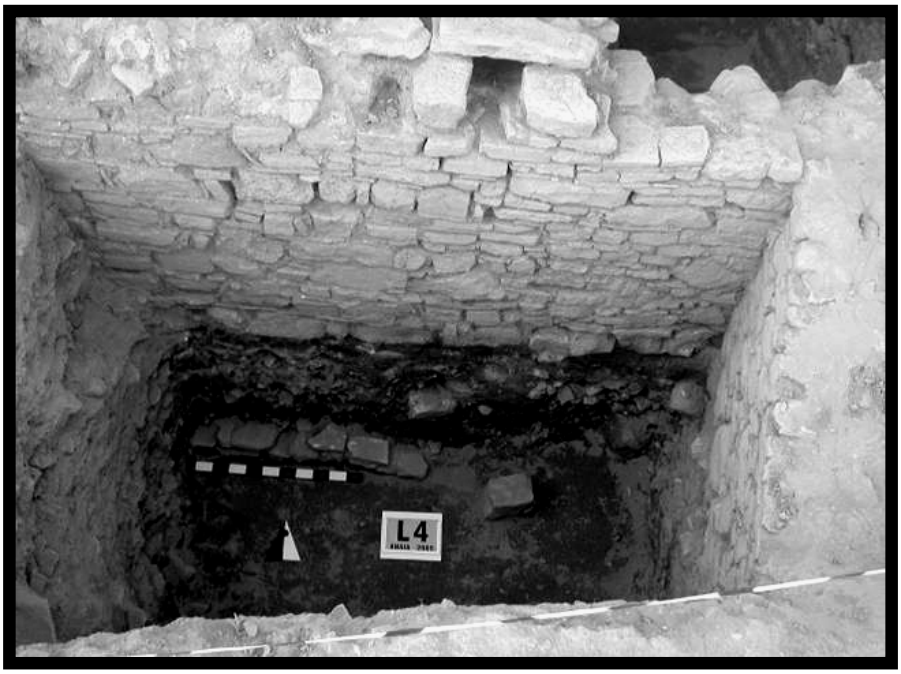

Resim 25: Gavurtepe Höyüğü Miken seramiği. (Meriç 1989'dan alınmıştır)

Resim 26: Kadıkalesi Höyüğü (Akdeniz 2007, 60'dan alınmıştır)

LEVHA 36

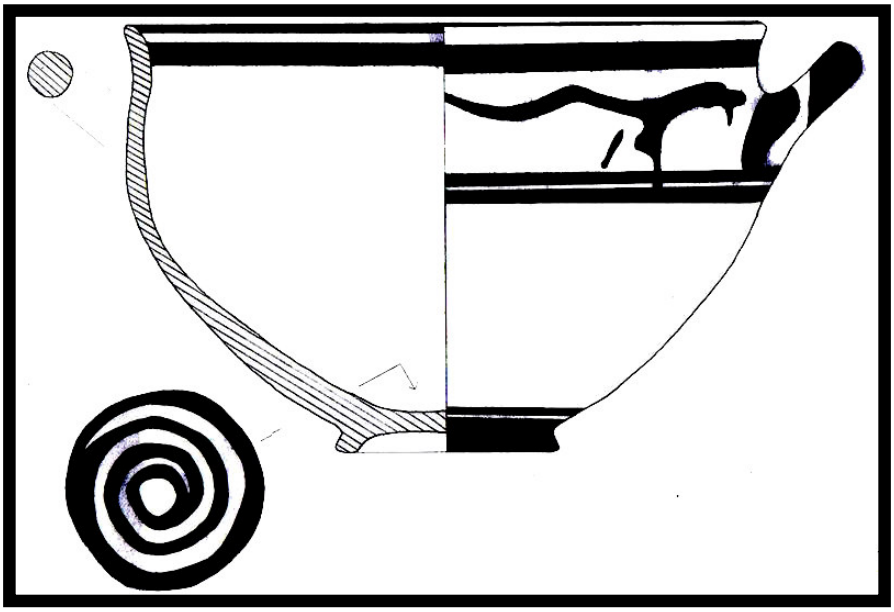

Resim 27: Kadıkalesi Miken seramiklerinin bulunduğu L4 sondajı. (Akdeniz 2007, 60'dan alınmıştır)

Resim 28: Kadıkalesi Miken seramiği, Akdeniz 2007, 69; Res.16'dan alınmıştır.

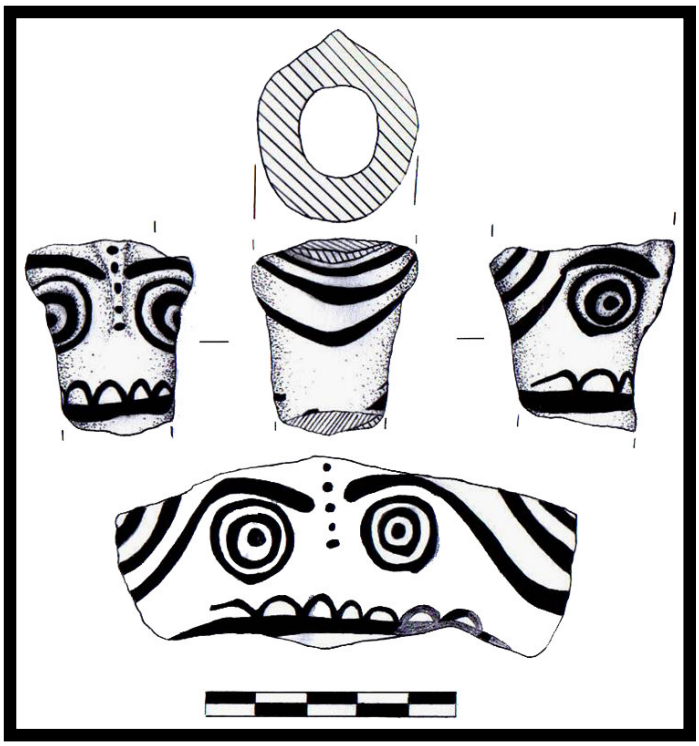
LEVHA 37

Çizim 36: Resim 28'in çizimi, Akdeniz 2007, 69; Res.16'dan alınmıştır.

Resim 29: Kadıkalesi Miken figürini, Akdeniz 2007, 69; Res.17'den alınmıştır.

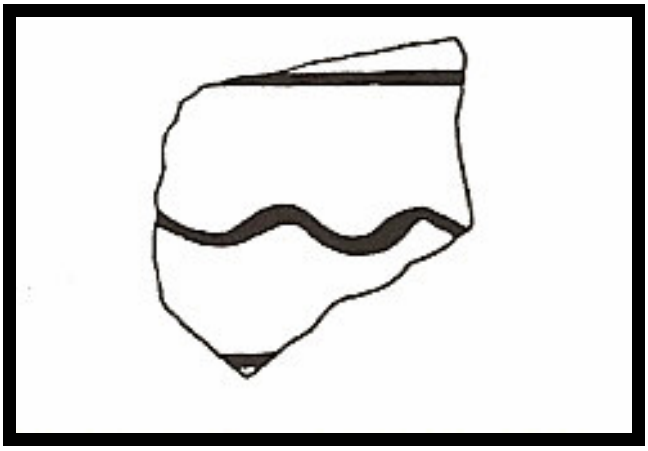

Çizim 37: Kadıkalesi Miken figürini çizim, Akdeniz 2007, 69; Res.17'den alınmıştır.

Resim 30: Deştepe Höyüğü (Umut Bilen Arşivi)

LEVHA 39

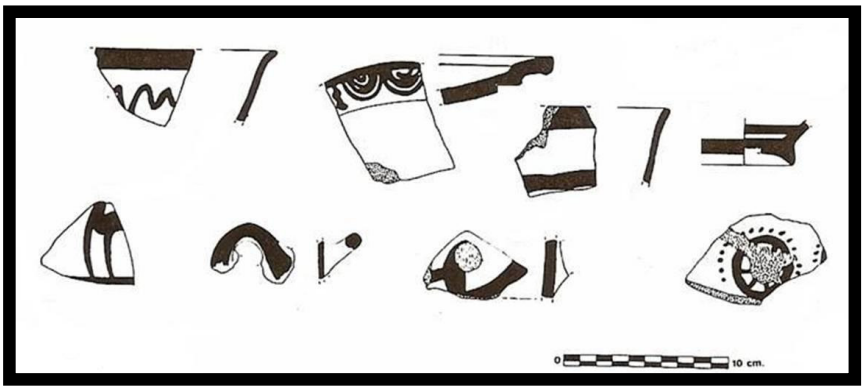

Çizim 38: Deştepe Höyüğü Miken seramiği. (Tül 1986'dan alınmıştır.)

Resim 31: Kavaklıkahve Höyüğü (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

LEVHA 40

Çizim 39: Kavaklıkahve Höyüğü, Miken seramiği. (Tül 1986'dan alınmıştır.)

Resim 32: Çine-Tepecik Höyük. (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

LEVHA 41

Resim 33: Çine-Tepecik Höyük Miken seramiği. (Günel 2007, 28'den alınmıştır)

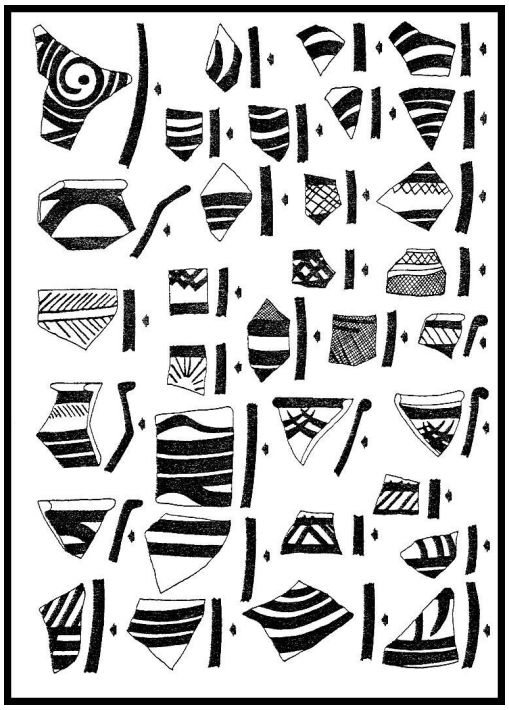

Resim 34: Çine-Tepecik Höyük Miken seramiği. (Günel 2008, 245'den alınmıştır)

LEVHA 42

Resim 35: Pekmeztepe (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

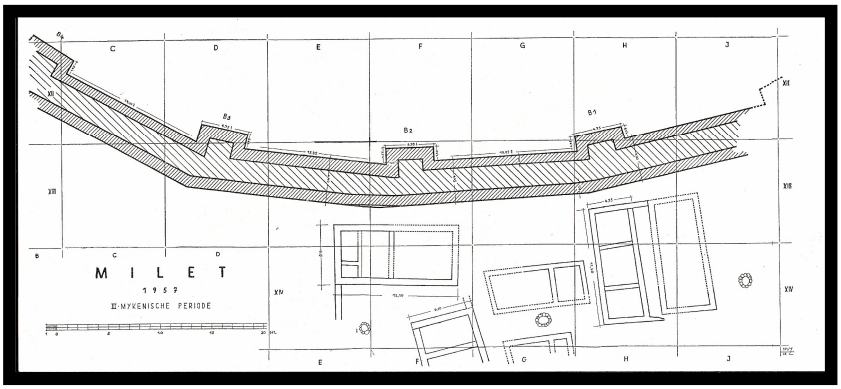

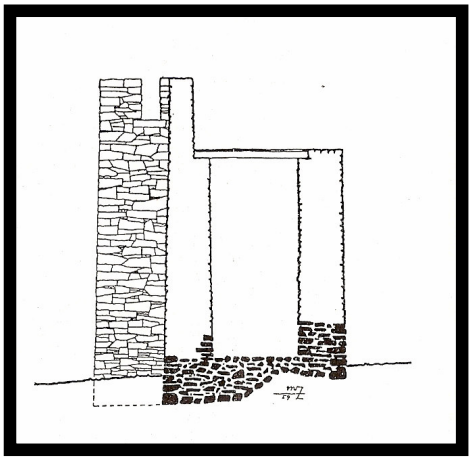
Çizim 40: Aphrodisias Miken seramiği, Marchese 1976, Fig.5'den alınmıştır.

LEVHA 43

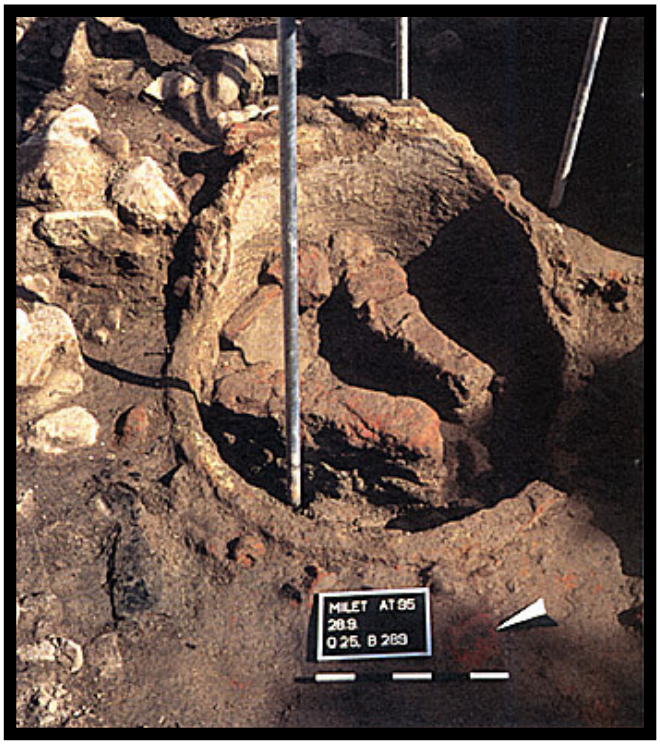

Çizim 41: Aphrodisias Miken seramiği, Marchese 1976, Fig.6'den alınmıştır.

Çizim 42: Miletos, Miken sur duvarı. (Naumann 1998'den alınmıştır

Resim 36: Miletos, çömlekçi fırını.(www.uni.heildelberg.de adresinden alınmıştır)

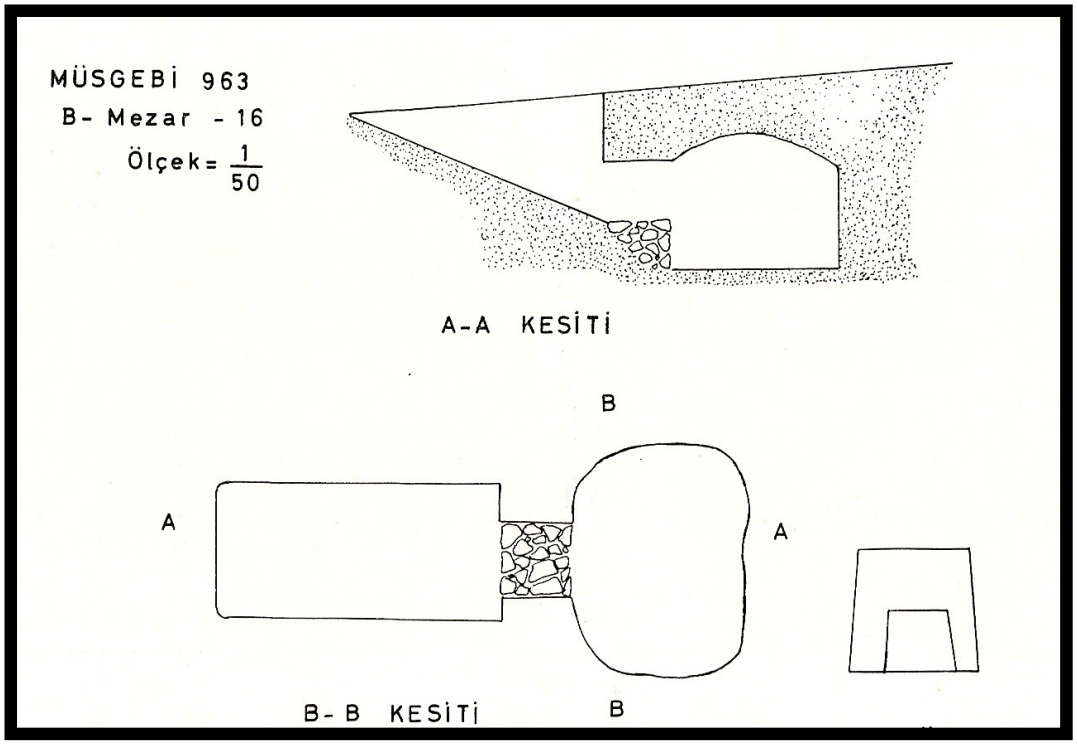

Resim 37: Müskebi'den görünüm (Boysal 1967b'den alınmıştır)

LEVHA 45

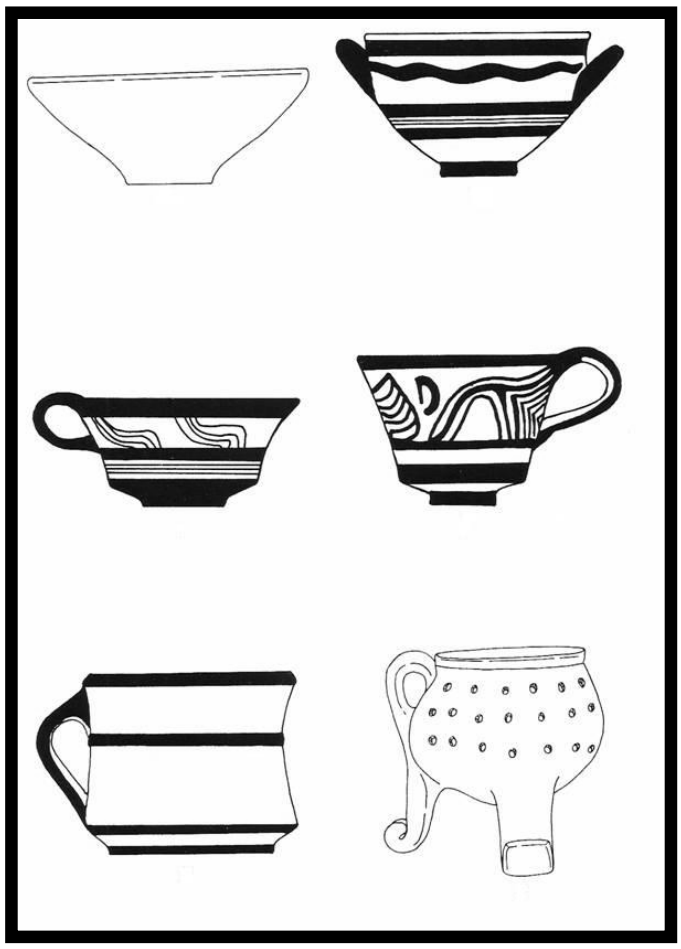
Resim 38: Müskebi Mezar Alanı. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

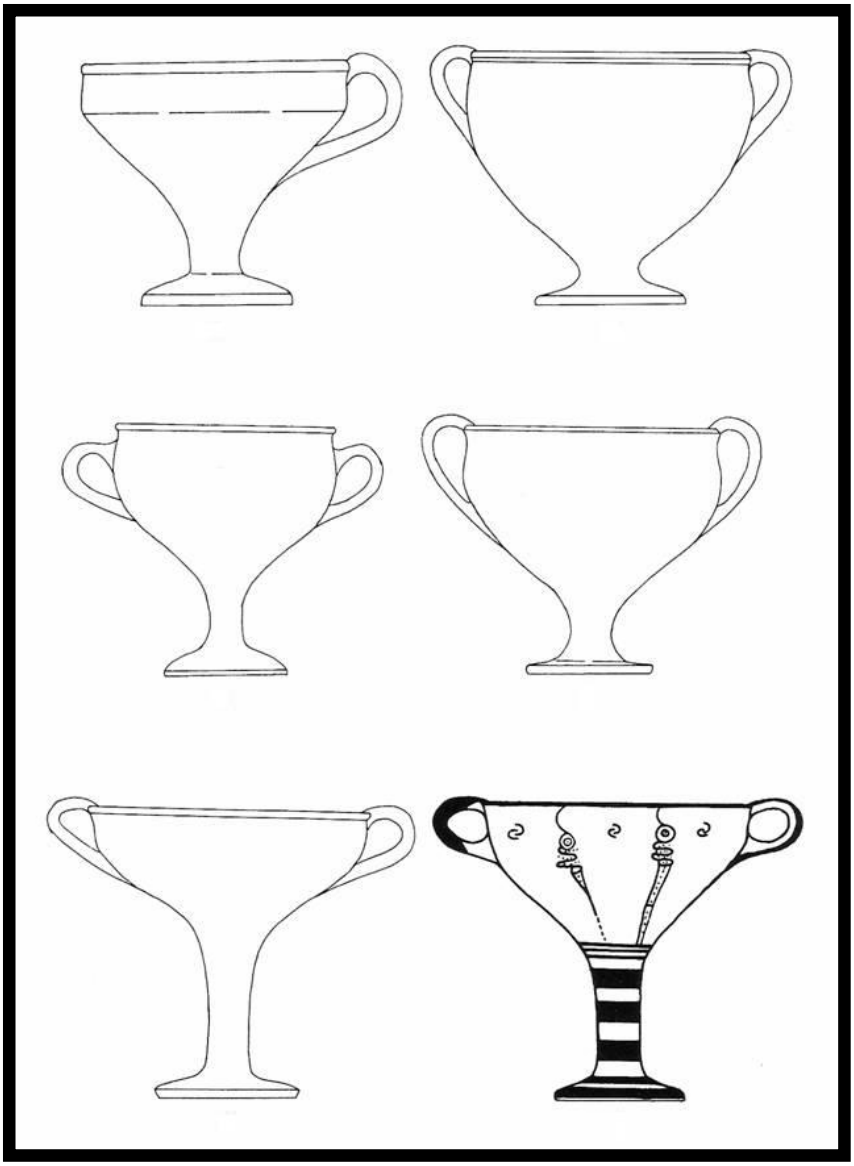
Çizim 43: Müskebi Mezar kesiti. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

Resim 39: Müskebi in-situ Miken seramiği ve mezar içinde ele geçen iskelet. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

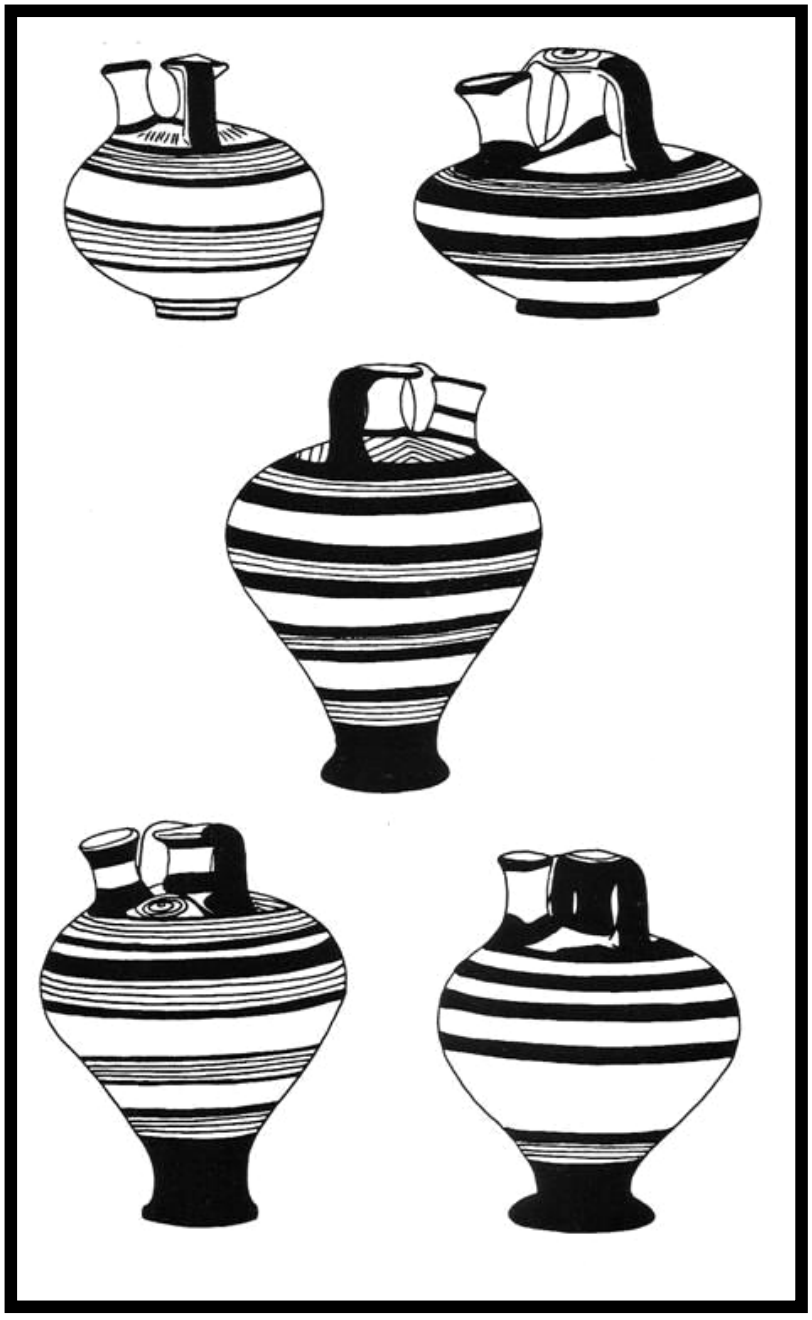

Çizim 44: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.27'den alınmıştır.

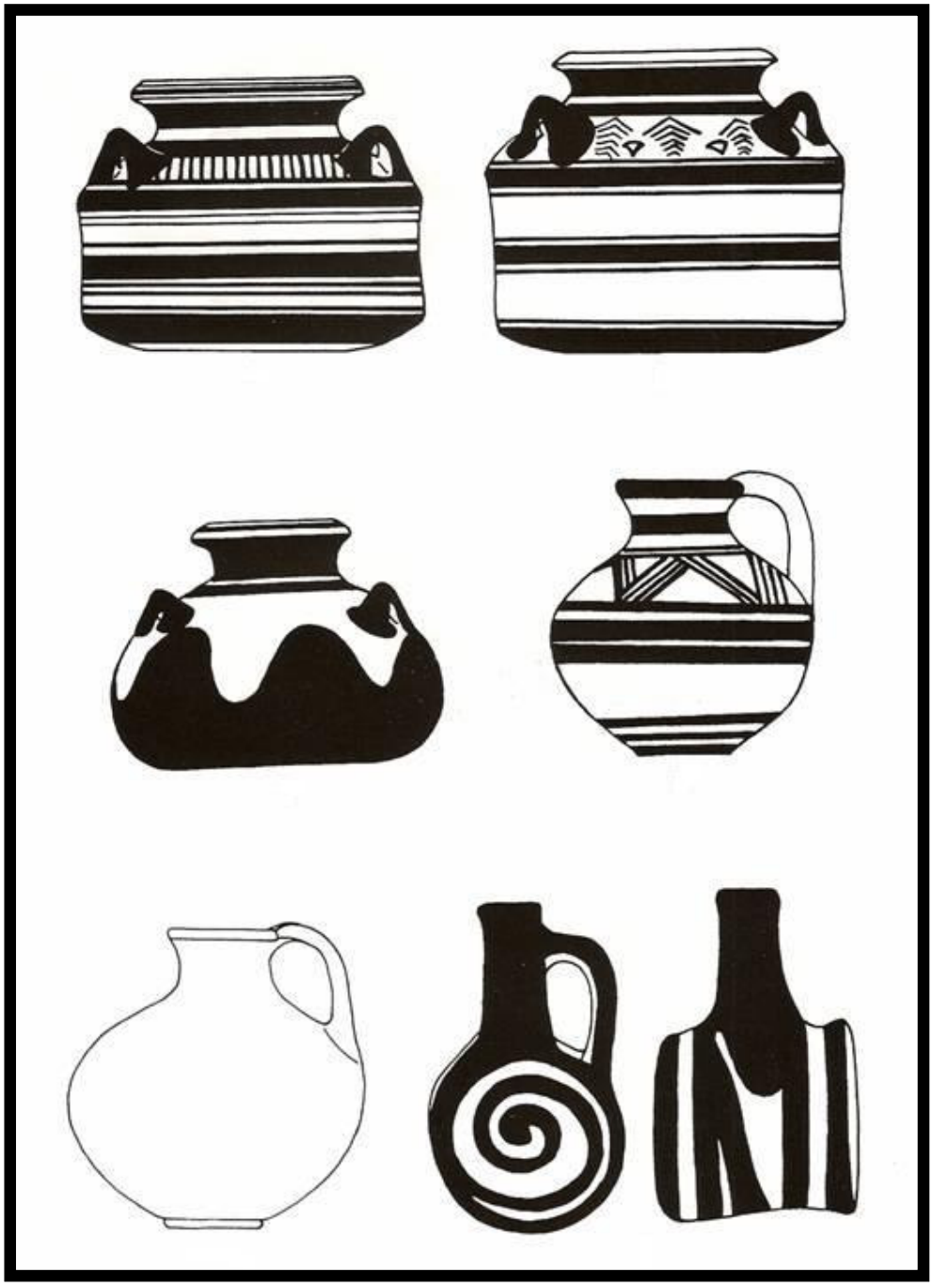
Çizim 45: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.28'den alınmıştır.

LEVHA 48

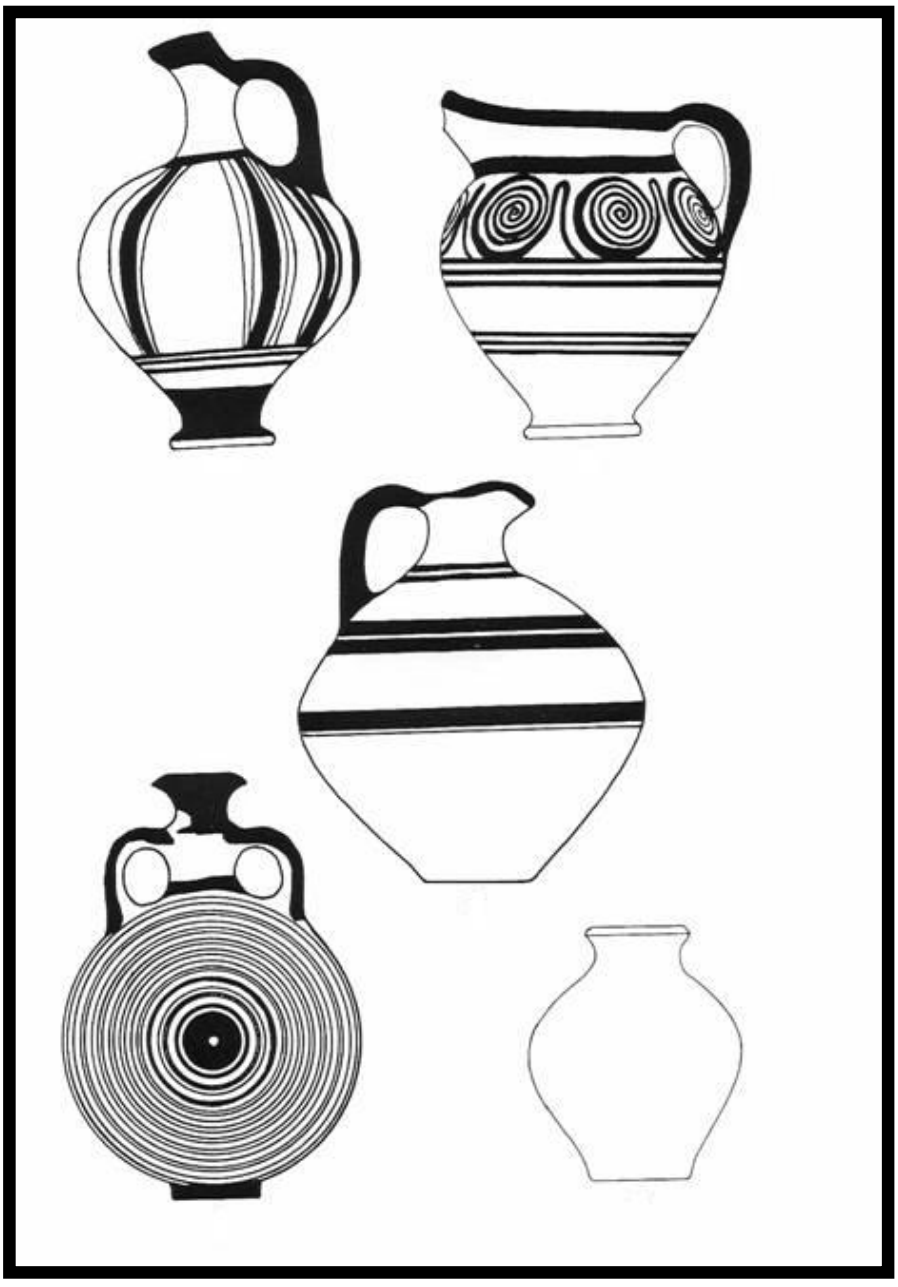
Çizim 46: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.29'dan alınmıştır.

LEVHA 49

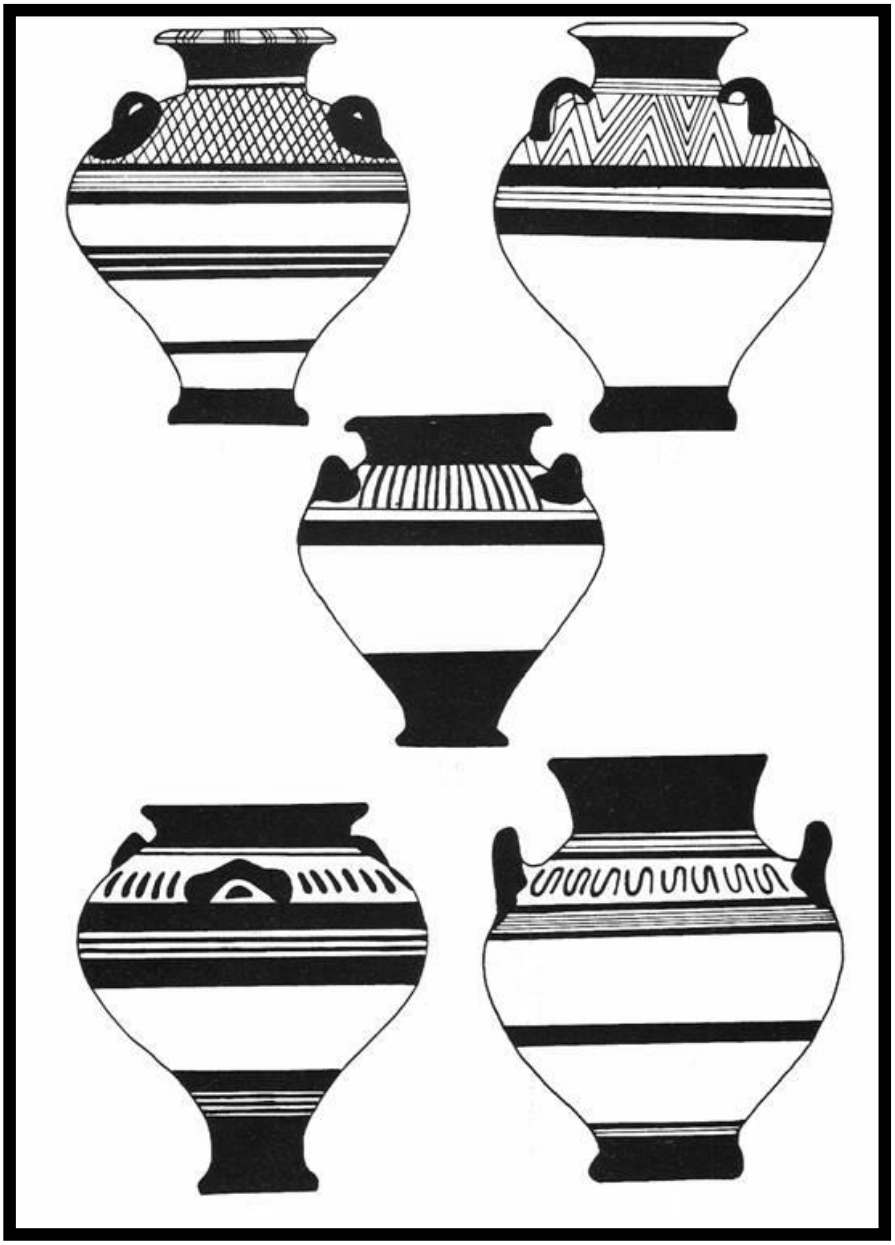
Çizim 47: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.30'dan alınmıştır.

LEVHA 50

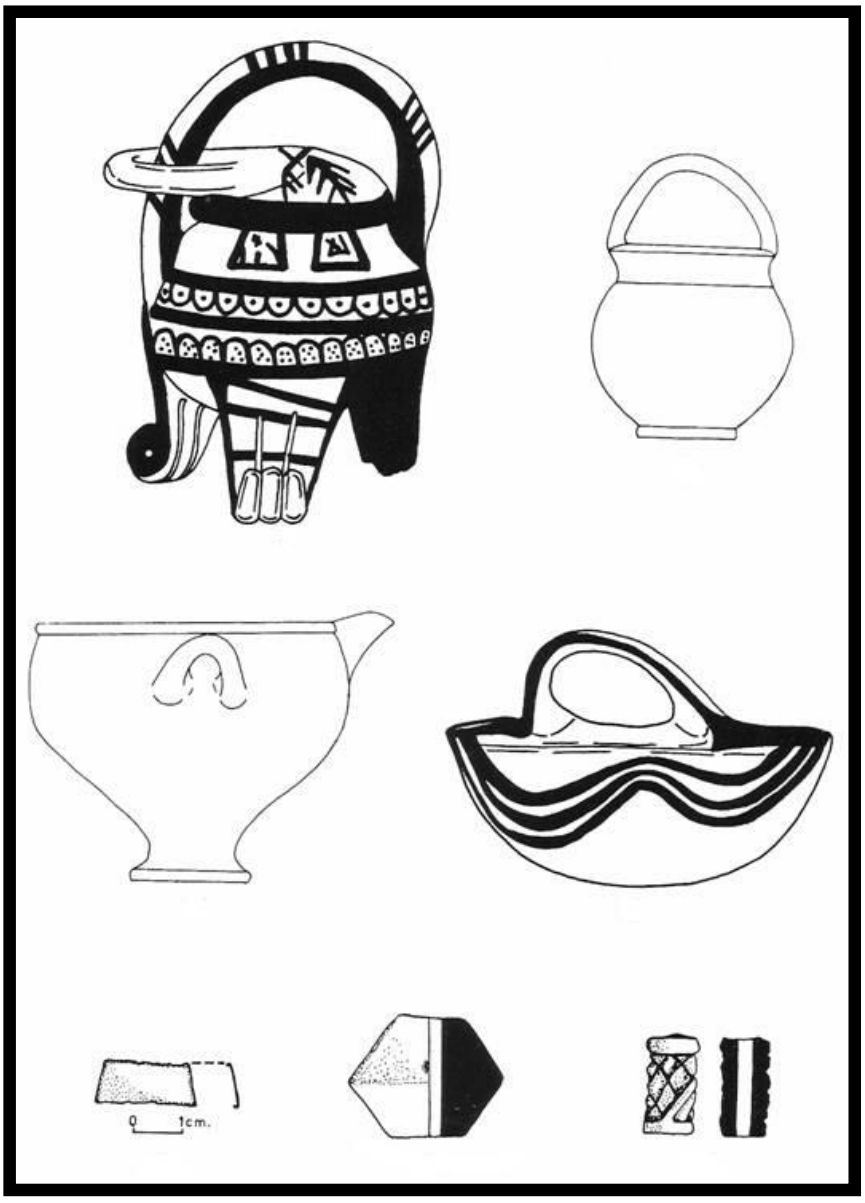
Çizim 48: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.31'den alınmıştır.

LEVHA 51

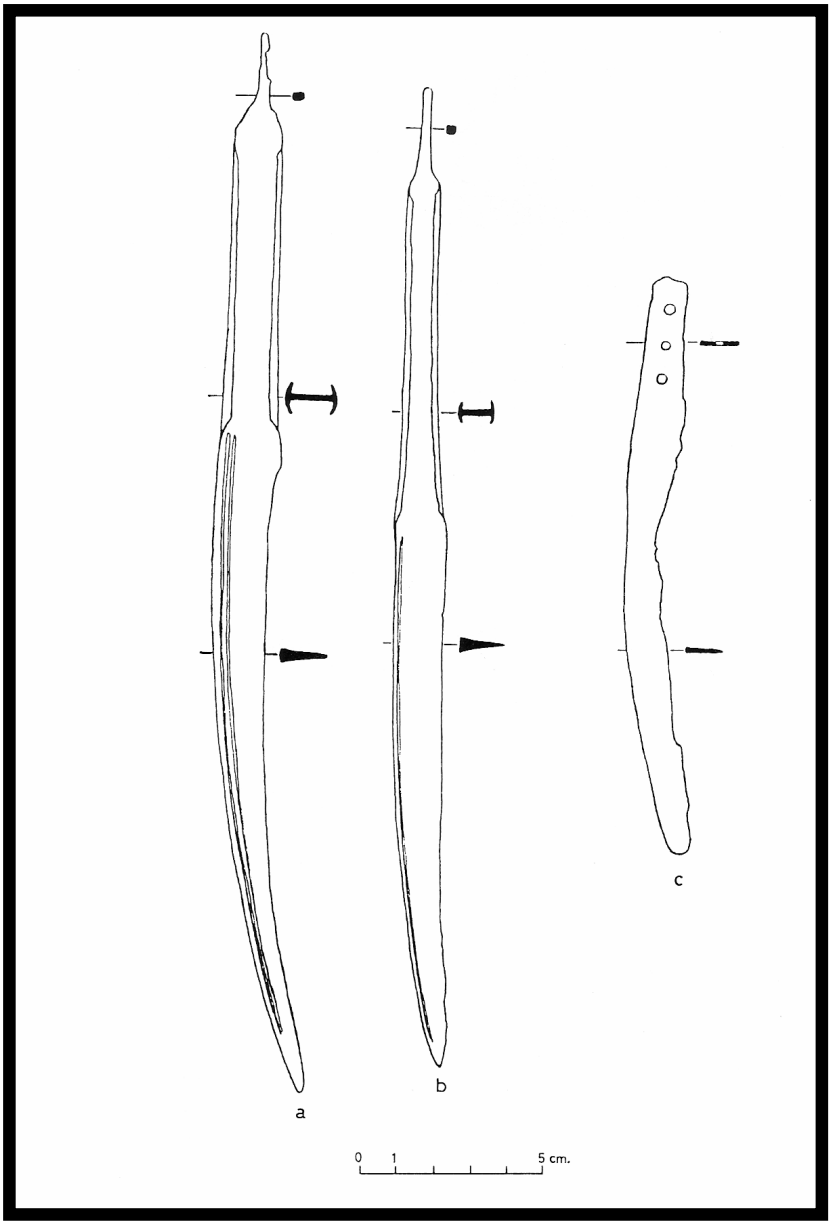
Çizim 49: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.32'den alınmıştır.

LEVHA 52

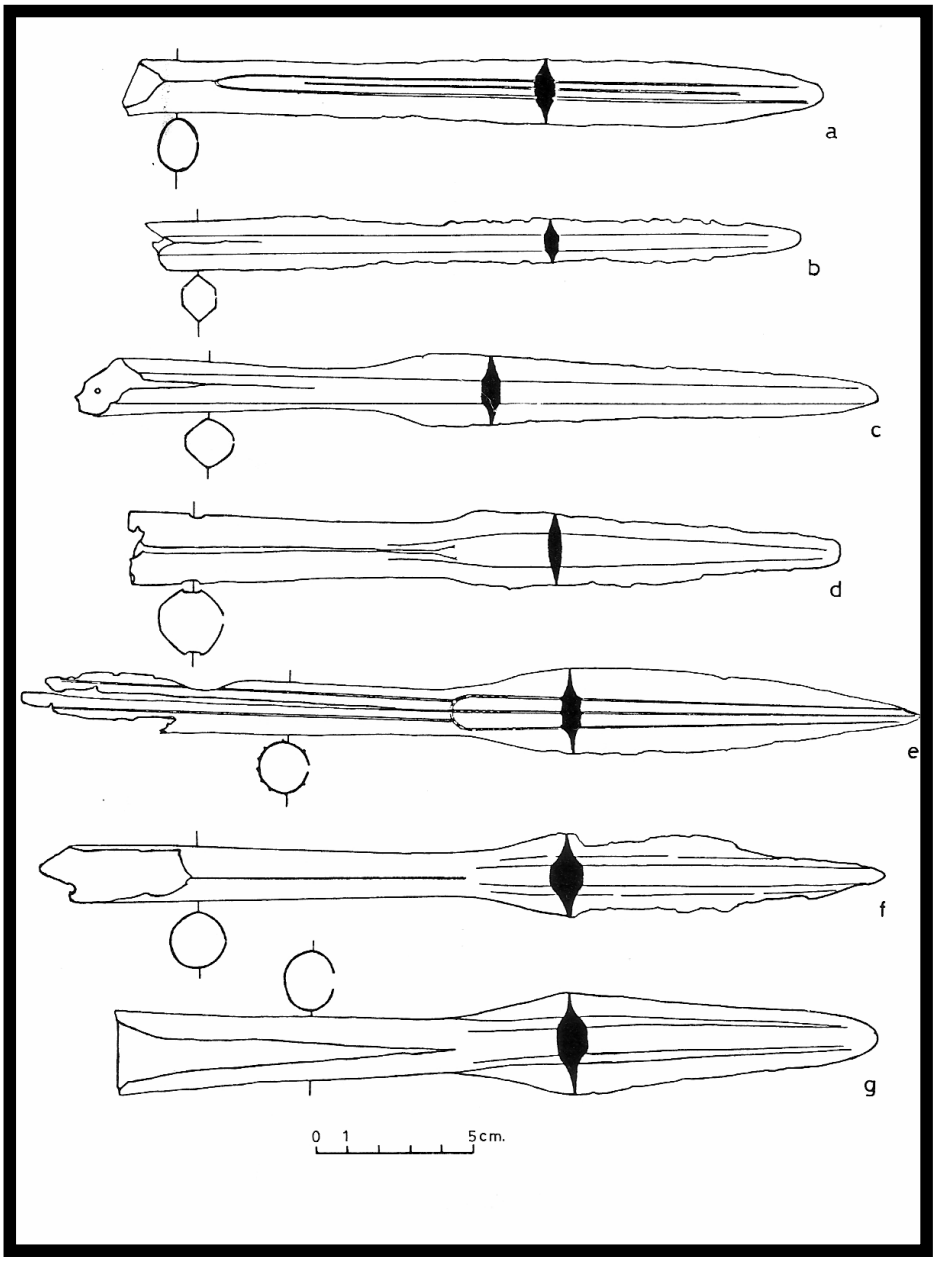
Çizim 50: Müskebi Miken seramiği, Akyurt 1998, Şek.33'den alınmıştır.

LEVHA 53

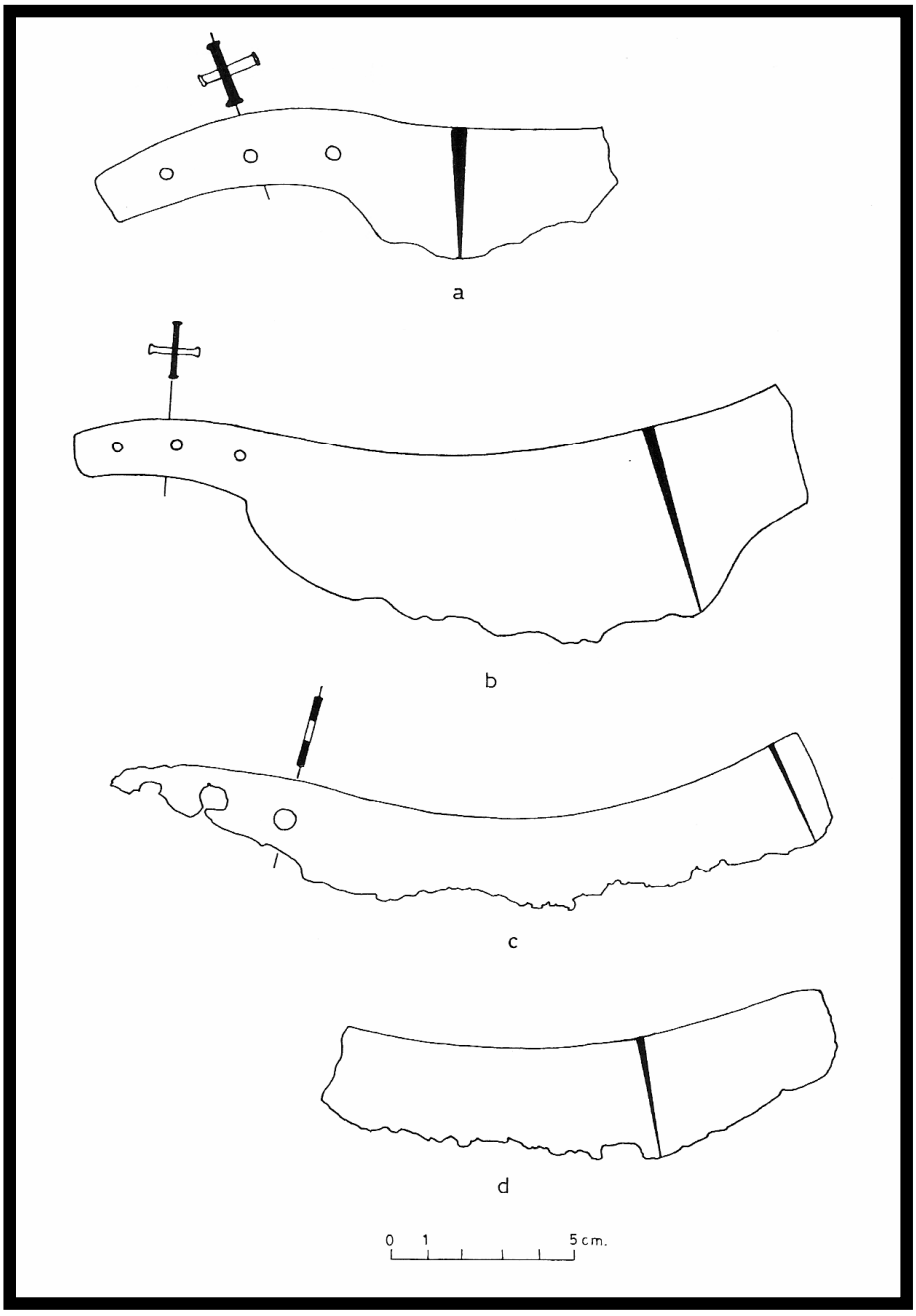
Çizim 51: Müskebi bronz Miken bıçakları, Akyurt 1998, Şek.34'den alınmıştır.

LEVHA 54

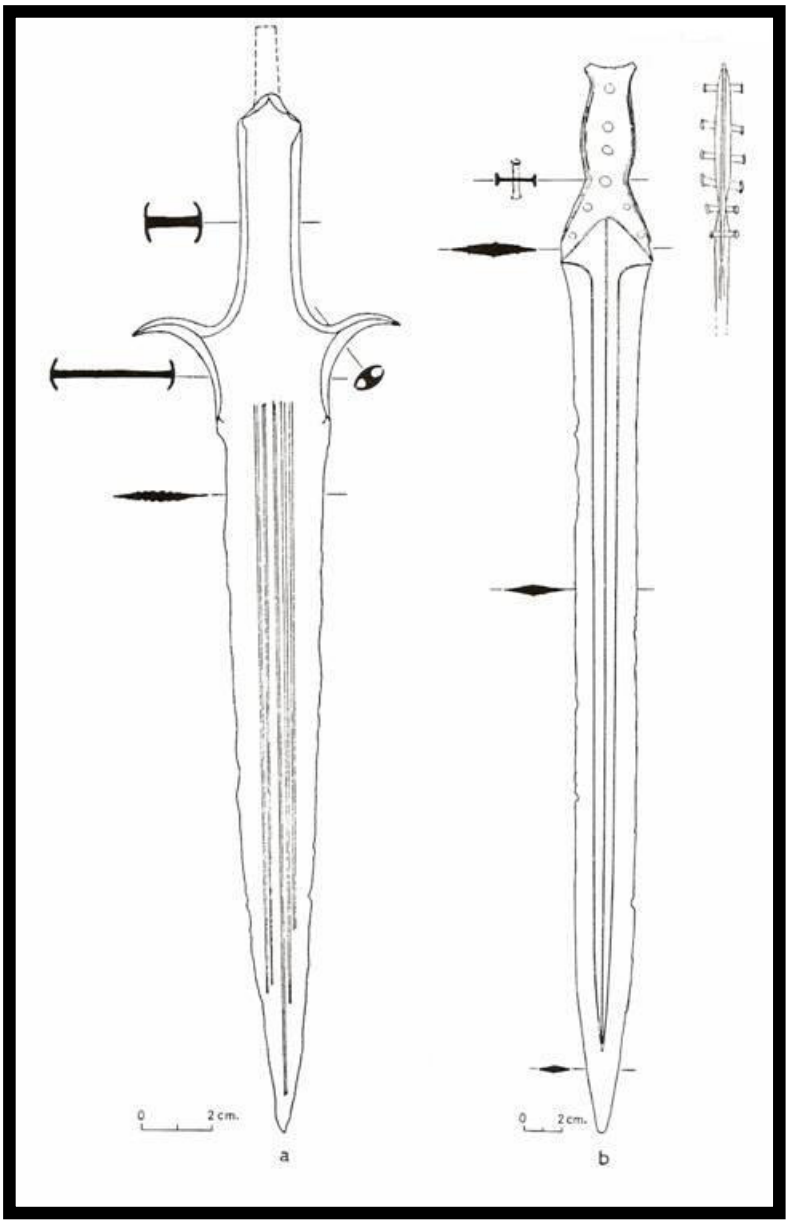
Çizim 52: Müskebi bronz mızrak uçları, Akyurt 1998, Şek.35'den alınmıştır.

LEVHA 55

Çizim 53: Müskebi bronz ustura/satır (?), Akyurt 1998, Şek.36'den alınmıştır.

LEVHA 56

Çizim 54: Müskebi bronz Miken kılıçları, Akyurt 1998, Şek.37'den alınmıştır.

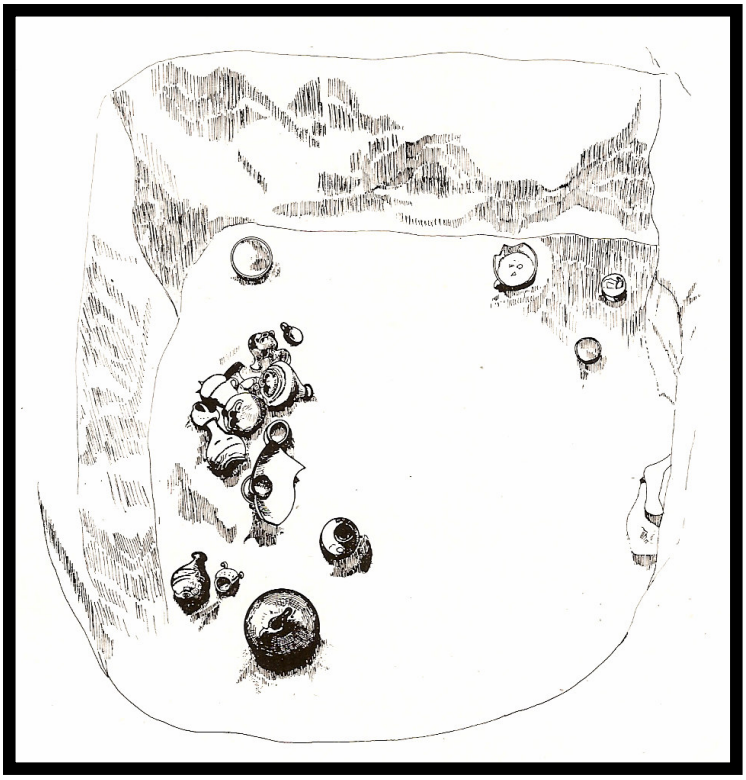

Resim 40: Çömlekçi mezar alanı. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

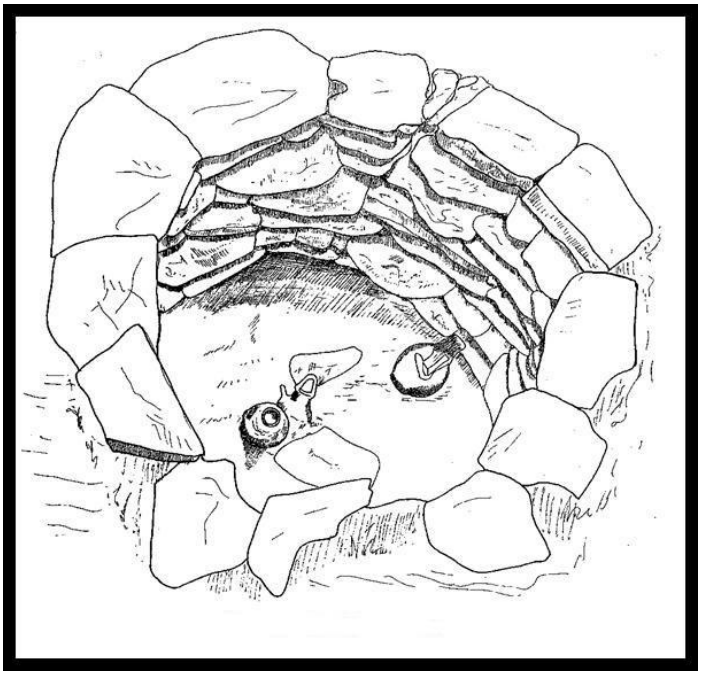

Resim 41: Çömlekçi oda mezar. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

LEVHA 58

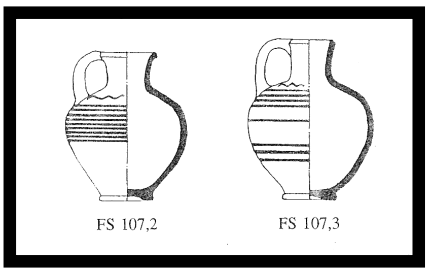

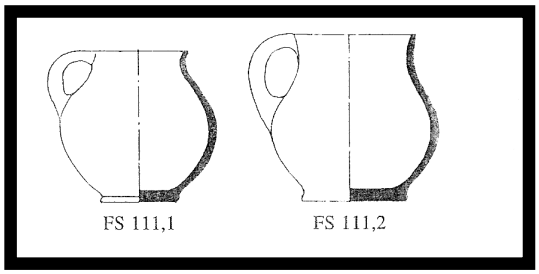
Çizim 55: Çömlekçi mezar. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

Çizim 56: Çömlekçi mezar. (Boysal 1967b'den alınmıştır)

LEVHA 59

Çizim 57: Çömlekçi Miken seramiği. (Özgünel 1996'dan alınmıştır.)

Resim 42: Iasos genel görünüm. (www.bristol.ac.uk adresinden alınmıştır)

LEVHA 60

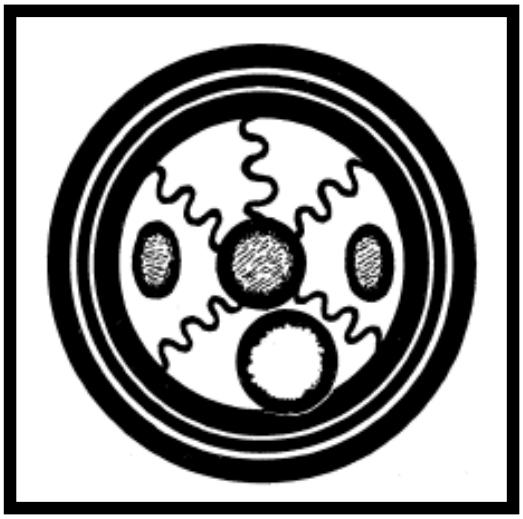

Resim 43: Iasos Miken seramiği, (www.misart.it adresinden alınmıştır.)

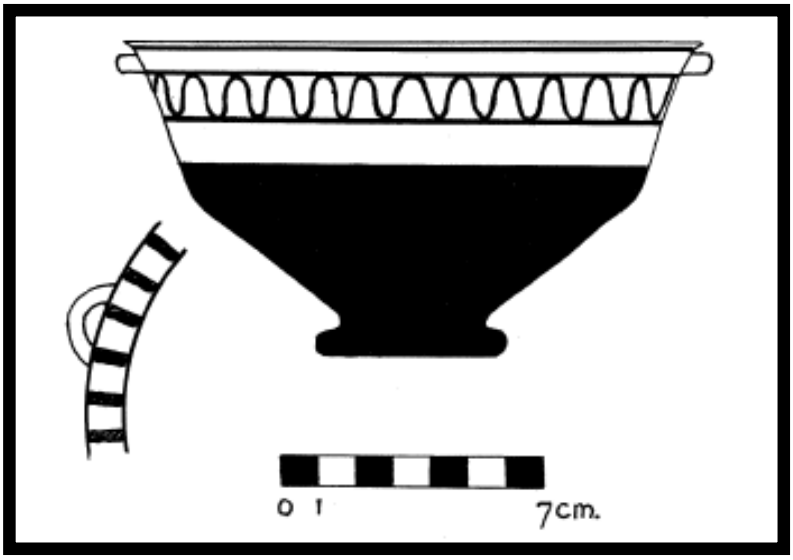

Resim 44: Stratonikeia, Miken seramiği, Hanfmann-Waldbaum 1968; P.25'ten alınmıştır.

LEVHA 61

Çizim 58:Resim 44'ün çizimi, Hanfmann-Waldbaum 1968; P.25'ten alınmıştır.

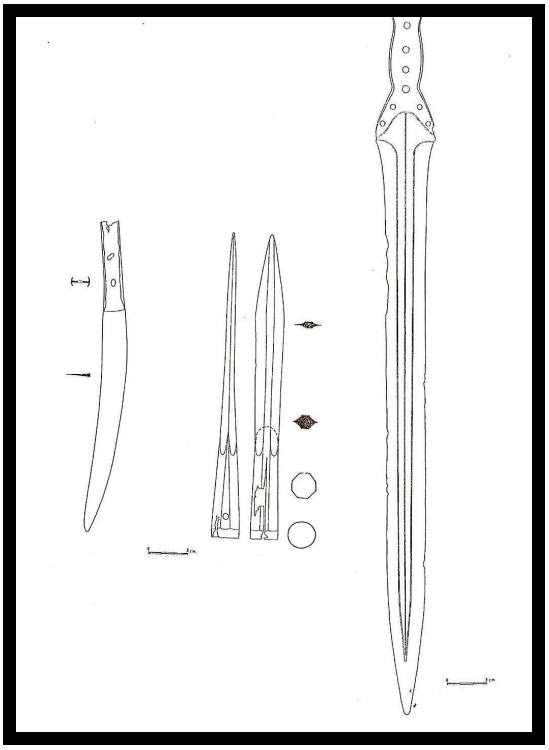

Çizim 59: Stratonikeia, Miken seramiği, Hanfmann-Waldbaum 1968; P.25'ten alınmıştır.

LEVHA 62

Resim 45: Bodrum Müzesi bronz Miken eserleri. (Akyurt 1996'dan alınmıştır)

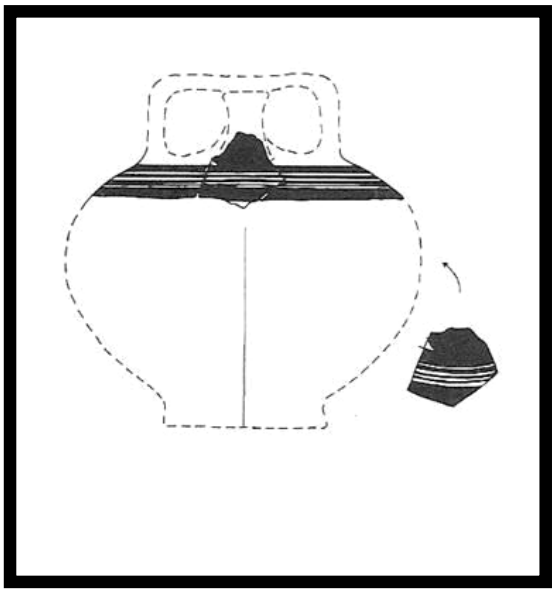

Çizim 60: Resim 45'in çizimi. (Akyurt 1996'dan alınmıştır)

LEVHA 63

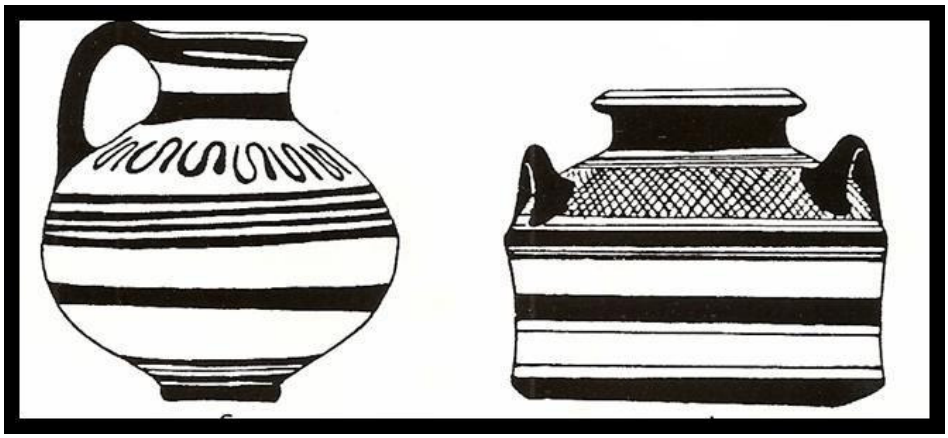

Resim 45: Beycesultan Höyüğü. (www.beycesultan.org adresinden alınmıştır)

Çizim 61: Beycesultan, Miken seramiği, Llyod-Mellaart 1962, 14; Fig. P.6, 11'den alınmıştır.

LEVHA 64

Çizim 62: Düver Miken buluntuları, Akyurt 1998, Şek.39.

Resim 46: Uluburun (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

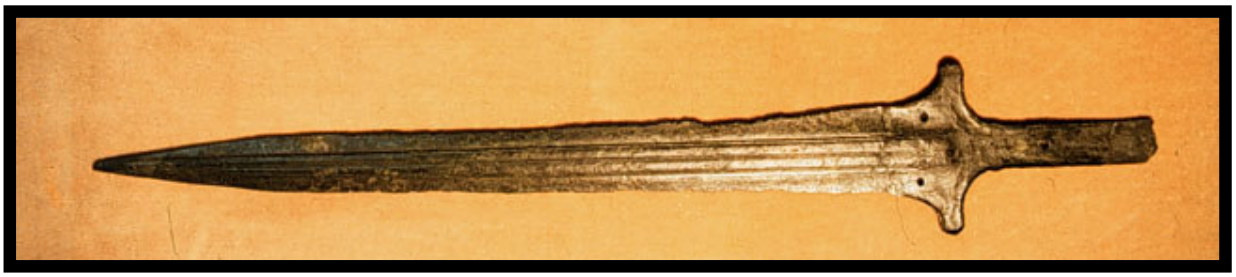
LEVHA 65

Resim 47: Uluburun Miken Seramiği. (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

Resim 48: Uluburun Miken Seramiği. (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

Resim 49: Uluburun Miken Kılıcı. (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

LEVHA 66

Resim 50: Gelidonya. (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

Resim 51: Gelidonya Miken Seramiği. (www.ina.tamu.edu adresinden alınmıştır)

Resim 52: Kilisetepe (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

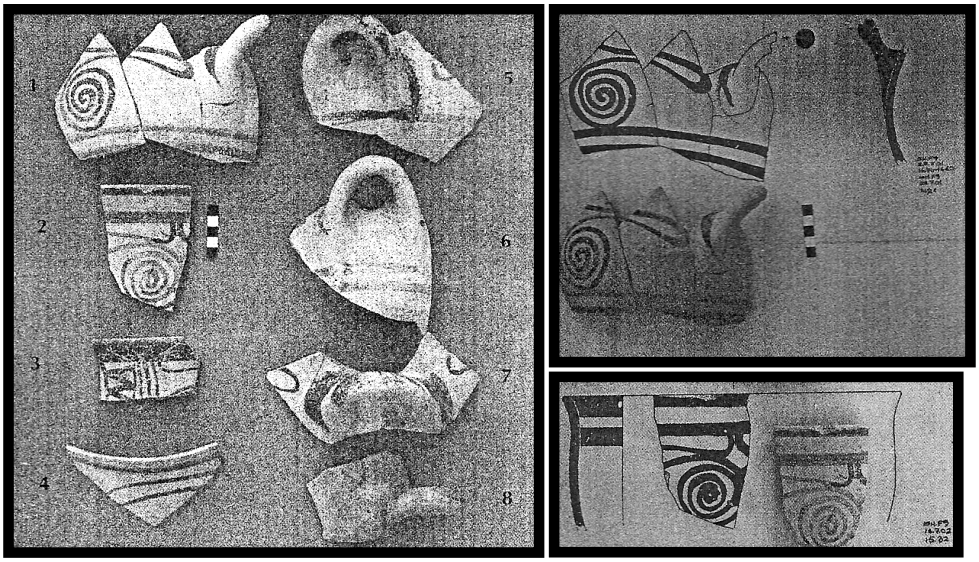
Resim 53: Kilisetepe Miken seramiği. (www.dspace.cam.ac.uk adresinden alınmıştır)

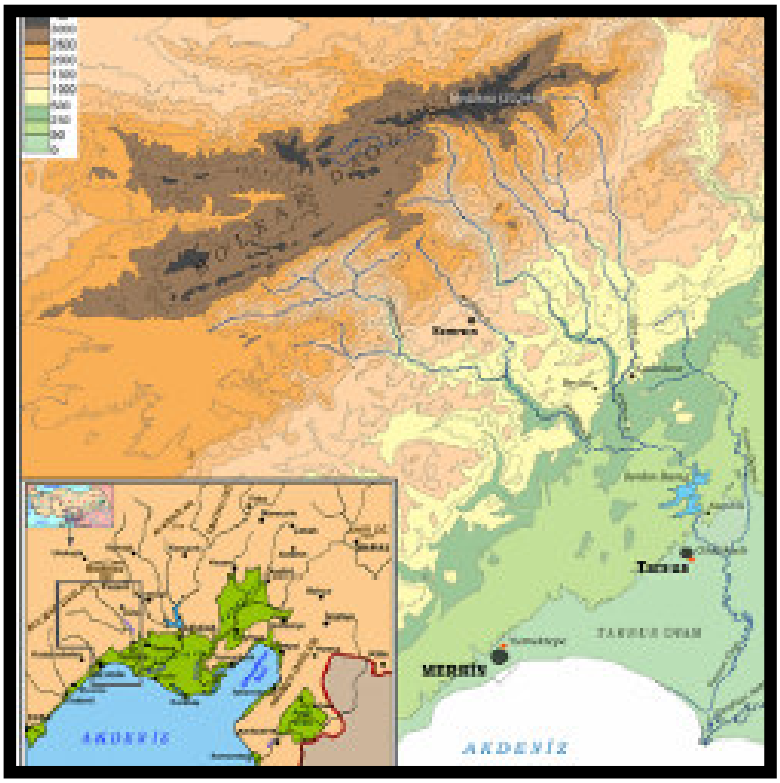
Resim 54: Kilisetepe Miken seramiği. (www.dspace.cam.ac.uk adresinden alınmıştır)

Resim 55: Soli Höyük. (Meriç 2005, 90'dan alınmıştır.)

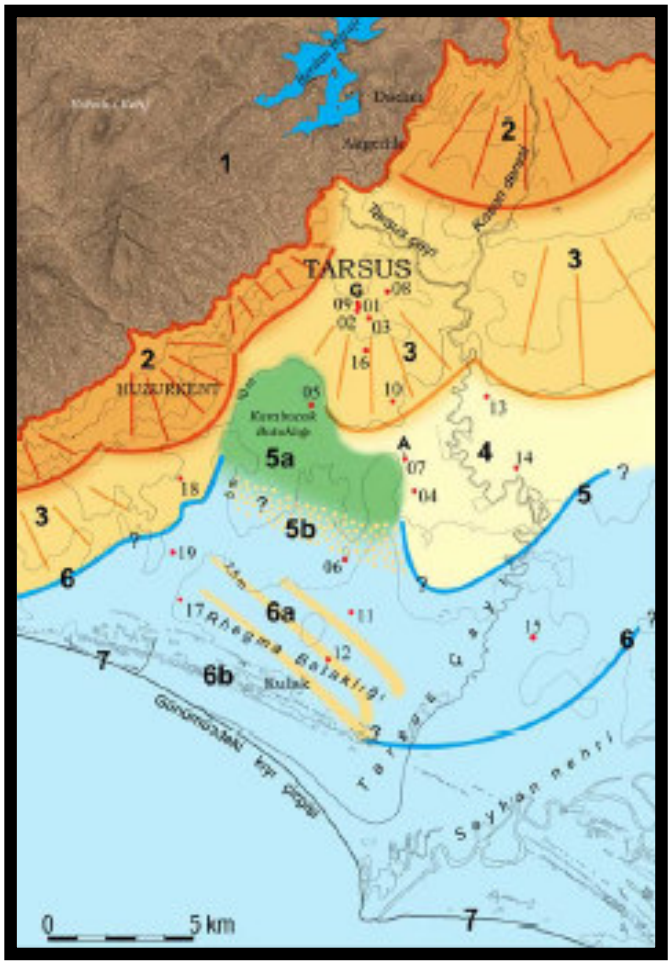

Resim 56: Soli Höyük Miken seramiği (Meriç 2003, 105'den alınmıştır)

Şekil 1: Tarsus çayı Havzasının topoğrafik ve oro – hidroğrafik haritası ve Tarsus ovası lokasyonu. (Özyar-Danışman-Özbal 2005'den alınmıştır)

LEVHA 70

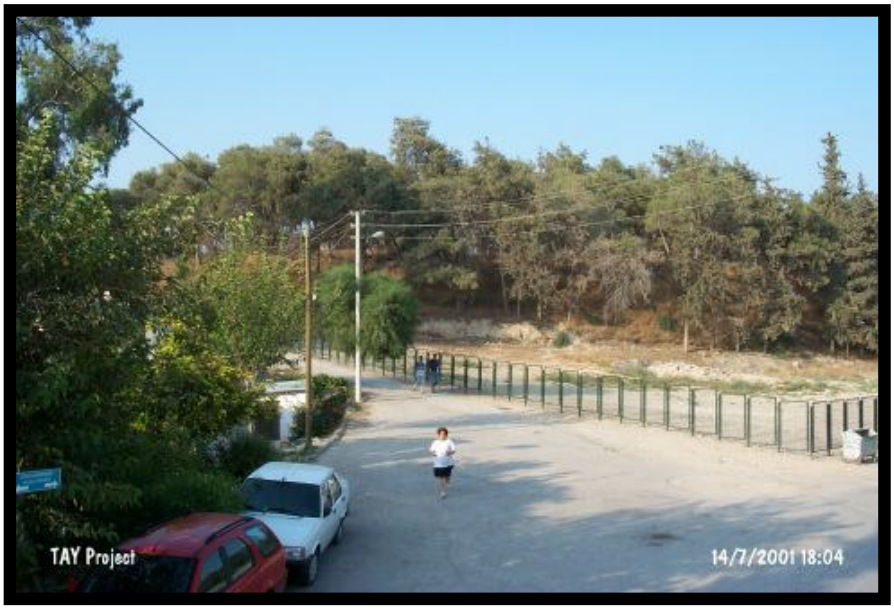

Şekil 2: Tarsus Ovası'nın paleocoğrafya haritası.1) Engebeli dağlık alan. 2 ve 3)Holosen öncesi birikinti konileri 4) Tarsus nehrinin Orta – geç Holosen'de delta-taşkın ovası 5)Orta Holosen kıyı çizgisi. 5a) Orta Holosen kıyı bataklığı ya da kısmen lagün ortamı.5b) Orta Holosen kıyı girintileri önünde kıyı kordonu ve kıyı okları boyunca uzanan geçiş formasyonları. 6) Tarsus Çayı'nın Orta – geç Holosen delta kıyısı ve; 6a) Kıyı kordonu ve kıyı kumulları 7) Günümüz kıyı çizgisi G: Gözlükule Höyüğü A: Aliefendioğlu Höyüğü. (Kırmızı noktalar sondajları göstermektedir.) (Özyar-Danışman-Özbal 2005'den alınmıştır)

LEVHA 71

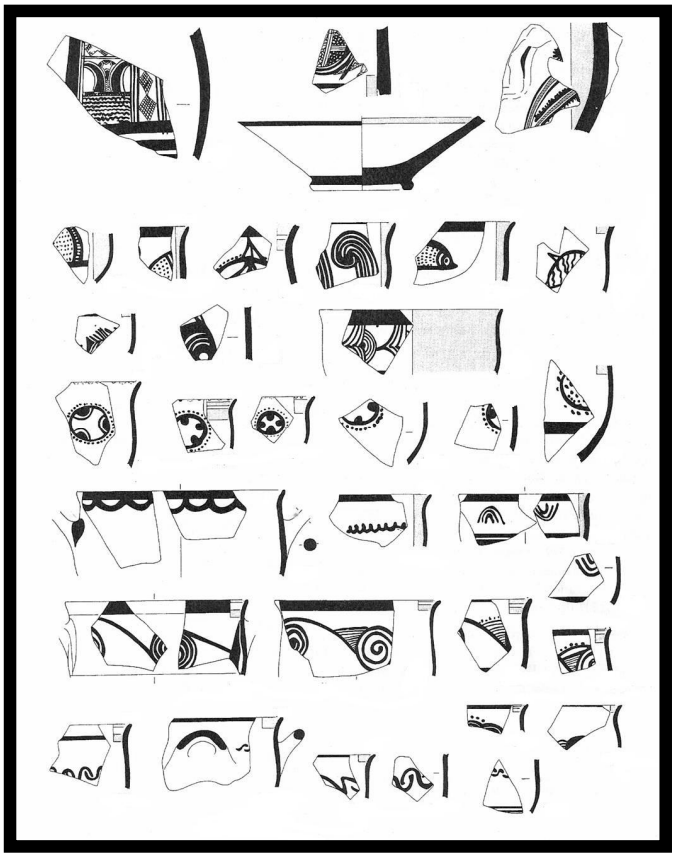

Resim 57: Gözlükule Höyüğü (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

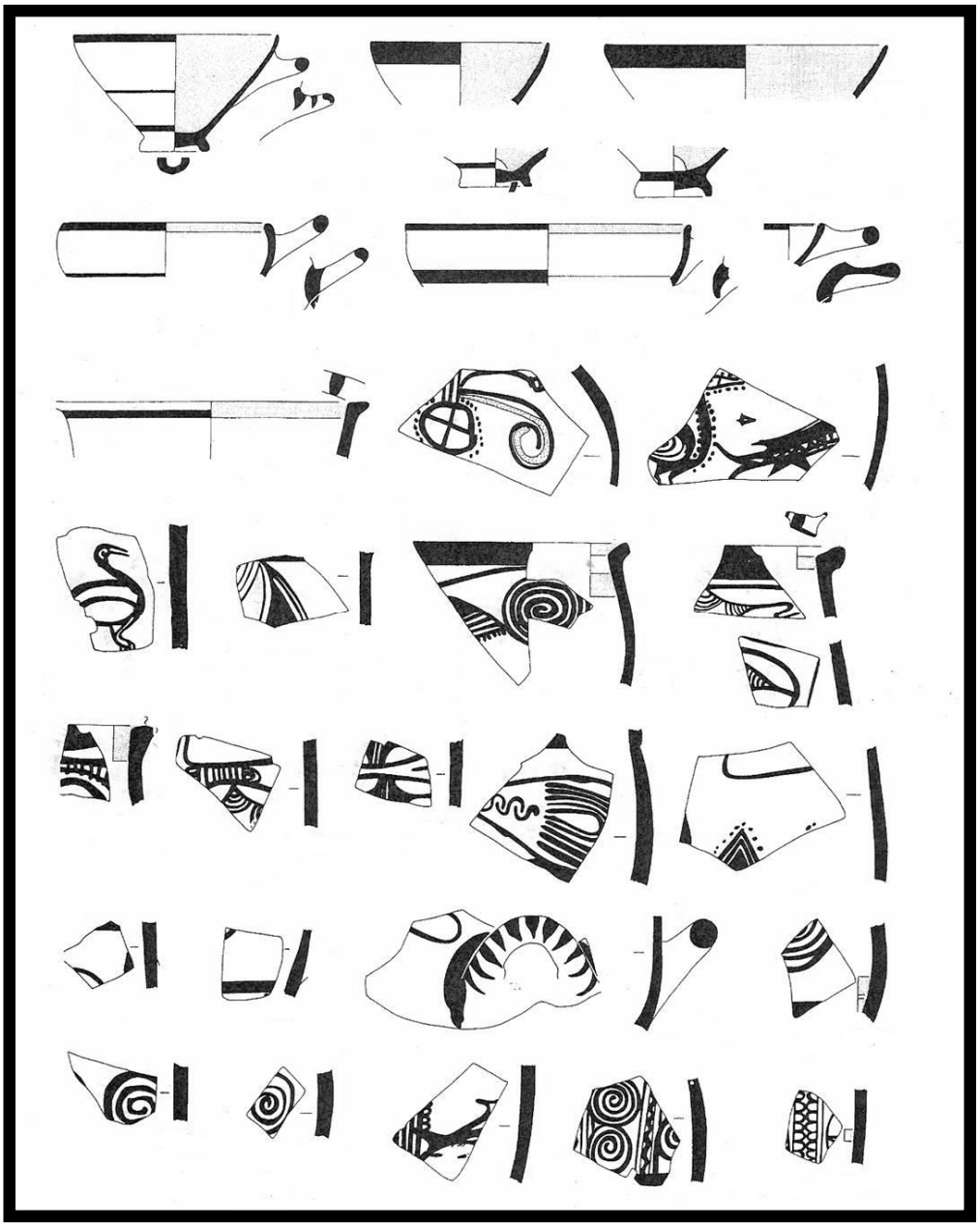

Resim 58: Gözlükule Höyüğü. (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

LEVHA 72

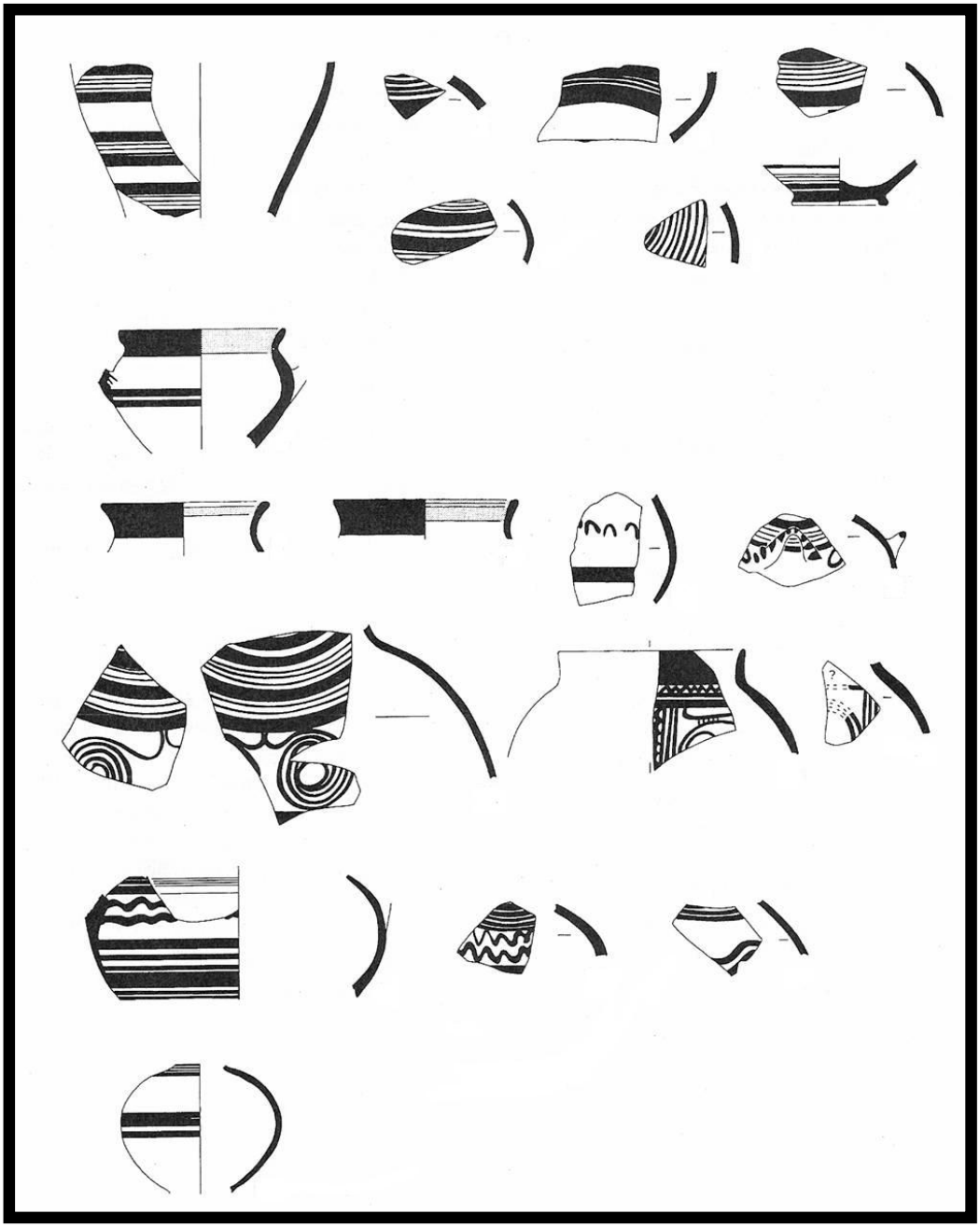

Çizim 63: Gözlükule Miken seramiği, Mountjoy 2005, 112; Fig.8'den alınmıştır.

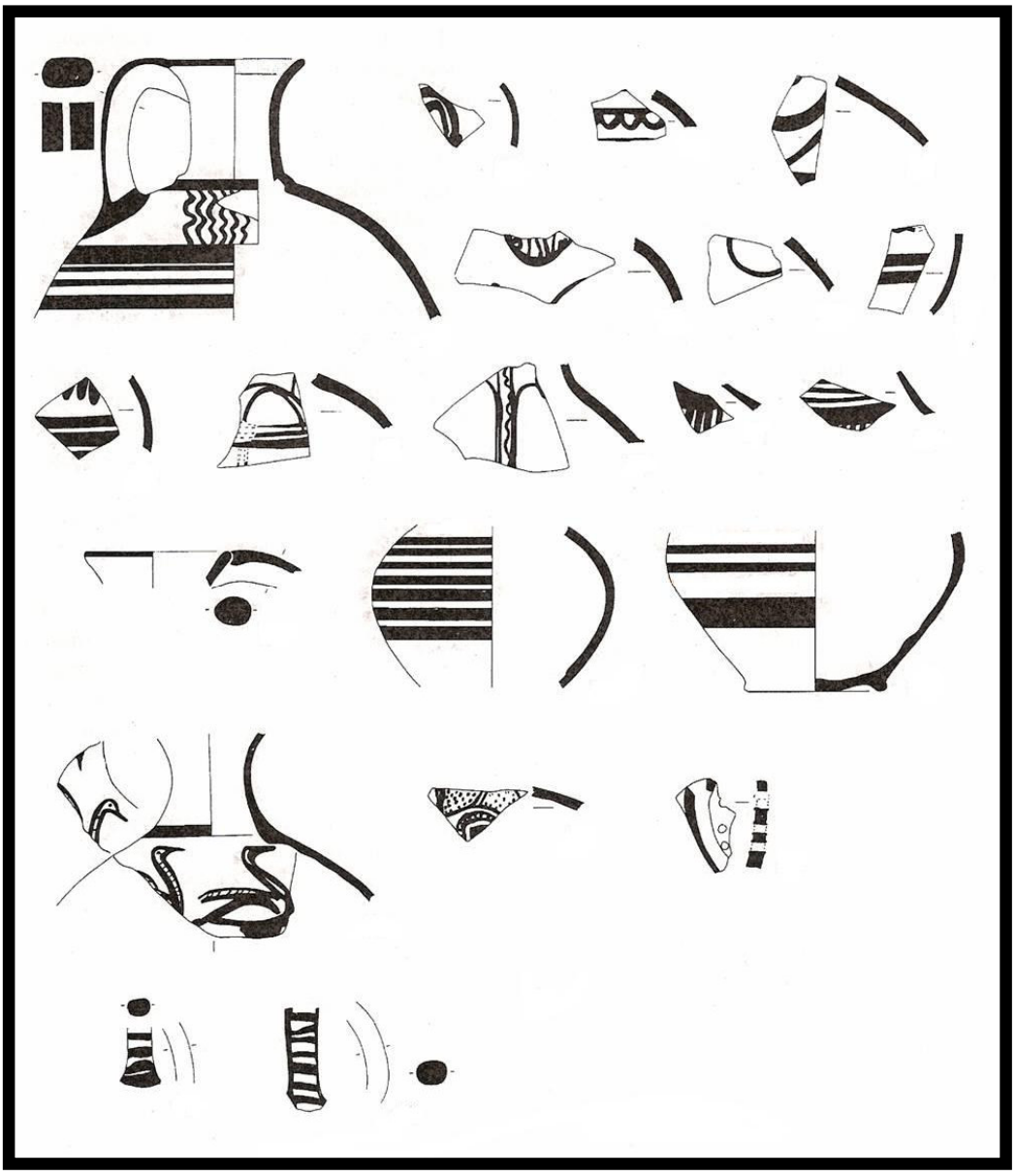
Çizim 64: Gözlükule Miken seramiği, Mountjoy 2005, 103; Fig.7'den alınmıştır.

LEVHA 74

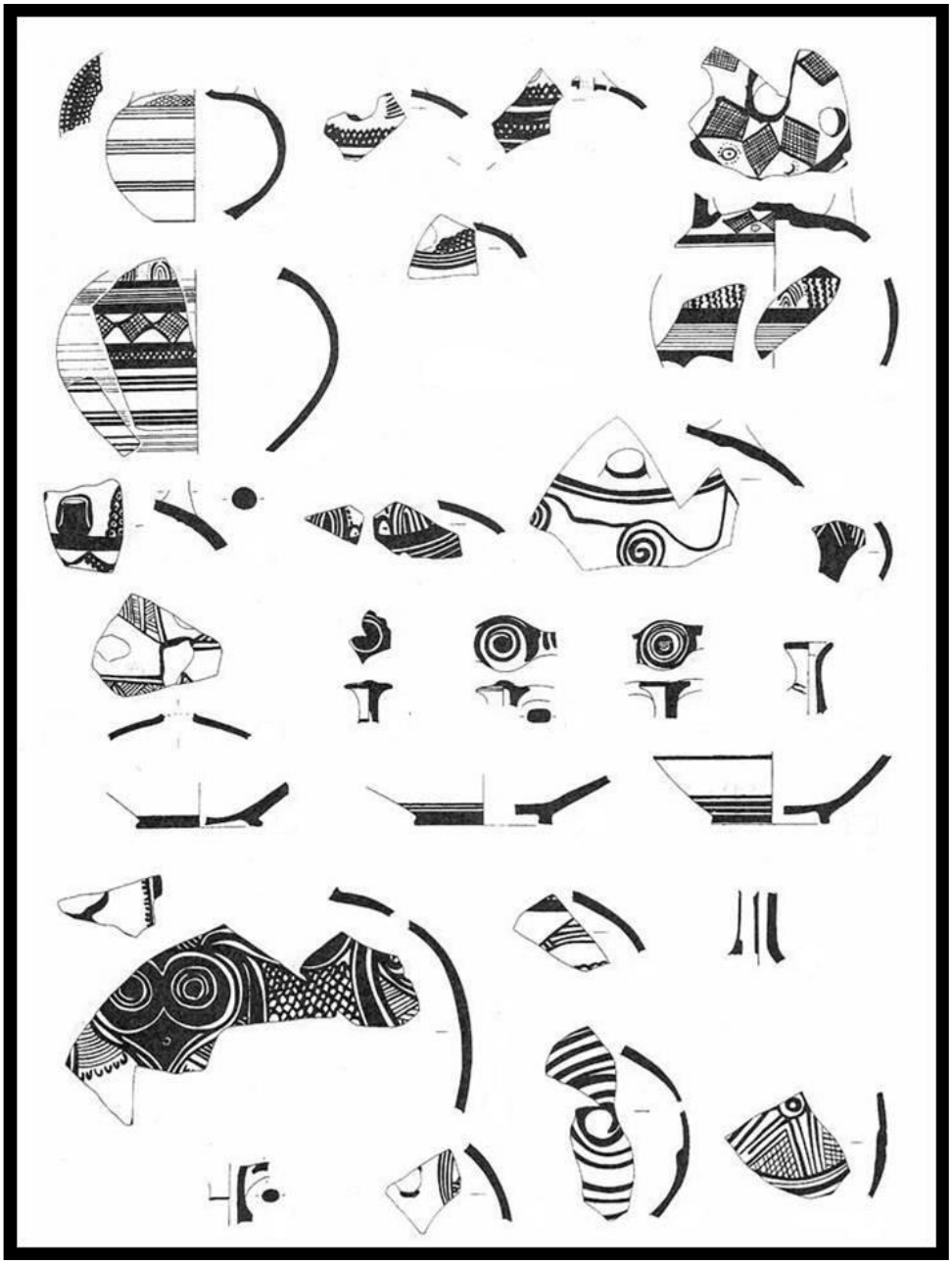
Çizim 65: Gözlükule Miken seramiği, Mountjoy 2005, 88; Fig.1'den alınmıştır.

LEVHA 75

Çizim 66: Gözlükule Miken seramiği, Mountjoy 2005, 93; Fig.3'den alınmıştır.

LEVHA 76

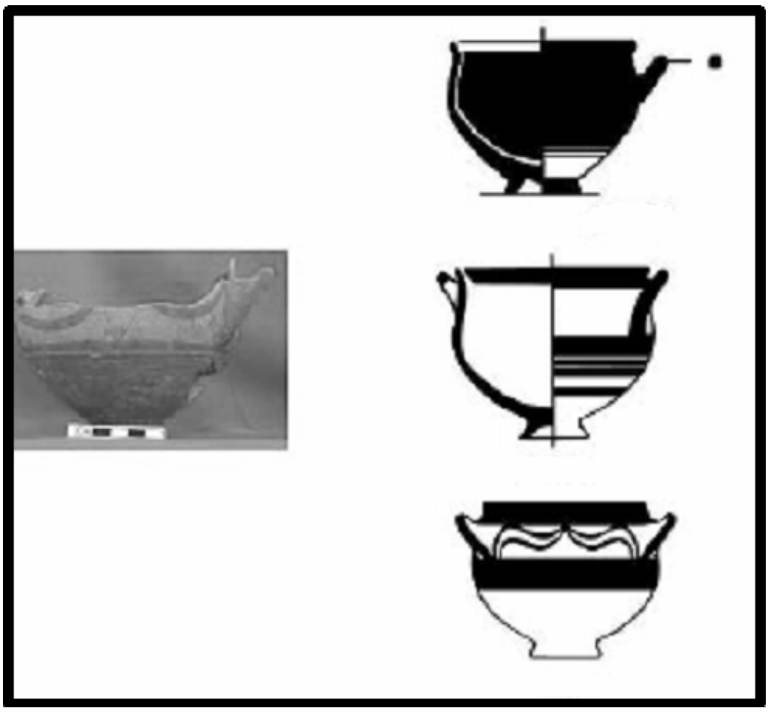

Çizim 67: Gözlükule Miken seramiği, Mountjoy 2005, 95; Fig.4'den alınmıştır.

LEVHA 77

Resim 59: Tell Tayinat Höyük. (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

Çizim 67: Tell Tayinat Miken seramiği, (Harrıson-Batiuk-Snow 2006, 362'den alınmıştır)

LEVHA 78

Resim 60: Maşat Höyük. (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

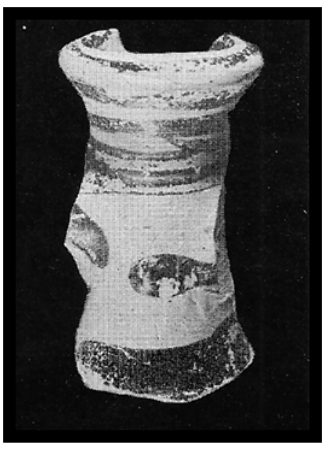

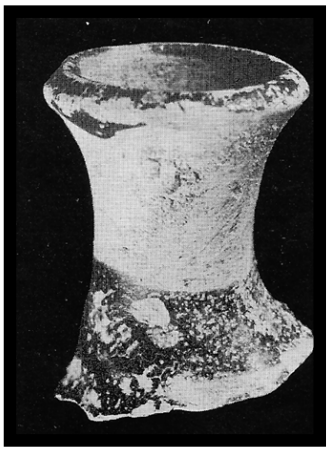
Resim 61: Maşat Höyük. (www.tayproject.org adresinden alınmıştır)

LEVHA 79

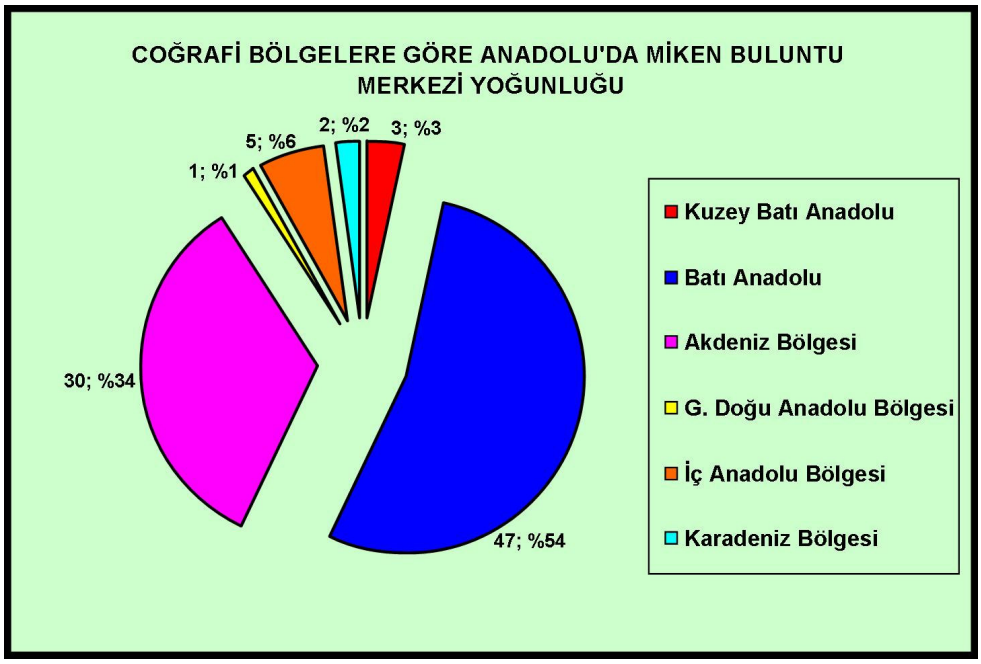

Resim 62: Maşathöyük Miken seramiği, Özgüç 1980, P.37, 6'dan alınmıştır.

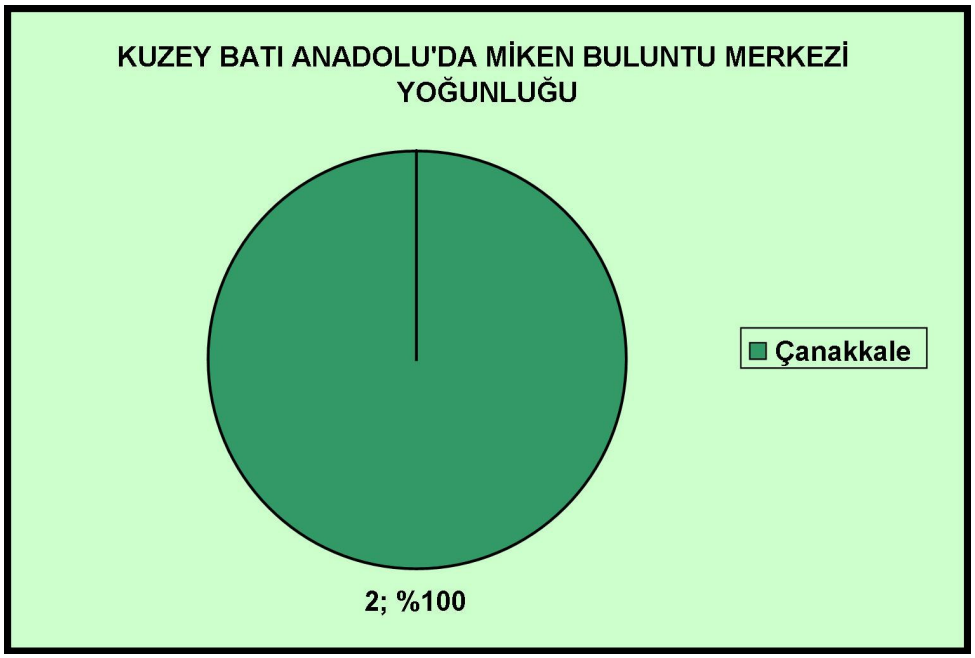

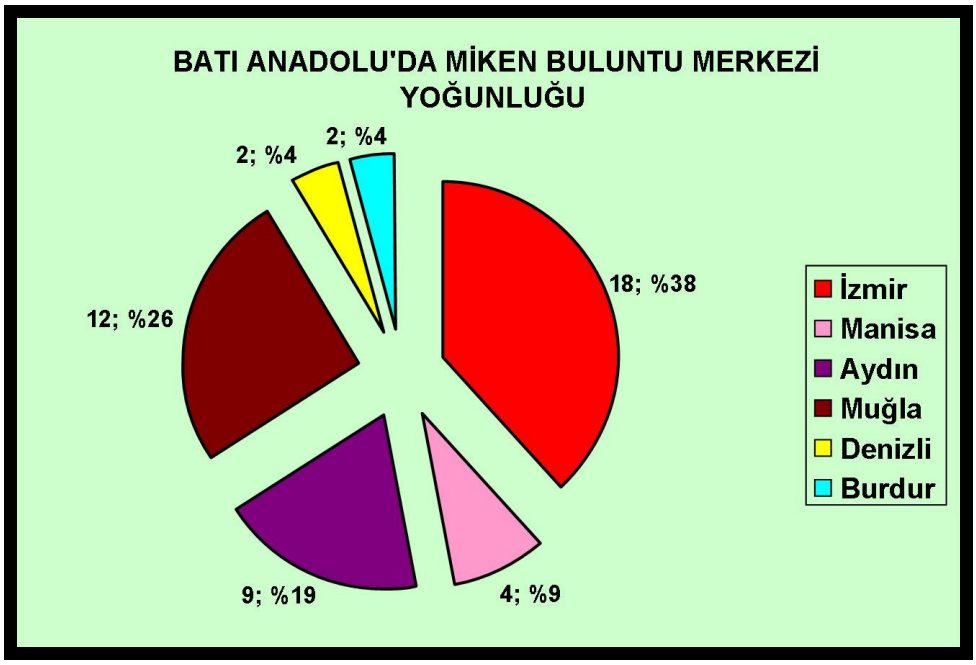
Resim 63: Maşathöyük Miken seramiği, Özgüç 1982, Lev.P47, 5-6'dan alınmıştır.

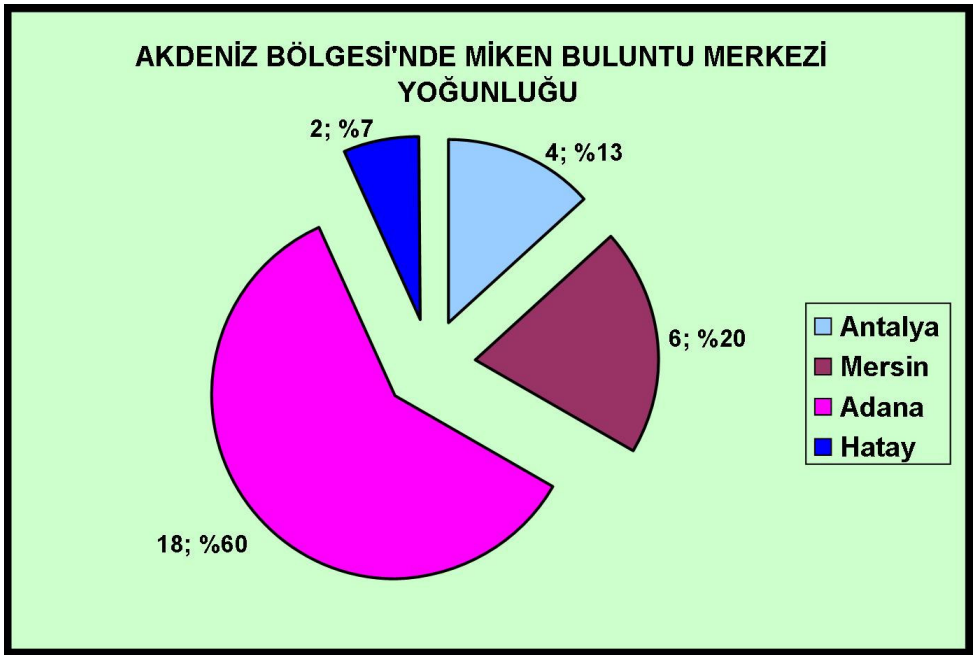
Şekil 3: Bölgelere göre Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

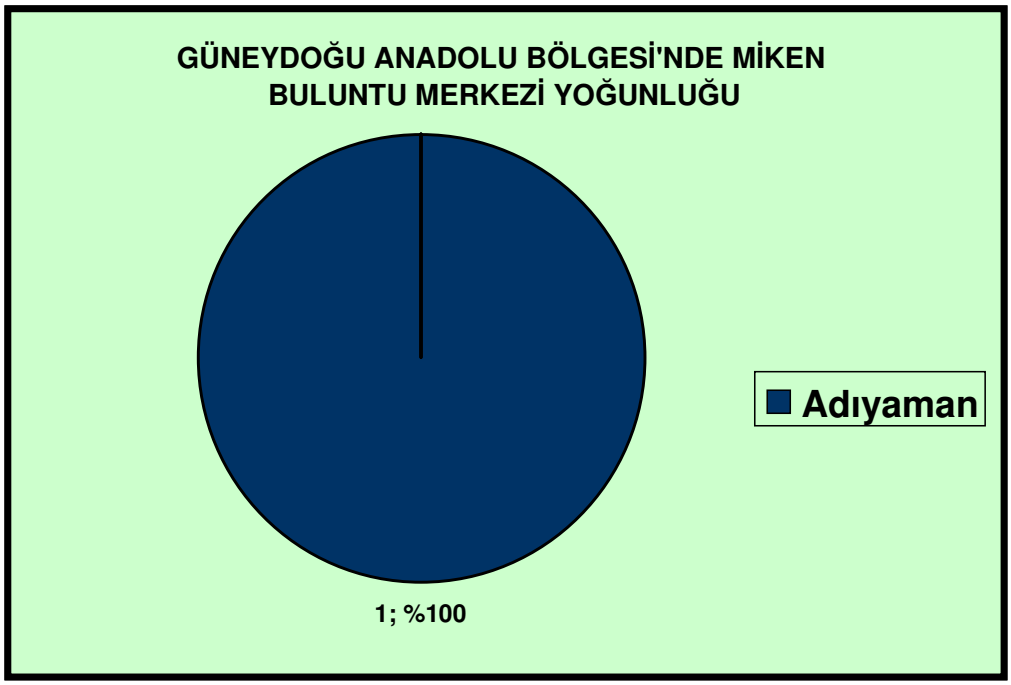
Şekil 4: Kuzey Batı Anadolu'da Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

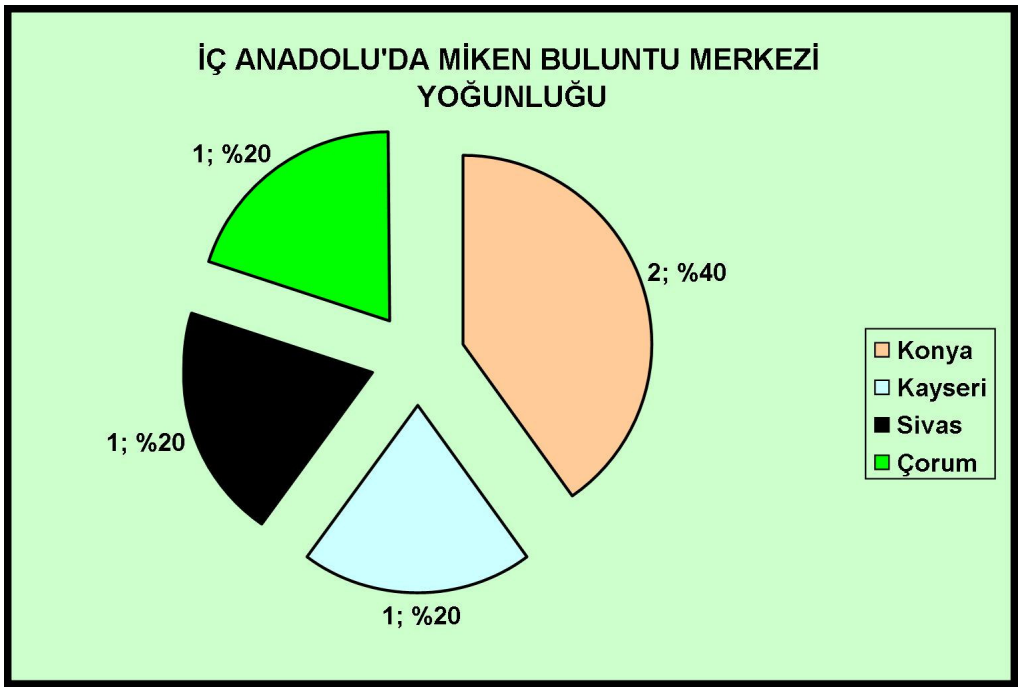
Şekil 5: Batı Anadolu'da Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

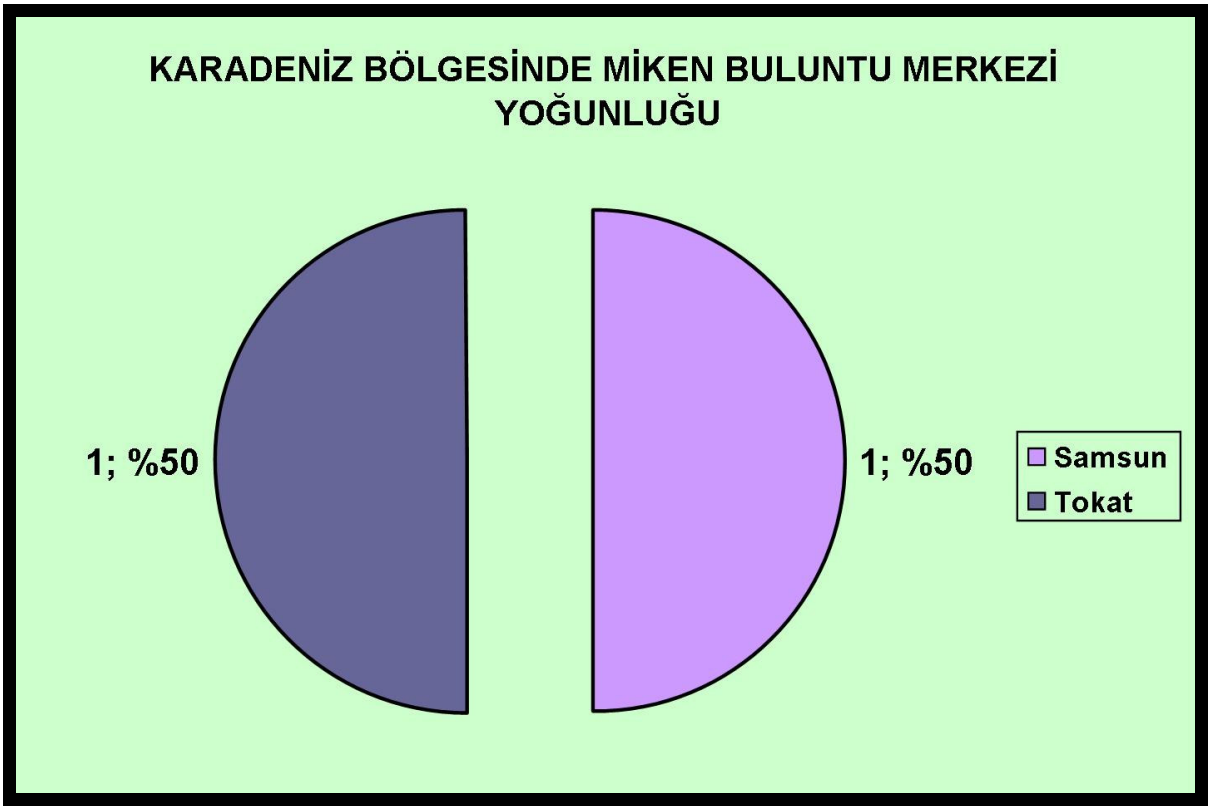
Şekil 6: Akdeniz Bölgesi'nde Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

Şekil 7: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

Şekil 8: İç Anadolu Bölgesi'nde Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

Şekil 9: Karadeniz Bölgesi'nde Miken buluntu merkezi yoğunluğu.

FURUMARK'A GÖRE MİKEN KRONOLOJİSİ	
LH I	1550-1500
LH II A	1500-1450
LH II B	1450-1425
LH III A:1	1425-1400
LH III A:2	1400-1300 **erken:**1400-1350 **geç:** 1350-1300
LH III B	1300-1230
LH III C:1	1230-1100 **erken:** 1230-1200 **geç:** 1230-1100
LH III C:2 **Sub-Miken**	1100-1050

Şekil 10: Kronoloji Tablosu (Furumark 1972b, 115)